

Η Συμβολή των Τουρκικών Δεξαμενών Σκέψης στην Τουρκική Εξωτερική Πολιτική

Παντελής Τουλουμάκος

Υποψήφιος Διδάκτωρ, Τμήμα Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών,
Πανεπιστήμιο Αθηνών, Βοηθός Ερευνητής ΕΛΙΑΜΕΠ

Μάιος 2014

ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Νο 47/2014

Copyright © 2014

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ)

Λεωφ. Βασιλίσσης Σοφίας 49, 10676, Αθήνα

Τηλ: (+30) 210 7257110-1, fax: (+30) 210 7257114,

e-mail: eliamep@eliamep.gr,

url: www.eliamep.gr

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Κείμενο Εργασίας Νο 47/2014

Η Συμβολή των Τουρκικών Δεξαμενών Σκέψης στην Τουρκική Εξωτερική Πολιτική

Παντελής Τουλουμάκος

Υποψήφιος Διδάκτωρ, Τμήμα Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών,
Πανεπιστήμιο Αθηνών, Βοηθός Ερευνητής ΕΛΙΑΜΕΠ

Το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν υιοθετεί ως ίδρυμα πολιτικές θέσεις. Καταβάλλει μάλιστα προσπάθεια να παρουσιάζονται στα πλαίσια των εκδηλώσεων του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Υπό το πρίσμα αυτό, οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται στις σειρές του θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους συγγραφείς και να μην θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του ιδρύματος, του διοικητικού συμβουλίου του, της διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.

Σύντομο Βιογραφικό

Ο Παντελής Τουλουμάκος είναι ιστορικός, υποψήφιος διδάκτωρ του Τμήματος Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Ασχολείται με θέματα της σύγχρονης πολιτικής και κοινωνικής Ιστορίας της Τουρκίας, ενώ έχει επίσης μεταφράσει από τα Τουρκικά το βιβλίο του Şükrü Sina Gürel, Οι Τουρκο – Ελληνικές σχέσεις 1821 – 1993, (εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 2008).

Περίληψη

Στην παρούσα μελέτη, που συντάχθηκε από τον κ. Παντελή Τουλουμάκο, Βοηθό Ερευνητή του ΕΛΙΑΜΕΠ, εξετάζονται οι δραστηριότητες 4 μείζονος σημασίας τουρκικών δεξαμενών σκέψης, και η συμβολή τους στην άσκηση της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Αυτές οι δεξαμενές σκέψης είναι οι εξής: TASAM (Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi – Τουρκικό Κέντρο Στρατηγικών Μελετών για την Ασία), TESEV (Türk Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfi – Ίδρυμα Οικονομικών και Κοινωνικών Μελετών της Τουρκίας), TEPAV (Türk Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfi – Ίδρυμα Οικονομικών και Κοινωνικών Μελετών της Τουρκίας), και SAM (Stratejik Araştırmalar Merkezi – Κέντρο Στρατηγικών Μελετών). Η μελέτη διακρίνεται σε τρία μέρη: στο πρώτο παρουσιάζονται τα γενικά χαρακτηριστικά των εξεταζόμενων τουρκικών δεξαμενών σκέψης, και τα τμήματα από τα οποία απαρτίζονται, στο δεύτερο μέρος εξετάζονται οι δραστηριότητές τους ανά χώρα ή περιοχή, ενώ στο τρίτο μέρος, εκτίθενται τα συμπεράσματα τα σχετικά με τις δραστηριότητες αυτές.

Λέξεις Κλειδιά

Τουρκία, Τουρκικές δεξαμενές σκέψης, Διπλωματία ήπιας ισχύος, Ευρωπαϊκή Ένωση, Αφρική, Ασία, Ρωσία, Βαλκάνια, ΗΠΑ, Μέση Ανατολή, Λατινική Αμερική και Καραϊβική, Πακιστάν, Αφγανιστάν, Ισραήλ, Παλαιστίνη, Τουρκόφωνος κόσμος, Αρμενία, Κύπρος

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	5
I. ΤΑ ΤΟΥΡΚΙΚΑ THINK TANKS	7
1. TÜRK ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ (TASAM) (Τουρκικό κέντρο στρατηγικών μελετών για την Ασία).....	7
2. TÜRKİYE EKONOMİ POLİTİKALARI ARAŞTIRMA VAKFI (TEPAV) (Ιδρυμα Μελετών Οικονομικής Πολιτικής της Τουρκίας)	11
3. TÜRKİYE EKONOMİK VE SOSYAL ETÜDLER VAKFI (TESEV) (Ιδρυμα Οικονομικών και Κοινωνικών Μελετών της Τουρκίας)	14
4. STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ (SAM) (Κέντρο Στρατηγικών Μελετών)	16
II. ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΔΕΞΑΜΕΝΩΝ ΣΚΕΨΗΣ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ.....	17
I. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	18
II. ΡΩΣΙΑ	63
III. ΒΑΛΚΑΝΙΑ	69
IV. ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	104
V. ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΡΑΪΒΙΚΗ.....	124
VI. ΑΦΡΙΚΗ	133
VII. ΑΣΙΑ	158
VIII) ΠΑΚΙΣΤΑΝ – ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ.....	175
IX. ΙΝΔΙΑ.....	186
X. ΚΙΝΑ.....	188
XI. ΝΟΤΙΑ ΚΟΡΕΑ	193
XII) ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ.....	195
XIII. ΙΣΡΑΗΛ – ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ.....	223

XIV. ΤΟΥΡΚΟΦΩΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ	234
XV. ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ	244
XVI. ΚΙΡΓΙΣΤΑΝ	246
XVII. ΑΡΜΕΝΙΑ	248
XVIII. ΚΥΠΡΟΣ	256
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	264
ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ.....	292

Πρόλογος

Η εν λόγω μελέτη αποτελεί προϊόν ερευνητικού προγράμματος του ΕΛΙΑΜΕΠ, και βασίζεται σε παλαιότερη μελέτη του γράφοντος, με τίτλο *Τουρκικές Δεξαμενές Σκέψης*¹. Στην αρχική μελέτη είχε εξετασθεί ένας αριθμός τουρκικών think tanks· η έμφαση, ωστόσο, είχε δοθεί κυρίως στα ερευνητικά ενδιαφέροντα των τουρκικών ιδρυμάτων, και στους τομείς όπου δραστηριοποιούνται. Για καθαρά πρακτικούς λόγους, δεν ήταν δυνατόν η αρχική μελέτη να υπεισέλθει σε αναλυτικές λεπτομέρειες σχετικά με τις δραστηριότητες των εξεταζόμενων δεξαμενών σκέψης· το θέμα αυτό απετέλεσε αντικείμενο εξέτασης του ερευνητικού Προγράμματος.

Στο πλαίσιο του Προγράμματος αυτού, ο γράφων είχε τη χαρά να προϊσταται μιας καλής ερευνητικής ομάδας, αποτελούμενης από 4 αξιόλογες ερευνήτριες, οι οποίες ανέλαβαν τον εντοπισμό και την αποδελτίωση του υλικού της μελέτης. Οι ερευνήτριες αυτές (κατ' αλφαβητική σειρά) είναι οι εξής: α) Βελέντζα Χριστίνα, β) Καρβούνη Ευδοξία, γ) Τσέρμα Ιρένα, και δ) Νικολαΐδου Ελισάβετ. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλονται στο Σύμβουλο Προγράμματος, κ. Κώστα Χριστοφορίδη, η συμβολή του οποίου υπήρξε σημαντική, σε κάθε περίπτωση.

Ξεχωριστές ευχαριστίες οφείλονται, επίσης, στον Δρα Ευάγγελο Τέμπο, Εμπειρογνώμονα – Σύμβουλο Β' σε Θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης – Ευρωπαϊκής Πολιτικής Άμυνας, του Ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών· ο κ. Τέμπος κοίταξε το τελικό κείμενο και έκανε μερικές χρήσιμες επισημάνσεις.

Το τελικό κείμενο ανήκει στο γράφοντα – όπως, φυσικά, και η ευθύνη των εκφραζόμενων απόψεων. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, ο γράφων θα ήθελε να εκφράσει τις βαθιές του ευχαριστίες στο σύνολο των μελών της ομάδας για την καλή ποιότητα της δουλειάς τους, αλλά και για τον εν γένει κόπο τους.

Στην παρούσα μελέτη, το βάρος δόθηκε αποκλειστικά στις δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, στο πλαίσιο της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής· ως εκ τούτου, δεν εξετάστηκαν καθόλου κείμενα πολιτικής ή γραπτές αναλύσεις, που εκδίδουν τα ιδρύματα αυτά. Αντιθέτως, βασικό αντικείμενο μελέτης απετέλεσαν τα συνέδρια και οι διασκέψεις που διοργανώνουν, οι επισκέψεις που πραγματοποιούν στο εξωτερικό και οι συναντήσεις που έχουν με ξένους υψηλόβαθμους πολιτικούς και κρατικούς αξιωματούχους, η στρατηγική συνεργασία με ξένους πολιτικούς και διπλωματικούς

¹http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2012/12/31_2012_-WORKING-PAPER-%CE%A0%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%AE%CF%82-%CE%A4%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%AC%CE%BA%CE%BF%CF%82.pdf

φορείς κλπ. Για πρακτικούς λόγους, επίσης, αποκλείσθηκαν από την παρούσα μελέτη, οι δραστηριότητες που αφορούν στο εσωτερικό της Τουρκίας, εκτός και αν έχουν άμεση συνάφεια με την τουρκική εξωτερική πολιτική.

Το σύνολο του υλικού, πάνω στο οποίο βασίσθηκε η παρούσα μελέτη, προέρχεται εξ ολοκλήρου από ανοιχτές, αδιαβάθμητες και προσβάσιμες στο ευρύτερο κοινό, πηγές, που περιήλθαν σε γνώση του γράφοντος με επίσης ανοιχτό, αδιαβάθμητο τρόπο (δηλαδή, π.χ. από ιστοσελίδες και το διαδίκτυο, συμβατικό και ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, επισκόπηση ημεδαπού και αλλοδαπού, ημερήσιου και εβδομαδιαίου, ηλεκτρονικού και έντυπου Τύπου, ανάγνωση βιβλίων, μελετών, περιοδικών, συμμετοχή και παρακολούθηση συνεδρίων, ημερίδων, διημερίδων, συζητήσεις και συνεντεύξεις κλπ).

Λόγω του μεγάλου όγκου των πληροφοριών – αλλά και εξαιτίας της ανάγκης αυτό να παρουσιασθεί με πολύ αναλυτικό τρόπο – η εν λόγω μελέτη εξετάζει τις δραστηριότητες 4 μείζονος σημασίας τουρκικών δεξαμενών σκέψης. Οι δεξαμενές αυτές είναι οι εξής:

α) **TASAM** (Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi – Τουρκικό Κέντρο Στρατηγικών Μελετών για την Ασία) (<http://www.tasam.org/>)

β) **TEPAV** (Türk Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı – Ίδρυμα Μελετών Οικονομικής Πολιτικής της Τουρκίας) (<http://www.tepav.org.tr/tr/>)

γ) **TESEV** (Türk Ekonomik ve Sosyal Etüdüler Vakfı – Ίδρυμα Οικονομικών και Κοινωνικών Μελετών της Τουρκίας) (<http://www.tesev.org.tr/>)

δ) **SAM** (Stratejik Araştırmalar Merkezi – Κέντρο Στρατηγικών Μελετών) (<http://sam.gov.tr/>)

Το υλικό για την παρούσα μελέτη αντλήθηκε εξ ολοκλήρου από τα σχετικά δελτία Τύπου, που δημοσιεύθηκαν στις ιστοσελίδες των τουρκικών ιδρυμάτων· η περίοδος που εξετάζεται, άλλωστε, ξεκινά χονδρικά από το 2005, και φτάνει περίπου μέχρι και το πρώτο εξάμηνο του 2013.

Η μελέτη διακρίνεται σε τρία μέρη: στο πρώτο παρουσιάζονται τα γενικά χαρακτηριστικά των εξεταζόμενων τουρκικών δεξαμενών σκέψης, και τα τμήματα από τα οποία απαρτίζονται· στο δεύτερο μέρος εξετάζονται οι δραστηριότητές τους ανά χώρα ή περιοχή· ενώ στο τρίτο μέρος, εκτίθενται τα συμπεράσματα τα σχετικά με τις δραστηριότητες αυτές.

I. Τα Τουρκικά Think Tanks

1. TÜRK ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ (TASAM)² (Τουρκικό κέντρο στρατηγικών μελετών για την Ασία)

Το TASAM ιδρύθηκε το 2003 από επιχειρηματίες και επιστήμονες της Τουρκίας· λειτουργεί υπό το θεσμικό πλαίσιο μιας ΜΚΟ, και είναι μία ιδιωτική, ανεξάρτητη και δυναμική δεξαμενή ιδεών (think tank). Το TASAM διευθύνεται τόσο από τα κεντρικά γραφεία του στην Κωνσταντινούπολη, όσο και από τα γραφεία της Άγκυρας.

Το TASAM εκπονεί επιστημονικές μελέτες, προβαίνει σε εκτιμήσεις, διενεργεί συναντήσεις και διεξάγει ερευνητικά προγράμματα σχετικά με τα προβλήματα της Τουρκίας, τις διεθνείς και περιφερειακές της σχέσεις, και την ιστορική, πολιτισμική, πολιτική, νομική, οικονομική, κοινωνιολογική και γεωπολιτική της δομή. Στο πλαίσιο αυτό, το TASAM οργανώνει πολυάριθμα σεμινάρια, συνέδρια και fora, πολλά εκ των οποίων διενεργούνται σε τακτική βάση και σε διεθνές επίπεδο.

Πέραν των μελετών, πολλές από τις οποίες δημοσιεύονται στο διαδικτυακό τόπο του, το TASAM εκδίδει επίσης βιβλία, μελέτες, και πρακτικά των Συνεδρίων που έχει διοργανώσει· από το 2004, εξάλλου, το TASAM εκδίδει και το περιοδικό *Stratejik Öngörü* (Στρατηγική Εκτίμηση).

Υπάρχουν 10 Γραφεία, που ασχολούνται με αντίστοιχους τομείς ενδιαφέροντος. Αυτά είναι:

- Γραφείο για την Ευρωπαϊκή Ένωση
- Γραφείο για τα Κέντρα Παγκόσμιας και Περιφερειακής Ισχύος
- Γραφείο Ενέργειας
- Γραφείο Αφρικής
- Γραφείο Πολιτικής Επιστήμης και Κοινωνικής Κουλτούρας
- Γραφείο Οικονομίας
- Γραφείο Περιβάλλοντος
- Γραφείο Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και Δημοσίων Σχέσεων

² <http://www.tasam.org/>

- Γραφείο για τις Εθνικές και Διεθνείς Εξελίξεις

Το TASAM, εξάλλου, δραστηριοποιείται στα εξής πεδία:

- Αφρική
- Ασία
- Ευρώπη
- Λατινική Αμερική και Καραϊβική
- Βόρεια Αμερική
- Βαλκάνια
- Μέση Ανατολή
- Μαύρη Θάλασσα – Καύκασος
- Μεσόγειος
- Τουρκόφωνος Κόσμος
- Ισλαμικός Κόσμος
- Τουρκία
- Ενέργεια
- Οικονομία
- Ασφάλεια

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΑ ΚΑΙ FORA ΥΠΑΓΟΜΕΝΑ ΣΤΟ TASAM

Στο TASAM υπάγονται κάποια επιμέρους Ινστιτούτα και Fora, με ανάλογη – έντυπη και ηλεκτρονική – εκδοτική δραστηριότητα. Αυτά είναι τα εξής:

- 1) **Kalkınma ve İşbirliği Enstitüsü** (Ινστιτούτο Ανάπτυξη και Συνεργασίας)
- 2) **Afrika Enstitüsü** (Αφρικανικό Ινστιτούτο)
- 3) **Siyasal İletişim Enstitüsü** (Ινστιτούτο Πολιτικής Επικοινωνίας)
- 4) **İslam Ülkeleri Enstitüsü** (Ινστιτούτο Ισλαμικών Χωρών)
- 5) **Kamu Diplomasisi Enstitüsü** (Ινστιτούτο Δημόσιας Διπλωματίας)
- 6) **Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kalkınma ve İş Birliği Platformu** (Πλατφόρμα Διεθνούς Ανάπτυξης και Συνεργασίας Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων)
- 7) **Dünya Türk Forumu** (Παγκόσμιο Τουρκικό Φόρουμ)

1. Kalkınma ve İşbirliği Enstitüsü (Ινστιτούτο Ανάπτυξης και Συνεργασίας)

Παρέχει υπηρεσίες κατά κύριο λόγο στον τομέα της αναπτυξιακής διπλωματίας της Άγκυρας. Στο Ινστιτούτο υπάγονται 4 γραφεία, που διακρίνονται ανάλογα με τον γεωγραφικό τομέα με τον οποίον ασχολούνται. Αυτά είναι:

- Γραφείο Αφρικής

- Γραφείο Ευρώπης – Βαλκανίων
- Γραφείο Κεντρικής Ασίας
- Γραφείο Καυκάσου

Κάθε Γραφείο είναι ιεραρχημένο με τον ίδιο τρόπο: αποτελείται από

- A) το Διευθυντή
- B) τους ειδικούς
- Γ) τις ομάδες εκπόνησης μελετών

2. Afrika Enstitüsü (Αφρικανικό Ινστιτούτο)

Το Ινστιτούτο αυτό ιδρύθηκε από το TASAM ως Ομάδα Αφρικανικών Μελετών το Δεκέμβριο του 2004· από το Μάρτιο του 2006 μετονομάστηκε σε Αφρικανικό Ινστιτούτο, τίτλος που είναι σε ισχύ μέχρι και σήμερα. Είναι το πρώτο Ινστιτούτο στην Τουρκία που ασχολείται με την Αφρική· αποτελείται από ακαδημαϊκούς και ερευνητές που μελετούν την αφρικανική ήπειρο. Σκοπός του Ινστιτούτου είναι να προσφέρει εναλλακτικές και αποτελεσματικές λύσεις στα κέντρα λήψης αποφάσεων, καθώς και στους επιχειρηματικούς και ακαδημαϊκούς κύκλους που ενδιαφέρονται για την Αφρική.

Εκτός των μελετών που είναι δημοσιευμένες ηλεκτρονικά στη διαδικτυακή του σελίδα, το Αφρικανικό Ινστιτούτο διοργανώνει συνέδρια, εκδίδει βιβλία καθώς και εκθέσεις σχετικές με τις τουρκο – αφρικανικές σχέσεις.

3. Siyasal İletişim Enstitüsü (Ινστιτούτο Πολιτικής Επικοινωνίας)

Το Ινστιτούτο Πολιτικής Επικοινωνίας ασχολείται με πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα της Τουρκίας. Σκοπός του Ινστιτούτου είναι, μεταξύ άλλων, να εκπονεί μελέτες και έρευνες που είναι απαραίτητες για τα πολιτικά κόμματα, αλλά και να συνδράμει την επικοινωνιακή στρατηγική των πολιτικών αλλά και των πολιτικών κομμάτων της Τουρκίας.

4. İslam Ülkeleri Enstitüsü (Ινστιτούτο Ισλαμικών Χωρών)

Το Ινστιτούτο αυτό απαρτίζεται από ακαδημαϊκούς, που είναι ειδικοί στον τομέα των ισλαμικών χωρών, από πολυάριθμους ερευνητές, αλλά και ειδικούς στις στρατηγικές σπουδές. Το Ινστιτούτο ιδρύθηκε το Νοέμβριο του 2004, ως Ομάδα Μελετών Καυκάσου – Κεντρικής Ασίας – Μέσης Ανατολής· από τον Απρίλιο του 2007, μετονομάστηκε σε Ινστιτούτο Ισλαμικών Χωρών. Σκοπός του Ινστιτούτου είναι να αναπτύξει τις δυνατότητες συνεργασίας με τουρκικά και διεθνή ιδρύματα, καθώς και με ειδικούς που εργάζονται σε παρόμοιο γνωστικό αντικείμενο.

Ο Διευθυντής του Ινστιτούτου είναι και Διευθυντής Ερευνών· υπάρχει, επίσης, και Υποδιευθυντής. Ως ερευνητές επιλέγονται επιστήμονες που έχουν ολοκληρώσει τη διδακτορική τους διατριβή· ως εμπειρογνώμονες επιλέγονται επιστήμονες που συνεχίζουν την εκπόνηση της διατριβής τους, ενώ ως βοηθοί των εμπειρογνώμωνων επιλέγονται άτομα που έχουν ολοκληρώσει το μεταπτυχιακό τους.

Το Ινστιτούτο διοργανώνει Συνέδρια, εκπονεί μελέτες και εκδίδει βιβλία. Μέρος του επιστημονικού αυτού έργου είναι δημοσιευμένο ηλεκτρονικά, στο διαδικτυακό τόπο του Ινστιτούτου.

5. Kamu Diplomasisi Enstitüsü (Ινστιτούτο Δημόσιας Διπλωματίας)

Το Ινστιτούτο Δημόσιας Διπλωματίας έχει ως στόχο την ενίσχυση της διπλωματίας ήπιας ισχύος της Τουρκίας. Για τον σκοπό αυτόν, το Ινστιτούτο διοργανώνει fora, συνέδρια και συναντήσεις σε διεθνές επίπεδο, για οικονομικά, πολιτικά, πολιτισμικά, εκπαιδευτικά και τεχνολογικά θέματα, αλλά και για καλλιτεχνικά θέματα· επίσης, εκδίδει επιστημονικές μελέτες. Παράλληλα, στο πλαίσιο αυτών των εκδηλώσεων, έχει επικοινωνία με τους διανοούμενους, τους επιστήμονες και τους εκπροσώπους των ΜΚΟ τόσο της ευρύτερης περιοχής, όσο και απ' όλο τον κόσμο.

Το Ινστιτούτο εκπροσωπείται από τον Πρόεδρο του Ινστιτούτου· ο Πρόεδρος, εξάλλου, είναι υπεύθυνος για τη διεξαγωγή των επιστημονικών μελετών και το συντονισμό των προγραμμάτων. Στα προγράμματα συμμετέχουν ερευνητές που είναι κάτοχοι διδακτορικού τίτλου. Το Συμβουλευτικό Συμβούλιο του Ινστιτούτου είναι υπεύθυνο για το περιεχόμενο, τον προσανατολισμό και την αύξηση της ποιότητας των επιστημονικών δραστηριοτήτων.

Το Ινστιτούτο συνεργάζεται κατά πρώτον με το TASAM καθώς και με τα Ινστιτούτα που υπάγονται σε αυτό· οι μελέτες του αφορούν σε θέματα δημόσιας διπλωματίας. Το Ινστιτούτο υποστηρίζει προγράμματα διαφορετικών ιδρυμάτων που είναι επωφελείς για την Τουρκία, ενώ συμβάλλει στην εκπόνηση μελετών για την αξιοποίηση των φυσικών πόρων της Τουρκίας.

Στο διαδικτυακό τόπο του Ινστιτούτου υπάρχουν δημοσιευμένα σε ηλεκτρονική μορφή άρθρα ερευνητών του.

6. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kalkınma ve İş Birliği Platformu - USTKİP (Πλατφόρμα Διεθνούς Ανάπτυξης και Συνεργασίας Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων)

Η Πλατφόρμα αυτή δημιουργήθηκε ως επιστέγασμα των εργασιών του Φόρουμ Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων Τουρκίας – Αφρικής, που έλαβε χώρα την περίοδο 14 – 16 Αυγούστου 2008, στην Κωνσταντινούπολη· Στη “Δήλωση της Κωνσταντινούπολης”, που απετέλεσε προϊόν του προαναφερθέντος Φόρουμ, αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι ένας από τους επιδιωκόμενους σκοπούς είναι η συνεργασία τουρκικών ΜΚΟ με αντίστοιχες αφρικανικές.

Ωστόσο, ως γενικός σκοπός του USTKİP αναφέρεται η εξασφάλιση μιας διαρκούς συνεργασίας μεταξύ των ΜΚΟ της Τουρκίας και των ΜΚΟ απανταχού του κόσμου.

Μία πληθώρα κρατικών φορέων της Τουρκίας, διεθνών οργανισμών αλλά και ειδησεογραφικών (τουρκικών και ξένων) πρακτορείων έχουν καθεστώς παρατηρητή στην εν λόγω πλατφόρμα.

7. DÜNYA TÜRK FORUMU (Παγκόσμιο Τουρκικό Φόρουμ)

Το Παγκόσμιο Τουρκικό Φόρουμ έχει ως στόχο να φέρει κοντά τους Τούρκους που ζουν απανταχού του κόσμου, τους εκπροσώπους του τουρκόφωνου κόσμου, καθώς και ποικίλα τουρκομανικά κοινωνικά κινήματα, που δραστηριοποιούνται σε αρκετές χώρες.

Στις δραστηριότητες του Φόρουμ, προβλέπονται μεταξύ άλλων η ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών, οι δραστηριότητες σε τοπικό επίπεδο, αλλά και η ανάπτυξη της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής συνεργασίας μεταξύ των τουρκόφωνων Δημοκρατιών.

Στο πλαίσιο του Φόρουμ αυτού, προβλέπεται επίσης η συγκρότηση εθνικών και περιφερειακών επιτροπών, γενικών επιτροπών, συμβουλευτικών επιτροπών, αλλά και μιας γενικής γραμματείας, η οποία θα εκτελεί χρέη συντονισμού (αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τις αρμοδιότητες κάθε επιτροπής παρέχονται στο διαδικτυακό τόπο του Φόρουμ).

Το Παγκόσμιο Φόρουμ Τουρκόφωνων Λαών διοργανώνει συνέδρια, σεμινάρια, εκπονεί μελέτες, εκδίδει βιβλία. Επιπλέον, σχετίζεται με το Συμβούλιο Συνεργασίας Τουρκόφωνων Χωρών, που ιδρύθηκε στις 3/10/2009, και το οποίο έχει ως μέλη, εκτός από την Τουρκία, το Αζερμπαϊτζάν, το Καζακστάν, και το Κιργιστάν.

2. TÜRKİYE EKONOMİ POLİTİKALARI ARAŞTIRMA VAKFI (TEPAV)³ (Ίδρυμα Μελετών Οικονομικής Πολιτικής της Τουρκίας)

Το Ίδρυμα Μελετών Οικονομικής Πολιτικής της Τουρκίας (TEPAV) είναι μία ανεξάρτητη, μη κερδοσκοπική δεξαμενή σκέψης (think tank) με έδρα την Άγκυρα· ιδρύθηκε το 2004 από μία ομάδα επιχειρηματιών, γραφειοκρατών και ακαδημαϊκών.

Το TEPAV είναι οργανωμένο σε τρία πεδία: της Οικονομίας, της Διακυβέρνησης και της Εξωτερικής Πολιτικής. Στο TEPAV υπάγονται, εξάλλου, 9 ερευνητικά ινστιτούτα, που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικά πεδία:

- **Ινστιτούτο Μελέτης της Οικονομικής Πολιτικής (EPRI).** Το Ινστιτούτο αυτό εξετάζει τις πολιτικές δομές της Τουρκίας, με σκοπό την ανάλυση και ενδυνάμωση της οικονομικής της ανάπτυξης. Κύρια σημεία εστίασης του είναι η λήψη αποφάσεων και η αποτελεσματική χρήση των πηγών στην οικονομική ανάπτυξη.
- **Ινστιτούτο Σταθερότητας (SI).** Με την πεποίθηση ότι η σταθερότητα είναι πολύ σημαντική για να αφηθεί στα χέρια της κυβέρνησης και της κοινωνίας μόνο, ιδρύθηκε το παρόν Ινστιτούτο,

³ <http://www.tepav.org.tr/tr/>

το 2006. Το Ινστιτούτο ρίχνει φως σε πολιτικές και ενέργειες, που έχουν επιπτώσεις στην σταθερότητα· με τον τρόπο αυτόν, βοηθά την κυβέρνηση και άλλους θεσμούς να ενημερώνουν το κοινό.

- **Ινστιτούτο Μελέτης της Διεθνούς Πολιτικής (IPRI).** Το Ινστιτούτο αυτό, που ιδρύθηκε το 2006, αναπτύσσει εναλλακτικές προτάσεις στην εξωτερική πολιτική, προκειμένου να διασφαλίσει ότι η Τουρκία προβλέπει τις εξελίξεις στην περιοχή της και στον κόσμο.
- **Ινστιτούτο Επιχειρηματικότητας (EI).** Το Ινστιτούτο αυτό διεξάγει πολιτικού προσανατολισμού έρευνα, προκειμένου να καθοδηγήσει τα κέντρα λήψης αποφάσεων στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Για τον σκοπό αυτόν, το Ινστιτούτο διοργανώνει εκπαιδευτικά προγράμματα για τους υπάρχοντες ή εν δυνάμει επενδυτές και εκδίδει μελέτες, προκειμένου να προωθήσει την επιχειρηματικότητα.
- **Ινστιτούτο για τον Ιδιωτικό Τομέα και την Οικονομική Ανάπτυξη (IPSED).** Το Ινστιτούτο αυτό ιδρύθηκε στη συνδιάσκεψη του “Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης”, του Δεκεμβρίου του 2008, το οποίο έφερε κοντά επιχειρηματικούς οργανισμούς από την Τουρκία, το Αφγανιστάν και το Πακιστάν. Το Ινστιτούτο διεξάγει μελέτες, που συμβάλλουν στην ανάπτυξη του δημόσιου τομέα στις χώρες της περιοχής.
- **Ινστιτούτο Εκπαίδευσης και Έρευνας για τη Δημόσια Πολιτική (TRIPP).** Το Ινστιτούτο αυτό ιδρύθηκε το Σεπτέμβριο του 2009, με σκοπό να διεξαγάγει ερευνητικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο πεδίο της δημόσιας πολιτικής. Για τον σκοπό αυτόν, το Ινστιτούτο προσφέρει τεχνική βοήθεια και εκπαίδευση στον τομέα του financial management, σε δημοσίους υπαλλήλους στην Τουρκία και στο εξωτερικό, ιδίως στις χώρες της Μέσης Ανατολής.
- **Ινστιτούτο για την Ευρωπαϊκή Ένωση (EUI).** Το Ινστιτούτο αυτό ξεκίνησε τη λειτουργία του το Νοέμβριο του 2009 και είναι ήδη πολύ ενεργό· το Ινστιτούτο εστιάζει στη διαδικασία εισδοχής στην ΕΕ και συμβάλλει στην επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων και των διαπραγματευτικών διαδικασιών.
- **Ινστιτούτο Νομικών Μελετών (ILS).** Το Ινστιτούτο αυτό ιδρύθηκε τον Ιανουάριο του 2011, προκειμένου να παρέχει εκτιμήσεις για νομικά θέματα γενικού ενδιαφέροντος στην κοινωνική ζωή, με συγκριτική και διεπιστημονική προοπτική, και για να διαμορφώσει ιδέες πάνω σε λύσεις ή και λύσεις επί αυτών των θεμάτων. Επιπρόσθετα, το Ινστιτούτο διεξάγει συχνά μελέτες επί άλλων σχετικών θεμάτων, συμπεριλαμβανομένων του κυβερνητικού συστήματος, του εκλογικού συστήματος και ανεξαρτησίας του δικαστικού συστήματος.
- **Δημοσιονομικό Ινστιτούτο (FI).** Το Ινστιτούτο αυτό ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 2011 με σκοπό να παρακολουθεί τις διεθνείς εξελίξεις στην οικονομία και να προσφέρει κομβικής σημασίας πληροφορίες στις τουρκικές οικονομικές δομές σχετικά με τις παγκόσμιες εξελίξεις.

Εκτός των Ινστιτούτων, υπό την αιγίδα του ΤΕΡΑΥ λειτουργούν κάποια θεσμικά όργανα και κέντρα, που εστιάζουν το ερευνητικό τους ενδιαφέρον σε συγκεκριμένους θεματικούς τομείς. Αυτά είναι:

- **Το Κέντρο Πληροφοριών της Παγκόσμιας Τράπεζας – ΤΕΡΑΥ**, που ιδρύθηκε σε συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα.
- **Το Κέντρο Μελετών για τη Ρωσία**, που λειτουργεί σε συνεργασία με το *Russkiy Mir Foundation*. Σκοπός του Κέντρου είναι να ενδυναμώσει τους δεσμούς της Ρωσίας με την Τουρκία, παρέχοντας υποστήριξη σε άτομα και ιδρύματα που ενδιαφέρονται να μάθουν Ρωσικά και να γνωρίσουν το ρωσικό πολιτισμό. Στο πλαίσιο αυτό, το Κέντρο προσφέρει μέσα εκμάθησης της ρωσικής γλώσσας, λογοτεχνικά έργα στα Ρωσικά και άλλα εκπαιδευτικά εργαλεία.
- **Το Κέντρο Μελετών για τις ΗΠΑ**. Το Κέντρο αυτό ιδρύθηκε το 2011, και έχει ως σκοπό να μελετήσει τις τουρκο – αμερικανικές σχέσεις, φέρνοντας σε επαφή ειδικούς και αναλυτές. Στο πλαίσιο αυτό, το Κέντρο δημοσιεύει σχόλια σχετικά με τρέχοντα ζητήματα των ΗΠΑ και των τουρκο – αμερικανικών σχέσεων· παράλληλα, φέρνει κοντά σε τακτική βάση υψηλόβαθμα πολιτικά πρόσωπα, διπλωμάτες και αναλυτές, καθώς και διακεκριμένους δημοσιογράφους από την Τουρκία και τις ΗΠΑ. Με τον τρόπο αυτόν – όπως αναφέρεται στο διαδικτυακό τόπο του Ιδρύματος – συγκροτεί μία πλατφόρμα εξέτασης της αναδυόμενης συνεργασίας ανάμεσα στη μοναδική υπερδύναμη και μία περιφερειακή δύναμη, που έχει μία αυξανόμενη ικανότητα να συμβάλει θετικά.
- **Η Ομάδα Εργασίας για την ΕΕ**. Η Ομάδα αυτή συστάθηκε με σκοπό την ενημέρωση του ιδιωτικού τομέα και των σχετικών ΜΚΟ σχετικά με θέματα που επηρεάζουν την οικονομία άμεσα σε κάθε στάδιο της διαπραγματευτικής διαδικασίας.
- **Το “Φόρουμ της Άγκυρας για την Οικονομική Συνεργασία ανάμεσα στην Παλαιστίνη, το Ισραήλ και την Τουρκία”**. Το Φόρουμ αυτό αποσκοπεί στην ανάπτυξη των περιφερειακών οικονομικών σχέσεων, φέρνοντας κοντά την Ένωση Βιομηχανικών και Εμπορικών Επιμελητηρίων της Τουρκίας (TOBB), την Ομοσπονδία Παλαιστινιακών Εμπορικών, Βιομηχανικών και Αγροτικών Επιμελητηρίων, καθώς και το Βιομηχανικό Επιμελητήριο του Ισραήλ. Απώτερος σκοπός είναι η δημιουργία ενός μόνιμου τριμερούς μηχανισμού διαλόγου ανάμεσα στις αντιπροσωπεύει επιχειρηματιών από την Τουρκία, την Παλαιστίνη και το Ισραήλ.
- Το **“Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης”**, που φέρνει κοντά την Ένωση Βιομηχανικών και Εμπορικών Επιμελητηρίων της Τουρκίας (TOBB), την Ένωση Βιομηχανικών και Εμπορικών Επιμελητηρίων του Αφγανιστάν (ACCI) και την Ένωση Πακιστανικών Βιομηχανικών και Εμπορικών Επιμελητηρίων (FBCCI). Το Φόρουμ έχει υποστηρικτικό ρόλο στις προσπάθειες του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών για την ανάπτυξη ενός κλίματος εμπιστοσύνης και συνεργασίας ανάμεσα στο Πακιστάν και το Αφγανιστάν. Η πρώτη συνδιάσκεψη του Φόρουμ έγινε το Σεπτέμβριο του 2007 στην Κωνσταντινούπολη· η δεύτερη και η τρίτη συνδιάσκεψη έγιναν τον Ιανουάριο και το Δεκέμβριο του 2008, αντιστοίχως, ενώ η τέταρτη συνδιάσκεψη έλαβε χώρα τον Ιανουάριο του 2010, στην Κωνσταντινούπολη. Το Φόρουμ εστιάζει στις

δραστηριότητες με σκοπό την ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα στο Αφγανιστάν και στο Πακιστάν.

3. TÜRKİYE EKONOMİK VE SOSYAL ETÜDLER VAKFI (TESEV)⁴ (Ιδρυμα Οικονομικών και Κοινωνικών Μελετών της Τουρκίας)

Το Ίδρυμα Οικονομικών και Κοινωνικών Μελετών της Τουρκίας είναι μία ανεξάρτητη, μη – κυβερνητική δεξαμενή σκέψης (think tank), που ασχολείται με θέματα που αφορούν την Τουρκία. Έχοντας την έδρα του στην Κωνσταντινούπολη, το TESEV ιδρύθηκε το 1994, προκειμένου να χρησιμεύσει ως γέφυρα ανάμεσα στην ακαδημαϊκή έρευνα και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων στην Τουρκία. Το TESEV διοργανώνει τακτικά σεμινάρια και συνέδρια, εκπονεί ερευνητικά προγράμματα, ενώ εκδίδει βιβλία και φυλλάδια. Μέρος των μελετών του TESEV δημοσιεύεται ηλεκτρονικά στο διαδικτυακό του τόπο.

Τα ερευνητικά προγράμματα του TESEV εντοπίζονται στις εξής τρεις θεματικές:

- A) Εκδημοκρατισμός
- B) Εξωτερική πολιτική
- Γ) Καλή διακυβέρνηση

Μερικά από τα πιο σημαντικά έργα του TESEV αφορούν σε θέματα Ισλάμ και Δημοκρατίας, καταπολέμησης της διαφθοράς, κρατικών μεταρρυθμίσεων, διαφάνειας και υπευθυνότητας. Ερευνητικά προγράμματα που είναι αυτήν τη στιγμή σε εξέλιξη, αφορούν ζητήματα μεταρρυθμίσεων στους τομείς της ασφάλειας, των μειονοτικών και πολιτικών δικαιωμάτων, της διαφάνειας και της ενδυνάμωσης της κοινωνίας πολιτών· επίσης, θέματα που αφορούν την Κύπρο, τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αμερική, καθώς και τις σχέσεις της Τουρκίας με την ΕΕ.

A) Το Πρόγραμμα Εκδημοκρατισμού

Το πρόγραμμα αυτό επιδιώκει την ενδυνάμωση των δημοκρατικών θεσμών της Τουρκίας· τα τελευταία χρόνια το Πρόγραμμα αυτό έχει συμπεριλάβει στη δημόσια ατζέντα θέματα που θεωρούνταν "ταμπού", όπως το Δικαστικό, οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα της ασφάλειας, το Κουρδικό πρόβλημα, τα δικαιώματα των μειονοτήτων και η συνταγματική έννοια του πολίτη, καθώς και οι σχέσεις θρησκείας, κράτους και κοινωνίας, τα ΜΜΕ και η δημοκρατία.

B) Εξωτερική πολιτική

⁴ <http://www.tesev.org.tr/>

Οι δραστηριότητες του Προγράμματος αυτού εντοπίζονται στις εξής θεματικές:

- Διμερείς σχέσεις της Τουρκίας
- Η ευρύτερη περιοχή της Τουρκίας
- Μελέτη των αντιλήψεων σχετικά με την ΕΕ

Στο πλαίσιο των μελετών αυτών, εξετάζονται θέματα όπως η ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ, οι σχέσεις Τουρκίας – Μέσης Ανατολής, η σταθερότητα στον Καύκασο, το Κυπριακό πρόβλημα και η δημόσια αντίληψη για την εξωτερική πολιτική.

Γ) Καλή διακυβέρνηση

Σκοπός του Προγράμματος αυτού είναι να ενδυναμώσει τους δεσμούς μεταξύ της κοινωνίας πολιτών και της δημόσιας διοίκησης, να δημιουργήσει κοινές πρωτοβουλίες σε θέματα που έχουν θεμελιώδη σημασία για την κοινωνική ζωή και να ενημερώνει το κοινό· στόχος του Προγράμματος, είναι, εξάλλου, να συμβάλει στην τρέχουσα διοικητική μεταρρύθμιση, συγκροτώντας μελέτες που μπορούν να υλοποιήσουν τις αρχές καλής διακυβέρνησης.

4. STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ (SAM)⁵ (Κέντρο Στρατηγικών Μελετών)

Το Κέντρο Στρατηγικών Μελετών του Υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας είναι μία δεξαμενή σκέψης (think tank) και ερευνητικό κέντρο, που ιδρύθηκε το Μάιο του 1995. Το SAM ιδρύθηκε ως ένα συμβουλευτικό σώμα, προκειμένου να παρέχει στο τουρκικό Υπουργείο Εξωτερικών επιστημονικές εκτιμήσεις για σχετικά θέματα, καθώς και αναλύσεις της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής, σχετικές με τις μελλοντικές εξελίξεις.

Το SAM διεξάγει έρευνες και οργανώνει επιστημονικές εκδηλώσεις σχετικές με τα πεδία στα οποία επεκτείνεται η τουρκική εξωτερική πολιτική, σε συνεργασία τόσο με τούρκους όσο και με ξένους ακαδημαϊκούς, με ομολόγους του απ' όλον τον κόσμο, καθώς και με πολλά πανεπιστήμια και κυβερνητικούς οργανισμούς. Το SAM έχει συμβουλευτικό ρόλο προς τα τμήματα του Υπουργείου Εξωτερικών, ενώ παράλληλα, ιδρύει περιφερειακά δίκτυα think tanks.

Εκτός από το περιοδικό *Perceptions* (ένα τριμηνιαίο αγγλόφωνο περιοδικό, με άρθρα διακεκριμένων τούρκων και ξένων διανοουμένων, τα οποία εκδίδονται τόσο έντυπα όσο και ηλεκτρονικά) που εκδίδει εδώ και αρκετά χρόνια, το SAM προσφάτως εγκαινίασε τη σειρά *Vision Papers* – στην οποία εκδίδονται ηλεκτρονικά άρθρα του Υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας – καθώς και το *Sam Papers*, το οποίο θα καλύπτει τα ζητήματα της επικαιρότητας, με άρθρα διαφόρων διανοουμένων· και τα άρθρα του εν λόγω περιοδικού εκδίδονται ηλεκτρονικά, στο διαδικτυακό τόπο του Υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας⁶.

⁵ <http://sam.gov.tr/>

⁶ Τα στοιχεία αυτά είναι παρμένα από παλιότερη μελέτη του γράφοντος, με τίτλο: *Τουρκικές Δεξαμενές Σκέψης*, Νοέμβριος 2012 (Δημοσιευμένο στην ιστοσελίδα του ΕΛΙΑΜΕΠ), σελ. 7 – 10, 14 – 19. Για τη μελέτη αυτήν, βλ. [http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2012/12/31_2012_-WORKING-PAPER- %CE%A0%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%AE%CF%82-%CE%A4%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%AC%CE%BA%CE%BF%CF%82.pdf](http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2012/12/31_2012_-WORKING-PAPER-%CE%A0%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%AE%CF%82-%CE%A4%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%AC%CE%BA%CE%BF%CF%82.pdf)

II. Οι Δραστηριότητες των Τουρκικών Δεξαμενών Σκέψης ανά Χώρα και Περιοχή

Οι δραστηριότητες των εξεταζόμενων think tanks αφορούν στις εξής χώρες και περιοχές:

- I) Ευρωπαϊκή Ένωση
- II) Ρωσία
- III) Βαλκάνια
- IV) Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
- V) Λατινική Αμερική και Καραϊβική
- VI) Αφρική
- VII) Ασία
- VIII) Πακιστάν – Αφγανιστάν
- IX) Ινδία
- X) Κίνα
- XI) Νότια Κορέα
- XII) Μέση Ανατολή
- XIII) Ισραήλ – Παλαιστίνη
- XIV) Τουρκόφωνος Κόσμος
- XV) Αζερμπαϊτζάν
- XVI) Κιργιστάν
- XVII) Αρμενία
- XVIII) Κύπρος

I. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης αναφορικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση, μπορούν να καταταμηθούν στις εξής κατηγορίες:

Α. Διοργάνωση Φόρουμ με σκοπό την προώθηση της ευρωπαϊκής πορείας της Τουρκίας και τη σύσφιγξη των ευρωτουρκικών σχέσεων

Β. Επαφές με αξιωματούχους της ΕΕ και διοργάνωση διασκέψεων στην Ευρώπη, με σκοπό την προώθηση της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας, ως ισχυρής περιφερειακής δύναμης

Γ. Συνεργασία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης με ευρωπαϊκές δεξαμενές σκέψης, για την επίτευξη επιμέρους στόχων

Δ. Διοργάνωση διασκέψεων εντός της Τουρκίας για τις ευρωτουρκικές σχέσεις, με συμμετοχή ευρωπαίων αξιωματούχων

Ε. Επισκέψεις κορυφαίων ευρωπαίων αξιωματούχων στα γραφεία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης

ΣΤ. Διοργάνωση διασκέψεων και συνεδρίων, με σκοπό την εναρμόνιση των τουρκικών πολιτικών και κοινωνικών δομών με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, και την ενημέρωση των τούρκων πολιτών σχετικά με την ΕΕ

Α. Διοργάνωση Συνεδρίων και Προγραμμάτων, με σκοπό την προώθηση της ευρωπαϊκής πορείας της Τουρκίας και τη σύσφιγξη των ευρωτουρκικών σχέσεων

1. Τα Φόρουμ “Ευρώπης – Τουρκίας” του TASAM

Κατά την περίοδο 2008 – 2010, το TASAM διοργάνωσε 3 φόρουμ για τις ευρωτουρκικές σχέσεις, εκ των οποίων μόνο το ένα πραγματοποιήθηκε εντός της Τουρκίας. Στα φόρουμ, στα οποία παρατηρείται συμμετοχή κορυφαίων πολιτικών, ακαδημαϊκών και κρατικών αξιωματούχων από την Τουρκία και τις χώρες της ΕΕ, συζητήθηκαν σημαντικά ζητήματα, που άπτονται των ευρωτουρκικών σχέσεων. Εκτός των προσπαθειών για ανάδειξη και ενίσχυση της ευρωπαϊκής πορείας της Τουρκίας, είναι σαφής και η προσπάθεια στενότερης πολιτικής, οικονομικής και διπλωματικής συνεργασίας ανάμεσα στις δύο πλευρές.

A. Το 1ο Φόρουμ Ευρώπης – Τουρκίας

Το “1^ο Φόρουμ Ευρώπης – Τουρκίας” πραγματοποιήθηκε την περίοδο 5 – 6 Δεκεμβρίου 2008, στο Sorot της Πολωνίας. Η επιλογή της χώρας αυτής για τη διεξαγωγή του Φόρουμ δεν πρέπει να θεωρηθεί τυχαία: όπως θα φανεί και με άλλη αφορμή παρακάτω, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης σε αρκετές περιπτώσεις προσεγγίζουν κράτη που έγιναν πρόσφατα μέλη της ΕΕ, πιθανόν επειδή θα είναι πιο θετικά έναντι της τουρκικής υποψηφιότητας.

Οι πληροφορίες που δίνονται σχετικά με το περιεχόμενο και τις θεματικές του Φόρουμ, είναι σχετικά λίγες. Στο πλαίσιο του Φόρουμ έγιναν δύο συνεδρίες, με τους εξής τίτλους:

- “Η Τουρκία και η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση”
- “Οι σχέσεις ΕΕ– Τουρκίας: Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα”.

Τα θέματα συζήτησης του Φόρουμ ήταν τα εξής:

- Ο ρόλος της Τουρκίας στη ΝΑ Ευρώπη, στη Μέση Ανατολή, στην Ασία και στην Αφρική
- Η σημασία της Τουρκίας και της Ευρώπης ως γέφυρας Ανατολής – Δύσης, από την άποψη της ενεργειακής ασφάλειας
- Η Τουρκία υπό το πρίσμα της ευρωπαϊκής ταυτότητας
- Οι οικονομικές προοπτικές της Τουρκίας και η συμβολή της στην Κοινή Αγορά της ΕΕ
- Καθ’ οδόν για πλήρη ένταξη: οι σχέσεις της Τουρκίας με τους γείτονες στην περιοχή
- Η Τουρκία υπό το πρίσμα των σχέσεων ΕΕ – ΝΑΤΟ
- Απευθείας επενδύσεις ξένου κεφαλαίου: τα επενδυτικά προφίλ της ΕΕ και της Τουρκίας
- Η περιοχή της Μαύρης Θάλασσας και οι σχέσεις της με την ΕΕ7

B. Το 2ο Φόρουμ Τουρκίας – Ευρώπης

Το “2^ο Φόρουμ Τουρκίας – Ευρώπης” πραγματοποιήθηκε στο Mardin (Τουρκία), την περίοδο 10 – 12 Δεκεμβρίου 2009. Τίτλος του Φόρουμ ήταν “Η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και η Τουρκία”. ο τίτλος του Φόρουμ είναι σαφής ως προς τον προγραμματικό του χαρακτήρα. Στο πλαίσιο του Φόρουμ πραγματοποιήθηκαν 7 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων ήταν οι εξής:

- Παγκόσμια Ζητήματα και Παγκόσμιες – Περιφερειακές Δυνάμεις
- Η Ενταξιακή Πορεία της Τουρκίας στην ΕΕ
- Ανθρώπινα Δικαιώματα, Δίκαιο και Δημοκρατία
- Η Μεταβαλλόμενη Ευρώπη και η Ανάγκη για Ασφάλεια
- Η Τουρκία και η Ευρώπη Απέναντι στην Παγκόσμια Οικονομική Κρίση

⁷⁴1. Avrupa – Turkiye Forumu” (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/32/1_avrupa_-_turkiye_forumu)

- Ευρωπαϊκή Ταυτότητα: Μικροεθνικισμός και Νέες Απειλές
- Μετασχηματισμοί στην Εσωτερική Πολιτική των Ευρωπαϊκών Χωρών και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση

Οι συνεδρίες του Φόρουμ ξεκίνησαν από το πρωί της 11ης Δεκεμβρίου, με χαιρετισμό του Dr Engin Selçuk, Διευθυντή του TASAM. Εναρκτήριες ομιλίες εκφώνησαν οι:

- Süleyman Şensoy, Πρόεδρος του TASAM
- Hasan Duruer, Νομάρχης του Mardin
- Egemen Bağış, Υπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων και Επικεφαλής Διαπραγματευτής
- Taner Yıldız, Υπουργός Ενέργειας και Φυσικών Πόρων
- Nimet Çubukçu, Υπουργός Παιδείας
- Nevrat Pakdil, Αντιπρόεδρος της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης.

Η διεξαγωγή των συνεδριών έχει, συνοπτικά, ως εξής:

Συνεδρία 1η

ΘΕΜΑ: Παγκόσμια Ζητήματα και Παγκόσμιες – Περιφερειακές Λύσεις

Προεδρεύων: Dr Bahadır Kaleağası, Διεθνής Συντονιστής της TÜSİAD και εκπρόσωπος στην ΕΕ

Ομιλητές:

- Yaşar Yakış, βουλευτής, τέως Υπουργός Εξωτερικών
- Καθηγητής Dr İlhan Tekeli, Πολυτεχνείο Μέσης Ανατολής, Επίτιμο Μέλος του TÜBA
- Mario Hirsch, Ινστιτούτο Pierre Werner, Λουξεμβούργο
- Καθηγητής Dr Hans Koechler, Πρόεδρος του IPO, Αυστρία
- Καθηγητής Dr François Gere, Πρόεδρος του Ιδρύματος Στρατηγικών Αναλύσεων της Γαλλίας, Γαλλία
- Dr Joseph Kunic, Πρόεδρος του Ιδρύματος Διεθνών Σχέσεων της Σλοβενίας, Σλοβενία
- Gönül Bekin Şahkubey, βουλευτής
- Halit Demir, βουλευτής.

Συζητητές:

- Πρέσβης Eva Filipi, Τσεχία
- Πρέσβης Marcin B. Wilczek, Πολωνία
- Πρέσβης Darius Pranckevicius, Λιθουανία
- Καθηγητής Dr Osman Coşkunoglu, βουλευτής, Μέλος της Επιτροπής Εναρμόνισης με την ΕΕ
- Semih İdiz, Εφημερίδα Milliyet

- Καθηγητής Dr Teimuraz Beridze, Διεθνές Πανεπιστήμιο της Μαύρης Θάλασσας, Γεωργία
- Καθηγητής Dr İbrahim S. Canbolat, Πανεπιστήμιο Üludağ
- Επίκουρος Καθηγητής Dr İrfan Çiftçi, Πανεπιστήμιο Κωνσταντινούπολης.

Συνεδρία 2^η

ΘΕΜΑ: Η ενταξιακή πορεία της Τουρκίας

Προεδρεύων: Yaşar Yakış, βουλευτής, τέως Υπουργός Εξωτερικών

Ομιλητές:

- Anneli Jaatteenmaki, τέως Πρωθυπουργός της Φινλανδίας, μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου
- Καθηγητής Dr Ridvan Karluk, Anadolu Üniversitesi
- Dorothee Schmid, Γαλλικό Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, Γαλλία
- Alain Servantie, Κομισιόν, Βέλγιο
- Dr Can Baydarol, İstanbul Kültür Üniversitesi
- William Chislett, Βασιλικό Ινστιτούτο Elcano, Ισπανία
- Kader Sevinç, Εκπρόσωπος του CHP στην ΕΕ, Βέλγιο
- Diego Mellado, αξιωματούχος της Κομισιόν.

Συζητητές:

- Πρέσβης Ion Pascu, Ρουμανία
- Πρέσβης Dragoljub Ljeroja, Βοσνία – Ερζεγοβίνη
- Hakki Atun, Πρόεδρος του DAUSAM, τέως “Πρωθυπουργός” και “Πρόεδρος του Κοινοβουλίου” στην Κατεχόμενη Κύπρο
- Afif Demirkiran, βουλευτής
- Musa Sınacıoğlu, βουλευτής
- Καθηγητής Nevin Gaye Erbatur, βουλευτής
- Özcan Mutlu, βουλευτής του Κόμματος των Πρασίνων, Γερμανία
- Bilkay Öney, βουλευτής, Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα, Γερμανία
- Enver Sahiloğlu, Νομάρχης του Gümüşhane
- Dr Ιωάννης Γρηγοριάδης, Πανεπιστήμιο Bilkent.

Συνεδρία 3^η

ΘΕΜΑ: Ανθρώπινα Δικαιώματα Δίκαιο και Δημοκρατία

Προεδρεύων: Dr Naz Çanuşoğlu

Ομιλητές:

- Πρέσβης Bisera Turković, Κέντρο Μελετών για την Ασφάλεια, Βοσνία – Ερζεγοβίνη
- Καθηγητής Dr Mark Almond, Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, Μεγάλη Βρετανία
- Καθηγητής Dr Yanuz Atar, Πανεπιστήμιο Selçuk
- Καθηγητής Dr İlyas Doğan, Πανεπιστήμιο Gazi
- Καθηγητής Dr Becir Macic, Πανεπιστήμιο του Σεράγεβο, Βοσνία – Ερζεγοβίνη
- Καθηγητής Dr Samir Salha, Πανεπιστήμιο Kocaeli
- Dr Irene Banias, Πανεπιστήμιο του Βοσπόρου
- Αναπληρωτής Καθηγητής Dr Ömer Anayurt, Πανεπιστήμιο του Σαγγάριου

Συζητητές:

- Mustafa Atas, βουλευτής
- Hüseyin Anvi Mutlu, Νομάρχης του Diyarbakir
- Mustafa Taşkesen, Νομάρχης Tunceli
- Dr Enis Omerović, Πανεπιστήμιο του Σεράγεβο, Βοσνία – Ερζεγοβίνη
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Murat Yanik, Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης
- Αναπληρωτής Καθηγητής Dr Nurset İlker Çolak, Πανεπιστήμιο Kocaeli
- Dr Hikmet Tülen, Συνταγματικό Δικαστήριο
- Mustafa Baysal, Συνταγματικό Δικαστήριο
- Επίκουρος Καθηγητής Dr Abdullah Özcan, İstanbul Arel Üniversitesi

Συνεδρία 4η

ΘΕΜΑ: Η Μεταβαλλόμενη Ευρώπη και η Ανάγκη για Ασφάλεια

Προεδρεύων: Süleyman Şensoy, Πρόεδρος του TASAM

Ομιλητές:

- Dr Hanna Ozanen, Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, Φινλανδία
- Denis Hadžonić, Κέντρο Περιφερειακής Ασφάλειας, Βοσνία – Ερζεγοβίνη
- Πρέσβης ε.τ. Ali Engin Oba, TASAM, Πανεπιστήμιο Atılım
- Dr Carlo Frappi, Κέντρο Μελετών Τουρκίας, Ιταλία
- Iulian Oneasca, Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο, Ρουμανία
- Καθηγητής Dr Denys Kuzmin, Πανεπιστήμιο της Οδησσού, Ουκρανία
- Dr Pierre Bathelot, Ίδρυμα Στρατηγικών Αναλύσεων της Γαλλίας, Γαλλία
- Timothy Krysiak, HIS CEPA, Associate, ΗΠΑ
- Καθηγητής Dr Jovan Teokarević, Πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου, Σερβία
- Dr Giovanni Ercolani, Κέντρο Μελετών Τουρκίας, Ιταλία

Συζητητές:

- Πρέσβης Melromeni Kometi, ΠΔΓΜ

- Πρέσβης Sergiy Konsuskyi, Ουκρανία
- Koba Khabazi, βουλευτής, Κοινοβούλιο της Γεωργίας
- Arzu Semedbeyli, βουλευτής, Κοινοβούλιο του Αζερμπαϊτζάν
- Πρέσβης Nikolae Micu, Ιδρυμα EURISC, Ρουμανία
- Todor Petron, Υπουργείο Εξωτερικών της Βουλγαρίας
- Καθηγητής Dr Vural Altin, TASAM
- Victor Macaron, EuroCivitas, Λιθουανία
- Wojciech Tyminski, Πολωνική Κρατική Τηλεόραση, Πολωνία
- Αναπληρωτής Καθηγητής Dr Gülden Ayman, Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά
- Dr Necmi Dayday, TASAM

Συνεδρία 5η

ΘΕΜΑ: Η Τουρκία και η Ευρώπη Απέναντι στην Παγκόσμια Οικονομική Κρίση

Προεδρεύων: Jaroslav Leszek Walesa, μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Πολωνία

Ομιλητές:

- Καθηγητής Dr Prasnikar Janez,
- Καθηγήτρια Dr Sema Kalayciođlu, Πανεπιστήμιο Bahçeşehir
- Καθηγητής Dr Necdet Şensoy, Κεντρική Τράπεζα της Τουρκικής Δημοκρατίας
- Καθηγητής Dr Ioan Popa, Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Ρουμανίας, Ρουμανία
- Καθηγήτρια Dr Vildan Serin, Πανεπιστήμιο Fatih
- Marco Radovan, Studio Legale Radovan,
- Dr Δημήτρης Τσαρούχας, Πανεπιστήμιο Bilkent

Συζητητές:

- Καθηγητής Dr Eriřah Arıcan, Πανεπιστήμιο Μαρμαρά
- Καθηγητής Dr Safet Meronci, Πανεπιστήμιο της Πρίστινα, Κόσοβο⁸
- Bülent Devıři, ΠΓΔΜ
- Dr Zeynep Topalođlu, Bank Asya
- Mehmet Azmi Aksu, Πρόεδρος Ιδρύματος Şeker
- Αναπληρωτής Καθηγητής Dr Halil Nadiri DAÜ – SAM
- Lucie Beranova, Οικονομία, Δημοσιογράφος, Τσεχία
- Dr Joseph Poeschl, Ινστιτούτο Οικονομικών Μελετών, Αυστρία

⁸Εκ παραδρομής, στο τουρκικό δελτίο Τύπου, η Πρίστινα αναφέρεται ως πόλη της Αλβανίας, και όχι του Κοσόβου

Συνεδρία 6^η

ΘΕΜΑ: Μικροεθνικισμός και Νέες Απειλές

Προεδρεύων: Anneli Jaatteenmaki, τέως Πρωθυπουργός της Φινλανδίας, Μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Ομιλητές:

- Αναπληρωτής Καθηγητής Dr Kostadin Grozev, Πανεπιστήμιο της Σόφιας, Βουλγαρία.
- Καθηγήτρια, Dr Merita Xhumari, Πανεπιστήμιο Τιράνων, Αλβανία
- Καθηγητής Dr Lev Kreft, Ινστιτούτο Ειρήνης και Ασφάλειας, Σλοβενία
- Dr Cristoph Giesel, Πανεπιστήμιο της Ιένα, Γερμανία
- Αναπληρωτής Καθηγητής Dr Cüneyt Yenigün, İstanbul Kültür Üniversitesi
- Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Dr Esra Hatirođlu, Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά.

Συζητητές:

- 1. Hüseyin Bürgel, Δήμαρχος του Βαγραμρασα
- 2. Gülay Kizilocak, Κέντρο Μελετών Τουρκίας, Γερμανία
- 3. Dr Süleyman Kiziltoprak, Πανεπιστήμιο Καλών Τεχνών Mimar Sinan
- 4. Dr Bekir Çinar, Οικονομικό Πανεπιστήμιο, Πολωνία
- 5. Ahmet Mustafa, Πρόεδρος του GMRR, Μεγάλη Βρετανία
- 6. Aleksandra Mijalkovic, Politika Daily, Σερβία
- 7. Επίκουρος Καθηγητής Dr Erhan Dođan, Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά
- 8. Constantin Stancu, Δημοσιογράφος, Συντάκτης Εξωτερικών Νέων, Ringier, Ρουμανία
- 9 Dr Senada Selo Sabic, Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, Κροατία

Συνεδρία:7^η

ΘΕΜΑ: Μετασχηματισμοί στην Εσωτερική Πολιτική των Ευρωπαϊκών Χωρών και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση

Προεδρεύων: Murat Mercan, Πρόεδρος της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης.

Ομιλητές:

- Jaroslaw Leszek Walesa, Μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Πολωνία
- Jelko Kacin, Μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Σλοβενία
- Cüneyt Yüksel, βουλευτής, Μέλος της Μικτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Τουρκίας – ΕΕ
- Καθηγήτρια, Dr Nifüler Narlı, Πανεπιστήμιο Bahçeşehir

- Καθηγήτρια, Dr Ersin Kalaycıođlu, Πανεπιστήμιο Sabancı
- Dr Bahadır Kaleađasi, Διεθνής Συντονιστής της TÜSIAD και Εκπρόσωπος της ΕΕ
- Καθηγητής Dr Norman Stone, Πανεπιστήμιο Bilkent⁹

Η σημασία που απέδιδε η τουρκική πολιτική ηγεσία στη διοργάνωση του Φόρουμ αυτού, καταδεικνύεται από την παρουσία υψηλόβαθμων πολιτικών προσώπων: εκτός από τους τρεις Υπουργούς (Bađıř, Yıldız, Çubukcu) – ένας εκ των οποίων, μάλιστα, ήταν ο καθ' ύλην αρμόδιος για τις ευρωπαϊκές υποθέσεις – και τον Αντιπρόεδρο της Βουλής, Rađdil, αρκετοί άλλοι Τούρκοι βουλευτές συμμετείχαν στο Φόρουμ. Μεταξύ αυτών ξεχωρίζει ο τέως Υπουργός Εξωτερικών, Yařar Yakıř· συμμετείχαν πολλοί πολιτικοί, ακαδημαϊκοί και κρατικοί αξιωματούχοι.

Από ευρωπαϊκής πλευράς, στο Φόρουμ συμμετείχαν πολλοί πολιτικοί, ακαδημαϊκοί και μέλη δεξαμενών σκέψης από πολλές χώρες της Ευρώπης· δεν συμμετείχαν στο Φόρουμ, ωστόσο, η Ελλάδα και η Κύπρος. Με την εξαίρεση των δύο Ελλήνων ακαδημαϊκών, που εργάζονταν στο Πανεπιστήμιο Bilkent (Γρηγοριάδης, Τσαρούχας) – επομένως εκπροσωπούσαν το Bilkent στο Φόρουμ – δεν υπάρχουν άλλοι Έλληνες συμμετέχοντες. Αντιθέτως, στο Φόρουμ εμφανίζεται να συμμετείχε ο Hađki Atun, Πρόεδρος του DAUSAM και τέως “Πρωθυπουργός” και “Μέλος” του “Κοινοβουλίου” της παράνομης “Τουρκικής Δημοκρατίας Βόρειας Κύπρου” (Κατεχόμενη Κύπρος). Είναι, πάντως, σε κάθε περίπτωση ενδιαφέρον ότι σε ευρωτουρκικό Φόρουμ – και μάλιστα υπό την παρουσία σημαντικών ευρωπαϊών αξιωματούχων – παρεισέφρησε στέλεχος από την κατεχόμενη Κύπρο.

Στην έκθεση συμπερασμάτων του Φόρουμ γίνονται μικρές ενδιαφέρουσες αναφορές στις ευρωτουρκικές σχέσεις και στις προοπτικές ανάπτυξης μιας διμερούς συνεργασίας. Μεταξύ άλλων, τονίζεται ότι για να μπορέσει να γίνει παγκόσμιος παίκτης στον 21^ο αιώνα, η ΕΕ έχει έντονη και ζωτική ανάγκη την Τουρκία. Όπως αναφέρεται, εξάλλου, η Τουρκία διαθέτει έναν πολιτισμό που συνδυάζει και συνταιριάζει διαφορετικές αντιλήψεις και κουλτούρες· ως εκ τούτου, μπορεί να προσφέρει μεγάλο πλούτο και ισχύ στην ΕΕ, με την προοπτική και το δυναμισμό της.

Λόγος γίνεται και για την γεωστρατηγική θέση της Τουρκίας· συγκεκριμένα, υπογραμμίζεται ότι: “Με την απaráμιλλη θέση που διαθέτει ανάμεσα στην Ευρώπη, στη Μέση Ανατολή και στην Κεντρική Ασία, η Τουρκία έχει την προοπτική να συμβάλει στην επίτευξη της ειρήνης, της σταθερότητας και της ευημερίας, όχι μόνο στην ΕΕ, στον Καύκασο, στα Βαλκάνια, στην Κεντρική Ασία και στη Μέση Ανατολή, αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο. Πρέπει να γίνει πολύ καλά κατανοητή η ισχύς της Τουρκίας σ' αυτό το σημείο”.

Λίγο πιο κάτω επισημαίνεται ότι για την ΕΕ η Τουρκία πρέπει να θεωρείται ως μία συμφιλιωτική δύναμη και ως ένα μοντέλο που πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν στην επίλυση των περιφερειακών προβλημάτων. Σύμφωνα πάντοτε με το συντάκτη του κειμένου αυτού, η Τουρκία έχει θέση γέφυρας που ανοίγεται στην Ευρώπη, στην Ασία, στη Μέση Ανατολή και στον Καύκασο· όταν λοιπόν, η

⁹ “2. Türkiye – Avrupa Forumu” (http://tasam.org/tr-TR/Etkinlik/33/2_turkiye_-_avrupa_forumu)

Τουρκία γίνει πλήρες μέλος της ΕΕ, η ΕΕ θα έχει την ευκαιρία να ασκήσει απευθείας επιρροή σε διάφορα γεωγραφικά, πολιτικά και πολιτισμικά πεδία¹⁰.

Γ. Το 3ο Φόρουμ Ευρώπης – Τουρκίας

Το 3ο Φόρουμ Ευρώπης – Τουρκίας πραγματοποιήθηκε στο Βερολίνο, την περίοδο 1 – 2 Δεκεμβρίου 2010 από το ΤΑΣΑΜ, σε συνεργασία με το Κέντρο Μελετών για την Τουρκία (Türkiye Araştırmaları Merkezi Vakfı – TAM), που εδρεύει στη Γερμανία. Χαιρετισμό στο Συνέδριο απηύθυναν ο Διευθυντής του ΤΑΣΑΜ, Dr Engin Sezguc, και ο Υποδιευθυντής του TAM, Gülay Kızılcak. Αντιστοίχως εναρκτήριοι ομιλίες πραγματοποίησαν ο Καθηγητής Dr Hacı Halil Uslucan, και ο Dr. Werner Hoyer, Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου της γερμανικής κυβέρνησης.

Στο πλαίσιο του Φόρουμ πραγματοποιήθηκαν 5 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων ήταν οι εξής:

- Η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και η Τουρκία: Απολογισμός και Προοπτικές 5 χρόνων
- Η Τουρκία στην εξίσωση της Ευρωπαϊκής Ασφάλειας και Άμυνας
- Οι Πολιτικές Ενεργειακής Ασφάλειας της ΕΕ και ο Ρόλος της Τουρκίας στην Ενεργειακή Ασφάλεια
- Οι συνέπειες της Παγκόσμιας Οικονομικής Κρίσης στη ΕΕ και στην Τουρκία και η θέση της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Αγορά
- Οι Δημογραφικές Εξελίξεις στην Ευρώπη· οι Μεταναστευτικές Πολιτικές της Τουρκίας και της ΕΕ.

Συνοπτικά η διεξαγωγή των συνεδριών έχει ως εξής:

Συνεδρία: 1^η

Θέμα: Η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και η Τουρκία: Απολογισμός και Προοπτικές 5 χρόνων

Προεδρεύων: Dr Hasjörg Breg

Ομιλητές:

- Ruprecht Polenz, βουλευτής, Πρόεδρος της Επιτροπής Εξωτερικών Σχέσεων του Ομοσπονδιακού Κοινοβουλίου της Γερμανίας
- Onur Ögmen, Αντιπρόεδρος της Επιτροπής Εναρμόνισης με την ΕΕ, της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης

¹⁰“2. Türkiye – Avrupa Forumu Sonuç Deklarasyonu” (http://tasam.org/tr-TR/Etkinlik/33/2_turkiye_-_avrupa_forumu)

- Dr Ufuk Aras, Μέλος της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης
- Andrej Hunko, βουλευτής, Μέλος της Επιτροπής για την ΕΕ του Ομοσπονδιακού Συμβουλίου της Γερμανίας
- Dr Cüneyt Yüksel, Μέλος της Επιτροπής Εναρμόνισης με την ΕΕ, της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης
- Veli Yüksel, βουλευτής, Φλαμανδικό Κοινοβούλιο του Βελγίου
- Καθηγητής Dr Haluk Kabaalioğlu, Πρόεδρος του Δ.Σ. του İKV

Συνεδρία: 2^η

Θέμα: Η Τουρκία στην Εξίσωση της Ευρωπαϊκής Ασφάλειας και Άμυνας

Προεδρεύων: Πρέσβης ε.τ. Murat Bilhan, Αντιπρόεδρος του TASAM

Ομιλητές:

- Thomas Kossendey, βουλευτής, Υφυπουργός Άμυνας της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης της Γερμανίας
- Καθηγητής Dr İbrahim Canbolat, Πανεπιστήμιο Uludağ
- Roderich Kiesewetter, βουλευτής, Πρόεδρος της Επιτροπής Αφοπλισμού, Ελέγχου και Μη Εξάπλωσης των Εξοπλισμών του Ομοσπονδιακού Συμβουλίου της Γερμανίας
- Αναπληρωτής Καθηγητής Dr Gülden Ayman, Πανεπιστήμιο Μαρμαρά
- Kadri Gürsel, Εφημερίδα Milliyet
- Gerold Buechner, Berliner Zeitung

Συνεδρία: 3^η

Θέμα: Οι Πολιτικές Ενεργειακής Ασφάλειας της ΕΕ και ο Ρόλος της Τουρκίας στην Ενεργειακή Ασφάλεια

Προεδρεύων: Καθηγητής Dr Zafer Gül, Πρύτανης του Πανεπιστημίου του Μαρμαρά

Ομιλητές:

- Rof Hempelmann, Πρόεδρος της Επιτροπής Ενέργειας του Ομοσπονδιακού Συμβουλίου της Γερμανίας και Εκπρόσωπος για θέματα Ενέργειας της Ομάδας του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος,
- Καθηγητής Dr Yusuf Ziya İrbeç, Αντιπρόεδρος της Επιτροπής Εναρμόνισης με την ΕΕ, της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης
- Canan Bayram, βουλευτής, Βουλή του κρατιδίου του Βερολίνου

- Afif Demirkiran, Μέλος της Επιτροπής Εναρμόνισης με την ΕΕ, της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης
- Αναπληρωτής Καθηγητής Dr Mert Bilgin, Πανεπιστήμιο Bahçeşehir

Συνεδρία: 4^η

Θέμα: Οι συνέπειες της Παγκόσμιας Οικονομικής Κρίσης στη ΕΕ και στην Τουρκία και η θέση της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Αγορά

Προεδρεύων: Καθηγητής Dr Hasan Selçuk, Πανεπιστήμιο Μαρμαρά (TASAM)

Ομιλητές:

- Καθηγητής Dr Mithat Melen, Μέλος της Επιτροπής Εναρμόνισης με την ΕΕ, της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης
- Vural Öger, Πρόεδρος του Δ.Σ. του Öger Tours, πρώην μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου
- Dr Rainhart Freiherr von Leoprechting, Πρόεδρος του Τουρκο – Γερμανικού Βιομηχανικού και Εμπορικού Επιμελητηρίου
- Καθηγητής Dr Mehmet Altan, Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης
- Καθηγητής Dr Emrah Cengiz, Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης

Συνεδρία: 5^η

Θέμα: Οι Δημογραφικές Εξελίξεις στην Ευρώπη · οι Μεταναστευτικές Πολιτικές της Τουρκίας και της ΕΕ.

Προεδρεύων: Dr Andreas Goldberg, Διευθυντής του TAM

Ομιλητές:

- Καθηγητής Dr Hans Köchler, Πανεπιστήμιο του Innsburg, Αυστρία
- Καθηγητής Dr Dietrich Thrahard, Πανεπιστήμιο του Münster, Γερμανία
- Καθηγητής Dr Hakki Keskin, Επίτιμος Πρόεδρος της Τουρκικής Κοινότητας της Γερμανίας
- Καθηγήτρια, Dr Rita Sismuth τέως Πρόεδρος του Ομοσπονδιακού Συμβουλίου και τέως Πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Επιτροπής για την Μετανάστευση
- Kenan Kubilay, Γενικός Διευθυντής του “Ankara İhlas Medya”, μέλος της “Διάσκεψης Κορυφής για τους Μετανάστες, της Ομοσπονδιακής Γερμανίας”
- Καθηγητής Dr Murat Erdoğan, Πανεπιστήμιο Hacettepe

Γενικοί Συζητητές και Συμμετέχοντες¹¹:

1. Gönül Bekin Şahkulubey, βουλευτής της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης
2. Franziska Keller, Ευρωβουλευτής
3. Heinz – Joachim Barchmann, Μέλος της Επιτροπής Ομοσπονδιακής Βουλής της Γερμανίας
4. Ahmet Acet, Πρέσβης της Τουρκίας στο Βερολίνο
5. Sıla Umar, Πρέσβης ε.τ.
6. Uluç Özülker, Πρέσβης ε.τ., Εμπορικό Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης
7. Πρέσβης ε.τ. Καθηγητής Dr Ali Engin Oba, εκπρόσωπος του TASAM στην Άγκυρα
8. Καθηγητής Dr Rahmi Karakuş, Πανεπιστήμιο του Σαγγάριου
9. Καθηγητής Dr Sedat Murat, Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης
10. Καθηγητής Dr Vural Altın
11. Dr Necmi Dayday, TASAM
12. Καθηγητής Dr Tuğrul Ansay, Πανεπιστήμιο Κοζ
13. Καθηγητής Dr Michael Jeismann, Ινστιτούτο Goethe
14. Καθηγητής Dr Ugur Dai, Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά
15. Καθηγητής Dr Hayati Tüfekcioğlu, Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης
16. Καθηγητής Dr Mehmet Zeki Aydın, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
17. Αναπληρωτής Καθηγητής Dr Levent Ürer, Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης
18. Αναπληρωτής Καθηγητής Dr Burak S. Gülboş, Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης
19. Αναπληρωτής Καθηγητής Dr Eyüp Özdemir, Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά
20. Αναπληρωτής Καθηγητής Dr Mustafa Şentop, Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά
21. Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Dr Esra Hatiroğlu, Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά
22. Αναπληρωτής Καθηγητής Dr Gökden Ayman, Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά
23. Αναπληρωτής Καθηγητής Dr Murat Yanık, Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης
24. Αναπληρωτής Καθηγητής Dr Vedat Demir, Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης
25. Επίκουρη Καθηγήτρια Dr Senida Süzgeç Selçuk, Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης
26. Dr Can Baydarol, İstanbul Kültür Üniversitesi
27. Dr Yusuf Adigüzel, TMSF
28. Mustafa Yurdaakul, Πρεσβεία της Τουρκίας στο Βερολίνο
29. Oğuz Ateş, Κέντρο Στρατηγικών Μελετών (SAM) του Υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας
30. Csaba Bol, Πρεσβεία της Ουγγαρίας στο Βερολίνο
31. Kate Beggs, Πρεσβεία της Μ. Βρετανίας στο Βερολίνο
32. Alexander Miconcin, Πρεσβεία της Σλοβακίας στο Βερολίνο
33. Partina Pulikowska Sivakona, Πρεσβεία της Σλοβακίας στο Βερολίνο
34. Sona Casnochova, Πρεσβεία της Σλοβακίας στο Βερολίνο
35. Ande Wilkens, Ίδρυμα “Mercator”
36. Thomas Gorys, Γραφείο Πρωθυπουργού του κρατιδίου του Βορείου Ρήνου –Βεστφαλίας
37. Janine Toraloğlu, ΕΕ, Γερμανία

¹¹Σε αντίθεση με άλλες περιπτώσεις Συνεδρίων του TASAM – όπου οι συζητητές παρατίθενται ανάλογα με τη Συνεδρία στην οποία συμμετέχουν – εδώ οι συζητητές και οι συμμετέχοντες παρατίθενται συνολικά. Ο γράφων ακολουθεί την ταξινόμηση που δίνεται κάθε φορά από το TASAM

38. Melek Akça, Κόμμα των Πρασίνων
39. Sandra Breka, Ίδρυμα Robert Bosch
40. Vakur Dağdeviren, Σύνδεσμος Τουρκικού Ιδιωτικού Τομέα – TÖSED
41. Alper Üçok, Γραφείο της TÜSIAD στο Βερολίνο
42. Vokswirt Kamber Altıntaş, DTW, Τουρκο – Γερμανικό Οικονομικό Κέντρο
43. Ahmet Külahçi, Δημοσιογράφος της Hürriyet
44. Özlem Yıldız, Οικονομικό και Νομικό Πανεπιστήμιο Βερολίνου
45. Levent Lanzke, Πανεπιστήμιο Βερολίνου
46. Kenan Kolat, Πρόεδρος της Τουρκικής Κοινότητας της Γερμανίας
47. Ali Uzun, MÜSIAD
48. Carsten Framke, Γερμανική Κοινότητα για την Εξωτερική Πολιτική
49. Hanah Schöberle, TAM
50. Cem Şentürk, TAM
51. Yunus Ulusay, TAM
52. Caner Aver, TAM
53. Füsün Altın, Επιχειρηματίας
54. Rifat Sait, Πρόεδρος του BASAM
55. Yalçın Bayer, Hürriyet
56. Michael Jens Oliver Thumann, δημοσιογράφος
57. Hadi Tunç, Επιχειρηματίας
58. Ayhan Çatalkaya
59. Oğuzhan Köse, TASAM
60. Mustafa Keleş, Πρακτορείο Anadolu
61. Mualla Çirahlı, Τουρκοκυπριακό Εμπορικό Επιμελητήριο
62. Engin Çorlu, Πρακτορείο Anadolu¹².

2. Οι “Συνδιασκέψεις του Βοσπόρου” (TESEV)

Οι “Συνδιασκέψεις του Βοσπόρου” διοργανώνονται από το TESEV, σε συνεργασία με άλλους φορείς· βασικοί στόχοι των Συνδιασκέψεων αυτών είναι η προώθηση της διμερούς συνεργασίας ανάμεσα στην ΕΕ και στην Τουρκία, αλλά και η ενίσχυση της ευρωπαϊκής πορείας της Τουρκίας, με απώτερο σκοπό την πλήρη ένταξή της στην ΕΕ. Μέχρι στιγμής έχουν πραγματοποιηθεί 7 Συνδιασκέψεις· εξαιτίας της έλλειψης διαθέσιμων πληροφοριών για την 1^η Συνδιάσκεψη – αλλά και λόγω των χρονικών πλαισίων εντός των οποίων κινείται η παρούσα μελέτη – εδώ θα γίνει λόγος για την 2^η Συνδιάσκεψη και εξής¹³. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Συνδιάσκεψη αυτή πραγματοποιείται περίπου ένα

¹²“3. Türkiye – Avrupa Forumu” (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/4/3_avrupa_turkiye_forumu)

¹³Στην ιστοσελίδα του TESEV δεν παρέχονται πλήρεις πληροφορίες σχετικές με τα δρώμενα και το περιεχόμενο όλων των Συνδιασκέψεων· όλα τα διαθέσιμα στοιχεία, πάντως, πρόκειται να παρουσιασθούν αμέσως παρακάτω

χρόνο μετά την επίσημη αναγνώριση της Τουρκίας εκ μέρους της ΕΕ, ως υποψήφιας προς ένταξη χώρας (2004).

Η 2η Συνδιάσκεψη του Βοσπόρου

Η 2η Συνδιάσκεψη του Βοσπόρου πραγματοποιήθηκε την περίοδο 14 – 15 Οκτωβρίου 2005, στην Κωνσταντινούπολη· ο τίτλος της ήταν: “ΕΕ – Turkey Relations: After the Start of Negotiations”. Η Συνδιάσκεψη διοργανώθηκε από το TESEV, σε συνεργασία με το Βρετανικό Συμβούλιο και CER (Center for European Reform). Τα εγκαίνια της Συνδιάσκεψης έγιναν στο Προξενείο της Μεγάλης Βρετανίας στη Κωνσταντινούπολη, από τον Abdullah Gül, Αναπληρωτή Πρωθυπουργό και Υπουργό Εξωτερικών, την περίοδο εκείνη· τον Martti Ahtisaari, τέως Πρόεδρο της Φινλανδίας και Πρόεδρο της Ανεξάρτητης Επιτροπής για την Τουρκία· και τον Geoff Hoon, Lord Privy Seal, Leader της Βουλής των Κοινοτήτων, και τέως Υφυπουργό Άμυνας του Ηνωμένου Βασιλείου. Στη Συνδιάσκεψη συμμετείχαν υψηλόβαθμοι πολιτικοί, ακαδημαϊκοί, δημοσιογράφοι, εκπρόσωποι του επιχειρηματικού κόσμου και των ΜΚΟ. Αξίζει σε κάθε περίπτωση να σημειωθεί ότι η συμμετοχή ήταν δυνατή μόνο κατόπιν πρόσκλησης.

Μία εναρκτήρια και μία καταληκτική συνεδρία πλαισίωναν τις 3 κύριες συνεδρίες της Συνδιάσκεψης. Οι τίτλοι των τριών αυτών συνεδριών ήταν οι εξής:

- A. Η Τουρκία και η κοινή εξωτερική πολιτική της Ασφάλειας της ΕΕ
- B. Οι οικονομικές επιπτώσεις της εισδοχής της Τουρκίας
- Γ. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις: ιδέες για εποικοδομητικό διάλογο.

Στην έκθεση που συνοψίζει τα πεπραγμένα του συνεδρίου, τονίζεται ότι η Τουρκία μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά στην ΕΕ, στον τομέα της ασφάλειας· επιπλέον, γίνεται αναλυτικά λόγος για τις οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις στις οποίες πρέπει να προβεί η Τουρκία, προκειμένου να ικανοποιήσει τα ευρωπαϊκά κριτήρια εισδοχής¹⁴.

Η 3η Συνδιάσκεψη του Βοσπόρου

Η 3η Συνδιάσκεψη του Βοσπόρου με τίτλο “One year on Turkey’s Progress Towards the EU”, πραγματοποιήθηκε την περίοδο 15 – 16 Σεπτεμβρίου 2006, στην Κωνσταντινούπολη, ως προϊόν συνεργασίας του TESEV με το Βρετανικό Συμβούλιο και το CER. Στη Συνδιάσκεψη συμμετείχαν περίπου

¹⁴“Boğaziçi Konferansı 2 Müzakerelerin Başlamasının Ardından“ (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/bogazici-konferansi-2-muzakerelerin-baslamasinin-ar>). Βλ. επίσης, την έκθεση πεπραγμένων της Συνδιάσκεψης: <http://www.tesev.org.tr/Upload/Editor/Bosphorus%20Conference%20II%20Report%20%2810.05%29.pdf>

50 άτομα, από την Τουρκία, την Μ. Βρετανία και από άλλες ευρωπαϊκές χώρες· αυτοί ήταν ειδικοί, Πρέσβεις, ακαδημαϊκοί, επιχειρηματίες και εκπρόσωποι ΜΚΟ.

Στο κείμενο συμπερασμάτων, τονίζεται, μεταξύ άλλων, ότι “*While technical Turkish Accession is progressing as well as can be expected, politically it is trouble*”. Τα δύο κύρια σημεία, στα οποία εστιάζεται το ενδιαφέρον του κειμένου είναι αφενός ο σκεπτικισμός μιας μερίδας των ευρωπαίων υπηκόων έναντι της τουρκικής υποψηφιότητας και αφετέρου, το Κυπριακό πρόβλημα. Ιδιαίτερα οι επιπλοκές που μπορεί να δημιουργήσει η ελληνοκυπριακή ηγεσία στην ενταξιακή πορεία της Τουρκίας, φαίνεται ότι απασχολούν πολύ την τουρκική πλευρά. Το κείμενο συμπερασμάτων ολοκληρώνεται με τη διατύπωση χωριστών προτάσεων προς την πλευρά της ΕΕ και την πλευρά της Τουρκίας, αλλά και κοινών και προς τις δύο πλευρές. Σημειώνεται εξάλλου ότι – όπως και την προηγούμενη φορά – το κείμενο συμπερασμάτων και οι προτάσεις υποβλήθηκαν χωριστά, τόσο στους συμμετέχοντες στη Συνδιάσκεψη, όσο και σε αρμόδια ιδρύματα και άτομα¹⁵.

Η 4η Συνδιάσκεψη του Βοσπόρου

Η 4η Συνδιάσκεψη του Βοσπόρου είχε τίτλο: “The EU and Turkey. Drifting Apart?”, και πραγματοποιήθηκε την περίοδο 5 – 6 Οκτωβρίου 2007, στην Κωνσταντινούπολη· διοργανωτές της Συνδιάσκεψης ήταν και πάλι το TESEV με το CER και το Βρετανικό Συμβούλιο. Στη Συνδιάσκεψη συμμετείχαν και πάλι υψηλόβαθμοι πολιτικοί, κρατικοί αξιωματούχοι, πανεπιστημιακοί, δημοσιογράφοι, εκπρόσωποι του επιχειρηματικού κλάδου, καθώς και στελέχη ΜΚΟ. Η Συνδιάσκεψη καταμήθηκε σε 4 συνεδρίες, οι οποίες έλαβαν χώρα τη δεύτερη ημέρα. Το απόγευμα της πρώτης ημέρας, εκφωνήθηκαν ομιλίες από τον Carl Bildt, Υπουργό Εξωτερικών της Σουηδίας· τον Oli Rehn, Επίτροπο της ΕΕ για την διεύρυνση· και τον Mehmet Şimşek, Υπουργό Οικονομικών της Τουρκίας.

Η δεύτερη ημέρα ξεκίνησε με σύντομες εισηγήσεις από τον Charles Grant, Διευθυντή του CER, τον Can Paker από το TESEV, και τον Neil Kinnock, μέλος του Βρετανικού Συμβουλίου και τέως Αντιπρόεδρο της ΕΕ. Ακολούθησε ομιλία του Υπουργού Εξωτερικών και Επικεφαλής Διαπραγματευτή της Τουρκίας, Ali Babacan, και επακολούθησαν οι Συνεδρίες. Συνεδρία 1η

Θέμα: Ένα κοινό Όραμα για την Ευρώπη;

Προεδρεύων: Can Paker

Ομιλητές:

- Fritz Bolkenstein, πρώην Επίτροπος της ΕΕ, καθώς και πρώην Υπουργός Άμυνας της Ολλανδίας
- Πρέσβης Oğuz Demiralp, Γενικός Γραμματέας Ευρωπαϊκών Υποθέσεων

¹⁵TESEV 2006 *Faaliyet Raporu*, σελ. 13 – 14 (http://www.tesev.org.tr/Content/pdf/Tesev_2006.pdf)· βλ. επίσης, The Bosphorus Conference 3. One Year on Turkey’s Progress Towards the EU (<http://www.tesev.org.tr/en/event/bosphorus-conference-3-one-year-on-turkeys-progress>)

- Michael Leigh, Γενικός Διευθυντής της Κομισιόν για θέματα Διεύρυνσης.

Συνεδρία 2^η

Θέμα: Η ΕΕ, η Τουρκία και η Μέση Ανατολή

Προεδρεύων: Chris Brown, από το Βρετανικό Συμβούλιο

Ομιλητές:

- Meliha Altunizik, Καθηγήτρια στο Πολυτεχνείο Μέσης Ανατολής
- Elizabeth Guigou, Γαλλίδα βουλευτής, τέως Υπουργός Δικαιοσύνης
- Pauline Neville – Jones, Σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας του ηγέτη του Συντηρητικού Κόμματος της Μεγάλης Βρετανίας.

Συνεδρία 3^η

Θέμα: Οικονομική Ολοκλήρωση και Ενέργεια

Προεδρεύων: Katinka Barysch από το CER

Ομιλητές:

- (Κύρια Ομιλία) Hilmi Güler, Υπουργός Ενέργειας και Φυσικών Πόρων της Τουρκίας
- Judy Dempsey, Senior European Correspondent της International Herald Tribune
- David Tongue, Managing Director της IBS Research & Consultancy.

Συνεδρία: 4^η (Καταληκτήρια)

Θέμα: Η εικόνα των σχέσεων ΕΕ – Τουρκίας

Προεδρεύων: Charles Grant

Ομιλητές:

- Mehmet Ali Birand, Αρχισυντάκτης του Kanal D
- Stefan Wall, Αντιπρόεδρος της “Business for New Europe” και πρώην Σύμβουλος του Tony Blair για θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁶.

¹⁶“Boğaziçi Konferansı 4 Yollar Ayrılıyor mu?” (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/bogazici-konferansi-4-yollar-ayriliyor-mu>): βλ. επίσης, “Bosphorus Conference IV: The EU and Turkey: Drifting Apart?”, (<http://www.tesev.org.tr/en/event/bosphorus-conference-4-the-eu-and-turkey-drifting-a>)

Στην έκθεση συμπερασμάτων της 4ης Συνδιάσκεψης του Βοσπόρου διακρίνονται, πλέον, σαφέστερα μεταξύ άλλων, τρεις βασικοί τομείς ενδιαφέροντος, που αποτελούν κοινό τόπο για τις εκθέσεις αυτές:

A. Εξετάζεται η τρέχουσα επικαιρότητα των ευρωτουρκικών σχέσεων και γίνεται αναφορά στα ζητήματα που την επηρεάζουν. Εν προκειμένω, τονίζεται ότι οι τούρκοι συμμετέχοντες δεν αντιμετωπίζουν πλέον την ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας είτε με μεγάλο ενθουσιασμό είτε, αντιστοίχως, με μεγάλη απογοήτευση. Τουναντίον, μάλλον έχουν συμβιβασθεί με την ιδέα ότι η πορεία αυτή προβλέπεται να είναι μακρά και ενίοτε επίπονη.

B. Επισημαίνονται συγκεκριμένοι τομείς και ενέργειες στις οποίες επιβάλλεται να προβεί η Τουρκία, προκειμένου να συμβαδίζει με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Σημαντική έμφαση στην εν λόγω έκθεση δόθηκε στην κατάργηση του Άρθρου 301· συμπεριλήφθηκε, μάλιστα, δήλωση του Oli Rehn, σύμφωνα με την οποία: *“Turkey now has three priorities: 301, 301 and 301”*.

Γ. Γίνεται αναφορά στις δυνατότητες ευρύτερης συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και στην ΕΕ. Στην έκθεση του 2007 επισημαίνεται ότι η Τουρκία θα μπορούσε να αναπτύξει συνεργασία με την Ευρώπη με στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων στη Μέση Ανατολή· τονίζεται, εξάλλου, ότι οι τουρκικές βιομηχανίες, τα Πανεπιστήμια αλλά και ΜΚΟ της Τουρκίας που δραστηριοποιούνται σε πολλές χώρες της Μέσης Ανατολής, δημιουργούν ένα δίκτυο διπλωματίας ήπιας ισχύος· το δίκτυο αυτό θα μπορούσε να φανεί πολύ χρήσιμο στην Ευρώπη. Αντιστοίχως, συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών θα μπορούσε να αναπτυχθεί και στο ενεργειακό τομέα¹⁷.

Η 5η Συνδιάσκεψη του Βοσπόρου

Η 5η Συνδιάσκεψη του Βοσπόρου, με τίτλο *“Turkey and the EU: Building Ties of Mutual Benefit”*, έλαβε χώρα στην Κωνσταντινούπολη, την περίοδο 11 – 12 Οκτωβρίου 2008. όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις η Συνδιάσκεψη έγινε κλεισμένων των θυρών, και σε αυτήν συμμετείχαν υψηλόβαθμοι πολιτικοί ακαδημαϊκοί, κρατικοί αξιωματούχοι καθώς και εκπρόσωποι ΜΚΟ και από τον επιχειρηματικό κλάδο. Λίγες σχετικά πληροφορίες δίνονται για τη διεξαγωγή της εν λόγω Συνδιάσκεψης· σύμφωνα με αυτές, μεταξύ των ομιλητών ήταν ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας Ali Babacan· ο Υπουργός Εξωτερικών της Ολλανδίας Maxime Verhagen· ο Υπουργός Εξωτερικών της Σουηδίας Carl Bildt, και ο Oli Rehn.

Στην έκθεση συμπερασμάτων αναφέρεται ότι κύρια ανησυχία των ευρωπαϊκών κρατών ήταν η οικονομική κρίση. Επιπλέον, ο πόλεμος στη Γεωργία αλλά και η απειλή να κλείσει το AKP με απόφαση του συνταγματικού δικαστηρίου – από την οποία είχε μόλις προσφάτως απαλλαγεί – είχαν αυξήσει την ατζέντα των συζητούμενων θεμάτων. Η πρόοδος των διαπραγματευτικών συνομιλιών έτσι και

¹⁷“Key conclusions of the 4thBosphorus Conference organized by the British Council, Turkish Economic and Social Studies Foundation (TESEV) and the Centre for European Reform Istanbul, October 5–6, 2007” (<http://www.tesev.org.tr/Upload/Editor/bo%C4%9Fazi%C3%A7i%204.pdf>)

αλλιώς ήταν αργή, λόγω των εξελίξεων· επιπλέον, διαπιστωνόταν ότι καμία από τις δύο πλευρές δεν ήταν πραγματικά διατεθειμένη να επιταχύνει τη διαδικασία.

Στην έκθεση γίνεται αναλυτική αναφορά στο κεφάλαια που είχαν ανοίξει αλλά και σε αυτά που παρέμεναν κλειστά· παράλληλα, όμως, εκτιμάτο ότι τρεις παράγοντες, από κοινού με το Κυπριακό πρόβλημα, θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Τουρκίας:

1. Το πρώτο ήταν η ανάγκη επικύρωσης της Συμφωνίας της Λισαβόνας απ' όλα τα κράτη – μέλη· επί του παρόντος, οι Ιρλανδοί την είχαν καταψηφίσει, ενώ δεν ήταν καθόλου βέβαιο ότι πιθανή επανάληψη του δημοψηφίσματος θα είχε τα επιθυμητά αποτελέσματα. Το πρόβλημα αυτό, φυσικά, αφορούσε όλες τις υπό ένταξη χώρες και όχι μόνο την Τουρκία.
2. Υπολογιζόταν ότι, αν οι διαπραγματεύσεις συνεχίζονταν με αυτόν τον ρυθμό, το 2009 δεν θα υπήρχαν περιθώρια για το άνοιγμα νέων κεφαλαίων. Πράγματι, από τα 35 κεφάλαια που η Τουρκία έπρεπε να διαπραγματευθεί, 20 περίπου είχαν μπλοκαρισθεί το 2008, για διάφορους λόγους, οι οποίοι εξηγούνται αναλυτικά στο κείμενο και
3. Θεωρείτο πιθανόν η οικονομική και δημοσιονομική κρίση να επηρέαζε αρνητικά την ευρωπαϊκή κοινή γνώμη έναντι της πιθανής διεύρυνσης της ΕΕ. Σημειώνεται ότι ο ευρωσκεπτικισμός της τουρκικής κοινής γνώμης είχε αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία 3 χρόνια: ενώ το 2005 το 75% της τουρκικής κοινής γνώμης ήταν υπέρ της εισδοχής της Τουρκίας στην ΕΕ, το ποσοστό αυτό έπεσε στο 50% στα τέλη του 2008.

Παρ' όλα αυτά, τονίζεται ότι τόσο η ΕΕ, όσο και η Τουρκία, επιδιώκουν να ενδυναμώσουν το ρόλο τους στις πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες. Υπονοείται μάλιστα ότι η Τουρκία θα μπορούσε να αναδειχθεί σε σημαντικό περιφερειακό παίκτη για την ΕΕ, ικανό να αναστείλει πιθανές ρωσικές δραστηριότητες, που θα ήταν εις βάρος των ευρωπαϊκών συμφερόντων· η Τουρκία θα μπορούσε, εξάλλου, να αναδειχθεί χρήσιμη και στα ενεργειακά θέματα της περιοχής.

Όχι τυχαία, πάντως, η συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών συμπεριλαμβάνεται στη δέσμη προτάσεων του κειμένου, που απευθύνονταν προς την ΕΕ. Συγκεκριμένα, υποστηρίζεται ότι η ΕΕ πρέπει να λάβει πολύ περισσότερο υπ' όψιν της την Τουρκία στους σχεδιασμούς που κάνει για την ενεργειακή της διαφοροποίηση, αλλά και για τα θέματα ασφάλειας· με τον τρόπο αυτόν, σύμφωνα πάντοτε με το κείμενο, θα αναγνωρίσει τον κρίσιμο (crucial) ρόλο της Τουρκίας αναφορικά με το μέλλον της ευρωπαϊκής αλλά και της ενεργειακής ασφάλειας. Παράλληλα, στη δέσμη προτάσεων που απευθύνονται προς την Τουρκία, επιζητείται από την Άγκυρα να συνεργασθεί με την ΕΕ στην περιοχή του Καυκάσου. Η προοπτική συνεργασίας κρινόταν αμοιβαία επωφελής, εφόσον η Τουρκία έχει εδραιωμένα δίκτυα επικοινωνίας με τις περισσότερες από τις χώρες της περιοχής, αλλά και γιατί οι περισσότερες από τις χώρες αυτές θα καλωσόριζαν μία στενότερη συνεργασία με την ΕΕ¹⁸.

¹⁸“Boğaziçi Konferansı 5 Türkiye ve AB Ortak Faydaları İçini Bağlar Oluşturmak” (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/bogazici-konferansi-5-turkiye-ve-ab-ortak-faydalar->)· βλ. επίσης,

Η 6η Συνδιάσκεψη του Βοσπόρου

Η 6^η Συνδιάσκεψη του Βοσπόρου, με τίτλο “Turkey and the EU: Regaining Momentum”, διοργανώθηκε την περίοδο 16 – 17 Οκτωβρίου 2009, από το TESEV, το Βρετανικό Συμβούλιο και το CER. Οι πληροφορίες που δίνονται είναι και πάλι, σχετικά λίγες: πέραν των υψηλόβαθμων πολιτικών, κρατικών αξιωματούχων, ακαδημαϊκών και εκπροσώπων από ΜΚΟ και τον επιχειρηματικό τομέα ξεχωρίζουν ορισμένοι κορυφαίοι αξιωματούχοι. Αυτοί ήταν: ο Egemen Bağış· ο Oli Rehn· ο Υπουργός Οικονομικών της Τουρκίας, Mehmet Şimşek· και ο Υπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Γαλλίας Pierre Lelouche.

Το πνεύμα που διακρίνει την έκθεση συμπερασμάτων της Συνδιάσκεψης είναι σαφώς πιο αισιόδοξο, σε σχέση με προγενέστερες εκθέσεις· κύριοι λόγοι γι’ αυτό, όπως αναφέρεται στο κείμενο, ήταν οι πρόσφατες επιτυχίες που είχε σημειώσει η τουρκική εξωτερική πολιτική, αλλά και η εκτίμηση ότι, παρά τις συνεχιζόμενες δυσκολίες, η διαπραγματευτική πορεία της Τουρκίας ήταν προς τη σωστή κατεύθυνση, όπως φάνηκε άλλωστε από τις εργασίες της Συνδιάσκεψης.

Κάποιες ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις της έκθεσης αυτής, αφορούν στις ευρωτουρκικές οικονομικές σχέσεις. Όπως υπογραμμίζεται, η ΕΕ αποτυγχάνει να εκμεταλλευθεί τον αναπτυσσόμενο περιφερειακό και γεωστρατηγικό ρόλο της Τουρκίας, εξαιτίας της παρατεινόμενης αμφιβολίας που διακρίνει την ενταξιακή της πορεία. Ως αποτέλεσμα της νέας πολιτικής που ακολούθησε ο Υπουργός Εξωτερικών Ahmet Davutoğlu, η Τουρκία ανέπτυξε συνεργασία με πολλές από τις αραβικές χώρες στη Μέση Ανατολή και στον Καύκασο, καθώς επίσης με το Ιράν και τη Ρωσία. Η νέα πολιτική αντανάκλασθηκε στους δείκτες εξωτερικού εμπορίου της Τουρκίας: σύμφωνα πάντοτε με την προαναφερθείσα έκθεση, ενώ το 2000 η Τουρκία πραγματοποίησε εξαγωγές ύψους 2,7 δισεκατομμυρίων δολαρίων σε 11 γειτονικές χώρες, το 2008 ο αριθμός αυτός ανερχόταν σε 28 δισεκατομμύρια δολάρια. Έτσι, όπως τονίζεται, παρατηρείται μία διαφορά φάσης ανάμεσα στο πολιτικό και στο οικονομικό πεδίο. Ενώ στο πολιτικό επίπεδο υπήρχε διστακτικότητα εκ μέρους των ευρωπαϊκών χωρών να συμπεριλάβουν την Τουρκία εντός της ΕΕ, στο οικονομικό πεδίο πραγματοποιούνταν μείζονες ευρωπαϊκές επενδύσεις στην Τουρκία. Συγχρόνως, όμως, και η ΕΕ ήταν πόλος οικονομικής έλξης για την Τουρκία: παρά την ύπαρξη της οικονομικής κρίσης, ευρωπαϊκά επιτεύγματα, όπως η διεύρυνση, το ευρώ και η κοινή αγορά, ήταν σημαντικά για την τουρκική οικονομία, υπογραμμίζεται στην έκθεση¹⁹.

“Turkey and the EU: Building Ties of Mutual Benefit” (<http://www.tesev.org.tr/en/event/bosphorus-conference-5-building-ties-of-mutual-bene>)

¹⁹“Boğaziçi Konferansı 6 Türkiye ve AB Yeniden Hız Kazanıyor” (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/bogazici-konferansi-6-turkiye-ve-ab-yeniden-hiz-kaz>): βλ. επίσης, “Bosphorus Conference 6. Turkey and EU Regaining Momentum” (<http://www.tesev.org.tr/en/event/bosphorus-conference-6-turkey-and-eu-regaining-mome>)

Η 7η Συνδιάσκεψη του Βοσπόρου

Η 7η Συνδιάσκεψη του Βοσπόρου πραγματοποιήθηκε την περίοδο 22 – 23 Οκτωβρίου 2010, στην Κωνσταντινούπολη. Η πολιτική εκπροσώπηση κυμάνθηκε και αυτή τη φορά σε πολύ υψηλά επίπεδα· αξίζει να σημειωθεί η παρουσία του πρώην Προέδρου της Πολωνίας, Lech Walesa. Εκτός του Walesa, συμμετείχαν επίσης ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Ahmet Davutoğlu· ο Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου, Υπεύθυνος για τις Ευρωπαϊκές Υποθέσεις της Μεγάλης Βρετανίας, David Lidington· ο Αναπληρωτής Πρωθυπουργός και Υπουργός Εξωτερικών του Βελγίου Steven Vanackere· ο Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου και επικεφαλής Διαπραγματευτής Egemen Bağış· και ο Stefan Füle, Υπεύθυνος για την Πολιτική Διεύρυνσης και Γειτονίας της Κομισιόν.

Συνδιάσκεψη επικεντρώθηκε σε θέματα, όπως οι πολυδιάστατες σχέσεις ΕΕ –Τουρκίας, η σημασία της κουλτούρας στις σχέσεις ΕΕ – Τουρκίας, καθώς και οι εμπειρίες της εσωτερικής πολιτικής και οι δυνατότητες στην εξωτερική πολιτική, κατά τη διαδικασία εισδοχής στην ΕΕ²⁰. Η Συνδιάσκεψη ολοκληρώθηκε με ομιλία του τούρκου Υπουργού Εξωτερικών, Davutoğlu, ο οποίος απάντησε και σε ερωτήσεις· κατόπιν ακολούθησαν οι καταληκτικές παρατηρήσεις²¹.

Παρατηρήσεις

Οι “Συνδιασκέψεις του Βοσπόρου” αποτελούν ένα πολύ ενδιαφέρον εγχείρημα, που εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο των δραστηριοτήτων για την προώθηση των στόχων της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Τέτοιου είδους δραστηριότητες, ωστόσο, δεν έχουν ως αποκλειστικό σκοπό την προώθηση της ευρωπαϊκής πορείας της Τουρκίας, όπως συνήθως πιστεύεται. Η πλήρης εισδοχή της Τουρκίας στην ΕΕ είναι σε κάθε περίπτωση ένας από τους βασικότερους στόχους των δραστηριοτήτων αυτών· δεν είναι όμως ο μόνος. Η ανάπτυξη και η διεύρυνση της συνεργασίας ανάμεσα στην Άγκυρα και στις χώρες της ΕΕ στο οικονομικό, πολιτικό και διπλωματικό πεδίο, είναι επίσης μία βασική επιδίωξη. Πρόκειται ουσιαστικά για δύο – ως κάποιο βαθμό ξεχωριστές μεταξύ τους – ατζέντες, οι οποίες λειτουργούν ως συγκοινωνούντα δοχεία, αλληλοεπηρεαζόμενες.

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι, ακόμα και αν η πρόοδος της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας είναι σχετικά αργή, αυτό δεν είναι απαραίτητο να συμβεί και στα δύο πεδία της διμερούς συνεργασίας. Η παρουσία εκπροσώπων του επιχειρηματικού κόσμου στις Συνδιασκέψεις αυτές, άλλωστε, πρέπει να θεωρηθεί ότι γίνονται γι’ αυτόν ακριβώς το λόγο. Επιπλέον, πιθανή ανάληψη κοινής δράσης Τουρκίας – ΕΕ στην Κεντρική Ασία ή τον Καύκασο, θα ενδυναμώσει αναμφισβήτητα τη

²⁰“Boğaziçi Konferansı 7 AB ve Türkiye Geleceği Şekillendiriyor”
(<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/bogazici-konferansi-7-ab-ve-turkiye-gelecegi-sekillendiriyor>)

²¹“Delegation of the European Union to Turkey. The 7th Bosphorus Conference Press Release”
(<http://www.avrupa.info.tr/en/en/resource/press-room/press-releases-single-view/article/press-releasesthe-7th-bosphorus-conference.html>)

γεωστρατηγική επιρροή της Άγκυρας, επιτρέποντας σ' αυτήν να εμφανισθεί ως ισχυρή περιφερειακή δύναμη. Παράλληλα, θα ενισχύσει και τη διπλωματία ήπιας ισχύος της, που αναπτύσσει συστηματικά εδώ και χρόνια.

Μία τέτοια συνεργασία ΕΕ – Τουρκίας, όμως, θα έχει πιθανότατα ευεργετική επίδραση και στην ενταξιακή πορεία της Τουρκίας στην ΕΕ. Εμφανιζόμενη ως εταίρος της ΕΕ σε περιοχές της σε περιοχές με προβλήματα, όπως η Μέση Ανατολή, η Τουρκία φιλοδοξεί να αποδείξει ότι μπορεί να λειτουργήσει ως ένας αποτελεσματικός και, το κυριότερο, απαραίτητος βραχίονας στις περιοχές αυτές. Ως χώρα με ισχυρή οικονομία, πολιτική σταθερότητα και διπλωματική επιρροή, η Τουρκία επιδιώκει να πείσει την ΕΕ σχετικά με τις καλές υπηρεσίες που θα μπορούσε να προσφέρει ως μέλος της.

3. Το Πρόγραμμα: “Μιλώντας για την Τουρκία” (Türkiye'yi Konuşmak/ Talking Turkey) (TEPAV)

Το Πρόγραμμα “Μιλώντας για την Τουρκία” αποτελεί μία κοινή πρωτοβουλία του TEPAV με το Ιταλικό Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων (IAI). Βασική αφετηρία του Προγράμματος υπήρξε η διαπίστωση ότι οι απόψεις και οι θέσεις αναφορικά με την ενταξιακή διαδικασία της Τουρκίας, διαφέρουν μεταξύ των κρατών – μελών. Ως εκ τούτου, συγκροτήθηκε ένα ευρωπαϊκό δίκτυο ειδικών, προκειμένου να διεξαγάγει έρευνα για το θέμα αυτό. Έχοντας κάνει μία επισκόπηση των αντιλήψεων αυτών, το Πρόγραμμα ανέλυσε τα διαφορετικά συμφέροντα στην Ευρώπη – συμπεριλαμβανομένης και της Τουρκίας – τα οποία διαμορφώνουν τον ευρωπαϊκό διάλογο για τις ευρωτουρκικές σχέσεις. Ο τελικός σκοπός του προγράμματος παρουσιάζει ενδιαφέρον: σύμφωνα με ανακοινώσεις του TEPAV, κύρια επιδίωξη ήταν η Τουρκία να υιοθετήσει μία ιδιαίτερη στρατηγική έναντι του εκάστοτε κράτους ή ομάδας κρατών της ΕΕ, προκειμένου να εξαλείψει τις προκαταλήψεις και την παραπληροφόρηση.

Το πρώτο μέρος του Προγράμματος, που πραγματοποιήθηκε την περίοδο 2006 – 2007, είχε εστιασθεί στις αντιλήψεις και στις προκαταλήψεις, τις σχετικές με τις προϋποθέσεις και τις συνέπειες της εισδοχής της Τουρκίας στην ΕΕ. Το μέρος αυτό ολοκληρώθηκε με την έκδοση ενός βιβλίου με τίτλο: “Conditionality, Impact and Prejudice in EU – Turkey Relations”. Τα πορίσματα του Προγράμματος παρουσιάστηκαν ενώπιον κορυφαίων αξιωματούχων, αναλυτών και εκπροσώπων των ΜΜΕ σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τον Σεπτέμβριο του 2007²².

Εξάλλου στις 3 Οκτωβρίου 2007, στο πλαίσιο του ίδιου Προγράμματος, πραγματοποιήθηκε μία ακόμη διάσκεψη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Σε αυτήν παρουσιάστηκαν τα πορίσματα τα

²²“Talking Turkey Project. Completed project” (June 2006 – December 2008)” (<http://www.tepav.org.tr/en/proje/s/14>)

πορίσματα μιας έκθεσης που είχε συνταχθεί από το TEPAV και το IAI και εξέταζε τη στάση των κρατών – μελών της ΕΕ έναντι της ευρωπαϊκής πολιτικής της Τουρκίας. Στη διάσκεψη συμμετείχαν στελέχη των δύο αυτών δεξαμενών σκέψης, ευρωβουλευτές, παρατηρητές από διάφορα ιδρύματα, αξιωματούχοι του TOBB και εκπρόσωποι των ΜΜΕ. Η έκθεση παρουσιάστηκε από την Natalie Tocci και σχολιάστηκε από την ευρωβουλευτή Annemie Neyts – Uytendaele. Αξίζει να σημειωθεί η συμμετοχή του ευρωβουλευτή των Πρασίνων Daniel Cohn – Bendit καθώς και του Jean Christophe Filori, Υποδιευθυντή του Γραφείου Τουρκίας της Κομισιόν. Μίλησαν επίσης ο Διευθυντής του TEPAV, Καθηγητής, Dr Günen Sak, και ο Καθηγητής Dr Sencer Ayata, από το Πολυτεχνείο Μέσης Ανατολής²³.

Το 2008 ξεκίνησε η δεύτερη φάση του Προγράμματος “Μιλώντας για την Τουρκία”· όπως και προηγουμένως, 8 ευρωπαϊκά ερευνητικά ιδρύματα ανέλαβαν να αναλύσουν τις απόψεις, τις τοποθετήσεις και τις προσεγγίσεις των χωρών τους, έναντι της τουρκικής υποψηφιότητας για εισδοχή στην ΕΕ. Αυτή τη φορά, ωστόσο, η έρευνα θα εστιαζόταν στο πώς οι διαφορετικές ομάδες συμφερόντων – οι οποίες έχουν πολιτική και πνευματική πρόσβαση στις διαδικασίες εισδοχής στην ΕΕ – τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Τουρκία, αξιολογούν την τουρκική υποψηφιότητα. Ο δεύτερος αυτός κύκλος του Προγράμματος επρόκειτο να ολοκληρωθεί το Σεπτέμβριο του 2008, ενώ το Νοέμβριο του ίδιου χρόνου επρόκειτο να εκδοθεί μία σχετική έκθεση.

Την περίοδο 9 – 10 Ιουνίου 2008, πραγματοποιήθηκε μία μεσοπρόθεσμη αξιολόγηση του Προγράμματος του 2008, στο Τορίνο· διοργανωτές της διάσκεψης ήταν το TEPAV με το IAI. Στη διάσκεψη, ο Διευθυντής του Ινστιτούτου Μελέτης της Διεθνούς Πολιτικής του TEPAV, Mustafa Aydın και ο Καθηγητής Ahmet Evrim από το Πανεπιστήμιο του Sabanci, συζήτησαν με τους συμμετέχοντες για τις τρέχουσες εξελίξεις στην Τουρκία. Επιπλέον, ο Henri Barkey, ειδικός επί των τουρκο – αμερικανικών σχέσεων, έκανε λόγο για την επιρροή των τουρκο – αμερικανικών στρατηγικών σχέσεων στην ενταξιακή πορεία. Εκτός αυτών, συμμετέχοντες από τα 8 προαναφερθέντα ερευνητικά ιδρύματα μίλησαν για την τοποθέτηση που έχουν ομάδες συμφερόντων στις εκάστοτε χώρες, αναφορικά με την τουρκική υποψηφιότητα²⁴.

Τα αποτελέσματα της δεύτερης φάσης του Προγράμματος συνοψίσθηκαν σε ένα βιβλίο, με τίτλο: “Talking Turkey in Europe: Implications for a Communication Strategy”. Το βιβλίο παρουσιάστηκε σε διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο Βερολίνο στις 5 Δεκεμβρίου 2008· σε αυτήν συμμετείχαν βουλευτές, ακαδημαϊκοί, δημοσιογράφοι, κρατικοί αξιωματούχοι και διπλωμάτες. Η συζήτηση κατατμήθηκε σε δύο πάνελ: στο πρώτο παρουσιάστηκαν οι εκθέσεις των συγγραφέων του βιβλίου, ενώ στο δεύτερο συζητήθηκε το πώς γίνονται αντιληπτές στην Ευρώπη, στη Γερμανία και στην Τουρκία έναντι των κρατών της ΕΕ. Η συζήτηση έγινε από τον πρέσβη και Γενικό Γραμματέα για την Ευρωπαϊκή Ένωση της Τουρκίας, Oğuz Demiralp· τον πρέσβη και εκπρόσωπο της ΕΕ στην Τουρκία,

²³“Avrupa Parlamentosu'nda “Türkiye'yi Konuşmak” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/328>)

²⁴“TEPAV / Torino'da Türkiye Konuşuldu” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/403>)

Marc Pierini· τον ευρωβουλευτή Vural Öger· το Διευθυντή του Ινστιτούτου Μελέτης της Διεθνούς Πολιτικής του ΤΕΡΑΥ, Mustafa Aydın· και την Dr Nathalie Tocci²⁵.

Δύο μήνες αργότερα, στις 19 Φεβρουαρίου 2009, στις Βρυξέλλες πραγματοποιήθηκε ένα συνέδριο με τίτλο: “Η Επικοινωνιακή Στρατηγική της ΕΕ για την Τουρκία και η Επικοινωνιακή Πολιτική της Τουρκίας έναντι της ΕΕ”. Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε από κοινού από το ΤΕΡΑΥ και το ΙΑΙ, στο πλαίσιο του Προγράμματος “Συζητώντας για την Τουρκία”, στο κτίριο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

Την εναρκτήρια ομιλία έκανε ο Υπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων και Επικεφαλής Διαπραγματευτής Egemen Bağış. Μίλησαν, εξάλλου, ο Πρόεδρος του ΤΟΒΒ, Μ. Rifat Hisarciklioğlu· ο Γενικός Διευθυντής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη Διεύρυνση Michael Leigh. Εκτός αυτών στο Συνέδριο συμμετείχαν η Nathalie Tocci από το ΙΑΙ· ο Jean – Christophe Filori, από τη Γενική Διεύθυνση για την Διεύρυνση, της Κομισιόν· ο Filip Hamro – Dotz, από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή· ο Γενικός Γραμματέας για την Ευρωπαϊκή Ένωση της Τουρκίας, Πρέσβης Oğuz Demiralp· και ο δημοσιογράφος της Radikal, Murat Yetkin²⁶.

4. Διοργάνωση διμερών ευρωτουρκικών φόρουμ και workshops

Εκτός των δραστηριοτήτων που αφορούν περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης διοργανώνουν διμερή φόρουμ και workshops. Σκοπός των συνεδρίων αυτών ενίοτε είναι η ανταλλαγή απόψεων για μία σειρά θεμάτων· αρκετές φορές, όμως, ανιχνεύεται η προσπάθεια σύσφιξης των πολιτικών, οικονομικών και διπλωματικών δεσμών της Τουρκίας με το εκάστοτε κράτος, αλλά και ενίσχυσης της ευρωπαϊκής πορείας της.

Ενδεικτικά των παραπάνω είναι τα δύο workshops και ένα Φόρουμ των ΜΜΕ Τουρκίας – Γαλλίας, που διοργανώθηκαν από το ΤΕΣΕΥ. Ως γνωστόν, η Γαλλία είναι μία από τις χώρες της ΕΕ με τα υψηλότερα ποσοστά, όσων είναι αντίθετοι στην πλήρη ένταξη της Τουρκίας. Η συνεργασία και ανταλλαγή απόψεων ανάμεσα σε εκπροσώπους τουρκικών και γαλλικών ΜΜΕ, είχε προφανώς στόχο να μεταβάλει το αρνητικό κλίμα εις βάρος της Τουρκίας στις γαλλικές ειδήσεις, μεταβάλλοντας αναλόγως και την αντίληψη της γαλλικής κοινής γνώμης.

Το πρώτο workshop, με τίτλο “Αμοιβαίες αντιλήψεις στις σχέσεις Τουρκίας – Γαλλίας και ο ρόλος των ΜΜΕ”, πραγματοποιήθηκε στις 19 Δεκεμβρίου 2008, στο Παρίσι από το ΤΕΡΑΥ, και το Institut Français des Relations Internationales (IFRI). Στο workshop αναλύθηκαν οι στερεότυπες αντιλήψεις σχετικά με τα δύο κράτη στις κοινές γνώμες της Τουρκίας και της Γαλλίας. Αναλυτικότερα, στην πρώτη συνεδρία εξετάσθηκαν ο τρόπος με τον οποίον παρουσιάζεται η γαλλική Προεδρία της ΕΕ στα τουρκικά ΜΜΕ και οι εδραιωμένες αντιλήψεις· αντιστοίχως, στην δεύτερη συνεδρία συζητήθηκε ο

²⁵“ΤΕΡΑΥ Berlin'de Türkiye'yi Konuştu” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/444>)

²⁶“Brüksel'de Türkiye Konuşuldu” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/461>)

τρόπος με τον οποίο παρουσιάζονταν οι τουρκο – γαλλικές σχέσεις στα γαλλικά ΜΜΕ κατά την περίοδο της γαλλικής Προεδρίας καθώς και οι εδραιωμένες αντιλήψεις²⁷.

Το ΤΕΡΑΥ με το IFRI ήταν οι διοργανωτές και του δεύτερου workshop, με τίτλο: “Διάλογοι των ΜΜΕ Γαλλίας – Τουρκίας”, που πραγματοποιήθηκε την περίοδο 1 – 2 Οκτωβρίου 2009, στην Κωνσταντινούπολη. Μεταξύ των Γάλλων συμμετεχόντων ήταν οι Catherine Boullay, Sara Daniel, Philippe Gelie, Vincent Hervouet Jacques Hubert – Rodier, Harold Hyman, Jean – Marc Illouz, Christian Makarian, Marc Demo και Delphine Simon· μεταξύ των τούρκων συμμετεχόντων ήταν οι Moustafa Akyol, Yanuz Baydar, İsmet Berkan, Mehmet Ali Birand, Ferhat Boratar, Ruşen Çakır, Cengiz Çandar, Beril Dedeoğlu, Ferai Tinç και Asli Öymen.

Το βράδυ της πρώτης ημέρας του workshop, το Γαλλικό Προξενείο παρέθεσε δεξίωση προς τιμήν των συμμετεχόντων· σε αυτήν, ο Ferhat Boratan εκφώνησε ομιλία με τίτλο “Ποιοι είναι οι Τούρκοι; Τι μας λένε οι δημοσκοπήσεις σχετικά με τις αντιλήψεις και τις συμπεριφορές”. Η δεύτερη ημέρα του workshop κατατιμήθηκε σε τρεις συνεδρίες, με τις εξής θεματικές ενότητες:

- α. Οι τελευταίες εξελίξεις στην τουρκική εξωτερική πολιτική
- β. Η τουρκική εσωτερική πολιτική και
- γ. ΜΜΕ και Πολιτική: οι εμπειρίες της Γαλλίας και της Τουρκίας.

Τέλος, ας σημειωθεί ότι οι συμμετέχοντες στο workshop παρακάθησαν σε δείπνο, που διοργανώθηκε με τη συμβολή του Ιδρύματος Friedrich Naumann Stiftung, όπου είχαν την ευκαιρία να συναντηθούν και με Γερμανούς δημοσιογράφους που ζουν στη Τουρκία²⁸.

Η τρίτη δραστηριότητα σχετικά με τα ΜΜΕ Τουρκίας – Γαλλίας, ήταν το “Φόρουμ των ΜΜΕ Τουρκίας – Γαλλίας” που διοργανώθηκε στις 30 – 31 Μαρτίου 2010, στο Παρίσι· διοργανωτές και σε αυτήν την περίπτωση, ήταν το TESEV με το IFRI. Ενδιαφέρον παρουσιάζει ότι το Φόρουμ αυτό – όπως τονίζεται σε σχετική ανακοίνωση – απετέλεσε ταυτόχρονα την καταληκτική δραστηριότητα των δρωμένων της “Εποχής της Τουρκίας” (“Türkiye Mevsimi”), που είχε λάβει χώρα στη Γαλλία. Στο Φόρουμ συμμετείχαν κορυφαίοι Τούρκοι δημοσιογράφοι, οι οποίοι είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν με του γάλλους συναδέλφους τους τις εξελίξεις στην Τουρκία· συμμετείχαν επίσης ακαδημαϊκοί και στελέχη ΜΚΟ.

²⁷“Çalıştay: Türkiye – Fransa Medya Diyalogu, Paris, 19 Aralık 2008”, TESEV 2008 Faaliyet Raporu, σελ. 10 – 11 (http://www.tesev.org.tr/Content/pdf/Tesev_2008.pdf)

²⁸“Medya Diyalogu: Türkiye ve Fransa, 1–2 Ekim 2009, İstanbul”, TESEV 2009 Faaliyet Raporu, σελ. 15. Ενδιαφέρον παρουσιάζει, πάντως, ότι στο σχετικό δελτίο του TESEV αναφέρεται ότι η Γαλλία είναι από τα κράτη με τη μικρότερη υποστήριξη προς την τουρκική υποψηφιότητα για την ΕΕ, και ότι το workshop αυτό επεδίωκε να ενισχύσει το διάλογο μεταξύ των εκπροσώπων των τουρκικών και γαλλικών ΜΜΕ.

Την πρώτη ημέρα πραγματοποιήθηκε ένα Media workshop στο Κέντρο Ξένου Τύπου (CAPE)· το workshop εστιάσθηκε στο ρόλο των ΜΜΕ στην Τουρκία και στη Γαλλία. Μετά τις παρουσιάσεις του Yanuz Baydar από τη Sabah και της Clementine Forissier από την Euractive France, οι συμμετέχοντες συζήτησαν σχετικά με την οικονομική κατάσταση των ΜΜΕ και την ελευθερία έκφρασης στις δύο χώρες. Την δεύτερη ημέρα, η συνεδρία ήταν ανοικτή για το κοινό· σύμφωνα πάντοτε με τη σχετική ανακοίνωση, περίπου 80 άτομα την παρακολούθησαν. Η συνεδρία αυτή εστιάσθηκε σε 3 κυρίως θέματα:

- α. Τη νέα εξωτερική πολιτική της Τουρκίας
- β. Τις μεταρρυθμίσεις στη Τουρκία και
- γ. Την προβολή όλων αυτών στα γαλλικά ΜΜΕ.

Μεγάλο ενδιαφέρον εκφράσθηκε για τις διαπραγματεύσεις της Τουρκίας με την ΕΕ προκειμένου να γίνει δεκτή ως πλήρες μέλος, αλλά και για την τουρκική εξωτερική πολιτική στην Μέση Ανατολή και τον Καύκασο. Άξια αναφοράς, σε κάθε περίπτωση, είναι η διαπίστωση που γίνεται στο δελτίο του TESEV, ότι στη Γαλλία υπάρχει σημαντική έλλειψη πληροφόρησης για τις εξελίξεις στο εσωτερικό της Τουρκίας. Σύμφωνα με τον συντάκτη του δελτίου, οι Γάλλοι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν πολλά για την εσωτερική πολιτική της Τουρκίας, αλλά, αντιθέτως, η πλειοψηφία των ειδήσεων και των πληροφοριών που λαμβάνουν σχετικά με την Τουρκία, αφορούν στην τουρκική οικονομία²⁹.

Πέραν της Γαλλίας, διμερή fora έχουν διοργανωθεί τόσο με την Μεγάλη Βρετανία, όσο και με την Ιταλία. Την περίοδο 7 – 8 Οκτωβρίου 2011, στην Οξφόρδη διενεργήθηκε το “Τουρκο – Βρετανικό Φόρουμ Tatlıdil”, από το SAM και το βρετανικό ίδρυμα Ditchley. Στο Φόρουμ συμμετείχε αντιπροσωπεία του SAM, με επικεφαλής τον Καθηγητή, Dr Bülent Aras. Τα θέματα συζήτησης του Φόρουμ ήταν η Παγκόσμια Οικονομία και Ανάπτυξη, η Ενεργειακή Ασφάλεια και οι δυνατότητες Προόδου, η Άμυνα και η Ασφάλεια στον 21^ο αιώνα, η Μετανάστευση και η Εργασία, καθώς και οι σχέσεις Τουρκίας – ΕΕ³⁰.

Ένα μήνα αργότερα, περίπου στις 24 – 25 Νοεμβρίου 2011, στην Κωνσταντινούπολη πραγματοποιήθηκε το 8^ο Τουρκο – Ιταλικό Φόρουμ, με τη συνεργασία του SAM και της Ιταλικής Unicredit Group Bank. Όπως επισημαίνεται στη σχετική ανακοίνωση, το Φόρουμ αυτό έχει καταστεί κάτι σαν θεσμός, που διοργανώνεται με τη συμμετοχή πολιτικών, επιχειρηματιών, ακαδημαϊκών, εκπροσώπων του Τύπου, στελέχη ΜΚΟ και πνευματικούς ταγούς των δύο κρατών. Το Φόρουμ αυτό – σύμφωνα πάντοτε με την ανακοίνωση – συμβάλλει, μεταξύ άλλων, στην ενίσχυση των τουρκικών

²⁹ “Fransa-Türkiye Medya Forumu”, (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/fransa-turkiye-medya-forumu>): βλ. επίσης, “Uluslararası Konferans: Türkiye-Fransa Medya Diyalogu, 31 Mart 2010, Paris”, TESEV 2010 Faaliyet Raporu, σελ. 9

³⁰ “Türk-İngiliz Tatlıdil Forumu”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=267>)

προσπαθειών για εισδοχή της Τουρκίας στην ΕΕ ως πλήρους μέλους, αλλά και στη διμερή συνεργασία Τουρκίας – Ιταλίας.

Στο 8^ο Φόρουμ συμμετείχαν 52 άτομα από την Τουρκία και 80 από την Ιταλία· οι συμμετέχοντες ήταν ακαδημαϊκοί, δημοσιογράφοι, στελέχη ΜΚΟ και επιχειρηματίες. Συμμετείχαν επίσης εκπρόσωποι μερικών ιταλικών εταιρειών, που είναι εγκατεστημένες στην Τουρκία. Οι εργασίες του Φόρουμ ξεκίνησαν την 25^η Νοεμβρίου, με τις εναρκτήριες ομιλίες των Υπουργών Εξωτερικών της Τουρκίας Ahmet Davutoğlu, και της Ιταλίας, Giulio Maria Terzi di Sant' Agata. Η πρωινή συνεδρία είχε τίτλο “Επανεξετάζοντας το μέλλον της Μεσογείου υπό το πρίσμα της Αραβικής Άνοιξης”, και ήταν ανοικτή για το κοινό. Αντιθέτως, η απογευματινή συνεδρία πραγματοποιήθηκε υπό την μορφή κλειστής στρογγυλής τράπεζας· ο τίτλος της ήταν “Η συμβολή και η προτάσεις της κοινωνίας πολιτών στην εκ νέου επιτάχυνση της διαπραγματευτικής διαδικασίας για την πλήρη συμμετοχή της Τουρκίας στην ΕΕ”³¹.

Β. Επαφές με αξιωματούχους της ΕΕ και διοργάνωση διασκέψεων στην Ευρώπη με σκοπό την προώθηση της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας, ως ισχυρής περιφερειακής δύναμης

Σε πολλές περιπτώσεις, στελέχη των τουρκικών δεξαμενών σκέψης επισκέπτονται χώρες της ΕΕ προκειμένου να έλθουν σε επαφή με ευρωπαίους αξιωματούχους και να οργανώσουν διασκέψεις για θέματα που άπτονται των ευρωτουρκικών σχέσεων. Η λογική που διέπει τις δραστηριότητες αυτές, είναι κοινή με αυτήν που έχει ήδη αναφερθεί, εξ αφορμής των Προγραμμάτων ή των Φόρουμ. Στα συνέδρια συζητούνται συχνά οι ευρωτουρκικές σχέσεις και η ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας ως ισχυρού περιφερειακού παράγοντα, στις εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή. Με τον τρόπο αυτόν, αφενός προβάλλονται οι πολιτικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις που έχουν γίνει στο εσωτερικό της Τουρκίας, με τελικό στόχο την πλήρη συμμόρφωση της με τις ευρωπαϊκές απαιτήσεις· αφετέρου προβάλλεται η βασική ιδέα ότι η Τουρκία – λόγω της γεωστρατηγικής της θέσης, της οικονομικής ισχύος και της πολιτικής της επιρροής – είναι απαραίτητη για την ΕΕ. Παράλληλα, επιδιώκεται η σύσφιξη των δεσμών και η βελτίωση της συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και τις ευρωπαϊκές χώρες.

Ο μεγάλος αριθμός των διενεργούμενων διασκέψεων κατά το εξεταζόμενο διάστημα προξενεί εντύπωση. Εκτός του μεγάλου όγκου των δραστηριοτήτων, θα πρέπει κάποιος να αναλογισθεί τον εξίσου μεγάλο αριθμό των ειδικών που συμμετέχουν σ' αυτές, αλλά και τα μεγάλα χρηματικά ποσά που απαιτούνται για την υλοποίησή τους – με δεδομένο, μάλιστα, ότι λαμβάνουν χώρα στο εξωτερικό. Πέραν αυτών, απαιτείται μακροπρόθεσμος σχεδιασμός και πολύ καλή οργάνωση, στοιχεία που φαίνεται ότι διαθέτουν οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης.

³¹“8. Türk – İtalyan Forumu” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2410>)

■ 2006

Ιδιαίτερος δραστήριος στον τομέα αυτόν υπήρξε το TESEV, αφού από το 2006 διοργάνωσε μία σειρά από διασκέψεις, σε διάφορες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Στις 17 Φεβρουαρίου 2006, για παράδειγμα, διοργάνωσε από κοινού με το Σλοβακικό Ινστιτούτο Εξωτερικής Πολιτικής, μία Διεθνή Συνδιάσκεψη στην Μπρατισλάβα. Σε αυτήν συμμετείχαν διπλωμάτες, ακαδημαϊκοί, δημοσιογράφοι και εκπρόσωποι ΜΚΟ από την Τουρκία και τις χώρες του V4 (Visegrad 4: Τσεχία, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία). Στη Συνδιάσκεψη συζητήθηκαν, εξάλλου, οι προτεραιότητες των χωρών του V4 στη Μέση Ανατολή, σε ποιο βαθμό συμβάδιζε η εξωτερική πολιτική της Τουρκίας στην περιοχή αυτή με τις προτεραιότητες αυτές, καθώς και οι δραστηριότητες που θα μπορούσαν να αναλάβουν επίσημα ιδρύματα και ΜΚΟ, τόσο από την Τουρκία όσο και από τις χώρες του V4³².

Ένα μήνα αργότερα, στις 20 – 21 Μαρτίου 2006, αντιπροσωπεία του TESEV επισκέφθηκε το Βερολίνο, με σκοπό – όπως αναφέρεται στο σχετικό δελτίο – την αναζωογόνηση και διεύρυνση των σχέσεων με τη Γερμανία. Στο πλαίσιο αυτό, η αντιπροσωπεία επισκέφθηκε το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εξωτερικών και είχε συνάντηση με τον Προϊστάμενο του Γραφείου Τουρκίας, Jutta Wolke. Κατά τη συνάντηση συζητήθηκαν θέματα, όπως οι τουρκο – γερμανικές σχέσεις, η είσοδος της Τουρκίας στην ΕΕ και το Κυπριακό.

Παράλληλα, τα μέλη του TESEV συμμετείχαν σε στρογγυλή τράπεζα, που διοργανώθηκε από το SWP (Stiftung Wissenschaft und Politik) με τίτλο: “Η ΕΕ καθ’ οδόν προς το να καταστεί ένας παγκόσμιος παίκτης: Προοπτικές για μία κοινή εξωτερική πολιτική”. Στη διάσκεψη αυτή, εκτός των άλλων, εξετάστηκε η υπάρχουσα αλλά και η πιθανή συμβολή της Τουρκίας στο στόχο αυτόν. Πρέπει να σημειωθεί σε κάθε περίπτωση, εξάλλου, ότι η αντιπροσωπεία του TESEV παρακάθησε σε γεύμα εργασίας που παρέθεσε το Γραφείο Βερολίνου, του German Fund of the United States. Στο γεύμα – στο οποίο, ανάμεσα στους άλλους συμμετείχαν ο εκπρόσωπος του Γερμανικού Υπουργείου Εξωτερικών, Ekkerhad Brose και ο εκπρόσωπος της Κομισιόν στο Βερολίνο, Gehard Sabathil – συζητήθηκε το μέλλον των σχέσεων ΕΕ – Τουρκίας³³.

Αντίστοιχη δραστηριότητα με την προαναφερθείσα, πραγματοποιήθηκε τόσο στις Βρυξέλλες όσο και στο Παρίσι. Αντιπροσωπεία του TESEV που επισκέφθηκε τις Βρυξέλλες την περίοδο 19 – 20 Απριλίου 2006, είχε συναντήσεις με αξιωματούχους της Κομισιόν και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ανάμεσα στα θέματα συζήτησης ήταν το μέλλον των σχέσεων ΕΕ – Τουρκίας, η πιθανή συμβολή του

³²“Uluslararası Konferans – “Ortak Zemin Arayışları: Türkiye ve V4 Ülkeleri GODKA Bölgesinin Demokratiklesmesi Konusunda Nasıl Ortak Hareket Edebilir?”, Bratislava – Slovakiya / Subat 2006”, TESEV 2006 Faaliyet Raporu, σελ. 10

³³“Çalışma Toplantısı, Berlin – Almanya / Mart 2006”, TESEV 2006 Faaliyet Raporu, σελ. 11

TESEV στη σύνταξη των ετήσιων ευρωπαϊκών εκθέσεων προόδου για την Τουρκία και θέματα που αφορούσαν το Κυπριακό³⁴.

Λίγες ημέρες αργότερα, στις 24 – 25 Απριλίου 2006, ομάδα στελεχών του TESEV επισκέφθηκε το Παρίσι· όπως αναφέρεται στη σχετική ανακοίνωση, σκοπός της επίσκεψης ήταν η ανάπτυξη των σχέσεων με την Ευρώπη σε επίπεδο κοινωνίας πολιτών, στο πλαίσιο “λομππίστικων δραστηριοτήτων”, όπως αναφέρεται στη σχετική ανακοίνωση. Η ομάδα είχε επαφές με στελέχη του γαλλικού Υπουργείου Εξωτερικών, ενώ παράλληλα – σύμφωνα πάντοτε με την ανακοίνωση του TESEV – έθεσε τα θεμέλια για μακροχρόνια συνεργασία με διακεκριμένες γαλλικές δεξαμενές σκέψης, όπως το Fontapol (Foundation pour l' Innovation Politique), το CERI (Center for International Research and Studies) και το IFRI (Institut Français des Relations Internationales). Εξάλλου, τα στελέχη του TESEV επισκέφθηκαν το Γραφείο του GMF στο Παρίσι· κατά την επίσκεψη αυτή αποφασίσθηκε οι δημοσιογράφοι που ασχολούνται με την Τουρκία να έχουν μεγαλύτερη παρουσία στον γαλλικό Τύπο, αλλά και να πυκνώσουν οι αμοιβαίες επισκέψεις των εκπροσώπων των ΜΜΕ ανάμεσα στις δύο χώρες³⁵.

Το μπράτζ επαφών και δραστηριοτήτων του TESEV στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες εξακολούθησε και τον Μάιο του 2006, τόσο στην Αυστρία, όσο και στη Γερμανία και στη Γαλλία. Την περίοδο 4 – 5 Μαΐου, το TESEV διοργάνωσε από κοινού με το Ινστιτούτο Διεθνών Σπουδών της Αυστρίας (OIIIP) μία διεθνή συνδιάσκεψη, με τίτλο: “Οι σχέσεις Τουρκίας – ΕΕ: η Αυστριακή Προεδρία και η διαδικασία ένταξης της Τουρκίας”. Σε αυτήν συμμετείχαν πολυάριθμοι ερευνητές, διπλωμάτες, κρατικοί αξιωματούχοι και δημοσιογράφοι· σε κάθε περίπτωση, πάντως πρέπει να επισημανθεί η συμμετοχή στο πάνελ του τούρκου Υπουργού Άνευ Χαρτοφυλακίου Mehmet Aydin και του τέως Υπουργού Άμυνας της Αυστρίας, Werner Fasslabend. Στο τέλος της Συνδιάσκεψης το TESEV και το OIIIP συμφώνησαν να συνεχίσουν τη συνεργασία τους με σκοπό την άσκηση επιρροής στην αυστριακή κοινή γνώμη· επίσης αποφάσισαν να καταβάλουν κοινές προσπάθειες προκειμένου να αναπτύξουν συνεργασία και με άλλα αυστριακά ιδρύματα³⁶.

Στις 13 – 15 Μαΐου 2006, το TESEV διοργάνωσε στο Βερολίνο, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Φόρουμ του Πανεπιστημίου Kudüs İbrani και με τη Γερμανική Επιτροπή Διεθνών Σχέσεων (DGAP) μία διεθνή Συνδιάσκεψη με τίτλο: “Η σημασία του να είναι κανείς Ευρωπαίος: η Τουρκία, η ΕΕ και η Μέση Ανατολή”. Σε αυτήν συμμετείχαν περίπου 100 ακαδημαϊκοί και ειδικοί από τη Γερμανία, το Ισραήλ, την Τουρκία και από άλλες χώρες. Μεταξύ άλλων, συζητήθηκαν ο ρόλος της Τουρκίας στην ευρύτερη

³⁴“Çalışma Toplantısı, Brüksel – Belçika / Nisan 2006”, TESEV 2006 Faaliyet Raporu, σελ. 11

³⁵“Çalışma Toplantısı – Paris, Fransa / Nisan 2006”, TESEV 2006 Faaliyet Raporu, σελ. 11 – 12. Αξίζει να σημειωθεί η επισήμανση που γίνεται από τον συντάκτη του κειμένου σχετικά με το GMF: ο συντάκτης τονίζει την στήριξη που το GMF παρέχει στις ευρωπαϊκές επαφές του TESEV.

³⁶“Uluslararası Konferans – “Türkiye-AB İlişkileri: Avusturya Dönem Başkanlığı ve Türkiye'nin Katılım Süreci”, Viyana – Avusturya / Mayıs 2006”, TESEV 2006 Faaliyet Raporu, σελ. 12

Μέση Ανατολή, οι σχέσεις του Ισραήλ με τα γειτονικά του κράτη, οι Μουσουλμάνοι της Ευρώπης, η κατάσταση των μειονοτήτων που διαβιούν στην Τουρκία, και το Κυπριακό³⁷.

Ως αποτέλεσμα, εξάλλου, της συμφωνίας ανάμεσα στο TESEV και το CERI, στις 24 – 25 Νοεμβρίου 2006, στα γραφεία του CERI (Παρίσι) διοργανώθηκε μία ανοικτή διάσκεψη με τη συμμετοχή του TESEV, με τίτλο: “Europeanization, Democratization, Regionalization? Central Europe and Turkey. A comparative perspective”. Στη διάσκεψη εξετάσθηκε από διάφορες πλευρές η διαδικασία εξευρωπαϊσμού της Τουρκίας³⁸.

■ 2007 – 2008

Στις 9 Φεβρουαρίου 2007, το TESEV διοργάνωσε από κοινού με το DGAP, στο Βερολίνο ένα Συνέδριο με τίτλο: “Η Γερμανική Προεδρία και η εικόνα των σχέσεων Τουρκίας – ΕΕ”. Την εναρκτήρια ομιλία έκανε η Claudia Roth, από το κόμμα των Πρασίνων· ομιλίες εκφώνησαν, επίσης ο Senem Aydin Düzgüç, ο ευρωβουλευτής των Πρασίνων Cem Özdemir, η Sylvia Tiryaki και η Kirsty Hughes. Τη συνεδρίαση έκλεισαν με ομιλίες τους οι David Judson και Jan Techau³⁹.

Πολύ ενδιαφέρον παρουσιάζει η συμμετοχή του TESEV στο 17^ο Οικονομικό Φόρουμ της Kyrnica (Πολωνία). Το Σεπτέμβριο του 2007. Το Φόρουμ αυτό, που εναλλακτικά ονομάζεται “Μίνι Νταβός”, διοργανώνεται κάθε χρόνο και συγκεντρώνει περίπου 1.500 συμμετέχοντες· σε αυτό συμμετέχουν ακαδημαϊκοί, δημοσιογράφοι, πολιτικοί και εκπρόσωποι ΜΚΟ από χώρες – μέλη της ΕΕ και από άλλες χώρες. Στις 7 Σεπτεμβρίου, το TESEV διοργάνωσε ένα πάνελ με θέμα: “Οι σχέσεις Τουρκίας – ΕΕ: Αμοιβαίες επιρροές, αμοιβαία οφέλη”. Ομιλητές στο πάνελ αυτό ήταν οι Mensur Akgün, Sylvia Tiryaki, Heinz Kramer, Halil Kulluk και Mustafa Akyol.

Τα θέματα συζήτησης του πάνελ ήταν το Κυπριακό πρόβλημα, οι ελληνοτουρκικές σχέσεις, ο εκδημοκρατισμός των τουρκικών πολιτικών δομών, το Κουρδικό και η ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ· σχετικά με το τελευταίο τονίσθηκε ότι ενδεχόμενη ένταξη της Τουρκίας θα συμβάλει στην ενεργειακή ασφάλεια της ΕΕ⁴⁰.

Τρεις μήνες αργότερα, στις 7 Δεκεμβρίου 2007, στο Παρίσι διοργανώθηκε μία διάσκεψη, από το TESEV σε συνεργασία με το IFRI, με τίτλο: “Η επιρροή της νέας δυναμικής της Τουρκίας στις σχέσεις Τουρκίας – ΕΕ”. Τη διάσκεψη άνοιξαν οι ομιλίες της Αντιπροέδρου της Επιτροπής Εξωτερικών Σχέσεων

³⁷“Uluslararası Konferans – “Avrupalı Olmanın Önemi: Türkiye, AB ve Orta Dogu”, Berlin – Almanya/ Mayıs 2006”, TESEV 2006 Faaliyet Raporu, σελ. 12 – 13

³⁸“Çalışma Toplantısı – Paris, Fransa / Kasım 2006”, TESEV 2006 Faaliyet Raporu, σελ. 13

³⁹“Almanya Dönem Başkanlığı ve Türkiye – AB İlişkilerinin Görünümü”, (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/almanya-donem-baskanligi-ve-turkiye-ab-iliskilerini>)

⁴⁰“Kyrnica Ekonomik Forumu Türkiye-AB İlişkileri Karşılıklı Etkiler Karşılıklı Yararlar”, (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/kyrnica-ekonomik-forumu-turkiye-ab-iliskileri-karsi>)

του Γαλλικού Κοινοβουλίου, πρώην Υπουργού Δικαιοσύνης, βουλευτή του Seine – Saint Denis, Elisabeth Guigou· ομιλία εκφώνησε, επίσης, και ο Oğuz Demiralp, Γενικός Γραμματέας Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Τουρκίας. Η διάσκεψη κατατημήθηκε σε 3 θεματικές ενότητες:

- α. Οι σχέσεις ΕΕ – Τουρκίας: η σημερινή κατάσταση και τα εμπόδια
- β. Η κατάσταση στην περιοχή της Τουρκίας
- γ. Τουρκία – Ευρώπη – Γαλλία: ένας εποικοδομητικός διάλογος για το μέλλον⁴¹.

Παράλληλα το TESEV, σε συνεργασία με το Slovak Foreign Policy Association, το İstanbul Kültür Üniversitesi και την Turkish Daily News, διοργάνωσαν στην περίοδο 2007 – 2008, 4 διασκέψεις, 2 στην Κωνσταντινούπολη και 2 στην Μπρατισλάβα. Σκοπός των διασκέψεων αυτών – όπως αναφέρεται στη σχετική ανακοίνωση – ήταν η Σλοβακία να μοιρασθεί τις εμπειρίες από τη δική της ενταξιακή πορεία, με την Τουρκία· με τον τρόπο αυτόν, θα έδειχνε στην Τουρκία το δρόμο το δρόμο για τη δική της ένταξη. Αξίζει σε κάθε περίπτωση να σημειωθεί ότι στην τελευταία διάσκεψη, που πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη την περίοδο 2 – 3 Ιουνίου 2008, συμμετείχε και ο πρώην Υπουργός Εξωτερικών της Σλοβακίας, Eduard Kukan⁴².

Στις 19 Μαρτίου 2008, εξάλλου, το TESEV διοργάνωσε από κοινού με το αυστριακό ίδρυμα OIIP στη Βιέννη, μία στρογγυλή τράπεζα με τίτλο: “The European Union’s Common Foreign and Security Policy”. Σκοπός της τράπεζας ήταν να εξετάσει την Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Εξωτερική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και τις ευρωτουρκικές σχέσεις, υπό το πρίσμα της μελέτης που συντάχθηκε από τους Paul Luif (OIIP), Sabina Senyücel Gündoğar (TESEV) και Ceren Zeynep Ak (TESEV). Στην στρογγυλή τράπεζα έλαβαν επίσης μέρος ο Διευθυντής του Προγράμματος Εξωτερικής Πολιτικής του TESEV, Mensur Akgün· ο Πρέσβης της Τουρκίας στη Βιέννη Selim Yenei και ο Clemens Kojca, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης ΝΑ Ευρώπης του Υπουργείου Εξωτερικών της Αυστρίας⁴³.

Πολύ σημαντικό θα πρέπει να θεωρηθεί το Συνέδριο που διοργανώθηκε το Δεκέμβριο του 2008 στο Παρίσι από το TESEV σε συνεργασία με το γαλλικό ίδρυμα IFRI. Ο τίτλος του Συνεδρίου ήταν: “Europe – Turkey Relations and the Impact of the EU Presidency of France”. Το Συνέδριο πραγματοποιήθηκε

⁴¹“Türkiye’de Yeni Dinamikler Türkiye – AB İlişkilerine Etkisi”, (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/turkiyede-yeni-dinamikler-turkiye-ab-iliskilerine-e>)

⁴²“Yuvarlak Masa Toplantısı: Ortak Zemin Arayışları 4” (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/yuvarlak-masa-toplantisi-ortak-zemin-arayislari-4>)

⁴³“Uluslararası Çalıştay: Avrupa Birliği’nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası” (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/uluslararasi-calistay-avrupa-birliginin-ortak-dis-v>): βλ. επίσης: “Yuvarlak Masa Toplantısı: Avrupa Birliği Ortak Güvenlik ve Dış Politikası ve Türkiye – AB İlişkileri”, Viyana, 19 Mart 2008, TESEV 2008 Faaliyet Raporu, σελ. 9

στην αίθουσα της γαλλικής Γερουσίας με τη συμμετοχή γάλλων γερουσιαστών, κρατικών αξιωματούχων, στελεχών της κυβέρνησης, ακαδημαϊκών, εκπροσώπων από τα ΜΜΕ και από ΜΚΟ, καθώς και φοιτητών.

Την εναρκτήρια ομιλία εκφώνησε ο Γάλλος γερουσιαστής και Αντιπρόεδρος της Ομάδας Φιλίας Γαλλίας – Τουρκίας, Pierre Fauchon· κατόπιν το λόγο πήρε ο Xavier de Villepin, πρώην Γερουσιαστής και πατέρας του πρώην Πρωθυπουργού της Γαλλίας Dominique de Villepin. Ομιλία εκφώνησε επίσης και ο τότε Ανώτατος Σύμβουλος του Πρωθυπουργού της Τουρκίας Ahmet Davutoğlu.

Το Συνέδριο κατατμήθηκε σε τρία πάνελ:

1. Στο πρώτο πάνελ μίλησαν ο Robert del Piccia, μέλος της Ομάδας Φιλίας Γαλλίας – Τουρκίας· ο Beril Dedeoğlu, Πρόεδρος του Τμήματος Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου του Galatasaray και ο Nicolas Monceau, ερευνητής του CNRS και του IER Grenoble.
2. Στο δεύτερο πάνελ ομιλητές ήταν ο Διευθυντής Τουρκίας του Ινστιτούτου “Açık Toplum”, Hakan Altınay· ο Riccardo Serri, μέλος της Επιτροπής της ΕΕ για τη διεύρυνση· και ο δημοσιογράφος της Milliyet, Semih İdiz.
3. Στο τρίτο πάνελ συμμετείχαν ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης για την ΕΕ του γαλλικού Υπουργείου Εξωτερικών, Pierre Menat· ο Marc Semo δημοσιογράφος της *Liberation*· ο Oğuz Demiralp· και ο πρώην Πρόεδρος του ΔΕΙΚ, Ugur Yücel⁴⁴.

■ 2009 – 2012

Στις 27 Μαΐου 2009, το TESEV – σε συνεργασία με το Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών του Πανεπιστημίου του Lund (Σουηδία) διοργάνωσε στο Lund ένα workshop με τίτλο: “Οι σχέσεις Τουρκίας – ΕΕ κατά την περίοδο της Σουηδικής Προεδρίας”, με τη συμμετοχή κρατικών αξιωματούχων, ακαδημαϊκών, εκπροσώπων από ΜΚΟ από την Τουρκία, τη Σουηδία και από χώρες της ΕΕ αλλά και στελέχη του Υπουργείου Εξωτερικών της Σουηδίας.

Στο workshop, ο πρώην Γενικός Πρόξενος της Σουηδίας στην Κωνσταντινούπολη, πρέσβης Ingmar Karlsson, παρουσίασε μία έκθεση με τίτλο: “Turkey in Europe but not of Europe?”. Στην έκθεση παρουσιάζονταν τα επιχειρήματα όσων ήταν υπέρ, αλλά και όσων ήταν κατά της τουρκικής ένταξης στην ΕΕ· γινόταν επίσης αναφορά στο μέλλον των ευρωτουρκικών σχέσεων, και τα πιθανά σενάρια που θα μπορούσαν να προκύψουν κατά τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Τουρκίας. Εκτός αυτών, στο workshop συζητήθηκαν, επίσης, οι πρόσφατες εξελίξεις και η κατάσταση της ενταξιακής διαδικασίας της Τουρκίας στην ΕΕ, η επίπτωση της διαδικασίας αυτής στην αναζήτηση λύσης στο

⁴⁴“Fransız Dönem Başkanlığı'nda Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkiler”, (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/fransiz-donem-baskanliginda-avrupa-birligi-ve-turki>)· βλ. επίσης, “Europe – Turkey Relations and the Impact of the EU Presidency of France”, Konferans: Paris, 18 Aralık 2008”, TESEV 2008 Faaliyet Raporu, σελ. 10

Κυπριακό πρόβλημα και οι τομείς ενδεχόμενης συνεργασίας ανάμεσα στη Σουηδία, τη Τουρκία και την ΕΕ. Παράλληλα, έγινε λόγος για τις εξελίξεις στον τομέα της ενέργειας, για την επίδραση της διαδικασίας εξομάλυνσης των τουρκο – αρμενικών σχέσεων, στις σχέσεις Τουρκίας – ΕΕ, αλλά και για τα προβλήματα που επρόκειτο να αντιμετωπίσει η Σουηδική Προεδρία⁴⁵.

Οι διασκέψεις που διοργανώνονταν από το TESEV με θέμα τις ευρωτουρκικές σχέσεις, στις χώρες που είχαν αναλάβει κάθε φορά την Προεδρία της ΕΕ, είχαν προφανώς το σκοπό να πιέσουν την εκάστοτε μελλοντική προεδρεύουσα χώρα υπέρ της τουρκικής υποψηφιότητας. Ανάλογη διάσκεψη με αυτήν που μόλις αναφέρθηκε, πραγματοποιήθηκε και στη Μαδρίτη, στις 14 Απριλίου 2010 (ως γνωστόν η Ισπανία ανέλαβε την Προεδρία της ΕΕ την 1η Ιανουαρίου 2010).

Στην περίπτωση της Μαδρίτης, το TESEV, σε συνεργασία με το ισπανικό ίδρυμα CIDOB διοργάνωσε την προαναφερθείσα διεθνή διάσκεψη με τίτλο: “Η Ισπανία και η Τουρκία κατά την περίοδο της ισπανικής Προεδρίας”. Η διάσκεψη κατατμήθηκε σε 3 επιμέρους πάνελ, με τους εξής τίτλους:

1. Οι σχέσεις Τουρκίας – ΕΕ επιταχύνονται εκ νέου
2. Η Ισπανική Προεδρία: Η Ισπανία και οι προσδοκίες της Τουρκίας και
3. Η Τουρκία και οι γείτονες: οι χώρες του Καυκάσου και η Μέση Ανατολή.

Στη διάσκεψη συζητήθηκε επίσης η έκθεση του TESEV με τίτλο “Regaining Momentum: Turkey during the Spanish EU – Presidency”. Στην έκθεση γινόταν λόγος για τις μεταρρυθμίσεις που είχαν πραγματοποιηθεί στην Τουρκία, για την τουρκική εξωτερική πολιτική και τη συμπεριφορά της ΕΕ έναντι της Τουρκίας⁴⁶.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, εκτός από τις διασκέψεις σχετικά με τις ευρωτουρκικές σχέσεις, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης συχνά διοργανώνουν συνέδρια ή διασκέψεις στις ευρωπαϊκές χώρες όπου συζητείται η τουρκική εξωτερική πολιτική. Οι δραστηριότητες αυτές πρέπει να μάλλον να θεωρηθούν ως μέρος της νέας, εξωστρεφούς πολιτικής, που υλοποιείται υπό το δόγμα του “Στρατηγικού βάθους”, του Ahmet Davutoğlu. Βασική επιδίωξη είναι να προβληθεί στην Ευρώπη η εικόνα μιας νέας δυναμικής Τουρκίας, που λειτουργεί ως ισχυρός παράγων για τις εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή.

Ο ισχυρισμός αυτός ενισχύεται από το πλήθος των διενεργούμενων διασκέψεων σε αρκετές ευρωπαϊκές πόλεις, με θέμα τη σύγχρονη εξωτερική πολιτική της Τουρκίας. Στις 31 Μαΐου 2010, για παράδειγμα, το TESEV διοργάνωσε – από κοινού με το European Policy Center (EPC) – στις

⁴⁵“Uluslararası Çalıştay İsveç Dönem Başkanlığı'nda Türkiye – Avrupa Birliği İlişkileri” (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/uluslararasi-calistay-isvec-donem-baskanliginda-tur>). βλ. επίσης, “İsveç Dönem Başkanlığı'nda Türkiye – Avrupa Birliği İlişkileri, 27 Mayıs 2009, Lund”, TESEV 2009 Faaliyet Raporu, σελ. 14 – 15

⁴⁶“Yayın ve Uluslararası Konferans: “İspanya AB Dönem Başkanlığı'nda İspanya ve Türkiye”, 14 Nisan 2010, Barselona“, TESEV 2010 Faaliyet Raporu, σελ. 9

Βρυξέλλες, μία στρογγυλή τράπεζα, με τίτλο: “Η τουρκική εξωτερική πολιτική και η Μέση Ανατολή”. Στη διάσκεψη συμμετείχαν ευρωβουλευτές, στελέχη ΜΚΟ και βελγικών δεξαμενών σκέψης, εκπρόσωποι ιδιωτικών εταιρειών, στελέχη πρεσβειών στις Βρυξέλλες, καθώς και μέλη της Κομισιόν⁴⁷.

Δύο ακόμα διασκέψεις με τον ίδιο ακριβώς τίτλο πραγματοποιήθηκαν από το TESEV. Η πρώτη έλαβε χώρα στις 17 Ιουνίου 2010, στο Λονδίνο· αμέσως μετά την ολοκλήρωση της διάσκεψης αυτής, μάλιστα, πραγματοποιήθηκε κλειστή διάσκεψη με τη Διεύθυνση Μελετών Μέσης Ανατολής, του Βρετανικού Υπουργείου Εξωτερικών, στην οποία συμμετείχαν 6 στελέχη του TESEV⁴⁸. Η δεύτερη έγινε τον Φεβρουάριο του 2011 στο Βερολίνο· διοργανώθηκε από το TESEV, σε συνεργασία με το SWP (Stiftung Wissenschaft und Politik)⁴⁹.

Την περίοδο 8 – 9 Απριλίου 2011, στο Άμστερνταμ διοργανώθηκε ένα workshop από το TEPAV, το German Marshall Fund of the United States (GMF) και το ολλανδικό Υπουργείο Εξωτερικών, με τίτλο: “EU, Turkey and the Neighborhood”. Τις εναρκτήριες ομιλίες του workshop πραγματοποίησαν ο Jaap Warner, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Δυτικής και Κεντρικής Ευρώπης του ολλανδικού Υπουργείου Εξωτερικών, καθώς και ο Διευθυντής του Γραφείου του GMF στην Άγκυρα, Özgür Ünlühisarcıklı. Στις συνεδρίες του workshop συμμετείχαν άτομα από τον πολιτικό και διπλωματικό χώρο, από ΜΚΟ, και από το ακαδημαϊκό κλάδο. Μεταξύ των ομιλητών ήταν και ο Υπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων και επικεφαλής Διαπραγματευτής, Egemen Bağış. Ο Bağış απέρριψε την προοπτική της προνομιακής εταιρικής σχέσης της Τουρκίας με την ΕΕ· παράλληλα, έκανε γενικότερα λόγο για την τουρκική εξωτερική πολιτική⁵⁰.

Λίγες ημέρες αργότερα στις 15 Απριλίου 2011, το TESEV διοργάνωσε από κοινού με το γαλλικό Institut d' Etudes Politiques (IEP) μία διεθνή συνδιάσκεψη στη Λυών, με τίτλο: “Η εξωτερική πολιτική της Τουρκίας: Αλλαγή και Πολυδιάστατη Δραστηριότητα;”. Τη συνδιάσκεψη παρακολούθησαν περισσότερα από 150 άτομα, τα οποία ήταν φοιτητές τοπικοί αξιωματούχοι, ακαδημαϊκοί από διάφορες πόλεις, εκπρόσωποι ΜΚΟ και δημοσιογράφοι. Στο πρώτο πάνελ που αφορούσε στην τουρκική εξωτερική πολιτική μίλησαν ο Sami Kohen, δημοσιογράφος της Milliyet, η Sabina Gündoğar (TESEV) και ο Jean Marcou, μέλος ΔΕΠ του Sciences Pro Grenoble. Το δεύτερο πάνελ είχε ως θέμα τις ευρωτουρκικές σχέσεις· σε αυτό μίλησαν η Héléne Flautre, από τη Μικτή Κοινοβουλευτική Επιτροπή Τουρκίας – ΕΕ· ο Cengiz Aktar, μέλος ΔΕΠ του Πανεπιστημίου Bahçeşehir και ο Jean – Paul Burdy, μέλος ΔΕΠ του Sciences Pro Grenoble⁵¹.

⁴⁷“Yuvarlak Masa Toplantısı: “Türkiye Dış Politikası ve Orta Doğu”, 31 Mayıs 2010, Brüksel“, TESEV 2010 Faaliyet Raporu, σελ. 9

⁴⁸“Yuvarlak Masa Toplantısı: “Türkiye Dış Politikası ve Orta Doğu”, 17 Haziran 2010, Londra”, TESEV 2010 Faaliyet Raporu, σελ. 9 – 10

⁴⁹“Yeni Bundestag”, TESEV 2011 Faaliyet Raporu, σελ. 22 – 23

⁵⁰“Türkiye – AB İlişkilerinde İvmeyi Komşuluk Politikaları Belirleyecek”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2058>)

⁵¹“Bir Sonraki Kuşak Dialogu”, TESEV 2011 Faaliyet Raporu, σελ. 22

Παράλληλα, στις 24 Μαΐου 2011, το TEPAV, σε συνεργασία με το Γραφείο Βρυξελλών του Friedrich Stiftung και το EPC, διοργάνωσαν στις Βρυξέλλες ένα workshop με τίτλο: “Η Εξωτερική Πολιτική της Τουρκίας: Διαφορετικές οπτικές γωνίες κατά τη διαδικασία αλλαγής”. Το workshop ξεκίνησε με την έκθεση του TEPAV, με τίτλο “Η εξωτερική πολιτική της Τουρκίας – Αντιλήψεις στη Μέση Ανατολή και στη Τουρκία”, και συνεχίστηκε με τις ομιλίες των Aybars Görgülü και Jonathan Levack, με τίτλους: “Η αντίληψη για την Τουρκία στη Μέση Ανατολή, το 2010” και “Οι αντιλήψεις για την εξωτερική πολιτική στην Τουρκία”, αντιστοίχως⁵².

Το 2012 πραγματοποιήθηκε ένας νέος κύκλος δραστηριοτήτων των τουρκικών δεξαμενών σκέψης στην Ευρώπη. Ενδεικτικά μπορεί να αναφερθεί η στρογγυλή τράπεζα που διοργανώθηκε στις 22 Φεβρουαρίου 2012 στο Βερολίνο από το TESEV και το SWP, με τίτλο: “Η εικόνα και η πολιτική της Τουρκίας στη Μέση Ανατολή και στη Βόρεια Αφρική”. Ομιλητές ήταν οι Muriel Asseburg (SWP), Sabiha Senyücel Gündoğar και Mensur Akgün (TESEV), αλλά και ο Saba Abbaneh από το Κέντρο Στρατηγικών Μελετών της Ιορδανίας⁵³.

Το Νοέμβριο του 2012, επίσης, πραγματοποιήθηκαν δύο ακόμα σημαντικά συνέδρια σε ευρωπαϊκό έδαφος. Το πρώτο έγινε στις 5 Νοεμβρίου στη Grenoble, ως προϊόν συνεργασίας του TESEV, του Sciences Pro Grenoble Campus και της επαρχίας Rhône – Alpes. Ο τίτλος του συνεδρίου ήταν: “Diplomatic and Strategic Reconfigurations After the Arab Spring: Turkey, Egypt, France, European Union”⁵⁴.

Λίγες ημέρες αργότερα, στις 23 Νοεμβρίου 2012, το SAM από κοινού με το Πανεπιστήμιο Lusitana (Λισαβόνα) και το Ινστιτούτο Διεθνούς Πολιτικής και Ηγεσίας (IPLI), διοργάνωσαν ένα διεθνές συνέδριο με τίτλο: “Οι σχέσεις Τουρκίας – ΕΕ σε διάσταση: Οι επιπτώσεις στη διακυβέρνηση μετά την κρίση”. Το συνέδριο κατατμήθηκε σε 3 πάνελ, με τίτλους:

- α) Τουρκική εξωτερική πολιτική
- β) Ενεργειακή ασφάλεια
- γ) Η υφιστάμενη κατάσταση στις σχέσεις Τουρκίας – ΕΕ

Μεταξύ άλλων, συζητήθηκαν η ενταξιακή πορεία της Τουρκίας στην ΕΕ, οι οικονομικές επιδόσεις της Τουρκίας σε αντιδιαστολή με την ευρωπαϊκή οικονομική κρίση, το θέμα της βίζας, το τουρκικό άνοιγμα στην Αφρική, η θέση της Τουρκίας υπό το πρίσμα των εξελίξεων στη Μέση Ανατολή, αλλά και ο ρόλος της Τουρκίας στον ενεργειακό τομέα. Στο συνέδριο συμμετείχαν – εκτός των άλλων – ο Πρέσβης Mehmet Haluk Ilıcak, Υφυπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων · η Πρέσβης της Τουρκίας στη

⁵²“Türkiye’nin Dış Politikası ve Avrupa, Brüksel”, TESEV 2011 Faaliyet Raporu, σελ. 23

⁵³“Berlin Yuvarlak Masa Toplantısı, 22 Şubat 2012”, TESEV 2012 Faaliyet Raporu, σελ. 30

⁵⁴“Uluslararası Kofernans, 5 Kasım 2012”, TESEV 2012 Faaliyet Raporu, σελ. 31

Λισαβόνα, Ebru Barutçu Gözdenizler· ο Αντιπρόεδρος του SAM, Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Mesut Özcan, ακαδημαϊκοί από την Τουρκία και την Πορτογαλία, καθώς και μεταπτυχιακοί φοιτητές⁵⁵.

Γ. Συνεργασία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης με ευρωπαϊκές δεξαμενές σκέψης, για την επίτευξη επιμέρους στόχων

Η συνεργασία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης με αντίστοιχες ευρωπαϊκές είναι λογική και αναμενόμενη· στο βαθμό, ωστόσο, που υποδεικνύει ευρύτερη κινητοποίηση τους στο πεδίο των ευρωτουρκικών σχέσεων, είναι ενδιαφέρουσα. Υπό το πρίσμα αυτό, η ένταξη του ΤΕΡΑΥ στο FEMISE (Forum Euroméditerranéen des Instituts de Sciences Économiques)⁵⁶ και στο ENEPRI (European Network of Economic Policy Research Institutes)⁵⁷, ή η υπογραφή Μνημονίου Κατανόησης ανάμεσα στο SAM και στο SIOI (Italian Society for International Organization)⁵⁸ και Μνημονίου Συμφωνίας ανάμεσα στο SAM και στο NOREF (Norwegian Peace Making Resource Center)⁵⁹, αξίζουν να αναφερθούν.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, ωστόσο, η συνεργασία ανάμεσα στις τουρκικές και στις ευρωπαϊκές δεξαμενές σκέψης έχει πιο απτό περιεχόμενο· ενδεικτική ως προς αυτό, είναι η συνεργασία ανάμεσα στο ΤΕΡΑΥ και στο ESI (European Stability Institute)⁶⁰. Όπως τονίζεται σε σχετική ανακοίνωση του ΤΕΡΑΥ, το ESI έχει συμβάλει στην άρση της βίζας – εκ μέρους της ΕΕ – για τις χώρες των δυτικών Βαλκανίων, με το “Πρόγραμμα της Λευκής Λίστας”· πλέον, κινείται για την άρση της βίζας και για την Τουρκία. Στο πλαίσιο αυτό, έχει πραγματοποιήσει σχετικές δραστηριότητες στις Βρυξέλλες, στο Βερολίνο και στο Άμστερνταμ.

⁵⁵“Türkiye-AB İlişkileri Konulu Uluslararası Konferans” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=3057>)

⁵⁶“TEPAV, AB'nin Avrupa-Akdeniz Ekonomik Araştırma Ağına Katıldı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1888>)

⁵⁷“TEPAV, Avrupa'nın Ekonomik Politika Araştırma Ağında...” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2053>)

⁵⁸“SAM ile SIOI Arasında İmzalanan Anlaşma Muhtırası” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=3028>)

⁵⁹“SAM – Norveç Barış Yapma Kaynakları Merkezi Mutabakat Anlaşması”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2368>). Σε κάθε περίπτωση πρέπει να αναφερθεί ότι παρόντες στην τελετή του Μνημονίου ήταν ο Πρωθυπουργός της Τουρκίας, Recep Tayyip Erdoğan, και ο Νορβηγός ομόλογός του, Jens Stoltenberg

⁶⁰Πρόεδρος του Εκτελεστικού Συμβουλίου του ESI το 2011 ήταν ο πρώην Πρωθυπουργός και Υπουργός Εξωτερικών της Ιταλίας, Giuliano Amato. Εξάλλου, μεταξύ των μελών του Επιχειρηματικού Συμβουλίου ήταν ο πρώην Υπουργός Εξωτερικών της Γερμανίας, Otto Schilly, και ο Charles Clark, πρώην Υπουργός Εσωτερικών της Μεγάλης Βρετανίας.

Για το εξεταζόμενο διάστημα έχουν καταγραφεί δύο κοινές δραστηριότητες του TEPAV με το ESI. Η πρώτη ήταν μία στρογγυλή τράπεζα στο TEPAV, που έγινε στις 6 Δεκεμβρίου 2011, με τίτλο: “Οι σχέσεις ΕΕ – Τουρκίας: Προς άρση της βίζας;”. Σε αυτήν μίλησε ο Πρόεδρος του ESI, Gerald Knaus· συμμετείχαν, επίσης, στελέχη αρμόδιων κρατικών οργανισμών καθώς και μέλη ξένων διπλωματικών αποστολών⁶¹. Η δεύτερη δραστηριότητα ήταν μία διάσκεψη, που πραγματοποιήθηκε και πάλι στο TEPAV, στις 22 Μαρτίου 2012, με τίτλο: “Οι σχέσεις ΕΕ – Τουρκίας: Βήματα που έχουν γίνει και που πρέπει να γίνουν για την άρση της βίζας”. Στη διάσκεψη συμμετείχαν τα στελέχη του ESI, Giuliano Amato και Otto Schilly· και οι δύο υποστήριξαν ότι το παρόν καθεστώς της βίζας είναι άδικο, και πρότειναν λύσεις. Μεταξύ των ομιλητών ήταν, επίσης, και ο Gerald Knaus⁶².

Δ. Διοργάνωση διασκέψεων εντός της Τουρκίας για τις ευρωτουρκικές σχέσεις, με συμμετοχή ευρωπαίων αξιωματούχων

Οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης διοργανώνουν σε αρκετές περιπτώσεις διασκέψεις ή συνέδρια, με κύρια αντικείμενα τις εξελίξεις στην Ευρώπη και τις ευρωτουρκικές σχέσεις, στα οποία συμμετέχουν σημαντικοί ευρωπαίοι αξιωματούχοι και ειδικοί. Βασικό θέμα των συζητήσεων αυτών είναι η ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας – και μάλιστα, με την οπτική ανθρώπων που διαθέτουν επιρροή εντός της ΕΕ. Με τον τρόπο αυτόν συζητούνται οι πτυχές της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας· παράλληλα, όμως, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης προβάλλουν τις τουρκικές θέσεις σε ευρωπαϊκούς φορείς, οι οποίοι συνδέονται με τα κέντρα λήψης αποφάσεων στην Ευρώπη.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, ως προς αυτό, παρουσιάζει η περίπτωση του Günter Verheugen. Ο Verheugen, ως γνωστόν, είχε υπάρξει κατά το παρελθόν, Ευρωπαίος Επίτροπος για τη Διεύρυνση (1999 – 2004) καθώς και Επίτροπος για τη Βιομηχανία και τις Επιχειρήσεις (2004 – 2010). Και με τις δύο αυτές του ιδιότητες, ο Verheugen θα μπορούσε να φανεί εξαιρετικά χρήσιμος στο πεδίο των ευρωτουρκικών θεμάτων, για τον τουρκικό πολιτικό και επιχειρηματικό κόσμο· πιθανότατα αυτός είναι και ο λόγος, για τον οποίον ο Verheugen είναι πλέον Σύμβουλος του Προέδρου του TOBB. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του αυτών, ο Verheugen μίλησε σε δύο στρογγυλές τράπεζες, που διοργανώθηκαν στο TEPAV: η πρώτη έλαβε χώρα στις 29 Ιουνίου 2010, και σε αυτήν ο Verheugen έκανε μία αξιολόγηση των τελευταίων εξελίξεων στις σχέσεις ΕΕ – Τουρκίας⁶³.

⁶¹“AB - Türkiye İlişkileri: Vizelerin Kaldırılmasına Doğru...”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2500>)

⁶²“AB ile Vizede Çözüm, Eski Alman ve İtalyan Bakanlardan Destek...”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2762>). Σχετικά με το ζήτημα αυτό, πολύ πρόσφατα φαίνεται να σημειώνεται πρόοδος υπέρ των τουρκικών συμφερόντων· ενδεικτικά, βλ. “Turkey and EU agree to sign historic visa deal”, *Hürriyet Daily News*, 4/12/2013 (<http://www.hurriyetcailynews.com/turkey-and-eu-agree-to-sign-historic-visa-deal.aspx?pageID=238&nID=59042&NewsCatID=351>)

⁶³“Verheugen TEPAV'da” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1660>)

Η δεύτερη πραγματοποιήθηκε στις 16 Νοεμβρίου 2011, και είχε τίτλο: “Η τουρκική εξωτερική πολιτική και οι σχέσεις Τουρκίας – ΕΕ μετά την Αραβική Άνοιξη”. Σε αυτήν, ο Verheugen έδωσε έμφαση, μεταξύ άλλων, στην περιφερειακή ισχύ της Τουρκίας. Ανέφερε, επίσης, ότι την περίοδο εκείνη, στα αραβικά κράτη το πιο σημαντικό πράγμα ήταν η σταθερότητα, και ότι ήταν σημαντικό η Τουρκία – που έχει γεωγραφική και πολιτισμική εγγύτητα με τα κράτη αυτά – να τους δείξει το δρόμο και να τους παράσχει βοήθεια. Πρότεινε, εξάλλου, να αναπτυχθεί μία κοινή στρατηγική Τουρκίας – ΕΕ, όσον αφορά την πολιτική τους στην περιοχή⁶⁴.

Μία σειρά άλλων διασκέψεων είχε ως κεντρικό θέμα την ενταξιακή πορεία της Τουρκίας. Στις 28 Μαρτίου 2007, για παράδειγμα, στο ΤΕΡΑΥ διοργανώθηκε μία διάσκεψη με τίτλο: “Η διεύρυνση της ΕΕ και η Τουρκία”, με κεντρικό ομιλητή τον Dr Frank Hoffmeister⁶⁵. Εξάλλου, τον Οκτώβριο του 2008, στο ΤΕΡΑΥ έλαβε χώρα νέα διάσκεψη με αντικείμενο την ενταξιακή πορεία της Τουρκίας· κύριος ομιλητής ήταν ο Michael Leigh, Γενικός Διευθυντής για τη Διεύρυνση, της Κομισιόν. Ο Leigh σημείωσε, εκτός των άλλων, ότι η ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ είναι ιδιαίτερα ωφέλιμη, τόσο για τους τούρκους πολίτες, όσο και για το ίδιο το τουρκικό κράτος⁶⁶.

Περίπου δύο μήνες αργότερα, οι ευρωτουρκικές σχέσεις απετέλεσαν αντικείμενο νέας διάσκεψης στο ΤΕΡΑΥ. Αυτήν τη φορά, ομιλητής ήταν ο Hugh Pore, ειδικός για θέματα Τουρκίας και Κύπρου, του ICG (International Crisis Group). Ο Pore παρουσίασε την πρόσφατη έκθεση του ICG για την ενταξιακή πορεία της Τουρκίας· ο τίτλος της ήταν “Turkey and Europe: The decisive years ahead”⁶⁷.

Κάνοντας λόγο γι’ αυτά, αξίζει να αναφερθεί ότι τον Οκτώβριο του 2009, στο ΤΕΡΑΥ διοργανώθηκε μία διάσκεψη με τίτλο “Η θέση της Τουρκίας στην Ευρώπη: μία εμπειρική ανάλυση με την οπτική της Αυστραλίας”. Την ομιλία εκφώνησε ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Paul Luif, από το Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων της Αυστραλίας. Μολονότι ο Luif δεν εκπροσωπούσε κάποιον ευρωπαϊκό φορέα, είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι ζητήθηκε η γνώμη του. Ενδιαφέρον είναι, εξάλλου, ότι – σύμφωνα με τον Luif – η πλειοψηφία των Τούρκων της Αυστραλίας ήταν αντίθετη στην εισδοχή της Τουρκίας στην ΕΕ⁶⁸.

Σε ορισμένες άλλες περιπτώσεις, στις διασκέψεις που διοργανώνονται, γίνεται γενικότερα λόγος για θέματα της τρέχουσας ευρωπαϊκής επικαιρότητας, αλλά και για ζητήματα που πιθανόν να αντιμετωπίσει η Τουρκία, σε περίπτωση πλήρους ένταξης της στην ΕΕ. Οι θεματικές αυτές ξεφεύγουν ως κάποιο βαθμό από τον αυστηρό θεματικό πυρήνα της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας· είναι,

⁶⁴“AB Komisyonu Eski Başkan Yardımcısı Verheugen, Arap Baharı Sonrası İlişkileri Değerlendirdi”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2452>)

⁶⁵“Avrupa Birliği Genişleme Stratejisi ve Türkiye”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/60>)

⁶⁶“Türkiye'nin AB'ye Katılım Müzakere Süreci TEPAV'da Değerlendirildi” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/425>)

⁶⁷“Uluslararası Kriz Grubu'nun Türkiye - AB Sürecine İlişkin Son Raporu TEPAV'da Tanıtıldı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/447>)

⁶⁸“TEPAV'da Türkiye'nin Avrupa'daki Yeri Tartışıldı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1678>)

όμως, θέματα που παρουσιάζουν ευρύτερο ενδιαφέρον, κυρίως για τους τουρκικούς πολιτικούς και επιχειρηματικούς κύκλους.

Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να ενταχθεί μία διάσκεψη με θέμα τη διαδικασία ένταξης της Σλοβακίας στην ΕΕ, και τις εμπειρίες του επιχειρηματικού κόσμου, η οποία πραγματοποιήθηκε στο ΤΕΡΑΥ, στις 12 Μαΐου 2008. Κεντρικός ομιλητής ήταν ο Αντιπρόεδρος των Ευρωπαϊκών Επιμελητηρίων και Πρόεδρος της Ένωσης Επιμελητηρίων της Σλοβακίας, Vladimir Jakabcsin⁶⁹. Παρόμοιο προσανατολισμό είχε και η διάσκεψη που διοργανώθηκε στις 9 Απριλίου 2012, με αντικείμενο συζήτησης τα οικονομικά μέτρα που έλαβε η ΕΕ, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Ομιλητής στην εκδήλωση αυτήν ήταν ο Angelo Santagostino, κάτοχος της έδρας Jean Monnet για τα Οικονομικά της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, στο Πανεπιστήμιο της Brescia, στην Ιταλία⁷⁰.

Διαφορετικό περιεχόμενο είχαν τρεις ακόμα διασκέψεις που πραγματοποιήθηκαν στο ΤΕΡΑΥ, και είχαν ως σκοπό να προβάλουν άλλες πτυχές των πολιτικών και διπλωματικών δομών της ΕΕ. Η πρώτη εξ αυτών είχε τίτλο: “Επέμβαση σε ανθρωπιστικές κρίσεις: η ΕΕ και η Τουρκία”, και σε αυτήν μίλησε η αρμόδια Επίτροπος της ΕΕ για τη Διεθνή Συνεργασία, την Ανθρωπιστική Βοήθεια και την Αντιμετώπιση Κρίσεων, Kristalina Georgieva⁷¹.

Οι δύο άλλες διασκέψεις αφορούσαν γενικότερα την ΕΕ και πραγματοποιήθηκαν με τη σύμπραξη Πολωνών ειδικών. Η συνεργασία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης με πολωνικούς φορείς δεν πρέπει να θεωρηθεί τυχαία: όπως έχει ήδη αναφερθεί, όντας από τις χώρες που προσχώρησαν σχετικά πιο πρόσφατα στην ΕΕ (2004), πιθανόν να θεωρείται – εκ μέρους της Άγκυρας – ως πιο ευνοϊκά κείμενη έναντι της τουρκικής ένταξης. Έτσι, στις 14 Φεβρουαρίου 2013, ο Dr Olaf Osica, Διευθυντής του Κέντρου Ανατολικών Μελετών της Πολωνίας μίλησε στο ΤΕΡΑΥ· ο τίτλος της ομιλίας του ήταν: “Οι νέες κατευθύνσεις της ευρωπαϊκής συνεργασίας· μία θεώρηση από την Πολωνία”⁷². Περίπου ένα μήνα αργότερα, στο ΤΕΡΑΥ μίλησε και ο Marcin Zaborowski, Διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων της Πολωνίας, για την παγκόσμια στρατηγική της Ευρώπης⁷³.

Κάνοντας λόγο για τη συμμετοχή ευρωπαίων αξιωματούχων σε συνέδρια, που διοργανώνονται από τουρκικές δεξαμενές σκέψης, θα πρέπει να γίνει μία τελευταία αναφορά σε σχετική δραστηριότητα του ΤΕΡΑΥ. Το 2011, το ΤΕΡΑΥ συνέδραμε τη διοργάνωση της “7ης Στρογγυλής Τράπεζας της Αλικαρνασσού”, που διοργανώθηκε από το EDAM (Ekonomi ve Dış Politika Araştırma Merkezi – Κέντρο Μελετών για την Οικονομία και την Εξωτερική Πολιτική) και το CER (Center for European

⁶⁹“Slovakya'nın AB Katılım Süreci Deneyimi” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/398>)

⁷⁰“Krizden Çıkış İçin AB Mali Sıkılaştırması, TEPAY'da Tartışıldı”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2813>)

⁷¹“AB'nin İnsani Yardımdan Sorumlu Komisyoneri Georgieva: “1999 Marmara Depreminden Dersler Aldık” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2664>)

⁷²“Avrupa İşbirliğinin Yeni Yönleri, Polonya'dan Bir Bakış...”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3387>)

⁷³“TEPAY'da Gündem: “Avrupa Global Stratejisi” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3417>)

Reform). Η Στρογγυλή Τράπεζα της Αλικαρνασσού διοργανώνεται σε ετήσια βάση στην ομώνυμη πόλη, και σε αυτήν συμμετέχουν τούρκοι και ξένοι αντιπρόσωποι από τον πολιτικό, τον ακαδημαϊκό χώρο, από ΜΚΟ και από τα ΜΜΕ.

Μεταξύ των συμμετεχόντων ήταν ο Υπουργός Εξωτερικών της Σουηδίας, Karl Bildt, ο Αντιπρόεδρος του Brookings Institute, Kemal Derviz, υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Κομισιόν, το Συμβούλιο της ΕΕ, καθώς και ακαδημαϊκοί, δημοσιογράφοι και ερευνητές από την Ευρώπη και την Τουρκία. Εκ μέρους του ΤΕΡΑΥ συμμετείχαν ο Serdar Sayan, Διευθυντής του Ινστιτούτου Επιχειρηματικότητας, η Διευθύντρια του Ινστιτούτου για την ΕΕ, Nilgün Arisan Erkar, και ο Ozan Acar, αναλυτής για θέματα οικονομίας.

Στο πλαίσιο της στρογγυλής αυτής τράπεζας, συζητήθηκαν λεπτομερώς θέματα όπως οι παγκόσμιες τάσεις για αλλαγή, οι σχέσεις ανάμεσα σε ανεπτυγμένα και αναπτυσσόμενα κράτη, ο νεοπροστατευτισμός, η ενεργειακή ασφάλεια, καθώς επίσης, η Τουρκία ως μοντέλο για τη Μέση Ανατολή, και οι δυνατότητες συγκρότησης στρατηγικού διαλόγου με την ΕΕ⁷⁴.

Ε. Επισκέψεις κορυφαίων ευρωπαϊών αξιωματούχων στα γραφεία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι επισκέψεις κορυφαίων ευρωπαϊών αξιωματούχων στα γραφεία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης. Δύο παρατηρήσεις μπορούν να γίνουν σχετικά με αυτές· αφενός, σε αρκετές περιπτώσεις, οι επισκέπτες εργάζονται για το Υπουργείο Εξωτερικών των χωρών τους· αφετέρου, σκοπός της επίσκεψής τους είναι η εμβάθυνση και διεύρυνση της πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και τη χώρα τους. Το γεγονός, ωστόσο, ότι για τον σκοπό αυτόν επισκέπτονται τα κεντρικά γραφεία των τουρκικών think tanks, αποδεικνύει το βαθμό επιρροής των τελευταίων εντός της Τουρκίας, αλλά και τις διεθνείς διασυνδέσεις τους· αποδεικνύει, εξάλλου, τον κομβικό ρόλο που παίζουν οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης στην ανάπτυξη της διπλωματίας ήπιας ισχύος της Άγκυρας.

Ενδεικτική ως προς αυτά, είναι η επίσκεψη που πραγματοποίησε ο Υπουργός Εξωτερικού Εμπορίου και Επιχειρήσεων της Γαλλίας, Hénvé Novelli, στις 19 Φεβρουαρίου 2008. Η επίσκεψη αυτή πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο επαφών που είχε ο γάλλος Υπουργός στην Άγκυρα· συνδέεται, εξάλλου, με μία σειρά σημαντικών δραστηριοτήτων, για τη βελτίωση της εικόνας της Τουρκίας στη Γαλλία, αλλά και τη βελτίωση των τουρκο – γαλλικών πολιτικών και οικονομικών σχέσεων.

Σύμφωνα με τη σχετικά ανακοίνωση, το ΤΕΡΑΥ, σε συνεργασία με το γαλλικό ίδρυμα IFRI, έθεσαν τα θεμέλια μιας Πλατφόρμας Οικονομικού Διαλόγου, με στόχο τη θετική συμβολή της στις σχέσεις των δύο χωρών· με αυτήν επιδιώκταν, εξάλλου, η δημιουργία νέων διαύλων επικοινωνίας ανάμεσα στις ΜΚΟ και τους οικονομικούς παράγοντες της Γαλλίας και της Τουρκίας. Η επίσκεψη του Novelli είχε ως

⁷⁴“Bodrum Buluşması”na ΤΕΡΑΥ da Destek Verdi” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2405>)

σκοπό να αναδείξει την Πλατφόρμα αυτήν. Έτσι, ο Novelli είχε συνάντηση με τον Αντιπρόεδρο του TOBB, Nejat Koçer, και τον Διευθυντή του TEPAV, Sak.

Στη συνάντηση αυτήν αναφέρθηκαν δύο σημαντικά στοιχεία: το πρώτο, για το οποίο έκανε λόγο ο Αντιπρόεδρος του TOBB, Koçer, ήταν ένα ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο “Σύγχρονη Τουρκία”, που θα διεξαγόταν από το IFRI. Το Πρόγραμμα αυτό – όπως τόνισε ο Koçer – θα βοηθούσε τη γαλλική κοινή γνώμη να γνωρίσει καλύτερα την Τουρκία. Παράλληλα, ο Novelli δήλωσε ότι, από τον Ιούλιο του 2009 μέχρι το Μάρτιο του 2010, στη Γαλλία θα διοργανωνόταν το “Έτος Τουρκίας”· στο πλαίσιο αυτό, περιλαμβάνονταν πολιτιστικά δρώμενα, αλλά και δραστηριότητες για τη σύσφιξη των ιστορικών και οικονομικών σχέσεων Τουρκίας – Γαλλίας⁷⁵.

Εξάλλου, τον Απρίλιο του 2010, το TEPAV επισκέφθηκε ο Υπουργός Εξωτερικών της Σλοβενίας, Samuel Žbogar· ο Žbogar αντάλλαξε απόψεις με στελέχη του TEPAV για τις τελευταίες εξελίξεις στα δυτικά Βαλκάνια. Μεταξύ άλλων, ο Σλοβένος Υπουργός έκανε λόγο για τη Βοσνία – Ερζεγοβίνη, τις σχέσεις Ελλάδας – ΠΓΔΜ, και Σερβίας – Κοσόβου. Παράλληλα, πρότεινε συνεργασία με το TEPAV, για τη διοργάνωση του “Στρατηγικού Φόρουμ του Μπλεντ”, που διοργανώνεται κάθε χρόνο στη Σλοβενία⁷⁶.

Στην περίπτωση του SAM, ένας σημαντικός αριθμός επισκέψεων προέρχεται από στελέχη των Υπουργείων Εξωτερικών της Νορβηγίας και της Φινλανδίας: η παρατήρηση αυτή είναι, σε κάθε περίπτωση, άξια επισήμανσης, με δεδομένο ότι οι σκανδιναβικές χώρες δεν ανήκουν στον “σκληρό πυρήνα” των κρατών, με τα οποία η Τουρκία έχει ιδιαίτερα στενές επαφές.

Στις 17 Φεβρουαρίου 2011, το SAM δέχθηκε την επίσκεψη του Β' Γραμματέα της Νορβηγικής Πρεσβείας, Eirik Nestas Mathisen⁷⁷. Λίγους μήνες αργότερα, στις 25 – 27 Μαΐου 2011, πραγματοποιήθηκε μία διάσκεψη στο Όσλο, με συμμετοχή στελεχών των δύο Υπουργείων Εξωτερικών, καθώς και στελεχών δεξαμενών σκέψης από την Τουρκία και τη Νορβηγία. Κύρια επιδίωξη των επαφών αυτών ήταν η εδραίωση ενός μηχανισμού εποικοδομητικού διαλόγου για την επίτευξη της ειρήνης, της συνδιαλλαγής και της συνεννόησης⁷⁸.

Αντιστοίχως, την 1η Μαρτίου 2011, το SAM επισκέφθηκε ο Β' Γραμματέας της Φινλανδικής Πρεσβείας. Η επίσκεψη είχε μάλλον ενημερωτικό χαρακτήρα· σύμφωνα με το σχετικό ανακοινωθέν, ο Φινλανδός αξιωματούχος ενημέρωσε τα στελέχη του SAM για τις ανεξάρτητες ΜΚΟ της Φινλανδίας, οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της επίλυσης συγκρούσεων, και την οικοδόμηση της ειρήνης και

⁷⁵“TEPAV – IFRI İşbirliğine Fransız Bakan Novelli'den Destek”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/373>)

⁷⁶“Slovenya Dışişleri Bakanı Samuel Žbogar TEPAV'da”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1611>)

⁷⁷“Norveç Büyükelçiliği İkinci Kâtibi Eirik Nestas Mathisen'in Merkezimizi Ziyareti”

(<http://sam.gov.tr/tr/?p=339>)

⁷⁸“Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM) Heyeti'nin Norveç'i Ziyareti” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=301>)

της συμφιλίωσης⁷⁹. Η επίσκεψη αυτή πιθανόν είχε προπαρασκευαστικό χαρακτήρα, για την επίσκεψη στο SAM του Γενικού Διευθυντή του Φινλανδικού Υπουργείου Εξωτερικών, Katri Viinikka, που πραγματοποιήθηκε δύο ημέρες αργότερα. Κατά την επίσκεψή του, ο Viinikka συζήτησε με τους αξιωματούχους του SAM το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός κέντρου για την αντιμετώπιση και επίλυση συγκρούσεων και την επίτευξη συμφιλίωσης, το οποίο θα λειτουργούσε υπό την αρμοδιότητα του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών⁸⁰.

Όπως γίνεται εύκολα κατανοητό, η προοπτική δημιουργίας ενός τέτοιου κέντρου παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, για διάφορους λόγους. Κατά πρώτον, εντάσσεται στον ευρύτερο προσανατολισμό της Άγκυρας, η οποία – όπως έχει ήδη αναφερθεί – φιλοδοξεί να εμφανισθεί ως ισχυρή περιφερειακή δύναμη, με επιρροή στην ευρύτερη περιοχή· λειτουργία του κέντρου αυτού θα συνδράμει σημαντικά τις προσπάθειες αυτές. Κατά δεύτερον, ανοίγει το δρόμο για την στενότερη συνεργασία Τουρκίας – Φινλανδίας στον τομέα αυτόν, διευρύνοντας τους ορίζοντες στρατηγικής και πολιτικής συνεργασίας της Άγκυρας.

Δύο ακόμα επισκέψεις στο SAM πρέπει να αναφερθούν. Στις 24 Μαΐου 2011, το SAM επισκέφθηκε ο Pasquale Ferrara, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Πολιτικού Σχεδιασμού του ιταλικού Υπουργείου Εξωτερικών. Κατά την επίσκεψή του, ο Ferrara αντάλλαξε απόψεις και συζήτησε για τις πιθανότητες συνεργασίας με τα στελέχη του SAM⁸¹. Παράλληλα, στις 18 Απριλίου 2012, το SAM δέχθηκε την επίσκεψη της Annika Hilding Norberg, Διευθύντριας του “International Forum for the Challenges of Peace Operations”, και του βοηθού της, Andrea Rebus. Κατά τη συνάντηση που ακολούθησε, συζητήθηκαν, μεταξύ άλλων, οι δυνατότητες συνεργασίας ανάμεσα στο SAM και στο Forum, αλλά και οι δραστηριότητες του Forum⁸².

ΣΤ. Διοργάνωση διασκέψεων και συνεδρίων, με σκοπό την εναρμόνιση των τουρκικών πολιτικών και κοινωνικών δομών με το κοινοτικό κεκτημένο, και την ενημέρωση των τούρκων πολιτών σχετικά με την ΕΕ

Πέραν των δραστηριοτήτων που αφορούν στην προώθηση της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας, θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση να επισημανθούν οι συντονισμένες προσπάθειες του ΤΕΡΑΥ, με

⁷⁹“Finlandiya Büyükelçiliği İkinci Kâtibi’nin Merkezimizi Ziyareti” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=334>)

⁸⁰“Finlandiya Dışişleri Bakanlığı’nda Genel Müdür Katri Viinikka’nın Merkezimizi Ziyareti” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=331>)

⁸¹“İtalya Dışişleri Bakanlığı Siyaset Planlama Birimi Başkanı Pasquale Ferrara’nın Merkezimizi Ziyareti” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=303>)

⁸²“Barış Operasyonlarına Yönelik Sınamalar Uluslararası Forumu Direktörü’nün Ziyareti” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2642>)

στόχο την ενημέρωση των τούρκων πολιτών αναφορικά με την ΕΕ, και την ενσωμάτωση δομικών μεταρρυθμίσεων στις κρατικές δομές της χώρας, προκειμένου να υπάρξει εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο. Στο πλαίσιο αυτό, το ΤΕΡΑΥ διοργανώνει ανοικτές διασκέψεις και συνέδρια, κινούμενο προς δύο παράλληλες κατευθύνσεις: αφενός απευθύνεται στοχευμένα σε συγκεκριμένες επαγγελματικές ομάδες με μείζονα επιρροή επί του κοινωνικού συνόλου (όπως στελέχη των ΜΜΕ, αξιωματούχοι της τοπικής αυτοδιοίκησης και κρατικοί αξιωματούχοι)· αφετέρου ενημερώνει τα πλατιά λαϊκά στρώματα σχετικά με τις λειτουργίες της Ευρώπης και τα πιθανά οφέλη για την Τουρκία.

Το Σεπτέμβριο του 2006, το ΤΕΡΑΥ εγκαινίασε μία σειρά σεμιναρίων, με τίτλο: “Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα για τα τοπικά ΜΜΕ σχετικά με τη διαδικασία ένταξης στην ΕΕ”. Το σεμινάριο πραγματοποιήθηκε στην Άγκυρα, και μεταξύ των ομιλητών ήταν ο Υπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων και επικεφαλής Διαπραγματευτής, Ali Babacan· ο Πρόεδρος του TOBB Rifat Hisarcıklioglu· ο επικεφαλής της Αντιπροσωπείας της Κομισιόν στην Τουρκία B. E. Hansjörg· και ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Günen Sak. Συμμετείχαν επίσης τούρκοι αξιωματούχοι, καθώς και η Πρόεδρος της Φινλανδίας – που την περίοδο εκείνη ασκούσε την Προεδρία της ΕΕ – στην Τουρκία, Maria Serenius. Αξίζει να σημειωθεί, επίσης, ότι ένας από τους στόχους του Προγράμματος, ήταν η επιμόρφωση 2.430 περίπου εκπροσώπων των ΜΜΕ⁸³.

Μετά το 1^ο σεμινάριο για τα ΜΜΕ, ακολούθησαν άλλα 3, εντός του 2006: εξ αυτών το πρώτο πραγματοποιήθηκε στην Προύσα, στις 2 Δεκεμβρίου· το δεύτερο στο Ικόνιο στις 7 Δεκεμβρίου· και το τρίτο στην Τραπεζούντα στις 18 Δεκεμβρίου⁸⁴. Σε πολλές περιπτώσεις, εκτός από τα στελέχη των οργανωτικών φορέων – τον ΤΕΡΑΥ και τον TOBB – συχνά παρατηρείται η συμμετοχή υψηλόβαθμων κρατικών αξιωματούχων της Τουρκίας και του επιχειρηματικού κόσμου. Στο σεμινάριο που πραγματοποιήθηκε στο Ικόνιο, για παράδειγμα, συμμετείχε η επικεφαλής της Διεύθυνσης Περιφερειακής και Τομεακής Πολιτικής της Γενικής Γραμματείας για την ΕΕ, Nurşen Numanoğlu⁸⁵, ενώ στο συνέδριο της Τραπεζούντας μίλησαν μεταξύ άλλων, ο Πρόεδρος του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Τραπεζούντας, Şadan Eren, ο Sebahattin Aslantürk, Πρόεδρος του Εμπορικού Χρηματιστηρίου Προύσας και ο Ahmet Yücel, Πρόεδρος του Τμήματος Ευρωπαϊκής Πολιτικής του Κρατικού Οργανισμού Προγραμματισμού⁸⁶.

Τον Φεβρουάριο του 2007, το ΤΕΡΑΥ, σε συνεργασία με το TOBB, διοργάνωσαν νέο επιμορφωτικό σεμινάριο στην Αττάλεια. Σε αυτό συμμετείχαν 60 δημοσιογράφοι. Στο σεμινάριο μίλησαν στελέχη του

⁸³“AB Sürecinde Yerel Medya Eğitim Projesi Başladı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/203>)

⁸⁴“TEPAV'dan 106 Gazeteciye AB Eğitimi” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/255>)

⁸⁵“TOBB Başkanı Hisarcıklioglu: "AB Süreci Doğru Anlaşılmalı" (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/242>)

⁸⁶“Hedef: Dönüşüm Sürecini Doğru Anlamak” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/249>)

TEPAV και του TOBB, καθώς και ακαδημαϊκοί⁸⁷. Ένα μήνα αργότερα, ανάλογο σεμινάριο πραγματοποιήθηκε στο Βόλου, με συμμετοχή 19 δημοσιογράφων⁸⁸. Ένα ακόμα σεμινάριο για τους εκπροσώπους των ΜΜΕ πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2007, στο Çanakkale⁸⁹.

Ένας άλλος κύκλος δραστηριοτήτων του TEPAV είχε τον τίτλο: “Διαθεσμική Συνεργασία και Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα, με στόχο την εξάπλωση της Στρατηγικής της Λισαβόνας”. Το Πρόγραμμα αυτό διοργανώθηκε από το TEPAV, σε συνεργασία με το Τμήμα Προγραμμάτων της Βρετανικής Πρεσβείας και το European Policy Information Center (Μεγάλη Βρετανία)· χρηματοδοτήθηκε, εξάλλου, από το Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης του Global Opportunities Fund.

Στο πλαίσιο του Προγράμματος, οι δύο πρώτες διασκέψεις πραγματοποιήθηκαν στην Άγκυρα, στις 20 και 21 Φεβρουαρίου 2007, και εστιάσθηκαν σε θέματα ανταγωνιστικότητας και ανανέωσης. Ακολούθησαν τρεις ακόμα διασκέψεις – και πάλι στην Άγκυρα – με τις εξής θεματικές: στις 12 Μαρτίου συζητήθηκαν θέματα εκπαίδευσης, στις 13 Μαρτίου εργασιακά θέματα, ενώ στις 14 Μαρτίου 2007, συζητήθηκαν περιβαλλοντικά και ενεργειακά θέματα⁹⁰. Εξάλλου, θέματα όπως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η εργασία, η εκπαίδευση, η ενέργεια και το περιβάλλον, απετέλεσαν το βασικό θεματικό πυρήνα ενός σεμιναρίου, που πραγματοποιήθηκε την περίοδο 16 – 19 Οκτωβρίου 2007, στην Άγκυρα· σε αυτό συμμετείχαν 125 άτομα⁹¹.

Μετά την ολοκλήρωση των σεμιναρίων εντός της Άγκυρας, ξεκίνησε η διοργάνωση των περιφερειακών σεμιναρίων. Το πρώτο από τα σεμινάρια αυτά διοργανώθηκε στις 18 Φεβρουαρίου 2008, στη Σμύρνη· ακολούθησαν δύο ακόμα σεμινάρια, το μήνα αυτόν. Το δεύτερο έλαβε χώρα δύο ημέρες μετά, στην Κωνσταντινούπολη, ενώ το τρίτο πραγματοποιήθηκε στις 22 Φεβρουαρίου, στην Αττάλεια⁹². Το Μάρτιο του 2008, πραγματοποιήθηκαν το 4^ο και το 5^ο σεμινάριο του κύκλου αυτού: το 4^ο σεμινάριο έγινε στις 3 Μαρτίου στο Gaziantep⁹³, ενώ το 5^ο, στις 5 Μαρτίου, στη Μερσίνα. Σε όλες τις περιπτώσεις, μετά την ολοκλήρωση των ομιλιών, συγκροτήθηκαν ομάδες εργασίας, οι οποίες συζήτησαν θέματα τοπικού ενδιαφέροντος⁹⁴.

Το Πρόγραμμα αυτό ολοκληρώθηκε στις 30 Απριλίου 2008, με μία διάσκεψη, που πραγματοποιήθηκε στην Άγκυρα. Σε αυτήν μίλησε ο Διευθυντής του TEPAV, Sak· ο Sak έκανε γενικότερα λόγο για την

⁸⁷“AB-Yerel Medya Seminerlerine Katılan Gazeteci Sayısı, 166'ya Ulaştı”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/263>)

⁸⁸“AB Sürecinde Yerel Medya Semineri Bolu'da Yapıldı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/278>)

⁸⁹“AB-Yerel Medya Çanakkale Toplantısı Gerçekleştirildi” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/325>)

⁹⁰“TEPAV, Lizbon Stratejisi'ni Gündeme Taşıyor” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/268>)

⁹¹“Lizbon Stratejisi Bölge Toplantıları Tamamlandı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/378>)

⁹²“Bölge Seminerlerinde Lizbon Stratejisi Ele Alınıyor” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/372>)

⁹³“Küresel Rekabet İçin Türkiye'nin Lizbon Gündemi, Gaziantep'te Tartışılacak”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/375>)

⁹⁴“Lizbon Gündemi Mersin'de” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/377>)

ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας, και για την ανάγκη επιτάχυνσης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων⁹⁵.

Παράλληλα, στις 24 Μαρτίου 2009 εγκαινιάσθηκε ένας νέος κύκλος σεμιναρίων, με τίτλο: “Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι το κοινό μας μέλλον”. Τα σεμινάρια αυτά πραγματοποιήθηκαν από το ΤΕΡΑΥ, σε συνεργασία με τη Γενική γραμματεία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο πάνελ μίλησε ο Υπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων και Επικεφαλής Διαπραγματευτής, Egemen Bağış· η ομιλία του είχε τίτλο: “Η διαδικασία ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ και η γεωργία”. Μίλησαν, επίσης, ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Sak, δημοσιογράφοι και ακαδημαϊκοί⁹⁶.

Στο πλαίσιο του Προγράμματος αυτού, πραγματοποιήθηκε μία σειρά εκδηλώσεων την περίοδο 13 – 14 Αυγούστου 2009, στην Καισάρεια. Στις 13 Αυγούστου, περίπου 100 άτομα από δημόσιους οργανισμούς, ΜΚΟ και από τον ιδιωτικό τομέα, συμμετείχαν σε ένα εκπαιδευτικό, επιμορφωτικό πρόγραμμα, με θέμα τις αιτήσεις στα προγράμματα της ΕΕ. Αξίζει, μάλιστα, να σημειωθεί ότι την έναρξη του προγράμματος αυτού έκαναν ο Mustafa Boydak, Πρόεδρος του Βιομηχανικού Επιμελητηρίου της Καισάρειας, και ο Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας για την ΕΕ, Burak Erdenir. Μίλησε, επίσης, ο Bülent Özcan, ειδικός του Τμήματος Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων, της Γενικής Γραμματείας της Τουρκίας για την ΕΕ.

Στις 14 Αυγούστου διοργανώθηκε ένα πάνελ, με τίτλο: “Η οικονομία και η βιομηχανική πολιτική της Τουρκίας κατά τη διαδικασία της τουρκικής ένταξης στην ΕΕ”. Την εναρκτήρια ομιλία στο πάνελ πραγματοποίησε ο Bağış· μίλησαν, επίσης, ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Sak· ο Πρόεδρος του TOBB, Hisarcıklioğlu· η δημοσιογράφος της *Hürriyet* και Πρόεδρος του TR Plus, Zeynep Göğüş· ο αρθρογράφος της *Dünya*, Rüştü Bozkurt· ο Mustafa Kumlu, Πρόεδρος της TÜRK – İŞ· και ο Salim Uslu, Πρόεδρος της HAK – İŞ⁹⁷.

Το ενδιαφέρον του ΤΕΡΑΥ για τις εξελίξεις στην Ευρώπη και τη διαμόρφωση των ευρωτουρκικών σχέσεων εκφράζεται και με τη διοργάνωση σχετικών συνεδρίων, στα οποία συζητούνται θέματα της τρέχουσας ευρωτουρκικής επικαιρότητας. Το Μάρτιο του 2006, για παράδειγμα, το ΤΕΡΑΥ διοργάνωσε από κοινού με το Οικονομικό και Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο του TOBB, ένα workshop με

⁹⁵ ΤΕΡΑΥ Direktörü Prof. Dr. Sak: "Türkiye AB'ye Giden Yola Bir Şerit Daha Eklemeli" (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/394>)

⁹⁶ "Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Katılım Sürecinde Tarımın Etkisi" Siirt'te Tartışıldı" (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/469>)

⁹⁷ "Ortak Geleceğimiz Avrupa Birliği" Etkinlikleri Kayseri'de", <http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/499>). Μολονότι γίνεται λόγος για σεμινάρια σε διάφορες τουρκικές πόλεις, στο πλαίσιο του προγράμματος “Η ΕΕ είναι το κοινό μας μέλλον”, από τις δημοσιεύσεις στην ιστοσελίδα του ΤΕΡΑΥ, εντοπίστηκαν μόνο αυτές που προαναφέρθηκαν. Εδώ είναι σκόπιμο να αναφερθεί ένα ηλεκτρονικό άρθρο, με τίτλο “Seminerde etli ekmek keyfi”, και ημερομηνία δημοσίευσης τις 4/12/2010, από το ειδησεογραφικό πρακτορείο DHA (Doğan Haber Ajansı). Σε αυτό γίνεται λόγος για ένα ακόμα σεμινάριο, που πραγματοποιήθηκε στο Ικόνιο, με συμμετοχή των Bağış, Sak και Bozkurt. Γι’ αυτό, βλ. http://www.dha.com.tr/seminerde-etli-ekmek-keyfi_127157.html

τίτλο: “Τουρκία – ΕΕ: Προς τα πού οδεύουν οι σχέσεις;”. σε αυτό συμμετείχαν πολυάριθμοι ακαδημαϊκοί, πρέσβεις, ερευνητές, κρατικοί αξιωματούχοι και δημοσιογράφοι⁹⁸. Ως συνέχεια του workshop αυτού, στις 18 Οκτωβρίου 2006 διοργανώθηκε ένα νέο workshop, από το ΤΕΡΑΥ και το Οικονομικό και Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο του ΤΟΒΒ. Σε αυτό – που είχε τίτλο: “Οι μεταβαλλόμενες δυναμικές εντός της ΕΕ” – αναλύθηκαν οι οικονομικές, πολιτικές, και κοινωνικο – οικονομικές δυναμικές της ΕΕ, οι σχέσεις με τις ΗΠΑ, και τα κοινά πολιτικά πεδία. Συζητήθηκαν, εξάλλου, η εσωτερική δομή της ΕΕ, οι εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ, και η ΕΕ ως διεθνής παράγων⁹⁹.

Παράλληλα, την περίοδο 2 – 3 Μαρτίου 2011, το ΤΕΡΑΥ, σε συνεργασία με το Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών του Πολυτεχνείου Μέσης Ανατολής και το EDAM, καθώς και με την υποστήριξη του ECFR, διοργάνωσαν στρογγυλές τράπεζες για τις σχέσεις ΕΕ – Τουρκίας, και την πολιτική που ακολουθεί η Τουρκία στην περιοχή. Οι συζητήσεις αυτές επρόκειτο να συμβάλουν στη μελέτη με τίτλο: “Τι σκέπτεται η Τουρκία;”, που ετοιμαζόταν από το ECFR.

Η πρώτη διάσκεψη έλαβε χώρα στις 2 Μαρτίου, υπό το γενικό τίτλο: “Οι Σχέσεις Τουρκίας – ΕΕ”. Εναρκτήριοι ομιλίες πραγματοποίησαν η Διευθύντρια του ΤΕΡΑΥ για την ΕΕ, Nilgün Arisan Eralp· η Αντιπρόεδρος του Τμήματος Διεθνών Σχέσεων του Πολυτεχνείου Μέσης Ανατολής, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Dr Zana Çitak· και ο Επίκουρος Καθηγητής του Πολυτεχνείου Μέσης Ανατολής, Dr Özgehan Şenay. Μετά το τέλος των ομιλιών, αξιωματούχοι του Υπουργείου Εξωτερικών και της Γενικής Γραμματείας για την ΕΕ, συζήτησαν με εκπροσώπους δημόσιων οργανισμών, ΜΚΟ και Πανεπιστημίων. Οι συζητήσεις συνεχίστηκαν με τη διάσκεψη που έλαβε χώρα στις 3 Μαρτίου, υπό τον τίτλο: “Η πολιτική γειτονίας της Τουρκίας”¹⁰⁰.

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του ΤΕΡΑΥ για την ΕΕ, ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει σε ένα πάνελ, με τίτλο: “Η Τουρκία πού βρίσκεται στην Ευρώπη;”, που διοργανώθηκε στις 24 Ιανουαρίου 2011. Διοργανώτρια αρχή του πάνελ ήταν ο Σύνδεσμος Νέων Επιχειρηματιών Άγκυρας (Ankara Genç İşadamları Derneği – ANGIAD), ενώ το συντονισμό του πάνελ πραγματοποίησε η Διευθύντρια του Ινστιτούτου για την ΕΕ του ΤΕΡΑΥ, Nilgün Arisan Eralp. Η Eralp εκφώνησε, εξάλλου, και ομιλία, στην οποία αναφέρθηκε στη σημασία της ΕΕ για την Τουρκία¹⁰¹.

⁹⁸“Türkiye - AB - ABD: İlişkiler Nereye Gidiyor?” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/134>). Εδώ πρέπει να αναφερθεί ότι λίγες ημέρες αργότερα, στις 23 Μαρτίου 2006, το ΤΕΡΑΥ συμμετείχε σε διάσκεψη με τίτλο: “Νέα περίοδος στις σχέσεις ΕΕ – Τουρκίας”, που διοργανώθηκε στο Πανεπιστήμιο του Erciyes. Η Διευθύντρια του Τμήματος Μελετών για την Εξωτερική Πολιτική του ΤΕΡΑΥ, Derya Sevinç, εκφώνησε ομιλία με τίτλο: “Η διαδικασία οικονομικής συνεργασίας Τουρκίας - ΕΕ”. Γι’ αυτά, βλ. “ΤΕΡΑΥ, AB-Türkiye İlişkilerinde Yeni Dönem Konferansına Katıldı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/137>)

⁹⁹“Avrupa Birliği'nde Değişen Dinamikler” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/217>)

¹⁰⁰“TEPAV'da AB Tartışmaları: "Türkiye Ne Düşünüyor?"

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1958>)

¹⁰¹“AB Sahrini Kaybettiyse Bile Önemini Yitirmedi” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1886>). Ο τίτλος της ομιλίας της Eralp, μάλιστα, ήταν: “Η ΕΕ ακόμα και αν έχασε τη μαγεία της, δεν έχασε τη

II. ΡΩΣΙΑ

Η Ρωσία αποτελεί μία χώρα σταθερού ενδιαφέροντος για την Τουρκία, εξαιτίας, όχι μόνο της ιδιαίτερης επιρροής που ασκεί στο γεωστρατηγικό περιβάλλον της Τουρκίας, αλλά και των σχέσεων που έχουν μεταξύ τους οι δύο χώρες. Ως εκ τούτου, οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης κινούνται προς δύο βασικές κατευθύνσεις: αφενός διοργανώνουν ενημερωτικές διασκέψεις σχετικά με τη ρωσική πολιτική· αφετέρου, προσπαθούν να διευρύνουν τους ορίζοντες συνεργασίας ανάμεσα σε τουρκικούς και ρωσικούς πολιτικούς και επιχειρηματικούς φορείς.

Στο πλαίσιο αυτό, οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης που αφορούν στη Ρωσία, διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες:

- A. Οι δραστηριότητες του Κέντρου Ρωσικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ
- B. Διοργάνωση στρογγυλών τραπέζων με θέμα συζήτησης τη Ρωσία και τις ρωσο – τουρκικές σχέσεις
- Γ. Υπογραφή συμφωνιών συνεργασίας ανάμεσα σε τουρκικές και ρωσικές δεξαμενές σκέψης

A. Οι δραστηριότητες του Κέντρου Ρωσικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στο Κέντρο Ρωσικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ. Το Κέντρο άνοιξε το 2010, στο πλαίσιο της συνεργασίας του ΤΕΡΑΥ με το Ίδρυμα Russkiy Mir· σκοπός του ήταν να ενδυναμώσει τους δεσμούς ανάμεσα στη Ρωσία και στην Τουρκία, και να υποστηρίξει όσους θέλουν να μάθουν τη ρωσική γλώσσα και κουλτούρα. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην τελετή των εγκαινίων του Κέντρου, μίλησαν ο Πρόεδρος του Τμήματος Επιχειρηματικότητας του Οικονομικού και Τεχνολογικού Πανεπιστημίου του ΤΟΒΒ, Dr. Ümit Özlale, καθώς και ο Valery Emelin, εκπρόσωπος της Ρωσικής Πρεσβείας¹⁰².

Η ολοκλήρωση ενός χρόνου λειτουργίας του Κέντρου, εξάλλου, γιορτάσθηκε στις 21 Ιουνίου 2011, με τη διοργάνωση ενός κοκτέιλ. Στο κοκτέιλ εκφώνησαν ομιλίες ο Vladimir İnanovski, Πρόεδρος της Ρωσίας στην Άγκυρα, και ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Güven Sak. Ο İnanovski αναφέρθηκε στα εκπαιδευτικά προγράμματα που γίνονται στο πλαίσιο της συνεργασίας για θέματα πυρηνικής

σημασία της”. Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι μεταξύ των ομιλητών ήταν το μέλος της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Vural Öger· ο Mehmet Sait Akman, Αναπληρωτής Καθηγητής, από το Ινστιτούτο για την ΕΕ του Πανεπιστημίου του Μαρμαρά· και ο Pınar Eczacıbaşı, Πρόεδρος του Συνδέσμου Νέων Ηγετών και Επιχειρηματιών (Genç Yönetici ve İşadamları Derneği – GYİAD).

¹⁰²“TEPAV Rusya Merkezi İlk Mezunlarını Verdi”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1915>). Το Φεβρουάριο του 2011, μάλιστα, 13 σπουδαστές ολοκλήρωσαν την 6μηνη εκπαίδευσή τους στα Ρωσικά, και έλαβαν τα πιστοποιητικά τους

ενέργειας· σημείωσε, εξάλλου, ότι κατά το προσεχές διάστημα θα άνοιγε ένα Κέντρο Ρωσικών Μελετών στην Καισάρεια. Από τη δική του πλευρά, ο Sak ανέφερε στη δική του ομιλία ότι το Κέντρο Ρωσικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ, σε συνδυασμό με τον Τομέα Διεθνούς Επιχειρηματικότητας του Οικονομικού και Τεχνολογικού Πανεπιστημίου του ΤΟΒΒ, αύξησαν το ενδιαφέρον για τη ρωσική γλώσσα. Μετά το τέλος των ομιλιών, ακολούθησε η απονομή διπλωμάτων στους σπουδαστές του Κέντρου· κατόπιν, η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με μία σύντομη συναυλία, από τη Συμφωνική Ορχήστρα της Προεδρίας της Δημοκρατίας¹⁰³.

Οι δραστηριότητες του Κέντρου Ρωσικών Μελετών δεν περιορίζονταν, ωστόσο, στη διδασκαλία της ρωσικής γλώσσας. Ενδεικτικό, ως προς αυτό, είναι το Σεμινάριο που διοργανώθηκε την περίοδο 6 – 9 Δεκεμβρίου 2011, με τίτλο: “Σεμινάριο για τις Νέες Μεθόδους και Παιδαγωγικά Συστήματα στη Διδασκαλία της Ρωσικής Γλώσσας”, στο Οικονομικό και Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο του ΤΟΒΒ. Το Σεμινάριο διοργανώθηκε από το Ίδρυμα Russskiy Mir και το Σύνδεσμο Ρωσικού Πολιτισμού, με την υποστήριξη του Κέντρου Ρωσικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ και του Τομέα Διεθνούς Επιχειρηματικότητας του Οικονομικού και Τεχνολογικού Πανεπιστημίου του ΤΟΒΒ.

Την εναρκτήρια ομιλία πραγματοποίησε ο Αντιπρύτανης του Οικονομικού και Τεχνολογικού Πανεπιστημίου του ΤΟΒΒ, Καθηγητής Dr. Güven Sak. Ο Sak τόνισε ότι τόσο το ΤΟΒΒ όσο και το ΤΕΡΑΥ επιθυμούν την πύκνωση των σχέσεων ανάμεσα στην Τουρκία και τη Ρωσία. Ο Sak δήλωσε, επίσης, ότι το Κέντρο Ρωσικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ – που είχε ανοίξει πριν από 1,5 χρόνο περίπου – καθώς ο Τομέας Διεθνούς Επιχειρηματικότητας του Οικονομικού και Τεχνολογικού Πανεπιστημίου του ΤΟΒΒ, παρέχουν εκπαίδευση προσανατολισμένη προς τη ρωσική αγορά· στον Τομέα Διεθνούς Επιχειρηματικότητας φοιτούσαν περίπου 70 μαθητές.

Εκτός από τα προβλήματα στη διδασκαλία της ρωσικής γλώσσας, στο Σεμινάριο πραγματοποιήθηκαν και Συνεδρίες με τις εξής θεματικές:

- Καθημερινά ζητήματα στην κοινωνικο – πολιτισμική ανάπτυξη της Ρωσίας
- Η ρωσική κουλτούρα στο πέρασμα των αιώνων
- Ο εκσυγχρονισμός του ρωσικού πολιτικού συστήματος στο πέρασμα από τον 20^ο στον 21^ο αιώνα
- Οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις στη σύγχρονη Ρωσία και η διαδικασία ανάπτυξης¹⁰⁴

Παράλληλα, στις 16 Νοεμβρίου 2012, το Κέντρο Ρωσικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ, σε συνεργασία με τη Φοιτητική Κοινότητα του Τμήματος Διεθνούς Επιχειρηματικότητας του Οικονομικού και Τεχνολογικού Πανεπιστημίου του ΤΟΒΒ, πραγματοποίησαν την πρώτη εκδήλωση των “Ρωσικών Ημερών”. Σκοπός της δραστηριότητας αυτής είναι να φέρει σε επαφή τους φοιτητές των Πανεπιστημίων της Άγκυρας

¹⁰³“TEPAV Rusya Merkezi 1. Yilini Doldurdu”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2180>)

¹⁰⁴“TEPAV Direktörü Sak: “Rusya Çok Önemli Ama Fazla Tanınmıyor”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2544>)

που σπουδάζουν Ρωσικά, με το ρωσικό πολιτισμό και τη λογοτεχνία. Στην εκδήλωση συμμετείχαν περίπου 200 άτομα, ενώ ομιλία πραγματοποίησε ο Πρύτανης και ιδρυτικό μέλος του Οικονομικού και Τεχνολογικού Πανεπιστημίου του TOBB, Dr. Tahsin Kesici. Στην εκδήλωση μίλησε και ο Β' Γραμματέας της Ρωσικής Πρεσβείας, Sergey Proshin. Μετά την έναρξη της εκδήλωσης, εξάλλου, το λόγο έλαβε ο Γενικός Διευθυντής του Ιδρύματος Εκπαίδευσης και Πολιτισμού της Ένωσης Επιμελητηρίων και Χρηματιστηρίων της Τουρκίας (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği – TOBB), İsa Özkul¹⁰⁵.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει, σε κάθε περίπτωση, ότι το Κέντρο παρέθεσε κοκτέιλ στις 14 Ιανουαρίου 2013 – την Πρωτοχρονιά των Ορθόδοξων παλαιοημερολογιτών – για την έναρξη του τρίτου χρόνου διδασκαλίας των μαθημάτων ρωσικής γλώσσας. Στο κοκτέιλ, πληροφορίες για το νέο πρόγραμμα μαθημάτων της ρωσικής γλώσσας έδωσε η Dr. Hülya Demirdirek, Διευθύντρια του Κέντρου Ρωσικών Μελετών. Σύμφωνα με αυτές, από τις 15 Ιανουαρίου 2013 και για τρεις μήνες – όσο θα διαρκούσε η πρώτη περίοδος – η Dr. Svetlana Stomatov, διδάσκουσα στο Οικονομικό και Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο του TOBB, θα παρέδιδε δωρεάν μαθήματα ρωσικής γλώσσας δύο ημέρες την εβδομάδα¹⁰⁶. Εξάλλου, από το Μάιο του 2013, θα ξεκινούσε νέος κύκλος μαθημάτων της ρωσικής γλώσσας, διάρκειας 3 ετών¹⁰⁷.

B. Διοργάνωση στρογγυλών τραπεζών με θέμα συζήτησης τη Ρωσία και τις ρωσο – τουρκικές σχέσεις

1. Οι στρογγυλές τράπεζες Τουρκίας – Ρωσίας, του TASAM

Κατά την εξεταζόμενη περίοδο, το TASAM διοργάνωσε τρεις στρογγυλές τράπεζες Τουρκίας – Ρωσίας. Η πρώτη από αυτές πραγματοποιήθηκε στις 19 Οκτωβρίου 2008, στην Κωνσταντινούπολη· σε αυτήν συμμετείχαν στελέχη δεξαμενών σκέψης και ακαδημαϊκοί και από τις δύο χώρες.

Η 1η στρογγυλή τράπεζα Τουρκίας – Ρωσίας

Στην 1η στρογγυλή τράπεζα Τουρκίας – Ρωσίας, από τουρκικής πλευράς, συμμετείχαν ο Πρόεδρος του TASAM, Süleyman Şensoy· ο Διευθυντής του TASAM, Dr. Engin Selçuk· το μέλος του ΔΣ του TASAM, Dr. Necmi Dayday· ο Καθηγητής, Dr. Erhan Büyükaşık, από το Πανεπιστήμιο του Galatasaray· ο Καθηγητής, Dr. Nadir Devlet, από το Εμπορικό Πανεπιστήμιο Κωνσταντινούπολης· η Dr. Esra Hatipoğlu, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια από το Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά· ο Dr. Ercan

¹⁰⁵“Başkentli Öğrenciler, Rus Günleri’nde Buluştu”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3295>)

¹⁰⁶“TEPAV Rusya Merkezi Kurslarında 3. Dönem Başladı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3361>)

¹⁰⁷“TEPAV Rusya Merkezi’nden Halka Açık Rusça Kursu...”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3447>)

Sancak, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Fatih· και ο Καθηγητής, Dr. İlber Ortaylı, Διευθυντής του Μουσείου Τορκαρι.

Από ρωσικής πλευράς συμμετείχαν ο Καθηγητής, Dr. Aleksandr Akimov, από τη Ρωσική Ακαδημία Επιστημών και το Κρατικό Πανεπιστήμιο της Μόσχας· η Dr. Zhibek Syzdykova, Πρόεδρος του Τμήματος Κεντρικής Ασίας και Καυκάσου, του Πανεπιστημίου της Μόσχας· Dr. Liana Matyuhina, Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Μόσχας· ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr. Aleksandr Vasilyev, ειδικός επί της Τουρκίας, του Τμήματος Μελετών Μέσης Ανατολής της Ρωσικής Ακαδημίας Επιστημών· και η Anastasia Matyuhina, ειδικός του Ινστιτούτου Μελετών Ασιατικών και Αφρικανικών Κρατών, του Πανεπιστημίου της Μόσχας.

Τα θέματα συζήτησης της στρογγυλής τράπεζας ήταν τα εξής:

- Η οπτική γωνία της Τουρκίας και της Ρωσίας έναντι των παγκόσμιων ζητημάτων
- Ενέργεια
- Οικονομική κρίση
- Οι διμερείς σχέσεις Ρωσίας – Τουρκίας
- Η θεώρηση των πολιτικών πραγμάτων στη Μέση Ανατολή από την Τουρκία και τη Ρωσία
- Θέματα συλλογικής ασφάλειας¹⁰⁸

Η 2η στρογγυλή τράπεζα Τουρκίας – Ρωσίας

Η 2η στρογγυλή τράπεζα Τουρκίας – Ρωσίας πραγματοποιήθηκε στις 18 Μαΐου 2009, στη Μόσχα, ως προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στο TASAM και το Πανεπιστήμιο της Μόσχας. Το σχετικό δελτίο του TASAM δε δίνει πληροφορίες για τους συμμετέχοντες· αναφέρει, ωστόσο, ότι σκοπός της στρογγυλής τράπεζας ήταν να διευρύνει τα πεδία και να ανοίξει νέους ορίζοντες στην υπάρχουσα συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών¹⁰⁹.

Η 3η στρογγυλή τράπεζα Τουρκίας – Ρωσίας

¹⁰⁸“ Türkiye - Rusya Yuvarlak Masa Toplantısı TASAM'da Yapıldı”, (<http://www.ustkip.org/ustkip-haberler/69-tuerkiye-rusya-yuvarlak-masa-toplants-tasamda-yapld>)

¹⁰⁹“2 - Rusya - Türkiye Yuvarlak Masa Toplantıları”, (http://tasam.org/tr-TR/Etkinlik/26/rusya_-_turkiye_yuvarlak_masa_toplantisi_-_2)

Σύμφωνα με το σχετικό δελτίο του TASAM, η 3^η στρογγυλή τράπεζα Τουρκίας – Ρωσίας, με τίτλο: “Προοπτικές συνεργασίας στην περιοχή της Ευρασίας: Οικονομία, ενέργεια και πυρηνική τεχνολογία”, ήταν προγραμματισμένη για 22 Απριλίου 2010. Στην ανακοίνωση δεν αναφέρονταν οι θεματικές των επιμέρους συνεδριών, αλλά μόνο τα ονόματα των συμμετεχόντων.

Από τουρκικής πλευράς, επρόκειτο να συμμετάσχουν ο Πρόεδρος του TASAM, Süleyman Şensoy· ο Haşatî Tüfekçiođlu, Προϊστάμενος του Ευρασιατικού Ινστιτούτου, του Πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης· ο Πρέσβης ε.τ., Murat Bilhan, Αντιπρόεδρος του TASAM· ο Πρέσβης ε.τ., Ali Engin Oba, στέλεχος του TASAM· ο Καθηγητής, Dr Nevzat Yalçintas, πρώην Βουλευτής· ο Καθηγητής, Dr Ahat Andican, από το Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης· ο Καθηγητής, Dr. Nadir Devlet, από το Εμπορικό Πανεπιστήμιο Κωνσταντινούπολης· ο Καθηγητής, Dr Vural Altin, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του TASAM· ο Καθηγητής, Dr Mert Bilgin, από το Πανεπιστήμιο Bahçeşehir· ο Dr Necmi Dayday, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του TASAM· και ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Engin Seizuk, από το Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του TASAM.

Από ρωσικής πλευράς, θα συμμετείχαν ο Vladimir Ivanovskiy, Πρέσβης της Ρωσικής Ομοσπονδίας· ο Aleksey Erhon, Γενικός Πρόξενος της Ρωσικής Ομοσπονδίας· η Καθηγήτρια, Dr Zhibek Syzdykova, από το Ινστιτούτο Κεντρικής Ασίας και Καυκασίας, του Πανεπιστημίου της Μόσχας· η Καθηγήτρια, Dr Elena Urazova, από τη Ρωσική Ακαδημία Επιστημών· ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Aleksandr Vasilyev, από τη Ρωσική Ακαδημία Επιστημών· ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Pavel Shlykov, από το Πανεπιστήμιο της Μόσχας· και η Anna Kolomojtsena, επίσης από το Πανεπιστήμιο της Μόσχας¹¹⁰.

2. Άλλες στρογγυλές τράπεζες

Τον Απρίλιο του 2007, το TEPAV διοργάνωσε, σε συνεργασία με το TOBB, μία στρογγυλή τράπεζα για τις σχέσεις Τουρκίας – Ρωσίας· σε αυτήν συμμετείχαν ο Διευθυντής του Ινστιτούτου Ασιατικών και Αφρικανικών Κρατών, και Πρόεδρος του Τμήματος Ιστορίας Εγγύς και Μέσης Ανατολής του Πανεπιστημίου της Μόσχας, Καθηγητής, Dr. Mikail S. Meyer· και η Dr. Nataliya Ulchenko, Πρόεδρος του Τουρκικού Τμήματος του Ινστιτούτου Ανατολικών Σπουδών, της Ρωσικής Ακαδημία Επιστημών. Στην στρογγυλή τράπεζα συζητήθηκε, μεταξύ άλλων, η ανταλλαγή φοιτητών και ακαδημαϊκού προσωπικού, ως μία ενέργεια που θα συνέβαλε στη σύσφιγξη των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών· η ιδέα αυτή υποστηρίχθηκε και από στελέχη δεξαμενών σκέψης και ΜΚΟ, που συμμετείχαν στην τράπεζα¹¹¹.

¹¹⁰“Türkiye - Rusya Yuvarlak Masa Toplantısı – 3”, (<http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/8/turkiye-rusya-yuvarlak-masa-toplantisi-3>)

¹¹¹“Turkey - Russia Bilateral Relations Round-table Meeting”, (<http://www.tepav.org.tr/en/haberler/s/1070>)

Παράλληλα, στις 20 Μαΐου 2009, στο ΤΕΡΑΥ διοργανώθηκε μία στρογγυλή τράπεζα, στην οποία συζητήθηκαν η αρχιτεκτονική της ασφάλειας και οι ρωσο – τουρκικές σχέσεις. Στην εκδήλωση, κύριος ομιλητής ήταν ο Dr. Andrew Monaghan, ερευνητής του Κολεγίου Άμυνας του ΝΑΤΟ. Όπως τονίζεται στο σχετικό δελτίο τύπου του ιδρύματος, η εκδήλωση αυτή, η 6^η που διοργανώνει το ΤΕΡΑΥ με θέμα τον Καύκασο, εστιάσθηκε στη Ρωσία¹¹².

Το τρίγωνο των σχέσεων Τουρκίας – Ιράν – Ρωσίας εξετάσθηκε σε workshop, το οποίο διοργανώθηκε στο ΤΕΡΑΥ, στις 29 Μαρτίου 2012. Το workshop αυτό διοργανώθηκε ως προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στο ΤΕΡΑΥ, το Center for Strategic and International Studies (CSIS), που έχει έδρα στην Ουάσιγκτον, και το Ινστιτούτο Ανατολικών Μελετών της Ρωσικής Ακαδημίας Επιστημών (IVRAN).

Τις εναρκτήριες ομιλίες του workshop πραγματοποίησαν ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Καθηγητής, Dr. Gnven Sak, και ο κάτοχος της έδρας Kissinger του CSIS, Dr. Stephen Flanagan. Στην πρώτη συνεδρία της στρογγυλής τράπεζας συζητήθηκαν οι οικονομικές σχέσεις μεταξύ των τριών κρατών, ενώ στη δεύτερη, εξετάσθηκε η συνεργασία στον τομέα της ενέργειας. Αξίζει να σημειωθεί ότι μετά το τέλος της στρογγυλής τράπεζας, παρατέθηκε δεξίωση στο ΤΕΡΑΥ¹¹³.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει, εξάλλου, το γεγονός ότι ο Dr Marek Menkiszak, Διευθυντής του Τμήματος Ρωσικών Μελετών, του Κέντρου Ανατολικών Μελετών (Orodek Studiw Wschodnich - OSW) της Πολωνίας, την περίοδο 18 – 19 Δεκεμβρίου 2012, συμμετείχε σε δύο διασκέψεις με αντικείμενο τη Ρωσία, που πραγματοποιήθηκαν από δύο διαφορετικές τουρκικές δεξαμενές σκέψης.

Στις 18 Δεκεμβρίου, ο Menkiszak μίλησε σε στρογγυλή τράπεζα που διοργάνωσε το SAM, με τίτλο: “Η εξωτερική πολιτική της Ρωσίας”. Σε αυτήν συμμετείχαν, επίσης, ακαδημαϊκοί που ασχολούνταν με τη Ρωσία, ειδικοί από δεξαμενές σκέψης, καθώς και στελέχη του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών από τις Γενικές Υποδιευθύνσεις Ανατολικής Ευρώπης, Διμερών Οικονομικών Σχέσεων, και Βόρειας Ευρώπης και Βαλτικής¹¹⁴. Την επόμενη ημέρα, ο Menkiszak μίλησε σε στρογγυλή τράπεζα του ΤΕΡΑΥ, με τίτλο: “Η Ευρωπαϊκή Ένωση στην στρατηγική της εξωτερικής πολιτικής της Ρωσίας”. Στην ομιλία του, ο Menkiszak έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στα ενεργειακά θέματα¹¹⁵.

¹¹²“Avrupa Güvenlik Mimarisi ve Rusya-Avrupa İlişkileri TEPAY'da Tartııldı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/482>)

¹¹³“Ekonomiden Enerjiye Türkiye - Rusya - İran İlişkileri Konuuldu”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2786>)

¹¹⁴“Rusya Dış Politikası Konulu Yuvarlak Masa Toplantısı”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=3150>)

¹¹⁵“TEPAY'da Gündem: Rusya'nın Dış Politika Stratejisinde Avrupa Birlięi...”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3330>)

Γ) Υπογραφή συμφωνιών συνεργασίας ανάμεσα σε τουρκικές και ρωσικές δεξαμενές σκέψης

Τον Απρίλιο του 2012, το SAM υπέγραψε, στη Μόσχα, μία συμφωνία συνεργασίας με το Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών της Ρωσίας (RISS). Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, συμφωνήθηκε η αύξηση της συνεργασίας μεταξύ των δύο ιδρυμάτων, η εκπόνηση κοινών ερευνητικών προγραμμάτων, η διοργάνωση συμποσίων, συνεδρίων και workshops, η ετοιμασία κοινών εκδοτικών δραστηριοτήτων, καθώς και η ανταλλαγή ειδικών. Μετά την υπογραφή της Συμφωνίας, στο RISS διοργανώθηκε μία στρογγυλή τράπεζα, με τη συμμετοχή της τουρκικής αντιπροσωπείας· σε αυτήν συζητήθηκαν οι τελευταίες εξελίξεις στη Μέση Ανατολή, οι διμερείς σχέσεις Τουρκίας – Ρωσίας, καθώς και οι απόψεις των στελεχών του SAM αναφορικά με τα γεγονότα στη Συρία. Μετά την ολοκλήρωση της στρογγυλής τράπεζας, το RISS παρέθεσε γεύμα προς τιμήν της τουρκικής αντιπροσωπείας.

III. ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, που αφορούν στα Βαλκάνια, μπορούν να καταταμηθούν στις εξής ενότητες:

A) Διοργάνωση Συνεδρίων και Φόρουμ

B) Διοργάνωση διασκέψεων, με αντικείμενο συζήτησης τις εξελίξεις στα Βαλκάνια

Γ) Επισκέψεις κορυφαίων Βαλκανίων πολιτικών και κρατικών αξιωματούχων στα γραφεία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, και επαφές στελεχών των τουρκικών δεξαμενών σκέψης με αξιωματούχους των βαλκανικών κρατών

Δ) Υπογραφή Συμφωνιών Συνεργασίας ανάμεσα στις τουρκικές και σε βαλκανικές δεξαμενές σκέψης

A) Διοργάνωση Συνεδρίων και Φόρουμ

1. Τα Διεθνή Βαλκανικά Συνέδρια του TASAM

Το 1ο Βαλκανικό Συνέδριο

Το 1ο Βαλκανικό Φόρουμ του TASAM πραγματοποιήθηκε την περίοδο 24 – 25 Απριλίου 2008, στο Tekirdağ (Ανατολική Θράκη)· ο τίτλος του ήταν: “Αλληλεπίδραση μεταξύ των βαλκανικών εθνών”. Όπως αναφέρεται στο σχετικό δελτίο Τύπου του TASAM, ενδιαφέρουσες ομιλίες αναμένονταν να

εκφωνήσουν ο Πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας, Abdullah Gül· ο Πρωθυπουργός, Recep Tayyip Erdoğan· ο Υπουργός Εξωτερικών, Ali Babacan¹¹⁶· ο Aydın Nezi̇h Dođan, Νομάρχης του Tekirdađ· ο Ahmet Aygun, Πρόεδρος της Ένωσης Δήμων Ανατολικής και Δυτικής Θράκης· ο Καθηγητής, ο Dr Nizamettin Œenköylü, Πρύτανης του Πανεπιστημίου Namik Kemal· και ο Πρόεδρος του TASAM, Süleyman Œensoy.

Το Συνέδριο κατατμήθηκε σε 8 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων ήταν οι εξής:

1. Ταυτότητα και Εθνικισμός στα Βαλκάνια
2. Ειρήνη και Θεμελίωση της Δημοκρατίας στα Βαλκάνια
3. Ευρωπαϊκή Ένωση και Βαλκάνια
4. Γενική Συζήτηση και Αξιολόγηση
5. Η Οθωμανική Κληρονομιά στα Βαλκάνια
6. Αμοιβαίες Μεταναστεύσεις στα Βαλκάνια
7. Τουρκικές και Μουσουλμανικές Κοινότητες στα Βαλκάνια
8. Γενική Συζήτηση και Αξιολόγηση

1. Ταυτότητα και Εθνικισμός στα Βαλκάνια

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Ali Engin Oba, Πανεπιστήμιο Atılım, Τουρκία

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Aydın Babuna, Πανεπιστήμιο του Βοσπόρου, Τουρκία
- Καθηγήτρια, Dr Mihaela Irimia, Πανεπιστήμιο του Βουκουρεστίου, Ρουμανία
- Καθηγητής, Dr Nikola Mokronić, Πανεπιστήμιο Ζάγκρεμπ, Κροατία
- Dr Nikolai Vukov, Ακαδημία Επιστημών της Βουλγαρίας, Βουλγαρία
- Caner Sancaktar, TASAM, Τουρκία

2. Ειρήνη και Θεμελίωση της Δημοκρατίας στα Βαλκάνια

Πρόεδρος: Bülent Karadeniz, Αντιπρόεδρος του Κέντρου Στρατηγικών Μελετών (SAM), του Υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας

Ομιλητές:

¹¹⁶Στην ανακοίνωση αναφερόταν ότι αναμενόταν επιβεβαίωση για τις ομιλίες των Gül, Erdoğan και Babacan.

- Πρέσβης ε.τ., Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Ali Engin Oba, Πανεπιστήμιο Atılım, Τουρκία
- Καθηγητής, Dr David Chanler, Πανεπιστήμιο Westminster, Μεγάλη Βρετανία
- Dr Laurentiu Constantiniu, Διπλωματικό Ινστιτούτο Ρουμανίας, Ρουμανία
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Filip Konavecic, Πανεπιστήμιο Μαυροβουνίου, Μαυροβούνιο
- Dr Veronika Bajt, Ινστιτούτο Ειρήνης, Σλοβενία

3. Ευρωπαϊκή Ένωση και Βαλκάνια

Πρόεδρος: Dr Liviu Muresan, Διευθύνων Σύμβουλος του EURISC Foundation (European Institute for Risk, Security and Communication Management)

Ομιλητές:

- Πρέσβης ε.τ., Uluç Özülker, Τουρκία
- Julia Nikolova, Διευθύντρια του Ινστιτούτου για την ΕΕ, Βουλγαρία
- Elvira Klobas, Πρόεδρος του Κέντρου Ευρωπαϊκής Προοπτικής, Σλοβενία
- Borka Tomić, Διευθυντής Προγράμματος στο **Serbian Institute for Public Diplomacy**, Βρυξέλλες
- Milos Solaja, Πρόεδρος του Κέντρου Διεθνών Σχέσεων, Βοσνία – Ερζεγοβίνη

4. Γενική Συζήτηση και Αξιολόγηση

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Murat Bilhan, Αντιπρόεδρος TASAM, Kültür Üniversitesi, Τουρκία

Ομιλητές: Διπλωματικοί αξιωματούχοι της Τουρκίας στα βαλκανικά κράτη

5. Η Οθωμανική Κληρονομιά στα Βαλκάνια

Πρόεδρος: Καθηγητής, Dr Hasret Çoşmak, Πανεπιστήμιο Kocaeli, Τουρκία

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Kemal Karpat, Πανεπιστήμιο Wisconsin, ΗΠΑ
- Καθηγητής, Dr Fikret Adanir, Πανεπιστήμιο Ruhr, Γερμανία

- Καθηγητής, Dr Dragi Gjorgievi, Ινστιτούτο Εθνικής Ιστορίας της ΠΓΔΜ¹¹⁷, ΠΓΔΜ
- Καθηγητής, Dr Sacir Filendra, Πανεπιστήμιο του Σεράγεβο, Βοσνία – Ερζεγοβίνη

6. Αμοιβαίες Μεταναστεύσεις στα Βαλκάνια

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Bilal Şimşir, ιστορικός – συγγραφέας, Τουρκία

Ομιλητές:

- Vemund Aarbakke, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης¹¹⁸, Ελλάδα
- H. Yıldırım Ağanoğlu, ερευνητής – συγγραφέας, Τουρκία
- Επίκουρος Καθηγητής, Dr Vassil Hristov Anastassov, Πανεπιστήμιο Fatih, Τουρκία
- Καθηγητής, Dr Hayati Durmaz, Πρόεδρος του Συλλόγου Πολιτισμού και Διακονίας Τούρκων της Βουλγαρίας
- Özcan Pehlivanoglu, Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Τούρκων Ρούμελης – Βαλκανίων

7. Τουρκικές και Μουσουλμανικές Κοινότητες στα Βαλκάνια

Πρόεδρος: Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Cüneyt Yenigün, Kültür Üniversitesi, Τουρκία

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Refik Çatıç, Πανεπιστήμιο Zenica, Βοσνία – Ερζεγοβίνη
- Dr Olsi Jazexi, Πρόεδρος του Μουσουλμανικού Φόρουμ Αλβανίας, Αλβανία
- Süleyman Bakı, Πρόεδρος Τουρκικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων ΠΓΔΜ, ΠΓΔΜ
- Kormani İsmailov, Μέλος του Προεδρείου του ΗÖΗ¹¹⁹
- Ozan Ahmetoğlu, Πρόεδρος της “Τουρκικής Ένωση Ξάνθης”, Ελλάδα
- Mahir Yağcılar, Υπουργός Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της “Δημοκρατίας του Κοσόβου”, Κόσοβο
- Καθηγητής, Dr Ervin İbrahim, Γενικός Γραμματέας της Ένωσης Τούρκων Δημοκρατών, Ρουμανίας, Ρουμανία

8. Γενική Συζήτηση και Αξιολόγηση

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Murat Bilhan, Αντιπρόεδρος TASAM, Kültür Üniversitesi, Τουρκία

Ομιλητές: Διπλωματικοί αξιωματούχοι της Τουρκίας στα βαλκανικά κράτη

¹¹⁷Ο όρος στο πρωτότυπο είναι: “Makedonya”

¹¹⁸Το κείμενο δε δίνει περαιτέρω λεπτομέρειες για ποιο Πανεπιστήμιο πρόκειται

¹¹⁹“Κόμμα για τα Δικαιώματα και τις Ελευθερίες” – πολιτικό κόμμα της Βουλγαρίας,

2. Διεθνές Βαλκανικό Συνέδριο

Το 2^ο Διεθνές Βαλκανικό Συνέδριο του TASAM, με τίτλο: "Κοινωνικό – Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη στα Βαλκάνια", πραγματοποιήθηκε την περίοδο 24 – 26 Απριλίου 2009, και πάλι στο Tekirdağ. Σύμφωνα με το πρόγραμμα του Συνεδρίου, εναρκτήριοι ομιλίες θα πραγματοποιούσαν ο Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου της Τουρκίας, Καθηγητής, Dr M. Said Yazicioğlu¹²⁰· ο Hadî Nezir, Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου της ΠΓΔΜ· ο Aydın Neziî Doğan, Νομάρχης του Tekirdağ· ο Dr Adem Dalgiç, Δήμαρχος του Tekirdağ· ο Dr Nizamettin Şenköylü, Πρύτανης του Πανεπιστημίου Namik Kemal· και ο Πρόεδρος του TASAM, Süleyman Şensoy.

Το Συνέδριο κατατμήθηκε σε 7 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων είναι οι εξής:

1. Το πέρασμα από το Σοσιαλισμό στην Ελεύθερη Αγορά, στα Βαλκάνια
2. Κοινωνικό – οικονομική ενσωμάτωση των Βαλκανίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση
3. Κοινωνικό – οικονομικά Προβλήματα και Προτεινόμενες Λύσεις στα Βαλκάνια
4. Οι Κοινωνικό – οικονομικές Σχέσεις της Τουρκίας με τις Βαλκανικές Χώρες
5. Επενδυτικές Ευκαιρίες στις Βαλκανικές Χώρες
6. Τομείς Κοινωνικό – οικονομικής Συνεργασίας στα Βαλκάνια
7. Ελεύθερη Συζήτηση και Αξιολόγηση

1. Το πέρασμα από το Σοσιαλισμό στην Ελεύθερη Αγορά, στα Βαλκάνια

Πρόεδρος: Καθηγητής, Dr Aydın Babuna, Πανεπιστήμιο του Βοσπόρου, Τουρκία

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Darko Petkovic, Πανεπιστήμιο Zenica, Βοσνία – Ερζεγοβίνη
- Καθηγητής, Dr Dzevad Zezic, Πανεπιστήμιο Zenica, Βοσνία – Ερζεγοβίνη
- Dr Mirjana Kuljak, Πανεπιστήμιο Μαυροβουνίου, Μαυροβούνιο
- Επίκουρος Καθηγητής, Dr Safet Meronci, Πανεπιστήμιο της Πρίστινα, Κόσοβο
- Caner Sancaktar, TASAM, Τουρκία

2. Κοινωνικό – οικονομική ενσωμάτωση των Βαλκανίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Πρόεδρος: Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Cüneyt Yenigün, Kültür Üniversitesi, Τουρκία

¹²⁰Στο πρόγραμμα αναφερόταν ότι αναμενόταν η σχετική επιβεβαίωση για τη συμμετοχή του Yazicioğlu

Ομιλητές:

- Julia Nikolova, Διευθύντρια του Ινστιτούτου για την ΕΕ, Βουλγαρία
- Καθηγήτρια, Dr Marijana Senjur, Πανεπιστήμιο της Λιουμπλιάνα, Σλοβενία
- Καθηγητής, Dr Sacir Filendra, Πανεπιστήμιο του Σεράγεβο, Βοσνία – Ερζεγοβίνη
- Dr Ferdinand Gjana, Πανεπιστήμιο Εροκα, Αλβανία
- Agim Selami, Συντονιστής του Προγράμματος Δημόσιας Πολιτικής και Διοίκησης, Ίδρυμα Analytica, ΠΓΔΜ
- Επίκουρος Καθηγητής, Mesut Eren, İstanbul Kültür Üniversitesi, Τουρκία

3. Κοινωνικο – οικονομικά Προβλήματα και Προτεινόμενες Λύσεις στα Βαλκάνια

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Ali Engin Oba, Πανεπιστήμιο Atılım, Τουρκία

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Hasret Çomak, Πανεπιστήμιο Kocaeli, Τουρκία
- Dr Sandro Knezovic, Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, Κροατία
- Ramadan Cipuric, Πρόεδρος της Κοινότητας Βαλκανίων Επιχειρηματιών, Αλβανία
- Dr Tuğca Roğraz Tasoğlu, Πανεπιστήμιο Hacettepe, Τουρκία

4. Οι Κοινωνικο – οικονομικές Σχέσεις της Τουρκίας με τις Βαλκανικές Χώρες

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Ömer Engin Lütem, Πρόεδρος του Κέντρου Ευρασιατικών Σπουδών, Τουρκία

Ομιλητές:

- Πρέσβης ε.τ., Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Ali Engin Oba, Πανεπιστήμιο Atılım, Τουρκία
- Καθηγητής, Dr Mustafa Türkeş, Πολυτεχνείο Μέσης Ανατολής, Τουρκία
- Dr Birgül Demirtaş Coşkun, Πανεπιστήμιο Başkent, Τουρκία
- Bulent Dervisi, Διευθυντής του Γραφείου Επίβλεψης Πλήρως Χρηματοδοτούμενων Συστημάτων Συνταξιοδότησης, ΠΓΔΜ

5. Επενδυτικές Ευκαιρίες στις Βαλκανικές Χώρες

Πρόεδρος: Καθηγητής, Dr Hasan Selçuk, Πανεπιστήμιο Μαρμαρά, TASAM, Τουρκία

Ομιλητές:

- Guergui Tchernov, Πρόεδρος του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Σόφιας, Βουλγαρία

- Levent Koro, Αναλυτής για Θέματα Οικονομικής Ανάπτυξης, Γραφείο Κοσόβου του Προγράμματος Ανάπτυξης του ΟΗΕ, Κόσοβο
- Angelona Biljana, Πανεπιστήμιο Κυρίλλου και Μεθοδίου, ΠΓΔΜ
- Christian Dumitru Baba, Σύμβουλος του Ρουμανικού Γραφείου Εξωτερικών Επενδύσεων, Ρουμανία

6. Τομείς Κοινωνικο – οικονομικής Συνεργασίας στα Βαλκάνια

Πρόεδρος: Dr Liviu Muresan, Διευθύνων Σύμβουλος του EURISC Foundation (European Institute for Risk, Security and Communication Management)

Ομιλητές:

- Ηρακλής Μήλλας, Ακαδημαϊκός, Ελλάδα
- Dr Merita Xhumari, The Albanian Center for Economic Research (ACER), Αλβανία
- Alain Servantie, Σύμβουλος, Διαθεσμικές Σχέσεις, Κομισιόν, Βέλγιο
- Jasna Bacovska, Πανεπιστήμιο Κυρίλλου και Μεθοδίου, ΠΓΔΜ

7. Ελεύθερη Συζήτηση και Αξιολόγηση

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Murat Bilhan, Αντιπρόεδρος TASAM, Kültür Universitesi, Τουρκία

Ομιλητές: Διπλωματικοί αξιωματούχοι της Τουρκίας στα βαλκανικά κράτη

3. Διεθνές Βαλκανικό Συνέδριο

Το 3^ο Διεθνές Βαλκανικό Συνέδριο, με τίτλο: “Ο Ρόλος των ΜΚΟ και των Δεξαμενών Σκέψης στην Περιφερειακή Συνεργασία στα Βαλκάνια”, έλαβε χώρα την περίοδο 28 Απριλίου – 1 Μαΐου 2010, στο Πανεπιστήμιο Namik Kemal, στο Tekirdağ. Εναρκτήριοι ομιλίες πραγματοποίησαν η Selma Aliye, Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου της Τουρκίας· ο Egemen Bağış, Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου και Επικεφαλής Διαπραγματευτής· ο Zübeyir Kemelek, Νομάρχης του Tekirdağ· ο Πρέσβης, Şanivar Olgun, Γενικός Διευθυντής της Διεύθυνσης Βαλκανίων και Κεντρικής Ασίας, του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών· ο Dr Adem Dalgıç, Δήμαρχος του Tekirdağ· ο Dr Nizamettin Şenköylü, Πρύτανης του Πανεπιστημίου Namik Kemal· και ο Πρόεδρος του TASAM, Süleyman Şensoy. Μίλησαν, επίσης, ο Καθηγητής, Dr Ali Akdemir, Πρύτανης του Πανεπιστημίου Onsekiz Mart, του Çanakkale, καθώς και ο Καθηγητής, Dr Mustafa Aytaç, Πρύτανης του Πανεπιστημίου Kırklareli (Τουρκία)

Το κυρίως Συνέδριο πραγματοποιήθηκε την περίοδο 28 – 29 Απριλίου και κατατμήθηκε σε 7 συνεδρίες· ακολούθησε ένα workshop διάρκειας μιας ημέρας, που πραγματοποιήθηκε στις 30 Απριλίου, με τίτλο: “Workshop του BCN¹²¹”.

Οι τίτλοι των συνεδριών του κυρίως Συνεδρίου ήταν οι εξής:

1. Προβλήματα στην Περιφερειακή Συνεργασία στα Βαλκάνια και Προτάσεις Επίλυσης
2. Η Οικονομική Συνεργασία στα Βαλκάνια και ο Ρόλος των ΜΚΟ
3. Η Συνεργασία στο Εκπαιδευτικό – Επιστημονικό – Τεχνολογικό Πεδίο και ο Ρόλος των ΜΚΟ
4. Η Πολιτισμική Συνεργασία στα Βαλκάνια και ο Ρόλος των ΜΚΟ
5. Ο Ρόλος των ΜΚΟ στην Εδραίωση της Ειρήνης και στην Επίλυση των Διαφωνιών στα Βαλκάνια
6. Ο Ρόλος των ΜΚΟ στις Σχέσεις της Τουρκίας με τα Βαλκανικά Κράτη
7. Ελεύθερη Συζήτηση και Αξιολόγηση

1. Προβλήματα στην Περιφερειακή Συνεργασία στα Βαλκάνια και Προτάσεις Επίλυσης

Πρόεδρος: Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Cüneyt Yenigün, Kültür Üniversitesi, Τουρκία

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Vlado Kambovski, Πρόεδρος του Κέντρου Στρατηγικών Μελετών της ΠΓΔΜ
- Καθηγητής, Dr Adrian Pop, Εθνική Σχολή Πολιτικών Μελετών και Δημόσιας Διοίκησης
- Mihail Ionescu, Διευθυντής του Ινστιτούτου Πολιτικών Μελετών για την Άμυνα και την Στρατιωτική Ιστορία
- Dr Χαράλαμπος Τσαρδανίδης, Διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών και Οικονομικών Σχέσεων, Ελλάδα
- Slobodan Janovic, Ινστιτούτο Διεθνών Πολιτικών και Οικονομικών Σχέσεων, Σερβία
- Επίκουρος Καθηγητής, Dr Caner Sancaktar, TASAM, Πανεπιστήμιο Kocaeli, Τουρκία

Συζητητές:

- Aleksandra Mijakovic, Δημοσιογράφος – Συγγραφέας, Πολιτικά Θέματα, Σερβία
- Dr Albert Rakiri, Ινστιτούτο Διεθνών Μελετών Αλβανίας (AII)
- Πρέσβης, Dr Bisera Turkovic, Διευθύντρια του Κέντρου Μελετών Ασφάλειας, Βοσνία – Ερζεγοβίνη
- Πρέσβης Nicolae Ecobescu, Ινστιτούτο Διεθνών Μελετών της Ρουμανίας, Διευθυντής του Ιδρύματος EURISC

¹²¹Balkan Communication Network

- Καθηγητής, Dr Pedrag Simic, Πανεπιστήμιο Βελιγραδίου, Σερβία

2. Η Οικονομική Συνεργασία στα Βαλκάνια και ο Ρόλος των ΜΚΟ

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Ali Engin Oba, Πανεπιστήμιο Atılım, Τουρκία

Ομιλητές:

- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Nazan Yelkikalan, Πανεπιστήμιο Onsekiz Mart, Çanakkale, Τουρκία
- Καθηγητής, Dr Radu Duda, Ινστιτούτο Διπλωματίας της Ρουμανίας
- Ramadan Cıvı, Διευθυντής του Συνδέσμου Νέων Οριζόντων, Αλβανία
- Alain Servantie, Σύμβουλος, Διαθεσμικές Σχέσεις, Κομισιόν, Βέλγιο
- Niuton Mulleti, Πανεπιστήμιο Eroka, Αλβανία

Συζητητές:

- Επίκουρος Καθηγητής, T. Mesut Eren, İstanbul Kültür Üniversitesi, Τουρκία
- Baisa Sefa, Ευρωπαϊκό Κίνημα Αλβανίας
- Jasminska Simić, Σερβική Κρατική Τηλεόραση
- Rifat Sait, Πρόεδρος του Κέντρου Βαλκανικών Στρατηγικών Μελετών, Τουρκία

3. Η Συνεργασία στο Εκπαιδευτικό – Επιστημονικό – Τεχνολογικό Πεδίο και ο Ρόλος των ΜΚΟ

Πρόεδρος: Dr Vural Altın, TASAM

Ομιλητές:

- Dr Brorislav Manon, Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο, Βουλγαρία
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Kostadin Grozev, Ευρωπαϊκό Κέντρο Διαλόγου, Βουλγαρία
- Mirsad Avdić, Κέντρο Νέων Πρωτοβουλιών, Βοσνία – Ερζεγοβίνη
- Nikolay Ivanov, Ευρωπαϊκό Κίνημα, Βουλγαρία
- Bayramali Luş, Ένωση Αποφοίτων Τουρκικών Πανεπιστημίων, ΠΓΔΜ
- Özcan Pehlivanoglu, Ομοσπονδία Τούρκων Ρούμελης – Βαλκανίων

Συζητητές:

- Καθηγητής, Dr Radu Carp, Διπλωματική Ακαδημία, Ρουμανία
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Halil Nadiri, Αντιπρύτανης Πανεπιστημίου Ανατολικής Μεσογείου, κατεχόμενη Κύπρος
- Sıheyl Çobanoğlu, Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Τούρκων Ρούμελης – Βαλκανίων
- Ertan Derviş, Ένωση Αποφοίτων Τουρκικών Πανεπιστημίων, ΠΓΔΜ
- Καθηγητής, Dr Mirsad Avdić, CSI, Βοσνία – Ερζεγοβίνη

4. Η Πολιτισμική Συνεργασία στα Βαλκάνια και ο Ρόλος των ΜΚΟ

Πρόεδρος: Καθηγητής, Dr A. Kazim Kitiz, Κοσμήτορας της Σχολής Οικονομικών και Διοικητικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Onsekiz Mart, του Çanakkale

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Gülfettin Çelik, Κοσμήτορας της Σχολής Οικονομικών και Διοικητικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Kırklareli, Τουρκία
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Numan Aruç, Κέντρο Στρατηγικών Μελετών ΠΓΔΜ
- Iulian Oneasca, Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Ρουμανίας
- Hakki Atun, Κέντρο Στρατηγικών Μελετών Ανατολικής Μεσογείου, κατεχόμενη Κύπρος
- Christoph Giesel, Πανεπιστήμιο της Ιένα, Γερμανία

Συζητητές:

- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Süleyman Kızıltoprak, Πανεπιστήμιο Mimar Sinan, Τουρκία
- Επίκουρος Καθηγητής, Dr Abdullah Özkan, TASAM, Πανεπιστήμιο Arel
- Καθηγήτρια, Dr Branislava Perunicic, Αντιπρόεδρος της Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης
- Savo Kentera, Διευθυντής του Κέντρου Διεθνών Σχέσεων, Μαυροβούνιο
- Seval Kök, ORSAM, Τουρκία

5. Ο Ρόλος των ΜΚΟ στην Εδραίωση της Ειρήνης και στην Επίλυση των Διαφωνιών στα Βαλκάνια

Πρόεδρος: Καθηγητής, Dr Vlado Kambovski, Πρόεδρος του Κέντρου Στρατηγικών Μελετών της ΠΓΔΜ

Ομιλητές:

- Πρέσβης, Dr Josef Kunic, Πρόεδρος της Κοινότητας Διεθνών Σχέσεων της Σλοβενίας
- Καθηγητής, Dr Becir Macic, Πανεπιστήμιο του Σεράγεβο, Βοσνία – Ερζεγοβίνη
- Καθηγητής, Dr İbrahim Canbolat, Πανεπιστήμιο Uludağ, Τουρκία
- Καθηγητής, Dr Samir Salha, Πανεπιστήμιο Kocaeli, Τουρκία
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr İrfan Kaya Ülger, Πανεπιστήμιο Kocaeli, Τουρκία
- Dr Viorica Antonov, Institute for Development and Social Initiatives, Μολδαβία

Συζητητές:

- Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Jasna Bacovska, Κέντρο Στρατηγικών Μελετών, ΠΓΔΜ
- Dr Ivo Hristov, Ευρωπαϊκό Κίνημα, Βουλγαρία
- Veli Kreci, Ίδρυμα Analytica, ΠΓΔΜ

- Enis Omerovic, Πανεπιστήμιο του Σεράγεβο, Βοσνία – Ερζεγοβίνη
- Jonida Narazani, ACER (Albania Center for Economic Research)

6. Ο Ρόλος των ΜΚΟ στις Σχέσεις της Τουρκίας με τα Βαλκανικά Κράτη

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Uluç Özülker, Τουρκία

Ομιλητές:

- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Jovan Teokarevic, Κέντρο Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης του Βελιγραδίου, Σερβία
- Πρέσβης ε.τ., Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Ali Engin Oba, Πανεπιστήμιο Atılım, Τουρκία
- Επίκουρος Καθηγητής, Dr Ayten Akatay, Πανεπιστήμιο Onsekiz Mart, Çanakkale
- Sani Demiri, Πρόεδρος του Ιδρύματος Analytica, ΠΓΔΜ

Συζητητές:

- Olsi Jazexhi, Μουσουλμανικό Φόρουμ της Αλβανίας
- Sasa Peric, Ινστιτούτο Διεθνών Πολιτικών και Οικονομικών Σχέσεων, Σερβία
- Dr Senada Selo Sabic, Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, IMO, Κροατία
- Andrej Vrčon, Centre for European Perspective (CEP), Σλοβενία
- Επίκουρος Καθηγητής, Dr Engin Selçuk, TASAM, Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης

7. Ελεύθερη Συζήτηση και Αξιολόγηση

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Murat Bilhan, Αντιπρόεδρος TASAM, Kültür Üniversitesi, Τουρκία

Ομιλητές:

- Πρέσβεις της Τουρκίας σε βαλκανικά κράτη
- Bülent Karadeniz, Αντιπρόεδρος του Κέντρου Στρατηγικών Μελετών (SAM) του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών
- Πρέσβεις/ Εκπρόσωποι βαλκανικών κρατών στην Άγκυρα

Workshop του Balkan Communication Network (30/4/2010)

Εναρκτήριες ομιλίες:

- Süleyman Şensoy, Πρόεδρος του TASAM
- Bülent Karadeniz, Αντιπρόεδρος του Κέντρου Στρατηγικών Μελετών (SAM), του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών

- Πρέσβης ε.τ., Murat Bilhan, Αντιπρόεδρος TASAM, Kültür Universitesi, Τουρκία

1η Συνεδρία: Εξέταση των δραστηριοτήτων που πραγματοποιήθηκαν από το 2005

2η Συνεδρία:

- Ανακοινώσεις των απόψεων και των τοποθετήσεων όλων των συμμετεχόντων
- Συζήτηση μεταξύ των εκπροσώπων της ΕΕ
- Τόπος, ημερομηνία και θέμα της διάσκεψης του BCN, που πρόκειται να διοργανωθεί σύντομα

3η Συνεδρία

- Έγκριση της επικαιροποιημένης κατάστασης των Εγγράφων της Άγκυρας
- Απόψεις σχετικά με την τεχνική δομή και λειτουργία του BCN

4ο Διεθνές Βαλκανικό Φόρουμ¹²²

Το 4ο Διεθνές Βαλκανικό Φόρουμ, με τίτλο: “Πολιτιστική Διπλωματία”, πραγματοποιήθηκε την περίοδο 28 – 30 Απριλίου 2011, στην Αδριανούπολη. Σε αυτό, εναρκτήριοι ομιλίες πραγματοποίησαν ο Πρόεδρος του TASAM, Süleyman Şensoy· ο Mehmet Gökay Üstün, Γενικός Γραμματέας του Γραφείου Ανάπτυξης Θράκης· ο Dr. Adnan Tekşen, Αντιπρόεδρος του Ινστιτούτου Yunus Emre· ο Hakan Okçal, Πρέσβης, από το Υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας· ο Gökhan Sözer, Νομάρχης της Αδριανούπολης· καθώς και επισκέπτες Υπουργοί.

Το Φόρουμ καταμήθηκε σε 7 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων ήταν οι εξής:

1. Η κουλτούρα της συνύπαρξης στα Βαλκάνια: Από τις Συγκρούσεις ταυτότητας στην πολιτισμική ολοκλήρωση
2. Προστασία της Πολιτισμικής Κληρονομιάς και Πολιτισμικά Δικαιώματα στα Βαλκάνια, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
3. Προς μια νέα Κοινωνία των Πολιτών στα Βαλκάνια (1ο μέρος): Η Ανάπτυξη της Κοινωνίας των Πολιτών και η συνεργασία με τα αναπτυξιακά γραφεία στα Βαλκάνια
4. Πολιτικές ταυτότητας στα Βαλκάνια: Σχηματισμός μιας πλουραλιστικής κοινωνίας ως ενοποιητικής ταυτότητας
5. Πίστη και Θρησκεία στα Βαλκάνια : Συνεργασία για την Αμοιβαία ανεκτικότητα και Κατανόηση
6. Αναζήτηση Δημοκρατίας στα Βαλκάνια και τα ΜΜΕ

¹²²Ενώ στις τρεις προηγούμενες περιπτώσεις χρησιμοποιείτο ο όρος “Συνέδριο” (Kongre), τόσο για το 4ο, όσο και για το 5ο και το 6ο Συνέδριο, χρησιμοποιείται πλέον ο όρος “Φόρουμ” (Forum)· η αρίθμηση, ωστόσο, εξακολουθεί, ακολουθώντας τη σειρά των δραστηριοτήτων

7. Προς μια νέα Κοινωνία των Πολιτών στα Βαλκάνια (2^ο μέρος): Ο Διάλογος Ανάμεσα στις ΜΚΟ και τα Κοινά Προγράμματα

1. Η κουλτούρα της συνύπαρξης στα Βαλκάνια: Από τις Συγκρούσεις ταυτότητας στην πολιτισμική ολοκλήρωση

Συντονιστής: Πρέσβης Ömür Örhun

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Vjieran Katunaric, Πανεπιστήμιο Zadar, Κροατία
- Καθηγήτρια, Dr Mihaela Lidia Irimia, Πανεπιστήμιο του Βουκουρεστίου, Ρουμανία
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr. Süleyman Kiziltoprak, Πανεπιστήμιο Mimar Sinan, Κωνσταντινούπολη
- Dr. Alenka Bartulovic, Πανεπιστήμιο της Λιουμπλιάνα, Σλοβενία
- Lyudmila Dimitrova, Κρατικό Ινστιτούτο Πολιτισμού, βουλγαρικό Υπουργείο Εξωτερικών

2. Προστασία της Πολιτισμικής Κληρονομιάς και Πολιτισμικά Δικαιώματα στα Βαλκάνια, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Συντονιστής: Alain Servantie, Γενική Διεύθυνση Διεύθυνσης της ΕΕ

Ομιλητές:

- Dr. Djordje S. Kostić, Ινστιτούτο Βαλκανικών Μελετών, Σερβία
- Dr. Christina Luke, Πανεπιστήμιο της Βοστώνης, ΗΠΑ· Επισκέπτρια Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου (Ege Üniversitesi), Σμύρνη
- Maksud Ali, τέως Υφυπουργός Οικονομικών, ΠΓΔΜ
- Πρέσβης ε.τ., Καθηγητής, Dr Ali Engin Oba, Πανεπιστήμιο Çağ, Άδανα

3. Προς μια νέα Κοινωνία των Πολιτών στα Βαλκάνια (1^ο μέρος): Η Ανάπτυξη της Κοινωνίας των Πολιτών και η συνεργασία με τα αναπτυξιακά γραφεία στα Βαλκάνια

Συντονιστής: Πρέσβης ε.τ., Murat Bilhan, Αντιπρόεδρος TASAM, Kültür Üniversitesi, Τουρκία

Ομιλητές:

- Mehmet Gökyay Üstün, Γραφείο Ανάπτυξης Θράκης, Tekirdağ
- Nuri Barış Tartıcı, Οργανισμός Κρατικού Σχεδιασμού, Άγκυρα
- Dr. Erhan Türbedar, TEPAV, Άγκυρα
- Nesrin Doneva, Γραφείο Περιφερειακής Ανάπτυξης της Βράτσα, Βουλγαρία

4. Πολιτικές ταυτότητας στα Βαλκάνια: Σχηματισμός μιας πλουραλιστικής κοινωνίας ως ενοποιητικής ταυτότητας

Συντονιστής: Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Safet Meronci, Πανεπιστήμιο της Πρίστινα, Κόσοβο

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr. Dona Kolar Panov, New York University των Σκοπίων, ΠΓΔΜ
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Bilgehan Gökdağ, Πανεπιστήμιο Kirikkale, Kirikkale
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Vassil Hristov Anastassov, Πανεπιστήμιο Fatih, Κωνσταντινούπολη
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Kostadin Grozev, Πανεπιστήμιο της Σόφιας, Βουλγαρία

5. Πίστη και θρησκεία στα Βαλκάνια : Συνεργασία για την Αμοιβαία ανεκτικότητα και Κατανόηση

Συντονιστής: Hakki Atun, τέως “Πρωθυπουργός” και “Πρόεδρος της Βουλής”, κατεχόμενη Κύπρος

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Paul Mojzes, Rosemont College, ΗΠΑ
- Dr. Cathie Carmichael, Πανεπιστήμιο East Anglia, Μεγάλη Βρετανία
- Καθηγητής, Dr Ramazan Biçer, Πανεπιστήμιο του Σαγγάριου, Σαγγάριος
- Dr. Daniela Kalkandjeva, Πανεπιστήμιο της Σόφιας, Βουλγαρία

6. Αναζήτηση Δημοκρατίας στα Βαλκάνια και τα ΜΜΕ

Συντονιστής: Dr. Dona Kolar Panov, New York University των Σκοπίων, ΠΓΔΜ

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Dr. Miroљub Radojković, Πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου, Σερβία
- Barbara Zrimsek, TV Slovenija, Σλοβενία
- Daniela Kanence, “Μακεδονικό” Ινστιτούτο ΜΜΕ, ΠΓΔΜ
- Καθηγήτρια, Dr Αναστασία Δουλκέρη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

7. Προς μια νέα Κοινωνία των Πολιτών στα Βαλκάνια (2ο μέρος): Ο Διάλογος Ανάμεσα στις ΜΚΟ και τα Κοινά Προγράμματα

- Venera Hajrullahu, Μη Κυβερνητική Οργάνωση Κοσόβου, Κόσοβο
- Hedvig Morvai Horvat, European Fund for the Balkans, Σερβία
- Dr. Emil Georgiev, Κέντρο Μελετών για τη Δημοκρατία
- Dr. Biljana Angelona, Πανεπιστήμιο Κυρίλλου και Μεθοδίου, ΠΓΔΜ

5ο Διεθνές Βαλκανικό Φόρουμ

Το 5^ο Διεθνές Βαλκανικό Φόρουμ διοργανώθηκε την περίοδο 26 – 27 Απριλίου 2012, στην Κωνσταντινούπολη, και είχε τίτλο: “Η Επέτειος των 100 Χρόνων από τους Βαλκανικούς Πολέμους: Η Αναστολή των Συγκρούσεων και το Όραμα για Ειρήνη και Ευημερία”. Σε αντίθεση με τα υπόλοιπα συνέδρια, στο αναλυτικό πρόγραμμα του Φόρουμ δεν αναφέρονται τα πρόσωπα που εκφώνησαν τις εναρκτήριες ομιλίες.

Το Φόρουμ καταμήθηκε σε 7 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων είναι οι εξής:

1. Το Τέλος και η Διάλυση της Οθωμανικής Περιόδου στα Βαλκάνια: Μία Πολυδιάστατη Ανάλυση των Βαλκανικών Εξεγέρσεων
2. Η Ανάπτυξη του Εθνικισμού και του Αλυτρωτισμού στα Βαλκάνια: Εθνικές Ταυτότητες, Συμβολικά Σύνορα και Παραδόσεις
3. Οι Συνέπειες του Εκσυγχρονισμού στα Βαλκάνια: Οι Πολιτικές Ομογενοποίησης και το Ζήτημα των Μειονοτήτων
4. Η Κομμουνιστική Περίοδος στα Βαλκάνια και η Μετα – Κομμουνιστική Εποχή: Πολιτική Βία, Διάλυση και Εμφύλιοι Πόλεμοι
5. Προς Μία Νέα Τάξη στα Βαλκάνια: Η Μετεμφυλιακή Περίοδος και το Πέρασμα στη Δημοκρατία
6. Τα Βαλκάνια στη Σύγχρονη Εποχή: Πολιτικές και Σενάρια για το Μέλλον
7. Θρησκευτικός Ριζοσπαστισμός και Εθνική Ειρήνη στα Βαλκάνια: Η Περίπτωση της Βουλγαρίας

1. Το Τέλος και η Διάλυση της Οθωμανικής Περιόδου στα Βαλκάνια: Μία Πολυδιάστατη Ανάλυση των Βαλκανικών Εξεγέρσεων

Συντονιστής: Πρέσβης ε.τ., Ömür Orhun

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Radoslan Rasporovic, Ινστιτούτο Ιστορίας του Μαυροβουνίου, Μαυροβούνιο
- Πρέσβης ε.τ., Καθηγητής, Dr Ali Engin Oba, Πανεπιστήμιο Çağ, Άδανα
- Επίκουρος Καθηγητής, Dr Bilgin Çelik, Πανεπιστήμιο Dokuz Eylül, Σμύρνη
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Miso Dokmanovic, Πανεπιστήμιο Κυρίλλου και Μεθοδίου, ΠΓΔΜ

2. Η Ανάπτυξη του Εθνικισμού και του Αλυτρωτισμού στα Βαλκάνια: Εθνικές Ταυτότητες, Συμβολικά Σύνορα και Παραδόσεις

Συντονιστής: Πρέσβης ε.τ., Murat Bilhan, Αντιπρόεδρος TASAM, Kültür Universitesi, Τουρκία

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Dona Kolar Panov, New York University των Σκοπίων, ΠΓΔΜ
- Dr. Aleksej Timofejev, Ινστιτούτο Σύγχρονης Ιστορίας της Σερβίας, Σερβία
- Καθηγητής, Dr Valdimir Ortakovski, Πανεπιστήμιο St. Kliment Ohridski, ΠΓΔΜ
- Καθηγήτριες Biljana Popovska & Dr. Ivanka Dodovska, Πανεπιστήμιο Κυρίλλου και Μεθοδίου, ΠΓΔΜ

3. Οι Συνέπειες του Εκσυγχρονισμού στα Βαλκάνια: Οι Πολιτικές Ομογενοποίησης και το Ζήτημα των Μειονοτήτων

Συντονιστής: Καθηγήτρια, Dr. Sema Kalaycioğlu, Μέλος του Συμβουλίου Σοφών του TASAM

Ομιλητές:

- Dr. Ina Merdjanova, Trinity College Dublin, Ιρλανδία
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Orlin Sabev, Ινστιτούτο Βαλκανικών Μελετών, Βουλγαρία
- Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Dr Zuzana Polackova, Ακαδημία Επιστημών της Σλοβακίας, Σλοβακία
- Cemil Karza, Ίδρυμα Πολιτισμού και Εκπαίδευσης της Μειονότητας της Δυτικής Θράκης, Κομοτηνή

4. Η Κομμουνιστική Περίοδος στα Βαλκάνια και η Μετα – Κομμουνιστική Εποχή: Πολιτική Βία, Διάλυση και Εμφύλιοι Πόλεμοι

Συντονιστής: Καθηγήτρια, Dr. Nilüfer Narlı, Πανεπιστήμιο Bahçeşehir

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Zecic Dzevad, Πανεπιστήμιο Zenica, Βοσνία – Ερζεγοβίνη
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Vjehan Pavlokonic, Πανεπιστήμιο Rijeka, Κροατία
- Dr. Vesna Bojicic-Dzelilovic & Dr. Denisa Kostovicova, London School of Economics and Political Science

5. Προς Μία Νέα Τάξη στα Βαλκάνια: Η Μετεμφυλιακή Περίοδος και το Πέρασμα στη Δημοκρατία

Συντονιστής: Πρέσβης ε.τ., Süha Umar, Αντιπρόεδρος TASAM

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr. Franjo Stiblar, Πανεπιστήμιο της Λιουμπλιάνα, Σλοβενία
- Καθηγητής, Dr Adrian Pop, Εθνική Σχολή Πολιτικών Μελετών και Δημόσιας Διοίκησης
- Dr. Josef Kunic, Slovenian Association for International Relations, Σλοβενία

6. Τα Βαλκάνια στη Σύγχρονη Εποχή: Πολιτικές και Σενάρια για το Μέλλον

Συντονιστής: Καθηγητής, Zecic Dzevad, Πανεπιστήμιο Zenica, Βοσνία – Ερζεγοβίνη

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr. Tom Gallagher, Πανεπιστήμιο Bradford, Μεγάλη Βρετανία
- Καθηγητής, Dr Numan Aruz, Ακαδημία Επιστημών ΠΓΔΜ, ΠΓΔΜ
- Καθηγητής, Dr Kostadin Grozev, Πανεπιστήμιο Σόφιας, Βουλγαρία
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Κώστας Υφαντής, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ελλάδα

7. Θρησκευτικός Ριζοσπαστισμός και Εθνική Ειρήνη στα Βαλκάνια: Η Περίπτωση της Βουλγαρίας

Συντονιστής: Πρέσβης ε.τ., Ömer Engin Lütem, Πρόεδρος του Κέντρου Ευρασιατικών Αναλύσεων (Anrasya İncelemeleri Merkezi – AVİM)

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Ramazan Biçer, Πανεπιστήμιο του Σαγγάριου, Σαγγάριος
- Καθηγητής, Dr Mehmet Dalkılıç, Πανεπιστήμιο του Σαγγάριου, Σαγγάριος
- Şaban Ali Ahmed, Αναπληρωτής Αρχιμουφτής Βουλγαρίας, Βουλγαρία

Συζητητές 5^{ου} Βαλκανικού Φόρουμ¹²³:

- Viorica ANTONOV, Institute for Development and Social Initiatives
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr. Murat HATIPOĞLU, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Σμύρνης
- Dr Senada Selo SABIC, Institute for International Relations, Croatia
- Amina HUSREMOVIÇ-DEMİR, Ανταποκρίτρια, Εφημερίδα Yeni Akit

¹²³Στις περιπτώσεις όπου οι επαγγελματικές ιδιότητες των συζητητών δίνονται στα Αγγλικά, έχουν παραμείνει ως έχουν· για ευνόητους λόγους, μεταφράστηκαν μόνο όσα στοιχεία δίνονται στα Τουρκικά

- Ayhan DEMIR, Αρθρογράφος, Εφημερίδα Yeni Akit
- Sasa PERIC, Expert Associate, Institute of International Politics and Economics
- Dusko DIMITRIJEVIC, Director, Institute of International Politics and Economics
- Gledis GJIPALI, Executive Director, European Movement in Albania
- Indira PRLJACA, Program manager, Association Vesta
- Dr. Josef KUNIC, Πρόεδρος, Slovenian Association for International Relations
- Επίκουρος Καθηγητής, Dr Bünyamin ÇAĞLAYAN, Πανεπιστήμιο Beder, Τίρανα
- Rafet ULUTÜRK, Πρόεδρος του BULTÜRK
- Dr. Recer BAHAR, Αρχισυντάκτης Εφημερίδας Yeni Mesaj – Διευθυντής Προγράμματος Meltem TV
- Hasan YENİCİLER, Μέλος του ΔΣ του RUBASAM
- Dr. Ramazan ÇAKIR, Μέλος ΔΕΠ του Πολυτεχνείου Yıldız
- Birol YILMAZLAR, RUBASAM
- Özcan PEHLIVANOĞLU, Πρόεδρος ΔΣ του RUBASAM
- Tuncay YILMAZ, Πρόεδρος ΔΣ του RUMELİ TV
- Süheyl ÇOBANOĞLU, Αντιπρόεδρος RUBASAM
- İdris KORALP, Πρόεδρος ΔΣ του RUYİAD (Σύνδεσμος Επιχειρηματιών και Managers Ρούμελης)
- Gündüz ÇAĞLAR, RUYİAD
- Ayta ERDİN, RUYİAD
- Hilal ÖĞÜTKEN, RUYİAD
- Επίκουρος Καθηγητής, Dr. Murat KÖYLÜ, Πανεπιστήμιο Toros
- Adnan MUFTAREVIC, President- Senior curator, Museum of Sarajevo, Archaeologist Society 1894
- Καθηγητής, Dr. Mirsad AVDIC, Αντιπρόεδρος, Bosnia Herzegovina Center of New Initiative
- Mustafa BERKETLİ, Σύμβουλος του Δημάρχου Πριγκηποννήσων Κωνσταντινούπολης
- Malina STEFANOVA, European Institute, Sofia
- Zarko TRAJANOSKI, Foundation Open Society, ΠΓΔΜ
- Süleyman AKSOY, Πρόεδρος Συνδέσμου Πολιτισμού και Αλληλεγγύης Τούρκων της Ρούμελης
- Dr.Arcadie BARBAROSIE, Executive Director, Institute for Public Policy, Μολδαβία
- Biljana PEJOVIC, Secretary General, Center for Democratic Transition
- Fettah DINDAR, Αντιπρόεδρος της Ομοσπονδίας Ρούμελης – Βαλκανίων
- Ferruh ÖZKAN, Αντιπρόεδρος της Ομοσπονδίας Ρούμελης – Βαλκανίων
- Hasan HASAN, Σύμβουλος του Προέδρου της Ομοσπονδίας Ρούμελης – Βαλκανίων
- Ayhan BÖLÜKBAŞI, Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Ρούμελης – Βαλκανίων
- Daliborka ULJAREVIC, Executive Director, Centre for Civil Education
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Χαράλαμπος Τσαρδανίδης, Διευθυντής του ΙΔΟΣ
- Fadullah SIPAHIOĞLU, Πρόεδρος του Συλλόγου Πολιτισμού και Αλληλεγγύης
- Dr. Pandeli THEODHORI, Executive Director, Albanian Civil Society Foundation

- Tomas STRAZAY, Senior Researcher, Slovak Foreign Policy Association
- Dr. Necmi DAYDAY
- Ivana LJUBIĆ, Association for Promotion of Human Rights and Media Freedoms, CENZURA PLUS
- Dr. Laura SITARU, Romanian Diplomatic Institute
- Andrej VRČON, Acting Executive Director, Centre for European Perspective
- Hasan YELMEN, Πρόεδρος του Ιδρύματος “Hasan Yelmen”
- Şerifnur BAKIRCI, TRT Κωνσταντινούπολης
- M. Fatih PEHLIVAN, Γενικός Συντονιστής UMTEP - Balkan Araştırmaları Dergisi
- Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Dr. Fatmir CURRI, Programme Director, Kosovar Civil Society Foundation
- Mehmet Gökay ÜSTÜN, Γενικός Γραμματέας του Γραφείου Ανάπτυξης Θράκης
- Dr. Ziya ERDİNÇ, Πανεπιστήμιο του Σαγγάριου
- Yetkin TEKELIOGLU, Γεωτεχνικός Μηχανολόγος
- Ahsen UTKU, Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά
- Evren MERCAN
- Afife YILDIZ
Καθηγήτρια, Dr Oya AKGÖNENÇ, Πανεπιστήμιο Ufuk
- Καθηγητής, Dr Mohammed MUĞISUDDIN
- Dr. Ayhan Nuri YILMAZ, Πανεπιστήμιο του Τορόντο
- Erol ERDOĞMUŞ
- Alpay DEMİRSOY
- Begümhan YURT
- Dr. Emin SERİN, Türk Hava Kurumu Üniversitesi
- Dr. Sadriye GÜNEŞ, Πολυτεχνείο Yıldız
- Melek TABAK
- Indira PRLJACA, Program Manager, Association VESTA
- Zeynep YAPAR, Πανεπιστήμιο Sabanci
- Ahmet ALTINOKLU, Πανεπιστήμιο Sabanci
- Dr. Gökhan MUTCALI, Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας της TUSKON
- Dr. Hanifi ÇAKIR, Σύνδεσμος Πολιτισμού και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Τουρκικού Κόσμου
- Fatih BOZBEY
- Dr. Alpay DEMİRSOY
- Hikmet Dündar KARAGÖZ, BALKANSIAD

6ο Διεθνές Βαλκανικό Φόρουμ

Το 6ο Διεθνές Βαλκανικό Φόρουμ, με τίτλο: “Το Όραμα του 2023 για πολυδιάστατη περιφερειακή ολοκλήρωση/ συνεργασία”, διοργανώθηκε την περίοδο 1 – 3 Μαΐου 2013, στην Αδριανούπολη.

Εναρκτήριες ομιλίες πραγματοποίησαν ο Süleyman Şensoy, Πρόεδρος του TASAM · ο Hasan Duruer, Νομάρχης της Αδριανούπολης · και η Edita Tahiri, “Αναπληρώτρια Πρωθυπουργός” του Κοσόβου.

Το Φόρουμ κατατμήθηκε σε 5 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων ήταν οι εξής:

1. Η πολιτική ολοκλήρωση στα Βαλκάνια: Τα Βαλκάνια θα εξευρωπαϊσθούν;
2. Η διεύρυνση της ΕΕ: Η θέση των Βαλκανίων εντός της Ένωσης
3. Η πολιτισμική ολοκλήρωση στα Βαλκάνια: Είναι εφικτή μία ανώτερη βαλκανική ταυτότητα;
4. Η οικονομική ολοκλήρωση των Βαλκανίων: Το ευρωπαϊκό οικονομικό οικοδόμημα και τα Βαλκάνια
5. Ασφάλεια για όλους: Η κοινή ασφάλεια των Βαλκανίων και της Ευρώπης

1. Η πολιτική ολοκλήρωση στα Βαλκάνια: Τα Βαλκάνια θα εξευρωπαϊσθούν;

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Murat Bilhan, TASAM, Τουρκία

Ομιλητές:

- Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Dr. Enika Aabazi, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Τιράνων, Αλβανία
- Πρέσβης ε.τ., Καθηγητής Dr Ali Engin Oba, TASAM, Πανεπιστήμιο Çağ
- Καθηγητής, Dr. Sibel Turan, Πανεπιστήμιο Θράκης, Τουρκία
- Bisera Turković, Πρεσβεία της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης στο Βέλγιο
- Gerald KNAUS, European Stability Initiative, Γερμανία

2. Η διεύρυνση της ΕΕ: Η θέση των Βαλκανίων εντός της Ένωσης

Πρόεδρος: Shaban Murati, AIIIS, Αλβανία

Ομιλητές:

- Επίκουρος Καθηγητής, Dr Murat Necip Arman, Πανεπιστήμιο Adnan Menderes, Τουρκία
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Nazif Mandaci, Πανεπιστήμιο Yaşar, Τουρκία
- Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Dr Esra Hatiroğlu, Πανεπιστήμιο Μαρμαρά, Τουρκία
- Muzaffer Kutlay, USAK
- Iulian Oneasca, Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο, Ρουμανία

3. Η πολιτισμική ολοκλήρωση στα Βαλκάνια: Είναι εφικτή μία ανώτερη βαλκανική ταυτότητα;

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Süha UMAR, TASAM, Τουρκία

Ομιλητές:

- Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Dr Anja Zalta, Πανεπιστήμιο της Λιουμπλιάννα, Σλοβενία
- Dr Ina Merdjanova, Πανεπιστήμιο του Δουβλίνου, Ιρλανδία
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Kostadin Grozev, Πανεπιστήμιο της Σόφιας, Βουλγαρία
- Zoltan Egeresi, Ουγγαρία
- Kader Özlem, Πανεπιστήμιο Θράκης, Τουρκία
- Καθηγητής, Dr Albert Doja, Πανεπιστήμιο της Lille, Γαλλία

4. Η οικονομική ολοκλήρωση των Βαλκανίων: Το ευρωπαϊκό οικονομικό οικοδόμημα και τα Βαλκάνια

Πρόεδρος: Sadik Ridvan Karluk, Πανεπιστήμιο της Ανατολίας, Τουρκία

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Janez Prasnikař, Πανεπιστήμιο της Λιουμπλιάννα, Σλοβενία
- Καθηγήτρια, Dr Marijana CURAK, Πανεπιστήμιο Split, Κροατία
- Dr. İbrahim Alper Arsoy, Πανεπιστήμιο Dokuz Eylül, Τουρκία

5. Ασφάλεια για όλους: Η κοινή ασφάλεια των Βαλκανίων και της Ευρώπης

Πρόεδρος: Ömür Orhun, İİT-HÜGO-AGİT, Τουρκία

Ομιλητές:

- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Barış ÖZDAL, Πανεπιστήμιο Uludağ, Τουρκία
- Dr. Alexandru Lucinescu, Πανεπιστήμιο Spiru Haret, Ρουμανία
- Hakan Çelik, TRT, Βοσνία – Ερζεγοβίνη
- Πρέσβης Edhem Rasic, Υπουργείο Εξωτερικών Βοσνίας – Ερζεγοβίνης

Γενικοί Συζητητές 6^{ου} Διεθνούς Βαλκανικού Φόρουμ:

- Πρέσβης Bolboceanu Igor, Πρέσβης της Μολδαβίας στην Άγκυρα
- Paul Jenewein, Γενικός Πρόξενος της Αυστραλίας στην Κωνσταντινούπολη
- Lubomir Popov, Πρόξενος της Βουλγαρίας στην Αδριανούπολη
- Beyazit Tanç, Αντινομάρχης Αδριανούπολης
- Abdullah Aslaner, Αντινομάρχης Αδριανούπολης
- Ender AYDIN, Διευθυντής Κοινωνικών Σπουδών και Έργου, της Νομαρχίας της Αδριανούπολης
- Denis Hadovic, Centre for Security Studies, Βοσνία – Ερζεγοβίνη
- Pandeli Theodori, Albanian Civil Society Foundation (ACSF), Αλβανία
- Sotirag Hroni, Institute for Democracy and Mediation (IDM), Αλβανία
- Cornel Ciurea, Institute for Development and Social Initiatives (IDIS-Viitorul), Μολδαβία

- Dan Petre, Romanian Diplomatic Institute, Ρουμανία
- Mihail Ionescu, Institute for Political Studies of Defense and Military History, Ρουμανία
- Roxana Albisteanu, Romanian Center for European Policies (CRPE), Ρουμανία
- Dzenita Brcvak, Centre for Democracy and Human Rights, Μαυροβούνιο
- Καθηγητής, Bozidar Cerovic, Πανεπιστήμιο Βελιγραδίου, Σερβία
- Verica Hadzivaileva, Analysis and Advisory Group, ΠΓΔΜ
- Καθηγητής, Dr Mesut İdriz, Διεθνές Πανεπιστήμιο του Σεράγεβο
- Keriman Sadıkaç, “Πρωθυπουργικό Γραφείο” Κοσόβου
- Özcan Pehlivanović, Ιδρυτικός Πρόεδρος του RUBASAM
- Evren Mercan, Υποψήφιος Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Σαγγάριου
- Metin Edimeli, TRT
- Καθηγήτρια, Dr Sema Kalaycıoğlu, TASAM, Πολυτεχνείο του Yıldız
- Nihal Özergan, TV7, Bulgaria
- Επίκουρος Καθηγητής, Dr Bilgin Çelik, Πανεπιστήμιο Dokuz Eylül
- Selçuk Bayraktaroğlu, Προϊστάμενος Έρευνας και Τεκμηρίωσης του Υπουργείου Ευρωπαϊκών Υποθέσεων (Τουρκία)
- Καθηγητής, Djordje Radanovic, European Movement in Bosnia Herzegovina
- Yasemin Kabukoğlu, RUMELİSİAD
- Metin Kılıç, Εκπρόσωπος του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών στην Αδριανούπολη
- Sinan Cem Baş, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Αντιπροσωπειών του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών
- Ebru Hicran Kutlu, Αντιπροσωπεία του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών
- Dr. Emre Atılğan, Γραφείο Ανάπτυξης Θράκης
- Ayşe Bayazıt, Γραφείο Ανάπτυξης Θράκης
- Yunus Ersoy, Κοινότητα Διεθνών Σχέσεων
- Fırat Mentek, Περιφερειακή Διεύθυνση του ΤΡΑΟ στη Θράκη
- M. Birol Uygun, Περιφερειακή Διεύθυνση του ΤΡΑΟ στη Θράκη
- Kürşad Akdeniz, Περιφερειακή Διεύθυνση του ΤΡΑΟ στη Θράκη
- Επίκουρος Καθηγητής, Dr Ebubekir Ceylan, Αντιπρόεδρος Ινστιτούτου Yunus Emre
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Mustafa Balci, Συντονιστής Πολιτιστικών Κέντρων Yunus Emre
- Επίκουρος Καθηγητής, Dr Rahman Ademi, Συντονιστής Ινστιτούτων Yunus Emre στα Βαλκάνια
- Hüseyin Altınalan, Διευθυντής Ειδησεογραφικού Πρακτορείου *Anadolu*
- Cafer Şafak Eyel, CSE Corporate Finance, Τουρκία
- Alp Yılmaz, Σύμβουλος του Γενικού Διευθυντή της Türk Ekonomi Bankası
- Özkan Dalbay, Γενικός Διευθυντής της TÜRKSAT
- Tolga ARAL, Σύμβουλος Τύπου του Προέδρου του BBP
- Mustafa Bereketli, Σύμβουλος του Οργανισμού Πολιτισμικών, Εκπαιδευτικών και Οικονομικών Σχέσεων τα Κράτη της ΕΕ και των Βαλκανίων
- Ekrem Selimler, Πρόεδρος του ULUBALDEF

- Dr. Adem Κοç, Πρόεδρος της Akademi Kibris
- Sami Gültekin, Πρόεδρος του Συνδέσμου Φιλίας, Πολιτισμικής και Οικονομικής Συνεργασίας της Τουρκίας με τα Βαλκανικά Κράτη
- Dr. Devrim Erişkon, İstanbul Kültür Üniversitesi
- Dr. Ramazan Çakır, Πολυτεχνείο Yıldız
- Hüseyin Şanlı, Διευθυντής του Γραφείου Εξωτερικών Σχέσεων, του Δημαρχείου του Bayrampaşa
- Şerife Solmaz, Υπεύθυνη Εξωτερικών Σχέσεων, του Δημαρχείου του Bayrampaşa
- İsmail Aşçi, Υπεύθυνος του Δημαρχείου του Bayrampaşa για την Αλβανία
- Enes Malik Yağlıacı, Υπεύθυνος Προγράμματος Ραμαζανιού για τα Βαλκάνια
- Yusuf Yıldırım, Διευθυντής Παροχής Βοήθειας στο Εξωτερικό, του Συνδέσμου Kimse Yok Mu
- Dr. Rahim Kaloshi, Balkan Araştırmaları Dergisi
- Mustafa Kemal Erdemol, Συντάκτης Εξωτερικών Ειδήσεων της εφημερίδας Cumhuriyet
- İsmail Karaduman, Πρόεδρος του Συνδέσμου Βαλκανίων Επιχειρηματιών
- Murat Unganer, Πρόεδρος του Συνδέσμου Νησιών του Αιγαίου
- Hüseyin Yurtseven, Εκτελεστικό Συμβούλιο Διαρκούς Συνεργασίας και Προγράμματος Επαφών στα Βαλκάνια
- Seracettin Seyrekli, Γενικός Διευθυντής της Finansbank Αδριανούπολης
- Kaan Adıgüzel, Περιφερειακός Διευθυντής της Finansbank Αδριανούπολης
- Yusuf Sert, Συντονιστής Εκπαίδευσης της EBSAD
- Kenan Yakar, Πρόεδρος του Εκτελεστικού Συμβουλίου του BALKANDER Nuri Eken, Αντιπρόεδρος του BALKANDER
- Gafur Hoxha, BALKANDER
- Καθηγητής, Dr Süleyman Kızıltoprak
- Sadullah Sirahioğlu, Πρόεδρος του Συλλόγου Πολιτισμού και Αλληλεγγύης Τούρκων της Ρούμελης
- Süleyman Aksoy, Γραμματέας του Προέδρου, του Συλλόγου Πολιτισμού και Αλληλεγγύης Τούρκων της Ρούμελης
- Επίκουρος Καθηγητής, Dr Ünal Şenel, Πανεπιστήμιο Celal Bayar
- Şenay Çekic, Συντονιστής TRAKYAKA KYDO
- Cemil Ceylan, Διευθυντής Ασφαλείας, της Νομαρχίας Αδριανούπολης
- Muhammet Öztürk, Γενικός Γραμματέας Ειδικής Διεύθυνσης, της Νομαρχίας Αδριανούπολης
- Sami Öztürk, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Αστικοποίησης, της Νομαρχίας Αδριανούπολης
- Ömer Altın, Περιφερειακός Διευθυντής Αδριανούπολης, της Türk Telekom
- İsmail Aslan, Προϊστάμενος Οικονομικής Εφορίας Αδριανούπολης
- Dr. Hatice Gül, Διευθύντρια Δημόσιας Υγείας Αδριανούπολης
- Engin Bızar, Bilim, Νομαρχιακός Διευθυντής του Υπουργείου Επιστημών, Βιομηχανίας και Τεχνολογίας

- Dr. Turgut Çaliskan, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Υγείας, της Νομαρχίας Αδριανούπολης
- Selim Serkan Ercan, Διευθυντής του Κέντρου Παροχής Υπηρεσιών του KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı – Οργανισμός Ανάπτυξης Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων) Αδριανούπολης
- Erdoğan Vesek, Διευθυντής του Τμήματος Αντιμετώπισης Καταστροφών και Έκτακτης Ανάγκης, της Νομαρχίας Αδριανούπολης
- Nizam Boz, Περιφερειακός Διευθυντής Αδριανούπολης, του Ιδρύματος Πιστώσεων και Κοιτώνων
- Dr. Necmi Beşer, Διευθυντής του Ινστιτούτου Γεωργικών Μελετών Θράκης Arzu Özlar, Περιφερειακός διευθυντής του TÜİK Αδριανούπολης
- Ömer Eren, Υποδιευθυντής του Περιφερειακού Συμβουλίου Προστασίας της Πολιτισμικής Κληρονομιάς, της Αδριανούπολης
- Emrullah Üzüm, Edirne İl Müftüsü
- Emin İnaç, Πρόεδρος της Ένωσης Επαγγελματιών και Βιοτεχνικών Επιμελητηρίων Αδριανούπολης
- Taner Nurlu, Υποδιευθυντής της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Αστικοποίησης, της Νομαρχίας Αδριανούπολης
- Adem Kahraman, Ασφάλεια Αδριανούπολης
- Ufuk Aslan, Διευθυντής Ανοιχτών Φυλακών Αδριανούπολης
- İsmet Çelik, Διευθυντής Κλειστών Φυλακών Αδριανούπολης
- Tayyar Gül, Διευθυντής της Φοιτητικής Εστίας του Selimiye, του Ιδρύματος Πιστώσεων και Κοιτώνων, της Αδριανούπολης
- Συνταγματάρχης της Χωροφυλακής, Selman Kömürcü, Διοίκηση Χωροφυλακής Αδριανούπολης
- Yunus Emre Şahin, Διοίκηση Χωροφυλακής Αδριανούπολης

2. Το Πρόγραμμα “Από τους Βαλκανικούς Πολέμους μέχρι το Σχέδιο για Ειρήνη στα Βαλκάνια” του SAM

Στο πλαίσιο, προφανώς, της συμπλήρωσης 100 χρόνων από τους Βαλκανικούς πολέμους, το SAM διοργάνωσε το 2012 μία σειρά από workshops, σε διάφορες βαλκανικές πρωτεύουσες, υπό το γενικό τίτλο: “Από τους Βαλκανικούς Πολέμους μέχρι το Σχέδιο για Ειρήνη στα Βαλκάνια”.

Σκόπια

Η πρώτη από αυτές τις εκδηλώσεις, με τίτλο: “Περιφερειακή Ιδιοκτησία και Περιεκτικότητα”, πραγματοποιήθηκε στα Σκόπια, σε συνεργασία με την Ακαδημία Επιστημών και Τεχνών της ΠΓΔΜ, στις 27 Μαρτίου 2012. Μεταξύ των συμμετεχόντων ήταν ο Georgi Stardelov, τέως Πρόεδρος της Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών της ΠΓΔΜ· Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της ΠΓΔΜ, Georgi

Ιβανον· ο Πρέσβης της Τουρκίας στα Σκόπια, Gürol Sökmensüer· καθώς και ο Πρόεδρος του SAM, Καθηγητής, Dr. Bülent Aras.

Το workshop κατατιμήθηκε σε δύο συνεδρίες: στην πρώτη, με τίτλο “Περιφερειακή Ιδιοκτησία και Περιεκτικότητα: Εμπόδια και Προκλήσεις”, συζητήθηκε το ιστορικό παρελθόν των Βαλκανίων, και συγκεκριμένα – όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά στο σχετικό δελτίο του SAM – για ποιος λόγους, “το πολυπολιτισμικό, ειρηνικό περιβάλλον”, έδωσε τη θέση του “στο χάος και στις συγκρούσεις”. Στη δεύτερη συνεδρία, με τίτλο: “Περιφερειακή Ιδιοκτησία και Περιεκτικότητα: Δυνατότητες και Ευκαιρίες”, έγινε λόγος για την περίοδο της ειρήνης στα Βαλκάνια· στη συνεδρία αυτήν τονίσθηκε, μεταξύ άλλων, ο ρόλος και η συμβολή της Τουρκίας στην οικοδόμηση της ειρήνης στα Βαλκάνια¹²⁴.

Σεράγεβο

Το δεύτερο workshop του Προγράμματος αυτού διοργανώθηκε στο Σεράγεβο, σε συνεργασία με το ίδρυμα Circle 99, στις 11 Απριλίου 2012. Από την Τουρκία συμμετείχαν ο Αντιπρόεδρος του SAM, Dr. Mesut Özcan· ο Cezmi Eraslan, Πρόεδρος του Κέντρου Μελετών Atatürk· η Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Dr Birgül Demirtaş, από το Πανεπιστήμιο του TOBB· και ο Ειδικός Σύμβουλος του τούρκου Υφυπουργού Εξωτερικών, Mehmet Kemal Bozay. Από τη Βοσνία – Ερζεγοβίνη συμμετείχαν στελέχη του Circle 99, τέως Πρόεδροι της Δημοκρατίας, ακαδημαϊκοί, καθώς και διπλωμάτες από τα κράτη της περιοχής.

Στο workshop συζητήθηκε κατά κύριο λόγο η ανοικοδόμηση της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης μετά τον πόλεμο. Στο workshop μίλησε και ο Πρέσβης της Τουρκίας στη Βοσνία – Ερζεγοβίνη, Ahmet Yıldız, ο οποίος εξέφρασε την υποστήριξη της Τουρκίας υπέρ της εισδοχής της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης στην ΕΕ και στο ΝΑΤΟ. Σύμφωνα, εξάλλου, με όσα ανέφερε ο Eraslan, η σύγχρονη τουρκική εξωτερική πολιτική – που για κάποιους γίνεται αντιληπτή ως νέο - Οθωμανισμός – αποτελεί μία φυσική αναγκαιότητα της γεωγραφικής της θέσης¹²⁵.

Τίρανα

Το Πρόγραμμα του SAM διοργανώθηκε και στα Τίρανα, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Βαλκανικών Μελετών, του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου των Τιράνων, στις 16 Μαΐου 2012. Ο τίτλος του workshop ήταν: “Η διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και τα Βαλκάνια”. Σε αυτό συμμετείχαν από τουρκικής πλευράς, μεταξύ άλλων, ο Πρόεδρος του SAM, Καθηγητής Dr Bülent Aras· ο Επίκουρος Καθηγητής Ali Resul Usul, του Πανεπιστημίου του Bahçeşehir· η Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Birgül Demirtaş· και ο Ali Murat Yel, Αναπληρωτής Καθηγητής του Πανεπιστημίου του Μαρμαρά. Από αλβανικής πλευράς, πρέπει να αναφερθούν η Υφυπουργός Εξωτερικών της Αλβανίας, Edith Harxhi·

¹²⁴“SAM – MANU Çalıştayı”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2586>)

¹²⁵“Balkan Savaşı’ndan Balkan Barışına Projesi Saraybosna Çalıştayı”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2637>)

η Ina Zajmi, Υφυπουργός Εσωτερικών · η Dr Enika Abazi, Διευθύντρια του Ινστιτούτου Βαλκανικών Μελετών, του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου των Τιράνων, και αρκετοί ακόμα αλβανοί ακαδημαϊκοί.

Στο πλαίσιο της εκδήλωσης αυτής, πραγματοποιήθηκαν δύο πάνελ: το πρώτο είχε τίτλο “Η διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και τα Βαλκάνια: Εμπόδια και Προκλήσεις”, ενώ το δεύτερο, “Η διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και τα Βαλκάνια: Δυνατότητες και Ευκαιρίες”. Στο πρώτο μέρος συζητήθηκαν σύγχρονα πολιτικά και κοινωνικά θέματα των βαλκανικών χωρών, από ιστορική σκοπιά · αντιστοίχως, στο δεύτερο μέρος, δόθηκε περισσότερη έμφαση στη σχέση των βαλκανικών κρατών με την ΕΕ. Κύρια θέματα συζήτησης ήταν η ευρωπαϊκή προοπτική των βαλκανικών κρατών και τα οφέλη που θα είχε η ΕΕ από την πλήρη ένταξη τους σε αυτήν¹²⁶.

Σόφια

Στις 18 Ιουνίου 2012, το Πρόγραμμα “Από τους Βαλκανικούς Πολέμους μέχρι το Σχέδιο για Ειρήνη στα Βαλκάνια” πραγματοποιήθηκε στη Σόφια· ο τίτλος του workshop ήταν “Η διαδικασία ολοκλήρωσης της ΕΕ”. Και σε αυτήν την περίπτωση, η εκπροσώπηση του Υπουργείου Εξωτερικών στην τουρκική αντιπροσωπεία είναι ενδιαφέρουσα: εκτός του Προέδρου του SAM, Aras, μεταξύ των συμμετεχόντων ήταν ο İsmail Aramaz, Πρέσβης της Τουρκίας στη Βουλγαρία· ο Tunçay Babalı, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Ανθρωπίνων Πόρων του Υπουργείου Εξωτερικών, καθώς και ο Kazım Çanuzoğlu, Προϊστάμενος της Γενικής Υποδιεύθυνσης για τα Βαλκάνια και την Κεντρική Ευρώπη, του Υπουργείου Εξωτερικών. Από βουλγαρικής πλευράς, πρέπει να αναφερθούν η Vessela Tcherneva, Εκπρόσωπος Τύπου του βουλγαρικού Υπουργείου Εξωτερικών· η Antoinette Primatarona, Μέλος του Εθνικού Γνωμοδοτικού Συμβουλίου του Βουλγαρικού Διπλωματικού Ινστιτούτου· καθώς και ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr. Alexander Kostov, Διευθυντής του Ινστιτούτου Βαλκανικών Μελετών, της Βουλγαρικής Ακαδημίας Επιστημών.

Το workshop καταμήθηκε σε δύο συνεδρίες: Η πρώτη, είχε τίτλο: “Από τις συγκρούσεις, στην περιφερειακή συνεργασία και την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση”, ενώ η δεύτερη, “Η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση στη ΝΑ Ευρώπη: Προοπτικές και Προκλήσεις”¹²⁷.

Οχρίδα

Στις 14 Σεπτεμβρίου 2012, το Πρόγραμμα του SAM διοργάνωσε εκ νέου ένα workshop στην Οχρίδα. Μεταξύ των συμμετεχόντων ήταν ο Erdoğan Saraç, Πρόεδρος του Κινήματος Εθνικής Ενότητας (Türk Milli Birlik Hareketi) και Βουλευτής του τουρκικού Κοινοβουλίου· ο Dr. Gürsel Dönmez, Αντιπρόεδρος του Οργανισμού Τούρκων του Εξωτερικού και Συγγενών Κοινοτήτων (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı). Σε αυτούς πρέπει να προστεθούν, επίσης, ο Καθηγητής, Dr. Adnan Kahil,

¹²⁶“Balkan Savaşı’ndan Balkan Barışı’na Projesi –Tiran Çalıştayı”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2765>)

¹²⁷“Balkan Savaşlarından Balkan Barışına Projesi – Sofya Çalıştayı”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2795>)

Πρόεδρος του Κινήματος Τουρκικής Δράσης (Türk Hareket Partisi), της ΠΓΔΜ· ο Πρόξενος της Τουρκίας στην Οχρίδα, Abdurrahim Bayraktar, καθώς και ο Cemal Rahman, μέλος του Δημοκρατικού Συμβουλίου της Οχρίδας¹²⁸.

Βελιγράδι

Το SAM διοργάνωσε το Πρόγραμμα “Από τους Βαλκανικούς Πολέμους μέχρι το Σχέδιο για Ειρήνη στα Βαλκάνια” και στο Βελιγράδι, στις 20 Σεπτεμβρίου 2012· το workshop διοργανώθηκε σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Διεθνούς Πολιτικής και Οικονομίας της Σερβίας, και είχε τίτλο: “Η εξέταση της θεσμικής δομής της “Διαδικασίας Συνεργασίας Ν.Α. Ευρώπης” ως ενός Προγράμματος Περιφερειακής Συνεργασίας”. Από τουρκικής πλευράς, στο workshop συμμετείχαν ο Αντιπρόεδρος του SAM, Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr. Mesut Özcan· ο Πρέσβης της Τουρκίας στο Βελιγράδι, Ali Rıza Çolak· ο Kemal Yurttaş, Πρόεδρος του Οργανισμού Τούρκων του Εξωτερικού και Συγγενών Κοινοτήτων (Yurt dışı Türkler ve Akraları Toplulukları Başkanlığı), καθώς και ακαδημαϊκοί από διάφορα Πανεπιστήμια. Από σερβικής πλευράς, συμμετείχαν ο Dr. Duško Ljorić, Υφυπουργός Εξωτερικών, Υπεύθυνος Ευρωπαϊκών Υποθέσεων· ο Dr. Duško Dimitrijević, Διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνούς Πολιτικής και Οικονομίας της Σερβίας, καθώς και σέρβοι ακαδημαϊκοί.

Το workshop καταμήθηκε σε δύο πάνελ· το πρώτο είχε τίτλο: “Οι υφιστάμενες εμπειρίες από την βαλκανική περιφερειακή συνεργασία”, ενώ το δεύτερο, “Η “Διαδικασία Συνεργασίας Ν.Α. Ευρώπης”: Επιτυχίες και Οπτικές Γωνίες”. Στην τελευταία ενότητα του workshop, συζητήθηκαν θέματα όπως οι σχέσεις Τουρκίας – Σερβίας, το ενδεχόμενο συνεργασίας των δύο χωρών, το περιεχόμενο του Νέο – Οθωμανισμού, ο ρόλος του ΝΑΤΟ στα Βαλκάνια, αλλά και οι συνέπειες της Αραβικής Άνοιξης στην Τουρκία¹²⁹.

Πονγκόριτσα

Την περίοδο 12 – 15 Οκτωβρίου 2012, το Πρόγραμμα “Από τους Βαλκανικούς Πολέμους μέχρι το Σχέδιο για Ειρήνη στα Βαλκάνια” πραγματοποίησε ένα workshop στην Πονγκόριτσα (Μαυροβούνιο), με τίτλο “100 χρόνια από την απόσυρση των Οθωμανών από τα Βαλκάνια. Πολιτισμός ή Εισβολή; Τι μας άφησαν;”. Σύμφωνα με το σχετικό δελτίο Τύπου του SAM, η εκδήλωση διοργανώθηκε από την τουρκική Πρεσβεία στο Μαυροβούνιο, την Ακαδημία Επιστημών και Τεχνών του Μαυροβουνίου, και το γραφείο της ΤΙΚΑ στο Μαυροβούνιο.

Εναρκτήριες ομιλίες πραγματοποίησαν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας του Μαυροβουνίου, Filip Vujanović, και ο Υπουργός Εξωτερικών του Μαυροβουνίου, Nebojša Kaluđerović. Στο πλαίσιο της διάσκεψης, εξάλλου, διοργανώθηκε ένα ειδικό πάνελ από το SAM, με τίτλο: “Εξωτερική πολιτική και

¹²⁸“Balkan Savaşlarından Balkan Barışına Projesi- Ohri Çalıştay”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2939>)

¹²⁹“Balkan Savaşlarından Balkan Barışına Projesi- Belgrad Çalıştay”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2971>)

διεθνείς σχέσεις". Σε αυτό συμμετείχαν, μεταξύ άλλων, ο Πρέσβης της Τουρκίας στο Μαυροβούνιο, Mehmet Niyazi Tanilir· ο Σύμβουλος του SAM, Επίκουρος Καθηγητής του Πανεπιστημίου του Uludağ, Dr. Ferhat Pirinççi· αλλά και ο Καθηγητής Dr. Cezmi Eraslan, από το Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης¹³⁰.

Κωνσταντινούπολη

Ως επιστέγασμα των workshops που έλαβαν χώρα σε διάφορες βαλκανικές πρωτεύουσες εντός του 2012, διοργανώθηκε στην Κωνσταντινούπολη ένα διεθνές Συνέδριο, με τίτλο: "Από τους Βαλκανικούς Πολέμους στη Βαλκανική Ειρήνη". Ενδεικτική της σημασίας που είχε το συνέδριο αυτό, τις εναρκτήριες ομιλίες εκφώνησαν ο διεθνώς αναγνωρισμένος Καθηγητής, Kemal Karpat, και ο Υπουργός Εξωτερικών, Ahmet Davutoğlu. Αξίζει να επισημανθεί, εξάλλου, στο συνέδριο συμμετείχαν ο Καθηγητής, Bülent Aras, από το SAM, αλλά και ο Dr Erhan Türbedar, από το TEPAV.

Το συνέδριο κατατμήθηκε σε 5 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων ήταν οι εξής:

- 1) Reconsidering Balkan Wars after 100 years: Regional and Global Dimensions
- 2) Domestic and External Challenges
- 3) Regional Ownership, Integration and the EU
- 4) Global Actors and the Balkans
- 5) Turkey and the Balkans¹³¹

3. Το Πρόγραμμα "Βαλκανικό Εξπρές" ("Balkan Ekspresi")

Το Πρόγραμμα "Balkan Ekspresi" διοργανώθηκε από το TRT και τον Οργανισμό Κρατικών Σιδηροδρόμων της Τουρκικής Δημοκρατίας, διήρκεσε από τις 29 Ιουνίου 2010 μέχρι τις 19 Αυγούστου 2010· στο διάστημα αυτό, το ειδικό τρένο του "Balkan Ekspresi" διήνυσε 10.000 χλμ, πραγματοποιώντας 37 ζωντανές εκπομπές, σε 21 πόλεις 9 βαλκανικών κρατών. Στο Πρόγραμμα, ο αναλυτής για θέματα εξωτερικής πολιτικής του TEPAV, Dr. Erhan Türbedar, είχε χρέη γενικού συμβούλου.

Στο πλαίσιο του Προγράμματος, πραγματοποιούνταν ζωντανές εκπομπές κάθε εργάσιμη ημέρα, στις πόλεις που επισκεπτόταν το ειδικό τρένο. Στη Βουλγαρία, το τρένο επισκέφθηκε τη Φιλιππούπολη, το Κίρτζαλι, τη Σόφια και το Ρούσε, ενώ στη Ρουμανία, το Βουκουρέστι και την

¹³⁰"Balkan Savaşlarından Balkan Barışına Projesi – Podgorica Çalıştayı", (<http://sam.gov.tr/tr/?p=3025>)

¹³¹"Uluslararası Konferans: Balkan Savaşlarından Balkan Barışına", (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2985>)

Κωνσταντίζα· στην Ουγγαρία επισκέφθηκε τη Βουδαπέστη, ενώ στην Κροατία το Ζάγκρεμπ. Στη Βοσνία – Ερζεγοβίνη το τρένο πέρασε από το Σεράγεβο και το Μόσταρ, και στο Κόσοβο από την Πρισρένη και την Πρίστινα. Στην ΠΓΔΜ, το τρένο επισκέφθηκε το Τέτοβο, τα Σκόπια, το Μοναστήρι και την Οχρίδα, ενώ στην Ελλάδα πέρασε από την Καβάλα, την Ξάνθη και την Κομοτηνή. Στις εκπομπές που έγιναν, μίλησαν Πρόεδροι της Δημοκρατίας, Υπουργοί Άνευ Χαρτοφυλακίου, και περίπου 140 άτομα.

Το Πρόγραμμα αυτό, όπως τονίζεται στη σχετική ανακοίνωση του ΤΕΡΑΥ, επεδίωκε να συμβάλει στην αντιμετώπιση των προκαταλήψεων μεταξύ των κοινοτήτων των βαλκανικών κρατών, και της Τουρκίας. Στόχος του, εξάλλου, ήταν να βοηθήσει στην επικοινωνία μεταξύ των διαφορετικών κοινοτήτων, στην καλύτερη μεταξύ τους γνωριμία, και στον εμπλουτισμό των πολιτισμικών τους κόσμων¹³².

Β) Διοργάνωση διασκέψεων, με αντικείμενο συζήτησης τις εξελίξεις στα Βαλκάνια

Στις 22 Μαρτίου 2011, το ΤΕΡΑΥ, σε συνεργασία με το German Marshall Fund of the United States (GMF) διοργάνωσε μία στρογγυλή τράπεζα με τίτλο: “Οι τελευταίες εξελίξεις στα Βαλκάνια”· σε αυτήν συζητήθηκαν η διαδικασία ενσωμάτωσης της περιοχής στην ΕΕ και στο ΝΑΤΟ, και οι προσπάθειες διαλόγου μεταξύ των βαλκανικών κρατών. Στην στρογγυλή τράπεζα συμμετείχαν εκπρόσωποι ξένων αποστολών στην Τουρκία, ενώ μίλησε και ο Αντιπρόεδρος του GMF, Ivan Vejvoda. Ο Vejvoda έκανε λόγο, μεταξύ άλλων, για τις σχέσεις Σερβίας – Κοσόβου, και Ελλάδας – ΠΓΔΜ, ενώ δεν παρέλειψε να αναφερθεί και στο ρόλο της Τουρκίας στα Βαλκάνια¹³³.

Παράλληλα, το Σεπτέμβριο του 2011, στο ΤΕΡΑΥ πραγματοποιήθηκε στρογγυλή τράπεζα με τίτλο: “Οι συνεχιζόμενες κρίσεις στα Βαλκάνια και η αντίδραση της Τουρκίας”. Στη στρογγυλή τράπεζα, που πραγματοποιήθηκε υπό το συντονισμό του αναλυτή για θέματα εξωτερικής πολιτικής του ΤΕΡΑΥ, Dr. Erhan Türbedar, μίλησε η Διευθύντρια Προγράμματος Ευρώπης του International Crisis Group (ICG), Dr. Sabine Freizer. Η Freizer έκανε λόγο για τις σχέσεις Σερβίας – Κοσόβου· μίλησε, επίσης για τις σχέσεις της Τουρκίας με την ΕΕ, προτείνοντας την στενότερη συνεργασία των δύο πλευρών¹³⁴.

Οι εξελίξεις στα Βαλκάνια απετέλεσαν το αντικείμενο μιας ακόμα διάσκεψης, που διοργανώθηκε ως προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στο ΤΕΡΑΥ και την Πρεσβεία της Αυστρίας, στις 30 Νοεμβρίου 2011· σε αυτήν συζητήθηκαν οι απόψεις και η πολιτική που ακολουθούν στα Βαλκάνια οι δύο χώρες. Στην έναρξη της Διάσκεψης, σύντομη ομιλία πραγματοποίησε η Πρέσβης της Αυστρίας, Heidemaria Güter. Μεταξύ των ομιλητών, εξάλλου, ήταν ο Murat Karagöz, Γενικός Υποδιευθυντής της

¹³²“Balkan Ekspresi” Türkiye’ye Döndü”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1682>)

¹³³“Balkanlar’daki Olumlu Gelişmeler TEPAV’da Konuşuldu”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2005>)

¹³⁴“TEPAV’da Gündem: “Balkanlar’da Devam Eden Krizler ve Türkiye’nin Tepkisi”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2338>)

Διεύθυνσης Βαλκανίων και Κεντρικής Ευρώπης, του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών · ο Christian Ebner, επικεφαλής του Τομέα Δυτικών Βαλκανίων, του Υπουργείου Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σχέσεων της Αυστρίας · η Verena Klaus, αναλύτρια του European Stability Initiative (ESI) · και ο αναλυτής για θέματα εξωτερικής πολιτικής του ΤΕΡΑΥ, Dr. Erhan Türbedar¹³⁵.

Κάπως διαφορετική ως προς το περιεχόμενό της, ήταν η διάσκεψη με θέμα: “100 Χρόνια από τους Βαλκανικούς Πολέμους: Πρόσφυγες, Αμφισβητήσιμες Ερμηνείες, Μαθήματα που Εμπεδώθηκαν”, η οποία διοργανώθηκε από το ΤΕΡΑΥ, σε συνεργασία με το Οικονομικό και Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο του ΤΟΒΒ, στις 26 Μαρτίου 2013. Υπό το συντονισμό του Κοσμήτορα της Σχολής Τεχνών και Επιστημών, Καθηγητή Dr. Yusuf Sarıpay, για το θέμα αυτό μίλησε ο δημοσιογράφος – συγγραφέας, Taha Akyol. Στη Συνδιάσκεψη μίλησαν, επίσης, ο πρώην Συντονιστής Βαλκανικών Υποθέσεων του Γραφείου του Πρωθυπουργού, Καθηγητής, Dr. Mustafa Kahramanoglu · η Dr. Fahriye Emgili από το Πανεπιστήμιο του Mersin · καθώς και ο αναλυτής για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής του ΤΕΡΑΥ, Dr. Erhan Türbedar¹³⁶.

Γ) Επισκέψεις κορυφαίων Βαλκανίων πολιτικών και κρατικών αξιωματούχων στα γραφεία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, και επαφές στελεχών των τουρκικών δεξαμενών σκέψης με αξιωματούχους των βαλκανικών κρατών

Βουλγαρία

Το Νοέμβριο του 2007, το ΤΕΡΑΥ διοργάνωσε μία στρογγυλή τράπεζα, με τίτλο: “Η ενταξιακή πορεία της Βουλγαρίας στην ΕΕ: Η Βουλγαρία μοιράζεται την εμπειρία της με την Τουρκία”. Η πολιτική εκπροσώπηση στην εκδήλωση αυτή κυμάνθηκε σε πολύ υψηλό επίπεδο · ενδεικτικό της διαπίστωσης αυτής είναι ότι εναρκτήριοι ομιλίες πραγματοποίησαν ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Sak · ο τέως Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας και νυν Πρόεδρος της Επιτροπής Εναρμόνισης με την ΕΕ, Yaşar Yakış · καθώς και η Gergana Grancharova, Υπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Βουλγαρίας.

Η στρογγυλή τράπεζα καταμήθηκε σε δύο συνεδρίες · στην πρώτη μίλησαν η Antonina Stoyanovska, Διευθύντρια του Ιδρύματος Επαγγελματικής Ανάπτυξης της Βουλγαρίας · ο Vladimir Ρανλιον, μέλος του ΔΣ της Εθνικής Ένωσης για τις Διεθνείς Σχέσεις, της Βουλγαρίας · και ο Enguehiy Ιvanov, Πρόεδρος της Συνομοσπονδίας Βιομηχανών και Επιχειρηματιών. Στη δεύτερη συνεδρία, συμμετείχαν η Svetla Kostadinova, Διευθύντρια του Ινστιτούτου Αγοραστικής Οικονομίας · η Uljana Bogdanska, Αναπληρώτρια Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Ευρωπαϊκών Υποθέσεων του βουλγαρικού Υπουργείου Εξωτερικών · και η Dimana Sadonkova, Εκπρόσωπος του Υπουργείου Περιφερειακής Ανάπτυξης της Βουλγαρίας. Αξίζει να αναφερθεί, μεταξύ άλλων, ότι η Sadonkova

¹³⁵“Balkanlar, Türkiye ile Avusturya’yi Biraraya Getirdi”,
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2487>)

¹³⁶“Balkan Savaşlarının 100. Yılında ΤΕΡΑΥ’da Gündem: “Rumeli’ye Veda”...”,
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3422>)

έδωσε έμφαση στα ευρωπαϊκά προγράμματα που αποσκοπούν στην ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας Τουρκίας – Βουλγαρίας¹³⁷.

Οι επαφές ανάμεσα στο TEPAV και σε βουλγαρικούς πολιτικούς και επιχειρηματικούς κύκλους εξακολούθησαν να υφίστανται, όπως προκύπτει από την επίσκεψη που πραγματοποίησε αντιπροσωπεία του TEPAV στη Βουλγαρία, τον Ιούνιο του 2008· είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί, μάλιστα, ότι στο πλαίσιο της επίσκεψης αυτής, τα στελέχη του TEPAV είχαν επαφές με αρκετούς από τους προαναφερθέντα μέλη της βουλγαρικής αντιπροσωπείας, που είχε επισκεφθεί προηγουμένως το τουρκικό ίδρυμα.

Η τουρκική αντιπροσωπεία αποτελούνταν από τον Καθηγητή, Dr. Fatih Özataç, Διευθυντή του Ινστιτούτου Μελετών των Οικονομικών Πολιτικών, τον Καθηγητή, Mustafa Aydın, Διευθυντή του Ινστιτούτου Διεθνών Πολιτικών Μελετών, καθώς και από δημοσιογράφους. Η αντιπροσωπεία είχε συναντήσεις με την Gergena Grancharova· με την Iskra Mihaylova, Υφυπουργό Περιφερειακής Ανάπτυξης και Δημοσίων Έργων· την Ingrid Shikova, Πρόεδρο του Τμήματος Ευρωπαϊκών Μελετών του Πανεπιστημίου της Σόφιας· με τη Svetla Kostadinova· και με τον Evgeniy Ivanov. Κεντρικό θέμα στις συζητήσεις ήταν οι προοπτικές συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και στη Βουλγαρία¹³⁸.

Βοσνία – Ερζεγοβίνη

Στο πλαίσιο επαφών του στην Τουρκία, στις 22 Νοεμβρίου 2011, ο Υπάτος Εκπρόσωπος της ΕΕ στη Βοσνία – Ερζεγοβίνη, Dr. Valentin Inzko, μίλησε σε στρογγυλή τράπεζα που διοργανώθηκε στο TEPAV· αντικείμενο της ομιλίας του ήταν οι τελευταίες εξελίξεις στη Βοσνία – Ερζεγοβίνη, η ενταξιακή πορεία της χώρας στην ΕΕ, καθώς και θέματα περιφερειακής συνεργασίας. Στην στρογγυλή τράπεζα συμμετείχαν διπλωμάτες, εκπρόσωποι και ακαδημαϊκοί από την Τουρκία, τα Βαλκάνια και από άλλα κράτη. Μεταξύ άλλων, ο Inzko εξήρε το ρόλο της Τουρκίας στην περιοχή· μετά την ολοκλήρωση της ομιλίας του, ο Inzko συζήτησε με τον αναλυτή για θέματα εξωτερικής πολιτικής του TEPAV, Dr. Erhan Türbedar¹³⁹.

Παράλληλα, σε διάσκεψη που διοργάνωσε το TEPAV, στην αίθουσα της Συγκλήτου του Οικονομικού και Τεχνολογικού Πανεπιστημίου του TOBB, στις 10 Οκτωβρίου 2012, μίλησε ο Αναπληρωτής Πρωθυπουργός και Υπουργός Εξωτερικών της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης, Zlatko Lagumdzija. Ο Lagumdzija υπογράμμισε ότι η ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας του αποτελεί πρωταρχικό στόχο για

¹³⁷“Bulgaristan Heyeti TEPAV'da”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/338>)

¹³⁸“TEPAV/ Balkanlar'da İşbirliği Arayışları”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/406>)

¹³⁹“Bosna-Hersek Yüksek Temsilcisi Inzko: “Bölgesel Uzlaşı Olmadan Gelecek de Yok”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1777>)

τον ίδιο· δήλωσε, επίσης, μεταξύ άλλων, ότι αισθανόταν πολύ ευτυχής από τις δραστηριότητες των τούρκων επιχειρηματιών στη Βοσνία – Ερζεγοβίνη¹⁴⁰.

Κόσοβο

Ενδεικτική της υψηλής εκτίμησης που χαίρουν οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης στο Κόσοβο, πρέπει να θεωρηθεί η συμμετοχή του αναλυτή του ΤΕΡΑΥ για θέματα εξωτερικής πολιτικής, Dr. Erhan Türbedar, σε διεθνή Συνδιάσκεψη, που πραγματοποιήθηκε στην Πρίστινα. Η Συνδιάσκεψη διοργανώθηκε από το “Υπουργείο Εξωτερικών” του Κοσόβου, σε συνεργασία με το European Council on Foreign Relations, και ήταν η πρώτη Συνδιάσκεψη που διοργανωνόταν μετά την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσόβου. Ο τίτλος της ήταν: “Η ΝΑ Ευρώπη στον πολυ – πολιτικό κόσμο”, ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι εγκαίνια της έγιναν από τον “Πρόεδρο της Δημοκρατίας” του Κοσόβου, Atifete Yahyaga, και τον “Πρωθυπουργό” του Κοσόβου, Hasim Thaci. Στη Συνδιάσκεψη συμμετείχαν Υπουργοί Εξωτερικών ευρωπαϊκών κρατών, διπλωμάτες, ειδικοί σε στρατιωτικά θέματα, ακαδημαϊκοί και δημοσιογράφοι· εξάλλου, όπως τονίζεται στο σχετικό ανακοινωθέν του ΤΕΡΑΥ, σχεδιαζόταν η πραγματοποίηση της Συνδιάσκεψης αυτής σε ετήσια βάση υπό τον τίτλο “Germia Hill”, και με διαφορετική θεματική κάθε φορά¹⁴¹.

Πολύ ενδιαφέρον παρουσιάζει, εξάλλου, η επίσκεψη που πραγματοποίησε στο ΤΕΡΑΥ, η “Αναπληρώτρια Πρωθυπουργός” του Κοσόβου, Edita Tahiri. Η Tahiri – που, όπως είδαμε, είχε επίσης συμμετάσχει στο 6^ο Διεθνές Βαλκανικό Φόρουμ – πραγματοποίησε μία ομιλία στο ΤΕΡΑΥ, στις 2 Μαΐου 2012, υπό το συντονισμό του αναλυτή για θέματα εξωτερικής πολιτικής του ΤΕΡΑΥ, Dr. Erhan Türbedar. Η Tahiri ανέφερε ότι για τη συγκρότηση των Δυνάμεων Ασφαλείας Κοσόβου (KSF) σε επίσημο στρατιωτικό σώμα, υπήρξε συνεργασία με την Τουρκία· έκανε, επίσης, λόγο για τη βοήθεια που έχει παράσχει η Τουρκία στο Κόσοβο. Τόνισε, εξάλλου, ότι οι Τούρκοι του Κοσόβου έχουν πλήρως ενσωματωθεί στις κρατικές δομές του Κοσόβου¹⁴².

ΠΓΔΜ

Την περίοδο 8 – 11 Μαρτίου 2011, μία αντιπροσωπεία του SAM, υπό την ηγεσία του Καθηγητή, Dr Bülent Aras, επισκέφθηκε το Κέντρο Στρατηγικών Μελετών, που υπάγεται στην Ακαδημία Επιστημών και Τεχνών της ΠΓΔΜ. Παράλληλα – και αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία – η τουρκική αντιπροσωπεία είχε συνάντηση και με τον Πρόεδρο της ΠΓΔΜ¹⁴³.

¹⁴⁰“Bosna-Hersek Başbakan Yardımcısı Lagumdžija'dan AB Mesajları...”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3188>)

¹⁴¹“Kosova Konferansı”, Kosova'yi Tanımayan Ülkelerden Temsilciler Ağırladı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2465>)

¹⁴²“Kosova Başbakan Yardımcısı Tahiri, TEPAV'daydı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2876>)

¹⁴³“Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM) Heyetinin Makedonya Ziyareti”,

(<http://sam.gov.tr/tr/?p=327>). Το SAM φαίνεται ότι έχει αρκετά στενή συνεργασία με το Κέντρο Στρατηγικών Μελετών της ΠΓΔΜ: αυτό προκύπτει και από τη συμμετοχή του SAM στη “Συνδιάσκεψη του

Εξάλλου, στις 16 Μαΐου 2012, Ο Υπουργός Εξωτερικών της ΠΓΔΜ, Νίκολα Ροποςκί, μίλησε σε Διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο ΤΕΡΑΥ, υπό το συντονισμό του αναλυτή για θέματα εξωτερικής πολιτικής του ΤΕΡΑΥ, Dr. Erhan Türbedar. Ο τίτλος της Διάσκεψης ήταν: "Η ευρω – ατλαντική ολοκλήρωση: Προς μία σταθερότητα και ευημερία στα δυτικά Βαλκάνια". Ο Ροποςκί μίλησε για την προσπάθεια εισδοχής της χώρας του στο ΝΑΤΟ και στην ΕΕ· ζήτησε, εξάλλου, την αύξηση της οικονομικής και εμπορικής συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και την ΠΓΔΜ, ενώ επεσήμανε το θετικό ρόλο της Τουρκίας στην περιοχή¹⁴⁴.

Μαυροβούνιο

Το Μάρτιο του 2012, ο Πρωθυπουργός του Μαυροβουνίου, Dr. Igor Luksic, πραγματοποίησε την πρώτη επίσημη επίσκεψή του στην Τουρκία, επικεφαλής αντιπροσωπείας αποτελούμενης από Υπουργούς και κρατικά στελέχη. Στο πλαίσιο της επίσκεψης αυτής, ο Luksic μίλησε σε διάσκεψη που διοργανώθηκε στο ΤΕΡΑΥ, με τίτλο "Η Ευρω – Ατλαντική Ολοκλήρωση και το Οικονομικές Συνθήκες", στις 15 Μαρτίου 2012. Ο μαυροβούνιος Πρωθυπουργός μίλησε για τη διαδικασία ένταξης της χώρας του στο ΝΑΤΟ και στην ΕΕ, αλλά και για τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιούνται στο Μαυροβούνιο. Ο Luksic, μεταξύ άλλων, εξέφρασε την ευγνωμοσύνη του για την υποστήριξη που έχει παράσχει η Τουρκία στα κράτη της περιοχής· τόνισε, εξάλλου, τον κομβικό ρόλο που έχει η Τουρκία στην περιοχή και δήλωσε ότι πιστεύει στην ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας. Ο Luksic δήλωσε, επίσης, ότι θέλει να αυξηθεί η συνεργασία της Τουρκίας με το Μαυροβούνιο σε πολλά επίπεδα, και για το λόγο αυτόν επιζητεί την αύξηση των τουρκικών επενδύσεων στο Μαυροβούνιο.

Εκτός από τον Πρωθυπουργό, στην αντιπροσωπεία του Μαυροβουνίου, που επισκέφθηκε το ΤΕΡΑΥ, συμμετείχαν, επίσης, ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας, Vladimir Kanaic, ο Υπουργός Μεταφορών και Θαλασσιών Υποθέσεων, Andrija Lompar, ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Suad Numanovic, ο Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου, Rafet Husovic, κρατικοί αξιωματούχοι και διπλωμάτες¹⁴⁵.

Σερβία

Στις 15 Φεβρουαρίου 2012, στο ΤΕΡΑΥ διοργανώθηκε μία Διάσκεψη με τίτλο "Η Σερβία και τα Βαλκάνια στο Δρόμο της ΕΕ: Μεταρρυθμίσεις, Προοπτικές και Δυσκολίες", υπό το συντονισμό του

Βαλκανικού Δικτύου Επικοινωνίας", που διοργάνωσε το προαναφερθέν σλαβομακεδονικό ίδρυμα, την περίοδο 14 – 18 Σεπτεμβρίου 2011, στην Οχρίδα. Το SAM είναι από τα ιδρυτικά μέλη αυτού του Δικτύου· για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. "Balkan İletişim Ağı Konferansı", (<http://sam.gov.tr/tr/?p=281>)

¹⁴⁴"Balkanlardaki Entegrasyon Sürecine Makedonya'dan Bakış: Dışişleri Bakanı Poposki TEPAY'da Konuştu", (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2889>)

¹⁴⁵"Karadağ Başbakanı Luksic, İlk Türkiye Ziyaretinde TEPAY'da Konuştu", (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2750>)

αναλυτή του ΤΕΡΑΥ, Dr. Erhan Türbedar. Στη Διάσκεψη έλαβε μέρος η Υφυπουργός Άμυνας της Σερβίας, Dr. Tanja Miscevic. Η Miscevic μίλησε, μεταξύ άλλων, για την ευρωπαϊκή προοπτική της Σερβίας και για το θέμα του Κοσόβου¹⁴⁶.

Δυτική Θράκη

Το ενδιαφέρον των τουρκικών κρατικών – και όχι μόνο – φορέων για τη Δυτική Θράκη είναι δεδομένο· ενδιαφέρον παρουσιάζουν, σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, οι επαφές τουρκικών φορέων με στελέχη της μειονότητας, και τα αντικείμενα συζήτησης μεταξύ των δύο πλευρών.

Την περίοδο 2 – 4 Απριλίου 2008, το ΤΕΡΑΥ διοργάνωσε διασκέψεις στην Αδριανούπολη και στην Άγκυρα, με κύριο θέμα τα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα της μουσουλμανικής μειονότητας της Δυτικής Θράκης, καθώς και προτάσεις επίλυσης τους. Στις διασκέψεις αυτές συμμετείχαν διακεκριμένα στελέχη της μειονότητας, μουσουλμάνοι επιχειρηματίες της Δυτικής Θράκης, εκπρόσωποι του ΤΟΒΒ που δραστηριοποιούνται στη Θράκη, καθώς και στελέχη από τουρκικά ιδρύματα σχετικά με τη Δυτική Θράκη. Εναρκτήριοι ομιλίες πραγματοποίησαν ο Πρόεδρος του ΤΟΒΒ, Hisarcıkliođlu· ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Sak· ο τέως Βουλευτής Ξάνθης, Çetin Mandacı· και ο Dr. Erol Kaşifođlu, από το ΒΤΤΔΔ (Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneđi – Σύλλογος Αλληλεγγύης Τούρκων Δυτικής Θράκης). Κατόπιν, μίλησαν οι εκπρόσωποι της Ziraat Bankası και της Γενικής Γραμματείας Ευρωπαϊκών Υποθέσεων, της Τουρκίας.

Στο πλαίσιο των διασκέψεων συζητήθηκαν, επίσης, εκπαιδευτικά θέματα της μειονότητας, το μέλλον του γεωργικού τομέα στην οικονομία της Δυτικής Θράκης, τα ευρωπαϊκά κονδύλια και η περιοχή της Δυτικής Θράκης, καθώς και η ανάπτυξη του εμπορίου και του ιδιωτικού τομέα στην περιοχή¹⁴⁷.

Δ) Υπογραφή Συμφωνιών Συνεργασίας ανάμεσα στις τουρκικές και σε βαλκανικές δεξαμενές σκέψης

Η συνεργασία ανάμεσα στις εξεταζόμενες τουρκικές, και σε βαλκανικές δεξαμενές σκέψης, ενίοτε επισφραγίζεται με την υπογραφή συμφωνιών συνεργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, σκόπιμο είναι να αναφερθούν τρεις συμφωνίες που υπογράφηκαν την περίοδο 2011 – 2012, ανάμεσα στο SAM, και σε αντίστοιχους βαλκανικούς φορείς.

Στις 14 Νοεμβρίου 2011, ο Αντιπρόεδρος Deniz Kılıçer, και ο Σύμβουλος του SAM, Sevgi Akarçeşme, υπέγραψαν Μνημόνιο Κατανόησης για Συνεργασία με το Ινστιτούτο Διεθνούς Πολιτικής και Οικονομίας της Σερβίας, που έχει έδρα το Βελιγράδι. Στο πλαίσιο της συμφωνίας συνεργασίας,

¹⁴⁶“Sırbistan Savunma Bakanı Müsteşarı Miscevic: “Kosova ile Sorunu Kendimiz İçin Çözmeliyiz”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2677>)

¹⁴⁷“TEPAV, Dođu ve Batı Trakya Türk işadamlarını biraraya getirdi”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/389>)

προβλέπονταν η ανταλλαγή ακαδημαϊκών, η από κοινού συμμετοχή σε συνέδρια, καθώς και η διοργάνωση κοινών προγραμμάτων¹⁴⁸.

Παράλληλα, το Φεβρουάριο του 2012, υπογράφηκε ένα Μνημόνιο Κατανόησης ανάμεσα στον Kılıçer και στον Πρόεδρο του ιδρύματος "Association of Independent Intellectuals (CIRCLE 99)", Sulejman Redžić. Κατά την επίσκεψη του Kılıçer στο Σεράγεβο, οι δύο άντρες συζήτησαν τα μελλοντικά πεδία συνεργασίας των δύο ιδρυμάτων¹⁴⁹. Δύο μήνες αργότερα, το SAM υπέγραψε ένα νέο Μνημόνιο Κατανόησης, αυτήν τη φορά με τη Διπλωματική Ακαδημία του Υπουργείου Εξωτερικών της Ρουμανίας¹⁵⁰.

¹⁴⁸"Merkezimiz ve Sırbistan Uluslararası Siyaset ve Ekonomi Enstitüsü arasında İşbirliği Mutabakat Muhtırası İmzalanması", (<http://sam.gov.tr/tr/?p=245>)

¹⁴⁹"Merkezimiz ile Bağımsız Entellektüeller Kuruluşu (CIRCLE 99) arasında Mutabakat Muhtırası", (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2488>)

¹⁵⁰"Romanya Diplomasi Akademisi ile imzalanan Mutabakat Muhtırası", (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2771>)

IV. ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Οι ΗΠΑ αποτελούν εκ των πραγμάτων, έναν από τους σημαντικότερους πολιτικούς, οικονομικούς και γεωστρατηγικούς παίχτες σε παγκόσμιο επίπεδο· ως εκ τούτου, το ενδιαφέρον των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, τόσο για την εσωτερική πολιτική κατάσταση, όσο και για την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, είναι δεδομένο. Αυτό που είναι ενδιαφέρον, ωστόσο, είναι ότι οι δραστηριότητες των εξεταζόμενων τουρκικών ιδρυμάτων δεν περιορίζονται μόνο στη δημοσίευση πολιτικών αναλύσεων ή εκτιμήσεων, ή τουλάχιστον, στην υλοποίηση επιμορφωτικών σεμιναρίων για το ρόλο των ΗΠΑ. Τουναντίον, σε αρκετές περιπτώσεις προωθούν ενεργά την πολιτική, διπλωματική και οικονομική συνεργασία ανάμεσα σε τουρκικούς και αντίστοιχους αμερικανικούς φορείς.

Ένα σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων αυτών – όπως θα φανεί και στη συνέχεια – πραγματοποιείται από το Κέντρο Αμερικανικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ· το Κέντρο αυτό ιδρύθηκε στις 28/11/2011¹⁵¹. Σύμφωνα με τον πρώην Υφυπουργό Εξωτερικών της Τουρκίας, και μέλος του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου του ΤΕΡΑΥ, Uğur Ziyal, φιλοδοξία του Κέντρου ήταν να μετατραπεί σε μία πλατφόρμα, όπου θα μπορούν να εκφράσουν τις σκέψεις τους, τις απόψεις τους και να μελετούν τα σημεία σύγκλισης και απόκλισης των δύο πλευρών, Τούρκοι και Αμερικάνοι, όχι μόνο ακαδημαϊκοί, αλλά και κρατικοί αξιωματούχοι, άνθρωποι από τον επιχειρηματικό τομέα και τα ΜΜΕ. Η ανταλλαγή σημαντικών απόψεων ανάμεσα στην Άγκυρα και στην Ουάσιγκτον, σύμφωνα με τον Ziyal, θα μπορούσε να εδραιώσει ένα πιο στερεό επίπεδο επικοινωνίας, ξεπερνώντας τα σύνορα της παραδοσιακής διπλωματίας· με τον τρόπο αυτόν, θα συνέβαλλε σε σημαντικό βαθμό στην εδραίωση της περιφερειακής σταθερότητας¹⁵².

Τον Αύγουστο του 2012, σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση του ΤΕΡΑΥ, Διευθυντής του Κέντρου Αμερικανικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ διορίσθηκε ο Dr Bülent Alırza· ο Alırza ήταν ιδρυτής και Διευθυντής Προγράμματος Τουρκίας της αμερικανικής δεξαμενής σκέψης *Center for Strategic and International Studies* (CSIS)¹⁵³. Το CSIS συνεργάζεται εδώ και πολλά χρόνια με το ΤΕΡΑΥ¹⁵⁴· στο πλαίσιο αυτό, ως στέλεχος του CSIS, ο Alırza είχε επανειλημμένα πραγματοποιήσει ομιλίες στο ΤΕΡΑΥ – κάτι που, άλλωστε, θα φανεί και στη συνέχεια.

¹⁵¹“TEPAV ABD Merkezi” Açıldı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2477>): βλ. επίσης, <http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2471>. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην τελετή των εγκαινίων παρίσταντο, μεταξύ άλλων, ο Πρέσβης των ΗΠΑ στην Άγκυρα, Francis Ricciardone, καθώς και ο τούρκος πρώην Υπουργός, Yaşar Yakış

¹⁵² Dışişleri Eski Müsteşarı Ziyal, TEPAV ABD Merkezi’ni Değerlendirdi: “Çok İsabetli Bir Adım” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2626>)

¹⁵³“Bülent Alırza Appointed Director of the TEPAV USA Center” (<http://www.tepav.org.tr/en/haberler/s/3051>)

¹⁵⁴ “TEPAV ABD Merkezi” Açıldı”

Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, αναφορικά με τις ΗΠΑ, μπορούν να διακριθούν στις εξής κατηγορίες:

Α) Προώθηση οικονομικής συνεργασίας Τουρκίας – ΗΠΑ

Β) Επισκέψεις κορυφαίων πολιτικών και στρατιωτικών αξιωματούχων των ΗΠΑ στα γραφεία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης

Γ) Προγράμματα ανταλλαγής αμερικανών και τούρκων φοιτητών, και επισκέψεις φοιτητών από τις ΗΠΑ στα γραφεία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης

Δ) Συνεργασία ανάμεσα στις εξεταζόμενες τουρκικές δεξαμενές σκέψης, και σε αντίστοιχα αμερικανικά ιδρύματα

Α) Προώθηση οικονομικής συνεργασίας Τουρκίας – ΗΠΑ

Τα προγράμματα οικονομικής συνεργασίας ανάμεσα σε τουρκικούς και αμερικανικούς φορείς που έχουν εντοπισθεί στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης είναι δύο· και στα δύο συμμετέχει ως βασικός συνεργάτης, το ΤΕΡΑΥ. Τα προγράμματα αυτά είναι:

1) Το Partners for a New Beginning (PNB)¹⁵⁵

2) Το Global Entrepreneurship Program (GEP)¹⁵⁶.

3) Άλλες δραστηριότητες με στόχο την ανάπτυξη της διμερούς οικονομικής συνεργασίας

Πρόεδρος του Προγράμματος PNB είναι ο Μ. Rifat Hisarciklioğlu, Πρόεδρος του TOBB, ενώ μεταξύ των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου είναι και Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Καθηγητής, Dr Güven Sak¹⁵⁷.

¹⁵⁵Το Πρόγραμμα *Partners for a New Beginning* ανακοινώθηκε τον Απρίλιο του 2010, ως ανταπόκριση στην έκκληση του Προέδρου των ΗΠΑ, Barack Obama, για μία “νέα αρχή” με το μουσουλμανικό κόσμο, μέσω της ανάπτυξης δικτύων συνεργασίας, τα οποία ενισχύουν την οικονομική ανάπτυξη. Το PNB ξεκίνησε επισήμως το Σεπτέμβριο του 2011, από την Πρόεδρο του PNB και πρώην Υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ, Madeleine Albright. Αν και δεν είναι κυβερνητικό πρόγραμμα, η κυβέρνηση των ΗΠΑ υποστηρίζει το PNB, συνεργαζόμενη με τις αμερικανικές Πρεσβείες όποτε αυτό είναι απαραίτητο, αναπτύσσοντας σχέσεις με συνεργάτες και φιλοξενώντας διαλόγους σε επίπεδο κυβερνήσεων, προκειμένου να διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών. Επί του παρόντος, σε τοπικό επίπεδο λειτουργούν 10 προγράμματα PNB, στις εξής χώρες: Αλγερία, Αίγυπτο, Ινδονησία, Ιορδανία, Μαυριτανία, Μαρόκο, Πακιστάν, Τυνησία, Τουρκία, καθώς και στα παλαιστινιακά εδάφη. Αξίζει να σημειωθεί, επίσης, ότι ετοιμάζεται αντίστοιχο πρόγραμμα PNB και για τη Λιβύη. Γι’ αυτά και για περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα PNB, βλ.

<http://www.aspeninstitute.org/policy-work/new-beginning/about>

¹⁵⁶ Το *Global Entrepreneurship Program* ανακοινώθηκε τον Απρίλιο του 2010, ως Πρόγραμμα του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, που είχε ως σκοπό το συντονισμό του ιδιωτικού τομέα και των προγραμμάτων της κυβέρνησης των ΗΠΑ, με στόχο την υποστήριξη επιχειρηματιών απανταχού του κόσμου. Στο πλαίσιο αυτό, το GEP συνεργάζεται με Πρεσβείες των ΗΠΑ και άλλους συνεταιίρους, με σκοπό τη δημιουργία νέων προγραμμάτων. Αντιπροσωπείες του GEP υπάρχουν στην Ιορδανία, στο Λίβανο, στην Αίγυπτο, στην Ινδονησία, στο Μαρόκο, στην Τυνησία, στην Αλγερία και στην Τουρκία.

1. Το Πρόγραμμα PNB

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του Προγράμματος PNB, την περίοδο 31 Μαΐου – 1 Ιουνίου 2011, στην Ουάσιγκτον πραγματοποιήθηκε μία διάσκεψη, με συμμετοχή εκπροσώπων από την Τουρκία, το Πακιστάν, την Παλαιστίνη, την Ινδονησία και το Μαρόκο. Σε αυτήν, την Τουρκία εκπροσώπησαν ο Dr Gnven Sak, καθώς και ο Σύμβουλος του TEPAV, Ussal Şahbaz. Στη σχετική ανακοίνωση γίνεται λόγος για τους σκοπούς του Προγράμματος¹⁵⁸, γεγονός που συνηγορεί στην άποψη ότι η εν λόγω διάσκεψη πιθανόν να είχε χαρακτήρα ενημέρωσης και σύσφιξης των σχέσεων μεταξύ των μελών των τοπικών προγραμμάτων.

Η μακροπρόθεσμη στόχευση του Προγράμματος PNB καταδεικνύεται, ωστόσο, από μία άλλη δραστηριότητα του TEPAV, που είχε άμεση συνάφεια με αυτό. Το 2011, το AllWorld Network διοργάνωσε ένα διαγωνισμό στην Τουρκία, υπό την ευθύνη του TEPAV και του TOBB. Ο τίτλος του διαγωνισμού ήταν *Türkiye 25* (Τουρκία 25) και είχε ως σκοπό την ανάδειξη των 25 ταχύτερα αναπτυσσόμενων εταιρειών των τελευταίων τριών χρόνων, εντός της Τουρκίας. Οι εταιρείες που κέρδισαν το διαγωνισμό, βραβεύθηκαν στη Δεύτερη Παγκόσμια Συνδιάσκεψη για την Επιχειρηματικότητα· τη βράβευση έκαναν, μάλιστα, ο Πρόεδρος του τουρκικού Κοινοβουλίου, Cemil Çiçek, ο Υπουργός Οικονομικών, Zafer Çağlayan, ο Υπουργός Ανάπτυξης, Cevdet Yılmaz, και ο Πρόεδρος του TOBB, Hisarcikliođlu. Ο κατάλογος των 25 πιο επιτυχημένων εταιρειών κυκλοφόρησε στον έντυπο Τύπο και στην τηλεόραση· οι διευθυντές των εν λόγω εταιρειών είχαν την ευκαιρία να εμφανισθούν σε διάφορα τηλεοπτικά προγράμματα, για να προβάλλουν την επιτυχία τους.

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της Δεύτερης Παγκόσμιας Συνδιάσκεψης για την Επιχειρηματικότητα, εξάλλου, στελέχη των 25 αυτών εταιρειών είχαν την ευκαιρία να συναντηθούν με διευθυντές άλλων επιτυχημένων εταιρειών από χώρες της Μέσης Ανατολής, της Βόρειας Αφρικής και της Ασίας· οι εταιρείες αυτές βρίσκονταν στο δίκτυο επικοινωνίας του AllWorld Network.

Παράλληλα, όμως, το TOBB, το TEPAV, το AllWorld Network, και το Aspen Institute, στο πλαίσιο του προγράμματος PNB, διοργάνωσαν μία επίσκεψη εκπροσώπων από τις 25 προαναφερθείσες εταιρείες, στην Ουάσιγκτον· η επίσκεψη αυτή πραγματοποιήθηκε την περίοδο 9 – 13 Ιουλίου 2012. Στην Ουάσιγκτον, οι τούρκοι επισκέπτες είχαν συζητήσεις με αμερικανικούς φορείς, σχετικά με τις επενδυτικές δυνατότητες στις ΗΠΑ, τις επενδυτικές στρατηγικές και τα επενδυτικά ρίσκα των αμερικανών επενδυτών στην Τουρκία, καθώς και για τις δραστηριότητες των τουρκικών εμπορικών οργανισμών στις ΗΠΑ¹⁵⁹. Αξίζει σε κάθε περίπτωση να σημειωθεί ότι στις αρχές Μαΐου του 2013, το

¹⁵⁷ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Πρόγραμμα GEP, βλ. <http://www.gep-turkey.org/>

¹⁵⁸ “ABD İle Yeni Başlangıç İçin Ortaklar Zirvesi Yapıldı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2187>)

¹⁵⁹ “Türkiye 25” Ziyaretinin Ardından ABD Pazarı: “Eskisi Kadar Zor Değil”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3032>)· βλ. επίσης, “Türkiye'nin En Hızlı Şirketleri ABD'de Küresel Oyunculuđa Hazırlandı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3013>)

TEPAV προκήρυξε νέο διαγωνισμό, αυτήν τη φορά με τίτλο **Türkiye 100**, για τις 100 ταχύτερα αναπτυσσόμενες τουρκικές εταιρείες για την περίοδο 2010 – 2012· το Πρόγραμμα αυτό αποτελεί συνέχεια του προαναφερθέντος προγράμματος¹⁶⁰.

Ανάλογες δραστηριότητες για την προώθηση της τουρκο – αμερικανικής οικονομικής συνεργασίας πραγματοποιήθηκαν και εντός της Τουρκίας. Στις 23 Ιουλίου 2012, το TEPAV, σε συνεργασία με το ODTÜ Teknokent και το TOBB, διοργάνωσε ένα workshop για την επιχειρηματικότητα, στο οποίο καλεσμένος ήταν ο Καθηγητής, Dr Barrett Hazeltine, από το Brown University. Το workshop διοργανώθηκε ως μέρος του Προγράμματος PNB, και σε αυτό συμμετείχαν ακαδημαϊκοί από τα Τμήματα Μηχανικών Επιστημών του Οικονομικού και Τεχνολογικού Πανεπιστημίου του TOBB, του TED Üniversitesi, του Anadolu Üniversitesi, καθώς και του Πανεπιστημίου του Bilkent.

Εκτός από τον Hazeltine, στο workshop μίλησαν επίσης, ο Mustafa Bayburtlu, Διευθυντής του Τομέα του TOBB για την ΕΕ· ο Καθηγητής, Dr Ümit Özlale, Διευθυντής του Ινστιτούτου Εκπαίδευσης και Έρευνας για τη Δημόσια Πολιτική του TEPAV· και ο Γενικός Υποδιευθυντής του ODTÜ Teknokent, Ufuk Batum.

Πέραν του workshop, πολύ ενδιαφέρον παρουσιάζει μία πληροφορία που δίνεται στη σχετική ανακοίνωση του TEPAV. Σύμφωνα με αυτήν, στο πλαίσιο του συνεχιζόμενου εκπαιδευτικού προγράμματος του 2012, ο Hazeltine θα εξακολουθούσε την εκπαίδευση υποψηφίων επιχειρηματιών και νεοσύστατων επιχειρήσεων, ως τις 27 Ιουλίου. Εξάλλου, ο Hazeltine επρόκειτο να έχει συναντήσεις εκπαιδευτικού περιεχομένου με εταιρείες, καθώς και με μέλη του Συμβουλίου Νέων Επιχειρηματιών του TOBB¹⁶¹.

2. Το Πρόγραμμα GEP

Το Πρόγραμμα GEP για την Τουρκία ξεκίνησε με την υπογραφή του σχετικού πρωτοκόλλου ανάμεσα στην Πρεσβεία των ΗΠΑ και το TOBB, τον Ιούνιο του 2011. Όπως αναφερόταν στη σχετική ανακοίνωση, με το Πρόγραμμα αυτό επιδιωκόταν η ανάδειξη, σε παγκόσμιο επίπεδο, των τούρκων επιχειρηματιών που είχαν τις προοπτικές, η πρόσβαση των επιχειρηματιών σε ξένους επιχειρηματίες και πόρους, η ανάπτυξη της επιχειρηματικής παιδείας αλλά και δημοσίων πολιτικών, προσανατολισμένων προς την επιχειρηματικότητα στην Τουρκία. Στο πλαίσιο αυτό, προβλεπόταν, μεταξύ άλλων, επισκέψεις αντιπροσωπειών επιχειρηματιών, και ανάπτυξη της επιχειρηματικής παιδείας στα Πανεπιστήμια.

¹⁶⁰“Turkey 100 Looks for Turkey’s Fastest Growing Companies”
(<http://www.tepav.org.tr/en/haberler/s/3416>)

¹⁶¹“Türkiye ve ABD Üniversitelerindeki Girişimcilik Eğitimi Tartışıldı”
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3026>)

Στην ανακοίνωση αναφερόταν, επίσης, ότι ο Παγκόσμιος Διευθυντής του Προγράμματος, Steven Koltai, επρόκειτο να επισκεφθεί την Τουρκία, την περίοδο 11 – 16 Αυγούστου 2011, προκειμένου να έχει σειρά επαφών. Ο Koltai θα είχε συναντήσεις με τούρκους επιχειρηματίες που κάνουν δουλιές με τις ΗΠΑ, επιχειρηματίες από την Τουρκία, με υποψήφιους επιχειρηματίες, καθώς και με εκπροσώπους ιδρυμάτων, που συμμετέχουν στις διαδικασίες εκπαίδευσης, χρηματοδότησης και υποστήριξης της επιχειρηματικότητας. Η επίσκεψη του Koltai – σύμφωνα με πάντοτε με την ανακοίνωση – θα βοηθούσε στη διασαφήνιση των πεδίων συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και τις ΗΠΑ¹⁶².

Λίγους μήνες αργότερα, στις 4 Οκτωβρίου 2011, στο πλαίσιο του Προγράμματος GEP Τουρκίας, διοργανώθηκε – υπό το συντονισμό του ΤΕΡΑΥ – ένα πρόγευμα εργασίας. Σε αυτό συμμετείχαν, ο Βοηθός Γραμματέας του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, Υπεύθυνος για θέματα Οικονομίας, Ενέργειας και Εργασιακού Περιβάλλοντος, Jose Fernandez· η Senior Advisor του GEP, Shelly Porges· καθώς και εκπρόσωποι ιδρυμάτων, που δραστηριοποιούνται στον τομέα της επιχειρηματικότητας στην Τουρκία. Στη συνάντηση συζητήθηκαν, μεταξύ άλλων, προτάσεις για τη βελτίωση της επιχειρηματικότητας στην Τουρκία, αλλά και η ανάγκη στήριξης της γυναικείας επιχειρηματικότητας¹⁶³.

3. Άλλες δραστηριότητες με στόχο την ανάπτυξη της διμερούς οικονομικής συνεργασίας

Η προώθηση της επιχειρηματικής συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και στις ΗΠΑ πραγματοποιείται, ωστόσο, και μέσω άλλων διαύλων· ενδεικτικές ως προς αυτό, ήταν δύο δραστηριότητες του ΤΕΡΑΥ, που υλοποιήθηκαν με τη συμμετοχή αμερικανών δημοσιογράφων. Αν και οι δύο δραστηριότητες ήταν διαφορετικές μεταξύ τους, έχουν ορισμένα κοινά στοιχεία: και στις δύο περιπτώσεις, η αμερικανική αποστολή βρισκόταν υπό την ηγεσία του πρώην Πρέσβη των ΗΠΑ στην Τουρκία, Morton Abramowitz· και στις δύο περιπτώσεις, οι τούρκοι συμμετέχοντες είχαν συναντήσεις με κορυφαία στελέχη του πολιτικού και επιχειρηματικού κόσμου της Τουρκίας. Επιπλέον, είναι σαφές ότι βασική επιδίωξη των δραστηριοτήτων αυτών, ήταν η ενδυνάμωση των τουρκο – αμερικανικών σχέσεων και η προσέκλυση αμερικανικών επενδύσεων στην Τουρκία.

Στην πρώτη περίπτωση, 9μελής αντιπροσωπεία, αποτελούμενη από αμερικανούς δημοσιογράφους και ειδικούς¹⁶⁴ διοργάνωσε ένα πρόγραμμα στην Τουρκία, την περίοδο 12 – 18 Οκτωβρίου 2008. Το

¹⁶² “ABD ile Girişimcilikte İşbirliği Hız Kazanıyor” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2271>)

¹⁶³ “ABD Dışişleri Müsteşar Yardımcısı Fernandez, “Türkiye’deki Girişimciliği” Dinledi” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2368>)

¹⁶⁴ Η σύνθεση της αντιπροσωπείας αυτής παρουσιάζει σε κάθε περίπτωση ενδιαφέρον· εκτός του Abramowitz, τα υπόλοιπα μέλη ήταν τα εξής: Kate Palmer, Βοηθός Αρχισυντάκτρια στο περιοδικό *Foreign Policy*· Trudy Rubin, αρθρογράφος για θέματα διεθνών σχέσεων στο *The Philadelphia Inquirer*· Spencer Boyer, Τομέας Διεθνούς Δικαίου και Διπλωματίας του *Center for American Progress*· Caleb Howe, εκδότης του *The Red State*· Georgie Anne Geyer από το *Universal Press*· Lando, εκδότης του *UPI Energy/ Iraq Oil*

πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτήθηκε από το TOBB, το DEİK¹⁶⁵, την TÜSİAD¹⁶⁶, και το ABFT (American Business Forum in Turkey)· σκοπός του ήταν να προβάλει τις εξελίξεις στην εσωτερική και εξωτερική πολιτική της Τουρκίας, τόσο σε εκπροσώπους του ξένου τύπου, όσο και σε ειδικούς που ασχολούνταν με την Τουρκία. Το πρόγραμμα προέβλεπε, εξάλλου, δραστηριότητες τόσο στην Άγκυρα όσο και στην Κωνσταντινούπολη.

Στις διασκέψεις που πραγματοποιήθηκαν στην Άγκυρα, συμμετείχαν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Abdullah Gül· ο Πρόεδρος του TOBB, Hisarciklioğlu· ο Ειδικός Απεσταλμένος της Τουρκίας στο Ιράκ, Murat Özçelik· ο (τότε) Ανώτατος Σύμβουλος του Πρωθυπουργού για θέματα εξωτερικής πολιτικής, Καθηγητής, Ahmet Danutoğlu· και ο Πρέσβης των ΗΠΑ στην Τουρκία, Ross Wilson. Η αμερικανική αντιπροσωπεία συναντήθηκε, εξάλλου, με πολιτικούς αξιωματούχους.

Παράλληλα, το TEPAV διοργάνωσε μία στρογγυλή τράπεζα προς τιμήν της αμερικανικής αντιπροσωπείας, στις 14 Οκτωβρίου 2008. Στην στρογγυλή τράπεζα μίλησαν ο δημοσιογράφος της Radikal, Murat Yetkin, για τις εξελίξεις στο εσωτερικό της Τουρκίας· η Καθηγήτρια Meliha Altunışık, από το Πολυτεχνείο Μέσης Ανατολής, έκανε λόγο για την τουρκική εξωτερική πολιτική στη Μέση Ανατολή· και ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Mithat Çelikkala, από το Πανεπιστήμιο του TOBB, αναφέρθηκε στην τουρκική εξωτερική πολιτική στον Καύκασο.

Κατά τις τελευταίες δύο ημέρες του προγράμματος του TEPAV, το βάρος δόθηκε στις διασκέψεις στην Κωνσταντινούπολη. Στο πλαίσιο αυτό, διοργανώθηκε ένα πρόγευμα εργασίας με μέλη της TÜSİAD, στο οποίο συζητήθηκε η τουρκική επικαιρότητα. Μετά τη συνάντηση με τα στελέχη της TÜSİAD, η αμερικανική αντιπροσωπεία είχε συνάντηση με τούρκους επιχειρηματίες, σε διάσκεψη που διοργάνωσε το DEİK. Αντίστοιχα, στις 16 Οκτωβρίου 2008, ύστερα από μία στρογγυλή τράπεζα που διοργανώθηκε για την εσωτερική πολιτική της Τουρκίας, η αμερικανική αντιπροσωπεία συμμετείχε σε γεύμα, που διοργάνωσε το ABFT. Στο γεύμα αυτό, οι αμερικάνοι δημοσιογράφοι και ειδικοί συναντήθηκαν με εκπροσώπους αμερικανικών εταιρειών στην Τουρκία. Μεταξύ άλλων, συζητήσαν για το επενδυτικό περιβάλλον στην Τουρκία, τις επενδύσεις ξένων κεφαλαίων, τα εμπόδια στις επενδύσεις αυτές, καθώς και για την παγκόσμια οικονομική κρίση¹⁶⁷.

Παράλληλα, την περίοδο 17 – 24 Μαρτίου 2010, το TEPAV φιλοξένησε μία ομάδα αμερικανών δημοσιογράφων και bloggers¹⁶⁸, προκειμένου να γνωρίσουν από κοντά την Τουρκία. Επικεφαλής

Report· Stephan G. Richter, εκδότης του *The Globalist* και η Carolyn O' Hara, Senior Editor, στο περιοδικό *Foreign Policy*

¹⁶⁵Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu – Συμβούλιο Εξωτερικών Οικονομικών Σχέσεων

¹⁶⁶Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği – Σύνδεσμος Τούρκων Βιομηχάνων και Επιχειρηματιών

¹⁶⁷“TEPAV, Amerikalı Gazeteci ve Uzmanlar İçin Türkiye Programı Düzenledi”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/429>)

¹⁶⁸Η αντιπροσωπεία αποτελούνταν από τον James Lamond, πολιτικό αναλυτή του *National Security Network*· τον Michael Crowley, Αρχισυντάκτη της *The New Republic*· τον Emil Sanamyan, εκδότη του

της ομάδας αυτής – όπως έχει ήδη αναφερθεί – ήταν και πάλι ο Abromovitz. Στο πλαίσιο του προγράμματος, η ομάδα συναντήθηκε με τον Πρόεδρο της Τουρκικής Δημοκρατίας, Abdullah Gül· με τον Υπουργό Εξωτερικών (πλέον) της Τουρκίας, Ahmet Davutoğlu· με τον Υφυπουργό Εξωτερικών, Feridun Sinirlioğlu· με τον Αναπληρωτή Γραμματέα του Υπουργείου, Selim Yenel· καθώς και με τον Πρέσβη των ΗΠΑ στην Τουρκία, James Jeffrey. Πρέπει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι τις τελευταίες δύο ημέρες του προγράμματος, πραγματοποιήθηκαν δύο στρογγυλές τράπεζες. Μετά την στρογγυλή τράπεζα που πραγματοποιήθηκε με μέλη της TÜSIAD, η αμερικανική αντιπροσωπεία συναντήθηκε με τον Υπεύθυνο Τύπου του Οικουμενικού Πατριαρχείου, Δωσίθεο Αναγνωστόπουλο. Κατόπιν, ακολούθησε συνάντηση με τούρκους επιχειρηματίες και ακαδημαϊκούς, που διοργάνωσε το ΔΕΪΚ.

Η αμερικανική αντιπροσωπεία παρακάθισε, επίσης, σε δείπνο που διοργάνωσε το Τουρκο – Αμερικανικό Επιχειρηματικό Συμβούλιο. Στο δείπνο, οι αμερικανοί δημοσιογράφοι συναντήθηκαν με εκπροσώπους του Τύπου, με επιχειρηματίες και ακαδημαϊκούς, και συζήτησαν θέματα όπως το επενδυτικό περιβάλλον στην Τουρκία, οι επενδύσεις ξένων κεφαλαίων, η εικόνα της Τουρκίας στο εξωτερικό και οι τουρκο – αμερικανικές σχέσεις της πρόσφατης περιόδου¹⁶⁹.

Β) Επισκέψεις κορυφαίων πολιτικών και στρατιωτικών των ΗΠΑ στα γραφεία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης

Τον Νοέμβριο του 2004, με την υποστήριξη του Ινστιτούτου Μελέτης της Οικονομικής Πολιτικής του ΤΕΡΑΥ (ΤΕΡΑΥ/ ΕΡΡΙ) και του German Marshall Fund of the United States, ο Σύνδεσμος πρώην Μελών του Κογκρέσου των ΗΠΑ (United States Association of Former Members of Congress – USAFMC) ίδρυσαν την Ομάδα Εργασίας Τουρκίας¹⁷⁰. Όπως θα φανεί και στη συνέχεια, η Ομάδα Εργασίας Τουρκίας έχει αρκετά συχνές επαφές με το ΤΕΡΑΥ, μέσω των οποίων προωθείται η πολιτική και οικονομική συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών.

Κατά την εξεταζόμενη περίοδο, καταγράφονται τρεις επισκέψεις των μελών της Ομάδας Εργασίας Τουρκίας, στο ΤΕΡΑΥ. Η πρώτη από αυτές έλαβε χώρα στις 26 Απριλίου 2011, στο πλαίσιο

Armenian Reporter την Claudia Rosett, πρώην μέλος της συντακτικής επιτροπής της *The Wall Street Journal* και αρθρογράφου του *Forbes.com*· τον David Kenner, βοηθό Συντάκτη του περιοδικού *Foreign Policy*· τον Michael Wahid Hanna, ειδικό και υπεύθυνο Προγράμματος του *The Century Foundation*· τον Khatchig Mouradian, εκδότη του *Armenian Weekly*· και τον Michael Cohen, πρώην Senior Fellow του *New America Foundation*.

¹⁶⁹“ΤΕΡΑΥ’dan ABD’li Gazetecilere Türkiye Tanıtımı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1606>)

¹⁷⁰“ABD Kongresi'nin 3 Üyesi, Kıbrıs'a Ercan Havaalanı'ndan Giriş Yaptı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/69>)

πενθήμερης επίσκεψης της στην Τουρκία· στην περίπτωση αυτήν, ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Sak, και ο αναλυτής του ΤΕΡΑΥ για θέματα οικονομική πολιτικής, Esen Çağlar, έκαναν μία παρουσίαση στα μέλη της ομάδας, με θέμα την τουρκική οικονομία¹⁷¹. Ένα χρόνο αργότερα, την περίοδο 19 – 26 Μαΐου 2012, η Ομάδα Εργασίας Τουρκίας επισκέφθηκε εκ νέου την Τουρκία· στις 25 Μαΐου, τα μέλη της συμμετείχαν σε διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο ΤΕΡΑΥ. Σε αυτήν μίλησαν ο τέως Υφυπουργός Εξωτερικών και Σύμβουλος του ΤΟΒΒ, Uğur Ziyal, και ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Sak¹⁷².

Η τρίτη επίσκεψη πραγματοποιήθηκε στις 11 Απριλίου 2013. Στη διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε, τα μέλη της Ομάδας Εργασίας αντάλλαξαν απόψεις με τον Ziyal, καθώς και με τον Διευθυντή του Κέντρου Αμερικανικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ, Bülent Aliriza. Αξίζει να αναφερθεί ότι, μετά τη συνεδρίαση, η αμερικανική αντιπροσωπεία συναντήθηκε με φοιτητές του Οικονομικού και Τεχνολογικού Πανεπιστημίου του ΤΟΒΒ, καθώς και με ερευνητές του ΤΕΡΑΥ, και απάντησαν σε ερωτήσεις¹⁷³.

Εκτός των επισκέψεων της Ομάδας Εργασίας Τουρκίας, σημειώνονται και άλλες επισκέψεις αμερικανών πολιτικών. Στις 24 Ιανουαρίου 2011, για παράδειγμα, στο ΤΟΒΒ διοργανώθηκε μία διάσκεψη, με τη συμμετοχή των Jose W. Fernandez, Βοηθού Γραμματέα, Υπεύθυνου για θέματα Οικονομίας, Ενέργειας και Εργασιακού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Εξωτερικών, και του Michael Camunoz, Αναπληρωτή Γραμματέα του Υπουργείου Εμπορίου των ΗΠΑ. Στη διάσκεψη, ο Πρόεδρος του ΤΟΒΒ, Hisarçiklioğlu, τόνισε, μεταξύ άλλων, στους αμερικανούς αξιωματούχους ότι αναμένει τη συμβολή των ΗΠΑ, και ότι με μία πιο ισχυρή Τουρκία θα είναι εφικτή μία πιο ισχυρή συνεργασία. Ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Sak, επεσήμανε, εξάλλου, ότι ο νέος Τουρκικός Εμπορικός Κώδικας αίρει πολλά από τα μέχρι τότε εμπόδια στις επενδύσεις ξένων εταιρειών στην Τουρκία¹⁷⁴.

Η επίσκεψη και οι επαφές των δύο προαναφερθέντων αμερικανών αξιωματούχων με στελέχη του ΤΕΡΑΥ είχαν ως προφανή σκοπό την αύξηση των αμερικανικών επενδύσεων στην Τουρκία, αλλά και τη διεύρυνση της τουρκο – αμερικανικής οικονομικής συνεργασίας. Τα ίδια κίνητρα πρέπει να είχε και η επίσκεψη του μέλους του Κογκρέσου, Keith Ellison, στο SAM, στις 22 Απριλίου 2011. Ο Ellison ήταν ένας από τους δύο μουσουλμάνους του Κογκρέσου· ήταν επίσης μέλος της Επιτροπής Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών. Ο Ellison είχε συνάντηση, τόσο με τον Πρόεδρο του SAM, Dr Bülent Aras, όσο και με εκπροσώπους της TUSKON (Türkiye İřadamları ve Sanayiciler Konfederasyonu – Τουρκική Συνομοσπονδία Επιχειρηματιών και Βιομηχάνων)¹⁷⁵.

¹⁷¹“ABD Kongresi Heyeti TEPAV'daydı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2083>)

¹⁷²“ABD’li Kongre Üyeleri, TEPAV’daydı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2935>)

¹⁷³“ABD’li Eski Parlamenterlerden TEPAV’a Ziyaret...” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3436>).

¹⁷⁴“TEPAV Direktörü Sak, ABD’yi Yeni Kanun’la Yatırıma Çağırđı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1884>)

¹⁷⁵“ABD Kongresi Üyesi Keith Ellison’ın Merkez Başkanımızı Ziyareti” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=317>)

Κάπως διαφορετική ως προς τα κίνητρά της – αλλά εξίσου σημαντική με τις προηγούμενες περιπτώσεις – ήταν η επίσκεψη του Marc Grossman στο TOBB, στο πλαίσιο της διοργάνωσης της Πρώτης Πλατφόρμας TOBB – Brookings Institute. Ο Grossman – που είχε υπάρξει Υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Υπεύθυνος για τις Πολιτικές Υποθέσεις (2001 – 2005) και τις Ευρωπαϊκές Υποθέσεις (1997 – 2000), καθώς και πρώην Πρόεδρος των ΗΠΑ στην Άγκυρα – μίλησε για τις τουρκο – αμερικανικές σχέσεις, υπό το πρίσμα της ευρωπαϊκής προοπτικής της Τουρκίας. Επιπλέον, την ίδια ημέρα, ο Grossman συμμετείχε σε κλειστή διάσκεψη, που πραγματοποιήθηκε από το TOBB – EPRI, με θέμα το Κυπριακό¹⁷⁶.

Η συνεργασία ανάμεσα στο ΤΕΡΑΥ και σε αμερικανικούς φορείς πιστοποιείται και από τις δύο επισκέψεις αμερικανών στρατιωτικών στο ΤΕΡΑΥ, στο πλαίσιο του Carstone Program. Το Carstone Program, που λειτουργεί εντός του National Defence University, έχει ως στόχο να γαλουχήσει πολιτικούς και στρατιωτικούς ηγέτες, οι οποίοι θα αναλάβουν καθήκοντα στον τομέα της εθνικής και διεθνούς ασφάλειας. Το Carstone Group – δηλαδή η ομάδα των σπουδαστών του Προγράμματος – αποτελούνταν από 20 υψηλόβαθμους στρατιωτικούς, υπό την ηγεσία του Ναυάρχου ε.α., Henry Chiles. Μεταξύ άλλων, η ομάδα πραγματοποιούσε επισκέψεις στις ΗΠΑ, στην Ευρώπη, και στην Ασία· συνολικά επισκέπτονταν περίπου 60 κράτη. Στις χώρες όπου επισκέπτονταν, τα μέλη του Carstone Program συμμετείχαν σε διάφορες διασκέψεις με στελέχη από δεξαμενές σκέψης ή εκπροσώπους των ΜΜΕ.

Το Carstone Group επισκέφθηκε το ΤΕΡΑΥ στις 17 Φεβρουαρίου 2011· στη διάσκεψη που ακολούθησε, ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Sak, ενημέρωσε την αμερικανική αντιπροσωπεία για τις δραστηριότητες του ιδρύματος. Πρέπει, πάντως, να σημειωθεί ότι μετά το τέλος της διάσκεψης, η αμερικανική αντιπροσωπεία απένειμε τιμητική πλακέτα στον Sak¹⁷⁷. Η δεύτερη επίσκεψη του Carstone Group έγινε στις 20 Φεβρουαρίου 2012· αυτήν τη φορά, η αμερικανική αντιπροσωπεία αριθμούσε σχεδόν 25 άτομα, τα οποία βρίσκονταν υπό την ηγεσία του Ναυάρχου, Leon A. Edney. Στη διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε, ο Sak μίλησε για την τουρκική οικονομία· παράλληλα, ο πρώην Υφυπουργός Εξωτερικών και Σύμβουλος του TOBB, Uğur Ziyal, αναφέρθηκε στην τουρκική εξωτερική πολιτική¹⁷⁸.

Επιπρόσθετα, μέλη αμερικανικών δεξαμενών σκέψης επισκέφθηκαν το SAM, στις 12 Οκτωβρίου 2011. Ο Υποδιευθυντής του Τομέα Εξωτερικής Πολιτικής του Brookings Institute, Ted Piccone· ο Αντιπρόεδρος του Center for American Progress, Faiz Shakir· και ο Διευθυντής του Hudson Institute, Richard Weitz, είχαν συνομιλίες με στελέχη του SAM· αντικείμενα των συνομιλιών ήταν οι σχέσεις

¹⁷⁶“ABD Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Marc Grossman, TOBB'a Konuk Oldu”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/93>)

¹⁷⁷“TEPAV, Amerikalı Generallere Türkiye Ekonomisi Anlattı”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1934>)

¹⁷⁸“ABD’li Üst Düzey Askerler, Eğitim İçin TEPAV’ı Ziyaret Etti”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2688>)

Τουρκίας – Ρωσίας, Ρωσίας – Ιράν, η Αραβική Άνοιξη, καθώς και θέματα συνεργασίας Τουρκίας – ΗΠΑ σε περιφερειακό επίπεδο¹⁷⁹. Με δεδομένη την επιρροή που ασκούν οι αμερικανικές δεξαμενές σκέψης στα κέντρα λήψης αποφάσεων των ΗΠΑ, οι επαφές με τέτοια ιδρύματα έχουν ως σκοπό να αναδείξουν τη διπλωματική και γεωστρατηγική σημασία της Τουρκίας στην ευρύτερη περιοχή.

Γ) Προγράμματα ανταλλαγής αμερικανών και τούρκων φοιτητών, και επισκέψεις αμερικανών φοιτητών στις τουρκικές δεξαμενές σκέψης

Το ενδιαφέρον των τουρκικών δεξαμενών σκέψης για σύσφιξη των τουρκο – αμερικανικών σχέσεων δεν περιορίζεται μόνο στους υψηλόβαθμους κρατικούς και στρατιωτικούς αξιωματούχους των ΗΠΑ· τουναντίον, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους εκκολαπτόμενους, μελλοντικούς ηγέτες. Στο πλαίσιο αυτό, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης συμμετέχουν ενεργά σε προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών, καθώς και σε επιμορφωτικές δραστηριότητες για φοιτητές από τις ΗΠΑ.

Ενδεικτική ως προς αυτό είναι η συμμετοχή του ΤΕΡΑΥ στο Πρόγραμμα *Young Turkey/ Young America*. Το Πρόγραμμα αυτό ξεκίνησε το 2009 από την τότε Υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ, Hilary Rodham Clinton, και χρηματοδοτείται από το Γραφείο Εκπαιδευτικών και Πολιτιστικών Υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ. Δικαίωμα συμμετοχής έχουν νέοι ηλικίας 24 – 35 ετών, που συνιστούν εν δυνάμει αναδυόμενους ηγέτες στον κυβερνητικό τομέα, στον κλάδο των επιχειρήσεων, αλλά και σε μη κερδοσκοπικούς τομείς. Στο πλαίσιο του Προγράμματος, οι συμμετέχοντες θα μείνουν δύο εβδομάδες στις ΗΠΑ, και δύο εβδομάδες στην Τουρκία, παρακολουθώντας σεμινάρια και έχοντας επαφές με ειδικούς από διάφορα γνωστικά πεδία¹⁸⁰.

Το ΤΕΡΑΥ έχει συμμετάσχει τουλάχιστον δύο φορές στο τουρκικό κομμάτι του Προγράμματος, σύμφωνα με τις πληροφορίες που αντλούνται από την ιστοσελίδα του. Στις 30 Μαΐου 2011, το ΤΕΡΑΥ οργάνωσε ένα πάνελ για τους συμμετέχοντες στο Πρόγραμμα· στο πάνελ μίλησαν διάφοροι ειδικοί για την οικονομία και την εξωτερική πολιτική της Τουρκίας, καθώς και για τις επερχόμενες εκλογές. Μεταξύ των ομιλητών ήταν ο Ziyal· ο Sarp Kalkan, αναλυτής του ΤΕΡΑΥ για θέματα οικονομικής πολιτικής· και ο Αναπληρωτής Καθηγητής του Πολυτεχνείου Μέσης Ανατολής, Dr Özgehan Şenayna. Μετά το τέλος των παρουσιάσεων, μάλιστα, παρατέθηκε κοκτέιλ¹⁸¹.

¹⁷⁹“Brookings Enstitüsü ve “Center for American Progress” Temsilcilerinin Merkezimizi Ziyareti”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=265>)

¹⁸⁰“US–Turkish Exchange Fostering Bilateral Relations and Dialogue” (<http://www.acus.org/press/us-turkish-exchange-fostering-bilateral-relations-and-dialogue>)

¹⁸¹“Geleceğin Amerikalı ve Türk Liderlerine TERAV'da Panel...” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2141>)

Το ΤΕΡΑΥ πραγματοποίησε νέο πάνελ για το Πρόγραμμα Young Turkey/ Young America, στις 8 Μαρτίου 2013. Στο πάνελ μίλησαν ο Διευθυντής του Κέντρου Αμερικανικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ, Dr Bülent Alınza· ο Kalkan· και ο Ερευνητής του Ινστιτούτου Νομικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ, Mehmet Ratır. Τα θέματα για τα οποία έγινε λόγος, ήταν η οικονομία και η εξωτερική πολιτική της Τουρκίας, καθώς και η διαδικασία εκπόνησης νέου Συντάγματος¹⁸².

Το ΤΕΡΑΥ, ωστόσο, διοργανώνει συναντήσεις νέων αμερικανών και τούρκων ειδικών, και εκτός του προαναφερθέντος Προγράμματος. Στις 27 – 28 Αυγούστου 2012, στο ΤΕΡΑΥ διοργανώθηκε μία διάσκεψη με συμμετοχή νέων ειδικών από τις ΗΠΑ και την Τουρκία· βασικό θέμα συζήτησης ήταν τα πυρηνικά όπλα. Η διάσκεψη πραγματοποιήθηκε από κοινού, από το ΤΕΡΑΥ και το CSIS.

Η παρουσία του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών στην εν λόγω διάσκεψη, εκτός από αισθητή, είναι και ενδεικτική της συνεργασίας του με τις τουρκικές δεξαμενές σκέψης. Με εξαίρεση την πρώτη συνεδρία – που πραγματοποιήθηκε υπό το συντονισμό του Dr Erhan Türbedar, Αναλυτή του ΤΕΡΑΥ για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής – οι υπόλοιπες έγιναν υπό το συντονισμό του πρώην Πρέσβη και Διευθυντή του Κέντρου Εμπορικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ, Bozkurt Aran. Επιπλέον, μεταξύ των ομιλητών ήταν και ο Levent Gümrükçü, Γενικός Υποδιευθυντής της Διεύθυνσης Πολιτικού Σχεδιασμού του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών. Αξίζει να σημειωθεί, επίσης, ότι στο πλαίσιο της διάσκεψης, οι συμμετέχοντες επισκέφθηκαν και το Υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας¹⁸³.

Σε άλλες περιπτώσεις, φοιτητές από τις ΗΠΑ, που ενίοτε βρίσκονται με άλλη αφορμή στην Τουρκία, επίσης προσκαλούνται στο ΤΕΡΑΥ, όπου συμμετέχουν σε διασκέψεις ή παρακολουθούν σεμινάρια σχετικά με τις πολιτικές, οικονομικές ή κοινωνικές δομές της Τουρκίας. Ενδιαφέρον παρουσιάζει, ως προς αυτό, ότι το ΤΕΡΑΥ δέχθηκε τρεις φορές επίσκεψη από ομάδες φοιτητών, προερχόμενες από τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Washington. Η πρώτη επίσκεψη πραγματοποιήθηκε στις 9 Ιουνίου 2006, στο πλαίσιο προγράμματος του Ινστιτούτου Μελέτης της Οικονομικής Πολιτικής (EPRI), του ΤΕΡΑΥ. Οι φοιτητές συμμετείχαν σε διάσκεψη με θέμα “Turkey at a Glance”, στην οποία συζητήθηκαν οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά θέματα της Τουρκίας. Μεταξύ άλλων, μίλησαν ο Πρέσβης, Faruk Loğoğlu, ο Dr İnanç Atılğan, μέλος ΔΕΠ του Τμήματος Ιστορίας στο Οικονομικό και Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο του ΤΟΒΒ, καθώς και ο Onur Mumcu, υποψήφιος διδάκτωρ στο Πανεπιστήμιο του Harvard¹⁸⁴.

¹⁸²“Genç Türkiye/Genç Amerika Programı Katılımcıları TEPAV’daydı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3413>)

¹⁸³“Nükleer Güvenlik Uzmanları, TEPAV’da Buluştu” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3094>)

¹⁸⁴“American University Öğrencileri TEPAV’da” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/172>) Στη συγκεκριμένη ανακοίνωση του ΤΕΡΑΥ, μάλιστα, αναφέρεται ότι αυτή ήταν η δεύτερη φορά που φοιτητές από τη συγκεκριμένη Σχολή αυτού του Πανεπιστημίου συμμετείχαν στο Πρόγραμμα αυτό του ΤΕΡΑΥ. Δυστυχώς η ανακοίνωση για την πρώτη συμμετοχή δεν εντοπίστηκε μεταξύ των διαδικτυακών

Η δεύτερη επίσκεψη πραγματοποιήθηκε στις 8 Ιουνίου 2007· οι φοιτητές ενημερώθηκαν για τις τελευταίες εξελίξεις στην Τουρκία, τις εξελίξεις στις σχέσεις Τουρκίας – ΕΕ. Καθώς και για την τουρκική εξωτερική πολιτική¹⁸⁵. Σε παρόμοιο πλαίσιο κινήθηκε η ενημέρωση των φοιτητών και κατά την τρίτη επίσκεψη, η οποία έγινε στις 5 Ιουνίου 2009. Στην περίπτωση αυτήν, ο ερευνητής του ΤΕΡΑΥ, Haki Ramuk, έκανε στους φοιτητές μία διάλεξη για την οικονομία της Τουρκίας, ενώ η ερευνήτρια του ΤΕΡΑΥ, Neslihan Kartanoğlu, αναφέρθηκε στις σχέσεις της Τουρκίας με τη Μέση Ανατολή, και τα προγράμματα του ΤΕΡΑΥ στην περιοχή αυτήν. παράλληλα, η ερευνήτρια του ΤΕΡΑΥ, Sinem Akgül Aşikmeşe, τους μίλησε για τις σχέσεις Τουρκίας – ΕΕ¹⁸⁶.

Επιπρόσθετα, στις 25 Μαΐου 2012, 15μελής αντιπροσωπεία, αποτελούμενη από βαλκάνιους φοιτητές, οι οποίοι κάνουν μεταπτυχιακό ή ακολουθούν ακαδημαϊκή καριέρα σε Πανεπιστήμια των ΗΠΑ, επισκέφθηκαν το ΤΕΡΑΥ· ο αναλυτής για θέματα εξωτερικής πολιτικής του ΤΕΡΑΥ, Dr. Erhan Türbedar, ενημέρωσε την αντιπροσωπεία για την πολιτική που ακολουθεί η Τουρκία στα Βαλκάνια¹⁸⁷.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η επίσκεψη ομάδας φοιτητών από το Tufts University στο SAM, στις 11 Ιανουαρίου 2013· οι φοιτητές εκπροσωπούσαν το ίδρυμα “*New Initiative for Middle East Peace*” (NIMEP). Την ομάδα υποδέχθηκε ο Αντιπρόεδρος του SAM, Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Mesut Özcan, ο οποίος τους μίλησε για την στάση της Τουρκίας έναντι του εμφυλίου στη Συρία, την ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας, καθώς και για τις προοπτικές εκδημοκρατισμού του τουρκικού κράτους¹⁸⁸.

Δ) Συνεργασία ανάμεσα στις εξεταζόμενες τουρκικές δεξαμενές σκέψης, και σε αντίστοιχα αμερικανικά ιδρύματα

Η συνεργασία ανάμεσα στις τουρκικές και στις αμερικανικές δεξαμενές σκέψης έχει δύο κύριες επιδιώξεις:

Την ενημέρωση των αμερικανικών κέντρων αποφάσεων σχετικά με τις εσωτερικές εξελίξεις στην Τουρκία και τη σύγχρονη τουρκική εξωτερική πολιτική, αλλά και τη δυνατότητα της Τουρκίας να

ανακοινώσεων του ΤΕΡΑΥ· ακόμα και έτσι, όμως, η πυκνότητα των συμμετοχών υποδεικνύει ότι υπάρχει ευρύτερη συνεργασία ανάμεσα στο ΤΕΡΑΥ και στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Washington.

¹⁸⁵“TEPAV, American University Hukuk Fakültesi Öğrencilerini Ağırladı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/298>)

¹⁸⁶“ABD’li Hukuk Öğrencileri TEPAV’da” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/483>)

¹⁸⁷“Balkan Gençleri, TEPAV’ı Ziyaret Etti”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2909>)

¹⁸⁸“Tufts Üniversitesi Öğrencileri’nin Merkezimizi Ziyareti” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=3184>). Το Tufts University έχει εκτός των άλλων, καλή συνεργασία και με το ΤΕΡΑΥ, όπως προκύπτει από τις κοινές τους δραστηριότητες, οι οποίες παρατίθενται στην παρούσα μελέτη

λειτουργήσει ως ισχυρός περιφερειακός παίκτης στην περιοχή. Με τον τρόπο αυτόν, άλλωστε, επιδιώκεται και η σύσφιγξη των τουρκο – αμερικανικών σχέσεων

Την ενημέρωση των τούρκων πολιτικών, κρατικών αξιωματούχων και ακαδημαϊκών σχετικά με τις εξελίξεις στο εσωτερικό των ΗΠΑ, καθώς και για τους χειρισμούς της Washington σε περιοχές άμεσου ενδιαφέροντος για την Τουρκία.

Οι δύο επιδιώξεις συνιστούν, ως κάποιο ποσοστό τουλάχιστον, συγκοινωνούντα δοχεία: εφόσον η ενημέρωση των αμερικανικών φορέων γίνεται (και) από στελέχη των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, είναι πολύ πιθανόν ότι η κύρια έμφαση δίνεται στις δυνατότητες της Τουρκίας ως ισχυρής περιφερειακής δύναμης. Επιπλέον, στο βαθμό που οι αναλύσεις των αμερικανικών think tanks είναι προϊόν της συνεργασίας τους με τους αντίστοιχους φορείς, οι γεωστρατηγικές, πολιτικές και διπλωματικές εκτιμήσεις για το ρόλο της Τουρκίας είναι επίσης πιθανόν να βρίσκονται εγγύτερα προς τις επίσημες τουρκικές απόψεις.

Η ύπαρξη στενής συνεργασίας ανάμεσα στο CSIS και στο ΤΕΡΑΥ έχει ήδη αναφερθεί, καθώς και ότι ο Bülent Alınza αποτελεί, κατά κάποιο τρόπο, ένα συνδετικό κρίκο μεταξύ των δύο ιδρυμάτων. Αναφορικά με την αντίληψη του CSIS για το ρόλο της Τουρκίας στην ευρύτερη περιοχή της, ενδεικτική μπορεί να θεωρηθεί η ομιλία που εκφώνησε στο ΤΕΡΑΥ ο Jeff Mankoff, Visiting Scholar στο Πανεπιστήμιο του Columbia και Υποδιευθυντής του Προγράμματος Ρωσίας και Ευρασίας, του CSIS¹⁸⁹. Η ομιλία του Mankoff έγινε στις 22 Αυγούστου 2012, και αφορούσε στην αμερικανική εξωτερική πολιτική στην Κεντρική Ασία. Ο Mankoff υποστήριξε, μεταξύ άλλων, ότι η Τουρκία μπορεί να αναλάβει ευρύτερο ρόλο στην περιοχή αυτήν, δίνοντας έμφαση στη δραστηριότητα των τουρκικών εταιριών στην περιοχή. Επιπλέον τόνισε ότι η Τουρκία μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο και στο Αφγανιστάν, μολονότι δεν αναγνωρίζεται από τις ΗΠΑ¹⁹⁰.

συνεργασία των δύο δεξαμενών σκέψης για την προβολή των τουρκικών θέσεων στις ΗΠΑ, πιστοποιείται από μερικές ακόμα κοινές δραστηριότητες. Στις 18 Σεπτεμβρίου 2007, για παράδειγμα πραγματοποιήθηκε στις ΗΠΑ ένα συνέδριο με τίτλο: “Η Τουρκία μετά τις εκλογές για την Προεδρία της Δημοκρατίας και τις εθνικές εκλογές” · το Συνέδριο ήταν αποτέλεσμα της συνεργασίας ανάμεσα στο ΤΕΡΑΥ, στο TOBB, στο CSIS, και στο NDI (National Democratic Institute). Εναρκτήρια ομιλία πραγματοποίησε ο Πρόεδρος του TOBB, Rifat Hisarciklioğlu, ενώ προεδρεύων στην πρώτη συνεδρία ήταν ο Διευθυντής Προγράμματος Ευρασίας του NDI Nelson Ledsky. Στη συνεδρία μίλησαν:

1. Ο αρθρογράφος της *Yeni Şafak*, Fehmi Kovu
2. Ο αρθρογράφος της *Radikal*, Murat Yetkin και
3. Ο αρθρογράφος της *Hürriyet* Yalçın Doğan.

¹⁸⁹Γι’ αυτό, βλ. το βιογραφικό του Mankoff, όπως δίνεται από την ιστοσελίδα του CSIS

<http://csis.org/expert/jeffrey-mankoff>

¹⁹⁰“ABD’nin Orta Asya’da İlğisi Uzak Doğu ile Pasifiklere Kayıyor”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3078>)

Στη δεύτερη συνεδρία προεδρεύων ήταν ο – ακόμα Διευθυντής Προγράμματος Τουρκίας του CSIS – Alinza· στη συνεδρία αυτήν, η εστίαση στα οικονομικά θέματα της Τουρκίας. Σε αυτήν μίλησαν, μεταξύ άλλων, ο Διευθυντής του TEPAV, Güven Sak, και ο πρώην Πρόεδρος της Κεντρικής Τράπεζας της Τουρκίας και νυν Διευθυντής του Ινστιτούτου Σταθερότητας του TEPAV, Süreya Serdengeçti¹⁹¹. Παράλληλα, σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση του TEPAV, με σκοπό τη συμβολή τους στις τουρκο – αμερικανικές σχέσεις, το TEPAV από κοινού με το CSIS ετοιμάζουν από μία έκθεση. Τον Ιανουάριο του 2009, μάλιστα, οι εκθέσεις αυτές παρουσιάστηκαν στο πλαίσιο μιας διάσκεψης, στην Άγκυρα. Στη διάσκεψη συμμετείχαν, μεταξύ άλλων, ο Αντιπρόεδρος και Διευθυντής Προγράμματος του CSIS, Stefan J. Flanagan· ο Διευθυντής Προγράμματος Ρωσίας και Ευρασίας του CSIS, Andrew Kuchins· ο Διευθυντής Προγράμματος Τουρκίας του CSIS, Alinza· και ο Ειδικός του Προγράμματος Διεθνούς Ασφάλειας του CSIS, Samuel Brannen.

Ενδεικτική της βαρύτητας που έχουν οι δύο εκθέσεις, τόσο για το τουρκικό όσο και για το αμερικανικό κοινό, είναι η επαγγελματική ιδιότητα των συντακτών της. Η έκθεση του TEPAV ετοιμάζεται από επιτροπή αποτελούμενη από ειδικούς επί της οικονομίας και επί των διεθνών σχέσεων. Αντίστοιχα, στην επιτροπή του CSIS που ετοιμάζει την αντίστοιχη έκθεση, συμμετέχουν οι Zbigniew Brezinski και Brent Scowcroft· οι Brezinski και Scowcroft κατά το παρελθόν είχαν υπάρξει Σύμβουλοι Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ¹⁹².

Μία ακόμα διάσκεψη με ιδιαίτερο ενδιαφέρον – ως προς την τελική της στόχευση – πραγματοποιήθηκε στις 20 Νοεμβρίου, στην Άγκυρα. Ο τίτλος της διάσκεψης ήταν “Οι σχέσεις Τουρκίας – ΗΠΑ και η Μέση Ανατολή, μετά τις αμερικανικές εκλογές”· ομιλητές ήταν ο – Διευθυντής του Κέντρου Αμερικανικών Μελετών του TEPAV, πλέον – Alinza. Συγχρόνως, το CSIS, σε συνεργασία με το SAM, εξέδωσε στην Washington ένα φυλλάδιο, με τίτλο “US – Turkish Relations: a review at the beginning of the third decade of the post – Cold War era”· το φυλλάδιο ήταν διαθέσιμο και σε ηλεκτρονική μορφή¹⁹³. Η συμμετοχή του SAM είναι σε κάθε περίπτωση, άξια επισήμανσης με δεδομένο ότι ως think tank το SAM υπάγεται στο Υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας. Αποδεικνύει, εξάλλου, το βαθμό επιρροής που μπορεί να ασκήσει η Άγκυρα στους πολιτικούς και διπλωματικούς κύκλους της Washington, μέσω των think tanks.

Σε παρόμοιο πλαίσιο πρέπει να ενταχθούν τα κίνητρα για τη διοργάνωση, από το TEPAV, σε συνεργασία με το TUFTS University, ενός πάνελ με τίτλο “Η εμφάνιση της Τουρκίας ως περιφερειακής δύναμης: επιλογές και δυσκολίες”· το πάνελ διοργανώθηκε στις 30 Μαΐου 2012, στην Άγκυρα, και ο τίτλος του είναι ενδεικτικός του προσανατολισμού του. Η συμμετοχή υψηλόβαθμων στελεχών από το TUFTS University υποδηλώνει, αν μη τι άλλο, ψήφο εμπιστοσύνης εκ μέρους του ακαδημαϊκού αυτού ιδρύματος, στο ρόλο που φιλοδοξεί να παίξει η Άγκυρα στην περιοχή.

¹⁹¹“ABD’de Seçimler Sonrası Türkiye Anlatıldı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/324>)

¹⁹²“Türk–Amerikan İlişkiler İçin TEPAV ve CSIS İşbirliği” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/452>)

¹⁹³“Seçimlerin Ardından ABD – Türkiye İlişkileri Ortadoğu Çıkmasında...” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3259>)

Από αμερικανικής πλευράς, εναρκτήρια ομιλία πραγματοποίησε ο Κοσμήτορας του TUFTS University, Stephen Bosworth, ενώ μίλησαν επίσης η Καθηγήτρια Leila Fawaz, Διευθύντρια του CEMS (Center for Eastern Mediterranean Studies) και μέλος ΔΕΠ του TUFTS University · ο Καθηγητής Vali Nasr, από το Fletcher School of Law and Diplomacy του ίδιου Πανεπιστημίου · καθώς και ο Πρόεδρος του TUFTS University, Antony Monaco. Από τουρκικής πλευράς, εναρκτήρια ομιλία εκφώνησε η Διευθύντρια του TEPAV για την ΕΕ, Nilgün Arisan Eratp · μίλησαν επίσης, ο επικεφαλής του Τμήματος Πολιτικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Εξωτερικών, Πρέσβης Esat Şafak Göktürk · η Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Πολυτεχνείου Μέσης Ανατολής, Dr Özlem Tür · και ο Uğur Ziyal¹⁹⁴.

Οι δραστηριότητες που έχουν ενημερωτικό χαρακτήρα, εστιάζονται σε τρία κυρίως ζητήματα:

- I. Στις αμερικανικές εκλογές του 2008 και του 2012.
- II. Στις σχέσεις των ΗΠΑ με τις χώρες της Μέσης Ανατολής
- III. Στην αντίληψη των ΗΠΑ για το Αρμενικό ζήτημα.

Το TEPAV διοργάνωσε 4 συνολικά διασκέψεις για τις αμερικανικές εκλογές του 2008, με τη συμμετοχή σημαντικών ακαδημαϊκών και εκπροσώπων από τον ακαδημαϊκό τομέα. Στις 15 Οκτωβρίου 2008, το TEPAV σε συνεργασία με την πρεσβεία των ΗΠΑ στην Άγκυρα, διοργάνωσε μία στρογγυλή τράπεζα με θέμα “US Elections: Political Dynamics of the Race and Electoral Collage”. Κύριος Ομιλητής στην εκδήλωση ήταν το πρώην μέλος της αμερικανικής Βουλής των Αντιπροσώπων και νυν μέλος του Εκτελεστικού Συμβουλίου του ICG, Stephen J. Solarz¹⁹⁵. Περίπου 2 εβδομάδες αργότερα, στις 28 Οκτωβρίου 2008, το TEPAV διοργάνωσε νέα στρογγυλή τράπεζα με τη συμμετοχή του Soner Çağartay, Διευθυντή Προγράμματος Τουρκίας του αμερικανικού think tank “Washington Institute for Near East Policy”. Ο Çağartay μίλησε, μεταξύ άλλων, για την κατάσταση στη Μέση Ανατολή, αλλά για την πολιτική που πιθανόν να ακολουθούσε ο νέος Πρόεδρος έναντι της Κύπρου, του Ιράκ, του Ιράν και της Τουρκίας¹⁹⁶.

Η επόμενη στρογγυλή τράπεζα για το θέμα αυτό πραγματοποιήθηκε 3 εβδομάδες μετά τις αμερικανικές εκλογές, και μάλλον είχε χαρακτήρα απολογισμού και εκτιμήσεων για την πολιτική που επρόκειτο να ακολουθήσει η Washington. Κύριος ομιλητής ήταν ο Alinza, ως Διευθυντής Προγράμματος Τουρκίας του CSIS. Ο Alinza έκανε λόγο για το μέλλον των τουρκο – αμερικανικών σχέσεων υπό το πρίσμα της εκλογής Obama · τόνισε, εξάλλου, ότι η Τουρκία είναι χώρα στρατηγικής

¹⁹⁴“Bölgesel Güç Olarak Türkiye'nin Seçimleri ve Yaşadığı Zorluklar Tartışıldı”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2921>)

¹⁹⁵“ABD Başkanlık Seçimleri TEPAV'da Gerçekleştirilen Toplantıda Değerlendirildi”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/427>)

¹⁹⁶“TEPAV'da Amerikan Başkanlık Seçimleri ve Olası Sonuçları Değerlendirildi”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/430>)

σημασίας για τις ΗΠΑ, και για τον λόγο αυτόν παίζει σημαντικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων εκ μέρους της Washington, όσον αφορά την αμερικανική εξωτερική πολιτική¹⁹⁷.

Η τελευταία στρογγυλή τράπεζα του TEPAV, που αφορούσε τις εκλογές του 2008, έγινε στις 18 Δεκεμβρίου 2008, με κύριο ομιλητή τον Πρόεδρο του TÜSİAD – US, Abdullah Akyüz. Ο Akyüz έκανε λόγο για τις προτεραιότητες του νέου Προέδρου στα πεδία της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής, για τον τρόπο με τον οποίο η εκλογή Obama επηρεάζει τις σχέσεις των ΗΠΑ με τη Ρωσία και το Ιράν, αλλά και για τις τουρκο – αμερικανικές σχέσεις¹⁹⁸.

Αντιστοίχως, για τις αμερικανικές εκλογές του 2012, πραγματοποιήθηκαν 3 διασκέψεις στο TEPAV· οι δύο πρώτες πραγματοποιήθηκαν αρκετούς μήνες νωρίτερα πριν τη ημερομηνία των εκλογών, ενώ η τρίτη, σχεδόν ένα μήνα πριν τις εκλογές. Η πρώτη στρογγυλή τράπεζα πραγματοποιήθηκε στις 22 Νοεμβρίου 2011 – σχεδόν ένα χρόνο πριν τις επικείμενες εκλογές· ο τίτλος της στρογγυλής τράπεζας ήταν “Η πολιτική των ΗΠΑ: Προς τις εκλογές του 2012”. Στην εκδήλωση αυτήν μίλησε και πάλι ο Alınza, ως στέλεχος του CSIS¹⁹⁹. Ο Alınza μίλησε και στη στρογγυλή τράπεζα της 4ης Ιανουαρίου 2012, με τίτλο “Η Πρώτη Στάση του Δημοκρατικού Κόμματος στην Προεκλογική Κούρσα: Αξιολόγηση των Αποτελεσμάτων της Πολιτείας της Iowa”²⁰⁰.

Η τρίτη διάσκεψη για τις αμερικανικές εκλογές του 2012 έγινε στις 4 Οκτωβρίου· κύριο ομιλητές σε αυτήν ήταν ο Dr Danny Hayes, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο George Washington, των ΗΠΑ. Ο Hayes αναφέρθηκε, κατά κύριο λόγο, στην εκλογική διαδικασία, σε στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη δημοφιλία των δύο υποψηφίων, αλλά και στα κομβικά σημεία που θα κρίνουν το εκλογικό αποτέλεσμα²⁰¹.

Οι διασκέψεις του TEPAV που αφορούν στις σχέσεις των ΗΠΑ με τις χώρες της Μέσης Ανατολής στις περισσότερες περιπτώσεις έχουν επιμέρους εστίαση στο ρόλο του Ιράν και στις ιρανο – τουρκικές σχέσεις. Στις 14 Φεβρουαρίου 2006, για παράδειγμα, πραγματοποιήθηκε στο TEPAV στρογγυλή τράπεζα με θέμα “Οι Τουρκο – Αμερικανικές Σχέσεις Υπό το Πρίσμα των Τελευταίων Εξελίξεων στο Ιράν”²⁰². Βασικός ομιλητής στη διάσκεψη ήταν ο Alınza, όπως και σε εκείνη την 7η Μαρτίου 2008. Στην τελευταία έγινε λόγος για τα αίτια των τουρκικών επιχειρήσεων στο Βόρειο Ιράκ, για το

¹⁹⁷“ABD Seçimleri Sonrasında Türk–American İlişkileri” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/441>)

¹⁹⁸“Türkiye–ABD Yuvarlak Masa Toplantısı Toplantılarının Dördüncüsü TEPAV’ da Gerçekleştirildi”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/446>)

¹⁹⁹“ABD Seçim Havaasına Girdi, Gelişmeler TEPAV’da Tartışıldı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2466>)

²⁰⁰“ABD Başkanlık Yarışının İlk Durak Iowa Sonuçları, TEPAV’da Tartışıldı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2577>)

²⁰¹“ABD Başkanlık Seçimlerine 1 Ay kala Son Durum TEPAV’da Ele Alındı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3165>)

²⁰²“İran’daki Son Gelişmeler Işığında Türk–American İlişkileri” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/118>)

Αφγανιστάν, τις ισορροπίες εντός του ΝΑΤΟ, τα ενεργειακά θέματα, αλλά και τις σχέσεις με το Ιράν²⁰³.

Το Ιράν ήταν αποκλειστικό αντικείμενο συζήτησης της στρογγυλής τράπεζας που πραγματοποιήθηκε στις 29 Απριλίου 2008 στο ΤΕΡΑΒ· θέμα της στρογγυλής τράπεζας, συγκεκριμένα, ήταν ο Πρέσβης Greg Schulte, Μόνιμος Αντιπρόσωπος των ΗΠΑ στους Διεθνείς Οργανισμούς στη Βιέννη. Ο Schulte τόνισε, μάλιστα, ότι σε περίπτωση που το Ιράν αποκτήσει πυρηνικά όπλα, συνιστά κύρια απειλή πρωτίστως για το Ισραήλ και την Τουρκία. Πρόσθεσε, ακόμα, ότι η αναστολή της παραγωγής πυρηνικών όπλων εκ μέρους του Ιράν – ή τουλάχιστον, η μετατροπή του προγράμματος αυτού για ειρηνικούς σκοπούς – μπορεί να γίνει μέσω της διπλωματίας και των επενδύσεων· για το λόγο αυτόν, ο Schulte ζητούσε την υποστήριξη της Τουρκίας και στις δύο περιπτώσεις²⁰⁴.

Πέραν του Ιράν, διοργανώνονται συνδιασκέψεις με ευρύτερη εστίαση στα θέματα της Μέσης Ανατολής. Την περίοδο 8 – 9 Μαΐου 2010, για παράδειγμα, διοργανώθηκε από το ΤΕΣΕΒ και το Hollings Center for International Dialogue μία διεθνής διάσκεψη στη Χάλκη, με τίτλο: “Το μέλλον των σχέσεων ΗΠΑ – Τουρκίας: Οι δυνατότητες συνεργασίας στη Μέση Ανατολή”. Σε αυτό συζητήθηκαν κρίσιμα θέματα σχετικά με το Ιράν, το Ιράκ, τη Συρία, το Ισραήλ και την Παλαιστίνη, καθώς και οι στρατηγικοί στόχοι και οι προοπτικές συνεργασίας ανάμεσα στα δύο κράτη²⁰⁵.

Στις 19 Ιανουαρίου 2011, διοργανώθηκε μία διάσκεψη στο ΤΕΡΑΒ με τίτλο “Η Τουρκία, το Ιράκ και το Ενεργειακό Ζήτημα Μετά την Απόσυρση των ΗΠΑ”. Σε αυτήν μίλησε, ο Dr Joost R. Hiltermann, Υποδιευθυντής Προγράμματος Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής του ICG. Ο Hiltermann αναφέρθηκε, μεταξύ άλλων στις τρέχουσες εξελίξεις στην περιοχή, στο ρόλο της Τουρκίας, αλλά και στις έρευνες που διεξάγει η πετρελαϊκή εταιρεία Exxon Mobil στο Βόρειο Ιράκ²⁰⁶.

Το ενδιαφέρον του ΤΕΡΑΒ για το Ιράν και τις ΗΠΑ επανήλθε με δύο ακόμα στρογγυλές τράπεζες, που πραγματοποιήθηκαν το Μάρτιο του 2012. Στις 23 Μαρτίου 2012, διοργανώθηκε μία στρογγυλή τράπεζα με θέμα “Η Εξωτερική Πολιτική των ΗΠΑ τη Χρονιά των Εκλογών: Οι Συνέπειες της Κρίσης με το Ιράν στην Εσωτερική Πολιτική”. Κύριος ομιλητής ήταν ο Aliza· παράλληλα, εκπρόσωποι από δημόσιο τομέα, το διπλωματικό και ακαδημαϊκό χώρο, από ΜΚΟ και από τον Τύπο, σχολίασαν τις τελευταίες εξελίξεις στις ΗΠΑ²⁰⁷. Μία εβδομάδα αργότερα, στις 30 Μαρτίου, στο ΤΕΡΑΒ έγινε νέα στρογγυλή τράπεζα, με τίτλο “Η Ένταση Ανάμεσα στις ΗΠΑ και το Ιράν, και η εικόνα της Παγκόσμιας

²⁰³“Türk–American İlişkileri’ndeki Son Gelişmeler Masaya Yatırıldı”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/380>)

²⁰⁴“ABD Bakış Açısından İran’ın Nükleer Programı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/395>)

²⁰⁵“Uluslararası Konferans: “ABD-Türkiye İlişkilerinin Geleceği: Orta Doğu’da İşbirliği Olanakları”, 8-9 Mayıs 2010, Heybeliada”, *TESEV 2010 Faaliyet Raporu*, σελ. 11

²⁰⁶“ABD Askerinin Çekilmesinin Ardından Irak...” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2535>)

²⁰⁷“ABD’de Seçimlere 7 Ay Kala, İran Seçmenin Gündemin de...”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2774>)

Οικονομίας”· κύριος ομιλητής στην στρογγυλή αυτή τράπεζα ήταν ο ειδικός για θέματα ενέργειας του CSIS, Edward Chow²⁰⁸.

Αν οι σχέσεις των ΗΠΑ με το Ιράν απασχολούν την Τουρκία γιατί και τα δύο αυτά κράτη έχουν πολύ σημαντική παρουσία στη Μέση Ανατολή, το Αρμενικό ζήτημα αποτελεί άλλου είδους πρόβλημα για την Τουρκία. Αν και κάποιοι τούρκοι ακαδημαϊκοί – όπως ο Taner Akşam ή ο Hamit Bozarslan – κάνουν λόγο για “γενοκτονία” αναφορικά με τα γεγονότα του 1915 στην Οθωμανική αυτοκρατορία, η επίσημη τουρκική ηγεσία αρνείται την ύπαρξη ενός τέτοιου ενδεχομένου. Το Αρμενικό ζήτημα έχει αποτελέσει συχνά μείζον πρόβλημα στις σχέσεις της Τουρκίας με την ΕΕ και τις ΗΠΑ²⁰⁹, και εξακολουθεί να επηρεάζει ως κάποιο βαθμό την τουρκική εσωτερική και εξωτερική πολιτική. Το ενδιαφέρον του ΤΕΡΑΒ για την αντίληψη των ΗΠΑ σχετικά με το ζήτημα αυτό, πιθανόν να συνδέεται, ως κάποιο ποσοστό, με τις προσπάθειες αναγνώρισης της αρμενικής γενοκτονίας από το αμερικανικό Κογκρέσο.

Ενδεικτικές ως προς αυτό, είναι δύο διασκέψεις, στις οποίες, στις οποίες συζητήθηκε, μεταξύ άλλων, και το Αρμενικό ζήτημα. Η πρώτη έγινε στο ΤΕΡΑΒ, στις 22 Μαρτίου 2007, με τη συμμετοχή αντιπροσωπείας από το αμερικανικό think tank, “Center on Foreign Relations” (CFR), που έχει ως έδρα τη Νέα Υόρκη. Στη διάσκεψη συζητήθηκε και η πρόταση ψηφίσματος για το Αρμενικό ζήτημα, που επεξεργαζόταν την περίοδο εκείνη το Κογκρέσο²¹⁰. Στη δεύτερη διάσκεψη, που πραγματοποιήθηκε την 1^η Φεβρουαρίου 2010, και πάλι στο ΤΕΡΑΒ, κύριος ομιλητής ήταν ο Aliriza. Για το Αρμενικό ζήτημα, ο Aliriza δεν δίστασε να διατυπώσει την άποψη ότι “ο Obama δεν είχε δίκιο”, γιατί όταν το νομοσχέδιο για το Αρμενικό είχε έλθει προς ψήφιση στο Κογκρέσο, όλοι οι Εβραίοι που ήταν μέλη του Κογκρέσου, το καταψήφισαν²¹¹.

Σε άλλες περιπτώσεις, στο ΤΕΡΑΒ έχουν διοργανωθεί στρογγυλές τράπεζες, στις οποίες οι τουρκο – αμερικανικές σχέσεις εξετάστηκαν από μία ευρύτερη σκοπιά. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι διασκέψεις αυτές διοργανώνονται εξ αφορμής κάποιου γεγονότος με ιδιαίτερη σημασία για τις τουρκο – αμερικανικές σχέσεις, όπως η επίσκεψη κάποιου αμερικανού αξιωματούχου στην Τουρκία ή προκειμένου να γίνει μία εκτίμηση της τρέχουσας κατάστασης στις σχέσεις των δύο πλευρών.

²⁰⁸“TEPAV’ da Gündem: ABD’nin İran Yaptırımları ve Etkileri”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2785>).

²⁰⁹ Γι’ αυτό, βλ. μελέτη του γράφοντος “Skeletons in the Closet– The Armenian Genocide Issue and Turkish Foreign Policy” (δημοσιευμένο στις 5/7/2012 στην ιστοσελίδα του ΕΛΙΑΜΕΠ· βλ.

<http://blogs.eliamep.gr/en/admin/pantelis-touloumakos-skeletons-in-the-closet-the-armenian-genocide-issue-and-turkish-foreign-policy/>)

²¹⁰“Türk–American İlişkileri Yuvarlak Masa Toplantısı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/281>)

²¹¹“TEPAV’da Türk–American İlişkileri, Kıbrıs ve Ermeni Sorunu Masaya Yatırıldı”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1558>). Πρέπει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι λόγος για το Αρμενικό ζήτημα έγινε και στη διάσκεψη της 25^{ης} Νοεμβρίου 2008, για την οποία έχει ήδη γίνει λόγος με άλλη αφορμή, παραπάνω. Σε αυτήν, ο Aliriza – ως κύριος ομιλητής – αναφέρθηκε στις αντιλήψεις του Obama και των προκατόχων του, όσον αφορά τους Αρμενίους της Τουρκίας. Γι’ αυτό βλ. “ABD Seçimleri Sonrasında Türk–American İlişkiler” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/441>)

Σε διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο ΤΕΡΑΥ, στις αρχές Αυγούστου του 2010, εξάλλου, ο Aliriza μίλησε για το μέλλον των τουρκο – αμερικανικών σχέσεων · ο τούρκος Καθηγητής δεν παρέλειψε, εξάλλου, να τονίσει ότι οι σχέσεις Washington – Άγκυρας διέρχονται σοβαρή κρίση εκείνη την περίοδο²¹². Τρεις μήνες αργότερα, στις 8 Νοεμβρίου 2010, το αμερικανικό think tank “Franklin Center” διοργάνωσε από κοινού με το ΤΟΒΒ την “26^η Διατλαντική Συνδιάσκεψη”, στην οποία συμμετείχε και ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Sak. Ο Sak μίλησε, μάλιστα, για θέματα εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής της Τουρκίας, αλλά και για τη συνεργασία ΗΠΑ – Τουρκίας. Αξίζει, σε κάθε περίπτωση, να σημειωθεί ότι η έναρξη της Συνδιάσκεψης έγινε από τον Πρόεδρο του ΤΟΒΒ, Hisarcikliođlu, τον Υπουργό Άνευ Χαρτοφυλακίου Ali Babacan, και τον Αντιπρόεδρο του Franklin Center, William J. Hughes²¹³.

Παράλληλα, αμέσως μετά την επίσημη ίδρυσή του, το Νοέμβριο του 2011, το Κέντρο Αμερικανικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ, πραγματοποίησε την πρώτη του διάσκεψη, με τίτλο “Η Περίοδος Obama στην Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική” · σε αυτήν μίλησε και πάλι ο Aliriza, ως στέλεχος του CSIS²¹⁴. Ο Aliriza μίλησε επίσης – αυτή τη φορά ως Διευθυντής του Κέντρου Αμερικανικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ – σε διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 4 Μαρτίου 2013. Αφορμή για τη διάσκεψη αυτή ήταν η προηγηθείσα επίσκεψη στην Τουρκία του Υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ, John Kerry²¹⁵.

Το CSIS δε συνεργάζεται μόνο με το ΤΕΡΑΥ, ωστόσο · στις 29 Μαρτίου 2012, πραγματοποιήθηκε μία διάσκεψη στην Άγκυρα, που υπήρξε προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στο CSIS και το SAM. Στη διάσκεψη εξετάστηκαν η τουρκική και η αμερικανική προσέγγιση έναντι των εξελίξεων στη Ρωσία, την Κεντρική Ασία, τον Καύκασο και το Ιράν. Την εναρκτήρια ομιλία της εκδήλωσης πραγματοποίησε ο Αναπληρωτής Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Naci Koru · ο Koru αναφέρθηκε, μεταξύ άλλων, και στα τεκταινόμενα στη Συρία, τονίζοντας παράλληλα ότι η Τουρκία, αντί για μοντέλο, μπορεί να αποτελέσει περισσότερο μία “πηγή έμπνευσης” (ilham kaynađı) για τα κράτη της περιοχής²¹⁶.

Μία ακόμα περίπτωση συνεργασίας ανάμεσα σε μία τουρκική και σε μία αμερικανική δεξαμενή σκέψης πρέπει να αναφερθεί. Την περίοδο 14 – 16 Ιουλίου 2011, το ΤΑΣΑΜ διοργάνωσε, από κοινού με το Near East South Asia Center for Strategic Studies²¹⁷, το “Φόρουμ Τουρκίας – ΗΠΑ”. Το Φόρουμ είχε τίτλο “Οι σχέσεις Τουρκίας – ΗΠΑ στη νέα εποχή: ευκαιρίες και κίνδυνοι”. Αν και επρόκειτο για

²¹²“Türkiye-ABD İlişkileri’ndeki Engelleri Aşmak” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1673>)

²¹³“TEPAV Direktörü Sak: Türk-American Model Ortaklığının İgisini İnovasyonla Dolduralım” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1767>)

²¹⁴“TEPAV ABD Merkezi, İlk Toplantısını Obama Dış Politikası Üzerine Yaptı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2482>)

²¹⁵“ABD Dışişleri Bakanı Kerry’ nin Ankara Ziyareti, TEPAV’ da Ele Alındı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3405>)

²¹⁶“İkinci SAM-CSIS Toplantısı”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2597>)

²¹⁷Το συγκεκριμένο ίδρυμα υπάγεται στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας των ΗΠΑ· για περισσότερες πληροφορίες, βλ. την ιστοσελίδα του: <http://nesa-center.org/about>

τουρκο – αμερικανικό Φόρουμ, στην πραγματικότητα, τόσο οι συντονιστές όσο και οι ομιλητές ήταν Τούρκοι.

Την εισηγητική ομιλία του Φόρουμ εκφώνησε ο Πρόεδρος του TASAM, Süleyman Şensoy, ενώ οι θεματικές του Φόρουμ ήταν οι εξής:

- Οι σχέσεις Τουρκίας – ΗΠΑ: Η κατανόηση των καθημερινών δυσκολιών
- Ιράν: Οι διαφορετικές αντιλήψεις επιρροής στην περιοχή
- Η πολιτική του Ισραήλ και η αραβο – ισραηλινή ειρηνευτική διαδικασία
- Ιράκ: Θεμελίωση σταθερότητας;
- Αραβική Άνοιξη – 1
- Αραβική Άνοιξη – 2
- Η άλλη πλευρά του Φόρουμ ΗΠΑ – Τουρκίας²¹⁸

²¹⁸“Yeni Dönem Türkiye – ABD İlişkileri: Fırsatlar ve Riskler”, (<http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/45/turkiye - abd forumu>). Αξίζει να αναφερθεί ότι μεταξύ των συμμετεχόντων ήταν και ο Bülent Aras, Πρόεδρος του SAM

V. ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΡΑΪΒΙΚΗ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης αναφορικά με τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, είναι οι εξής:

- A) 1^ο Φόρουμ Τουρκίας – Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής
- B) 2^ο Φόρουμ Τουρκίας – Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής
- Γ) 1^η Στρογγυλή Τράπεζα Τουρκίας – Βραζιλίας
- Δ) Άλλες δραστηριότητες σχετικές με τη Λατινική Αμερική

A) 1^ο Φόρουμ Τουρκίας – Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής

Το 1^ο Φόρουμ Τουρκίας – Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής πραγματοποιήθηκε την περίοδο 8 – 11 Οκτωβρίου 2009, στην Κωνσταντινούπολη. Το Φόρουμ κατατμήθηκε σε 5 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων είναι οι εξής:

- 1) Οι σχέσεις Τουρκίας – Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής: Ιστορική εξέλιξη και Προσδοκίες για το μέλλον
- 2) Παγκόσμια ασφάλεια και γεωπολιτική
- 3) Κοινωνικο – οικονομικές και πολιτικές σχέσεις ανάμεσα στην Τουρκία και στις χώρες τις Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής
- 4) Η παγκόσμια οικονομική κρίση στην Τουρκία και στις χώρες τις Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής: ομοιότητες και διαφορές
- 5) Η ανάπτυξη της οικονομικής συνεργασίας, αλληλεπιδράσεις και τουρισμός

1) Οι σχέσεις Τουρκίας – Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής: Ιστορική εξέλιξη και Προσδοκίες για το μέλλον

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Murat Bilhan, Αντιπρόεδρος TASAM

Ομιλητές:

- Πρέσβης ε.τ., Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Ali Engin Oba, Εκπρόσωπος του TASAM στην Άγκυρα
- Dr. Julia Celia Szusturman, Πανεπιστήμιο Westminster, Μεγάλη Βρετανία
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr. Mehmet Necati Kutlu, Διευθυντής του LAMER [Latin Amerika Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi (LAMER) – Κέντρο Μελετών και Εφαρμογών για τη Λατινική Αμερική], του Πανεπιστημίου της Άγκυρας
- Καθηγητής, Dr Hernan G.H. Taboada, Κέντρο Μελετών για τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, του Αυτόνομου Εθνικού Πανεπιστημίου του Μεξικό
- Επίκουρος Καθηγητής, Dr İbrahim M. Bozkurt, Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά

2) Παγκόσμια ασφάλεια και γεωπολιτική

Πρόεδρος: Καθηγητής, Dr Vural Altın, TASAM

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Carlos Malamud, Πανεπιστήμιο Elcano Real, Μαδρίτη, Ισπανία
- Patricia Salomone, Υπουργείο Εξωτερικών Αργεντινής
- Aurora Adame, Διευθύντρια του Συμβουλίου Εξωτερικών Σχέσεων του Μεξικό
- Πρέσβης, Luis Domingo Mendiola, Συμβούλιο Εξωτερικών Σχέσεων Αργεντινής
- Πρέσβης ε.τ., Ömür Orhun

3) Κοινωνικο – οικονομικές και πολιτικές σχέσεις ανάμεσα στην Τουρκία και στις χώρες τις Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής

Πρόεδρος: Dr Engin Selçuk, Διευθυντής του TASAM

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Manuel Ferez, Αυτόνομο Τεχνολογικό Ινστιτούτο του Μεξικό
- Καθηγητής, Dr Reinaldo Rojas, Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Ανωτάτης Παιδείας, της Βενεζουέλα
- Καθηγητής, Dr Adalberto Santana Hernández, Διευθυντής του Κέντρου Μελετών για τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, του Αυτόνομου Εθνικού Πανεπιστημίου του Μεξικό
- Πρέσβης ε.τ., Ahmet Banguoğlu²¹⁹
- Elif Tuğba Doğan, Σχολή Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου της Άγκυρας

4) Η παγκόσμια οικονομική κρίση στην Τουρκία και στις χώρες τις Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής: ομοιότητες και διαφορές

Πρόεδρος: Πρέσβης, Luis Domingo Mendiola, Συμβούλιο Εξωτερικών Σχέσεων Αργεντινής

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Mazhar Al - Shereidah, Σύμβουλος του Προέδρου της Εμπορικής Τράπεζας της Βενεζουέλα
- Καθηγητής, Dr Hasan Selçuk, Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά

²¹⁹Στο πρόγραμμα αναφερόταν ότι αναμενόταν η επιβεβαίωση της συμμετοχής του

- Reginaldo Braga Arcure, Γραφείο Βιομηχανικής Ανάπτυξης της Βραζιλίας
- Καθηγητής, Dr Veysel Ulusoy, Πανεπιστήμιο Bahçeşehir

5) Η ανάπτυξη της οικονομικής συνεργασίας, αλληλεπιδράσεις και τουρισμός

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Aydemir Erman

Ομιλητές:

- Πρέσβης ε.τ., Ahmet Gürkan²²⁰
- Καθηγήτρια, Dr Vania Rogeria, Κέντρο Οικονομικών Μελετών και Ερευνών, Μεξικό
- Επίκουρος Καθηγητής, Dr Hamdi Genç, Πανεπιστήμιο Zonguldak Karaelmas
- Dr. Esteban Emilio Mosonyi, Κεντρικό Πανεπιστήμιο της Βενεζουέλα
- Dr. Sofia Mendoza Porro, Πανεπιστήμιο της Αβάνα, Υποδιευθύντρια της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών Λατινικής Αμερικής
- Renio Diaz Triana, Ειδικός του Κέντρου Αμερικανικών Μελετών, Κούβα

Η έκθεση συμπερασμάτων του 1^{ου} Φόρουμ είναι ενδεικτική των προθέσεων των συμμετεχόντων· ορισμένα σημεία, μάλιστα, χρήζουν περαιτέρω επισήμανσης. Αυτά είναι τα εξής:

- 1) Στο πλαίσιο της συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και στις χώρες της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής, πρέπει να διοργανωθούν – και μάλιστα, να αυξηθεί ο αριθμός τους – δραστηριότητες όπως “Ημέρες Τουρκίας”, “Ημέρες Μεξικού”, “Ημέρες Βραζιλίας”, “Ημέρες Κινηματογράφου”, καθώς και αμοιβαία “Έτη Πολιτισμού”. Οι δραστηριότητες στον πολιτισμικό τομέα θα βοηθήσουν στην ενδυνάμωση των πολιτικών και οικονομικών σχέσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων πλευρών.
- 2) Είναι απαραίτητη η συγκρότηση κοινών ομάδων εργασίας στο επιστημονικό πεδίο, αλλά και η αύξηση της συνεργασίας μεταξύ της Τουρκίας και των χωρών της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής. Η επιστημονική συνεργασία θα συμβάλει με θετικό τρόπο στην ανάπτυξη της συνεργασίας και σε άλλα πεδία· στο πλαίσιο αυτό, τα Πανεπιστήμια και οι δεξαμενές σκέψης μπορούν να παίξουν πολύ σημαντικό ρόλο
- 3) Πρέπει να εξαλειφθεί κάθε υφιστάμενο εμπόδιο στις εμπορικές δραστηριότητες, και να επιλυθούν τα προβλήματα σε θέματα που αφορούν τις άδειες εισαγωγών – εξαγωγών, τον προστατευτισμό, τους φόρους και τα τελωνεία. Στα θέματα αυτά πρέπει να βρεθούν επείγοντως λύσεις

²²⁰Στο πρόγραμμα αναφερόταν ότι αναμενόταν η επιβεβαίωση της συμμετοχής του

- 4) Η αύξηση του ενδιαφέροντος για την ισπανική γλώσσα στους ακαδημαϊκούς κύκλους και στον επιχειρηματικό κόσμο, αν και είναι ευχάριστο γεγονός, απέχει πολύ από το να βρίσκεται σε επαρκή επίπεδα. Για το λόγο αυτόν, πρέπει να αυξηθούν οι ευκαιρίες για ανταλλαγή φοιτητών ανάμεσα στην Τουρκία και στις χώρες της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής· επίσης, προκειμένου να καταστεί δυνατή η διάδοση της τουρκικής γλώσσας στις χώρες της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής, πρέπει να αυξηθεί ο ανώτατος αριθμός ανταλλαγής φοιτητών
- 5) Πρέπει, εξάλλου, να αυξηθεί γρήγορα ο αριθμός των απεσταλμένων των διπλωματικών αποστολών. Σε περίπτωση, μάλιστα, που δεν είναι δυνατόν να αυξηθεί ο αριθμός των διπλωματικών απεσταλμένων μέσω των επίσημων διπλωματικών οδών, πρέπει να τοποθετηθούν επίτιμοι Πρόξενoi.
- 6) Πρέπει να αυξηθούν οι Συμφωνίες Ελεύθερου Εμπορίου ανάμεσα στην Τουρκία και στις χώρες της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής· παράλληλα, πρέπει να υπάρξει συνεργασία και κοινές δραστηριότητες για την ανάπτυξη των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων της Τουρκίας και των χωρών της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής, με τις ΗΠΑ²²¹.

B) 2^ο Φόρουμ Τουρκίας – Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής

Το 2^ο Φόρουμ Τουρκίας – Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής πραγματοποιήθηκε την περίοδο 23 – 25 Σεπτεμβρίου 2010, στην Άγκυρα. Εναρκτήριοι ομιλίες στο Φόρουμ εκφώνησαν ο Πρόεδρος του TASAM, Süleyman Şensoy· ο Dr. Mehmet Necati Kutlu, Διευθυντής του LAMER· ο Marcelo Andrade de Moraes Jardim, Πρέσβης της Βραζιλίας στην Άγκυρα· ο Καθηγητής, Dr Cemal Taluğ, Πρύτανης του Πανεπιστημίου της Άγκυρας· και ο Zafer Çağlayan, Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου της Τουρκίας.

Το Φόρουμ κατατμήθηκε σε 5 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων είναι οι εξής:

- 1) Οικονομική Ολοκλήρωση και Θεσμοποίηση στη Λατινική Αμερική και στην Καραϊβική
- 2) Οργανισμοί Οικονομικής Ολοκλήρωσης στη Λατινική Αμερική και στην Καραϊβική
- 3) Συνεργασία στον Τομέα της Ανάπτυξης ανάμεσα στην Τουρκία και στη Λατινική Αμερική και στην Καραϊβική
- 4) Προοπτικές Συνεργασίας στους Οργανισμούς Οικονομικής Ολοκλήρωσης ανάμεσα στην Τουρκία, και στη Λατινική Αμερική και στην Καραϊβική
- 5) Γενική Αξιολόγηση και Ολοκλήρωση των Εργασιών

²²¹“1. Türk - Latin Amerika ve Karayipler Forumu”, (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/36/1_turk_-_latin_amerika_ve_karayipler_forumu)

1) Οικονομική Ολοκλήρωση και Θεσμοποίηση στη Λατινική Αμερική και στην Καραϊβική

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Murat Bilhan, Αντιπρόεδρος TASAM

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr Reinaldo Rojas, Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Ανωτάτης Παιδείας, της Βενεζουέλα
- Καθηγητής, Dr Carlos Malamud, Πανεπιστήμιο Elcano Real, Μαδρίτη, Ισπανία
- Καθηγητής, Dr Veysel Ulusoy, Πανεπιστήμιο Bahçeşehir
- Aurora Adame, Διευθύντρια του Συμβουλίου Εξωτερικών Σχέσεων του Μεξικό
- Luis Domingo Mendiola, CARI
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr. Mehmet Necati Kutlu, Διευθυντής του LAMER [Latin Amerika ÇalismaIari Arařtirma ve Uygulama Merkezi (LAMER) – Κέντρο Μελετών και Εφαρμογών για τη Λατινική Αμερική], του Πανεπιστημίου της Άγκυρας

2) Οργανισμοί Οικονομικής Ολοκλήρωσης στη Λατινική Αμερική και στην Καραϊβική

Πρόεδρος: Aurora Adame, Διευθύντρια του Συμβουλίου Εξωτερικών Σχέσεων του Μεξικό

Ομιλητές:

- Καθηγητής, Dr. Eduardo Fidel Hector Ardisana, UNISANA
- Καθηγητής, Dr. Ridvan Karluk, Πανεπιστήμιο Anadolu
- Dr. Έλενα Λαζάρου, Fundacao Getulio Vargas
- Καθηγητής, Dr. Ernesto Gomez Abascal, Υπουργείο Εξωτερικών της Κούβας
- Καθηγητής, Dr. Vildan Serin, Πανεπιστήμιο Fatih
- Dr. Deisi Kusztira, Πρόεδρος του Παγκόσμιου Οργανισμού για την Οικογένεια
- Beatriz Nadia Perez Dominguez, UNAM
- Dr. Abogado Sergio Abreu, Πρόεδρος, CURI

3) Συνεργασία στον Τομέα της Ανάπτυξης ανάμεσα στην Τουρκία και στη Λατινική Αμερική και στην Καραϊβική

Πρόεδρος: Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr. Mehmet Necati Kutlu, Διευθυντής του LAMER

Ομιλητές:

- Dr. Slobodan S. Rajonic, Πανεπιστήμιο του Megatrend, Διευθυντής του Κέντρου Λατινοαμερικάνικων Σπουδών
- Elif Tuğba Doğan, Σχολή Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου της Άγκυρας
- Emine Tahsin, Σχολή Οικονομικών του Πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης

- Dr. Margarita Vargas, UNAM
- Καθηγητής, Dr. Reynaldo Jimenez, FLACSO
- Jorge Lopez Morton, COMCE
- Zehra Sayar, Türk Eximbank
- Esin Fien, IGEME

4) Προοπτικές Συνεργασίας στους Οργανισμούς Οικονομικής Ολοκλήρωσης ανάμεσα στην Τουρκία, και στη Λατινική Αμερική και στην Καραϊβική

Πρόεδρος: Luis Domingo Mendiola, CARI

Ομιλητές:

- Dr.Celia Szusturman, Πανεπιστήμιο Westminster
- Prof. Dr. Hasan Selçuk, Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά
- Καθηγητής, Dr. Gilberto Aranda Bustamente, Πανεπιστήμιο της Χιλής
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr. Ali Engin Oba, Πανεπιστήμιο Atılım
- Manuel Ferez, CIDAM
- Dr. Patricia Solomone, Υπουργείο Εξωτερικών της Αργεντινής
- Καθηγητής, Dr. Hernan G.H Taboada Cialc, UNAM
- Dr. Kenan Aydınoğlu, UNISANA
- Hatice Güleç, Επίτιμος Πρόξενος του Παναμά

5) Γενική Αξιολόγηση και Ολοκλήρωση των Εργασιών

Πρόεδρος: Süleyman Şensoy, Πρόεδρος του TASAM

Στην έκθεση συμπερασμάτων του 2^{ου} Φόρουμ επαναλαμβάνονται κάποιες από τις προτάσεις για την αύξηση και βελτίωση της συνεργασίας ανάμεσα στις χώρες της Τουρκίας και της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής, που είδαν διατυπωθεί και στο 1^ο Φόρουμ. Επιπλέον, τονίζεται – και αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία – ότι θεωρείτο ως εφικτός στόχος, το 2023 – οπότε και συμπληρώνονταν 100 χρόνια από την ίδρυση της Τουρκικής Δημοκρατίας – ο όγκος του τουρκικού εξωτερικού εμπορίου με τις χώρες της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής να φτάσει τα 70 δισεκατομμύρια δολάρια.

Γ) 1^η Στρογγυλή Τράπεζα Τουρκίας – Βραζιλίας

Η 1^η Στρογγυλή Τράπεζα Τουρκίας – Βραζιλίας διοργανώθηκε από το TASAM και το Fundação Getulio Vargas (FGV), την περίοδο 8 – 9 Μαρτίου 2012, στο Ρίο ντε Τζανέιρο. Η Στρογγυλή Τράπεζα κατατμήθηκε σε 7 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων ήταν οι εξής:

- 1) Η πολιτική κατάσταση
- 2) Μία γενική θεώρηση στην εξωτερική πολιτική
- 3) Οι σχέσεις ΕΕ – ΗΠΑ
- 4) Ενεργειακή πολιτική
- 5) Κοινωνία
- 6) Αστική ανάπτυξη
- 7) Η Βραζιλία, η Τουρκία, και το μέλλον της παγκόσμιας διακυβέρνησης

1) Η πολιτική κατάσταση

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Ümit Parmir, Μέλος του ΝΑΤΟ της Επιτροπής Σοφών του ΤΑΣΑΜ

Ομιλητές:

- Carlos Pereira, FGV
- Ιωάννης Γρηγοριάδης, Πανεπιστήμιο Bilkent
- Ersin Elçin, Πρέσβης της Τουρκίας στη Βραζιλία
- Süleyman Şensoy, Πρόεδρος του ΤΑΣΑΜ
- Carlos Ivan Simonsen Leal, Πρόεδρος του FGV

2) Μία γενική θεώρηση στην εξωτερική πολιτική

Πρόεδρος: Kadri Gürsel, Εφημερίδα Milliyet

Ομιλητές:

- Matias Spektor, FGV
- Πρέσβης ε.τ., Murat Bilhan, Αντιπρόεδρος ΤΑΣΑΜ

3) Οι σχέσεις ΕΕ – ΗΠΑ

Πρόεδρος: Καθηγήτρια, Dr. Nilüfer Narlı, Πανεπιστήμιο Bahçeşehir

Ομιλητές:

- Miriam Saraiva, UERJ
- Mensur Akgün, İstanbul Kültür Üniversitesi
- Ian Lesser: Απόψεις των ΗΠΑ/ ΕΕ σχετικά με τη συνεργασία Τουρκίας - Βραζιλίας – German Marshall Fund

4) Ενεργειακή πολιτική

Πρόεδρος: Oliver Stuenkel, FGV

Ομιλητές:

- Georges Landau, FAAP
- Oğuzhan Köse, Πανεπιστήμιο της Υαλονα

5) Κοινωνία

Πρόεδρος: João Marcelo Maia – FGV

Ομιλητές:

- Marcelo Neri, FGV
- Nilüfer Narlı – TASAM

6) Αστική ανάπτυξη

Πρόεδρος: Mariana Cavalcanti

Ομιλητές:

- Bianca Freire Medeiros , FGV
- Hasan Duruer, Νομάρχης

7) Η Βραζιλία, η Τουρκία, και το μέλλον της παγκόσμιας διακυβέρνησης

Πρόεδρος: TASAM - TBC

Ομιλητές:

- Oliver Stuenkel, FGV
- Sema Kalaycıoğlu, Πανεπιστήμιο Işık

Στην έκθεση συμπερασμάτων γίνεται εκτενώς λόγος για τους τομείς, στους οποίους λαμβάνει χώρα η συνεργασία Τουρκίας – Βραζιλίας. Παράλληλα, επισημαίνεται ότι η διοργάνωση στρογγυλών

τραπεζών Τουρκίας – Βραζιλίας έχει ως σκοπό, εκτός των άλλων, την εκ του σύνεγγυς γνωριμία ανάμεσα σε στελέχη σχετικών ερευνητικών ιδρυμάτων, την παροχή πληροφοριών σε τουρκικές εταιρείες από λατινοαμερικάνους ειδικούς, και την ανάπτυξη της συνεργασίας στον ακαδημαϊκό τομέα. Εξάλλου, τονίζεται ότι το TASAM, σε συνεργασία με το FGV, επεδίωκαν να διοργανώσουν την Στρογγυλή Τράπεζα Τουρκίας – Βραζιλίας, σε ετήσια βάση.

Δ) Άλλες δραστηριότητες σχετικές με τη Λατινική Αμερική

Στις 8 Νοεμβρίου 2012 πραγματοποιήθηκε στο ΤΕΡΑΥ μία στρογγυλή τράπεζα με θέμα: “Η Συνθήκη Ελεύθερου Εμπορίου της Κολομβίας με την Τουρκία στο Παγκόσμιο Εμπόριο: Η Εικόνα της Οικονομίας της Κολομβίας, της Τουρκίας και της Λατινικής Αμερικής”, υπό το συντονισμό του Διευθυντή του Κέντρου Εμπορικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ, Πρέσβη, Bozkurt Aran. Η στρογγυλή τράπεζα πραγματοποιήθηκε την περίοδο που διεξάγονταν διαπραγματεύσεις για την υπογραφή Συνθήκης Ελεύθερου Εμπορίου ανάμεσα στην Τουρκία και τις ΗΠΑ.

Στην στρογγυλή τράπεζα μίλησε ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Los Andes της Κολομβίας, Καθηγητής Pablo Navas Sanz de Santamaría. Ο Κολομβιανός Καθηγητής έκανε λεπτομερή αναφορά στις οικονομικές δομές της Κολομβίας, αλλά και στις οικονομικές σχέσεις Τουρκίας – Κολομβίας. Πολύ ενδιαφέρον – και ενδεικτικό της νέας πολιτικής που ακολουθεί η Άγκυρα έναντι των χωρών της Λατινικής Αμερικής – είναι η σημαντική αύξηση, που καταγράφηκε στον όγκο εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των δύο χωρών, τα τελευταία χρόνια. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσίασε ο Santamaría, ενώ το 2010 ο όγκος των εμπορικών συναλλαγών κυμαινόταν στα 271 εκατομμύρια δολάρια, το 2011 ανήλθε σε 720 εκατομμύρια δολάρια²²².

²²²“ΤΕΡΑΥ'da Gündem: "Kolombiya, Türkiye ve Latin Amerika'nın Ekonomik Görünümü", (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3239>)

VI. ΑΦΡΙΚΗ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης που αφορούν στην Αφρική, μπορούν να καταταχθούν στις εξής κατηγορίες:

- Α) Τα Διεθνή Τουρκο – Αφρικανικά Φόρουμ του TASAM
- Β) Το Φόρουμ των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης Τουρκίας – Αφρικής
- Γ) Άλλες δραστηριότητες σχετικές με την Αφρική

Α. Τα Διεθνή Τουρκο – Αφρικανικά Συνέδρια του TASAM

Την περίοδο 2005 – 2013 διενεργήθηκαν εκ μέρους του TASAM 8 τουρκο –αφρικανικά Συνέδρια· τόσο ο αριθμός αυτός όσο και το εγχείρημα είναι εντυπωσιακά: τα Συνέδρια αφορούν στις ιστορικές, πολιτικές, διπλωματικές σχέσεις ανάμεσα σε μία ολόκληρη ήπειρο και σε μία χώρα που φιλοδοξεί να καταστεί ισχυρός περιφερειακός παίκτης στην ευρύτερη περιοχή.

Ο “επιχειρησιακός” χαρακτήρας των Συνεδρίων αυτών αποδεικνύεται τόσο από τους φορείς που εμπλέκονται στην οργάνωσή τους, όσο και από την επαγγελματική ιδιότητα των συμμετεχόντων, και τις θεματικές τους ενότητες. Μ’ άλλα λόγια, βασικός σκοπός των τουρκο – αφρικανικών Συνεδρίων δεν είναι η ακαδημαϊκή προσέγγιση και ανάλυση των σχέσεων ανάμεσα στην Τουρκία και τα κράτη της Αφρικής· αν και η ιστορική επισκόπηση των σχέσεων αυτών περιλαμβάνεται στο ευρύτερο πλαίσιο αναφορών, κύρια επιδίωξη είναι η ενδυνάμωση και σφυρηλάτηση μιας ισχυρής συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και την αφρικανική ήπειρο, σε μία ποικιλία πεδίων.

Το 1^ο Διεθνές Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο

Το 1^ο Διεθνές Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο έλαβε χώρα στην Κωνσταντινούπολη, στις 23 – 24 Νοεμβρίου 2005· η διοργάνωση του πραγματοποιήθηκε από το TASAM, σε συνεργασία με το Υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας, το TÜBİTAK και την Fly Air. Στο Συνέδριο συμμετείχαν περίπου 270 – 300 άτομα· μεταξύ αυτών περιλαμβάνονταν διπλωματικοί αξιωματούχοι αφρικανικών χωρών στην Τουρκία, επιχειρηματίες και εκπρόσωποι του ιδιωτικού τομέα, ακαδημαϊκοί, φοιτητές, και εκπρόσωποι ΜΚΟ και ΜΜΕ. Συμμετείχαν επίσης Τούρκοι ειδικοί, διπλωμάτες και πολιτικοί.

Η πολιτική εκπροσώπηση στο Συνέδριο έγινε κορυφαίο επίπεδο: μεταξύ των ομιλητών ήταν ο Alpha Oumar Konare, Πρόεδρος της Επιτροπής Αφρικανικής Ένωσης, ο Καθηγητής Ekmeleddin İhsanoğlu, Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ισλαμικής Διάσκεψης, καθώς και ο Abdullah Gül, τότε Υπουργός Εξωτερικών και Αναπληρωτής Πρωθυπουργός, και μετέπειτα Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Στο Συνέδριο συμμετείχαν, ακόμα, ο Πρέσβης του Σουδάν, M. Hasan Ahmed El – Hac, ο Πρέσβης της Νότιας Αφρικής, L.M. Sobizana Mugajana, ο Τούρκος Πρέσβης Can Altan, και ο Καθηγητής Orhan Kulal, Πρόξενος ε. τ. του Μπενίν· μίλησαν, επίσης, ακαδημαϊκοί από την Τουρκία, την Αλγερία, το

Μαρόκο, την Τανζανία και το Σουδάν. Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει για δύο τούρκους που έλαβαν μέρος στις εργασίες του Συνεδρίου: πρόκειται για τον Αναπληρωτή Καθηγητή Ahmet Kavas, Διευθυντή του Προγράμματος Αφρικής του TASAM, αλλά και για τον Ali Çankaya · ο Çankaya ήταν ανώτερος αξιωματικός του Ναυτικού ε. α., και επικεφαλής του Τμήματος Στρατηγικής Ανάπτυξης, Σχεδιασμού και Συντονισμού της ΤΙΚΑ.

Το Συνέδριο διαρθρώθηκε σε 3 συνεδρίες: στην πρώτη, με τίτλο “Μία γενική επισκόπηση της Ιστορίας της Αφρικής”, έγινε λόγος για την ιστορία της Αφρικής πριν την οθωμανική κατάκτηση, για την ιστορία της Αφρικής κατά την οθωμανική περίοδο, και για την ιστορία της Αφρικής κατά την περίοδο της αποικιοκρατίας. Στο σημείο αυτό μπορεί, φυσικά, να παρατηρηθεί μία λογική υπέρβαση: η επιχειρούμενη χρονολογική κατάτμηση γίνεται σαφώς με άξονα την οθωμανική παρουσία στην αφρικανική ήπειρο. Με δεδομένο, ωστόσο, ότι η οθωμανική κατάκτηση περιορίστηκε μόνο στο βόρειο τμήμα της Αφρικής – και ότι, σε κάθε περίπτωση, η οθωμανική περίοδος είναι απλώς ένα σχετικά μικρό διάστημα στη μακράιωνη ιστορία της αφρικανικής ηπείρου – η προαναφερθείσα κατάτμηση αποδεικνύεται – από επιστημονικής και πρακτικής πλευράς – τουλάχιστον αδόκιμη. Δημιουργεί, όμως, –έστω και σε θεωρητικό επίπεδο – την ιδέα μιας οθωμανικής περιόδου και, επομένως, μιας πολιτισμικής επίδρασης, στην ιστορία των αφρικανικών κρατών.

Η δεύτερη συνεδρία, με τίτλο “Η Αφρική στο 21^ο αιώνα” είχε σαφώς πιο πρακτικό χαρακτήρα: σε αυτήν εξετάστηκαν θέματα όπως οι διεθνείς σχέσεις της Αφρικής, οι δυνατότητες και προοπτικές επενδύσεων στις αφρικανικές χώρες, ο ρόλος και η αποτελεσματικότητα της ξένης βοήθειας στην ανάπτυξη της Αφρικής, καθώς και θέματα ασφάλειας των αφρικανικών χωρών. Στην τρίτη συνεδρία, η έμφαση δόθηκε στις σχέσεις ανάμεσα στην Αφρική και την Τουρκία: η συζήτηση εστιάσθηκε στις πολιτικές, οικονομικές και πολιτισμικές σχέσεις των δύο πλευρών, στη συνεργασία με στόχο την ανάπτυξη, αλλά και στα θέματα των Αφρικανών που ζουν στην Τουρκία.

Στο πλαίσιο του 1^{ου} Διεθνούς τουρκο – αφρικανικού Συνεδρίου, το TASAM προέβη, επίσης, στη διατύπωση ορισμένων συμπερασμάτων αλλά και προτάσεων. Τα κυριότερα σημεία αυτών των συμπερασμάτων και προτάσεων, ήταν τα εξής:

- 1) Για τη συνέχιση των διεθνών τουρκο – αφρικανικών συνεδρίων, το TASAM προτίθεται να συνεργασθεί με Υπουργεία της τουρκικής κυβέρνησης, με άλλους επίσημους θεσμούς, καθώς και με ιδιώτες επιχειρηματίες και εκπροσώπους από τον ιδιωτικό τομέα και τις ΜΚΟ.
- 2) Η Τουρκία οφείλει να αυξήσει τον αριθμό των Πρεσβειών και των Προξενείων της στην αφρικανική ήπειρο. Σύμφωνα πάντοτε με την ανακοίνωση, προτεραιότητα στην τοποθέτηση τουρκικών προξενικών αρχών έχουν κράτη που παίζουν σημαντικό ρόλο στην Αφρική, όπως το Μάλι· επίσης σε αφρικανικά κράτη που έχουν καταστραφεί και απομονωθεί από τους διαρκείς εμφυλίους πολέμους, αλλά έχουν τη δυνατότητα να ορθοποδήσουν στο κοντινό μέλλον.
- 3) Ο Πρόεδρος της Επιτροπής της Αφρικανικής Ένωσης, Alpha Oumar Konare, πρότεινε το άνοιγμα γραφείου εκπροσώπησης της Αφρικανικής Ένωσης στην Τουρκία.

- 4) Η διαφήμιση της Τουρκίας στις αφρικανικές χώρες, αλλά και των αφρικανικών χωρών στην Τουρκία ήταν ανεπαρκής. Για τον λόγο αυτόν, πρέπει να διοργανωθούν αμοιβαίες πολιτισμικές δραστηριότητες, όπως φεστιβάλ κινηματογράφου, μουσικής και λογοτεχνίας. Αποφασίσθηκε επίσης η διοργάνωση μιας “Εβδομάδας για την Αφρική” στην Τουρκία, στο κοντινό μέλλον. Η τελευταία πρόταση, μάλιστα, είχε την υποστήριξη του Kopare.
- 5) Απαραίτητη, επίσης, θεωρήθηκε η εδραίωση της συνεργασίας σε εκπαιδευτικό επίπεδο, ανάμεσα στην Τουρκία και τις αφρικανικές χώρες. Στο πλαίσιο αυτό, προβλήθηκε η ανάγκη συνεργασίας μεταξύ των τουρκικών Πανεπιστημίων και της Ένωσης Αφρικανικών Πανεπιστημίων. Προτάθηκε, εξάλλου, η ίδρυση Τμημάτων Τουρκολογίας στα Αφρικανικά Πανεπιστήμια και Τμημάτων Αφρικανικών Σπουδών στα τουρκικά Πανεπιστήμια.
- 6) Υπό το πρίσμα των αυξανόμενων εμπορικών σχέσεων ανάμεσα στην Τουρκία και τις αφρικανικές χώρες κατά την πρόσφατη περίοδο, είναι απαραίτητη υιοθέτηση κατάλληλων και χρήσιμων θεσμικών και δομικών μέτρων και συμφωνιών, προκειμένου να ενισχυθούν οι προαναφερθείσες σχέσεις.
- 7) Η Τουρκία μπορεί να μοιρασθεί την εμπειρία της σε στρατιωτικά θέματα και θέματα ασφάλειας με τα αφρικανικά κράτη. Στο πλαίσιο αυτό, η στρατιωτική συνεργασία ανάμεσα στην Τουρκία και την Γκάμπια, που ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 1990, μπορεί να χρησιμεύσει ως πρότυπο μοντέλο για την προοπτική αυτήν.
- 8) Τα οθωμανικά ιστορικά μνημεία στις αφρικανικές χώρες πρέπει να προστατευθούν και να αναστηλωθούν.
- 9) Πρέπει να εδραιωθεί η τεχνολογική και επιστημονική συνεργασία ανάμεσα στην Τουρκία και τα αφρικανικά κράτη.
- 10) Τα τουρκικά προϊόντα και εμπορεύματα πρέπει να διαφημισθούν στις αφρικανικές χώρες, προκειμένου να αυξηθούν οι εμπορικές σχέσεις με την Αφρική.
- 11) Πρέπει να αυξηθούν οι πρωτοβουλίες αδελφοποίησης ανάμεσα σε τουρκικές και αφρικανικές πόλεις και δήμους.
- 12) Πρέπει να αυξηθεί η συνεργασία ανάμεσα σε τουρκικές και αφρικανικές εθελοντικές φιλανθρωπικές οργανώσεις και συνδέσμους, με σκοπό την ανάπτυξη της αλληλεγγύης ανάμεσα στον τουρκικό λαό και τους λαούς της Αφρικής²²³.

Οι προτάσεις του TASAM είναι ενδιαφέρουσες· δίνουν, εξάλλου, το στίγμα του τουρκικού ενδιαφέροντος για την Αφρική και του τρόπου, με τον οποίο πρέπει αυτό να υλοποιηθεί. Στην πραγματικότητα, το TASAM σκιαγράφησε την πολυεπίπεδη εξωτερική που ακολούθησε η Άγκυρα στην αφρικανική ήπειρο, από το 2004 και μετά. Πέραν των συμφωνιών συνεργασίας σε επίσημο διπλωματικό επίπεδο, κρατικές οργανώσεις όπως η TİKA επέδειξαν σημαντική δραστηριότητα στον

²²³“1. Uluslararası Türk-Afrika Kongresi” http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/21/1/uluslararasi_turk_asya_kongresi

τομέα της αναπτυξιακής διπλωματίας, προετοιμάζοντας το έδαφος για συνεργασία σε μία ποικιλία πεδίων²²⁴.

Το 2^ο Διεθνές Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο

Το Δεύτερο Διεθνές Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο, πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 2006, και εστιάσθηκε στην υποσαχάρεια Αφρική. Η προτίμηση αυτή είναι ενδεικτική των νέων προσανατολισμών της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής, με δεδομένο ότι μέχρι τότε αποτελούσε πεδίο εκτός των άμεσων ενδιαφερόντων της Άγκυρας.

Η πολιτική εκπροσώπηση και σε αυτή την περίπτωση, έγινε σε υψηλό επίπεδο. Μεταξύ των συμμετεχόντων ήταν ο Ramazani Baya, Υπουργός Εξωτερικών της Δημοκρατίας του Κονγκό, η Elizabeth Tankeu, μέλος της Επιτροπής Βιομηχανίας και Εμπορίου της Αφρικανικής Ένωσης, καθώς και ο Καθηγητής, Dr Rahg Ismailon, πρώην Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου του Αζερμπαϊτζάν. Ανάμεσα στους κρατικούς αξιωματούχους ξεχωρίζουν ο Dr Mahmood Ayub, Προϊστάμενος του Γραφείου Τουρκίας του UNDP του ΟΗΕ· ο Dr M. H. Khalil Timamy, μέλος της Επιτροπής Τεχνολογίας και Έρευνας της Αφρικανικής Ένωσης· καθώς και ο Dr Salif Samake, Διευθυντής του Εθνικού Συστήματος Υγείας του Μάλι. Από τουρκικής πλευράς, η ΤΙΚΑ εκπροσωπήθηκε από τον Πρόεδρο, Hakan Fidan, και τον Αντιπρόεδρο Muza Kulaklikaya.

Μετά τις εισαγωγικές ομιλίες, το Συνέδριο κατατμήθηκε στις εξής 6 συνεδρίες:

- 1) Οικονομία και Αναπτυξιακή Βοήθεια.
- 2) Εκπαίδευση και Αναπτυξιακή Βοήθεια.
- 3) Υγεία και Αναπτυξιακή Βοήθεια.
- 4) Η Αναπτυξιακή Βοήθεια στη γεωργία και στην ανάπτυξη της.
- 5) Ο Τουρισμός στην Υποσαχάρεια Αφρική και
- 6) Οι σχέσεις Τουρκίας – Υποσαχάρειας Αφρικής.

Οι χώρες, για τις οποίες έγινε κυρίως λόγος, ήταν η Γουινέα, η Κένυα, η Νιγηρία, το Μάλι, η Αιθιοπία, το Καμερούν, το Σουδάν, η Ρουάντα και το Κονγκό²²⁵. Το ενδιαφέρον στοιχείο στις προαναφερόμενες θεματικές, είναι ο καθαρά “πρακτικός” χαρακτήρας τους. Πλέον, τα στοιχεία που αφορούν το ιστορικό παρελθόν ή θεωρητικά ζητήματα στις σχέσεις ανάμεσα στην Τουρκία και τις αφρικανικές

²²⁴ Παντελής Τουλουμάκος, *Ανικνεύοντας την τουρκική εξωτερική πολιτική*, σελ. 47 – 52
(<http://www.eliamep.gr/all-publications/working-papers/analysing-turkish-foreign-policy-the-role-of-governmental-organizations-in-the-context-of-ankara%E2%80%99s-development-diplomacy/>)

²²⁵ “II Uluslararası Türk-Afrika Kongresi, Sahraaltı Afrika” <http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/18/2-uluslararasi-turk-afrika-kongresi>

χώρες έχουν σαφώς παραμερισθεί. Αντιθέτως, η έμφαση εδώ δίνεται σε τομείς και αντικείμενα όπου η Τουρκία μπορεί να κάνει επενδύσεις, η να αναπτύξει επιχειρηματική συνεργασία.

Το 3^ο Διεθνές Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο

Το Τρίτο Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, την περίοδο 4 – 6 Δεκεμβρίου 2007. Οι σχετικά λίγες πληροφορίες που δίνονται από τη σχετική ανακοίνωση του TASAM, αναφέρουν ότι στο Συνέδριο συμμετείχαν συνολικά 50 άτομα: μεταξύ αυτών ήταν αξιωματούχοι του Πρωθυπουργικού Γραφείου της Τουρκίας, αξιωματούχοι της Γενικής Διεύθυνσης Διμερών Πολιτικών Σχέσεων Αφρικής και Ανατολικής Ασίας του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών, εκπρόσωποι της ΤΙΚΑ, του Συμβουλίου Εξωτερικών Οικονομικών Σχέσεων (DEİK) και άλλων συναφών ιδρυμάτων. Συμμετείχαν, εξάλλου, Τούρκοι Πρέσβεις, διαπιστευμένοι σε διάφορα αφρικανικά κράτη, καθώς επίσης και τούρκοι πρέσβεις που είχαν υπηρετήσει παλαιότερα σε χώρες της Αφρικής, αλλά και Πρέσβεις 10 αφρικανικών κρατών στην Άγκυρα.

Το συνέδριο καταμήθηκε σε 5 συνεδρίες, των οποίων οι τίτλοι ήταν οι εξής:

1. Η Αφρικανική Ένωση υπό το πρίσμα των σύγχρονων πολιτικών εξελίξεων.
2. Συνεργασία για την Ειρήνη και την Ασφάλεια.
3. Ευκαιρίες στον τομέα της Ασφάλειας ανάμεσα στην Αφρικανική Ένωση και την Τουρκία.
4. Οικονομικές Ευκαιρίες και Αναπτυξιακές Τάσεις στα Κράτη – Μέλη της Αφρικανικής Ένωσης.
5. Εξελίξεις και Δυσκολίες στην Επανοικοδόμηση της Αφρικής.

Το συνέδριο ολοκληρώθηκε με μία τελευταία συνεδρία, που είχε χαρακτήρα αξιολόγησης των πεπραγμένων. Στη συνεδρία συμμετείχαν τούρκοι Πρέσβεις που υπηρετούσαν στην Αφρική, καθώς και αφρικανοί Πρέσβεις που υπηρετούσαν στην Τουρκία.

Από τα πιο ενδιαφέροντα στοιχεία του Τρίτου Διεθνούς Τουρκο – Αφρικανικού Συνεδρίου είναι μία σειρά 128 προτάσεων, που υποβλήθηκαν στη διακήρυξη συμπερασμάτων. Ανάμεσα στις υπόλοιπες προτάσεις ξεχωρίζουν οι εξής, που εδώ διατυπώνονται περιληπτικά:

- Η Τουρκία να μοιρασθεί τη μακρόχρονη εμπειρία της στα πεδία των στρατιωτικών επιχειρήσεων, με την Αφρικανική Ένωση.
- Να ενισχυθεί η ΤΙΚΑ – που μέχρι τότε διέθετε συντονιστικά γραφεία στην Αιθιοπία, το Σουδάν και τη Σενεγάλη – προκειμένου να επεκτείνει τις δραστηριότητές της και σε άλλα, γειτονικά κράτη²²⁶.

²²⁶Το 2011, η ΤΙΚΑ άνοιξε νέα γραφεία στη Σομαλία (Μογκαντίσου) και στη Λιβύη (Τρίπολη), ενώ το 2012 άνοιξε γραφεία στην Κένυα (Ναϊρόμπι), στην Αίγυπτο (Κάιρο) και στην Τυνησία. Επί του παρόντος, η ΤΙΚΑ διευθύνει προγράμματα σε πάνω από 37 αφρικανικές χώρες, τα οποία αφορούν κυρίως τους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας και των καλλιεργειών. Για τις πληροφορίες αυτές, βλ. Mehmet Özkan, “Turkey’s

- Να αναπτυχθεί συνεργασία ανάμεσα σε τουρκικά Πανεπιστήμια και εκπαιδευτικά ιδρύματα, που δραστηριοποιούνται στον επαγγελματικό, τεχνικό και βιομηχανικό τομέα, και σε δημόσια και ιδιωτικά Πανεπιστήμια της Αφρικής. Επιπλέον, να πραγματοποιηθούν ανταλλαγές διδασκόντων και φοιτητών, και στο κοντινό μέλλον η Τουρκία να ανοίξει Πανεπιστήμια σε μερικές αφρικανικές χώρες.
- Να υπάρξει στενή συνεργασία με την Τουρκία σε τομείς όπως η αύξηση της παραγωγικότητας, και η μετάδοση της τεχνολογικής προόδου. Παράλληλα, να εξετασθεί η δυνατότητα εφαρμογής στις αφρικανικές χώρες, πρακτικών που έχουν εφαρμοσθεί στην Τουρκία, με σκοπό την καταπολέμηση των αναλφαβητισμού και την επιμόρφωση των κοριτσιών.
- Να εξασφαλισθεί η ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειρίας ανάμεσα στους ειδικούς των 8 Επιτροπών – που υπάγονται στην δομή της Αφρικανικής Ένωσης – και των αντιστοίχων ιδρυμάτων της Τουρκίας, με τη σύσταση κοινών διασκέψεων.
- Να διοργανωθούν κοινές καλλιτεχνικές δραστηριότητες ανάμεσα στην Τουρκία και την Αφρική, στους τομείς του Κινηματογράφου, του θεάτρου, της ποίησης, της ζωγραφικής και της μουσικής.
- Να υπάρξει στενή συνεργασία ανάμεσα στο NEPAD (New Partnership for Africa's Development) και στην Τουρκία²²⁷.

Το 4^ο Διεθνές Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο

Το Τέταρτο Διεθνές Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη την περίοδο 25 – 27 Νοεμβρίου 2008. Το ενδιαφέρον του Συνεδρίου εστιάσθηκε στη λειτουργία περιφερειακών οργανισμών και άλλων φορέων, που συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη και την εδραίωση της σταθερότητας και της ασφάλειας στην αφρικανική ήπειρο.

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα του Συνεδρίου, χαιρετισμούς και εναρκτήριοι ομιλίες αναμένονταν να εκφωνήσουν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Abdullah Gül, ο Πρωθυπουργός Recep Tayyip Erdoğan και ο Υπουργός Εξωτερικών Ali Babacan. Μαζί με αυτούς, αναμενόταν να μιλήσουν ο Καθηγητής Dr Said Yazicioglu, Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου, ο Dr Hakan Fidan, πλέον Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας του Γραφείου του Πρωθυπουργού, ο Musa Kulaklıca, πλέον Πρόεδρος της ΤΙΚΑ, και ο Süleyman Şensoy, Πρόεδρος του TASAM.

Religious and Socio – Political Depth in Africa”, *Emerging Powers in Africa, LSE IDEAS Special Report 016* (2013), σελ. 45-50 (<http://www.lse.ac.uk/IDEAS/publications/reports/pdf/SR016/SR-016-Ozkan.pdf>)

²²⁷“III. Uluslararası Türk – Afrika Kongresi Sonuç Deklarasyonu” (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/17/3 uluslararasi_turk_-_afrika_kongresi)

Το Συνέδριο κατατμήθηκε σε 5 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων ήταν οι εξής:

1. Περιφερειακά Οικονομικά Ιδρύματα.
2. Περιφερειακά Οικονομικά Ιδρύματα (και πάλι).
3. Εξειδικευμένα Προγράμματα.
4. Ευκαιρίες Συνεργασίας Ανάμεσα σε Περιφερειακά Οικονομικά Ιδρύματα και
5. Εξειδικευμένα Ιδρύματα στην Αφρική, και σε ΜΚΟ.
6. Ευκαιρίες συνεργασίας Ανάμεσα σε Περιφερειακά Οικονομικά Ιδρύματα και Εξειδικευμένα Ιδρύματα, και σε επίσημα Τουρκικά Ιδρύματα.

Στις πρώτες συνεδρίες μίλησαν εκπρόσωποι του ECOWAS (Economic Community of West African States), του CEN – SAD (Community of Sahel – Saharan States), του COMESA (Common Market for Eastern and Southern Africa), του EAK (East Africa Community), του ECCAS (Economic Community of Central African States), του IGAD (Intergovernmental Authority on Development), του SADC (Southern African Development Community) και του SACU (Southern African Customs Union).

Αντιστοίχως, στην τρίτη συνεδρία μίλησαν εκπρόσωποι της Οικονομικής Επιτροπής του ΟΗΕ για την Αφρική (United Nations Economic Commission for Afrika – UNECA), του NEPAD (New Partnership for Africa's Development), καθώς και της Αφρικανικής Τράπεζας Ανάπτυξης.

Στην τέταρτη συνεδρία μίλησαν ο Πρέσβης ε.τ., Dr Ali Engin Oba, Διευθυντής του Γραφείου του TASAM στην Άγκυρα · ο Engin Ural, Γενικός Γραμματέας του Ιδρύματος Περιβάλλοντος της Τουρκίας · ο Dr Simon Mamosi Melo, Γενικός Διευθυντής του CAFRAD (Centre Africain de Formation et de Recherche Administratives pour le Development) · ο πρέσβης ε.τ. Thomas Wheeler, ερευνητής στο SALLA (South African Institute of International Affairs) · και η Saida Agrebi, Πρόεδρος της Ένωσης Μητέρων της Τυνησίας (ATM).

Η πέμπτη συνεδρία – όπως γίνεται εύκολα κατανοητό ήδη από το τίτλο της – αφορούσε κατά κύριο λόγο τις προοπτικές της τουρκο – αφρικανικής συνεργασίας · ως εκ τούτου, η παρουσία εκπροσώπων της τουρκικής κυβέρνησης, καθώς και των τουρκικών κρατικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της αναπτυξιακής διπλωματίας ήταν αναμενόμενη. Το ενδιαφέρον στοιχείο στην περίπτωση αυτήν, είναι ότι η συγκεκριμένη συνεδρία μονοπωλήθηκε από τους τούρκους αξιωματούχους: και οι 5 ομιλίες ανήκουν αποκλειστικά σε Τούρκους. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την επαγγελματική ιδιότητα των συμμετεχόντων, προσανατολίζουν προς το συμπέρασμα ότι η συγκεκριμένη συνεδρία αποτελούσε κατ' ουσία “προγραμματικές δηλώσεις”, για τις επερχόμενες τουρκικές δραστηριότητες στην Αφρική.

Οι συμμετέχοντες στην πέμπτη συνεδρία ήταν ο Πρέσβης Kenan Tepedelen, Συντονιστής του Τομέα Αφρικής του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών · η Emine Şendil, Προϊσταμένη του Τομέα Κεντρικής Ασίας και Αφρικής, του Υφυπουργείου Εξωτερικού Εμπορίου · ένας εκπρόσωπος της ΤΙΚΑ · και ο

Ömer Taşlı, Διευθυντής της Τουρκικής Ερυθράς Ημισελήνου· και ο Dr Emin Akçaoğlu, ειδικός του τμήματος Κρατικών Δανείων της “Türk Eximbank”.

Το Συνέδριο ολοκληρώθηκε με ξενάγηση των συμμετεχόντων σε περιοχές ιστορικού ενδιαφέροντος της Κωνσταντινούπολης²²⁸.

Το 5^ο Διεθνές Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο

Το Πέμπτο Διεθνές Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, την περίοδο 19 – 21 Νοεμβρίου 2009. Ο τίτλος του Συνεδρίου ήταν “Ο ρόλος της Κοινωνίας Πολιτών και των Δεξαμενών Σκέψης στην Ανάπτυξη των Τουρκο – Αφρικανικών Σχέσεων”. Ήδη από τον τίτλο ο “επιχειρησιακός” χαρακτήρας του Συνεδρίου καθίσταται σαφής: υπό τον συντονισμό του TASAM, επιχειρείται η ενίσχυση της τουρκικής διπλωματίας ήπιας ισχύος και η συνεργασία των φορέων της, με τους αντίστοιχους αφρικανικούς φορείς. Με τον τρόπο αυτό, εξάλλου, επιδιώκεται η διάχυση της τουρκικής πολιτικής και διπλωματικής επιρροής σε ευρύτερα πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά στρώματα των αφρικανικών χωρών.

Η πολιτική εκπροσώπηση υπήρξε και σε αυτήν την περίπτωση, υψηλή: εκτός από τον Πρόεδρο του TASAM, Süleyman Şensoy, εναρκτήριοι ομιλίες εκφώνησαν, επίσης, ο Hasan Adebayo Sunmonu, Γενικός Γραμματέας και εκπρόσωπος του Προεδρικού Συμβουλίου της Εμπορικής Ένωσης Αφρικής ECOSOCC, και ο Dr Abdulhalim Ismail Al Mutafti, Υπουργός Γεωργίας και Δασών της Δημοκρατίας του Σουδάν.

Το Συνέδριο κατατμήθηκε σε 6 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων είναι οι εξής:

1. Οικονομία και Ανάπτυξη
2. Εκπαίδευση και Υγεία
3. Περιβάλλον και Γεωργία
4. Πολιτισμός και Επικοινωνία
5. Πολιτικές Σχέσεις
6. Ειρήνη και Ασφάλεια / Παγκόσμια Κοινότητα.

Οι προαναφερθείσες συνεδρίες πραγματοποιήθηκαν τις δύο πρώτες ημέρες του Συνεδρίου· την τρίτη ημέρα πραγματοποιήθηκαν αποκλειστικά συνεδρίες της USTKİP (Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kalkınma ve İş Birliği Platformu – Πλατφόρμα Ανάπτυξης και Συνεργασίας Διεθνών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων). Οι επαγγελματικές ιδιότητες των συμμετεχόντων στις συνεδρίες δίνουν, ούτως ή άλλως, το ιδιαίτερο στίγμα των επιδιωκόμενων στόχων του TASAM.

²²⁸“IV Uluslararası Türk-Afrika Kongresi” (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/16/4_uluslararasi_turk_-_afrika_kongresi)

Στην πρώτη συνεδρία, στην οποία προήδρευσε ο Sunmonu, συμμετείχαν η Dr Amary Asfour, Πρόεδρος του Συνδέσμου Γυναικών Επιχειρηματιών της Αιγύπτου (EBWA)· ο Zuhai Mansfield, Πρόεδρος του Τουρκο – Αιγυπτιακού Επιχειρηματικού Συμβουλίου του Ιδρύματος Εξωτερικών Οικονομικών Σχέσεων (DEİK) και Συντονιστής Αντιπρόεδρος των Επιχειρηματικών Συμβουλίων Τουρκίας – Αφρικής· και ο Dr Muna Abdalla, από το Κέντρο Προστασίας της Ειρήνης και Εκπαίδευσης “Kofi Apan” (KAIPTC). Στη συνεδρία αυτή δόθηκε έμφαση, μεταξύ άλλων, στα νέα τουρκικά προξενία και στα νέα Γραφεία Εμπορικών Ακολουθών, που επρόκειτο να ανοίξουν σε σύντομο χρονικό διάστημα στην Αφρική· τα Προξενία και τα Γραφεία αυτά αναμενόταν να έχουν κομβικό ρόλο στην ενδυνάμωση των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων ανάμεσα στα αφρικανικά κράτη και την Τουρκία. Παράλληλα, τονιζόταν ο σημαντικός ρόλος που μπορούν να παίξουν οι ΜΚΟ αλλά και οι δεξαμενές σκέψης στην ανάπτυξη των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των δύο πλευρών.

Στη δεύτερη συνεδρία, χρέη Προέδρου είχε αναλάβει ο Καθηγητής, Dr Paschal Mihyo, από το OSSREA (Organization for Social Science Research in Eastern and Southern Afrika). Στη συνεδρία αυτήν μίλησαν ο Wakabwa Raphael Arinaitwe, από το CAFRAD· ο Dr Mehmet Gülüoğlu, από το τουρκικό παράρτημα του Συνδέσμου Doctors Worldwide· ο Jamillah Mwanjisi, από το ANEW (African Civil Society Network on Water and Sanitation), και ο Vinesh Chintanam, από το First Step Network. Στη συνεδρία συζητήθηκαν τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα αφρικανικά κράτη, εξαιτίας της εξάπλωσης ασθενειών όπως το AIDS, αλλά και η χολέρα, η ελονοσία, η φυματίωση και ο τύφος. Η συχνή έλλειψη πόσιμου νερού, εξάλλου, ενισχύει την εξάπλωση των προαναφερόμενων ασθενειών. Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, κρίθηκε απαραίτητη η συγκρότηση ενός δικτύου συνεργασίας ανάμεσα στις κυβερνήσεις, τον ιδιωτικό τομέα και τις ΜΚΟ. Στην καταληκτική έκθεση του Συνεδρίου αναφέρεται ότι οι η τουρκική κυβέρνηση και οι τουρκικές ΜΚΟ συνεργάζονται με αφρικανικές κυβερνήσεις και ΜΚΟ, και ότι η συνεργασία αυτή εκτιμάται πως θα συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη και εξέλιξη των ιατρικών δομών των αφρικανικών κρατών.

Στην τρίτη συνεδρία, που αφορούσε στο περιβάλλον και τη γεωργία, χρέη Προέδρου εκτέλεσε η Saida Agrebi, Πρόεδρος του Συνδέσμου Μητέρων της Τυνησίας. Ομιλίες εκφώνησαν ο Engin Ural, Πρόεδρος του Ιδρύματος Περιβάλλοντος της Τουρκίας· ο Geoffrey Kimiti Mburu, από το ECOVIC (East African Communities Organization for the Management of Lake Victoria Resources)· και ο Zuki Mihyo, από το REPOA (Research on Poverty Alleviation). Στη συνεδρία δόθηκε έμφαση στη σημασία της ανάπτυξης των μηχανισμών για το σχεδιασμό, την εφαρμογή και τον έλεγχο. Η αύξηση των επενδύσεων στον τομέα της γεωργίας κρίθηκε ότι θα βοηθήσει στη βελτίωση των όρων ζωής, ενώ, παράλληλα, θα βοηθήσει και στην αντιμετώπιση του προσφυγικού προβλήματος

Η τέταρτη συνεδρία πραγματοποιήθηκε υπό την Προεδρία του Πρέσβη ε. τ., Αναπληρωτή Καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Atolim και εκπροσώπου του TASAM στην Άγκυρα, Dr Ali Engin Oba. Σε αυτήν μίλησαν ο Dr Martotleng Patrick Matlu, από το ASNEDT / ECOSOCC· ο Adeleke Omitowoju, από το Φόρουμ της Αφρικανικής Διασποράς· και ο Sidy Gaye, από το APA (Afrika Press Agency). Στη συνεδρία αυτήν τονίσθηκε, μεταξύ άλλων, ότι η Τουρκία είναι πρόθυμη να μοιραστεί την εμπειρία της στον κοινωνικό και πολιτισμικό τομέα με τα αφρικανικά κράτη, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της

Αφρικής. Παράλληλα, αναφέρθηκε ότι τα νέα τουρκικά προξενεία – που θα ξεκινήσουν σύντομα τη λειτουργία τους στα αφρικανικά κράτη – επρόκειτο να συμβάλουν στην ανάπτυξη της επικοινωνίας και των πολιτισμικών σχέσεων ανάμεσα στις δύο πλευρές.

Στην πέμπτη συνεδρία, που ήταν αφιερωμένη στις πολιτικές σχέσεις, παρατηρείται σημαντική παρουσία υψηλόβαθμων πολιτικών και διπλωματικών αξιωματούχων, αλλά και δεξαμενών σκέψης. Η συνεδρία πραγματοποιήθηκε υπό την Προεδρία της Fatima Kanađja, και σε αυτήν συμμετείχαν ο Πρέσβης Kenan Tepedelen, Συντονιστής του Τομέα Αφρικής, του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών · η Καθηγήτρια, Dr Melek Firat, από AÇAUM (Afrika Çalışmaları Atastırma ve Uygulama Merkezi – Κέντρο Έρευνας και Εφαρμογής Αφρικανικών Μελετών) του Πανεπιστημίου της Άγκυρας. Άξια επισήμανσης, σε κάθε περίπτωση, είναι η συμμετοχή του Makha Pado Sarr, τέως Ειδικού Συντονιστή για την Αφρική και τις Λιγότερο Ανπτυγμένες Χώρες, του Τμήματος Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων του ΟΗΕ · Ο Sarr ήταν επίσης υψηλόβαθμος αξιωματούχος της Αφρικανικής Ένωσης. Την ομάδα ομιλητών της πέμπτης συνεδρίας πλαισίωσαν ο Πρέσβης ε. τ. Tom Wheeler, του SAIIA και ο Sameh Abdallah, από την εφημερίδα Al – Ahram. Μία ενδιαφέρουσα παρατήρηση σχετικά με τη συνεδρία αυτήν, αφορά στο ρόλο των ΜΚΟ και των δεξαμενών σκέψης, οι οποίες – όπως αναφέρεται στην καταληκτική έκθεση του Συνεδρίου – συμφωνούσαν να συνάψουν συνεργασία, είτε με τις κυβερνήσεις είτε με τον ιδιωτικό τομέα.

Στην έκτη συνεδρία, που πραγματοποιήθηκε υπό την Προεδρία του Sarr, η συζήτηση εστιάσθηκε στα θέματα της ειρήνης και της ασφάλειας. Ομιλητές ήταν ο Ali Said Omar Ibrahim, από το Κόμμα Ειρήνης και Δημοκρατίας (CPD) · ο Καθηγητής Dr Labana Lasay Abar, του Πανεπιστημίου της Κινσάσα · ο Naila Salihu, από το Institute for Security Studies (ISS) · τον Nasuh Maruki, από το AKUT · και τον πρέσβη ε. τ. Dr Ali Engin Oba. Όπως και στην προηγούμενη συνεδρία, έτσι και σ' αυτήν δόθηκε έμφαση στο ρόλο που θα μπορούσαν να παίξουν οι ΜΚΟ και οι δεξαμενές σκέψης²²⁹.

Οι θεματικές ενότητες του Συνεδρίου, αλλά και οι επαγγελματικές ιδιότητες των συμμετεχόντων αποδεικνύουν τη διάθεση του TASAM να ανοιχθεί σε σημαντικό βαθμό, στον τομέα της αναπτυξιακής διπλωματίας. Τομείς όπως η υγεία, η γεωργία, το περιβάλλον και η εκπαίδευση αποτελούν σχετικά νέα και διαρκώς αναπτυσσόμενα πεδία πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας, με σημαντικές δυνατότητες οικονομικών επενδύσεων. Στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει μάλλον να θεωρηθεί ότι οι εργασίες του Συνεδρίου προετοιμάζουν το έδαφος, φέρνοντας κοντά τουρκικούς και αφρικανικούς φορείς, εν όψει επικείμενων συνεργασιών.

Η συστηματική επιμονή των συμμετεχόντων στη σημασία και στον κομβικό ρόλο που θα μπορούσαν να παίξουν οι τουρκικές και αφρικανικές ΜΚΟ και δεξαμενές σκέψης, δεν είναι τυχαία. Οι φορείς αυτοί έχουν συνήθως υψηλού επιπέδου επάνδρωση σε ερευνητικό προσωπικό, διασυνδέσεις συχνά ανώτερου επιπέδου στον πολιτικό, κοινωνικό, οικονομικό και διπλωματικό τομέα, αλλά και

²²⁹“V. Uluslararası Türk-Afrika Kongresi” (http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/1351/6_uluslararasi_turk_afrika_kongresi_milenyum_kalkinma_hedefleri)

σημαντική ευελιξία στις δραστηριότητές τους· σε αρκετές περιπτώσεις, μάλιστα, η ευελιξία αυτή μπορεί να υφίσταται και σε διακρατικό επίπεδο. Ως εκ τούτου, μπορούν να λειτουργήσουν ως μικροί, αυτόνομοι μηχανισμοί υπό το γενικό συντονισμό ενός ανώτερου φορέα και να προωθούν σε σημαντικό βαθμό και σε πολλά επίπεδα τη συνεργασία ανάμεσα στην Τουρκία και τις αφρικανικές χώρες.

Η ιδέα αυτή – σύμφωνα τουλάχιστον με την καταληκτική ανακοίνωση του 5^{ου} Τουρκο – Αφρικανικού Συνεδρίου – φαίνεται ότι έλαβε πιο απτή μορφή, μετά το Φόρουμ ΜΚΟ Τουρκίας – Αφρικής, τον Αύγουστο του 2008. Τότε συγκροτήθηκε η USTKIP (Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları İşbirliği Platformu – Διεθνής Πλατφόρμα Συνεργασίας ΜΚΟ). Όπως θα φανεί και στη συνέχεια, η USTKIP αποτελεί προϊόν συνεργασίας ανάμεσα σε τουρκικές, αφρικανικές και διεθνείς δεξαμενές σκέψης, αλλά και σε στελέχη διεθνών οργανισμών, που ασχολούνται με την Αφρική. Υπό την USTKIP λειτουργούν 4 επιτροπές:

- A. Η Επιτροπή Κοινωνικής Ανάπτυξης
- B. Η Επιτροπή Οικονομικής Ανάπτυξης.
- Γ. Η Επιτροπή Πολιτικής Ανάπτυξης
- Δ. Η Επιτροπή για τις Γυναίκες, την Οικογένεια, τη Νεολαία και τον Πολιτισμό.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, κάποια άτομα είναι μέλη σε περισσότερες από μία Επιτροπές, όπως προκύπτει από τους ονομαστικούς καταλόγους μελών των επιτροπών αυτών. Οι κατάλογοι αυτοί είναι οι εξής:

1. Επιτροπή Κοινωνικής Ανάπτυξης

- Πρόεδροι: Makha Dado Sarr και Davut Koçak (Σύνδεσμος “Kimse Yok Mu”)
- Αντιπρόεδρος: Καθηγητής Labana Lasay’ Abar
- Asna Fall – Fas (Γυναικείος Σύνδεσμος Αφρικής)
- Geoffrey Kimiti Mburu–IEW
- Καθηγητής Pascal Mihyo – OSSREA
- Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Aydın Topaloğlu – İSAM (İslam Araştırmaları Merkezi – Κέντρο Μελετών για το Ισλάμ)
- Jamillan Mwanjisi – ANEW
- Keefa Kaweesa – ECOVIC
- Mbacke Ndeye M. Diop – Ίδρυμα Συνδέσμου Αφρικανών Γυναικών
- Aydın Baş – KARVAK
- Zübeyde Ozanözü – ÖZEV (Türkiye Özürlüler Eğitim ve Dayanışma Vakfı – Ίδρυμα Εκπαίδευσης και Αλληλεγγύης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες της Τουρκίας)
- Bahija Belmabrouk – Αφρικανικό Ειδησεογραφικό Πρακτορείο της Τύνιδας
- Needet Yasit – Πανεπιστήμιο Erciyes, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Ιστορίας
- Engin Ural – Ίδρυμα Περιβάλλοντος της Τουρκίας.

2. Επιτροπή Οικονομικής Ανάπτυξης

- Πρόεδρος: Dr Matloteng Patrick Matlu – AISA
- Αντιπρόεδρος: Dr Muna Abdala – ISS
- Αντιπρόεδρος: Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Aydin Topalođlu – İSAM (İslam Arařtirmaları Merkezi – Κέντρο Μελετών για το Ισλάμ)
- Hasan Adebayo Sunmonu – OATUU/ ECOSOCC
- Zuki Mihyo – REPOA
- Vinesh Chintaram – First Step Network
- Adeleke Adebayo – Φόρουμ Αφρικανικής Διασποράς

3. Επιτροπή Πολιτικής Ανάπτυξης

- Πρόεδρος: Tom Wheeler – SALLA
- Αντιπρόεδρος: Asma Fall – FAS
- Elhussein Abdelgalil – FEPS (Freedom Equality Peace Society)
- Theunis Keulder – NIO (Namibia Institute For Democracy)
- Καθηγητής Labana Lasay' Abar – Πανεπιστήμιο της Κινσάσα
- Dr Raphael Arinaitwe – CAFRAD
- Naila Salihu – KAIPTC

4. Επιτροπή για τις γυναίκες, την οικογένεια, τη νεολαία και τον πολιτισμό

- Πρόεδρος: Saida Agrebi – Σύνδεσμος Μητέρων της Τυνησίας
- Αντιπρόεδρος: Ify Ofong – Γυναίκες στην Ανάπτυξη και το Περιβάλλον
- Αντιπρόεδρος: Zübeyde Ozanözü – TAPT (Türkiye Aile Planması Derneđi – Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού της Τουρκίας)
- Γραμματέας: Mutaz Salih Mohamed – Εφημερίδα El Ayamm
- Assetou Koite – PAWO (Pan – African Women's Organization)
- Fatima Karadja – ANSEDI– Αφρικανική Ένωση ECOSOCC
- John Makeni – Ulusal Medya Group Limited
- Sidy Gaye – APA
- Ayşen Önen – Σύλλογος Γυναικών Δικηγόρων Τουρκίας
- Ayla Babila – Σύλλογος Γυναικών Δικηγόρων Τουρκίας
- Aynur Tahirođlu – Σύλλογος Γυναικών Δικηγόρων Τουρκίας
- Dr Amany Asfour – EBWA (Egyptian Women Association)
- Rahşan Tekşen – Ίδρυμα Εκπαίδευσης και Πολιτισμού Γυναικών
- Aydin Baş – KARVAK

Το 6^ο Διεθνές Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο

Το 6^ο Διεθνές Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, την περίοδο 16 – 18 Δεκεμβρίου 2010. Ο τίτλος του Συνεδρίου ήταν “Οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της χιλιετίας: Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στην ανάπτυξη της Αφρικής και στην Παγκόσμια Ανάπτυξη”. Όπως τονίζεται στην σχετική ανακοίνωση, μεταξύ των συμμετεχόντων ήταν αφρικανικές περιφερειακές οργανώσεις, εξειδικευμένα ινστιτούτα, επικεφαλής ΜΚΟ, διπλωμάτες και ακαδημαϊκοί. Αξίζει να σημειωθεί ότι παράλληλα με τις εργασίες του Συνεδρίου, οι Επιτροπές του USTKİP επίσης πραγματοποίησαν συνεδρίες στις οποίες συμμετείχαν ΜΚΟ από την Τουρκία και τις αφρικανικές χώρες.

Η εναρκτήρια ομιλία που πραγματοποίησε ο Πρόεδρος του TASAM, Süleyman Şensoy, ενισχύει την άποψη ότι τα τουρκο – αφρικανικά Συνέδρια αλλά και οι γενικότερες δραστηριότητες του TASAM με εστίαση στην Αφρική, είναι πλήρως ευθυγραμμισμένες με τη νέα αφρικανική πολιτική της Τουρκίας. Ο Şensoy ανέφερε στην ομιλία του, μεταξύ άλλων, ότι ενώ αρχικά ο όγκος των εμπορικών συναλλαγών ανάμεσα στην Τουρκία και τις αφρικανικές χώρες ανερχόταν αρχικά σε 6 δισεκατομμύρια δολάρια, ο αριθμός αυτός εξαπλασιάσθηκε φθάνοντας τα 18 δισεκατομμύρια δολάρια. Ο Şensoy τόνισε, εξάλλου, ότι ενώ το 2005 ο αριθμός των τουρκικών πρεσβειών στην Αφρική ήταν 12 – συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που θα άνοιγαν σε σύντομο χρονικό διάστημα – ο αριθμός αυτός έφτανε στις 30. Ο Şensoy δεν παρέλειψε να κάνει λόγο, επίσης και για τις δραστηριότητες της ΤΙΚΑ στην περιοχή και την ιδιαίτερη σημασία τους για την τουρκική εξωτερική πολιτική²³⁰. Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, τα διεθνή τουρκο – αφρικανικά συνέδρια του TASAM ενισχύουν σε σημαντικό βαθμό – και σε μία ποικιλία πεδίων την επιρροή της διπλωματίας ήπιας ισχύος της Άγκυρας.

Στο πλαίσιο του Συνεδρίου πραγματοποιήθηκαν 7 συνεδρίες· οι τίτλοι των συνεδριών αυτών ήταν οι εξής:

1. Ο ρόλος της Κοινωνίας Πολιτών στην Κοινωνική Ανάπτυξη
2. Ο ρόλος της Κοινωνίας Πολιτών στην Οικονομική Ανάπτυξη
3. Ο ρόλος της Κοινωνίας Πολιτών στην Πολιτική Ανάπτυξη
4. Ο ρόλος της Κοινωνίας Πολιτών στην Πολιτισμική Ανάπτυξη
5. Η Συνεργασία Κράτους – Κοινωνίας Πολιτών για την επίτευξη των Αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας.
6. Προγράμματα Διεθνών – Περιφερειακών Οργανισμών και Εξειδικευμένων Ιδρυμάτων για την Επίτευξη των Αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας

²³⁰“6. Uluslararası Türk – Afrika Kongresi Yapıldı” (http://tasam.org/tr-TR/Icerik/1356/6_uluslararasi_turk_afrika_kongresi_yapildi)

7. Η Συνεργασία Κοινωνίας Πολιτών – Ιδιωτικού Τομέα.

Η πρώτη συνεδρία πραγματοποιήθηκε υπό την Προεδρία του Πρέσβη ε. τ. και Αντιπροέδρου του TASAM, Murat Bilhan. Σε αυτή συμμετείχαν ο Καθηγητής, Dr Paschal Mihyo, από το OSSREA· ο Murat Ayar, συντονιστής Αφρικής του İHH (İnsani Yardim Vakfi – Ίδρυμα Ανθρωπιστικής Βοήθειας)· ο Jamillah Mwanjisi, συντονιστής του ANEW· ο Nasuh Mahruki, Πρόεδρος του AKUT· ο Keefa Kaweesa, Πρόεδρος του ECOVIC· και Πρέσβης ε. τ. Καθηγητής Dr Ali Engin Oba, από το TASAM. Η δεύτερη συνεδρία πραγματοποιήθηκε με προεδρεύοντα τον Καθηγητή Dr Makha Dabo Sarr. Στη συνεδρία έλαβαν μέρος ο Adeleke Omitawoju, μέλος του Φόρουμ της Αφρικανικής Διασποράς· ο Dr Taha Abdel Aleem, συντονιστής Αφρικής του Κέντρου Στρατηγικών Μελετών Al Ahram· ο Dr Muna Abdalla, Διευθυντής του ISS· ο Dr Mohamed A. Muntasser, Πρόεδρος του IEF (International Energy Forum)· ο Kassimou Issotina, συντονιστής του REPAD· ο Charles Mutasa, Διευθυντής του AFRODAD· και ο Zuki Mihyo, συντονιστής του REPOA.

Η πυκνή συνεργασία ανάμεσα σε εκπροσώπους τουρκικών και αφρικανικών δεξαμενών σκέψης και ΜΚΟ χαρακτηρίζει και τις υπόλοιπες συνεδρίες. Στην τρίτη συνεδρία – στην οποία χρέη Προέδρου άσκησε ο Samsa Fareh, από τον Αραβικό Σύνδεσμο – ομιλητές ήταν ο Nomfudo Xenia Ngwenya, συντονιστής Εξωτερικής Πολιτικής του SALLA· ο Theunis Keulder, Διευθυντής του NID· ο Shehu Salimu Muhammad, υποδιευθυντής του CAFRAD· ο καθηγητής Dr Akif Ersoy, Γενικός Γραμματέας του ESAM· ο Dr Flore Ndembiyembe, Πρόεδρος του HPW· ο Ferdinand Kweku Danso, τομάρχης της Οργάνωσης Doctors Worldwide· και ο Edwin Barasa, Διευθυντής του Προγράμματος του APFO.

Η τέταρτη συνεδρία – που πραγματοποιήθηκε υπό την προεδρεία του Adeleke Omitawoju – αφορούσε στο ρόλο των ΜΚΟ στην πολιτισμική ανάπτυξη. Σε αυτήν μίλησαν η Καθηγήτρια Dr Melek Firat, Διευθύντρια του AÇAUM (Ankara Üniversitesini Afrika Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi – Κέντρο Έρευνας και Εφαρμογής Αφρικανικών Μελετών του Πανεπιστημίου της Άγκυρας)· ο Kassimou Issotina, Διευθυντής του Ινστιτούτου Πολιτισμικών Σχέσεων της Lambassa· η Assetou Koite, Πρόεδρος του Παναφρικανικού Συνδέσμου Γυναικών· ο Şemsettin Türkan, Πρόεδρος του KARVAK (Kültürlerarası Araştırma ve Dostluk Vakfı – Διαπολιτισμικό Ίδρυμα Μελετών και Φιλίας)· ο Khady Diagne, συντονιστής του Ινστιτούτου Κοινωνικής Ανάπτυξης· ο Mehmet Fatih Serenli, από το SESRIC²³¹· και ο Mustafa Köylü, Πρόεδρος του Uluslararası Cansuyu Sosyal Yardim Derneği.

Η πέμπτη συνεδρία παρουσιάζει ειδικό ενδιαφέρον. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ήταν αφιερωμένη στη συνεργασία ανάμεσα στο κράτος και την κοινωνία πολιτών για την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της χιλιετίας. Στην εν λόγω συνεδρία μίλησαν αποκλειστικά τούρκοι αξιωματούχοι. Αυτοί ήταν ο Πρέσβης Hasan Servet Öktem, Γενικός Διευθυντής Διμερών Υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας· ο Πρέσβης της Τουρκίας στο Χαρτούμ, Erdoğan Kök· ο Hakan Kalabalık, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Αφρικής, του Υφυπουργείου Εξωτερικού Εμπορίου της Τουρκίας· ο Dr

²³¹SESRIC – The Statistical, Economic and Social Research and Training Centre for Islamic Countries

Ramazan Altıntok, Προϊστάμενος της Ομάδας Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Πρωθυπουργικού Γραφείου· και ο Mustafa Polat από την ΤΙΚΑ.

Στην έκτη συνεδρία, προεδρεύων ήταν ο Καθηγητής Emmanuel Nnadozie, από την UNECA (United Nations Economic Commission for Africa). Σε αυτήν μίλησαν ο Καθηγητής Dr Makha Dado Sarr· ο Lamin Manneh από το Τμήμα Περιφερειακών Οικονομικών Ομάδων της Αφρικανικής Τράπεζας Ανάπτυξης· ο Stafen Karangizi, Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας του ECOWAS· ο Dr. Souleymane Zeba, Σύμβουλος του Προέδρου της ECOWAS (Economic Community Of West African States)· ο Joseph Birungi, Σύμβουλος του EAC· και ο Samsa Fareh.

Στην 7η συνεδρία παρατηρείται και πάλι αυξημένη παρουσία τούρκων ομιλητών· η επαγγελματική τους ιδιότητα, εξάλλου, υποδεικνύει ότι η εν λόγω συνεδρία αφορούσε στη επιχειρηματική παρουσία της Τουρκίας στην αφρικανική ήπειρο. Η Προεδρία ασκήθηκε από τον Πρόεδρο και στέλεχος του TASAM, Καθηγητή Dr Ali Engin Oba, ενώ οι ομιλητές ήταν η Zuhai Mansfield, Πρόεδρος του Επιχειρηματικού Συμβουλίου Τουρκίας – Αιγύπτου, του DEİK, καθώς και στέλεχος του TOBB· ο Tamer Şen, τομεάρχης του TÜSİAD (Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği) – Σύνδεσμος Ανεξάρτητων Βιομηχάνων και Επιχειρηματιών), και ο İbrahim Ceylan, μέλος του Συμβουλίου Εξωτερικών Σχέσεων του MÜSİAD .

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, στο πλαίσιο του Συνεδρίου πραγματοποιήθηκαν και κάποιες συνεδρίες του USTKİP. Ειδικότερα, καθεμία από τις Επιτροπές Κοινωνικής Ανάπτυξης, Οικονομικής Ανάπτυξης, καθώς και η Επιτροπή για τις Γυναίκες, την Οικογένεια, τη Νεολαία και τον Πολιτισμό, πραγματοποίησαν από μία ωριαία συνεδρία²³².

Το 7^ο διεθνές Διεθνές Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο

Στα πρώτα 6 τουρκο – αφρικανικά συνέδρια που εξετάστηκαν μέχρι στιγμής, διαπιστώνεται ιδιαίτερη έμφαση στη διερεύνηση της συνεργασίας ανάμεσα σε τουρκικές και αφρικανικές δεξαμενές σκέψης και ΜΚΟ, αλλά και σε κρατικούς και διπλωματικούς φορείς της Τουρκίας και των αφρικανικών χωρών. Ο προσανατολισμός αυτός πλέον αλλάζει καθώς, και ο τόπος διεξαγωγής τους.

Σε αντίθεση με τις προηγούμενες περιπτώσεις, το 7^ο Τουρκο – αφρικανικό Συνέδριο διεξήχθη στην πρωτεύουσα του Σουδάν, το Χαρτούμ, την περίοδο 18 – 19 Δεκεμβρίου 2012. Η διεξαγωγή του υπήρξε προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στο Υπουργείο Διεθνούς Συνεργασίας του Σουδάν, και το Αφρικανικό Ινστιτούτο του TASAM. Ο τίτλος του Συνεδρίου ήταν “Ο Πολυδιάστατος αγώνας για την Αφρική: Το μέλλον των Τουρκο – Αφρικανικών Σχέσεων”. Στο Συνέδριο συμμετείχαν πολιτικές προσωπικότητες, εκπρόσωποι διπλωματικών αποστολών, ακαδημαϊκοί και εκπρόσωποι των ΜΜΕ, από την Τουρκία, τα αφρικανικά κράτη και διάφορες άλλες χώρες.

²³²“6. Uluslararası Turk - Afrika Kongresi”, http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/5/6_uluslararasi_turk_-_afrika_kongresi

Η πολιτική εκπροσώπηση στο Συνέδριο αυτό έγινε σε υψηλό επίπεδο: εναρκτήριοι ομιλίες εκφώνησαν ο Αναπληρωτής Πρωθυπουργός του Σουδάν, Dr Galal Yusuf Al-Degair· ο Πρόεδρος του TASAM Süleyman Şensoy· και ο Πρόεδρος του ESAM και εκπρόσωπος των τουρκικών ΜΚΟ, Recai Kutan. Παράλληλα, ο Πρόεδρος της Τουρκίας στο Χαρτούμ, Erdoğan Kök, ανέγνωσε επιστολή του Προέδρου της Τουρκικής Δημοκρατίας Abdullah Gül, η οποία χαιρέτιζε την έναρξη των εργασιών του Συνεδρίου.

Το Συνέδριο κατατμήθηκε σε 6 επιμέρους συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων οι εξής:

1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το ενδιαφέρον των ΗΠΑ για την Αφρική
2. Το ενδιαφέρον της Κίνας και της Ινδίας για την Αφρική
3. Το ενδιαφέρον της Ρωσίας και του Ιράν για την Αφρική
4. Το ενδιαφέρον της Ιαπωνίας και της Νότιας Κορέας για την Αφρική
5. Το ενδιαφέρον της Βραζιλίας και της Τουρκίας για την Αφρική
6. Οι προσδοκίες της Αφρικής από την Τουρκία.

Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην καταληκτική δήλωση του Συνεδρίου, στις εν λόγω συνεδρίες έγινε προσπάθεια να καταδειχθεί τόσο το ιστορικό υπόβαθρο όσο και η οικονομική παρουσία των εκάστοτε χωρών στην αφρικανική ήπειρο. Στην περίπτωση της Τουρκίας, έγινε αναφορά στην ύπαρξη τουρκικού ενδιαφέροντος για την Αφρική ήδη από το 1998, που κέρδισε έδαφος από τη δεκαετία του 2000· στο έτος 2005, που είχε ανακηρυχθεί "έτος Αφρικής" εκ μέρους της Τουρκίας, αλλά και στο καθεστώς παρατηρητή στην Αφρικανική Ένωση, που κέρδισε η Τουρκία τον ίδιο χρόνο. Επιπλέον τονίσθηκε ότι τον Ιανουάριο του 2008, η Τουρκία ανακηρύχθηκε "στρατηγικός εταίρος" της Αφρικανικής Ένωσης.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η τελευταία συνεδρία, που κάνει λόγο για τις προσδοκίες των αφρικανικών κρατών από την Τουρκία. Σύμφωνα με τη σχετική ανακοίνωση, τα αφρικανικά κράτη είχαν τόσο βραχυπρόθεσμες, όσο και μακροπρόθεσμες προσδοκίες από την Τουρκία. Σε βραχυπρόθεσμη βάση, η Τουρκία έστειλε επισιτιστική και ιατρική βοήθεια στα αφρικανικά κράτη. Όσον αφορά στις δραστηριότητες που ανταποκρίνονται στις μακροπρόθεσμες προσδοκίες, αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων την ανοικοδόμηση κτιρίων υποδομής που έχουν υποστεί ζημιές (ιδιαίτερος σχολεία και νοσοκομεία), αλλά και την εκπαίδευση μηχανικών και τεχνικού προσωπικού.

Το Συνέδριο ολοκλήρωσε τις εργασίες του, με τη διατύπωση, προτάσεων, με στόχο τη βελτίωση των σχέσεων ανάμεσα στην Τουρκία και την Αφρική αφενός, και ανάμεσα στην Τουρκία και το Σουδάν, αφετέρου. Οι προτάσεις αυτές ήταν οι εξής:

1. Να αναπτυχθεί η συνεργασία Τουρκίας – Αφρικής, στο στρατηγικό πεδίο.
2. Η στρατηγική συνεργασία που θα ιδρυθεί ανάμεσα στην Τουρκία και το Σουδάν, να αποτελέσει τον πρωτοπόρο στη συνεργασία Τουρκίας – Αφρικής.
3. Στο πολιτικό πεδίο να παρασχεθεί στήριξη προς τα αφρικανικά κράτη, δίχως ανταλλάγματα.
4. Να αυξηθούν οι δραστηριότητες των τουρκικών βιομηχανιών στην Αφρική.

5. Πέραν των ενεργειακών πηγών και του τομέα υπηρεσιών, να αυξηθεί το υπάρχον ενδιαφέρον και για την γεωργία και τη βιομηχανία τροφίμων²³³.

Το 8^ο Διεθνές Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο

Το 8^ο Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο πραγματοποιήθηκε την περίοδο 16 – 17 Απριλίου 2013, στην Άκκρα της Γκάνα, ως προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στο Υπουργείο Εξωτερικών της Γκάνα και το TASAM. Ο τίτλος του Συνεδρίου ήταν “Οικονομική Ανάπτυξη, Ασφάλεια Τροφίμων και Υγεία για Όλους”. Μεταξύ των συμμετεχόντων στο Συνέδριο ήταν ο Υπουργός Εξωτερικών και Περιφερειακής Ολοκλήρωσης της Γκάνα, Hannah Tetteh · ο Πρέσβης της Τουρκίας στην Γκάνα, Aydin Nurhan · και ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Διεθνών Σχέσεων της ΤΙΚΑ και μέλος της Εκτελεστικής Γραμματείας του “EXPO 2020 İzmir”, Dr Mehmet Yilmaz. Συμτείχαν επίσης εκπρόσωποι διεθνών ΜΚΟ, εκπρόσωποι διπλωματικών αποστολών ως παρατηρητές, ακαδημαϊκοί, αρμόδιοι ειδικοί και εκπρόσωποι των ΜΜΕ.

Το Συνέδριο κατατμήθηκε σε 5 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων ήταν οι εξής:

1. Οι οικονομίες των αφρικανικών κρατών. Ευκαιρίες και κίνδυνοι.
2. Ασφάλεια Τροφίμων και Γεωργικές Πολιτικές.
3. Ενέργεια, Πολιτικές Διαχείρισης Υδάτων και Ασφάλεια Τροφίμων.
4. Υγεία για Όλους και το Όραμα του EXPO 2020.
5. Οι κοινωνικές Πολιτικές και η Συμβολή των ΜΚΟ.

Στην πρώτη συνεδρία προηόδρευε η Πρέσβης, Dr Erieka Bennett, από το Φόρουμ Αφρικανικής Διασποράς, της Αφρικανικής Ένωσης. Στη συνεδρία μίλησαν ο Numan Hazar, Πρέσβης ε. τ. · ο James Shikwati, Διευθυντής του Inter Region Economic Network · και ο Αναπληρωτής Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Kadir Has, Dr Sebat Aybar.

Χρέη Προέδρου στη δεύτερη συνεδρία άσκησε ο Tamer Taskın. Μεταξύ άλλων, ο Taskın ήταν Επίτιμος Πρόξενος της Νότιας Αφρικής στη Σμύρνη, επικεφαλής της Αφρικανικής Επικράτειας για το EXPO 2020, Επικεφαλής της Αφρικανικής Επικράτειας για το EXPO 2020, Επικεφαλής Συντονιστής των Επιχειρηματικών Συμβουλιών Τουρκίας – Αφρικής του ΔΕΪΚ, καθώς και Πρόεδρος του Επιχειρηματικού Συμβουλίου Τουρκίας – Νότιας Αφρικής, του ΔΕΪΚ. Στη συνεδρία αυτή μίλησαν ο Labidi Naouar, Σύμβουλος Ασφάλειας Τροφίμων στο World Food Programme · ο Καθηγητής Dr Emin Arda, από το Πανεπιστήμιο του Galatasaray · και ο Καθηγητής Moussa Samb, Διευθυντής Ερευνών του ERSUMA.

²³³“7. Uluslararası Türk-Afrika Kongresi.” Çok Boyutlu Afrika Mücadelesi: Türk-Afrika İlişkilerinin Geleceği”. Sonuç Deklarasyonu” (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/56/7_uluslararasi_turk_-_afrika_kongresi). Αξίζει να σημειωθεί, πάντως, ότι το Συνέδριο ολοκληρώθηκε με καταληκτικές ομιλίες από τον Υπουργό Διεθνούς Συνεργασίας του Σουδάν, Israga Sayed Mohammad, τον Πρόεδρο του TASAM, Süleyman Şensoy, και τον Πρέσβη ε. τ. και στέλεχος του TASAM, Καθηγητή Dr Ali Engin Oba.

Η τρίτη συνεδρία έλαβε χώρα υπό την προεδρία της Fatima Karadja, από το ANSEDI/ECOSOCC. Ομιλητές σε αυτήν ήταν ο Anthony Dane, από το Κέντρο Ενεργειακών Μελετών του Πανεπιστημίου του Cape Town· ο Tesfay Alemseged Tesfay, από το Κέντρο Μελετών Υδάτων της Αιθιοπίας· ο Pierre Marie Ngnike, Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας του ARPEDAC· και ο Αναπληρωτής Καθηγητής του Πανεπιστημίου του Καΐρου, Dr Mohamed Salman Tayie.

Το ενδιαφέρον στοιχείο στην τέταρτη συνεδρία ήταν ο συσχετισμός ανάμεσα στα θέματα υγείας, και την υποψηφιότητα της Σμύρνης για την ανάληψη του "EXPO 2020". Όπως είναι σαφές, η Τουρκία επεδίωκε την ενεργό υποστήριξη των αφρικανικών κρατών στην διεκδίκηση της έκθεσης αυτής. Στη συνεδρία αυτήν Πρόεδρος ήταν ο Καθηγητής Dr Shamseldin Zeinal Abdin Mohamed, από το Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Εξωτερικών Σχέσεων και Συνεργασιών της ΤΙΚΑ και μέλος του Συμβουλευτικού Συμβουλίου του "EXPO 2020 İzmir"· η Dr Idrissa Sow, από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας· και η Dr Julienne Nouthé Djubgang, Πρόεδρος του Συνδέσμου Γυναικών του Καμερούν (ACAFEM/CMWA).

Η πέμπτη συνεδρία, που ήταν αφιερωμένη στην επιρροή των ΜΚΟ στις κοινωνικές πολιτικές, πραγματοποιήθηκε υπό την Προεδρεία του Πρέσβη ε. τ. και Αντιπροέδρου του TASAM, Murat Bilhan. Οι συμμετέχοντες ήταν η Dr Ifeyiwa Udum Ofong, από το "Kalkinmada ve Çevrede Kadın"· ο Fatih Pehlivan, Συντονιστής Προγράμματος Παροχής Υπηρεσιών στο Εξωτερικό, του Διεθνούς Συνδέσμου "Mani Ay"· ο Καθηγητής Makha Dado Sarr, πρώην Ειδικός Συντονιστής Αφρικής και Λιγότερο Ανεπτυγμένων Κρατών του ΟΗΕ (Σενεγάλη)· και ο Emre İlker Gece, Πρόεδρος του Συνδέσμου της Τουρκικής Ημισελήνου (Türk Kızılayı) της Σομαλίας.

Οι πέντε προαναφερθείσες συνεδρίες ολοκληρώθηκαν το μεσημέρι της 17^{ης} Απριλίου 2013· το απόγευμα της ίδιας ημέρας, πραγματοποιήθηκαν οι συνεδρίες 4 επιτροπών του USTKİP, συνολικής διάρκειας 2 ωρών· σε καθεμία από αυτές συμμετείχαν από τρία άτομα. Η Επιτροπή Κοινωνικής Ανάπτυξης συνεδρίασε με τη συμμετοχή του Καθηγητή Makha Dado Sarr, του Dr Flore Ndembiyembe, και του Hüseyin Uysal, Γενικού Γραμματέα του TDEC, και μέλος του Συνδέσμου "Kimse Yok mu". Η Επιτροπή Οικονομικής Ανάπτυξης πραγματοποιήθηκε με τη συμμετοχή της Πρέσβευς, Dr Erieka Bennett, του Dr Taha Abdel Alem, και του Suat Ramukçu, από το Σύνδεσμο "Cansuyu". Αντιστοίχως, η Επιτροπή Πολιτικής Ανάπτυξης υλοποιήθηκε με τη συμμετοχή του Πρέσβη ε. τ. και μέλος του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων της Νότιας Αφρικής· τη Naila Salihu, από το KAIPTC· και το Fatih Pehlivan, Συντονιστή Προγράμματος στο "Mani Ay". Παράλληλα, συνεδρίασε και η Επιτροπή για τις Γυναίκες, την Οικογένεια, τη Νεολαία και τον Πολιτισμό, στην οποία έλαβαν μέρος η Fatima Karadja, από το ANSEDI/ECOSOCC· η Dr Ifeyiwa Udum Ofong, από το "Kalkinmada ve Çevrede Kadın"· και ο Yunus Emre Canbay, από το Σύνδεσμο "Cansuyu".

Ειδική μνεία πρέπει να γίνει στον κατάλογο των "Γενικών Διαπραγματευτών". Η επαγγελματική ιδιότητα των "Διαπραγματευτών" είναι, ως κάποιιο βαθμό, ενδεικτική των ιδιαίτερων προσανατολισμών του Συνεδρίου. Στη μεγάλη τους πλειοψηφία, οι άνθρωποι αυτοί είναι Πρέσβεις αφρικανικών χωρών, εκπρόσωποι του επιχειρηματικού κόσμου και των ΜΜΕ και στελέχη του TASAM.

Οι χώρες από τις οποίες προέρχονται τα άτομα των τριών πρώτων κατηγοριών επίσης παρουσιάζουν ενδιαφέρον.

Ανάμεσα στους “Γενικούς Συζητητές” περιλαμβάνονταν ο Πρέσβης του Νότιου Σουδάν στην Άγκυρα, Dr Yon John Gai· ο πρέσβης της Γκάνας στην Άγκυρα İbraim Abass· ο Πρέσβης της Νιγηρίας στην Άγκυρα Dr Adam Abdoulaye Dan–Maradi· ο Πρέσβης του Τζιμπουτί στην Άγκυρα Aden Houssein Abdillahi· ο Πρέσβης της Σομαλίας στην Άγκυρα Mohamed Mursal Sheikh Abdirahman· και ο Πρόξενος του Σουδάν στην Άγκυρα Omer Haider Abu Zaid Esharcef. Σε αυτούς πρέπει να προστεθούν ο Πρέσβης της Νιγηρίας στην Γκάνα, Hadjo Yaye Abdoulmoumine· και ο Υφυπουργός Ακτών του Ελεφαντοστού, Emmanuel Fiegolo.

Ο Tamer Taşkin εμφανίζεται να εκπροσωπεί τόσο την τάξη των διπλωματικών αξιωματούχων – ως Επίτιμος Πρόξενος της Νότιας Αφρικής στη Σμύρνη – όσο και αυτήν των επιχειρηματιών: όπως έχει ήδη τονισθεί, ήταν Συντονιστής Πρόεδρος των Επιχειρηματικού Συμβουλίου Τουρκίας – Νότιας Αφρικής. Εκτός του Taşkin, άλλοι τούρκοι επιχειρηματίες που συμμετείχαν ως “Γενικοί Συζητητές” στο Συνέδριο ήταν ο Resul Seçilmiş, Πρόεδρος του Συνδέσμου Επιχειρηματιών Σμύρνης· ο Pekin Günüzoğlu, Πρόεδρος του Επιχειρηματικού Συμβουλίου Τουρκίας – Γκάνας, του DEİK· ο Abdülkadir Taçyıldız, Αντιπρόεδρος του Επιχειρηματικού Συμβουλίου Τουρκίας – Γκάνα· ο Mustafa Vehbi Gafuroğlu, Αναπληρωτής Πρόεδρος του Επιχειρηματικού Συμβουλίου Τουρκίας – Γκάνας. Μαζί με αυτούς πρέπει να αναφερθούν ακόμα ο Özge Karagöz, Αναπληρωτής Συντονιστής του Επιχειρηματικού Συμβουλίου του DEİK, καθώς και εκπρόσωποι ιδιωτικών εταιρειών. Από την Εταιρεία “Arda Group”, για παράδειγμα, συμμετείχε τόσο ο Γενικός Διευθυντής Bülent Öztürk, όσο και τα στελέχη Mustafa Ural και Ahmet Özyaydin. Εκτός τούτων συμμετείχαν ο İbrahim Yaman, από την Εταιρεία “Yamanlar Demir Çelik”· ο Erem Demir, Γενικός Διευθυντής Επιχειρήσεων Διεθνούς Εμπορίου της Εταιρείας “Hekim Holding”· και η Cordie Aziz, από την Εταιρεία DAF. Η Εταιρεία “Bono Farms” εξάλλου, εκπροσωπήθηκε με τρία στελέχη της: τους Fatı Olas, Nana Kwesi Emmanuel και Mahar Cooke. Όπως γίνεται εύκολα κατανοητό, η παρουσία των τούρκων επιχειρηματιών υπερτερεί κατά πολύ εκείνης των αφρικανών συναδέλφων τους· το γεγονός αυτό αποδεικνύει, μεταξύ άλλων, το αυξημένο ενδιαφέρον του τουρκικού επιχειρηματικού κόσμου για την αφρικανική ήπειρο.

Οι δημοσιογράφοι που συμμετείχαν ως “Γενικοί Συζητητές” προέρχονταν αποκλειστικά από το ειδησεογραφικό πρακτορείο “Anadolu”· πρόκειται για τους İlyas Tayfun Salcı και Hüsseyin Bardakçı. Από το TASAM συμμετείχαν δύο ειδικοί, οι Ali Başar και İzzettin Artokça, ενώ θα πρέπει να σημειωθεί επίσης η συμμετοχή του Επίκουρου Καθηγητή Dr Selim Tokmak, Αναπληρωτή Γενικού Γραμματέα του “EXPO 2020 İzmir”. Τέλος, δύο ακόμα ονόματα που συμπληρώνουν τη λίστα των “Γενικών Διαπραγματευτών”: πρόκειται για την Dr Juliette Tuakli, από την οργάνωση “CHILD Accra”· και για την Dr Donna Wyckoff – Wheeler²³⁴.

²³⁴“8. Uluslararası Türk–Afrika Kongresi” (TASLAK Programı)
(<http://www.tasam.org/FileDownload.ashx?p=Etkinlik&i=483&f=DEKLARASYON>)

Σημαντικές για την αφρικανική πολιτική της Τουρκίας είναι σε κάθε περίπτωση οι πληροφορίες που αντλούνται από το ηλεκτρονικό φυλλάδιο με τίτλο “Stratejik Vizyon Belgesi”, το οποίο συνοδεύει τη σχετική ανακοίνωση του TASAM για το 8^ο Διεθνές Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται, τούρκοι γιατροί έχουν διενεργήσει ιατρικές εξετάσεις σε πάνω από 280.000 αφρικανούς, ενώ έχουν επίσης πραγματοποιήσει 53.000 χειρουργικές επεμβάσεις – κυρίως οδοντιατρικές και επεμβάσεις καταρράκτη. Παράλληλα η ΤΙΚΑ και η Ερυθρά Ημισέληνος, κατά κύριο λόγο, έχουν παράσχει σημαντική επισιτιστική, υγειονομική και άλλων ειδών βοήθεια στα αφρικανικά κράτη. Στον τομέα της εκπαίδευσης, εξάλλου, η Τουρκία είτε παρείχε υποτροφίες σε αφρικανούς σπουδαστές για να σπουδάσουν στην Τουρκία, είτε προσφέρει διάφορες ευκαιρίες εντός των αφρικανικών κρατών.

Στο κείμενο τονίζεται, εξάλλου, ότι κατά την προσεχή περίοδο η Τουρκία θα επιδιώξει να εμβαθύνει και να διευρύνει τη συνεργασία με την αφρικανική ήπειρο, εφαρμόζοντας προγράμματα σε 3 τομείς: την Οικονομική Ανάπτυξη, την Ασφάλεια Τροφίμων και την Υγεία για Όλους. Εξηγείται, επίσης, για ποιο λόγο υφίσταται το ολοένα και αυξανόμενο ενδιαφέρον της Τουρκίας για την υποσαχάρεια Αφρική: υπογραμμίζεται ότι τα τελευταία 10 χρόνια, οι χώρες της περιοχής αυτής εμφανίζουν κατά μέσο όρο μία τάση ανάπτυξης, της τάξης του 5%.

Λόγος γίνεται και για τις εν γένει δραστηριότητες των φορέων της τουρκικής αναπτυξιακής διπλωματίας στην Αφρική. Όπως επισημαίνεται, η ΤΙΚΑ έχει τεχνική συνεργασία με τα αφρικανικά κράτη, με στόχο την ανάπτυξη της εταιρικής δημιουργικότητας και των ανθρωπίνων πόρων. Επιπλέον, η ΤΙΚΑ χρηματοδοτεί έργα υποδομής σε τομείς, όπως η υδροδότηση, η υγεία και οι συγκοινωνίες· κτίζει σχολεία και νοσοκομεία, και προβαίνει σε αναστηλώσεις πολιτισμικών μνημείων· σε αυτά πρέπει να προστεθούν και οι φιλανθρωπικές δραστηριότητες.

Μεταξύ άλλων το κείμενο αυτό εξηγεί για ποιο λόγο παρίσταντο στο 8^ο Διεθνές Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο, στελέχη του “EXPO 2020 İzmir”. Όπως αναφέρεται σχετικά, ήδη στη Διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε, στις 16 Δεκεμβρίου 2011, στην Κωνσταντινούπολη, με τίτλο “The first Ministerial Review Conference of the Turkey – Africa Cooperation”, οι συμμετέχοντες αφρικανοί υπουργοί “δέχθηκαν με ικανοποίηση” την υποψηφιότητα της Σμύρνης, για την διοργάνωση του “EXPO 2020”²³⁵. Προφανώς, η Τουρκία θέλει να εξασφαλίσει την υποστήριξη των αφρικανικών κρατών εν όψει της επικείμενης επιλογής της πόλης, που θα διοργανώσει την προαναφερθείσα εκδήλωση.

B. Το Φόρουμ των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης Τουρκίας – Αφρικής

Εκτός των τουρκο – αφρικανικών Συνεδρίων, μία ακόμα εκδήλωση με ευρύτερη συμμετοχή αφρικανικών κρατών, ήταν το “Φόρουμ Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης Τουρκίας – Αφρικής”. Το Φόρουμ αυτό πραγματοποιήθηκε την περίοδο 9 – 10 Μαΐου 2012 στην Άγκυρα, υπό την αιγίδα του

²³⁵“8. Uluslararası Türk-Afrika Kongresi (Stratejik Vizyon Belgesi)”
http://www.tasam.org/FileDownload.ashx?p=Etkinlik&i=483&f=VIZYON_BELGESI

Αντιπρόεδρου της τουρκικής κυβέρνησης Bülent Arıncı· ήταν προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στο SAM, της Γενικής Διεύθυνσης Τύπου και Πληροφόρησης του Γραφείου του Πρωθυπουργού και της πρωτοβουλίας ΜΜΕ της Αφρικής. Σε αυτό συμμετείχαν 280 εκπρόσωποι των ΜΜΕ από 54 χώρες – μέλη της Αφρικανικής Ένωσης.

Στο πλαίσιο του Φόρουμ, πραγματοποιήθηκαν συνεδρίες υπό τους εξής τίτλους:

- Τουρκία και Αφρική: Ευκαιρίες και Προβλήματα.
- Η Αφρική στην Τουρκική Εξωτερική Πολιτική και στα Τουρκικά ΜΜΕ
- Η Σημερινή Αφρική: Πολιτική, Οικονομία και Εξωτερική Πολιτική.
- Τα ΜΜΕ ως Παράγων με Επιρροή στη Διαμόρφωση των Θεμάτων της Ανάπτυξης, της Μετανάστευσης και της Υγείας.
- Τα ΜΜΕ ως Μεσολαβητικός Παράγων: Κερδίζοντας τον Πόλεμο κατά των Συγκρούσεων και της Τρομοκρατίας.
- Τα Social Media στην Τουρκία και τα Αφρικανικά Κράτη: Η Επιρροή τους στην Ανάπτυξη της Δημοκρατικής Κουλτούρας.
- Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ως Παράγων με Επιρροή στην Εξισορρόπηση Προβλημάτων και Ευκαιριών.
- Τουρκία και Αφρική: ΜΜΕ, Επικοινωνία και Τεχνολογία.
- Το Πλαίσιο για μία Συνεργασία Ανάμεσα στα ΜΜΕ Τουρκίας και Αφρικής.

Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι χρέη Προέδρου στη συνεδρία με τίτλο, “Τα ΜΜΕ ως μεσολαβητικός παράγων: Κερδίζοντας τον Πόλεμο κατά των Συγκρούσεων και της Τρομοκρατίας”, άσκησε ο Αντιπρόεδρος της τουρκικής κυβέρνησης, Bülent Arıncı. Στην εν λόγω συνεδρία μίλησαν, μάλιστα, ο Metahan Demir, απεσταλμένος της Hürriyet στην Άγκυρα· ο Flomena Silva, Αρχισυντάκτης της Εφημερίδας A Semena· ο Hany Al Sayed, από την Εφημερίδα Al Gamhariya· από την Νιγηρία ο Albert Chaiβου, και από την Τανζανία, ο Willy Edward Ogunde. Οι ομιλητές έκαναν λόγο για το ρόλο των ΜΜΕ στην εμφάνιση και στην επίλυση των συγκρούσεων στις αντίστοιχες χώρες τους²³⁶.

Γ. Άλλες δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης σχετικές με την Αφρική²³⁷

Λόγω της ισχυρής στρατιωτικής και γεωπολιτικής της παρουσίας στην ευρύτερη περιοχή, η Αίγυπτος αποτελεί σταθερό σημείο ενδιαφέροντος για τις τουρκικές δεξαμενές σκέψης. Μία σειρά από στρογγυλές τράπεζες και συνέδρια που διοργανώθηκαν από τους προαναφερθέντες φορείς,

²³⁶ “Türkiye-Afrika Medya Forumu” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2757>)

²³⁷ Οι χώρες της Βόρειας Αφρικής συχνά θεωρούνται μέρος της Μέσης Ανατολής· το γεγονός αυτό δημιουργεί το πρόβλημα, αν οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης σε αυτές τις περιοχές πρέπει να θεωρηθούν τμήμα της μεσανατολικής ή αφρικανικής τους πολιτικής. Στη συγκεκριμένη μελέτη, για καθαρά πρακτικούς λόγους, η ταξινόμηση των δραστηριοτήτων αυτών ακολουθεί κατά κύριο λόγο τα γεωγραφικά κριτήρια. Ως εκ τούτου, στην ενότητα αυτή εντάσσονται και δραστηριότητες σχετικές με την Αίγυπτο, την Τυνησία και το Μαρόκο.

είχαν – μεταξύ άλλων – ως απώτερο σκοπό την εμβάθυνση της συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών σε θέματα διεθνούς διπλωματίας και ασφάλειας. Όπως γίνεται εύκολα κατανοητό, η εμφάνιση του κινήματος της Αραβικής Άνοιξης (και) στην Αίγυπτο, έθεσε νέα δεδομένα, τόσο στις τουρκο – αιγυπτιακές σχέσεις, όσο και στην περιοχή της Μέσης Ανατολής· ως εκ τούτου, το τουρκικό ενδιαφέρον για την Αίγυπτο έγινε ακόμα πιο έντονο.

Στις 7 Οκτωβρίου 2010, το Αφρικανικό Ινστιτούτο του TASAM, σε συνεργασία με το Συμβούλιο Εξωτερικών Σχέσεων της Αιγύπτου, διοργάνωσε την “Στρογγυλή Τράπεζα Τουρκίας – Αιγύπτου”. Η στρογγυλή Τράπεζα πραγματοποιήθηκε στο κτίριο του Ευρασιατικού Ινστιτούτου του Πανεπιστημίου Κωνσταντινούπολης και στο πλαίσιο αυτής, έγιναν 3 συνεδρίες, υπό τους εξής τίτλους:

1. Οι σχέσεις Τουρκίας – Αιγύπτου
2. Η παρεμπόδιση της διάδοσης πυρηνικών όπλων στη Μέση Ανατολή, οι υπάρχουσες συνθήκες στην ειρηνευτική διαδικασία στη Μέση Ανατολή και οι μελλοντικές προοπτικές.
3. Η γενική κατάσταση της Αφρικής και το Σουδάν.

Ένα ενδιαφέρον στοιχείο στην εν λόγω στρογγυλή τράπεζα, είναι η επαγγελματική ιδιότητα των ομιλητών τόσο από την Αίγυπτο, όσο και από την Τουρκία. Η παρουσία των ακαδημαϊκών είναι αρκετά περιορισμένη: στις περισσότερες περιπτώσεις, οι ακαδημαϊκοί αυτοί είναι στελέχη του TASAM, Αντιθέτως, από αιγυπτιακής πλευράς παρατηρείται σημαντική παρουσία διπλωματών και κρατικών αξιωματούχων. Αναλυτικότερα, ως ομιλητές συμμετείχαν οι Πρέσβεις Fathy El Shazly, Mohammed Shaker, Abdel Raouf El Ridy, Amin Shalaby, και Ahmed Hagag· όλοι οι προαναφερθέντες υπηρετούσαν στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων της Αιγύπτου. Από την Αίγυπτο μίλησαν επίσης ο Dr Yahya El Gamal, πρώην Υπουργός Δικαιοσύνης· και ο επιχειρηματίας Mohamed Kassem.

Εκ μέρους της TASAM, στο συνέδριο συμμετείχαν ο Πρόεδρος, Süleyman Şensoy, και ο Αντιπρόεδρος, Πρέσβης ε. τ. Murat Bilhan· ο Καθηγητής Dr Ural Altın, μέλος του Δ.Σ. του TASAM· και ο Πρέσβης ε. τ., Καθηγητής Dr Ali Engin Oba, εκπρόσωπος του TASAM στην Άγκυρα. Από τουρκικής πλευράς συμμετείχαν εξάλλου ο Zuhai Mansfield, Πρόεδρος του Επιχειρηματικού Συμβουλίου Τουρκίας –Αιγύπτου του DEİK· ο Καθηγητής Dr Samir Salha, από το Πανεπιστήμιο του Kocaeli· και ο Dr Ramazan Altıntok, Πρόεδρος της Ομάδας Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (e –Devlet Group) του Γραφείου του Πρωθυπουργού²³⁸.

Η πολιτική επικαιρότητα στην Αίγυπτο απετέλεσε αντικείμενο ενός ακόμα Συνεδρίου, που πραγματοποιήθηκε στο Κάιρο. Στις 21 Ιανουαρίου 2013, το SAM, σε συνεργασία με το TESEV, διοργάνωσαν το προαναφερθέν Συνέδριο, που είχε τον τίτλο: “Οι Νέες Δυναμικές Πολιτικής και Ασφάλειας στη Μέση Ανατολή: Τουρκία και Αίγυπτος”.

²³⁸ “Türkiye–Mısır İlişkileri” (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/14/afrika_toplantilari_10).

Στο πλαίσιο του Συνεδρίου πραγματοποιήθηκαν δύο συνεδρίες:

1. Η πρώτη συνεδρία είχε τίτλο: “Η Τουρκία και η Αίγυπτος σε ένα Μεταβαλλόμενο Περιφερειακό Πλαίσιο”, και πραγματοποιήθηκε υπό την προεδρία της Sabiha Senyücel Gündoğar, από το TESEV. Ως ομιλητές συμμετείχαν ο Mesut Özcan, από το SAM· ο Amr Darrag από το Κόμμα Ελευθερίας και Δικαιοσύνης, της Αιγύπτου· και ο Amr Elshobaki από το “Arab Forum for Alternatives”. Στην εν λόγω συνεδρία συζητήθηκαν, μεταξύ άλλων, οι πολιτικές εξελίξεις στο πλαίσιο της Αραβικής Άνοιξης και ο τρόπος που γίνονται αντιληπτές από την Αίγυπτο και την Τουρκία, καθώς και πιθανά σενάρια για την μελλοντική κατάσταση στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής.
2. Η δεύτερη συνεδρία είχε τίτλο: “Οι προοπτικές για Μελλοντική Συνεργασία: Ο περιορισμός των συγκρούσεων και η οικονομική συνεργασία”. Σε αυτήν, χρέη Προέδρου είχε επωμισθεί ο Mesut Özcan, ενώ μίλησαν ο Osama Farid, από τον Αιγυπτιακό Σύνδεσμο Ανάπτυξης Επιχειρήσεων (EBDA)· ο Sadik Ünay από το Πανεπιστήμιο του Yıldız· και η Talma Köse, από το İstanbul Şehir Üniversitesi. Η συζήτηση στη Συνεδρία αυτήν εστιάσθηκε κατά κύριο λόγο στις δυνατότητες μιας πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και την Αίγυπτο, και σε ποια πλαίσια μπορεί μία τέτοια συνεργασία να υλοποιηθεί²³⁹.

Το 2012, εξάλλου, το TESEV εξήγγειλε μία σειρά από workshops, με αντικείμενό τους τις τουρκο – αιγυπτιακές σχέσεις· όπως αναφέρεται στη σχετική ανακοίνωση, σκοπός του Προγράμματος αυτού ήταν αυξηθούν οι γνώσεις και η κατανόηση της Τουρκίας σχετικά με τις περιφερειακές εξελίξεις, αλλά και να συμβάλει στο θετικό και εποικοδομητικό ρόλο που μπορεί να παίξει η Τουρκία στην περιοχή. Στο πλαίσιο αυτό, ως πρώτη δραστηριότητα διοργανώθηκε μία επίσκεψη εργασίας στελεχών του TESEV στην Αίγυπτο.

Ως συνέπεια αυτού, την περίοδο 18 – 20 Σεπτεμβρίου 2012, οι Sabiha Senyücel Gündoğar και Mensur Akgün από το TESEV, επισκέφθηκαν την Αίγυπτο. Στο πλαίσιο της επίσκεψής τους, είχαν συνάντηση στην τουρκική Πρεσβεία στο Κάιρο, με τον τούρκο Πρέσβη, Hüseyin Avni Botsali. Επίσης, είχαν επαφές με την Amira Howeidy, από την Al – Ahram Weekly· με στελέχη του αιγυπτιακού Council on Foreign Relations· με το Γενικό Γραμματέα της Επιτροπής σύνταξης Συντάγματος, Καθηγητή, Amr Darrag· τον Hasan Malek, Πρόεδρο του Egyptian Business Development Association, και τον Osama Farid²⁴⁰.

²³⁹“Ortadoğu’ da Yeni Siyaset ve Güvenlik Dinamikleri: Türkiye ve Mısır Konferansı”.

(<http://sam.gov.tr/tr/?p=3204>)· βλ. επίσης “New Political and Security Dynamics in the Middle East: Turkey and Egypt” (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/new-political-and-security-dynamics-in-the-middle-e>). Οι εργασίες του Συνεδρίου ολοκληρώθηκαν με τη σύνοψη των εργασιών, που πραγματοποίησε ο Mensur Akgün, στέλεχος του TESEV.

²⁴⁰“Değişen Ortadoğu’ da Türkiye – Mısır İşkileri Çalıştayı Serisi”, *TESEV 2012 Faaliyet Raporu*, σελ. 22

Το ενδιαφέρον των τουρκικών δεξαμενών σκέψης για την περιοχή της Βόρειας Αφρικής, ωστόσο, δεν εξαντλείται στην Αίγυπτο. Ενδεικτική ως προς αυτό, πρέπει να θεωρηθεί η αποστολή 10μελούς ομάδας, εκ μέρους του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών, ως παρατηρητών στις εκλογές του Νοεμβρίου του 2011, στην Τυνησία. Αν και λειτουργούσε εξ ονόματος του Υπουργείου Εξωτερικών, η ομάδα αυτή απαρτιζόταν, εκτός από κρατικούς αξιωματούχους, και από ακαδημαϊκούς και στελέχη τουρκικών δεξαμενών σκέψης· επιπλέον – και αυτό είναι πολύ σημαντικό – επικεφαλής της αποστολής ήταν ο Mesut Özcan, Αντιπρόεδρος του SAM.

Αναλυτικότερα, εκτός από τον Mesut Özcan, στην ομάδα συμμετείχαν ο Ahmet Başar Şen, Τμηματάρχης της Γενικής Υποδιεύθυνσης Μέσης Ανατολής και Αφρικής, του Υπουργείου Εξωτερικών· ο Refik Ali Onaner, Τμηματάρχης της Γενικής Υποδιεύθυνσης για το Συμβούλιο της Ευρώπης, του Υπουργείου Εξωτερικών· ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Murat Çemrek από το Πανεπιστήμιο του Selçuk· ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Veysel Ayhan από το Πανεπιστήμιο Abant İzzet Baysal· ο Επίκουρος Καθηγητής, Dr Hasan Köseban από το İstanbul Şehir Üniversitesi· ο Επίκουρος Καθηγητής Dr İbrahim Mazlum, από το Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά· οι Ufuk Ulutaş και Furcan Torlak, από το SETA· και ο Muzaffer Şenel, από το Πανεπιστήμιο Şehir της Κωνσταντινούπολης²⁴¹.

Η σύσταση της δεκαμελούς ομάδας αποδεικνύει ότι οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης, ενίοτε έχουν όχι μόνο υποστηρικτικό ρόλο, αλλά και ενεργό ανάμειξη στην άσκηση της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Πρέπει να επισημανθεί, επίσης, ότι εκτός του SAM – το οποίο, ούτως ή άλλως, είναι ένα think tank που υπάγεται στο Υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας – στην αποστολή συμμετείχε και το SETA, με δύο στελέχη. Παράλληλα, είναι πολύ ενδιαφέρον ότι στην ηγεσία της ομάδας ανατέθηκε σε κορυφαίο στέλεχος του SAM, και όχι σε κάποιο στέλεχος του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών ή κάποιον ακαδημαϊκό. Γενικότερα, παρατηρείται ένας σημαντικός βαθμός ευελιξίας στους χειρισμούς της Άγκυρας στο συγκεκριμένο θέμα, που αποδεικνύει, εκτός των άλλων, σε ποιο βαθμό οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης μπορούν να ανταποκριθούν στις επιχειρησιακές ανάγκες της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής²⁴².

Σε διαφορετικό μήκος κύματος κινήθηκε η διάσκεψη που διοργανώθηκε στις 18 Οκτωβρίου 2012 στο ΤΕΡΑΥ, με τίτλο “Η Εξέγερση του Αραβικού Λαού: ο Τρίτος Δρόμος του Μαρόκου”. Στην εν λόγω διάσκεψη μίλησε ο Υπουργός για το Διάλογο του Κοινοβουλίου του Μαρόκου με την Κοινωνία των

²⁴¹ “Tunus’ taki Seçimlere Gönderilen Gözlem Heyeti” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=207>). Σύμφωνα με τη σχετική ανακοίνωση του SAM, παρατηρητές θα αποστέλλονταν και από διεθνείς οργανισμούς, όπως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Αφρικανική Ένωση, το ΑΚΡΜ (;) και ο Οργανισμός Ισλαμικής Διάσκεψης.

²⁴²Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Αντιπρόεδρος του SAM, Mesut Özcan, συμμετείχε στην 7μελή αντιπροσωπεία που εστάλησαν από την Τουρκία, ως παρατηρητές στις εκλογές στην Υεμένη, το Φεβρουάριο του 2012· γι’ αυτό, βλ. “Yemen Seçim Gözlemi” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2508>)

Πολιτών, El Habib Chourani²⁴³. Πέραν του αμιγώς πολιτικού και ενημερωτικού της χαρακτήρα, η συμμετοχή ενός Υπουργού αφρικανικού κράτους σε εκδήλωση ενός τουρκικού think tank είναι σε κάθε περίπτωση αξιοσημείωτη. Αντιστοίχως, στο πλαίσιο των “Συνεδρίων του TASAM για τους Παγκόσμιους Ηγέτες”, ανακοινώθηκε από το TASAM ότι στις 11 Οκτωβρίου 2012, επρόκειτο να μιλήσει ο πρώην Πρόεδρος της Γκάνα, John Agyekum Kufor²⁴⁴.

Όπως και στην περίπτωση των τουρκο – αφρικανικών συνεδρίων, έτσι και εδώ, αποδεικνύεται ότι τουρκικές δεξαμενές σκέψης, όπως το TASAM ή το TEPAV, διαθέτουν ένα πυκνό και καλά οργανωμένο δίκτυο επαφών και σχέσεων, με πολιτικούς και διπλωματικούς αξιωματούχους ξένων κρατών. Οι επαφές αυτού του είδους αναμφισβήτητα ενισχύουν τη διπλωματία ήπιας ισχύος της Άγκυρας· παράλληλα, όμως, αποτελούν και, ως κάποιο βαθμό, αντανάκλαση της νέας αφρικανικής πολιτικής της Τουρκίας: η αναθέρμανση των διπλωματικών σχέσεων ανάμεσα στην Τουρκία και τις αφρικανικές χώρες και η ανάπτυξη της διμερούς συνεργασίας σε πολλά πεδία, καθιστά αυτομάτως πολύ πιο άνετη τις αμοιβαίες επισκέψεις αξιωματούχων μεταξύ των δύο πλευρών.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ωστόσο, η Τουρκία ενδιαφέρεται να επεκτείνει την στρατηγική συνεργασία στην αφρικανική ήπειρο και νοτιότερα της βόρειας Αφρικής. Το τουρκο – αφρικανικά συνέδρια είναι, ούτως ή άλλως, αντιπροσωπευτικά αυτής της τάσης· παράλληλα, όμως, καταβάλλονται και προσπάθειες για ανάπτυξη διμερών συνεργασιών.

Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να εξετασθεί η “Στρογγυλή Τράπεζα Τουρκίας – Σουδάν”, που πραγματοποιήθηκε στο Χαρτούμ, στις 19 Ιανουαρίου 2012 και ήταν προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στο TASAM και το Υπουργείο Διεθνούς Συνεργασίας του Σουδάν. Η σχετική ανακοίνωση του TASAM δεν παρέχει πληροφορίες για τους συμμετέχοντες, παρά μόνο για το πρόγραμμα της ημερίδας: αυτή αποτελούνταν από δύο συνεδρίες· η πρώτη συνεδρία είχε τίτλο “Κοινωνικό – οικονομικές προοπτικές” και η δεύτερη “Ασφάλεια, Πολιτικές και Πολιτισμικές Προοπτικές”²⁴⁵.

²⁴³ “Faslı Bakan: Tunus, Mısır ve Libya’ dan Farklıyız; Bizimki Üçüncü Yol” (Faslı Bakan: “Tunus, Mısır ve Libya’dan Farklıyız; Bizimki Üçüncü Yol”)

²⁴⁴ “Gana (E) Devlet Başkanı Kufuor TASAM’da”

(http://www.tasam.org/FileDownload.ashx?p=Etkinlik&i=467&f=BASIN_BULTENI_ONCESI).

²⁴⁵ “Türkiye-Sudan Yuvarlak Masa Toplantısı-1”, (<http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/209/turkiye-sudan-yuvarlak-masa-toplantisi-1>).

VII. ΑΣΙΑ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, που αφορούν στην ασιατική ήπειρο, κατανέμονται στις εξής κατηγορίες:

- A) Τα Τουρκο – Ασιατικά Συνέδρια του TASAM
- B) Πακιστάν – Αφγανιστάν
- Γ) Ινδία
- Δ) Κίνα
- E) Νότια Κορέα

A. Τα Τουρκο – Ασιατικά Συνέδρια του TASAM

Το 1^ο Διεθνές Τουρκο – Ασιατικό Συνέδριο

Το πρώτο Διεθνές Τουρκο – Ασιατικό Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, την περίοδο 25 – 26 Μαΐου 2006, από το TASAM. Ως εγχείρημα παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αφού εγκαινιάζει μία σειρά 5 ακόμα αντίστοιχων Συνεδρίων, το τελευταίο από τα οποία πραγματοποιήθηκε το 2012. Πρόκειται κατ' ουσία για ένα συστηματικό, πολιτικό, οικονομικό και διπλωματικό άνοιγμα της Τουρκίας στην ευρύτερη περιοχή της Ασίας – ακόμα και σε περιοχές εκτός του άμεσου βεληνεκού της τουρκικής διπλωματίας.

Στο σχετικό ανακοινωθέν του TASAM, τονίζεται η στρατιωτική και οικονομική ισχύς ασιατικών χωρών όπως η Κίνα, η Ιαπωνία, η Νότια Κορέα, η Ρωσία και η Ινδία. Αναφέρεται, επίσης, ότι πέραν των Τούρκων που ζουν στην Τουρκία, υπάρχουν και πολλοί “συμπατριώτες” που ζουν στις Τουρκομανικές Δημοκρατίες. Παράλληλα, τονίζεται ότι η Τουρκία διαθέτει συγγενές ιστορικό και πολιτισμικό παρελθόν με ασιατικά κράτη όπως η Ρωσία, η Κίνα, η Ιαπωνία, η Ινδία, η Ινδονησία, η Μαλαισία, η Σιγκαπούρη, το Πακιστάν και η Νότια Κορέα· για το λόγο αυτόν, η Τουρκία πρέπει να εκμεταλλευθεί προς όφελός της τα πλεονεκτήματα αυτά.

Στην ανακοίνωση του Συνεδρίου καταγράφονται, επίσης, οι επιδιωκόμενοι στόχοι: να αναπτυχθούν περαιτέρω οι οικονομικές, πολιτικές και πολιτισμικές σχέσεις ανάμεσα στην Τουρκία και τις χώρες της Ασίας· να διατυπωθούν προτάσεις για την επίλυση των υπαρχόντων προβλημάτων· επίσης, να βοηθήσει τις αρμόδιες αρχές, τους εκπροσώπους του ιδιωτικού τομέα, αλλά και μεμονωμένους επιχειρηματίες στη λήψη αποφάσεων, παρέχοντας ορθές και ρεαλιστικές απόψεις, και προσφέροντας επιστημονικά και πρωτότυπα δεδομένα. Επίδιωξη του Συνεδρίου ήταν, εξάλλου, η πιο στενή γνωριμία και συνεργασία ανάμεσα σε επενδυτές, πολιτικούς, επαγγελματικά ιδρύματα και επιστήμονες από την Τουρκία και τις ασιατικές χώρες. Παράλληλα, τονίζεται ότι στόχος ήταν, μεταξύ

άλλων, η διαμόρφωση της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής έναντι των ασιατικών χωρών, αλλά και η αύξηση της επιρροής της εξωτερικής πολιτικής της Άγκυρας προς αυτές.

Στην ανακοίνωση του TASAM δεν παρατίθεται αναλυτικά το πρόγραμμα του Συνεδρίου. Αντιθέτως, αναφέρεται ότι επρόκειτο να πραγματοποιηθούν 3 συνεδρίες. Στην πρώτη από αυτές, Πρέσβεις και ακαδημαϊκοί από τις χώρες της Ευρασίας θα έκαναν μία παρουσίαση των πολιτικών και οικονομικών προοπτικών των χωρών τους, ενώ στη δεύτερη και στην τρίτη συνεδρία θα εξετάζονταν οι πολιτικές και οικονομικές σχέσεις της Τουρκίας με τα κράτη της Μέσης, και της Άπω Ανατολής, αντιστοίχως²⁴⁶.

Το 2^ο Διεθνές Τουρκο – Ασιατικό Συνέδριο

Το δεύτερο Διεθνές Τουρκο – Ασιατικό Συνέδριο, με τίτλο “Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη”, πραγματοποιήθηκε την περίοδο 23 – 24 Μαΐου 2007, στην Κωνσταντινούπολη. Όπως αναφέρεται στο σχετικό δελτίο τύπου του TASAM, στο συνέδριο έλαβαν μέρος κρατικοί αξιωματούχοι, επιχειρηματίες και σχετικοί με τον τομέα ακαδημαϊκοί από 26 χώρες: σε αυτές περιλαμβάνονταν τα κράτη του Περσικού Κόλπου, οι Τουρκομανικές Δημοκρατίες της Κεντρικής Ασίας, καθώς επίσης, η Ρωσία, το Ιράν, το Ιράκ, η Σαουδική Αραβία, η Συρία, η Κίνα, η Νότια Κορέα, η Σιγκαπούρη, η Ιαπωνία, η Μαλαισία, η Ινδονησία, το Βιετνάμ, η Ινδία, το Πακιστάν, το Μπαγκλαντές και το Αφγανιστάν.

Οι εναρκτήριες ομιλίες του Συνεδρίου πραγματοποιήθηκαν από τον Annamuyhammet Goçiyev, Υφυπουργό Οικονομίας και Οικονομικών του Τουρκμενιστάν· από τον Dr Hakan Fidan, Πρόεδρο της ΤΙΚΑ· και από τον Süleyman Şensoy, Πρόεδρο του TASAM. Στο πλαίσιο του Συνεδρίου πραγματοποιήθηκαν 5 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων ήταν οι εξής:

- 1) Οι Ενέργειες για την Οικονομική Ολοκλήρωση στην Ασία
- 2) Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη στην Ευρασία
- 3) Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη στη Μέση Ανατολή
- 4) Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη στην Άπω Ανατολή
- 5) Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη στη Νότια Ασία

Παράλληλα με τις συνεδρίες αυτές, πραγματοποιήθηκαν 4 workshops, σχετικά με τις τουρκικές επενδύσεις στις εξεταζόμενες περιοχές. Οι τίτλοι των workshops αυτών, ήταν οι εξής:

- 1) Τουρκικές Επενδύσεις και Υπάρχοντα Προβλήματα στην Ευρασία
- 2) Τουρκικές Επενδύσεις και Υπάρχοντα Προβλήματα στη Μέση Ανατολή
- 3) Τουρκικές Επενδύσεις και Υπάρχοντα Προβλήματα στην Άπω Ανατολή
- 4) Τουρκικές Επενδύσεις και Υπάρχοντα Προβλήματα στη Νότια Ασία

²⁴⁶“1. Uluslararası Türk – Asya Kongresi” (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/21/1_uluslararasi_turk_asya_kongresi)

Ο “επιχειρησιακός” χαρακτήρας του Συνεδρίου πιστοποιείται κυρίως από δύο στοιχεία: από το σαφή και στοχευμένο χαρακτήρα των θεματικών ενότητων του, και από την επαγγελματική ιδιότητα των συμμετεχόντων. Η κύρια έμφαση δίνεται σε κάθε περίπτωση στην οικονομία, χωρίς ωστόσο να αγνοείται, σε καμία περίπτωση, η πολιτική συνεργασία· υπ’ αυτήν την έννοια, και το Δεύτερο Διεθνές Τουρκο –Ασιατικό Συνέδριο ακολουθεί τις πολιτικές και ιδεολογικές επιταγές του Πρώτου. Χρέη Προέδρου στην πρώτη συνεδρία άσκησε ο Πρέσβης ε. τ., Murat Bilhan· σε αυτήν μίλησαν ο Πρύτανης, Καθηγητής Hasret Çomak, και ο Επίκουρος Καθηγητής, Dr Kenan Dağcı, του Πανεπιστημίου του Kocaeli· επίσης, ο Καθηγητής Bülent Aras, από το Πανεπιστήμιο İsk. Στην εν λόγω συνεδρία παρατηρείται, εξάλλου, αυξημένη παρουσία στελεχών από διεθνείς οργανισμούς: ο Dr Sohrab Shahabi, Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας (ECO)· ο Dr Davoud Rezaee, Διευθυντής Προγράμματος επίσης από το ECO· και ο Κωνσταντίνος Ζαλμής, Βοηθός Γενικός Γραμματέας και Συντονιστής Προγράμματος του ΟΣΕΠ. Σε αυτούς πρέπει να προστεθούν, επίσης, δύο στελέχη του D8: ο Διευθυντής, Πρέσβης, Kia Tabatabaee· και η οικονομολόγος, Ayşe Keskinliç.

Την Προεδρία της δεύτερης συνεδρίας άσκησαν ο Καθηγητής Hakan Selçuk, από κοινού με τον Annamuhammet Goçiyen· στη συνεδρία αυτήν μίλησαν κυρίως ακαδημαϊκοί· όλοι οι ομιλητές, ωστόσο, προέρχονταν είτε από την Τουρκία, είτε από τις Τουρκομανικές Δημοκρατίες. Μεταξύ των ομιλητών ήταν και ο προεδρεύων, Goçiyen, ο οποίος εκπροσωπούσε το Τουρκμενιστάν· από το Αζερμπαϊτζάν μίλησαν ο Αντιπρύτανης του Κρατικού Οικονομικού Πανεπιστημίου, Καθηγητής Mehmed Celilov· και ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Asuman Guliyen, από τη Σχολή Διοίκησης Επιχειρήσεων του Τουρκικού Κόσμου, του ίδιου Πανεπιστημίου. Από το Ουζμπεκιστάν μίλησε ο Κοσμήτορας της Σχολής Οικονομικών Επιστημών του Κρατικού Πανεπιστημίου της Σαμαρκάνδης, Καθηγητής Alisher Astanov· ενώ, από το Τατζικιστάν, ο Şarif Saidov, Πρόεδρος του Βιομηχανικού και Εμπορικού Επιμελητηρίου του Τατζικιστάν. Το Κιργιστάν εκπροσωπήθηκε με δύο ομιλητές: τον Askarberk Oskombayev, Υφυπουργό Οικονομικής Ανάπτυξης και Εμπορίου· και τον Καθηγητή Taalibek Koichumanov, Πρόεδρο του Ταμείου Επενδύσεων της Προεδρίας της Δημοκρατίας του Κιργιστάν. Από το Ουζμπεκιστάν μίλησε ο Καθηγητής, Salih Aynural, Κοσμήτορας της Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου του Gebze· και από τη Γεωργία, ο Καθηγητής Teimuroz Beridge, από το Διεθνές Πανεπιστήμιο της Μαύρης Θάλασσας.

Η τρίτη συνεδρία, που – όπως έχει ήδη αναφερθεί, ήταν αφιερωμένη στη Μέση Ανατολή – πραγματοποιήθηκε υπό την Προεδρία του Καθηγητή, Bülent Aras. Σε αυτήν μίλησαν ο Επίκουρος Καθηγητής Dr Mohammad Hossein Hafezian, από το Πανεπιστήμιο İslami Azad, του Ιράν· ο Taha Shuker Mahmoud, Πρέσβης, από το Υπουργείο Εξωτερικών του Ιράκ· ο Dr Iqbal Mouhammad, από το Πανεπιστήμιο Ajman, των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων· ο Καθηγητής Hassan El – Hayawan, από το Πανεπιστήμιο Ain Shams, της Σαουδικής Αραβίας· ο Dr Tayseer Al – Khunaizi, Πρόεδρος του Κέντρου Μελετών Al – Andalus, επίσης από τη Σαουδική Αραβία. Ενδιαφέρον, σε κάθε περίπτωση, είναι ότι δεν υπάρχει ομιλητής από το Ισραήλ, παρ’ ότι το κράτος αυτό έχει νευραλγικό ρόλο στην περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Στην τέταρτη συνεδρία την Προεδρία άσκησε ο Καθηγητής, Sabri Osman· σε αυτήν μίλησαν ο Καθηγητής Bambang Brodjonegoro, Κοσμήτορας της Σχολής Οικονομικών, του Πανεπιστημίου της Ινδονησίας· ο Καθηγητής Djijsman S. Simandjantak, Πρόεδρος του CSIS, καθώς και ο Καθηγητής Zhang Zugian, Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας του Τμήματος Ευρωπαϊκών Μελετών, του Ινστιτούτου της Σαγκάης. Η συνεδρία ολοκληρώθηκε με τις ομιλίες του Erdal Günen, Προέδρου του Τουρκο – Ιαπωνικού Επιχειρηματικού Συνδέσμου· και του Καθηγητή, Hoa Huu Lan, Υποδιευθυντή του Ινστιτούτου Μελετών Κοινωνικό – Οικονομικής Ανάπτυξης, της Νότιας Κορέας.

Στην πέμπτη συνεδρία, που ήταν σχετική με τη Νότια Ασία, την Προεδρία άσκησε ο Καθηγητής Hazret Çomak. Σε αυτήν συμμετείχαν ο Rashid Mansur, Πρόεδρος της Escort Investment Bank, του Πακιστάν· ο Καθηγητής, Aftab Kamal Pasha, από το Πανεπιστήμιο Jawaharlal Nehru, της Ινδίας· ο Καθηγητής, Hamidullah Faroogi, από το Τμήμα Διεθνών Οικονομικών του Πανεπιστημίου της Kabil και Πρόεδρος του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου του Αφγανιστάν. Από την Πρεσβεία του Μπαγκλαντές συμμετείχε, εξάλλου, ο Surradit Chakma, από την Τουρκία μίλησε ο Καθηγητής Azmi Özcan, από το Τμήμα Ιστορίας, του Πανεπιστημίου του Σαγγάριου.

Η ποικιλία που παρατηρείται στη χώρα προέλευσης των ομιλητών, αλλά και το υψηλό πολιτικό και κοινωνικό status που διακρίνει όλους τους ομιλητές ανεξαιρέτως, αποδεικνύει την ενεργό προσπάθεια της Τουρκίας να ανοιχθεί σε νέα πεδία, αναζητώντας ισχυρές πολιτικές και οικονομικές συμμαχίες. Ενδεικτικό, ως προς τη διαπίστωση αυτήν, είναι και τα τέσσερα workshops, που πραγματοποιήθηκαν παράλληλα με τις συνεδρίες. Όπως θα φανεί και στη συνέχεια, οι περισσότεροι από τους ομιλητές των workshops έχουν επίσης μιλήσει και στις συνεδρίες. Αυτό δε σημαίνει, ωστόσο, ότι τα workshops είναι απλώς μία ανακύκλωση των λεχθέντων στις συνεδρίες.

Τουναντίον, υπάρχουν δύο σημεία, που χρήζουν περαιτέρω επισήμανσης. Το πρώτο αφορά στη θεματική των workshops: αντίθετα με τις συνεδρίες, που έχουν πιο γενικό περιεχόμενο, τα workshops είχαν ως αποκλειστικό αντικείμενο τις τουρκικές επενδύσεις στην Ευρασία, τη Μέση και την Άπω Ανατολή, και τη Νότια Ασία. Επιπλέον, με μία μόνο εξαίρεση, οι Τούρκοι δε συμμετέχουν στα workshops αυτά, παρά μόνο ως προεδρεύοντες. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι για τις δυνατότητες και τις προοπτικές των τουρκικών επενδύσεων στις αντίστοιχες χώρες και περιοχές ενδιαφέροντος, αναλαμβάνουν να μιλήσουν οι ξένοι ομιλητές. Η επισήμανση αυτή φαίνεται να ενισχύεται και από τον τρόπο της επιμέρους οργάνωσης των workshops: με εξαίρεση το τρίτο workshop για την Άπω Ανατολή – όπου δεν υπάρχει τέτοιου είδους κατάτμηση – στα υπόλοιπα workshops, οι ομιλίες των συμμετεχόντων γίνονται για συγκεκριμένες χώρες· ενίοτε οι χώρες αυτές είναι και οι χώρες προέλευσής τους.

Έτσι, στο πρώτο workshop, τα σχετικά με τις τουρκικές επενδύσεις και τα προβλήματα που υφίστανται στην Ευρασία, έγινε λόγος για το Αζερμπαϊτζάν (με τον Καθηγητή Celilov, και τον Αναπληρωτή Καθηγητή Guliyev)· τη Γεωργία (με τον Καθηγητή Beridze)· το Καζακστάν (με τους Almas Kudaybergen και Kayirbek Aristanbekov)· το Κιργιστάν (με τους Koichumanov και Oskombaev), το Ουζμπεκιστάν (με τους Astanov και Aynural)· τη Ρωσική Ομοσπονδία (με τη Dr Natalia Ulchenko)· το Τατζικιστάν (με τον Saidov)· και το Τουρκμενιστάν (με τον Goçiyev).

Το δεύτερο workshop, που αφορούσε στη Μέση Ανατολή, έγινε υπό την Προεδρία του Καθηγητή, Bülent Aras. Σε αυτό, η συζήτηση εστιάσθηκε στο Ιράκ (Taha Shuker Mahmoud) · στο Ιράν (Dr Keyhan Barzegar) · στην Αίγυπτο (Dr Hassan El – Hayawan) · στη Συρία (Dr Igbal Mouhammad) · και στη Σαουδική Αραβία (Dr Tayseer Al – Khunaizi).

Στο τρίτο workshop, στο οποίο χρέη Προέδρου είχε επωμισθεί ο Καθηγητής, Sabri Osman, η συζήτηση επικεντρώθηκε στις τουρκικές επενδυτικές προοπτικές στην Άπω Ανατολή. Ως εκ τούτου, σε αυτό μίλησαν εκπρόσωποι της Κίνας (Zhang Zugian) · του CSIS (Djisman S. Siman – Juntank) · της Ινδονησίας (Bambang Brodjonegoro) · της Μαλαισίας (Abdul Rahman Adam) · της Νότιας Κορέας (Hoa Huu Lan) · αλλά και της Τουρκίας (Erdal Güven)²⁴⁷.

Στο τέταρτο workshop Προεδρεύων ήταν ο Καθηγητής Hasret Çomak. Το workshop αυτό, που ήταν και το τελευταίο του συνεδρίου, αφορούσε στις τουρκικές επενδύσεις στη Νότια Ασία. Σε αυτό έγινε λόγος για το Αφγανιστάν (Hamidullah Faroogi) · το Μπαγκλαντές (Supradip Chahma) · την Ινδία (Aftab Kamal Pasha και Azmi Özcan) · και το Πακιστάν (Rashid Mansur)²⁴⁸.

Το 3^ο Διεθνές Τουρκο – Ασιατικό Συνέδριο

Το Τρίτο Διεθνές Τουρκο – Ασιατικό Συνέδριο πραγματοποιήθηκε την περίοδο 21–23 Μαΐου 2008, στην Κωνσταντινούπολη. Το Συνέδριο εστίαζε κυρίως στο ρόλο της Κίνας, της Ινδίας και της Ρωσίας · ο τίτλος του ήταν “Ασφάλεια και Στρατηγική Συνεργασία στην Ασία”. Το Συνέδριο αυτό παρουσιάζει σημαντικές διαφορές σε σχέση με το προηγούμενο, τόσο ως προς τον ιδιαίτερο προσανατολισμό του, όσο και ως προς τον αριθμό των χωρών που συμμετέχουν με εκπροσώπους τους σε αυτό.

Αναλυτικότερα, αν και ο συνολικός αριθμός των ομιλητών του δεύτερου Συνεδρίου κινείται σχεδόν στα ίδια επίπεδα με αυτόν του τρίτου, στο τρίτο Συνέδριο η εκπροσώπηση των ξένων χωρών εμφανίζεται συγκριτικά, σαφώς μειωμένη. Αρκετές χώρες που εκπροσωπούνταν στο δεύτερο Συνέδριο, απουσιάζουν σε αυτό · αντιστοίχως, παρατηρείται σημαντική αύξηση των τούρκων ομιλητών. Επί συνόλου 38 ομιλητών, οι 17 προέρχονταν από την Τουρκία · οι 5 από την Ρωσία, 5 από την Ινδία, 3 από τις ΗΠΑ, 2 από την Κίνα. Η Ιαπωνία, το Ιράν, η Μεγάλη Βρετανία, το Αζερμπαϊτζάν, το Βέλγιο και το Ουζμπεκιστάν συμμετείχαν, έχοντας από έναν ομιλητή²⁴⁹.

Η αλλαγή αυτή πιθανόν να οφείλεται στα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα του Συνεδρίου: εφόσον συζητούνταν ζητήματα ασφάλειας και στρατηγικής συνεργασίας, είναι λογικό ότι χώρες, όπως η Ρωσία ή η Ινδία – ως γεωπολιτικοί παίχτες μείζονος σημασίας – θα είχαν επίσης αυξημένη παρουσία στο Συνέδριο. Το ίδιο ισχύει, φυσικά, και για τις ΗΠΑ – μολονότι ο αριθμός των προερχομένων από

²⁴⁷Ο Güven είναι ο μόνος Τούρκος που συμμετέχει ως ομιλητής στα workshop: είναι η εξαίρεση, για την οποία έγινε λόγος παραπάνω

²⁴⁸“2. Uluslararası Turk Asya Kongresi” (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/22/2_uluslararasi_turk_asya_kongresi)

²⁴⁹Στον αριθμό αυτόν δεν συμπεριλαμβάνονται όσοι εκφώνησαν τις εναρκτήριες ομιλίες

αμερικανικά ιδρύματα και φορείς, υπολείπεται ελαφρά των αντίστοιχων αριθμών της Ρωσίας και της Ινδίας.

Η πολιτική εκπροσώπηση στο Συνέδριο κυμάνθηκε σε υψηλά επίπεδα: εναρκτήριοι ομιλίες εκφώνησαν ο Hakan Fidan, Αναπληρωτής Γραμματέας του Πρωθυπουργικού Γραφείου, καθώς και ο Dr Mustafa Saif Yazicioglu, Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου· μίλησαν, επίσης, ο Bolat Nurgaliyev, Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Συνεργασίας της Σανγκάης, καθώς και κρατικοί αξιωματούχοι από τις χώρες που συμμετείχαν στο Συνέδριο. Από το TASAM μίλησε ο Πρόεδρος, Süleyman Şensoy· ο Αντιπρόεδρος, Murat Bilhan· καθώς και ο Διευθυντής, Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Engin Selçuk· μίλησε, επίσης, ο Πρόεδρος της ΤΙΚΑ, Musa Kulaklıkaya²⁵⁰.

Στο πλαίσιο του Συνεδρίου πραγματοποιήθηκαν 6 συνεδρίες, υπό τους εξής τίτλους:

1. Περιφερειακή Ασφάλεια και Γεωπολιτική της Ασίας
2. Οι Προοπτικές της Στρατηγικής Συνεργασίας στην Ασία
3. Τρομοκρατία, Ριζοσπαστισμός και Ασφάλεια στην Ασία
4. Συνεργασία στον Τομέα της Ενέργειας
5. Ενεργειακά Αποθέματα και Προοπτικές στην Ασία
6. Προοπτικές για Οικονομική Συνεργασία

Στην πρώτη συνεδρία – που πραγματοποιήθηκε υπό την Προεδρία του Καθηγητή και Κοσμήτορα της Σχολής Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης, Dr Naz Çanuşoğlu – μίλησαν ο Καθηγητής, Mikhail Titavenko, από τη Ρωσική Ακαδημία Επιστημών· ο Καθηγητής, Norman Graham, από το Michigan State University των ΗΠΑ· ο Καθηγητής, Brahma Chelanney, από το Κέντρο Πολιτικής Έρευνας της Ινδίας· ο Καθηγητής, Dr Wei Pan, από το Πανεπιστήμιο του Πεκίνου· και ο Καθηγητής, Dr Nadir Devlet, από το Εμπορικό Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης. Ιδιαίτερη έμφαση στη συνεδρία αυτήν – όπως προκύπτει από τους τίτλους των ομιλιών – δόθηκε στο ρόλο της Κίνας, της Ρωσίας και της Ινδίας, στη διαμόρφωση της γεωπολιτικής κατάστασης της Ασίας.

Το στρατηγικό τρίγωνο Κίνας – Ρωσίας – Ινδίας απετέλεσε βασικό αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε 3 από τις 6 ομιλίες της δεύτερης συνεδρίας, η οποία πραγματοποιήθηκε υπό την Προεδρία του Murat Bilhan. Τόσο ο Dr Aleksandr Dugin, Πρόεδρος του Ευρασιατικού Κινήματος (Ρωσία), όσο και ο Dr Harsh Pant, από το King's College (Μεγάλη Βρετανία), αλλά και ο Kanwal Sibal, πρώην Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου της Ινδίας, έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση σε αυτό· ο Dugin, μάλιστα, εξέτασε το τρίγωνο αυτό, σε σχέση με την Τουρκία. Στη Συνεδρία αυτήν μίλησαν, ακόμα, ο Πρέσβης, Aydemir

²⁵⁰Στο Πρόγραμμα αναφέρονταν, μεταξύ άλλων, ότι πιθανόν να εκφωνούσαν εναρκτήριο ομιλία ο Abdullah Gül, Πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας· ο Πρωθυπουργός της Τουρκίας, Recep Tayyip Erdoğan· ο Υπουργός Εξωτερικών, Ali Babacan· και ο Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου, Faruk Çelik. Δυστυχώς δεν παρέχονται πληροφορίες από την ιστοσελίδα του TASAM, για το αν τελικά πραγματοποιήθηκαν οι ομιλίες αυτές.

Erman, από το Υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας · ο Dr Hironao Matsutami, πρώην Πρέσβης της Ιαπωνίας στην Κωνσταντινούπολη · και ο Dr Seyed Rasoul Mousavi, από το Υπουργείο Εξωτερικών του Ιράν.

Οι διπλωματικές και γεωστρατηγικές σχέσεις ανάμεσα στην Κίνα, τη Ρωσία και την Ινδία, απασχόλησαν και 2 ομιλίες από την τρίτη συνεδρία, η οποία πραγματοποιήθηκε υπό την Προεδρία του Καθηγητή, Dr Hasret Çoçmak. Ο Καθηγητής, Dr Andrey Volodin, από το Πανεπιστήμιο Lomonosov (Μόσχα) και ο Richard Reid, από το Πανεπιστήμιο Bilgi, της Κωνσταντινούπολης, εστίασαν το ενδιαφέρον τους στην ισχύ του προαναφερθέντος στρατηγικού τριγώνου, και τις μελλοντικές προοπτικές του. Στη συνεδρία συμμετείχαν, επίσης, ο Καθηγητής, Dr K. Warikoo, από το Πανεπιστήμιο Jawaharlal Nehru · και ο Καθηγητής Suisheng Zhao, από το Πανεπιστήμιο του Denver (ΗΠΑ). Αξίζει να σημειωθεί ότι, μετά το τέλος των ομιλιών, ακολούθησαν ερωτήσεις και συζήτηση · στο πλαίσιο αυτό, μίλησαν εκπρόσωποι τουρκικών και ξένων διπλωματικών αποστολών και ιδρυμάτων.

Η τέταρτη συνεδρία – που, όπως έχει ήδη αναφερθεί, ήταν αφιερωμένη σε θέματα συνεργασίας στον τομέα της ενέργειας – πραγματοποιήθηκε με προεδρεύοντα τον Καθηγητή, Dr Vural Altin, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του TASAM. Σε αυτήν μίλησαν δύο Ινδοί – ο Καθηγητής, Dr Sanjay Chaturvedi, από το Πανεπιστήμιο του Panjab, και ο Καθηγητής, Dr Bharat Karmad, από το Κέντρο Πολιτικών Μελετών του Νέου Δελχί – καθώς και δύο Τούρκοι: ο Καθηγητής, Dr Bülent Aras, και ο Arzu Yorhan, ειδικός για θέματα ενέργειας του TASAM. Την ομάδα των ομιλητών πλαισίωσαν, επίσης, ο Dr Ariel Cohen, από το The Heritage Foundation (ΗΠΑ), και ο Καθηγητής, Dr Sayfiddin Juraev, από το Ίδρυμα Περιφερειακών Μελετών του Ουζμπεκιστάν.

Στην πέμπτη συνεδρία – τη σχετική με θέματα ενεργειακών αποθεμάτων, εκτός του προεδρεύοντος, Καθηγητή, Dr Şarman Gençay, μίλησαν 3 ακόμα Τούρκοι. Πρόκειται για τον Αναπληρωτή Καθηγητή, Dr Mert Bilgin · τον Dr Cenk Pala · και τον Nerdet Ramir, ειδικό σε θέματα ενέργειας. Παράλληλα, μίλησαν η Καθηγήτρια, Dr Zhibek Syzdykova, από το Πανεπιστήμιο της Μόσχας · ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Tuğrul İsmayil, από το Σλαβικό Πανεπιστήμιο του Μπακού · και ο Καθηγητής, Dr Xiaodang Zhang, από το Ινστιτούτο Μελετών Δυτικής Ασίας και Αφρικής, της Κίνας.

Η τελευταία συνεδρία πραγματοποιήθηκε υπό την Προεδρία του Καθηγητή Hasan Selçuk, από το Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά. Σε αυτήν μίλησαν ο Καθηγητής, Vitaly Meliyantzen, από το Πανεπιστήμιο Λεμονόσοφ της Μόσχας · ο Πρέσβης της Τουρκίας στη Σιγκαπούρη, Ahmet Bülent Meriç · ο Καθηγητής Vildan Serin, από το Πανεπιστήμιο Fatih, της Τουρκίας · η Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Gulshan Sacheva, από το Πανεπιστήμιο της Αμβέρσας (Βέλγιο) · και ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Güngör Turan, από το Πανεπιστήμιο Yaşar, της Τουρκίας. Το Συνέδριο ολοκληρώθηκε με

καταληκτικές ομιλίες από τον Καθηγητή Titarenko, και από εκπροσώπους τουρκικών και ξένων διπλωματικών αποστολών και ιδρυμάτων²⁵¹.

Το 4^ο Διεθνές Τουρκο – Ασιατικό Συνέδριο

Το Τέταρτο Διεθνές Τουρκο – Ασιατικό Συνέδριο πραγματοποιήθηκε την περίοδο 27–29 Μαΐου 2009, στην Κωνσταντινούπολη· τίτλος του Συνεδρίου ήταν “Περιφερειακές Οργανώσεις, Θεσμική Συγκρότηση και Συνεργασία στην Ασία”. Και σε αυτό το Συνέδριο, η πολιτική εκπροσώπηση ήταν υψηλού επιπέδου. Σύμφωνα με το Πρόγραμμα, εναρκτήριοι ομιλίες εκφώνησαν ο Πρέσβης Bolat Nurgaliyev, Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Συνεργασίας της Σανγκάης· ο Καθηγητής Ekmeleddin İhsanoğlu, Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ισλαμικής Διάσκεψης· ο Πρέσβης, Dulat Bakışev, Εκτελεστικός Διευθυντής της CICA (Conference on Interaction and Confidence – Building Measures in Asia)· και ο Dr Ali Ahami, Υφυπουργός Εξωτερικών του Ιράν. Από τουρκικής πλευράς, στα εγκαίνια του Συνεδρίου μίλησαν ο Dr Hakan Fidan, Αναπληρωτής Γραμματέας του Πρωθυπουργικού Γραφείου· ο Πρόεδρος της ΤΙΚΑ, Musa Kulaklıca· και ο Πρόεδρος του TASAM, Süleyman Şensoy²⁵².

Στο πλαίσιο του Συνεδρίου πραγματοποιήθηκαν 6 συνεδρίες, υπό τους εξής τίτλους:

- 1) Νέες Ισορροπίες: Η Γεωπολιτική της Ασίας και η θεσμική της Συγκρότηση
- 2) Οργανισμοί Περιφερειακής Συνεργασίας
- 3) Περιφερειακοί Οικονομικοί Οργανισμοί
- 4) Περιφερειακά Εξειδικευμένα Ιδρύματα και Ολοκλήρωση
- 5) Περιφερειακά Εξειδικευμένα Ιδρύματα και Ολοκλήρωση
- 6) Γενική Συζήτηση και Σχόλια

Στην πρώτη συνεδρία – που έγινε υπό την Προεδρία του Πρέσβη και Αντιπροέδρου του TASAM, Murat Bilhan – μίλησαν ο Bolat Nurgaliyev· ο Dr Ali Ahani· ο Καθηγητής Dr Sergey Rouziyanin, από την Ακαδημία Επιστημών της Ρωσίας· ο Dulat Bakışev· και ο Καθηγητής, Dr Nadir Devlet, από το Εμπορικό Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης.

Στη δεύτερη συνεδρία – που πραγματοποιήθηκε με προεδρεύοντα τον Πρέσβη ε.α. Ömür Orhun, Συμβούλου και Ειδικού Απεσταλμένου του Γενικού Γραμματέα του ΙΚÖ – συμμετείχαν ο Anatoly Chuntulov, Αντιπρόεδρος του Τμήματος Πολιτικής Συνεργασίας του CSTO (Collective Security Treaty Organization)· η Dr Anita Sengupta, από το Ινστιτούτο Ασιατικών Μελετών Aby Kalam Azad, της

²⁵¹“3. Uluslararası Turk – Asya Kongresi” (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/23/3_uluslararasi_turk_asya_kongresi)

²⁵²Στο Πρόγραμμα αναφερόταν, μεταξύ άλλων, ότι πιθανόν να εκφωνούσαν εναρκτήριοι ομιλίες ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Ahmet Davutoğlu, καθώς και ο Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου, Faruk Çelik. Δυστυχώς δεν παρέχονται πληροφορίες από την ιστοσελίδα του TASAM, για το αν τελικά οι ομιλίες αυτές πραγματοποιήθηκαν

Ινδίας· και ο Andrin Raj· Διευθυντής του Κέντρου Στρατηγικών Μελετών για την Ασία και τον Ειρηνικό Ωκεανό του Stratad, στη Μαλαισία.

Η τρίτη συνεδρία αφορούσε τους περιφερειακούς οργανισμούς· ως εκ τούτου, σε αυτήν μίλησαν αποκλειστικά εκπρόσωποι τέτοιων φορέων. Συγκεκριμένα, το πάνελ των ομιλητών αποτελούνταν από τον Mustafa Demirezen, Βοηθό Γενικό Γραμματέα του ECO· τον Dipo Alam, Γενικό Γραμματέα του D – 8· τον Srinivasa Madhur, από την Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης· τον Ömer Faruk Baykal, Υποδιευθυντή της Τράπεζας Εμπορίου και Ανάπτυξης του ECO· και τον Dr Mohamed Ghazali Noor, από την Τράπεζα Ισλαμικής Ανάπτυξης.

Η τέταρτη συνεδρία πραγματοποιήθηκε υπό την Προεδρία του Dr Engin Selçuk, στελέχους του TASAM. Σε αυτήν μίλησαν ο Γενικός Γραμματέας του ΟΣΕΠ, Λεωνίδας Χρυσανθακόπουλος· ο Sergey Trubarov, από την EEC (Euroasian Economic Community)· ο Dr Ali Karasan, από το Πανεπιστήμιο του Bilkent· ο Seikh Md Monirul Islam, Γενικός Γραμματέας του Διεθνούς Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών του Μπαγκλαντές· και ο Πρέσβης, Ahmed Benhelli, Αναπληρωτής Γραμματέας του Αραβικού Συνδέσμου.

Η Πέμπτη συνεδρία υλοποιήθηκε με προεδρεύοντα τον Dr Ali Engin Oba, στέλεχος του TASAM. Σε αυτήν συμμετείχαν ο Jahangir Kakharov, από το Εθνικό Πανεπιστήμιο του Ουζμπεκιστάν· ο Murat Zongur, Γενικός Γραμματέας του UBCCE (Black Sea and Caspian Confederation of Enterprises)· ο Aziz Mahmudov, από το Ritsumeikan Asia Pacific University, της Ιαπωνίας· και ο Πρέσβης, Aziz Arianfar, από το CASR (Center For Afghanistan Studies and Research), του Αφγανιστάν.

Η τελευταία συνεδρία, όπως έχει ήδη αναφερθεί, είχε χαρακτήρα απολογισμού των εργασιών του Συνεδρίου, αλλά και συζήτησης επί αυτών. Ως εκ τούτου, όχι τυχαία, ο αριθμός των συμμετεχόντων είναι διπλάσιος, σε σχέση με οποιαδήποτε από τις προαναφερθείσες συνεδρίες· επιπλέον με την εξαίρεση του προεδρεύοντος, Süleyman Şensoy, οι υπόλοιποι συμμετέχοντες ήταν Πρέσβεις ή Πρόξενοι. Η ομάδα των προσώπων αυτών αποτελούνταν από τον Dr Ebrahim Yusuf Abdulla, Πρέσβη του Μπαχρέν· τον Abdulrozzak Al Abdulgani, Πρέσβη του Κατάρ· τον Tarig Azizuddin, Πρέσβη του Πακιστάν· τον Raminder Singh Jassal, Πρέσβη της Ινδίας· τον Ochir Ochirjan, Πρέσβη της Μογγολίας· τον Pedro O. Chan, Πρέσβη των Φιλιππινών· τον Puong Huynh Lap, Πρέσβη του Βιετνάμ· τον Noria Abdulla Al – Hamami, Πρέσβη της Υεμένης· τον Salah Abdulsalam Alazzawi, Γενικό Πρόξενο του Ιράκ στην Κωνσταντινούπολη· και τον Murad A. Janjwa, Πρόξενο της Πρεσβείας του Πακιστάν²⁵³.

Υπάρχουν μερικές παρατηρήσεις που πρέπει να γίνουν για το συγκεκριμένο Συνέδριο. Το πρώτο είναι – για άλλη μία φορά – η ηχηρή απουσία εκπροσώπων από ισραηλινούς πολιτικούς ή διπλωματικούς φορείς, καθώς και από ισραηλινές δεξαμενές σκέψης. Μολονότι στο Συνέδριο παρίσταντο κρατικοί

²⁵³“4. Uluslararası Türk – Asya Kongresi” (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/24/4_uluslararasi_turk_asya_kongresi)

αξιωματούχοι από χώρες όπως το Ιράν ή το Ιράκ, εντούτοις δεν υπάρχουν καθόλου ισραηλινοί ομιλητές – τουλάχιστον όχι καταγεγραμμένοι ονομαστικά.

Μία ακόμα παρατήρηση αφορά στον πιθανό συσχετισμό ανάμεσα στην επαγγελματική ιδιότητα των συμμετεχόντων, και τους σκοπούς του Συνεδρίου. Όπως διαπιστώνεται εύκολα, η μεγάλη πλειοψηφία των ομιλητών είναι πολιτικοί, υψηλόβαθμοι κρατικοί αξιωματούχοι, διπλωμάτες, στελέχη σημαντικών διεθνών οργανισμών, μέλη δεξαμενών σκέψης, καθώς και ακαδημαϊκοί. Είναι πιθανόν να υποθέσουμε, ότι με τον τρόπο αυτόν, η Τουρκία επιδιώκει να δημιουργήσει ένα ευρύτερο δίκτυο επαφών και καλών σχέσεων με υψηλόβαθμα στελέχη ασιατικών χωρών από τον πολιτικό, οικονομικό, διπλωματικό και ακαδημαϊκό χώρο. Απώτερος στόχος της Άγκυρας πρέπει μάλλον να θεωρηθεί, αφενός η προώθηση των ιδιαίτερων συμφερόντων της σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, και αφετέρου το άνοιγμά της σε νέες αγορές.

Την άποψη αυτήν ενισχύει, μεταξύ άλλων, μία πρόταση, που περιλαμβάνεται στην έκθεση συμπερασμάτων του Συνεδρίου. Σύμφωνα με την παράγραφο 14 του κειμένου αυτού, η Τουρκία πρέπει να συμμετάσχει με καθεστώς παρατηρητή, τόσο στον Οργανισμό Συνεργασίας της Σανγκάης, όσο και στον ASEAN (Association of Southeast Nations). Στο κείμενο, μάλιστα, τονίζεται ότι είναι ιδιαίτερος σημαντική η συμμετοχή της Τουρκίας στον Οργανισμό Συνεργασίας της Σανγκάης²⁵⁴. Η ιδέα αυτή παρουσιάζει αναμφισβήτητο μεγάλο ενδιαφέρον – πολύ περισσότερο εφόσον αποτελεί κοινή πρόταση των συμμετεχόντων στο Συνέδριο. Αποδεικνύει, επίσης, ότι η προσέγγιση των ασιατικών κρατών από την Τουρκία έχει συντελεσθεί σε τέτοιο επίπεδο, ώστε να αποδίδει τέτοιους καρπούς.

Το 5^ο Διεθνές Τουρκο – Ασιατικό Συνέδριο

Το Πέμπτο Διεθνές Τουρκο – Ασιατικό Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, την περίοδο 3 – 5 Ιουνίου 2010· τίτλος του Συνεδρίου ήταν “Η Οικοδόμηση της Ασφάλειας στην Ασία και το CICA”. Εναρκτήριοι ομιλίες πραγματοποίησαν ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Ahmet Davutoğlu· ο Dulař Bakishev, Εκτελεστικός Διευθυντής της CICA· και ο Πρόεδρος του TASAM, Süleyman Şensoy. Και σε αυτήν την περίπτωση, παρατηρείται μεγάλη ποικιλία στις χώρες

²⁵⁴“IV. Uluslararası Türk-Asya Kongresi Sonuç Raporu” (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/24/4_uluslararasi_turk_asya_kongresi). Αξίζει, πάντως να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με σχετικό ανακοινωθέν του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών, με ημερομηνία 26/9/2013, η Τουρκία έγινε μέλος του ACD (Asia Cooperation Dialogue), ενός Οργανισμού ο οποίος είχε συμμετοχή στα τουρκο – ασιατικά συνέδρια. Για τη δημοσίευση του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών, βλ. “No: 253, 26 September 2013, Press Release on Turkey’s Membership to the Asia Cooperation Dialogue” (http://www.mfa.gov.tr/no_253_26-september-2013_press-release-on-turkey_s-membership-to-the-asia-cooperation-dialogue.en.mfa)

προέλευσης των συμμετεχόντων, οι οποίες καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα της ασιατικής ηπείρου. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να επισημανθεί, επίσης, ότι για πρώτη φορά συμμετέχει ως ομιλητής, εκπρόσωπος ισραηλινού κρατικού φορέα, και μάλιστα, του ισραηλινού Υπουργείου Εξωτερικών.

Το Συνέδριο κατατμήθηκε σε 6 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων είναι οι εξής:

- 1) Διεθνής Ασφάλεια και Γεωπολιτική της Ασίας
- 2) Θεσμοί της Ασφάλειας στην Ασία και Πολιτικές Περιφερειακής Ασφάλειας
- 3) Η Επίδραση των Ασύμμετρων Απειλών στην Ασφάλεια της Ασίας
- 4) Ενεργειακή Συνεργασία και Πολιτικές Ασφάλειας στη Ενεργειακή Τροφοδοσία
- 5) Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης στην Ασία και Ευκαιρίες για Συνεργασία
- 6) Ισορροπία ανάμεσα στις Νέες Προσεγγίσεις στον Τομέα της Ασφάλειας, και τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Στην πρώτη Συνεδρία – που πραγματοποιήθηκε υπό την Προεδρία του Καθηγητή, Dr Bülent Aras – μίλησαν ο Πρέσβης ε. τ., Καθηγητής, Dr Valeriy Dimitrijevic Nikolaenko, από τη Διπλωματική Ακαδημία του Ρωσικού Υπουργείου Εξωτερικών · ο Πρέσβης Bülent Tulun, Πρόεδρος της Task Force CICA / ΑΙΓΚ, του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών · ο Πρέσβης ε. τ., Dr Mustafa Dolatyar, Πρόεδρος του Κέντρου Διεθνών Μελετών του Υπουργείου Εξωτερικών του Ιράν · και ο Manyan Dong, Διευθυντής του Τμήματος Παγκόσμιων Στρατηγικών Μελετών, του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων της Κίνας. Ως συζητητές αναφέρονται, επίσης, ο Vladimir Ivanovski, Πρέσβης της Ρωσίας στην Άγκυρα · ο Επίκουρος Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης, Dr İrfan Çiftçi · ο Orhan Gazigil, Σύμβουλος του Προέδρου της Τουρκικής Δημοκρατίας · και ο Dr Mansour Abdullah Al – Mansour, Προϊστάμενος του Κέντρου Στρατηγικών Μελετών της Σαουδικής Αραβίας.

Η δεύτερη συνεδρία έλαβε χώρα υπό την Προεδρία του ρώσου Καθηγητή, Nikolaenko. Σε αυτήν συμμετείχαν ο Yacov Livne, Διευθυντής της Διεύθυνσης Ευρασίας του Υπουργείου Εξωτερικών του Ισραήλ · ο Καθηγητής, Dr Samir Salha, από το Πανεπιστήμιο του Kocaeli · ο Πρέσβης ε. τ., Καθηγητής, Dr Michael Lemmon, από το NESΑ (ΗΠΑ) · ο Καθηγητής, Dr Erhan Bÿgÿkacinci, από το Πανεπιστήμιο του Galatasaray · ο αναπληρωτής Καθηγητής του Πανεπιστημίου του Bilkent, Dr Tarik Oğuzlu · και ο Dr Barış Adibelli, από το Πανεπιστήμιο του Dumlupınar. Συζητητές στην εν λόγω συνεδρία ήταν ο Πρέσβης, Kia Tabatabaee, Διευθυντής του D – 8 · ο Pedro O. Chan, Πρέσβης των Φιλιππίνων · ο Raminder S. Jassal, Πρέσβης της Ινδίας · και ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Güliden Ayman, από το Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά.

Η τρίτη Συνεδρία, που αφορούσε θέματα ασύμμετρων απειλών και ασφάλειας, έγινε με προεδρεύοντα τον Πρέσβη ε. τ., και εκπρόσωπο του TASAM στην Άγκυρα, Ali Engin Oba. Η μεγάλη πλειοψηφία των ομιλητών στη Συνεδρία αυτήν είναι στελέχη δεξαμενών σκέψης, γεγονός που – μεταξύ άλλων – αποδεικνύει την ιδιαίτερη συμβολή των ιδρυμάτων αυτών στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής. Πιο συγκεκριμένα, ως ομιλητές αναφέρονται ο Καθηγητής, Dr Nazif Shahrani, από το Κέντρο Σπουδών για τη Μέση Ανατολή και την Κεντρική Ασία, του Πανεπιστημίου της Indiana (ΗΠΑ) · ο Oraib Al Rantawi, Διευθυντής του Κέντρου Πολιτικών Μελετών, Al – Quds, της Ιορδανίας · ο Καθηγητής, Olesandr Goncharenko, Πρόεδρος του Κέντρου Διεθνούς Ασφάλειας και Στρατηγικής,

της Ουκρανίας· ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Hasan Ali Karasar, από το Πολυτεχνείο Μέσης Ανατολής· και ο Dr Maqsudul Hasan Nuri, από το Ινστιτούτο Πολιτικών Μελετών του Ισλαμαμπάντ (Πακιστάν). Συζητητές στην τρίτη Συνεδρία ήταν ο Nidal Kabaian, Πρέσβης της Συρίας στην Άγκυρα· ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Bünayamin Ayhan, από το Πανεπιστήμιο του Selçuk· ο Kuban Kabaev, από το Υπουργείο Εξωτερικών του Κιργιστάν· και ο Επίκουρος Καθηγητής, Dr Yaşar Sari, από το Πανεπιστήμιο Abant İzzet Baysal.

Η τέταρτη Συνεδρία πραγματοποιήθηκε υπό την Προεδρία του Καθηγητή, Michael Lemmon. Σε αυτήν μίλησαν ο Abdükdir Emin Önen, Βουλευτής της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης· ο Καθηγητής, Dr Ümit Özdağ, από το 21st Century Turkey Institute· ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Mert Bilgin, από το Πανεπιστήμιο του Bahçeşehir· ο Cavid Veliev, από το Κέντρο Στρατηγικών Μελετών της Προεδρίας του Αζερμπαϊτζάν· και ο Επίκουρος Καθηγητής, Osman Nuri Aras, από το Πανεπιστήμιο Fatih. Ως συζητητές συμμετείχαν, εξάλλου, ο Καθηγητής, Dr Suhrup Sharipov, Πρόεδρος του Κέντρου Στρατηγικών Μελετών του Τατζικιστάν· ο Dr Mirzokhid Rahkimov, από την Ακαδημία Επιστημών του Ουζμπεκιστάν· ο Elhan Mehtiyev, Διευθυντής του Κέντρου Ειρήνης και Επίλυσης Κρίσεων του Αζερμπαϊτζάν· και ο Dr Han Kurbanov, από την Ακαδημία Επιστημών του Τουρκμενιστάν.

Οι δύο τελευταίες Συνεδρίες πραγματοποιήθηκαν μόνο με ομιλητές, και χωρίς συζητητές. Στην πέμπτη Συνεδρία – που έγινε με προεδρεύοντα τον Πρέσβη ε.τ. Ömür Orhun – συμμετείχαν η Καθηγήτρια, Dr Nursin Atezoğlu Güney, από το Πανεπιστήμιο του Yıldız· ο Καθηγητής, Dr Choinxor Jalbuu, από το Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών της Μογγολίας· ο Καθηγητής, Dr Kamer Kasim, από το Πανεπιστήμιο Abant İzzet Baysal· ο Sinan Oğan, Πρόεδρος του TÜRKSAM· ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Selçuk Çolakoğlu, από το Πανεπιστήμιο Adnan Menderes· και ο Dr Srinath Raghavan, από το King's College, της Μεγάλης Βρετανίας.

Η έκτη Συνεδρία, που εστίαζε στη σχέση ανάμεσα στην ανάγκη για ασφάλεια και στη δημοκρατία, έγινε υπό την Προεδρία του Dr Nazif Shahrani. Σε αυτήν συμμετέχοντες ήταν ο Πρέσβης, Wali – ur Rahman, Διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνούς Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων, του Μπαγκλαντές· ο Dr Taha Abdel – Aleem, Γενικός Διευθυντής του Ιδρύματος Al – Ahrām· η Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Esra Hatiroğlu· ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Aswini K. Mohapatra, από το Πανεπιστήμιο Jawaharlal Nehru· ο Επίκουρος Καθηγητής, Dr Turgut Demirtepe, Ειδικός για θέματα Κεντρικής Ασίας του USAK· και ο Muharrem Ekşi, Διευθυντής του Τμήματος Εξωτερικών Σχέσεων και Πρωτοκόλλου, της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης²⁵⁵.

Όπως και στην περίπτωση του προηγούμενου Συνεδρίου, η πολιτική στόχευση του 5^{ου} Διεθνούς Τουρκο – Ασιατικού Συνεδρίου είναι σαφής· η εστίαση του Συνεδρίου στην CICA, εξάλλου, κάθε άλλο παρά τυχαία ήταν. Στην καταληκτική δήλωση του Συνεδρίου αναφέρονται, μεταξύ άλλων, ότι οι

²⁵⁵“5. Uluslararası Türk Asya Kongresi” (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/20/5_uluslararasi_turk_asya_kongresi)

εκπρόσωποι της Τουρκίας και της CICA συμφώνησαν να εργασθούν από κοινού, για την οικοδόμηση της ασφάλειας στην Ασία. Αποφασίσθηκε ομόφωνα, επίσης, η απόφαση αυτή να τεθεί υπ' όψιν των επικεφαλής των κρατών και των κυβερνήσεων, που θα συμμετείχαν στην 3^η Σύνοδο της CICA, στην Κωνσταντινούπολη, την περίοδο 7 – 9 Ιουνίου 2010. Σημειώνεται, μάλιστα, η ελπίδα “ότι οι αντίστοιχες δημόσιες αρχές των κρατών – μελών θα έδιναν επαρκή προσοχή σε αυτήν τη διαδικασία”.

Παράλληλα, επισημαίνεται – και αυτό είναι πολύ σημαντικό – ότι η Τουρκία επρόκειτο να αναλάβει την Προεδρία της CICA τη διετία 2010 – 2012· στο πλαίσιο αυτό, αναμενόταν “να επεκτείνει σε πολύπλευρη βάση τις αρχές του “Πολιτικού Διαλόγου”, την “Οικονομική Ολοκλήρωση”, την “Ασφάλεια για Όλους” και την “Πολυπολιτισμική Συνύπαρξη”, που είναι επίσης βασικές παράμετροι της εξωτερικής της πολιτικής”²⁵⁶. Αξίζει να σημειωθεί ότι, τελικά, η τουρκική Προεδρία στην CICA παρατάθηκε το 2012 για άλλα δύο χρόνια²⁵⁷.

Η ανάληψη της Προεδρίας της CICA είναι αναμφισβήτητα μία επιτυχία της τουρκικής διπλωματίας, και εξυπηρετεί τη διπλωματία ήπιας ισχύος της Άγκυρας. Σύμφωνα με τον τούρκο αναλυτή Gülay Kılıç, η τουρκική Προεδρία συμβαδίζει με την πολιτική των “μηδενικών προβλημάτων με τους γείτονες”, που είχε εξαγγείλει ο τούρκος Υπουργός Εξωτερικών, Ahmet Davutoğlu. Επιπλέον, παρά την όξυνση των σχέσεων με το Ισραήλ, η CICA μπορεί να προσφέρει δυνατότητες για την Τουρκία, προκειμένου να οικοδομήσει την εμπιστοσύνη στην Ασία, και μακροπρόθεσμα ενδεχομένως και στη Μέση Ανατολή, υποστηρίζει ο Kılıç. Εξάλλου – σύμφωνα πάντοτε με τον ίδιο αναλυτή – παρά τις όποιες ελλείψεις της – η CICA έχει τη δυνατότητα να γίνει ένας ισχυρός οργανισμός, στον οποίον συμπεριλαμβάνονται αναδυόμενες δυνάμεις, όπως η Κίνα, η Ρωσία και η Ινδία²⁵⁸. Υπ' αυτήν την έννοια, η ανανέωση της θητείας της τουρκικής Προεδρίας της CICA πιθανόν να είναι και μία ψήφος εμπιστοσύνης προς την ασιατική πολιτική της Άγκυρας.

Το 6^ο Διεθνές Τουρκο – Ασιατικό Συνέδριο

Το 6^ο Διεθνές Τουρκο – Ασιατικό Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, την περίοδο 7 – 8 Ιουνίου 2012. Ο τίτλος του Συνεδρίου ήταν “Ασιατική Ένωση; Παράμετροι της Πολιτικής, της Ασφάλειας, της Οικονομίας και του Πολιτισμού”. Όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις, η πολιτική εκπροσώπηση κυμάνθηκε σε υψηλά επίπεδα: εναρκτήριες ομιλίες εκφώνησαν ο Πρέσβης, Mehmet Fatih Ceylan, Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας Διμερών Πολιτικών Υποθέσεων του

²⁵⁶“Chairman’s Concluding Declaration from the 5th International Turkish – Asian Congress”, § 7 – 8 (http://tasam.org/en/Etkinlik/102/5th_international_turkish_asian_congress)

²⁵⁷“Turkey extends CICA group’s presidency for two years”, *Hürriyet Daily News*, 7/4/2012 (<http://www.hurriyetdailynews.com/Default.aspx?pageID=238&nid=17871>)

²⁵⁸Gülay Kılıç, “What can Turkey get out of CICA?”, *Hürriyet Daily News*, 6/9/2010 (<http://www.hurriyetdailynews.com/default.aspx?pageid=438&n=what-can-turkey-make-out-of-cica-2010-06-09>)

Υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας · η Πριγκίπισσα της Σαουδικής Αραβίας, Basmah Bint Saud Bin Abdul Aziz · ο Hossain Toufique Imam, Υπουργός και Σύμβουλος του Πρωθυπουργού του Μπαγκλαντές · και ο Πρόεδρος του TASAM, Süleyman Şensoy.

Στο πλαίσιο του Συνεδρίου πραγματοποιήθηκαν 6 Συνεδρίες, υπό τους εξής τίτλους:

- 1) “Η Πολιτική Ολοκλήρωση στην Ασία”. Εμπειρίες: ACD, CIS, CCASG, SCO, EAU, Τουρκικό Συμβούλιο
- 2) “Συνεργασία/ Ολοκλήρωση στον Τομέα της Ασφάλειας, στην Ασία”. Εμπειρίες: CICA, SCO, CIS, CCASG, GSTO
- 3) “Οικονομική Ολοκλήρωση στην Ασία”. Εμπειρίες: APEC, ECO, SCO, ASEAN, EurAsEc, CCASG, BSEC, SAARC, D – 8, Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης, Νοτιοασιατική Ένωση
- 4) “Πολιτισμική Συνεργασία/ Ολοκλήρωση στην Ασία”. Πειραματισμοί: Asia Cooperation Dialogue (ACD), TÜRKSOY
- 5) “Συμβολή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και Δεξαμενών Σκέψης στην Ολοκλήρωση στην Ασία”. Εμπειρίες: BFA (BOAO Forum for Asia), Τουρκο – Ασιατικά Συνέδρια του TASAM.
- 6) Καταληκτικές παρατηρήσεις

Η πρώτη συνεδρία πραγματοποιήθηκε υπό την Προεδρία της Καθηγήτριας, Dr Nurşin Ateşoğlu Güney. Σε αυτήν μίλησαν ο Πρέσβης, Bülent Tulun, Πρόεδρος της CICA Task Force του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών · ο Καθηγητής, Dr Nadir Devlet, από το Εμπορικό Πανεπιστήμιο Κωνσταντινούπολης · ο Mert Tokman, από τη Γραμματεία του Τουρκικού Συμβουλίου · ο Καθηγητής, DR Manyan Dong, Αντιπρόεδρος του CIIS (China Institute for International Relations), που υπάγεται στο Υπουργείο Εξωτερικών της Κίνας · ο Καθηγητής, Dr Bülent Aras, Πρόεδρος του SAM, που υπάγεται στο Υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας · ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Selçuk Çolakoğlu, από το Πανεπιστήμιο Adnan Menderes, της Τουρκίας · και ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Engin Akçay, από το Πανεπιστήμιο Turgut Özal, της Τουρκίας. Ως συζητητές στην πρώτη συνεδρία αναφέρονται, εξάλλου, ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Hamza Akengin · ο Επίκουρος Καθηγητής, Dr İdil Tunçer Kılanuz · και ο Επίκουρος Καθηγητής, Dr İkboljon Qoraboyev.

Στη δεύτερη συνεδρία – που έγινε με προεδρεύοντα τον Πρέσβη ε.τ. και Αντιπρόεδρο του TASAM, Murat Bilhan – συμμετείχαν ο Καθηγητής, Dr Dawood Moradian, από το Κέντρο Στρατηγικών Μελετών του Υπουργείου Εξωτερικών του Αφγανιστάν · ο Valeriy Semerikov, Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας του CSTO (Collective Security Treaty Organization) · η Καθηγήτρια, Nurşin Ateşoğlu Güney, από το Πολυτεχνείο του Yıldız · ο Καθηγητής, Dr Ümit Özdağ, Πρόεδρος του 21st Century Turkey Institute · και ο Πρέσβης ε. τ., Pou Sohtireak, πρώην Υπουργός Βιομηχανίας, Ορυχείων και Ενέργειας της Καμπότζης, καθώς και μέλος του Ινστιτούτου Μελετών για την Ανατολική Ασία, της Καμπότζης. Σε αυτούς πρέπει να προστεθούν ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Βαίς Adıbelli, από το Πανεπιστήμιο Dumlupınar, της Τουρκίας · η Dr Monika Chansoria, από το Κέντρο Μελετών Χερσαίων Πολεμικών Επιχειρήσεων, του Ινδικού Στρατού · και ο Dr Zaur Shiriev, από το Κέντρο Στρατηγικών Μελετών, της Προεδρίας του Αζερμπαϊτζάν. Συζητητές στη συνεδρία αυτήν ήταν, εξάλλου, ο

Καθηγητής, Dr Alaeedin Yalçinkaya, από το Πανεπιστήμιο του Σαγγάριου· και ο Dr Emre Erşen, από το Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά.

Η τρίτη συνεδρία αφορούσε στην οικονομική ολοκλήρωση της Ασίας, και υλοποιήθηκε υπό την Προεδρία της Καθηγήτριας, Dr Erişah Arıcan, από το Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά. Αντίθετα με τις υπόλοιπες συνεδρίες, η συγκεκριμένη ξεκίνησε με μία κύρια ομιλία (keynote speech) την οποία εκφώνησε ο Hossain Toufique Imam, Υπουργός και Σύμβουλος του Πρωθυπουργού του Μπαγκλαντές. Ακολούθησαν ομιλίες, που εκφώνησαν ο Καθηγητής, Dr Valeriy Nikolaenko, πρώην Υφυπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας και στέλεχος της Ακαδημίας του ρωσικού Υπουργείου Εξωτερικών· ο Καθηγητής, Wildi Agoes Pratikto, Γενικός Γραμματέας του D – 8· ο Λεωνίδας Χρυσανθακόπουλος, Γενικός Γραμματέας του ΟΣΕΠ· ο Yakov Livne, Διευθυντής της Διεύθυνσης Ευρασίας του Υπουργείου Εξωτερικών του Ισραήλ· ο Cefi Josef Kamhi, Αντιπρόεδρος του Επιχειρηματικού Συμβουλίου Ασίας – Ειρηνικού του DEİK (Diş Ekonomik İlişkiler Kurulu – Ίδρυμα Εξωτερικών Οικονομικών Σχέσεων)· ο Επίκουρος Καθηγητής, Dr Ali Akkemik, από το Πανεπιστήμιο Kadir Has, της Τουρκίας· η Dr Poppy Sulistyaning Winanti, από το Πανεπιστήμιο Gadjah Mada, της Ινδονησίας· η Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Dr Vışne Korkmaz, από το Πανεπιστήμιο Turgut Özal, της Τουρκίας. Μίλησαν, εξάλλου, ο Altay Atli, από το Κέντρο Ασιατικών Μελετών και Ερευνών του Πανεπιστημίου του Βοσπόρου· ο Sangkwang Lee, Γενικός Διευθυντής του Κορεατικού Επιχειρηματικού Κέντρου (KOTPA)· και ο Dr Andin Hadiyanto, Εκτελεστικός γραμματέας του Γραφείου Δημοσιονομικής Πολιτικής, του Υπουργείου Οικονομικών της Ινδονησίας. Ως συζητητές συμμετείχαν ο Zhanseit Tuimbayev, Πρέσβης του Καζακστάν· ο Επίκουρος Καθηγητής, Dr Dürşad Zorlu, από το Πανεπιστήμιο Ahi Evran, της Τουρκίας· και ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Osman Nuri Aras, από το Πανεπιστήμιο Fatih.

Η τέταρτη συνεδρία πραγματοποιήθηκε υπό την Προεδρία του Καθηγητή, Dr Ahmet Taşağil, από το Πανεπιστήμιο Καλών Τεχνών Mimar Sinan. Σε αυτήν μίλησαν ο Καθηγητής, Dr Massoud Daher, από το Πανεπιστήμιο του Λιβάνου· ο Καθηγητής, Dr Samir Salha, από το Πανεπιστήμιο Kocaeli· ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Konuralp Ercilasun, από το Πανεπιστήμιο Gazi· ο Επίκουρος Καθηγητής, Dr Giray Fidan, από το Πανεπιστήμιο Bozok της Τουρκίας· η Επίκουρη Καθηγήτρια, Dr Müderra Yüksel, από το Πανεπιστήμιο Kadir Has· ο Gamze Aledar, Γενικός Γραμματέας του Συνδέσμου Φιλίας Τουρκίας – Κίνας· και ο Επίκουρος Καθηγητής, Dr Yaşar Sari, από το Τουρκο – Κιργιζικό Πανεπιστήμιο του Manas. Ως συζητητές συμμετείχαν ο Emek Üşenmez, από το Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης· ο İdris Güllüce, μέλος της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, Πρόεδρος της Επιτροπής Δημοσίων Έργων, Ανοικοδόμησης, Μεταφορών και Τουρισμού· ο Καθηγητής Dr Hayati Tüfekcioğlu, από το Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης· η Επίκουρη Καθηγήτρια, Dr Hülya Arslan, από το Πανεπιστήμιο Okan, της Τουρκίας· ο Dr Belal Abdelmaksoud, Πολιτιστικός Ακόλουθος του Γενικού Προξενείου της Αιγύπτου· και ο Dong Woo Cho, Γενικός Διευθυντής του Κέντρου Κορεατικού Πολιτισμού, της Πρεσβείας της Κορέας.

Στην πέμπτη συνεδρία, προεδρεύουσα ήταν η Πριγκίπισσα της Σαουδικής Αραβίας, Basmah Bint Saud Bin Abdul Aziz. Στη συνεδρία αυτήν μίλησαν η Dr Shaleen Afroze, Διευθύντρια του BISS, στο Μπαγκλαντές· ο Simon Watmough, από το European University Institute, της Ιταλίας· ο Dr Maqsudul

Hasan Nuri, από το Ινστιτούτο Πολιτικών Μελετών του Ισλαμαμπάντ (Πακιστάν)· η Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Dr Esra Hatirođlu, από το Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά· ο Dr Akkan Suver, Πρόεδρος του Ιδρύματος Στρατηγικών και Κοινωνικών Μελετών της Ομάδας του Μαρμαρά· και ο Καθηγητής, Dr Düsen Kaseinon, Γενικός Γραμματέας της TÜRKSOY. Ως συζητητές έλαβαν, επίσης, μέρος στη συνεδρία η Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Dr Saynur Bozkurt, από το Πανεπιστήμιο του Σαγγάριου· και ο Dr Hasan Oktay, Πρόεδρος του KAFKASSAM (Τουρκία).

Η έκτη και τελευταία συνεδρία – που πραγματοποιήθηκε υπό την προεδρία του Süleyman Şensoy, Προέδρου του TASAM – είχε μάλλον καταληκτικό χαρακτήρα: για το λόγο αυτόν, συμμετέχει ένας δυσανάλογα μεγάλος αριθμός συζητητών, σε σχέση με τις προηγούμενες συνεδρίες. Οι συμμετέχοντες είναι τούρκοι και ξένοι, κατά κύριο λόγο ακαδημαϊκοί, κρατικοί ή διπλωματικοί αξιωματούχοι, εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά και των ΜΜΕ.

Από τουρκικής πλευράς, συμμετείχαν ο Halil Bakirci, Δήμαρχος του Rize· οι Ahmet Deniz και Ali Kazgan, Αντινομάρχες της Κωνσταντινούπολης· ο İsmail Erdem, Δήμαρχος του Sancaktepe· και ο Özcan Tokan, Δήμαρχος του Beyođlu. Σε αυτούς πρέπει να προστεθούν, επίσης, η Καθηγήτρια, Dr Aygün Attar, Πρύτανης του Πανεπιστημίου του Giresun· ο Καθηγητής, Dr Hasret Çomak, Αντιπρύτανης του Εμπορικού Πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης· ο Καθηγητής, Dr Cemre Yılmaz, από το Πολυτεχνείο της Μαύρης Θάλασσας· ο Επίκουρος Καθηγητής, Dr Cengiz Şimşek, από το Πανεπιστήμιο Fatih· η Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Dr Zelha Altınkaya, από το Πανεπιστήμιο Aydin της Κωνσταντινούπολης· η N. Seda Akdoğan, από το Πανεπιστήμιο Okan· ο Dr Çağdas Üngör, από το Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά· ο Καθηγητής, Dr Ramazan Biçer, από το Πανεπιστήμιο του Σαγγάριου· και ο Καθηγητής, Dr Mehmet Dalkılıç, από το Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης.

Εκτός αυτών, πρέπει να αναφερθούν ακόμα, ο Öztürk Yılmaz, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Κεντρικής Ασίας – Ευρασίας, του Υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας· ο Dr Murat Sufuođlu, από το ερευνητικό κέντρο “Süreç” της Τουρκίας· ο Dr Muhammed Adil, Πρόεδρος του TASCAM (Τουρκία)· ο Dr Reşat Üzmen, από το AMR Group· η Songül Bayram, Προϊσταμένη Τμήματος του Συνδέσμου Φιλίας Τουρκίας – Κίνας (Τουρκία)· και ο Süleyman Köksal, Πρόεδρος του TRT Foreign Broadcast.

Πέραν των τούρκων συμμετεχόντων, μία ευρεία γκάμα ξένων συζητητών επίσης μετείχε στη συνεδρία αυτήν. Από το Μπαγκλαντές μετείχαν ο Πρέσβης στην Τουρκία, Zulfikar Rahman, και ο Kazi Enamul Hassan, κρατικός αξιωματούχος· ενώ από την Ινδονησία μετείχαν ο Πρέσβης στην Άγκυρα, Garnijanto Bambang, και ο Υπουργός Οικονομικών, Kindy Rinaldy. Από το Υπουργείο Εξωτερικών του Μπαχρέιν συμμετείχε, εξάλλου, ο Hussain Jasim.

Ενδιαφέρουσα είναι η εκπροσώπηση των Τουρκομανικών Δημοκρατιών στη συνεδρία αυτήν. Από το Καζακστάν μετείχαν ο Γενικός Πρόξενος στην Κωνσταντινούπολη, Arslan Dandybayev· οι Almat Suyubayev και Kuat Kanafeyev, Σύμβουλοι του Γενικού Προξενείου του Καζακστάν στην Κωνσταντινούπολη· και η Dr Nisangül Karatayeva, από το Καζακστάνο – Τουρκικό Πανεπιστήμιο του Hoca Ahmet Yesevi. Στη συνεδρία συμμετείχαν, εξάλλου, και ο Radik Ditmadinov, από το Γραφείο Εκπροσώπησης της Δημοκρατίας του Ταταριστάν στην Τουρκία· ο Ergash Jumayev, Ουζμπέκος από το Πανεπιστήμιο του Σαγγάριου, και η Vafa Safiyeva, από το Αζερμπαϊτζάν. Μαζί με αυτούς

αναφέρονται, ακόμα, ο Abdul Amir A. Tabikh, Πρέσβης του Ιράκ στην Τουρκία· ο Ahmad Reza Daneshkhu, από το Υπουργείο Εξωτερικών του Ιράν· ο Πρέσβης ε. τ., Ömür Orhun, αξιωματούχος της ΔΑΣΕ· ο Vladimir Nikishin, από το CSTO· και ο Borislav Dimitrov, από το Γενικό Προξενείο της Βουλγαρίας στην Κωνσταντινούπολη²⁵⁹.

Μία ενδιαφέρουσα αναφορά εντοπίζεται στη “Δήλωση της Κωνσταντινούπολης” – δηλαδή, στο κείμενο, όπου συνοψίζονται οι σκοποί και τα συμπεράσματα του Συνεδρίου. Σε αυτό επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, ότι η Τουρκία έχει εμπειρία από τον ανταγωνισμό Ανατολής – Δύσης, που έλαβε χώρα κατά τη πρόσφατη εποχή. Ως εκ τούτου, χάρη στα όσα έχει πετύχει, η Τουρκία έχει την προοπτική να χρησιμεύσει ως “πηγή έμπνευσης” (ilham kaynağı) για τα κράτη της Ασία. Στο κείμενο τονίζεται, εξάλλου, ότι η Τουρκία πρέπει να ενδυναμώσει τις σχέσεις της με τις ασιατικές χώρες²⁶⁰. Πέραν της ιδέας ότι η Τουρκία θα μπορούσε να αποτελέσει μοντέλο για τον αραβικό κόσμο – την οποία προέβαλλαν διάφοροι κύκλοι εντός και εκτός Τουρκίας²⁶¹ – φαίνεται ότι πιθανόν επιχειρείται ευρύτερη εξαγωγή του “τουρκικού μοντέλου” σε χώρες και περιοχές, με τις οποίες έχει συνεργασία η Τουρκία, και οι οποίες αντιμετωπίζουν προβλήματα στις πολιτικές και κοινωνικές τους δομές.

²⁵⁹“6. Uluslararası Türk – Asya Kongresi” (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/195/6_uluslararası_türk_–_asya_kongresi)

²⁶⁰“6. Uluslararası Türk – Asya Kongresi İstanbul Deklarasyonu” http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/195/6_uluslararası_türk_–_asya_kongresi)

²⁶¹Για το θέμα αυτό, βλ. τη μελέτη του γράφοντος, *Η Τουρκία ως Μοντέλο για τον Αραβικό Κόσμο: Μία Ρεαλιστική Προοπτική ή Απλώς Ευσεβής Πόθος;* (Δημοσιευμένο στην ιστοσελίδα του ΕΛΙΑΜΕΠ) Ιούνιος 2012. Γι’ αυτό, βλ.:

(<http://www.eliamep.gr/allpublications/%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%BF-%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BA%CE%AF%CE%B1-%CF%89%CF%82-%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%AD%CE%BB%CE%BF/>)

VIII) ΠΑΚΙΣΤΑΝ – ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι δραστηριότητες του ΤΕΡΑΥ εντάσσονται στο πλαίσιο της διπλωματίας ήπιας ισχύος, λειτουργώντας επικουρικά προς την επίσημη αναπτυξιακή διπλωματία της Άγκυρας.

Οι δραστηριότητες του ΤΕΡΑΥ για το Πακιστάν και το Αφγανιστάν μπορούν να ταξινομηθούν στις εξής κατηγορίες:

- 1) Το Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης
- 2) Επιχειρηματικές δραστηριότητες
- 3) Εκπαιδευτικές δραστηριότητες
- 4) Επισκέψεις κορυφαίων ξένων αξιωματούχων στο ΤΕΡΑΥ

1. Το Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης

Το “Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης” αποτελεί ένα σημαντικό οικονομικό εγχείρημα, με ευρύτερες πολιτικές και διπλωματικές προεκτάσεις. Στο Φόρουμ συμμετέχουν εκπρόσωποι της Ένωσης Επιμελητηρίων και Χρηματιστηρίων της Τουρκίας (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği – TOBB), των Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων του Αφγανιστάν (ACCI), καθώς και εκπρόσωποι της Ομοσπονδίας Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων του Πακιστάν. Η πρώτη συνδιάσκεψη του Φόρουμ πραγματοποιήθηκε στις 26 Οκτωβρίου 2007, στην Κωνσταντινούπολη· έκτοτε, και μέχρι και το Νοέμβριο του 2011 είχαν πραγματοποιηθεί άλλες 5 συνδιασκέψεις του Φόρουμ.

Στην πρώτη συνδιάσκεψη συζητήθηκαν θέματα όπως η λογική που διέπει την ίδρυση αυτού του Φόρουμ, η διεύθυνσή της, καθώς και η συγκρότηση των τεχνικών επιτροπών. Στη δεύτερη, που πραγματοποιήθηκε στις 28 Ιανουαρίου 2008, και πάλι στην Κωνσταντινούπολη, οι συζητήσεις εστιάσθηκαν κατά κύριο λόγο στην υλοποίηση τριμερών προγραμμάτων στο μέλλον. Σύμφωνα με το σχετικό ανακοινωθέν, μάλιστα, οι ενδεχόμενοι τομείς συνεργασίας μεταξύ των τριών φορέων εντοπίσθηκαν στους εξής 11 τομείς: εμπορικές διευκολύνσεις, διαχείριση/ εκσυγχρονισμός των συνόρων, μεταφορές/ logistics, κέντρα επιχειρηματικής ανάπτυξης, οργανωμένες βιομηχανικές ζώνες, εκπαίδευση, υγεία, αγροτικές επιχειρήσεις, την ανάπτυξη μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (SME development), τον κατασκευαστικό κλάδο και την ανάπτυξη των κατασκευαστικών δυνατοτήτων (capacity – building). Το Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης αποφάσισε να εστιάσει σε τρεις τομείς, που έχουν προτεραιότητα: την επιχειρηματική ανάπτυξη με εστίαση στη μικροοικονομία, τις οργανωμένες βιομηχανικές ζώνες με εστίαση στις αγροτικές επιχειρήσεις και τα προγράμματα ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας για τα επιμελητήρια. Σύμφωνα, πάντοτε με τη σχετική ανακοίνωση, εξάλλου, οι εκθέσεις σκοπιμότητας για τα προγράμματα αυτά επρόκειτο να είχαν

ολοκληρωθεί έως τον Απρίλιο του 2008, κατόπιν διαβουλεύσεων με όλες τις ενδιαφερόμενες πλευρές²⁶².

Το Τρίτο “Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης” πραγματοποιήθηκε στις 4 Δεκεμβρίου 2008· μεταξύ άλλων, αναφέρθηκε ότι η ανώνυμη εταιρεία “TOBB – BİS Sanayi Bölgeleri Geliştirme A.Ş.” – που ασχολείται με την ίδρυση και εκμετάλλευση βιομηχανικών ζωνών ανάμεσα στην Παλαιστίνη και το Ισραήλ – επρόκειτο να δραστηριοποιηθεί την προσεχή περίοδο στην περιοχή ανάμεσα στο Αφγανιστάν και το Πακιστάν, με σκοπό τη δημιουργία επενδυτικών ευκαιριών²⁶³.

Η ύπαρξη και δραστηριοποίηση μιας τέτοιας εταιρείας – και μάλιστα, υπό την αιγίδα της Ένωσης Επιμελητηρίων και Χρηματιστηρίων της Τουρκίας – παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, από πολλές απόψεις: δραστηριοποιούμενη σε περιοχές με προβληματικό πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο συμβάλλει στην άμβλυνση των προβλημάτων και στην καταπολέμηση της ανεργίας, με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Παράλληλα, όμως, ενισχύει αναμφισβήτητα την πολιτική, διπλωματική και οικονομική παρουσία της Τουρκίας στην περιοχή. Στο βαθμό, μάλιστα, που ο θεσμός του “Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης” εξακολουθήσει, η παρουσία της Τουρκίας ως μεσάζοντος και ως χρήσιμου επενδυτή στις περιοχές αυτές, ενδυναμώνεται περαιτέρω. Μία ακόμη επισήμανση σχετικά με την προαναφερθείσα εταιρεία, αφορά στο επίπεδο οργάνωσης και διασυνδέσεων. Για την επιτέλεση ενός τόσο σημαντικού έργου, είναι αναγκαία η σύμπραξη ενός πλήθους πολιτικών, οικονομικών και διπλωματικών φορέων, υπό το συντονισμό του TOBB – BİS.

Σημαντικές εξελίξεις υπήρξαν και στην 4^η Συνδιάσκεψη του “Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης”, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 24 Ιανουαρίου 2010. Σε αυτήν συμμετείχαν, μεταξύ άλλων, ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Ahmet Davutoğlu· ο Υπουργός Εξωτερικών του Αφγανιστάν, Zalmay Rassoul, καθώς και ο Υπουργός Εξωτερικών του Πακιστάν, Şah Mahmud Kureyşi· επίσης, ο Πρόεδρος των Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων του Αφγανιστάν (ACCI), Sher Khan Farnood· ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων του Πακιστάν (FPCCI), Sultan Ahmed Chawla, καθώς επίσης, εκπρόσωποι από τα εμπορικά και βιομηχανικά επιμελητήρια και των δύο κρατών. Η Συνδιάσκεψη του Φόρουμ πραγματοποιήθηκε υπό την προεδρία του Προέδρου του TOBB, M. Rifat Hisarciklioğlu.

²⁶² “İkinci İstanbul Forumu Toplantısı İstanbul'da Yapıldı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/366>)

²⁶³ “İstanbul Forumu'nun Üçüncü Toplantısı Yapıldı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/443>). Η ονομασία της εταιρείας αυτής στα Ελληνικά θα μπορούσε να αποδοθεί ως “Ανάπτυξη Βιομηχανικών Ζωνών του TOBB – BİS”.

Στη Συνδιάσκεψη αποφασίσθηκε η εστίαση στην ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων στο Αφγανιστάν, στις βιομηχανικές ζώνες τόσο στο Αφγανιστάν όσο και στο Πακιστάν, καθώς και στα κέντρα ανάπτυξης της παραγωγικότητας και της επιχειρηματικότητας. Το Φόρουμ δέχθηκε, εξάλλου, ότι υπάρχει η δυνατότητα να γίνουν προσπάθειες για τη δημιουργία βιομηχανικών ζωνών εστιασμένων στη γεωργία, για τη θεσμοθέτηση προγραμμάτων ενίσχυσης της παραγωγικότητας, καθώς και για κέντρα ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας, βασισμένα στη μικροπίστωση. Παράλληλα, αποφασίσθηκε η ίδρυση Εθνικού Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και ενός Εθνικού Ινστιτούτου Ανάπτυξης της Διδακτέας Ύλης (Ulusal Müfredat Geliştirme Enstitüsü), στο Αφγανιστάν.

Το Φόρουμ εξέφρασε, επίσης, την ευαρέσκειά του λόγω της ίδρυσης του Ινστιτούτου Ιδιωτικού Τομέα και Οικονομικής Ανάπτυξης (IPSED) και του Ινστιτούτου Εκπαίδευσης και Έρευνας της Δημόσιας Πολιτικής, στο πλαίσιο του Οικονομικού και Τεχνολογικού Πανεπιστημίου του TOBB, αλλά και για την εκπαίδευση που παρέσχε το TEPAV, στους ειδικούς του Ιδρύματος Ανταγωνιστικότητας του Πακιστάν· οι προαναφερθείσες δραστηριότητες είχαν αποφασισθεί από την 3^η Συνδιάσκεψη του Φόρουμ²⁶⁴.

Ανάλογες σημαντικές εξελίξεις σημειώθηκαν και κατά την 5^η Συνδιάσκεψη του Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης, το οποίο πραγματοποιήθηκε στις 24 Δεκεμβρίου 2010. Στο κοινό ανακοινωθέν μετά την ολοκλήρωση του Φόρουμ, αναφερόταν ότι σημειώθηκε σημαντική πρόοδος για τη συμμετοχή του Πακιστάν και του Αφγανιστάν στο διεθνές σύστημα TIR, που θα διευκολύνει τη διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου. Τα μέλη του Φόρουμ συμφώνησαν, επίσης – κάτι που είναι πολύ σημαντικό – να συνεργασθούν για την εκπόνηση ενός οδικού χάρτη, στηριζόμενα στην εμπειρία του TOBB ως ιδρύματος που εγγυάται το σύστημα TIR.

Τα μέλη του Φόρουμ, το TOBB, το TEPAV και η Ισλαμική Τράπεζα Ανάπτυξης εξέφραζαν, παράλληλα, την ικανοποίησή τους για τα προγράμματα ανάπτυξης της παραγωγικότητας, που πραγματοποίησαν από κοινού. Στο ανακοινωθέν τονίζεται ότι η εμπειρία που έχει η Τουρκία, μεταφέρθηκε σε υψηλόβαθμους κρατικούς αξιωματούχους και σε εκπροσώπους των επιμελητηρίων· η εμπειρία αυτή περιλαμβάνει:

- A) Οργανωμένες Βιομηχανικές Ζώνες
- B) Ανάπτυξη των επιμελητηρίων και του ιδιωτικού τομέα
- Γ) Ενθάρρυνση για επενδύσεις
- Δ) Χρηστή διακυβέρνηση στις υπηρεσίες τοπικής αυτοδιοίκησης.

Το Φόρουμ ζητούσε, επίσης, από το TOBB και την Ισλαμική Τράπεζα Ανάπτυξης τη διευκόλυνση του εμπορίου, την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, καθώς και τη συγκρότηση προγράμματος μεγαλύτερης παραγωγικότητας στους τομείς της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

²⁶⁴“İstanbul Forumu Dördüncü Kez Toplandı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1768>). Για την εκπαίδευση των πακιστανών ειδικών θα γίνει λόγος αναλυτικότερα παρακάτω

Η σημασία του TOBB στις δραστηριότητες του Φόρουμ καθίσταται σαφής και από το εν λόγω ανακοινθέν: το Φόρουμ επιδοκίμαζε την καταγραφόμενη πρόοδο στις συνομιλίες, με σκοπό τη συμμετοχή του Πακιστάν και του Αφγανιστάν στο διεθνές σύστημα TIR· για μία ακόμα φορά, εξάλλου, τα μέλη του Φόρουμ συμφωνούσαν να συνεργασθούν, με στόχο την εκπόνηση ενός οδικού χάρτη, στηριζόμενα στη μακροχρόνια εμπειρία του TOBB, ως ιδρύματος που εγγυάται το σύστημα TIR.

Συγχρόνως, τα επιμελητήρια υπογράμμιζαν την ανάγκη να συμπεριληφθεί το Αφγανιστάν στην ημερήσια διάταξη της Ειδικής Οικονομικής Ζώνης Επιχειρήσεων της Ισλαμικής Τράπεζας Ανάπτυξης, καθώς και πόσο σημαντικό είναι να μεταλαμπαδευθεί – μέσω της Ισλαμικής Τράπεζας Ανάπτυξης – η εμπειρία του τουρκικού ιδιωτικού τομέα στην ανάπτυξη και διαχείριση των Οργανωμένων Βιομηχανικών Ζωνών. Τα επιμελητήρια υπογράμμιζαν, εξάλλου, τη σημασία που έχει η εξεύρεση ευκαιριών για νέες συνεργασίες· αυτές θα βοηθούσαν στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, ξεπερνώντας σημαντικά εμπόδια που επηρεάζουν τη δημιουργία αξιακών αλυσίδων σε τομείς της ελαφράς βιομηχανίας, όπως η επεξεργασία τροφίμων. Σύμφωνα πάντοτε με την ίδια ανακοίνωση, οι πλευρές “έβρισκαν χρήσιμο” στους προσεχείς 6 μήνες να πραγματοποιούνταν ένα πιλοτικό πρόγραμμα εκ μέρους του TOBB, σε μία παρόμοια βιομηχανική ζώνη στο Αφγανιστάν· το πρόγραμμα θα περιελάμβανε μία μελέτη σκοπιμότητας για επενδύσεις στον τομέα της συσκευασίας τροφίμων, της ψύξης και/ ή του ελέγχου ποιότητας²⁶⁵.

Η 6^η Συνδιάσκεψη του “Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης” υλοποιήθηκε την περίοδο 1 – 2 Νοεμβρίου 2011, και πάλι στην Κωνσταντινούπολη· αυτήν τη φορά, το Φόρουμ ήταν αφιερωμένο στη γυναικεία επιχειρηματικότητα. Μεταξύ των ομιλητών τόνισαν την ανάγκη στήριξης των γυναικείων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, ήταν ο Υπουργός Ορυχείων του Αφγανιστάν, Vahidullah Şehrani· ο Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου, Υπεύθυνος για τις Επενδύσεις, και Πρόεδρος του Συμβουλίου Επενδύσεων του Πακιστάν, Saleem H. Mandviwalla· και ο Mohammad Akbar Khan, Αντιπρόεδρος της Ένωσης Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων του Πακιστάν· και η Aynur Bektaş, Πρόεδρος του Συμβουλίου Γυναικείας Επιχειρηματικότητας του TOBB.

Παράλληλα, συζητήθηκαν κάποιες προτάσεις για την αύξηση της γυναικείας επιχειρηματικότητας· ανάμεσα σε αυτές ήταν: στο Βιομηχανικό τομέα, η δημιουργία ιδιωτικών εργασιακών πεδίων μόνο για γυναίκες, η ίδρυση ταμείου για γυναίκες επιχειρηματίες, η συνεργασία με Πανεπιστήμια, η εξακολούθηση προγραμμάτων όπως το πρόγραμμα Παγκόσμιας Επιχειρηματικότητας, καθώς και η συγκρότηση ενός θεσμικού οργάνου, παρόμοιου με το Συμβούλιο Γυναικείας Επιχειρηματικότητας του TOBB.

²⁶⁵“Afganistan ve Pakistan, Uluslararası Ticaret İçin Adım Atıyor”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1860>)

Πέραν των ζητημάτων που αφορούν στη γυναικεία επιχειρηματικότητα, στη σχετική ανακοίνωση του ΤΕΡΑΥ εντοπίζονται και άλλα ενδιαφέροντα στοιχεία, σχετικά με το ρόλο που φιλοδοξεί να παίξει η Τουρκία στις αφγανο – πακιστανικές πολιτικές και διπλωματικές σχέσεις, μέσω του Φόρουμ αυτού. Διά στόματος του Προέδρου της Τουρκικής Δημοκρατίας, Abdullah Gül, τονίσθηκε ότι ένα από τα σημαντικότερα αποτελέσματα του εν λόγω Φόρουμ, ήταν η δημιουργία ενός μηχανισμού συνεργασίας ανάμεσα σε πακιστανούς και αφγανούς αξιωματούχους, με σκοπό την αύξηση της ασφάλειας στις σχέσεις των δύο κρατών. Επιπλέον, αποφασίσθηκε η συγκρότηση επιτροπής – με συμμετοχή και από τα δύο κράτη – για την προετοιμασία καινοτόμων ιδεών και προτάσεων.

Στην ίδια ανακοίνωση του ΤΕΡΑΥ, παρατίθεται η δήλωση του Προέδρου της Δημοκρατίας του Πακιστάν, Asif Ali Zardari, για την Τουρκία. Σύμφωνα με τον Zardari, σε αντίθεση με κράτη που βρίσκονται μακριά, η Τουρκία γνωρίζει καλά την περιοχή και την κουλτούρα της, και ότι μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο. Ανέφερε, επίσης, ότι: *“η Τουρκία είναι φίλη μας, είναι μία αδελφή μουσουλμανική χώρα, και γι’ αυτόν τον λόγο, είναι η πιο κατάλληλη για να μας υποστηρίξει και να μας καθοδηγήσει, όταν υφίσταται ανάγκη”*²⁶⁶.

2. Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες

Το “Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης” αποτελεί ούτως ή άλλως το βασικότερο δίαυλο επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του ΤΕΡΑΥ, στο Πακιστάν και το Αφγανιστάν. Εκτός αυτού, υπάρχουν δύο ακόμα ενδιαφέρουσες δραστηριότητες για την περίοδο που εξετάζεται· και οι δύο κινούνται στο ίδιο πλαίσιο στόχευσης με το προαναφερθέν Φόρουμ.

Στις 3 Νοεμβρίου 2010, στην Κωνσταντινούπολη έλαβε χώρα το “4^ο Αφγανικό Επιχειρηματικό Φόρουμ” στο πλαίσιο της “4^{ης} Συνδιάσκεψης Περιφερειακής Οικονομικής Συνεργασίας για το Αφγανιστάν” (RECCA)· η Συνδιάσκεψη αυτή πραγματοποιήθηκε από το ΤΕΡΑΥ, το ΤΟΒΒ, το Συμβούλιο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu – DEİK), και το Γραφείο Υποστήριξης Επενδύσεων του Αφγανιστάν. Στη Συνδιάσκεψη συμμετείχαν, μεταξύ άλλων, ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Ahmet Davutoğlu, καθώς και ο Υπουργός Εξωτερικών του Αφγανιστάν, Zalmai Rusal.

Σύμφωνα με στοιχεία που ανέφερε στην ομιλία του ο Πρόεδρος του ΤΟΒΒ και του DEİK, M.Rifat Hisarciklioğlu, το 2002, ο όγκος των εμπορικών συναλλαγών Τουρκίας – Αφγανιστάν ανερχόταν σε 21 εκατομμύρια δολάρια· 7 χρόνια αργότερα, το ποσό αυτό ανερχόταν σε 230 εκατομμύρια δολάρια. Ο Hisarciklioğlu τόνισε, εξάλλου, ότι από το 2002 μέχρι το Σεπτέμβριο του 2010, τούρκοι

²⁶⁶“İstanbul Forumu, Bölgede İstikrarı Ekonomi ile Destekliyor”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2439>)

επιχειρηματίες είχαν αναλάβει συνολικά 355 έργα υποδομής μεγάλης κλίμακας, το συνολικό κόστος των οποίων ανέρχονταν σε περίπου 3 δισεκατομμύρια δολάρια²⁶⁷.

Οι δύο τομείς, στους οποίους αναφέρθηκε ο Hisarciklioğlu – δηλαδή, οι εμπορικές συναλλαγές και οι τουρκικές επενδύσεις – πρέπει να θεωρηθούν ως δύο από τους βασικότερους στόχους της διπλωματίας ήπιας ισχύος, την οποία ασκεί το ΤΕΡΑΥ. Στο πλαίσιο αυτό, το ΤΕΡΑΥ λειτουργεί μάλλον ως “μεσάζων”: φέρνει σε επαφή – στο πλαίσιο οικονομικών, πολιτικών και διπλωματικών συνεργασιών μείζονος σημασίας – υψηλόβαθμα στελέχη από τον πολιτικό, ακαδημαϊκό και επιχειρηματικό τομέα της Τουρκίας, του Πακιστάν και του Αφγανιστάν. Η ιδιαίτερη σημασία του ΤΕΡΑΥ – και άλλων δεξαμενών σκέψης, όπως αυτές που εξετάζονται στην παρούσα μελέτη – είναι ακριβώς αυτός ο διπλός ρόλος: αφενός λειτουργεί ως ενδιάμεσος μεταξύ διαφόρων συνεργαζόμενων πλευρών· αφετέρου είναι και το ίδιο ένας ενεργός παίχτης στον τομέα της αναπτυξιακής διπλωματίας.

Χαρακτηριστική ως προς το τελευταίο, ήταν η επίσκεψη που πραγματοποίησε στο Πακιστάν ο διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Καθηγητής Dr Güven Sak, την περίοδο 17 – 18 Μαρτίου 2011· κατά την επίσκεψή του, ο Sak είχε επαφές με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, Asif Ali Zardari, καθώς και με υψηλόβαθμους πακιστανούς αξιωματούχους. Αντικείμενο των επαφών αυτών, ήταν το θέμα της Σιδηροδρομικής Γραμμής Κωνσταντινούπολης – Ισλαμαμπάντ· το θέμα αυτό είχε πρωτοεμφανισθεί στην ατζέντα των συνομιλιών που έλαβαν χώρα το Δεκέμβριο του 2010, ανάμεσα στους Προέδρους της Δημοκρατίας της Τουρκίας και του Πακιστάν. Εκ μέρους του ΤΕΡΑΥ είχε ξεκινήσει ένα σχέδιο χρηματοδότησης της γραμμής αυτής από τον ιδιωτικό τομέα.

Στη σχετική ανακοίνωση τονίζεται, ακόμα, ότι το Σχέδιο αυτό πραγματοποιείται από το ΤΕΡΑΥ, και αποσκοπεί, τόσο στην επίλυση προβλημάτων στη διακρατική συνεργασία, όσο και σε επενδύσεις συνυφασμένες με τη Γραμμή. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στο ότι η Γραμμή θα ενώνει – μέσω της Κωνσταντινούπολης – την Ινδία και τη Νοτιοανατολική Ασία, με την Ευρώπη. Χάρη στη Γραμμή αυτήν, αναμενόταν η αύξηση του εμπορίου ανάμεσα στην Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή. Επιπλέον –σύμφωνα πάντοτε με την ανακοίνωση – υπάρχει η επιδίωξη στο μέλλον η Γραμμή να συνδέσει το Βόρειο Πακιστάν με την Κίνα.

²⁶⁷“TEPAV Direktörü Sak: “İstanbul Forumu'nda Küçük Ama Sağlam Adımlara Odaklandık”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1764>). Αξίζει να σημειωθεί, πάντως, ότι, σύμφωνα με δήλωση του Davutoğlu, που περιλαμβάνεται στην ανακοίνωση αυτήν, την περίοδο 2005 – 2010, το πρόγραμμα βοήθειας της Τουρκίας προς το Αφγανιστάν ανήλθε σε 250 εκατομμύρια δολάρια. Επιπλέον, ο Resul φέρεται να δήλωσε ότι το Αφγανιστάν είναι πλούσιο σε κοιτάσματα φυσικού αερίου, πετρελαίου, άνθρακα και λιθίου, και ότι είναι ανοικτό σε επενδύσεις.

Στο πλαίσιο της επίσκεψής του στο Πακιστάν, ο Sak είχε συναντήσεις με την Επιτροπή Σχεδιασμού του Πακιστάν, με στελέχη του Οργανισμού Σιδηροδρόμων του Πακιστάν, με μέλη του Υπουργείου Επενδύσεων του Πακιστάν, καθώς και με εκπροσώπους του ιδιωτικού τομέα. Παράλληλα, κατόπιν πρόσκλησης της Επιτροπής Σχεδιασμού του Πακιστάν, ο Sak μίλησε σε εκδήλωση που διοργανώθηκε στο Καράσι²⁶⁸.

Σε άλλες περιπτώσεις, οι επενδυτικές προοπτικές και δραστηριότητες αποτελούν προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στο TEPAV και σε άλλους φορείς, κρατικούς και ιδιωτικούς, τόσο τουρκικούς όσο και ξένους. Στην περίπτωση αυτήν, ενδιαφέρον παρουσιάζει το πλήθος των εμπλεκόμενων φορέων αλλά και η αγαστή μεταξύ τους συνεργασία, με σκοπό τη βελτιστοποίηση των αποτελεσμάτων που έχουν οι ενέργειές τους.

Στις 23 Μαρτίου 2011, το TEPAV, σε συνεργασία με το ORSAM (Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi – Κέντρο Στρατηγικών Μελετών Μέσης Ανατολής) διοργάνωσαν μία στρογγυλή τράπεζα με τίτλο: “Τουρκο – Ιαπωνική Συνεργασία για την Οικοδόμηση της Ειρήνης στη Μέση Ανατολή: Μία Ειδική Ματιά στο Αφγανιστάν”. Η συνεργασία δύο τόσο σημαντικών τουρκικών δεξαμενών σκέψης, του TEPAV και του ORSAM, αλλά και η εστίαση στις δυνατότητες συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και την Ιαπωνία με σημείο αναφοράς το Αφγανιστάν, είναι ενδεικτικές της σημασίας που αποδίδεται στο σχέδιο αυτό.

Στο πλαίσιο της στρογγυλής τράπεζας πραγματοποιήθηκαν δύο συνεδρίες· η πρώτη είχε τίτλο “Η πολιτική της Τουρκίας και της Ιαπωνίας στη Μέση Ανατολή”, και η δεύτερη, “Η Οικοδόμηση της Ειρήνης στο Αφγανιστάν: Πολιτική, Ασφάλεια, Οικονομία”. Στην εκδήλωση συμμετείχαν εκπρόσωποι από το διπλωματικό και τον ακαδημαϊκό χώρο, από ΜΚΟ, αλλά και από το δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Επιφανείς εκπρόσωποι του πανεπιστημιακού χώρου, όπως ο Καθηγητής Dr Hisae Nakanishi, από το Κέντρο Παγκόσμιων Μελετών του Πανεπιστημίου Doshisha, ο Καθηγητής Dr Dyoyi Tateyama, από την Ακαδημία Εθνικής Ασφάλειας της Ιαπωνίας, και αντιστοίχως, ο Αναπληρωτής Καθηγητής του Πολυτεχνείου Μέσης Ανατολής, Dr Özlem Tür, ή ο Αναπληρωτής Καθηγητής του Πανεπιστημίου του Bilkent, Dr Hasan Ali Karasar, έδωσαν το απαραίτητο ακαδημαϊκό στίγμα στην στρογγυλή τράπεζα.

Εκείνο που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, ωστόσο, είναι ότι οι διοργανωτές της τράπεζας προσπάθησαν ταυτόχρονα να δώσουν μία πιο “επιχειρησιακή” προσέγγιση στο εν λόγω ζήτημα. Απόδειξη αυτού είναι η αναφορά του Καθηγητή στο Πανεπιστήμιο του Kobe, Dr Yasuyuki Shimada, στο σχεδιασμό κοινών προγραμμάτων ανάμεσα στην Τουρκία και στο Γραφείο Διεθνούς Συνεργασίας της Ιαπωνίας (JICA) καθώς και η ομιλία της Burçin Gönenli, στελέχους του Υπουργείου

²⁶⁸“İstanbul – İslamabad Treni İçin Çalışmalar Hızlandı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2001>)

Εξωτερικών της Τουρκίας. Η Gönenli επεσήμανε ότι το Τουρκικό Γραφείο Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı – ΤΙΚΑ) έχει πραγματοποιήσει ένα σημαντικό μέρος των σχεδίων για ανακατασκευή της περιοχής. Επιπλέον, ο Asli Karatekin, από την Ένωση Εργοδοτών Κατασκευαστικών Εταιρειών της Τουρκίας (İNTEŞ), έδωσε πληροφορίες για τις προσπάθειες που καταβάλλονται με το Συμβούλιο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων (DEİK) για την επαγγελματική εκπαίδευση στο Αφγανιστάν²⁶⁹.

Η διοργάνωση μιας στρογγυλής τράπεζας με τόσο εξειδικευμένο και “επιχειρησιακό” αντικείμενο συζήτησης, αλλά και το πλήθος των ετερόκλητων φορέων που συμμετείχαν σε αυτήν, ενισχύουν την άποψη ότι το ΤΕΡΑΥ λειτουργεί ως άξονας συνεργασίας ανάμεσα σε στελέχη της πολιτικής ηγεσίας, του ακαδημαϊκού τομέα, αλλά και σε κρατικές οργανώσεις που κινούνται στο χώρο της αναπτυξιακής διπλωματίας, όπως η ΤΙΚΑ. Πιθανότατα, το ΤΕΡΑΥ να έχει ενίοτε ρόλο ενορχηστρωτή, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα, τόσο την επικοινωνία του με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς – λ.χ. ΤΙΚΑ, ακαδημαϊκοί, πολιτικοί αξιωματούχοι, κ.τ.λ. – όσο και την επικοινωνία των φορέων αυτών μεταξύ τους, με στόχο την υλοποίηση των επενδυτικών δραστηριοτήτων. Το γεγονός, εξάλλου, ότι στην στρογγυλή τράπεζα που είχε διοργανώσει το ΤΕΡΑΥ ήταν προσκεκλημένες και εξέχουσες προσωπικότητες από την Ιαπωνία, αποδεικνύει τις δυνατότητες δραστηριοποίησης του ιδρύματος αυτού.

3. Εκπαιδευτικές δραστηριότητες

Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες του ΤΕΡΑΥ είναι μόλις δύο, και αφορούν μόνο το Πακιστάν. Όπως έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω – εξ αφορμής του “Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης” – το Ινστιτούτο για τον Ιδιωτικό Τομέα και την Οικονομική Ανάπτυξη (IPSED) του ΤΕΡΑΥ, σε συνεργασία με το Ίδρυμα Ανταγωνιστικότητας, διοργάνωσαν ένα Πρόγραμμα Αύξησης Ικανοτήτων για τους εργαζομένους στο Ίδρυμα Ανταγωνιστικότητας του Πακιστάν. Το Πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε σε δύο μέρη: το πρώτο πραγματοποιήθηκε την περίοδο 29 Ιουνίου – 6 Ιουλίου 2009, ενώ το δεύτερο, την περίοδο 27 Ιουλίου – 3 Αυγούστου 2009²⁷⁰.

Δύο χρόνια αργότερα, στις 8 – 9 Σεπτεμβρίου 2011, στην Άγκυρα πραγματοποιήθηκε το “1^ο Workshop Ανάπτυξης της Θεσμικής Ικανότητας”, της “Ομάδας Φίλων Δημοκρατικού Πακιστάν”. Στο Workshop αυτό συμμετείχαν εκπρόσωποι από την Αυστραλία, τον Καναδά, τη Δανία, την Αίγυπτο, τη Γαλλία, τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ιαπωνία, την Ολλανδία, τη Νορβηγία, τη Νότια Κορέα, τη Σαουδική Αραβία, τη Σουηδία, τη Μεγάλη Βρετανία, τις ΗΠΑ, την

²⁶⁹“Japonya'yla Ortadoğu'da İşbirliği İmkanları Araştırıldı”,
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2010>)

²⁷⁰“Pakistan Rekabet Kurumu Uzmanları İkinci Kez TEPAV'da”
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/494>)

Ελβετία, τον ΟΗΕ, την ΕΕ, την Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης και την Παγκόσμια Τράπεζα · οι χώρες και οι θεσμοί αυτοί είναι μέλη της “Ομάδας Φίλων Δημοκρατικού Πακιστάν”.

Το Workshop πραγματοποιήθηκε υπό την κοινή προεδρία Τουρκίας και Πακιστάν, και συζητήθηκαν διάφορα θέματα · απώτερος σκοπός ήταν η συμβολή στην ανάπτυξη της θεσμικής ικανότητας του Πακιστάν, μέσω της θεμελίωσης μακροπρόθεσμων συνεργασιών με τα μέλη της “Ομάδας Φίλων”. Στο πλαίσιο αυτό, ο Διευθυντής του Ινστιτούτου Επιχειρηματικότητας του ΤΕΡΑΥ, Καθηγητής Dr Serdar Sayan, παρουσίασε το Πρόγραμμα “Becerî ‘10 Projesi”. Ο Sayan ανέφερε ότι το Πρόγραμμα αυτό έχει εφαρμοσθεί επιτυχώς στην Τουρκία, και μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο έμπνευσης για τις πολιτικές τεχνικής εκπαίδευσης του Πακιστάν²⁷¹.

4. Επισκέψεις κορυφαίων αφγανών και πακιστανών αξιωματούχων στο ΤΕΡΑΥ

Οι επισκέψεις αφγανών και πακιστανών κρατικών αξιωματούχων στο ΤΕΡΑΥ γίνονται με διάφορες αφορμές και διάφορους λόγους · είναι ενδεικτικές, ωστόσο, της εκτίμησης που χαιρεί το ίδρυμα, αλλά και του δικτύου γνωριμιών που διαθέτει στις χώρες αυτές.

Τον Απρίλιο του 2011, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας του Πακιστάν, Zardari, επισκέφθηκε την Τουρκία, κατόπιν πρόσκλησης του ομολόγου του, Gül· στο πλαίσιο της επίσκεψής του, συμμετείχε σε στρογγυλή τράπεζα, που διοργανώθηκε στο ΤΕΡΑΥ, στις 14 Απριλίου. Ο τίτλος της στρογγυλής τράπεζας ήταν “Οι σχέσεις Τουρκίας – Πακιστάν σε ένα μεταβαλλόμενο διεθνές σενάριο”. Ο Zardari έκανε λόγο για τον πολιτικό και οικονομικό διάλογο ανάμεσα στην Τουρκία και το Πακιστάν, καθώς και για τις εξελίξεις στην περιοχή, που αφορούν στο Αφγανιστάν.

Αξίζει να σημειωθούν, επίσης, δύο στοιχεία: το πρώτο είναι ότι η πρόσβαση στην στρογγυλή τράπεζα ήταν ανοιχτή μόνο για ένα μικρό αριθμό ατόμων, και κατόπιν πρόσκλησης · στην τράπεζα συμμετείχαν εκπρόσωποι από το διπλωματικό χώρο, τον επιχειρηματικό κόσμο και τα ΜΜΕ. Το δεύτερο είναι ότι ο Zardari έκανε λόγο, μεταξύ άλλων, για τη σημασία του Σχεδίου Σιδηροδρομικής Γραμμής Κωνσταντινούπολης – Ισλαμαμπάντ²⁷². Με δεδομένη τη σημασία της κατασκευής μίας τέτοιας σιδηροδρομικής γραμμής – αλλά και τις αυξημένες αρμοδιότητες του ΤΕΡΑΥ στις προσπάθειες υλοποίησής του – η επίσκεψη του Zardari πιθανόν να είχε χαρακτήρα στήριξης και τόνωσης των δραστηριοτήτων του ΤΕΡΑΥ.

Το ΤΕΡΑΥ επισκέφθηκε, ωστόσο, και ο Υπουργός Ορυχείων του Αφγανιστάν, Vahidullah Şehrani, στις 18 Φεβρουαρίου 2011 · ο Şehrani είχε βρεθεί στην Άγκυρα, στο πλαίσιο διπλωματικών επαφών του με τούρκους αξιωματούχους. Ο Şehrani πληροφορήθηκε για τις δραστηριότητες του Φόρουμ

²⁷¹“Becerî’ 10, Verimliliği Düşük Pakistan'a İlham Kaynağı Olabilir”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2325>)

²⁷²“”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2055>)

της Άγκυρας, αλλά και για τα προγράμματα και τις μελέτες του ΤΕΡΑΥ²⁷³. Όπως και στην περίπτωση του Zerdari, η επίσκεψη του Zehrani θα πρέπει να νοηθεί ως ένδειξη στήριξης των δραστηριοτήτων του ΤΕΡΑΥ.

Μία άλλη επίσκεψη αφγανού αξιωματούχου στο ΤΕΡΑΥ παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, για άλλους λόγους, όμως. Στις 21 Φεβρουαρίου 2012, ο Νομάρχης του Jowzjan, Mohammad Alee Saaie, μίλησε σε διάσκεψη στο ΤΕΡΑΥ, με τίτλο “Το βλέμμα των τοπικών αυτοδιοικήσεων του Αφγανιστάν προς τις ξένες επενδύσεις”. Ο Saaie τόνισε ότι οι τουρκικές δραστηριότητες στο Αφγανιστάν εντοπίζονται στους τομείς των εργολαβιών, του εμπορίου και της παροχής υπηρεσιών· ζήτησε, ωστόσο, την πύκνωση των τουρκικών δραστηριοτήτων.

Το ενδιαφέρον στοιχείο στην περίπτωση αυτήν, είναι ορισμένα βιογραφικά στοιχεία που δίνονται στη σχετική ανακοίνωση του ΤΕΡΑΥ. Σύμφωνα με αυτά, ο Saaie – που είναι Αφγανός ουζμπεκικής καταγωγής – σπούδασε με υποτροφία του Ιδρύματος Θρησκευτικών Υποθέσεων της Τουρκίας, στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Süleyman Demirel, της Isparta· στο ίδιο πανεπιστήμιο έκανε και μεταπτυχιακό, στο Τμήμα Ιστορίας. Το 2005, ο Saaie εξελέγη βουλευτής στο αφγανικό Κοινοβούλιο, ενώ το 2010 τοποθετήθηκε Νομάρχης του Jowzjan, από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας του Αφγανιστάν, Hamid Karzai²⁷⁴.

Σε κάποιες άλλες περιπτώσεις, παρατηρούνται ομαδικές επισκέψεις κρατικών αξιωματούχων στο ΤΕΡΑΥ. Αντιπροσωπείες από την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης του Πακιστάν έχουν επισκεφθεί το ΤΕΡΑΥ δύο φορές, κατά τη μελετώμενη περίοδο. Στις 10 Ιουνίου 2009, αντιπροσωπεία αποτελούμενη από υψηλόβαθμους αξιωματούχους της Γενικής Διεύθυνσης Τελωνείων και Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης, της αστυνομίας και από κρατικούς οργανισμούς του Πακιστάν, επισκέφθηκε το ΤΕΡΑΥ· στα στελέχη αυτά έγινε ενημέρωση για θέματα σχετικά με την τουρκική οικονομία²⁷⁵. Δύο χρόνια αργότερα, στις 25 Νοεμβρίου 2011, νέα αντιπροσωπεία από την ίδια Σχολή επισκέφθηκε και πάλι το ΤΕΡΑΥ²⁷⁶. Εξάλλου, το Φεβρουάριο του 2012, αντιπροσωπεία νέων διπλωματών από το Υπουργείο Εξωτερικών του Πακιστάν επισκέφθηκαν το ΤΕΡΑΥ, και ενημερώθηκαν για τις μελέτες του Ιδρύματος²⁷⁷.

²⁷³“Türkiye ile Afganistan Enerjide İşbirliği Yapacak”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1937>)

²⁷⁴“Afgan Vali Saaie, Yatırıma Çağırdı: “En Az Gelen Türkler Ama Yolu En Açık Olan da Onlar”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2689>)

²⁷⁵“Pakistan İdare Koleji Heyeti TEPAV'da”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/484>)

²⁷⁶“Pakistan Ulusal İdare Koleji'ne Türkiye Ekonomisi Anlatıldı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2476>)

²⁷⁷“Pakistanlı Genç Diplomatlar, TEPAV'ı Ziyaret Etti”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2698>)

Στην παρούσα ενότητα θα πρέπει, επίσης, να γίνει λόγος για κάποιες περιπτώσεις κορυφαίων ευρωπαϊών αξιωματούχων, που μίλησαν στο ΤΕΡΑΥ σχετικά με τα τεκταινόμενα στο Πακιστάν και στο Αφγανιστάν. Στις 11 Ιανουαρίου 2011, στο ΤΕΡΑΥ διοργανώθηκε μία στρογγυλή τράπεζα με τίτλο “Η αφγανική συμφιλίωση και το περιφερειακό πλαίσιο”, στην οποία συμμετείχε ο Αναπληρωτής Υπουργός Εξωτερικών της Νορβηγίας, Espen Barth Eide, αλλά και ο Διευθυντής του Peace Research Institute Oslo (PRIO), Kristian Berg Harpviken. Στη συγκεκριμένη εκδήλωση συμμετείχαν, επίσης, ο πρώην εκπρόσωπος του ΝΑΤΟ στο Αφγανιστάν, Hikmet Çetin, εκπρόσωποι ξένων αποστολών, και πολλά άτομα από το διπλωματικό και ακαδημαϊκό κόσμο²⁷⁸. Παράλληλα, στις 9 Οκτωβρίου 2012, ο Ειδικός Απεσταλμένος της Μ. Βρετανίας στο Αφγανιστάν και στο Πακιστάν, Mark Sedwill, μίλησε σε στρογγυλή τράπεζα στο ΤΕΡΑΥ²⁷⁹.

²⁷⁸“Afgan Uzlaşma Çabaları ve Bölgedeki Son Durum...”,
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1855>)

²⁷⁹“İngiltere'nin Afganistan ve Pakistan Özel Temsilcisi Sedwill TEPAV'da Konuştu”,
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3189>)

IX. ΙΝΔΙΑ

Το άνοιγμα της Τουρκίας στην Ινδία παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, όχι μόνο γιατί πρόκειται για μία χώρα εκτός του άμεσου βεληνεκού της παραδοσιακής τουρκικής διπλωματίας, αλλά και λόγω της ιδιαίτερης πολιτικής και οικονομικής δύναμης της Ινδίας. Το ενδιαφέρον της τουρκικής διπλωματίας έναντι της Ινδίας καταδεικνύεται και από το γεγονός ότι η Τουρκία ενδυνάμωσε τόσο την Πρεσβεία της στο Νέο Δελχί, όσο και στη Βομβάη. Παράλληλα, σύμφωνα, τουλάχιστον, με πληροφορίες που αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας, εντός του 2013 η Άγκυρα σχεδίαζε να ανοίξει ένα νέο Γενικό Προξενείο στο Χαϊντεραμπάντ. Εκτός αυτών, λειτουργούσαν επίτιμα Γενικά Προξενία της Τουρκίας στην Τσεννάι και στην Καλκούτα²⁸⁰.

1^η Στρογγυλή Τράπεζα Ινδίας – Τουρκίας, με τίτλο “Dialogue on India – Turkey Relations in the Changing Regional Scenario”.

Στο πλαίσιο αυτού του πρόσφατου ενδιαφέροντος πρέπει να ενταχθεί και η διοργάνωση της 1^{ης} Στρογγυλής Τράπεζας Ινδίας – Τουρκίας, με τίτλο “*Dialogue on India – Turkey Relations in the Changing Regional Scenario*”. Η Στρογγυλή Τράπεζα διοργανώθηκε ως προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στο TASAM και το ICWA (Indian Council of World Affairs), στο Νέο Δελχί, στις 21 – 22 Ιανουαρίου 2013. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να αναφερθεί ότι, πριν την έναρξη του Συνεδρίου, υπογράφηκε ένα Μνημόνιο Κατανόησης ανάμεσα στα δύο προαναφερθέντα ιδρύματα.

Η στρογγυλή τράπεζα κατατμήθηκε σε 4 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων είναι οι εξής:

- 1) Evolving World Order and role for India and Turkey
- 2) “New” Arab World: Views from Turkey and India
- 3) Regional Security Perspectives and Energy Issues: Afghanistan, Syria, Mediterranean and Indian Ocean
- 4) India – Turkey Bilateral Relations: Opportunities and Challenges

1. Evolving World Order and role for India and Turkey

Πρόεδρος: Πρέσβης Kanwal Sibal, τέως Υπουργός Εξωτερικών της Συρίας

Ομιλητές:

- Πρέσβης ε.τ., Καθηγητής, Dr Ali Engin Oba, TASAM και Πανεπιστήμιο Çağ, Τουρκία
- Καθηγητής Aswini Mohapatra, JNU, Νέο Δελχί

²⁸⁰“Turkey- India Relations”, (<http://www.mfa.gov.tr/turkey-india-relations.en.mfa>)

2. “New” Arab World: Views from Turkey and India

Πρόεδρος: Πρέσβης ε.τ., Καθηγητής, Dr Ali Engin Oba, TASAM και Πανεπιστήμιο Çağ, Τουρκία

Ομιλητές:

- Dr Anita Sen Gupta, MAKAIAS, Καλκούτα
- Süleyman Şensoy, Πρόεδρος του TASAM, Κωνσταντινούπολη, Τουρκία
- S. Nihal Singh, Δημοσιογράφος, Νέο Δελχί

3) Regional Security Perspectives and Energy Issues: Afghanistan, Syria, Mediterranean and Indian Ocean

Πρόεδρος: Καθηγητής, Girijesh Pant, Πρύτανης, SIS, JNU, Νέο Δελχί

Ομιλητές:

- Dr Mert Bilgin, TASAM και Πανεπιστήμιο Bahçeşehir, Κωνσταντινούπολη, Τουρκία
- Dr F. Rahman, ICWA, Νέο Δελχί
- Dr Muharrem Hilmi Özen, TASAM, Κωνσταντινούπολη, Τουρκία

4. India – Turkey Bilateral Relations: Opportunities and Challenges

Πρόεδρος: Süleyman Şensoy, Πρόεδρος του TASAM, Κωνσταντινούπολη, Τουρκία

Ομιλητές:

- Πρέσβης, Alope Sen, τέως Πρέσβης της Ινδίας στην Τουρκία
- Dr Elif Baly, Πολυτεχνείο Yıldız, Κωνσταντινούπολη, Τουρκία²⁸¹

²⁸¹“Türkiye - Hindistan Yuvarlak Masa Toplantıları – 1”, (<http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/446/turkiye-hindistan-yuvarlak-masa-toplantilari-1>)

X. ΚΙΝΑ

Το ενδιαφέρον των τουρκικών δεξαμενών σκέψης για την Κίνα είναι λογικό, με δεδομένο ότι η Τουρκία επιδιώκει να καταστεί ισχυρή περιφερειακή δύναμη. Όσον αφορά τις δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης αναφορικά με την Κίνα, μπορούν να παρατηρηθούν δύο κύρια χαρακτηριστικά:

α) Σε πολλές περιπτώσεις, το ενδιαφέρον εστιάζεται στις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή, και συχνά στα κινήματα της Αραβικής Άνοιξης. Η προτίμηση παρουσιάζει ενδιαφέρον, γιατί αφορά σε μία περιοχή όπου η Τουρκία φιλοδοξεί να έχει αναβαθμισμένο ρόλο· η Μέση Ανατολή συνιστά, εξάλλου, ένα από τα παραδοσιακά πεδία άσκησης της εξωτερικής της πολιτικής.

β) Η μεγάλη πλειοψηφία των δραστηριοτήτων ανήκει στο SAM – μία δεξαμενή σκέψης που, όπως έχει ήδη αναφερθεί, υπάγεται στο Υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας. Σε κάποιες περιπτώσεις, τις δραστηριότητες του SAM συνδράμουν και άλλες τουρκικές δεξαμενές σκέψης, αλλά και κρατικές οργανώσεις, που κινούνται στο χώρο της αναπτυξιακής διπλωματίας. Οι συνεργασίες αυτές αποσκοπούν προφανώς στη βελτιστοποίηση του επιδιωκόμενου αποτελέσματος· παράλληλα, όμως, αποδεικνύουν ότι συχνά οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης λειτουργούν (και) ως ενορχηστρωτές μιας ευρύτερης συνεργασίας μεταξύ φορέων, προερχόμενων από διαφορετικά επαγγελματικά πεδία.

Κατά τη χρονική περίοδο 2011 – 2012, το SAM υπήρξε ιδιαίτερος δραστήριος, όσον αφορά τις προσπάθειες συνεργασίας με αντίστοιχους κινεζικούς φορείς. Με δεδομένη, εξάλλου, την στενή σχέση του SAM με το Υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας, οι προσπάθειες αυτές πρέπει να θεωρηθούν μάλλον ως μέρος ενός ευρύτερου ανοίγματος της Άγκυρας προς την Κίνα. Στην περίπτωση αυτήν, το SAM λειτουργεί επικουρικά, εξασφαλίζοντας διμερείς συνεργασίες στον ακαδημαϊκό τομέα, αλλά και την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ ειδικών από την Τουρκία και την Κίνα, για μία σειρά πολιτικών και διπλωματικών ζητημάτων μείζονος σημασίας.

Την περίοδο 30 Μαρτίου – 1^η Απριλίου 2011, στην Άγκυρα πραγματοποιήθηκε η συνεδρίαση της “1^{ης} Κοινής Ομάδας Εργασίας” των Υπουργείων Εξωτερικών Τουρκίας και Κίνας· για τον σκοπό αυτόν, άλλωστε, στην Άγκυρα είχε έρθει και ο Υφυπουργός Εξωτερικών της Κίνας, Zhang Zhijun. Ο Zhijun είχε συνάντηση με τούρκους ακαδημαϊκούς, στο πλαίσιο ενός Συνεδρίου, που διοργάνωσε το SAM, στις 31 Μαρτίου, στην αίθουσα “Galip Balkar”, του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών²⁸². Την ίδια ημέρα, αντιπροσωπεία του Κινεζικού Ινστιτούτου Σύγχρονων Διεθνών Σχέσεων συμμετείχε σε στρογγυλή

²⁸²“Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakan Yardımcısı Zhang Zhijun ile Yapılan Toplantı”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=321>)

τράπεζα που διοργανώθηκε από το SAM· σε αυτήν συμμετείχαν, επίσης, τούρκοι ειδικοί σε θέματα Κίνας²⁸³.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι εξελίξεις στη Μέση Ανατολή και οι συνέπειες της Αραβικής Άνοιξης στην ευρύτερη περιοχή, απετέλεσαν κύρια αντικείμενα ενασχόλησης, στις επαφές στελεχών του SAM με κινέζους αξιωματούχους. Την περίοδο 16 – 21 Οκτωβρίου 2011, ο Πρόεδρος του SAM, Καθηγητής Dr Bülent Aras, συμμετείχε σε Συνέδριο με θέμα την Αραβική Άνοιξη, που διοργανώθηκε στο Πεκίνο· ο διοργανωτής του Συνεδρίου ήταν το Κινεζικό Ινστιτούτο Σύγχρονων Διεθνών Σχέσεων²⁸⁴.

Λίγους μήνες αργότερα, το SAM συνδιοργάνωσε με το SDE ένα πάνελ με θέμα “Η Συρία, η Τουρκία, το Ιράν και η Κίνα σε σταυροδρόμι, και οι ρωσικές προοπτικές στη Συρία”. Σε αυτό έλαβαν μέρος, μεταξύ άλλων, ο Πρέσβης Jalal Kalantarı, από το Ιρανικό Ινστιτούτο Πολιτικών και Διεθνών Σπουδών (IPIS), που υπάγεται στο Υπουργείο Εξωτερικών του Ιράν· ο Dr Boris Dolgov, από τη Ρωσική Ακαδημία Ανατολικών Σπουδών· καθώς και ο Dr Jin Liangxiang, από το Ινστιτούτο Διεθνών Μελετών της Σανγκάης (SIIS)²⁸⁵. Η συμπερίληψη της Κίνας στις εξελίξεις στη Συρία – και η συνακόλουθη συμμετοχή Κινέζου ειδικού στο Συνέδριο – αποδεικνύουν ότι η Τουρκία αντιλαμβάνεται πλέον την Κίνα ως ένα εταίρο με δυνάμει αποφασιστική παρουσία στη Μέση Ανατολή.

Η άποψη αυτή φαίνεται να επιβεβαιώνεται και από την επίσκεψη που πραγματοποίησε αντιπροσωπεία υψηλόβαθμων στελεχών του SAM στην Κίνα, κατόπιν πρόσκλησης του SIIS, την περίοδο 16 – 20 Μαρτίου 2012. Η αντιπροσωπεία του SAM, σε συνεργασία με τους κινέζους ομολόγους της, πραγματοποίησε δύο διασκέψεις, με τίτλους: “Η υπάρχουσα κατάσταση στη Μέση Ανατολή και η πορεία που θα ακολουθήσει μελλοντικά”, και “Ο ρόλος των αναδυόμενων/αναπτυσσόμενων δυνάμεων στο μεταβαλλόμενο διεθνές σύστημα”. Παράλληλα, τα στελέχη του SAM επισκέφθηκαν το Ινστιτούτο Μελετών Μέσης Ανατολής, που ανήκει στο Shanghai International Studies University· εκεί είχαν την ευκαιρία να ανταλλάξουν απόψεις με κινέζους ειδικούς σχετικά με τις περιφερειακές εξελίξεις, και τις θέσεις της Τουρκίας και της Κίνας²⁸⁶.

Το στρατηγικό άνοιγμα των τουρκικών δεξαμενών σκέψης προς την Κίνα παρουσιάζει αναμφισβήτητα ενδιαφέρον· εξίσου ενδιαφέρον είναι, ότι γίνεται λόγος “αναδυόμενες/αναπτυσσόμενες δυνάμεις”, στις οποίες φιλοδοξεί να ανήκει και η Τουρκία. Η ιδέα που επιδιώκεται να προβληθεί εν προκειμένω από την τουρκική πλευρά, είναι ότι σύντομα η Τουρκία

²⁸³“Çin Çağdaş Uluslararası İlişkiler Enstitüsü” Heyetiyle Yapılan Toplantı”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=319>)

²⁸⁴“Arap Baharı Konulu Konferans”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=263>)

²⁸⁵“Dönüm Noktasındaki Suriye, Türkiye, İran, Çin ve Rusya’nın Suriye Perspektifleri” Konulu Panel”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2534>)

²⁸⁶“SAM’in Çin’de SIIS’le Ortak Programı”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2571>)

θα διαδραματίζει έναν πιο αποφασιστικό ρόλο στην ευρύτερη περιοχή. Υπ' αυτήν την έννοια, αναζητεί ως συμμάχους, γεωστρατηγικούς παίκτες παγκόσμιας εμβέλειας· και η ίδια, όμως, ως εν δυνάμει ισχυρή περιφερειακή δύναμη, καθίσταται πιο ελκυστική για επικείμενη συνεργασία με μία παγκόσμια δύναμη, όπως η Κίνα.

Στο πλαίσιο αυτό, το SAM επεδίωξε να διευρύνει τον κύκλο επαφών του με αντίστοιχους κορυφαίους κινεζικούς φορείς, συνεργαζόμενο με την Ακαδημία Κοινωνικών Επιστημών της Κίνας (CASS)· η αρχική συνεργασία των δύο ιδρυμάτων επισφραγίσθηκε μάλιστα – όπως θα αναφερθεί στη συνέχεια – με την υπογραφή ενός Μνημονίου Συμφωνίας. Το SAM και το CASS οργάνωσαν, στις 4 Σεπτεμβρίου 2012, στο Πεκίνο, ένα workshop, με συμμετοχή κορυφαίων ειδικών και από τις δύο χώρες, μεταξύ των οποίων και ο Υαο Kuangyi, πρώην Πρέσβης της Κίνας στην Άγκυρα. Στο workshop συζητήθηκαν οι διμερείς σχέσεις των δύο χωρών με τις ΗΠΑ και την ΕΕ, οι αντιλήψεις, και οι πολιτικές για τη Μέση Ανατολή γενικότερα και την Αραβική Άνοιξη ειδικότερα. Συζητήθηκαν, επίσης, το ιστορικό υπόβαθρο Τουρκίας – Κίνας, η υπάρχουσα κατάσταση και τα πεδία συνεργασίας ανάμεσα στις δύο χώρες²⁸⁷.

Δύο ημέρες μετά τη διοργάνωση του προαναφερθέντος workshop, στο Πεκίνο υπογράφηκε ένα Μνημόνιο Συμφωνίας ανάμεσα στον Πρόεδρο του SAM, Καθηγητή Dr Bülent Aras, και τον Αντιπρόεδρο του CASS, Καθηγητή Li Yang. Στο πλαίσιο του Μνημονίου Συμφωνίας, προσδιορίζονταν τα πεδία συνεργασίας ανάμεσα στα δύο ιδρύματα, και συμφωνήθηκε η ανταλλαγή πληροφοριών σε επίπεδο επιστημονικών μελετών²⁸⁸.

Το καλό κλίμα συνεργασίας ανάμεσα στο SAM και το CASS επιβεβαιώθηκε με τη διοργάνωση ενός νέου workshop, αυτήν τη φορά στην Άγκυρα, στις 30 Οκτωβρίου 2012. Στο workshop συζητήθηκαν οι πολιτικές και οικονομικές πτυχές των τουρκο – κινεζικών σχέσεων, η κρίση στη Συρία και οι προοπτικές επίλυσής της, οι σχέσεις Τουρκίας – Ισραήλ, αλλά και οι συνέπειες του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν για την περιφερειακή και παγκόσμια ειρήνη και ασφάλεια. Όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις, ένα πλήθος κορυφαίων ειδικών και από τις δύο χώρες πλαισίωσε τις εργασίες του Workshop· μεταξύ αυτών, και ο Καθηγητής Dr Kamer Kasim, από το USAK²⁸⁹. Αξίζει, πάντως, να σημειωθεί ότι στο περιθώριο των εργασιών του Workshop, η κινεζική αντιπροσωπεία επισκέφθηκε τόσο τα κεντρικά της ΤΙΚΑ (Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı – Τουρκικό Γραφείο

²⁸⁷“SAM – CASS Çalıştayı”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2951>)

²⁸⁸“SAM ile CASS Arasında Imzalanan Anlaşma Muhtırası”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2954>). Είναι, πάντως, ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι, πριν από την τελετή υπογραφής του Μνημονίου Συμφωνίας, προηγήθηκε η διοργάνωση στρογγυλής τράπεζας, με συμμετοχή ακαδημαϊκών και των δύο κρατών.

²⁸⁹ Το αρκτικόλεξο του USAK αντιστοιχεί στους όρους *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu* (Κέντρο Διεθνών Στρατηγικών Μελετών). Ο ιστότοπός του είναι ο εξής: <http://www.usak.org.tr/>

Συνεργασίας και Ανάπτυξης), όσο και τα Γραφεία του Οργανισμού Τούρκων του Εξωτερικού και Συγγενών Κοινοτήτων (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı)²⁹⁰.

Η ιδέα ότι τόσο η Τουρκία, όσο και η Κίνα, είναι αναδυόμενες δυνάμεις στη γεωπολιτική σκακιέρα απετέλεσε το βασικό αντικείμενο ενός νέου φόρουμ, με τίτλο: “Αναδυόμενες Δυνάμεις και Παγκόσμια Τάξη: Τουρκικές και Κινεζικές Προοπτικές”. Το Φόρουμ διοργανώθηκε από το SAM σε συνεργασία με το SDE (Stratejik Düşünce Enstitüsü – Ινστιτούτο Στρατηγικής Σκέψης), στις 11 Φεβρουαρίου 2012, στην Άγκυρα· σε αυτό συμμετείχαν κινέζοι και τούρκοι διανοούμενοι. Στο πλαίσιο του Φόρουμ εξετάστηκαν διάφορα θέματα, όπως οι εξελίξεις στη Μέση Ανατολή, το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν και το μέλλον του Αφγανιστάν²⁹¹.

Η προοπτική της στρατηγικής συνεργασίας ανάμεσα σε τουρκικούς και κινεζικούς φορείς άρχισε βαθμιαία να κερδίζει έδαφος στην Τουρκία, ξεπερνώντας το μονοπώλιο του SAM. Ενδεικτικές ως προς αυτό είναι δύο δραστηριότητες, που ανήκουν σε άλλες δεξαμενές σκέψης.

Στις 3 – 4 Οκτωβρίου 2011, το TEPAV διοργάνωσε από κοινού με το Πολυτεχνείο Μέσης Ανατολής και το Πανεπιστήμιο του Tsinghua μία “Τουρκο – Σινική Συνδιάσκεψη Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, επικεντρωμένη στη δημοσιογραφία και την παραγωγή ντοκιμαντέρ”. Στα εγκαίνια της Συνδιάσκεψης, που πραγματοποιήθηκαν στο Πολιτιστικό και Συνεδριακό Κέντρο του Πολυτεχνείου Μέσης Ανατολής, μίλησαν ο Διευθυντής του TEPAV, Καθηγητής Dr. Güven Sak, ο Πρύτανης του Πολυτεχνείου Μέσης Ανατολής, Καθηγητής, Dr. Ahmet Acar, ο Διευθυντής Προγράμματος ΜΜΕ και Πολιτισμικών Μελετών του Πολυτεχνείου Μέσης Ανατολής, Καθηγητής Dr. Raşit Kaya, ο Κοσμήτορας της Σχολής Δημοσιογραφίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου του Tsinghua, Καθηγητής Dr. Yin Hong, και ο Πρέσβης της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας στην Άγκυρα, Gong Xiaosheng. Όπως τονίζεται στη σχετική ανακοίνωση, η Συνδιάσκεψη αυτή θα επαναλαμβανόταν την περίοδο 6 – 7 Οκτωβρίου 2011, στο Πανεπιστήμιο Ανατολικής Μεσογείου (Doğu Akdeniz Üniversitesi)²⁹².

Παράλληλα, το TASAM, σε συνεργασία με το Κινεζικό Ινστιτούτο Διεθνών Μελετών (CIIS) – που υπάγεται στο κινεζικό Υπουργείο Εξωτερικών – διοργάνωσαν ένα τουρκο – κινεζικό Φόρουμ, με τίτλο: “1^ο Φόρουμ Τουρκίας – Κίνας. Οι Σχέσεις Τουρκίας – Κίνας στη Νέα Περίοδο: Ευκαιρίες και Προκλήσεις”, στις 8 Νοεμβρίου 2012, στο Πεκίνο. Σύμφωνα με τα στοιχεία που δίνονται στη σχετική ανακοίνωση του TASAM, στο πλαίσιο του Φόρουμ πραγματοποιήθηκαν 4 συνεδρίες, υπό τις εξής επικεφαλίδες, αντιστοίχως:

²⁹⁰“SAM – CASS Çalıştayı”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=3006>)

²⁹¹“Emerging Powers and World Order: Turkish and Chinese Perspectives”, (<http://sam.gov.tr/emerging-powers-and-world-order-turkish-and-chinese-perspectives>)

²⁹²“Türkiye ve Çin Medyasının Sorunları İçin Ortak Konferans...”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2366>)

- 1) Α' Συνεδρία: Κίνα – Τουρκία: Μη Παραδοσιακή Συνεργασία για Θέματα Ασφάλειας (ενέργεια, πόλεμος ενάντια στην τρομοκρατία, κλιματική αλλαγή, κλπ)
- 2) Β' Συνεδρία: Η Τριμερής Συνεργασία Κίνας – Τουρκίας (G20, ΟΗΕ, Θέματα Μέσης Ανατολής)
- 3) Γ' Συνεδρία: Η Οικονομική Συνεργασία Κίνας – Τουρκίας (στο πλαίσιο της βραδείας οικονομικής ανάνηψης)
- 4) Δ' Συνεδρία: Η Πολιτισμική Συνεργασία Κίνας – Τουρκίας.

Στη σχετική ανακοίνωση του TASAM αναφέρεται, μεταξύ άλλων, η πρόθεση των διοργανωτών για διοργάνωση του Φόρουμ αυτού σε ετήσια βάση²⁹³ – ακολουθώντας προφανώς το πρότυπο των αντίστοιχων φόρουμ, που διοργανώνει το TASAM με τις χώρες της Ασίας ή της Αφρικής. Με δεδομένο ότι το φόρουμ αυτό πραγματοποιήθηκε μόλις το Νοέμβριο του 2012, είναι μάλλον νωρίς να εξαχθούν συμπεράσματα, σχετικά με την προοπτική του εγχειρήματος αυτού.

²⁹³“China–Turkey Strategic Cooperation: Opportunities and Challenges”,
(http://www.tasam.org/en/Etkinlik/235/turkey_-_china_forum)

ΧΙ. ΝΟΤΙΑ ΚΟΡΕΑ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης αναφορικά με την Κορέα είναι λίγες· είναι, ωστόσο, ενδεικτικές των νέων τάσεων της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής, που μοιραία αντανakλάται και σε αυτές. Όπως και στην περίπτωση της Κίνας, η εξερεύνηση νέων πεδίων συνεργασίας εκ μέρους της Άγκυρας παρουσιάζει ενδιαφέρον, τόσο ως προς τους στόχους που εξυπηρετεί, όσο και ως προς τον τρόπο που υλοποιείται, μέσω (και) των τουρκικών δεξαμενών σκέψης.

Η “1^η Διάσκεψη Διαλόγου Συνεργασίας Τουρκίας – Νότιας Κορέας”

Στις 12 Δεκεμβρίου 2011, διοργανώθηκε στη Σεούλ, από το SAM, η “1^η Διάσκεψη Διαλόγου Συνεργασίας Τουρκίας – Νότιας Κορέας”. Σε αυτήν συμμετείχαν 9 ακαδημαϊκοί και ένας επιχειρηματίας από την Κορέα, και 9 ακαδημαϊκοί και 3 επιχειρηματίες από την Τουρκία. Η διάσκεψη κατατμήθηκε σε τρεις συνεδρίες, υπό τους εξής τίτλους:

- I) Οικονομικές σχέσεις
- II) Κοινωνικές και πολιτισμικές σχέσεις
- III) Πολιτικές σχέσεις²⁹⁴

Υπογραφή συμφωνιών συνεργασίας ανάμεσα σε τουρκικές και νοτιοκορεάτικες δεξαμενές σκέψης

Στις 21 Μαρτίου 2012 υπογράφηκε στη Σεούλ μία συμφωνία συνεργασίας ανάμεσα στο διακεκριμένο think tank της Νότιας Κορέας, Korea Capital Market Institute (KCMI), και το ΤΕΡΑΥ. Στην τελετή υπογραφής της συμφωνίας συμμετείχε και ο Πρόεδρος της Τουρκίας στην Νότια Κορέα, Naci Sarıbaşı. Ο Πρόεδρος του KCMI, Hyoung – Tae Kim, εξέφρασε την ικανοποίησή του για την υπογραφή της συμφωνίας, και τόνισε την αυξανόμενη σημασία που έχει η Τουρκία για τη χώρα του.

Ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Güven Sak, που μίλησε στην τελετή υπογραφής, ανέφερε ότι η συμφωνία αυτή δίνει την ευκαιρία σε ερευνητές από την Τουρκία να εξετάσουν από πιο κοντά την οικονομική πολιτική της Νότιας Κορέας. Η συμφωνία συνεργασίας, που υπογράφηκε ανάμεσα στα δύο ερευνητικά ιδρύματα, προβλέπει κοινά ερευνητικά προγράμματα σε θέματα όπως η χρηματοδότηση, οι χρηματοπιστωτικές αγορές, ο τομέας των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, η χρηματοδότηση

²⁹⁴“Birinci Türkiye - Güney Kore İşbirliği Diyalogu Toplantısı”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=929>)

μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και η εταιρική διακυβέρνηση, καθώς και προγράμματα ανταλλαγής ερευνητών²⁹⁵.

Λίγους μήνες αργότερα, το Σεπτέμβριο του 2012, το SAM υπέγραψε ένα Μνημόνιο Κατανόησης με το Korea Institute for International Economic Policy (KIEP). Το Μνημόνιο αυτό προέβλεπε, μεταξύ άλλων, κοινές ερευνητικές δραστηριότητες, καθώς και ανταλλαγή πληροφοριών και ειδικών. Στο πλαίσιο της επίσκεψής του στην Κορέα, εξάλλου, ο Πρόεδρος του SAM, Bülent Aras, συμμετείχε σε σεμινάριο με θέμα: “Η παγκόσμια οικονομική κρίση και το μέλλον των αναπτυσσόμενων οικονομιών”. η ομιλία του είχε τίτλο: “Η ανάπτυξη της Τουρκίας ως ημιπεριφερειακής δύναμης: Εσωτερική πολιτική, οικονομία και εξωτερική πολιτική”²⁹⁶.

²⁹⁵“TEPAV - KCMI İşbirliğiyle, Güney Kore Deneyimi Paylaşılacak”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2760>)

²⁹⁶“SAM ile KIEP Arasında İmzalanan Mutabakat Muhtırası”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=3052>)

XII) ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης στη Μέση Ανατολή, αφορούν τις εξής θεματικές:

- A) Συμβολή των τουρκικών δεξαμενών σκέψης στην ανάπτυξη και διεύρυνση της οικονομικής συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και στις χώρες της Μέσης Ανατολής
- B) Διοργάνωση Συνεδρίων και εκδηλώσεων στο εξωτερικό, με σκοπό την προβολή και ανάδειξη της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής στη Μέση Ανατολή
- Γ) Συνέδρια και δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης εντός Τουρκίας, για τις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή
- Δ) Διοργάνωση και συμμετοχή των τουρκικών δεξαμενών σκέψης σε διεθνή fora για τη Μέση Ανατολή
- E) Το Πρόγραμμα “Η αντίληψη για την Τουρκία στη Μέση Ανατολή”, από το TESEV

A. Συμβολή των τουρκικών δεξαμενών σκέψης στην ανάπτυξη και διεύρυνση της οικονομικής συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και στις χώρες της Μέσης Ανατολής

Σε κάποιες περιπτώσεις, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης αναδεικνύονται σε βασικούς παράγοντες για την προώθηση της τεχνικής και οικονομικής συνεργασίας μεταξύ της Άγκυρας και των χωρών της Μέσης Ανατολής. Στις περιπτώσεις αυτές, στελέχη των τουρκικών tanks έχουν επαφές με κορυφαίους αξιωματούχους κρατών της Μέσης Ανατολής ή και διεθνών οργανισμών, με στόχο την υλοποίηση συγκεκριμένων επενδυτικών προγραμμάτων.

Ενδεικτική ως προς αυτά ήταν η συμμετοχή του Διευθυντή του TEPAV, Sak, καθώς και της ερευνήτριας του Ιδρύματος, Neslihan Kartanođlu, στο Επιχειρηματικό Φόρουμ, που διοργανώθηκε στις 13 Φεβρουαρίου 2006 στην Ιορδανία· το Φόρουμ αυτό έλαβε χώρα στο πλαίσιο του επενδυτικού προγράμματος του OECD – MENA. Αξίζει να σημειωθεί ότι, εκτός από το TOBB και το TEPAV, συμμετείχαν επίσης, μεταξύ άλλων, το Αραβικό Επιχειρηματικό Συμβούλιο (ABC), η Ομάδα Εργασίας Επενδύσεων του G8 – MENA, το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο του BIAC, καθώς και το Αραβικό Συμβούλιο του Ιδιωτικού Τομέα. Ο Sak μίλησε στο δεύτερο πάνελ· έκανε λόγο για τη σημασία της αλλαγής, την εξέλιξη του ιδιωτικού τομέα, το ρόλο των επιμελητηρίων στην αλλαγή αυτήν, αλλά και για την περιφερειακή οικονομική ολοκλήρωση. Αναφέρθηκε, εξάλλου, στο Πρόγραμμα Αναζωογόνησης της Ελεύθερης Βιομηχανικής Ζώνης της Παλαιστίνης, ως πρότυπης προσπάθειας²⁹⁷.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η συνεργασία ανάμεσα στο TEPAV και το Κουαρτέτο για τη Μέση Ανατολή. Το Κουαρτέτο αποτελείται από την ΕΕ, τις ΗΠΑ, τη Ρωσία και τον ΟΗΕ, και Πρόεδρός του

²⁹⁷“TEPAV, OECD–MENA Yatırım Programı Çerçevesinde Düzenlenen İşadamları Forumu'na Katıldı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/120>)

είναι ο τέως Πρωθυπουργός της Μεγάλης Βρετανίας, Tony Blair. Στις 19 Νοεμβρίου 2007, το Κουαρτέτο διοργάνωσε μία διάσκεψη στα Ιεροσόλυμα, με τη συμμετοχή του Blair· του Πρωθυπουργού της Παλαιστίνης, Salam Fayyad· του Υπουργού Άμυνας του Ισραήλ, Ehud Barak· του David Craig, Περιφερειακού Διευθυντή της Παγκόσμιας Τράπεζας στη Δυτική Όχθη και στη Γάζα· του Διευθυντή του ΤΕΡΑΥ και συντονιστή του “Φόρουμ της Άγκυρας”²⁹⁸, Sak· του Πρέσβη της Τουρκίας στο Ισραήλ, Namik Tan· και του Πρέσβη της Ιαπωνίας στην περιοχή.

Όπως αναφέρεται στο σχετικό δελτίο Τύπου του ΤΕΡΑΥ, οι συμμετέχοντες στη διάσκεψη είχαν συμμετάσχει, επίσης, ως παρατηρητές στο 7^ο Φόρουμ της Άγκυρας, που είχε λάβει χώρα μία εβδομάδα νωρίτερα. Οι συμμετέχοντες είχαν συνάντηση με τον Πρέσβη, Donald Bandler, Διευθυντή του Γραφείου του Κουαρτέτου στα Ιεροσόλυμα. Μετά τις συζητήσεις που είχαν με τους Blair, Fayyad και Barak, διοργανώθηκε μία συνέντευξη Τύπου. Σε αυτήν αναφέρθηκαν τα προγράμματα που υποστηρίζονταν από κοινού, από την ισραηλινή και την παλαιστινιακή πλευρά, και τα οποία είχαν τις μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας· μεταξύ των πρώτων ήταν το Πρόγραμμα BİS (Barış İçin Sanayi – Βιομηχανία για την Ειρήνη), του TOBB. Στη συνέντευξη Τύπου τονίσθηκε, εξάλλου, ότι για την επιτυχή διεξαγωγή των Προγραμμάτων αυτών, συστάθηκε ένας μηχανισμός τριμερούς συνεργασίας, αποτελούμενος από το ισραηλινό υπουργείο Άμυνας, το Γραφείο του Πρωθυπουργού της Παλαιστινιακής Αρχής, και το Γραφείο του Κουαρτέτου.

Όπως προκύπτει από το ίδιο ανακοινωθέν, στο πλαίσιο του Προγράμματος BİS, σχεδιάζονταν μία σειρά από επενδυτικές δραστηριότητες στην περιοχή αυτήν: εκτός από το Πρόγραμμα για την περιοχή Tarkutia στη Δυτική Όχθη, προβλεπόταν η παροχή υποστήριξης σε προγράμματα με στόχο την ανάπτυξη της παραγωγικότητας των εκπαιδευτικών δομών, η ίδρυση σταθμού επεξεργασίας λυμάτων στη Γάζα, η ενίσχυση του τουρισμού στην περιοχή της Βηθλεέμ, η υποστήριξη των δήμων στα παλαιστινιακά εδάφη· επίσης, η υποστήριξη στο σχέδιο κατασκευής γεωργικού πάρκου, το οποίο σκέφτονταν να κατασκευάσουν Ιαπωνικές εταιρείες στα σύνορα με την Ιορδανία.

Η προσπάθεια συνεργασίας των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, είναι ένα ακόμα ενδιαφέρον στοιχείο, που – όπως είδαμε – προκύπτει από τις δραστηριότητες αυτές. Σύμφωνα πάντοτε με το ίδιο δελτίο Τύπου, κατά το παρελθόν η Ιαπωνία επέδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για τις δραστηριότητες του Φόρουμ της Άγκυρας, και τα προγράμματα του TOBB. Κατά την επίσκεψή του στην Άγκυρα τον Ιανουάριο του 2006, μάλιστα, ο Ιάπωνας Πρωθυπουργός, Koizumi, επισκέφθηκε τα γραφεία του TOBB και ενημερώθηκε από τον Πρόεδρο του TOBB, Rifat Hisarciklioğlu, για το Πρόγραμμα της βιομηχανικής Ζώνης του Erez²⁹⁹.

Οι επαφές ανάμεσα στο ΤΕΡΑΥ και το Κουαρτέτο, με στόχο την προώθηση των τουρκικών επενδυτικών σχεδίων στα παλαιστινιακά εδάφη, εξακολούθησαν και το 2008. Στις 8 Οκτωβρίου 2008,

²⁹⁸ Για το “Φόρουμ της Άγκυρας” θα γίνει αναλυτικά λόγος στο κεφάλαιο για το Ισραήλ και την Παλαιστίνη
²⁹⁹ “TOBB-BİS Projesi’ ne Uluslararası Destek” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/337>)

μάλιστα, το ΤΕΡΑΥ διοργάνωσε γεύμα εργασίας, στο οποίο παρακάθισαν ο Blair· ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Ali Babacan· ο (τότε) Ανώτατος Σύμβουλος του τούρκου Πρωθυπουργού, Καθηγητής, Dr Ahmet Danutođlu· ανώτεροι αξιωματούχοι του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών και της ΤΙΚΑ, καθώς και επιχειρηματίες. Σκοπός του γεύματος εργασίας ήταν να συζητηθεί το θέμα της ίδρυσης και λειτουργίας της Βιομηχανικής Ζώνης της Tarkumia· η κατασκευή της Ζώνης αυτής αποτελεί την πρώτη δραστηριότητα του Προγράμματος ΒίS, που υλοποιείται από το ΤΕΡΑΥ. Το Πρόγραμμα υποστηρίχθηκε ευθύς εξ αρχής από το Κουαρτέτο· στο γεύμα, ο Blair τόνισε ότι θα διασφαλισθεί κάθε είδους υποστήριξη, που είναι απαραίτητη για τη χωρίς προσκόμματα δημιουργία της Βιομηχανικής Ζώνης³⁰⁰.

Πέραν της Παλαιστίνης, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης προωθούν τα τουρκικά επενδυτικά συμφέροντα και σε άλλες περιοχές της Μέσης Ανατολής. Στις 3 Ιανουαρίου 2008, για παράδειγμα, στο ΤΕΡΑΥ έλαβε χώρα μία διάσκεψη, με αντικείμενο τις τουρκο – συριακές οικονομικές σχέσεις. Μεταξύ των μελών της συριακής αντιπροσωπείας ήταν ο Αναπληρωτής Πρωθυπουργός, Abdullah Dardari, ο Υπουργός Μεταφορών, ο Υπουργός Πετρελαίου και Ορυκτών Πόρων, ο Υπουργός Γεωργίας, ο υφυπουργός Βιομηχανίας, ο Υφυπουργός Εξωτερικών, και πολλοί άλλοι ανώτεροι αξιωματούχοι. Στη διάσκεψη εξετάστηκαν, μεταξύ άλλων, οι δυνατότητες οικονομικής συνεργασίας μεταξύ των δύο πλευρών, και συζητήθηκε το ενδεχόμενο κοινών δραστηριοτήτων προς αυτήν την κατεύθυνση³⁰¹.

Παράλληλα, στις 11 Ιανουαρίου 2011, πραγματοποιήθηκε το “Εργασιακό Φόρουμ Τουρκίας – Υεμένης”, στο πλαίσιο της επίσκεψης του Προέδρου της Τουρκικής Δημοκρατίας, Abdullah Gül, στην Υεμένη. Στο Φόρουμ μίλησε και ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Sak· αντικείμενο της ομιλίας του ήταν ο ενδεχόμενος ρόλος της Τουρκίας στην οικονομική ανάπτυξη της Υεμένης.

Ο Sak σημείωσε, μεταξύ άλλων, ότι η οικονομική συνεργασία ανάμεσα στην Τουρκία και στην Υεμένη θα ενδυναμωνόταν με το σχέδιο για τη δημιουργία Οργανωμένης Βιομηχανικής Ζώνης στην πόλη Al Hudaydah· σκοπός της Ζώνης αυτής ήταν η ανάπτυξη του επενδυτικού περιβάλλοντος της Υεμένης. Σύμφωνα με το Sak, για την υλοποίηση του σχεδίου αυτού, το ΤΟΒΒ ήταν σε συνεργασία με την Ισλαμική Τράπεζα Ανάπτυξης. Παράλληλα, η Οργανωμένη Βιομηχανική Ζώνη ΟSΤΙΜ, που δραστηριοποιείται στην Άγκυρα, επρόκειτο να παράσχει την εμπειρία της στο σχέδιο· για τον σκοπό αυτόν, άλλωστε, θα πραγματοποιούνταν και εκπαιδευτικά σεμινάρια. Στο σχετικό ανακοινωθέν Τύπου τονίζεται, εξάλλου, ότι το σχέδιο για την “Οργανωμένη Βιομηχανική Ζώνη Al Hudaydah” στηρίζεται στη συμφωνία συνεργασίας, που είχε υπογραφεί ανάμεσα στο ΤΟΒΒ και την Ισλαμική Τράπεζα Ανάπτυξης, κατά την επίσκεψη του Gül στη Σαουδική Αραβία, το 2009.

³⁰⁰“ΤΕΡΑΥ, İngiltere Eski Başbakanı Tony Blair’i Ağırladı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/422>)

³⁰¹“Suriye Başbakan Yardımcısı Dardari ΤΕΡΑΥ'da” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/357>)

Αξίζει να σημειωθεί, πάντως, ότι – σύμφωνα με δηλώσεις του Προέδρου του TOBB, Hisarciklioğlu – την περίοδο 2001 – 2011, το εμπόριο Τουρκίας – Υεμένης πενταπλασιάσθηκε, φτάνοντας τα 300 εκατομμύρια δολάρια. Το Φόρουμ συνεχίσθηκε με ομιλία του Gül· μετά την ολοκλήρωση του, υπογράφηκε συμφωνία για αμοιβαία άρση της βίζας ανάμεσα στην Τουρκία και την Υεμένη, ενώ υπογράφηκαν και συμφωνίες για εμπορικά και οικονομικά θέματα³⁰².

Η εμπειρία της Τουρκίας στην κατασκευή και διαχείριση των Οργανωμένων Βιομηχανικών Ζωνών απετέλεσε βασικό αντικείμενο οικονομικής συνεργασίας και με το Ιράκ. Στις 20 Ιουνίου 2011, το ΤΕΡΑΥ επισκέφθηκε αντιπροσωπεία της Ομοσπονδίας Εμπορικών Επιμελητηρίων του Ιράκ (FCCI), υπό τον Πρόεδρο της Ομοσπονδίας, Jafaar Rasol Jafaar El Hamdani. Κατά τη συνάντηση της ιρακινής αντιπροσωπείας με στελέχη του ΤΕΡΑΥ, συζητήθηκαν οι δυνατότητες συνεργασίας μεταξύ των δύο κρατών. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάσθηκαν θέματα όπως η ίδρυση γραφείων ενημέρωσης από κοινού με τα επιμελητήρια, με στόχο τη διοργάνωση κοινών εμπορικών δραστηριοτήτων, η ανταλλαγή εταιρικών πληροφοριών, η συνεργασία στον τομέα της διαχείρισης των διασυνοριακών θεμάτων, καθώς και η μεταλαμπάδευση της τουρκικής εμπειρίας στον τομέα των Οργανωμένων Βιομηχανικών Ζωνών, σε ιρακινούς φορείς. Στη συνάντηση υπογράφηκε, επίσης μία Συμφωνία ανάμεσα στο TOBB και το FCCI, με σκοπό τη συνεργασία σε μία σειρά τομέων, όπως το εμπόριο, οι επενδύσεις, οι μεταφορές και η ενέργεια³⁰³.

Β. Διοργάνωση Συνεδρίων και εκδηλώσεων στο εξωτερικό, με σκοπό την προβολή και ανάδειξη της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής στη Μέση Ανατολή

Η προβολή των προσανατολισμών και των ιδιαίτερων πτυχών της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής στη Μέση Ανατολή αποτελεί έναν ακόμα τομέα δραστηριοτήτων των τουρκικών δεξαμενών σκέψης. Με τη διοργάνωση συνεδρίων ή άλλων εκδηλώσεων σε σημαντικά κέντρα λήψης αποφάσεων – όπως οι Βρυξέλλες ή η Ουάσιγκτον – η τουρκική εξωτερική πολιτική συζητείται και αναλύεται εκτενώς. Σε κάποιες περιπτώσεις, μάλιστα, τέτοιες εκδηλώσεις διοργανώνονται και σε χώρες της Μέσης Ανατολής – προφανώς για να καταδείξουν τον ευρύτερο ρόλο που θα μπορούσε να αναλάβει η Άγκυρα, ως ισχυρή περιφερειακή δύναμη.

³⁰²“Yatırım İklimi Zorlu Yemen'e, Türk modeli OSB...”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1861>)

³⁰³“Irak Ticaret Odalarıyla İşbirliği İmkânları Konuşuldu”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2194>). Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι, την περίοδο 21 – 23 Μαΐου 2012, στην Κωνσταντινούπολη διοργανώθηκε ένα workshop, από το Διεθνές Κέντρο Ανάπτυξης του Ιδιωτικού Τομέα Ανάπτυξης του ΟΗΕ (με έδρα την Κωνσταντινούπολη), με θέμα την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα στο Ιράκ. Μεταξύ άλλων, μίλησε και ο Αναλυτής για θέματα Οικονομικής Πολιτικής του ΤΕΡΑΥ, Ozan Acar. Ο Acar μίλησε για τις δυνατότητες συνεργασίας της Τουρκίας με τα κράτη της περιοχής· τόνισε, επίσης, ότι η οικονομική ανάπτυξη της Τουρκίας μπορεί να αποτελέσει μοντέλο για την αντίστοιχη ανάπτυξη του Ιράκ. Γι' αυτό, βλ. “Irak Ekonomisinde Dönüşüm İçin Türkiye'den Dersler...” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2908>)

Στις 31 Μαΐου 2010, για παράδειγμα, το TESEV, σε συνεργασία με το EPC (European Policy Center), διοργάνωσε μία στρογγυλή τράπεζα στις Βρυξέλλες, με τίτλο: “Η τουρκική εξωτερική πολιτική και η Μέση Ανατολή”. Στην στρογγυλή τράπεζα συζητήθηκε η νέα, εξωστρεφής εξωτερική πολιτική της Άγκυρας, με έμφαση στη Μέση Ανατολή· αξίζει να σημειωθεί, σε κάθε περίπτωση, ότι το σχολιασμό των ομιλιών έκαναν η Marietje Schaake, Ευρωβουλευτής και μέλος της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθώς και η Amanda Paul, από το EPC. Στην εκδήλωση συμμετείχαν, εξάλλου, και άλλα στελέχη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εκπρόσωποι διαφόρων Πρεσβειών, καθώς και στελέχη του NATO³⁰⁴. Ένα μήνα νωρίτερα, είχε προηγηθεί διοργάνωση στρογγυλής τράπεζας στην Washington, σε συνεργασία με την Transatlantic Academy· σε αυτήν παρουσιάστηκε η έκθεση του TESEV, με τίτλο “Η αντίληψη για την Τουρκία στη Μέση Ανατολή”³⁰⁵. Παράλληλα, στις 13 Ιουνίου 2010, το TESEV – σε συνεργασία με το Γραφείο του Ιδρύματος Friedrich Ebert, στο Αμμάν – διοργάνωσε στο Αμμάν μία διάσκεψη, στην οποία συζητήθηκαν οι προοπτικές αλλά και οι περιορισμοί της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής στη Μέση Ανατολή³⁰⁶.

Εξάλλου, στις 3 Μαΐου 2011, το TESEV, σε συνεργασία με το Ίδρυμα Carnegie και το Γραφείο Μέσης Ανατολής του Ιδρύματος Heinrich Böll – διοργάνωσε ένα συνέδριο στη Βυρηντό, με τίτλο: “Οι σχέσεις της Τουρκίας με το μεταβαλλόμενο αραβικό κόσμο”. Σε αυτό συμμετείχαν κορυφαίες προσωπικότητες από τον αραβικό πολιτικό και ακαδημαϊκό χώρο· μεταξύ αυτών, ο Mohamad Chatah, Σύμβουλος Εξωτερικών Υποθέσεων του Αναπληρωτή Πρωθυπουργού του Λιβάνου· ο Basem Haydar, Εξουσιοδοτημένος Υπουργός της Γενικής Γραμματείας του Αραβικού Συνδέσμου· και ο Bahdat Korany, από το Αμερικανικό Πανεπιστήμιο του Καΐρου. Το συνέδριο κατατμήθηκε σε τρεις συνεδρίες: στην πρώτη παρουσιάστηκε η έκθεση του TESEV για την αντίληψη σχετικά με την Τουρκία στον αραβικό κόσμο, το 2010· στη δεύτερη συζητήθηκε η πολιτική της Τουρκίας έναντι των πρόσφατων εξεγέρσεων στον αραβικό κόσμο, ενώ στην Τρίτη έγινε λόγος για το ρόλο της Τουρκίας ως νέας δύναμης ήπιας ισχύος στη Μέση Ανατολή³⁰⁷.

Το 2012, επίσης έλαβαν χώρα σημαντικές δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, τόσο σε χώρες της Μέσης Ανατολής, όσο και στις ΗΠΑ. Στις 9 Φεβρουαρίου 2012, για παράδειγμα, παρουσιάστηκαν τα πορίσματα της μελέτης του TESEV, με τίτλο: “Η αντίληψη για την Τουρκία στη Μέση Ανατολή το 2011”, στην Washington. Η παρουσίαση της μελέτης έγινε με τη μορφή συνέντευξης τύπου, η οποία διοργανώθηκε από το TESEV, σε συνεργασία με το CAP (Center for

³⁰⁴“Türkiye Dış Politikası ve Orta Doğu”, (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/turkiye-dis-politikasi-ve-orta-dogu>)

³⁰⁵“Yuvarlak Masa Toplantısı: “Orta Doğu’da Türkiye Algısı”, 21 Nisan 2010, Washington DC”, TESEV 2010 Faaliyet Raporu, σελ. 10 – 11 (http://www.tesev.org.tr/Content/pdf/Tesev_2010.pdf)

³⁰⁶“Uluslararası Panel: Türkiye ve Ortadoğu, Amman, Ürdün 13 Haziran 2010”, TESEV 2010 Faaliyet Raporu, σελ. 11

³⁰⁷TESEV 2011 Faaliyet Raporu, σελ. 26
(http://www.tesev.org.tr/Upload/Editor/2011_Faaliyet_Raporu.pdf)

American Progress). Σε αυτήν συμμετείχαν περίπου 100 άτομα, η μεγάλη πλειοψηφία των οποίων ήταν πολιτικοί, ειδικοί, στελέχη ΜΚΟ και ακαδημαϊκοί³⁰⁸. Η μελέτη παρουσιάστηκε και στη Βυρηντό, σε εκδήλωση με τίτλο: "Perceptions and Realities of Turkey's Role in a Changing Arab World", στις 29 Ιουνίου 2012. Αξίζει να σημειωθεί, άλλωστε, ότι η εκδήλωση αυτή υπήρξε προϊόν συνεργασίας του TESEV με το Carnegie Middle East Center³⁰⁹.

Σε άλλες περιπτώσεις, το TESEV συνεργάζεται με έναν ευρύ αριθμό ξένων δεξαμενών σκέψης, προκειμένου να διοργανώσει εκδηλώσεις σε χώρες της Μέσης Ανατολής. Για τη διοργάνωση της Συνδιάσκεψης με τίτλο: "Turkey and the Gulf Dialogue in the Middle East" – που πραγματοποιήθηκε στην πόλη Μανάμα, του Μπαχρέιν – το TESEV συνεργάστηκε με το Carnegie Middle East Center, το Gulf Research Center, και το DERASAT (Bahrain Center for Strategic International and Energy Studies)³¹⁰.

Το SAM είναι επίσης ενεργό στον τομέα αυτόν: το Δεκέμβριο του 2012, μάλιστα, διοργάνωσε από κοινού με το SDE, το ATF (Arab Thought Forum), και τον Οργανισμό Τούρκων του Εξωτερικού και Συγγενών Κοινοτήτων, που υπάγεται στο Γραφείο του Πρωθυπουργού (Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı), καθώς και τη Διεύθυνση Συντονισμού Δημόσιας Διπλωματίας του Πρωθυπουργικού Γραφείου της Τουρκίας, ένα workshop με τίτλο: "Οι τουρκο – αραβικές σχέσεις από το παρελθόν μέχρι τις μέρες μας". Το workshop διοργανώθηκε στην Ιορδανία· μεταξύ άλλων, συζητήθηκαν οι τουρκο – ιορδανικές σχέσεις, η αυξανόμενη επιρροή της Τουρκίας – που εκτείνεται, από τα Ινστιτούτα Yunus Emre μέχρι και τα τουρκικά σήριαλ – στον αραβικό κόσμο, αλλά και η προοπτική ακαδημαϊκής συνεργασίας μεταξύ των δύο πλευρών.

Ανάμεσα στις προτάσεις που διατυπώθηκαν στο workshop, ήταν η ίδρυση ενός "Τουρκο – Αραβικού Πανεπιστημίου", η δημιουργία ενός τηλεοπτικού καναλιού με στόχο τη διάδοση της τουρκικής γλώσσας στον αραβικό κόσμο, καθώς και η εφαρμογή προγραμμάτων ανταλλαγής φοιτητών και διδακτικού προσωπικού, παρομοίως προς το Πρόγραμμα "Erasmus" της ΕΕ³¹¹.

Έναν μήνα αργότερα περίπου, το SAM συμμετείχε σε συνέδριο, που διοργανώθηκε από το TESEV, στο Κάιρο, με τίτλο: "Οι νέες δυναμικές πολιτικής και ασφάλειας στη Μέση Ανατολή: Τουρκία και Αίγυπτος". Σε αυτό συμμετείχαν πολιτικοί, κρατικοί αξιωματούχοι, ακαδημαϊκοί και στελέχη δεξαμενών σκέψης, τόσο από την Αίγυπτο, όσο και από την Τουρκία. Το Συνέδριο κατατιμήθηκε σε δύο πάνελ με

³⁰⁸"ABD Basın Toplantısı, Şubat 2012", TESEV 2012 Faaliyet Raporu, σελ. 26 (http://www.tesev.org.tr/Upload/Editor/TESEV_2012.pdf)

³⁰⁹"Beyrut Konferansı, 29 Haziran 2012", TESEV 2012 Faaliyet Raporu, σελ. 26 (http://www.tesev.org.tr/Upload/Editor/TESEV_2012.pdf)

³¹⁰"Ortadoğu'da Türkiye ve Körfez Diyalogu Toplantısı, Bahreyn" (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/ortadoguda-turkiye-ve-korfez-diyalogu-toplantisi-ba>): βλ. επίσης, TESEV 2012 Faaliyet Raporu, σελ. 25 (http://www.tesev.org.tr/Upload/Editor/TESEV_2012.pdf)

³¹¹"Geçmişten Geleceğe Türk – Arap İlişkileri Çalıştayı" (<http://sam.gov.tr/tr/?p=3168>)

τίτλους: “Η Τουρκία και η Αίγυπτος στο πλαίσιο της μεταβαλλόμενης περιφερειακής κατάστασης”, και “Οι δυνατότητες μελλοντικής συνεργασίας: ο περιορισμός των διαφορών και η οικονομική συνεργασία”, αντιστοίχως³¹².

Το TESEV διοργάνωσε, επίσης, σε συνεργασία με το SWP (Stiftung Wissenschaft und Politik) μία στρογγυλή τράπεζα στο Βερολίνο, στις 5 Μαρτίου 2013. Ο τίτλος της τράπεζας ήταν “New Political and Security Dynamics in the Middle East: Turkey and the EU Dialogue”, και σε αυτήν συζητήθηκαν οι συνέπειες που έχουν για την τουρκική εξωτερική πολιτική, οι τελευταίες εξελίξεις στη Μέση Ανατολή, και κυρίως στη Συρία. Στην στρογγυλή τράπεζα συμμετείχαν 25 ειδικοί από την Τουρκία και τη Γερμανία· μεταξύ αυτών ήταν ο Αντιπρόεδρος του SAM, Mesut Özcan· ο Saban Kardeş, Αναπληρωτής Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Οικονομικό και Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο του TOBB, και ο Farhad Ahma, μέλος της Συριακής Αντιπολίτευσης, που διαμένει στη Γερμανία³¹³.

Γ. Συνέδρια και δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης εντός Τουρκίας, για τις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή

Η Μέση Ανατολή ήταν ανέκαθεν περιοχή με ιδιαίτερο πολιτικό και οικονομικό ενδιαφέρον για την τουρκική διπλωματία· ως εκ τούτου, το πλήθος των συνεδρίων και των στρογγυλών τραπεζών, που διενεργούνται από τις τουρκικές δεξαμενές σκέψης, δεν προξενεί ιδιαίτερη εντύπωση. Οι δραστηριότητες αυτές πρέπει να θεωρηθούν ότι εξυπηρετούν ορισμένες βασικές επιδιώξεις: κατά πρώτον, παρέχουν πολύπλευρη ενημέρωση για μία περιοχή όπου τα πολιτικά και γεωστρατηγικά δεδομένα αλλάζουν με σχετικά γρήγορους ρυθμούς· στο πλαίσιο αυτό, εξάλλου, συζητούνται οι δυνατότητες, οι περιορισμοί, αλλά και τα πλαίσια στα οποία μπορεί να κινηθεί η τουρκική διπλωματία. Στα συνέδρια και στις στρογγυλές τράπεζες συμμετέχουν συχνά, εξάλλου, και ξένοι ειδικοί, που προσφέρουν τη δική τους οπτική επί των θεμάτων της Μέσης Ανατολής.

Η κατάτμηση των προαναφερθεισών δραστηριοτήτων ανά χώρα ενδιαφέροντος και θεματικό τομέα αποδεικνύει ότι το ενδιαφέρον των τουρκικών δεξαμενών σκέψης για την περιοχή της Μέσης Ανατολής είναι συστηματικό και άμεσα συναρτώμενο με τους τουρκικούς πολιτικούς και διπλωματικούς χειρισμούς. Με τον τρόπο αυτόν, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης εξασφαλίζουν στους φορείς άσκησης της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής μία σταθερή ροή σημαντικών πληροφοριών και εκτιμήσεων για τα τεκταινόμενα στη Μέση Ανατολή, συμβάλλοντας στην καλύτερη κατανόηση των υπάρχουσών διπλωματικών, πολιτικών και κοινωνικών εξελίξεων στην περιοχή.

³¹²“Ortadoğu’da Yeni Siyaset ve Güvenlik Dinamikleri: Türkiye ve Mısır” Konferansı” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=3204>)

³¹³“New Political and Security Dynamics in the Middle East: Turkey and the EU Dialogue” (<http://www.tesev.org.tr/en/event/new-political-and-security-dynamics-in-the-middle-e-1>)

Στην παρούσα ενότητα κρίθηκε σκόπιμο η παρουσίαση των δραστηριοτήτων των τουρκικών think tanks να γίνει κατά κύριο λόγο ανά χώρα και περιοχή ενδιαφέροντος, και δευτερευόντως ανά θεματικό τομέα. Σε πρώτη φάση θα αναφερθούν συνέδρια και στρογγυλές τράπεζες που εξετάζουν στο σύνολό τους τις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή και την τουρκική εξωτερική πολιτική στην περιοχή· κατόπιν, θα γίνει λόγος για τα συνέδρια, που εστιάζουν το ενδιαφέρον τους κατά κύριο λόγο σε μία χώρα, όπως το Ιράκ, το Ιράν και η Συρία· οι δραστηριότητες που αφορούν την Αραβική Άνοιξη εξετάζονται σε ξεχωριστή ενότητα.

1) Η Μέση Ανατολή και η τουρκική εξωτερική πολιτική

Την περίοδο 10 – 11 Σεπτεμβρίου 2008, το ΤΕΡΑΥ, σε συνεργασία με το SAM , διοργάνωσαν ένα διήμερο Συνέδριο με τίτλο: "Middle East in a Changing Context"· σε αυτό εξετάστηκαν αρκετά θέματα που αφορούν στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, όπως το Ιράκ, ο περιφερειακός ρόλος του Ιράν, και οι ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις ανάμεσα στο Ισραήλ και την Παλαιστίνη, αφενός, και το Ισραήλ και τη Συρία, αφετέρου.

Στο Συνέδριο συμμετείχαν πολλοί ειδικοί· μεταξύ αυτών, πρέπει να αναφερθούν ο πρώην Πρέσβης των ΗΠΑ στο Ισραήλ και Διευθυντής του Saban Center for Middle East Policy, του Brookings Institute, Martin Indyk· ο Sir David Logan, πρώην Πρέσβης της Μεγάλης Βρετανίας στην Τουρκία· η Πρέσβης, Wendy Chamberlin, Πρόεδρος του Middle East Institute, που έχει την έδρα του στην Washington· ο Max Rodenbeck, Διευθυντής του Γραφείου Μέσης Ανατολής του περιοδικού *Economist*· ο Dr. Ghassan Atiyah, ιδρυτής του Ιδρύματος "Iraq Foundation for Development and Democracy"· ο Dr. Samir al-Taqi, από το "Orient Center for International Studies", που εδράζεται στη Συρία· ο Yossi Alpher, ένας από τους εκδότες του περιοδικού *Bitter Lemons*, που εκδίδεται στο Ισραήλ· ο Safeen Dizayee, Διευθυντής της μονάδας Διεθνών Σχέσεων του KDP (Kurdistan Democratic Party) του Ιράκ· και ο Erşad Salihî, από το Μέτωπο Τουρκμένων του Ιράκ. Αξίζει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι εναρκτήριοι ομιλίες στο Συνέδριο εκφώνησαν ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Sak· ο Πρέσβης, Ertuğrul Arakan, Υφυπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, καθώς και ο Ανώτατος Σύμβουλος του Πρωθυπουργού για θέματα εξωτερικής πολιτικής, ην περίοδο εκείνη, Ahmet Danutoğlu.

Το Συνέδριο κατατμήθηκε σε 4 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων ήταν οι εξής:

- 1) Turkey and the Middle East: A Political Overview
- 2) Present and Future of the Middle East Peace Process: Challenges and Opportunities
- 3) Iran and the Gulf
- 4) Iraq and Its Future

Υπάρχουν μερικές παρατηρήσεις, που μπορούν να γίνουν σχετικά με το Συνέδριο αυτό. Η συμμετοχή σε αυτό των Safeen Dizayee και Erşad Salihî, αλλά και του Hüseyin Dirîöz, Προϊσταμένου της Γενικής Διεύθυνσης Μέσης Ανατολής και Νότιας Ασίας του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών – ο οποίος προήδρευσε στη δεύτερη συνεδρία – αναμφισβήτητα δίνουν μία πιο "επιχειρησιακή" χροιά στο Συνέδριο· επιπλέον, αποδεικνύουν το εύρος των επαφών που έχουν οι διοργανώτριες δεξαμενές

σκέψης³¹⁴. Το ίδιο ισχύει για αρκετούς άλλους από τους ξένους συμμετέχοντες στο Συνέδριο· Dr. Samir al-Taqi, για παράδειγμα, ήταν Σύμβουλος της συριακής κυβέρνησης· Σύμβουλος του τούρκου Πρωθυπουργού, ήταν, εξάλλου, και ο μετέπειτα Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Ahmet Davutoğlu, που επίσης συμμετείχε στο Συνέδριο. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, πρέπει να σημειωθεί ότι το Συνέδριο παρακολούθησαν πολλοί κρατικοί αξιωματούχοι, ακαδημαϊκοί, εκπρόσωποι ξένων διπλωματικών αποστολών καθώς και δημοσιογράφοι³¹⁵.

Παράλληλα, στις 12 Δεκεμβρίου 2009, το TESEV διοργάνωσε ένα Συνέδριο με τίτλο: “Ο νέος διπλωματικός ακτιβισμός της Τουρκίας και η Μέση Ανατολή”. Το Συνέδριο διοργανώθηκε με την υποστήριξη του βρετανικού Υπουργείου Εξωτερικών, του Ιδρύματος Αραβικής Δημοκρατίας, της Αντιπροσωπείας του Ιδρύματος **Friedrich – Ebert – Stiftung**, στην Τουρκία, καθώς και του Ιδρύματος “Aşik Torlum”· σε αυτό συμμετείχαν εκπρόσωποι ΜΚΟ, κρατικοί αξιωματούχοι, ακαδημαϊκοί, δημοσιογράφοι και πολιτικοί από τη Μέση Ανατολή, την Ευρώπη και την Τουρκία.

Στο Συνέδριο παρουσιάστηκε η έκθεση του TESEV για την αντίληψη σχετικά με την Τουρκία στη Μέση Ανατολή³¹⁶, το 2009· κατόπιν, το Συνέδριο ξεκίνησε τις εργασίες του, οι οποίες κατατμήθηκαν σε τρία πάνελ. Οι τίτλοι των πάνελ ήταν οι εξής:

- 1) Συνέχειες και αλλαγές στις τουρκο – αραβικές σχέσεις.
- 2) Ο ρόλος της Τουρκίας στην ειρηνική επίλυση των διαφορών και στην ειρηνευτική διαδικασία
- 3) Η Τουρκία ως “δύναμη ήπιας ισχύος”

Και σε αυτήν την περίπτωση, μπορούν να γίνουν κάποιες παρατηρήσεις: στο πρώτο πάνελ, για παράδειγμα, ο ένας εκ των δύο ομιλητών ήταν ο Adnan Omran, πρώην Υπουργός Πληροφοριών της Συρίας. Εξάλλου, στο δεύτερο πάνελ μίλησε αποκλειστικά ο Dr. Ghassan Atiyah, Διευθυντής του Ιδρύματος “Iraq Foundation for Development and Democracy” – ο οποίος, είχε μιλήσει και σε ανάλογο Συνέδριο του TEPAV το 2008, όπως είδαμε αμέσως παραπάνω. Μία τρίτη παρατήρηση αφορά στο τελευταίο πάνελ του Συνεδρίου, το σχετικό με την ήπια ισχύ της Τουρκίας: πολύ ενδιαφέρον πρέπει να θεωρηθεί ότι, εκτός από τον τούρκο δημοσιογράφο της *Radikal*, Nuray Mert, μίλησε και ο Jihad El Zein, δημοσιογράφος της αραβικής εφημερίδας An – Nahar.

Ο κατάλογος των συμμετεχόντων στο Συνέδριο επίσης παρουσιάζει ενδιαφέρον. Εκτός των προαναφερθέντων, πρέπει να αναφερθούν, επίσης, άτομα που έχουν επανειλημμένα συμμετάσχει σε δραστηριότητες των εξεταζόμενων τουρκικών δεξαμενών σκέψης, όπως ο Bahdat Korany, από το

³¹⁴Το “Μέτωπο των Τουρκμένων του Ιράκ”, μάλιστα, συμμετέχει σε αρκετές δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, που εξετάζονται στην παρούσα μελέτη

³¹⁵“Two Day Conference on the Middle East was Held at TEPAV” (<http://www.tepav.org.tr/en/haberler/s/1128>)

³¹⁶Για το Πρόγραμμα αυτό γίνεται λόγος αναλυτικά παρακάτω

Αμερικανικό Πανεπιστήμιο του Καΐρου · ο Henri Barkey, από το Carnegie Endowment · ή η Sylvia Tiryaki, από το Global Political Trends Center (GPoT).

Επιπλέον, στο Συνέδριο συμμετέχουν εκπρόσωποι φορέων με σημαντική επιρροή στον αραβικό κόσμο: εδώ μπορούν να επισημανθούν εκπρόσωποι αραβικών δεξαμενών σκέψης, όπως ο Sabahat Khan, από το Institute for Near East & Gulf Military Analysis (INEGMA) · ο Mustafa El - Labbad, από το Al Sharq Centre for Regional and Strategic Studies (SCRSS) · και ο Salam Kawakibi, από το Arab Reform Initiative (ARI), καθώς επίσης και εκπρόσωποι του Τύπου, όπως ο Hasan Ahmed Abou Taleb, από το Al Ahram Regional Institute for Journalism³¹⁷.

Την περίοδο 25 – 30 Απριλίου 2011, η τουρκική δεξαμενή σκέψης SETA (Siyaset, Ekonomi ve Toplum Arařtirmalari Vakfi – Ίδρυμα Πολιτικών Οικονομικών και Κοινωνικών Μελετών) διοργάνωσε ένα περιφερειακό workshop με θέμα: “Μαθήματα που πρόκειται να ληφθούν από την Τουρκική Δημοκρατία”. Σε αυτό συμμετείχε αντιπροσωπεία από το ιορδανικό Ίδρυμα Πολιτικών Μελετών, “Al Quds”, που έχει την έδρα του στο Αμμάν. Στο πλαίσιο του προγράμματος που κατήρτισε το SAM, η ιορδανική αντιπροσωπεία επισκέφθηκε την Προεδρία της Δημοκρατίας, το Γραφείο του Πρωθυπουργού, τη Μεγάλη Τουρκική Εθνοσυνέλευση, καθώς και τα κεντρικά γραφεία του AKP και του CHP³¹⁸.

Παράλληλα, το TESEV, σε συνεργασία με το PRIO, διοργάνωσαν στις 9 Νοεμβρίου 2012, μία διεθνή Συνδιάσκεψη στην Κωνσταντινούπολη, με θέμα την πολιτική της Τουρκίας στη Μέση Ανατολή, και την αντίληψη για την Τουρκία στην περιοχή. Στη Συνδιάσκεψη έλαβαν μέρος ακαδημαϊκοί, πολιτικοί και εκπρόσωποι ΜΚΟ από την Αίγυπτο, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, το Ιράκ, την Παλαιστίνη, το Λίβανο, το Ιράν, την Κύπρο, τη Νορβηγία και την Τουρκία · ο συνολικός αριθμός ανήλθε σε 27 άτομα. Η Συνδιάσκεψη καταμήθηκε σε τρία πάνελ: στο πρώτο πάνελ εξετάσθηκε η κατάσταση της Τουρκίας μετά την εμφάνιση της Αραβικής Άνοιξης, και η επίδραση της πολιτικής αβεβαιότητας στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, στην Τουρκία και την ευρύτερη περιοχή. Στο δεύτερο πάνελ συζητήθηκαν οι διαμάχες που προκαλούν τα ενεργειακά ζητήματα στη Μέση Ανατολή, η γεωοικονομία και η επιρροή της διπλωματίας. Στο τρίτο πάνελ, το ενδιαφέρον εστιάσθηκε στις δυνατότητες της Τουρκίας να λειτουργήσει ως διαμεσολαβητική δύναμη και ως χώρα – μοντέλο στην περιοχή της Μέσης Ανατολής · συζητήθηκαν, επίσης, οι τουρκο – αιγυπτιακές σχέσεις.

³¹⁷“Türkiye'nin Diplomatik Aktivizmi ve Orta Doğu”

(<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/turkiyenin-diplomatik-aktivizmi-ve-orta-dogu>): για τον κατάλογο των συμμετεχόντων, βλ. http://www.tesev.org.tr/Upload/Editor/12Ara_ODtop%20raporu_TR.pdf

³¹⁸“Al-Quds Heyeti'nin Ülkemizi Ziyareti” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=315>). Η δραστηριότητα παρουσιάζει ενδιαφέρον για δύο λόγους: κατά πρώτον, γιατί αποδεικνύει πόσο σημαντικές δραστηριότητες μπορούν να αναπτύσσονται στο περιθώριο των συνεδρίων, με πρωτοβουλία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης · κατά δεύτερον, γιατί η συγκεκριμένη δραστηριότητα υπήρξε προϊόν συνεργασίας δύο μειζόνων τουρκικών δεξαμενών σκέψης, του SAM και του SETA.

II) Ιράν

Το Ιράν επίσης αποτελεί χώρα σημαντικού ενδιαφέροντος για τις τουρκικές δεξαμενές σκέψης – πολύ περισσότερο, εξαιτίας των πρόσφατων εξελίξεων στην περιοχή της Μέσης Ανατολής. Ενδεικτικό του ενδιαφέροντος των τουρκικών δεξαμενών σκέψης για τη χώρα αυτήν, είναι το γεγονός ότι την περίοδο 2008 – 2012, το TASAM, σε συνεργασία με το Institute for Political and International Studies (IPIS) – που υπάγεται στο Υπουργείο Εξωτερικών του Ιράν – διοργάνωσε 6 στρογγυλές τράπεζες Τουρκίας – Ιράν.

Η πρώτη από αυτές πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, στις 12 Νοεμβρίου 2008. Σε αυτήν συζητήθηκαν ενεργειακά θέματα, οι νέες εξελίξεις στο διεθνές σύστημα, και τα ζητήματα του Καυκάσου. Από τουρκικής πλευράς, στην τράπεζα έλαβαν μέρος ο Πρόεδρος του TASAM, Süleyman Şensoy· ο Πρέσβης ε.τ. και Αντιπρόεδρος του TASAM, Murat Bilhan· ο Πρέσβης ε. τ. Aydemir Erman· και ο Καθηγητής, Vural Altın. Από το ιρανικό Υπουργείο Εξωτερικών, συμμετείχαν ο Πρόεδρος του Κέντρου Διεθνών Μελετών, Dr Sayyed Rasoul Mousavi Musevi· ο Προϊστάμενος της Δεύτερης Διεύθυνσης Δυτικής Ασίας, Jaleddin Nemini· και ο εμπειρογνώμονας του Υπουργείου, Πρέσβης ε.τ., Jalal Kalantari³¹⁹.

Η 2^η στρογγυλή τράπεζα διοργανώθηκε στην Τεχεράνη, στις 4 Μαΐου 2009. Στην τουρκική αντιπροσωπεία συμμετείχαν ο Πρόεδρος, Şensoy· ο Πρέσβης ε.τ. και Αντιπρόεδρος του TASAM, Bilhan· και το μέλος του Εκτελεστικού Συμβουλίου του ιδρύματος, Vural Altın. Η τράπεζα κατατμήθηκε σε τρεις συνεδρίες, στις οποίες συζητήθηκαν αντιστοίχως διεθνή θέματα, περιφερειακά θέματα, και το ειρηνικό πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν. Στο πλαίσιο της επίσκεψής της στην Τεχεράνη, εξάλλου, η τουρκική αντιπροσωπεία είχε συναντήσεις με τον Υφυπουργό Εξωτερικών του Ιράν, Ali Ahani, καθώς και με το Σύμβουλο του Πνευματικού Ηγέτη του Ιράν, Ayetullah Hamaneyi. Η τουρκική αντιπροσωπεία παρακάθισε, επίσης, σε δείπνο που παρέθεσε προς τιμήν της ο Γενικός Διευθυντής του ιρανικού Υπουργείου Εξωτερικών για θέματα Τουρκίας, Κύπρου, Καυκάσου, Ρωσίας και Κεντρικής Ασίας· μίλησε, επίσης, σε ραδιοφωνικό πρόγραμμα σχετικά με τις προετοιμασίες για την επικείμενη 3^η στρογγυλή τράπεζα Τουρκίας – Ιράν, που θα διοργανωνόταν στην Κωνσταντινούπολη³²⁰.

³¹⁹“Türkiye - İran Yuvarlak Masa Toplantısı - 1”, (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/274/turkiye_-_iran_yuvarlak_masa_toplantisi_-_1). Βλ. επίσης: “Türkiye - İran Yuvarlak Masa Toplantısı TASAM'da Yapıldı”, (<http://www.ustkip.org/ustkip-haberler/68-tuerkiye-ran-tuvarlak-masa-toplants-tasamda-yapld>)

³²⁰“Türkiye - İran Yuvarlak Masa Toplantısı - 2”, (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/276/turkiye_-_iran_yuvarlak_masa_toplantisi_-_2). Βλ. επίσης: “2nd Turkey-Iran Round Table Meeting Held In Tehran”, (http://www.tasam.org/en/Icerik/3249/2nd_turkey-iran_round_table_meeting_held_in_tehran)

Η 3^η Στρογγυλή Τράπεζα Τουρκίας – Ιράν πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, στις 24 Ιουνίου 2010. Δυστυχώς το σχετικό δελτίο του TASAM δεν παρέχει πολλές πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο της στρογγυλής τράπεζας και τους συμμετέχοντες. Ως κύρια θέματα της τράπεζας αναφέρονταν “Τα μέσα και οι μέθοδοι για μία αναβαθμισμένη περιφερειακή συνεργασία”, “Το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν και της Τουρκίας”, και “Οι πολύπλευρες διαστάσεις του πυρηνικού προγράμματος”. Μεταξύ όσων προβλέπονταν να συμμετάσχουν στην στρογγυλή τράπεζα, από τουρκικής πλευράς ήταν οι Şensoy, Bilhan και Altın, ενώ από ιρανικής πλευράς, οι Nemini, Kalantari και ο Γενικός Διευθυντής του IPIS, Mostafa Dolatgar³²¹.

Η 4^η Στρογγυλή Τράπεζα Τουρκίας – Ιράν πραγματοποιήθηκε στην Τεχεράνη, στις 17 Ιανουαρίου 2011. Οι θεματικές της τράπεζας ήταν οι εξής: “Το Περιφερειακό και παγκόσμιο όραμα της Τουρκίας και του Ιράν”, “Κοινές ευκαιρίες και προβλήματα”, και “Νέοι δρόμοι στις διμερείς σχέσεις”. Εκτός από τους διακεκριμένους ομιλητές, στην στρογγυλή τράπεζα έλαβαν, επίσης, μέρος ειδικοί, ακαδημαϊκοί, δημοσιογράφοι, κρατικοί αξιωματούχοι και διπλωμάτες³²². Παράλληλα, η 5^η στρογγυλή τράπεζα Τουρκίας – Ιράν ήταν προγραμματισμένη για την περίοδο 9 – 10 Φεβρουαρίου 2012· σε αυτήν προβλεπόταν, εξάλλου, η συμμετοχή κορυφαίων αξιωματούχων και από τις δύο χώρες. Οι θεματικές της τράπεζας ήταν “Η πολυδιάστατη περιφερειακή ασφάλεια”, “Το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν και η Τουρκία” και “οι πολυδιάστατες πλευρές του πυρηνικού προγράμματος”³²³.

Την περίοδο 23 – 26 Δεκεμβρίου 2012, στην Τεχεράνη πραγματοποιήθηκε η 6^η Στρογγυλή Τράπεζα Τουρκίας – Ιράν, με τίτλο: “Οι σχέσεις Τουρκίας – Ιράν τη Νέα Περίοδο: Ευκαιρίες και Κίνδυνοι”. Σε αυτήν συμμετείχαν πολυάριθμοι ακαδημαϊκοί, διπλωμάτες και ειδικοί από το Ιράν. Στην τουρκική αντιπροσωπεία συμμετείχαν οι Süleyman Şensoy, Murat Bilhan, Vural Altın· επίσης, ο Dr. Bora Bayraktar, δημοσιογράφος από το Euronews· ο Dr. Muharrem Hilmi, Ειδικός για θέματα Μέσης Ανατολής του TASAM· και ο Özen Hazar Vural, Βοηθός Ειδικός για θέματα Μέσης Ανατολής του TASAM.

Στην στρογγυλή τράπεζα συζητήθηκαν οι οικονομικές σχέσεις Τουρκίας – Ιράν, ενεργειακά θέματα, αλλά και θέματα ενεργειακής, πολιτισμικής και ακαδημαϊκής συνεργασίας Τουρκίας – Ιράν. Όπως, εξάλλου, αναφέρεται σε, σχετικό έγγραφο (vizyon belgesi), σκοπός των στρογγυλών τραπεζών ήταν να προετοιμάσουν μία πολιτική (civil), θεσμική και πνευματική βάση για τη βελτίωση και ενδυνάμωση

³²¹“3rd Turkey – Iran Round Table Meeting Will Be Held In Istanbul”, (http://tasam.org/en/Icerik/3245/3rd_turkey_%E2%80%93_iran_round_table_meeting_will_be_held_in_istanbul)

³²²“4. İran-Türkiye Yuvarlak Masa Toplantısı”, (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/7/turkiye_-_iran_yuvarlak_masa_toplantilari_-_4)

³²³“5th Turkey Iran Round Table Meeting in Istanbul”, (http://www.tasam.org/en/Icerik/4587/5th_turkey_iran_round_table_meeting_in_istanbul)

των τουρκο – ιρανικών σχέσεων. Στο πλαίσιο αυτό – ανάλογα με τα αποτελέσματα των προσπαθειών – υπήρχε η δυνατότητα να μετατραπούν οι στρογγυλές τράπεζες σε Φόρουμ³²⁴.

Ενδιαφέρον για το Ιράν επιδεικνύει, ωστόσο, και το ΤΕΡΑΥ. Στις 17 Νοεμβρίου 2011, στο ΤΕΡΑΥ έλαβε χώρα μία στρογγυλή τράπεζα, με τη συμμετοχή του Dr Stephen J. Flanagan, από το SCIS. Στην στρογγυλή αυτήν τράπεζα, που είχε τίτλο: “The Turkey – Russia – Iran Nexus: Changing Dynamics in the Caspian and the Black Sea Regions”, ο Flanagan ανέλυσε τις διευρυνόμενες οικονομικές και εμπορικές σχέσεις ανάμεσα στις τρεις χώρες, τονίζοντας ότι η εμφάνιση των διμερών οικονομικών, ενεργειακών και πολιτικών δεσμών μεταξύ των χωρών αυτών, αλλάζει τη δυναμική των περιοχών της Κασπίας και της Μαύρης Θάλασσας³²⁵.

Το Φεβρουάριο του 2012, εξάλλου, το SAM διοργάνωσε μία διάσκεψη με το Institute for Political and International Studies (*IPIS*), που υπάγεται στο Υπουργείο Εξωτερικών του Ιράν. Σε αυτήν συμμετείχαν εκπρόσωποι από διάφορες διευθύνσεις του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών, τούρκοι ακαδημαϊκοί, ενώ από το Ιράν συμμετείχε μία αντιπροσωπεία υπό την ηγεσία του Προέδρου του *IPIS*, Mustafa Dolatgar. Μετά το τέλος της διάσκεψης, παρατέθηκε δείπνο προς τιμήν των συμμετεχόντων³²⁶. Ένα μήνα αργότερα, στις 23 Μαρτίου, το ΤΕΡΑΥ διοργάνωσε μία στρογγυλή τράπεζα, με τίτλο: “Η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ τη χρονιά των εκλογών: η επίδραση της κρίσης με το Ιράν στην εσωτερική πολιτική (εννοείται: των ΗΠΑ)”· στην τράπεζα συμμετείχαν κρατικοί αξιωματούχοι, διπλωμάτες, ακαδημαϊκοί, και εκπρόσωποι των ΜΜΕ και ΜΚΟ. Ομιλητής στην στρογγυλή αυτήν τράπεζα ήταν ο Dr Bülent Alirıza, ο οποίος μίλησε για τις αμερικανο – ιρανικές σχέσεις, αλλά και για την ευρύτερη κατάσταση στη Μέση Ανατολή³²⁷.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί και σε προηγούμενη ενότητα, το τρίγωνο των σχέσεων Τουρκίας – Ρωσίας – Ιράν επανήλθε στο προσκήνιο των ενδιαφερόντων του ΤΕΡΑΥ, με το workshop που διοργάνωσε – σε συνεργασία με το CSIS – στις 29 Μαρτίου 2012. Στο πλαίσιο του workshop διοργανώθηκαν δύο συνεδρίες: στην πρώτη εξετάστηκαν οι οικονομικές σχέσεις μεταξύ των τριών χωρών, ενώ στη δεύτερη συζητήθηκε το θέμα της συνεργασίας στον τομέα της ενέργειας, ανάμεσα στην Τουρκία, το Ιράν και τη Ρωσία. Μεταξύ των ομιλητών ήταν ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Sak, και ο Stephen J. Flanagan. Ο Sak, μάλιστα, τόνισε την ανάγκη σύσφιξης και εμφάνισης των δεσμών μεταξύ των

³²⁴“Türkiye - İran Yuvarlak Masa Toplantıları - 6”, ([http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/454/turkiye - iran yuvarlak masa toplantilari - 6](http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/454/turkiye-iran-yuvarlak-masa-toplantilari-6))

³²⁵“A Transatlantic Look at the Turkey – Russia – Iran Nexus...” (<http://www.tepav.org.tr/en/haberler/s/2460>). Την στρογγυλή τράπεζα παρακολούθησαν πρώην διπλωμάτες, και εκπρόσωποι ΜΚΟ και ΜΜΕ.

³²⁶“II. SAM-IPIS Toplantısı” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2289>)

³²⁷“ABD Seçimlere 7 Ay Kala Seçmenin Gündeminde...” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2774>)

τριών κρατών³²⁸. Την επόμενη ημέρα, εξάλλου, διοργανώθηκε νέα στρογγυλή τράπεζα με θέμα συζήτησης και πάλι το Ιράν. Ο τίτλος της τράπεζας ήταν: “Η ένταση στις σχέσεις ΗΠΑ – Ιράν και η εικόνα της παγκόσμιας οικονομίας”· σε αυτήν μίλησε ο ειδικός για θέματα ενέργειας του CSIS, Edward Chow. Ο Chow μίλησε για την πολιτική των ΗΠΑ έναντι του Ιράν, καθώς και για ενεργειακά θέματα που αφορούν το Ιράν³²⁹.

Το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν απασχόλησε το ΤΕΡΑΒ, εξάλλου, σε μία στρογγυλή τράπεζα που διοργάνωσε στις 29 Απριλίου 2013. Στη διάσκεψη, που είχε τίτλο: “Iran’s nuclear Program from the viewpoint of the USA”, μίλησε ο Πρέσβης, Greg Schulte, Μόνιμος Αντιπρόσωπος των ΗΠΑ στους διεθνείς οργανισμούς, που βρίσκονται στη Βιέννη. Ο Schulte ανέφερε ότι το Ιράν δεν έχει φτάσει ακόμα σε επίπεδο να κατασκευάσει όπλα μαζικής καταστροφής· η προοπτική αυτή, ωστόσο, αποτελεί απειλή για ολόκληρη την περιοχή, και κυρίως για την Τουρκία και το Ισραήλ. Ο Schulte πρότεινε δύο στρατηγικές έναντι του Ιράν: η μία περιλαμβάνει διπλωματικούς διαύλους, και η δεύτερη, κυρώσεις έναντι του Ιράν, προκειμένου να αναστείλει τις πυρηνικές του δραστηριότητες· τόνισε, επίσης, ότι για την προοπτική να αναπτυχθούν φιλικές σχέσεις με το Ιράν, η Τουρκία έχει κομβικό υποστηρικτικό ρόλο³³⁰.

III) Ιράκ

Στις 25 Απριλίου 2006, στο ΤΕΡΑΒ διοργανώθηκε μία στρογγυλή τράπεζα με τίτλο: “International Security in a Post – Iraq Threat Environment”· σε αυτήν συμμετείχε ο Καθηγητής, Martin Rudner, Διευθυντής του Κέντρου Μελετών Πληροφοριών και Ασφάλειας του Καναδά, και η Angela Gendron, από το ίδιο Κέντρο. Στην ομιλία του, ο Rudner εξέτασε τις εξελίξεις στο Ιράκ υπό το πρίσμα της Ασφάλειας³³¹.

Παράλληλα, την 1^η Ιουνίου 2006, στο ΤΕΡΑΒ έλαβε χώρα μία στρογγυλή τράπεζα με καλεσμένο τον Υποδιευθυντή Προγράμματος Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής του ICG (International Crisis Group), Joost Hiltermann. Ο τίτλος της ομιλίας του ήταν: “Πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε το ζήτημα του Κιρκούκ;”· ο Hiltermann έκανε λόγο για την τρέχουσα πολιτική κατάσταση στο Ιράκ μετά τη συγκρότηση της νέας κυβέρνησης και τις συνέπειες της κατάστασης αυτής για τις γειτονικές

³²⁸“Ekonomiden Enerjiye Türkiye – Rusya Iran İlişkileri Konuşuldu”
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2786>)

³²⁹“TEPAV’da Gündem: ABD’ nin İran yaptırımları ve Etkileri...”
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2785>)

³³⁰“Iran’s nuclear Program from the viewpoint of the USA”
(<http://www.tepav.org.tr/en/haberler/s/1121>)

³³¹“International Energy Sector Security in a Post-Iraq Threat Environment” Konulu Toplantı Yapıldı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/149>)

χώρες, και για τον τρόπο με τον οποίο βοήθησε το ιρακινό Σύνταγμα τους Κούρδους του Κιρκούκ· έκανε, επίσης, μία εκτίμηση της γενικότερης κατάστασης στο Ιράκ³³².

Ο Hiltermann αποτελεί γενικότερα σταθερό συνεργάτη του ΤΕΡΑΥ για θέματα Μέσης Ανατολής· αυτό καταδεικνύεται, άλλωστε, από τη συχνότητα με την οποία συμμετέχει σε συνεδρίες του ΤΕΡΑΥ, που αφορούν στο Ιράκ – και όχι μόνο. Στις 17 Απριλίου 2007, ο Hiltermann μίλησε στο ΤΕΡΑΥ για την έκθεση του ICG για το Κιρκούκ· στο πλαίσιο αυτό, έκανε μία ευρύτερη εκτίμηση της κατάστασης που επικρατεί στην περιοχή αυτών³³³. Το Δεκέμβριο του 2007, εξάλλου, ο Hiltermann μίλησε και πάλι στο ΤΕΡΑΥ· αυτήν τη φορά έκανε μία εκτίμηση των πρόσφατων εξελίξεων στο Ιράκ και στο Ιράν³³⁴.

Η συμμετοχή του Hiltermann σε διασκέψεις του ΤΕΡΑΥ πιστοποιείται σε αρκετές ακόμα περιπτώσεις· στις 28 Ιανουαρίου 2009, για παράδειγμα, ο Hiltermann μίλησε για τις επικείμενες περιφερειακές εκλογές της 31^{ης} Ιανουαρίου στο Ιράκ, και τις πιθανές τους συνέπειες για το ιρακινό κράτος αλλά και για την Τουρκία³³⁵. Τον Ιούλιο του 2009, επίσης, ο Hiltermann πραγματοποίησε νέα ομιλία στο ΤΕΡΑΥ· αυτήν τη φορά παρουσίασε την έκθεση του ICG για το Ιράκ. Στην στρογγυλή αυτήν τράπεζα συζητήθηκαν η σημασία και οι πιθανές συνέπειες της διαφωνία ανάμεσα στην Περιφερειακή Διοίκηση του Κουρδιστάν και την κεντρική κυβέρνηση, στην ασφάλεια και τον έλεγχο ορισμένων περιοχών του Ιράκ³³⁶. Παράλληλα, ο Hiltermann πραγματοποίησε την εναρκτήρια ομιλία στην στρογγυλή τράπεζα, που διοργανώθηκε στο ΤΕΡΑΥ, στις 27 Σεπτεμβρίου 2010, με τίτλο: “Το αβέβαιο μέλλον, η ένταση Βαγδάτης – Ερμπίλ, και οι σχέσεις με την Τουρκία”³³⁷.

Η εσωτερική πολιτική και κοινωνική κατάσταση του Ιράκ, καθώς και ο ρόλος του στη διαμόρφωση των πολιτικών και διπλωματικών δεδομένων στη Μέση Ανατολή, απετέλεσαν το αντικείμενο ενός συνεδρίου, που διοργάνωσε το ΤΑΣΑΜ, την περίοδο 10 – 12 Νοεμβρίου 2010, στο Χαταγ. Όπως συμβαίνει σε όλες τις περιπτώσεις των συνεδρίων του ΤΑΣΑΜ, σε αυτό συμμετείχε ένα πλήθος ανώτερων κρατικών αξιωματούχων, στελεχών των ΜΜΕ και δεξαμενών σκέψης, καθώς και ακαδημαϊκών, κατά κύριο λόγο από την Τουρκία και από χώρες της Μέσης Ανατολής. Μεταξύ

³³²“Joost Hiltermann, Irak'taki Son Gelişmeleri Değerlendirdi”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/175>)

³³³“Hiltermann Beşinci Kez TEPAV’da” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/296>). Αξίζει να σημειωθεί, πάντως, ότι τρεις μήνες αργότερα, στις 18 Ιουλίου 2007, το Ινστιτούτο Μελέτης της Διεθνούς Πολιτικής του ΤΕΡΑΥ (TEPAV – IPRI) παρουσίασε, σε συνέντευξη Τύπου, την έκθεσή του για το Ιράν. Την έκθεση παρουσίασαν ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Sak, ο ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ – IPRI, Mustafa Aydın, και οι ερευνητές του Ιδρύματος, Dr Nihat Ali Özcan και Neslihan Kaptanoğlu

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/312>)

³³⁴“TEPAV’da İran ve Irak’ taki Son Gelişmeler Değerlendirildi”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/347>)

³³⁵“TEPAV’da Irak Yerel Seçimleri Değerlendirildi” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/458>)

³³⁶“ICG’nin Irak Raporu Yayınlandığı Gün TEPAV’da Tartışıldı”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/491>)

³³⁷“Hükümet Kurma Sürecindeki Irakö Belirsizlikler İçinde...”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1715>)

αυτών αξίζει να αναφερθούν ο Dr Mustafa Dolatgar, από το Υπουργείο Εξωτερικών του Ιράν · ο Hakki Atun, πρώην “Πρωθυπουργός” και “Πρόεδρος” του “Κοινοβουλίου” στην κατεχόμενη Κύπρο ; αλλά και ο Dr Hasan Kanbolat, Πρόεδρος του ORSAM.

Το Συνέδριο καταμήθηκε σε 5 συνεδρίες, οι τίτλοι των οποίων είναι οι εξής:

1. Το Ιράκ ως θέμα προβληματισμού για τη διεθνή ασφάλεια
2. Οι πολιτικοί παράγοντες του Ιράκ: Σύγκρουση και Συνεργασία
3. Η Ομοσπονδοποίηση τύπου Ιράκ, εκδημοκρατισμός και πολιτική σταθερότητα
4. Περιφερειακή και παγκόσμια συνεργασία για την σταθερότητα του Ιράκ
5. Το Ιράκ ως στοιχείο στην πολυδιάστατη τουρκική εξωτερική πολιτική³³⁸

Βασικός στόχος του Συνεδρίου ήταν η κατανόηση της υπάρχουσας κατάστασης στο Ιράκ – μέσα από τις ανακοινώσεις ενός πλήθους ειδικών, και για μία ποικιλία θεμάτων, που άπτονταν των διεθνών σχέσεων – και οι πιθανές συνέπειές της για την Τουρκία.

Παράλληλα, στις 29 Μαΐου 2012, στα γραφεία του TASAM, στην Άγκυρα, διοργανώθηκε μία διάσκεψη με τίτλο: “Οι σχέσεις Ιράκ – Τουρκίας”. Σε αυτήν μίλησε ο Hussain Hardan, Σύμβουλος του πρώην Πρωθυπουργού του Ιράκ, Ibrahim al-Jafari. Στο δελτίο Τύπου του TASAM δε δίνονται άλλες πληροφορίες σχετικά με τη διάσκεψη αυτήν · και μόνο η παρουσία του al-Jafari στο TASAM, ωστόσο, είναι ενδεικτική των διασυνδέσεων του ιδρύματος αυτού.

Δύο ακόμα δραστηριότητες που αφορούν στο Ιράκ πρέπει να αναφερθούν εδώ. Στις 19 Δεκεμβρίου 2012, το TEPAV πραγματοποίησε μία διάσκεψη, με τίτλο: “Η Τουρκία, το Ιράκ και το ενεργειακό ζήτημα μετά την αποχώρηση των ΗΠΑ (ενν. από το Ιράκ)”. Σε αυτήν μίλησε και πάλι ο Hiltermann, που – όπως έχει ήδη αναφερθεί – είναι σταθερός συνεργάτης του TEPAV³³⁹. Εξάλλου, το ζήτημα των Τουρκμένων του Ιράκ απετέλεσε τη θεματική νέας στρογγυλής τράπεζας, που διοργανώθηκε και πάλι από το TEPAV, ένα χρόνο αργότερα, στις 10 Δεκεμβρίου 2012. Στη διάσκεψη, που είχε τίτλο: “Οι Τουρκμένοι του Ιράκ και οι τελευταίες εξελίξεις στο Ιράκ”, συμμετείχαν, μεταξύ άλλων, ο Dr Hicran Kazanci, Εκπρόσωπος του Μετώπου Τουρκμένων του Ιράκ στη Συρία, και ο Nejat Koşer, βουλευτής του AKP. Ο Kazanci ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι ο πληθυσμός των Τουρκμένων του Ιράκ είναι συνδεδεμένος με τους Τούρκους, ενώ ευχαρίστησε και την Τουρκία για τις προσπάθειες που καταβάλλει υπέρ των Τουρκμένων³⁴⁰.

³³⁸“1. Uluslararası Orta Doğu Kongresi” (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/3/1_uluslararasi_orta_dogu_kongresi)

³³⁹“ABD Askerinin Çekilmesinin Irak...” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2535>)

³⁴⁰“TEPAV’da Gündem: Irak Türkmenleri ve Bağdat – Erbil Gerilimi” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3310>)

IV) Συρία

Οι διασκέψεις σχετικά με τη Συρία – οι οποίες έχουν εντοπισθεί στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης – αφορούν κατά κύριο λόγο στα δραματικά γεγονότα του Συριακού εμφυλίου, και τις επιπτώσεις του για την Τουρκία. Ενδιαφέρον παρουσιάζει, σε κάθε περίπτωση πάντως, η ποικιλία των φορέων και των ειδικών, που λαμβάνουν μέρος στις δραστηριότητες αυτές.

Ενδεικτική ως προς αυτά, είναι η στρογγυλή τράπεζα που διοργανώθηκε στο TEPAV, στις 26 Μαΐου 2011. Ο τίτλος της τράπεζας ήταν “Οι τελευταίες εξελίξεις στη Συρία”, και σε αυτήν μίλησε ο ειδικός του ICG, Peter Harling. Στην εκδήλωση συμμετείχαν εκπρόσωποι από τον διπλωματικό και ακαδημαϊκό τομέα, καθώς και στελέχη των ΜΜΕ³⁴¹.

Ένα χρόνο αργότερα, περίπου, το TEPAV συνδιοργάνωσε από κοινού με το SDE, μία διάσκεψη με τίτλο: “Η Συρία στο σταυροδρόμι: οι προοπτικές της Τουρκίας, του Ιράν, της Κίνας και της Ρωσίας στη Συρία”. Σε αυτήν συμμετείχαν ο Πρέσβης Jalal Kalantari, από το Ινστιτούτο Πολιτικών και Διεθνών μελετών του ιρανικού Υπουργείου Εξωτερικών· ο Dr Boris Dolgov, από την Ακαδημία Ανατολικών Σπουδών της Ρωσίας· ο Dr Jin Liangxiang, από το SIIIS (Shanghai Institute for International Studies)· και ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr Hasan Kösebalan, από το İstanbul Şehir Üniversitesi³⁴².

Στις 11 Απριλίου 2012, εξάλλου, το TEPAV, σε συνεργασία με το Πολυτεχνείο Μέσης Ανατολής και το Ίδρυμα Friedrich Ebert, διοργάνωσε ένα πάνελ, με τίτλο: “Απόψεις για την τουρκική εξωτερική πολιτική”· σε αυτό συζητήθηκαν οι τελευταίες εξελίξεις στη Συρία. Στο πάνελ μίλησαν, μεταξύ άλλων, ο John Tirman, εκτελεστικός Διευθυντής του Center for International Studies, του MIT· ο Mario Zucconi, μέλος ΔΕΠ του Πανεπιστημίου του Princeton· ο Dietar Nietan, Πρόεδρος της Ομάδας Συντονισμού για την Τουρκία, του γερμανικού Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος (SPD)· ο Suat Kirişçi, μέλος του Κεντρικού Εκτελεστικού Συμβουλίου του AKP· και ο Faruk Loğoğlu, Αντιπρόεδρος του CHP και τέως Υφυπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας. Καταληκτική ομιλία εκφώνησε ο Uğur Ziyal, τέως Υφυπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας και νυν σύμβουλος του TOBB³⁴³.

³⁴¹“Süriye’deki Gelişmeler TEPAV’da Tartışıldı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2134>)

³⁴²“Dönüm Noktasındaki Suriye, Türkiye, İran, Çin ve Rusya’nın Suriye Perspektifleri” Konulu Panel” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2534>)· βλ. επίσης, “Türkiye, Çin, Rusya ve İran’ın Suriye Perspektifleri” (<http://www.sde.org.tr/tr/toplanti/turkiye-cin-rusya-ve-iranin-suriye-perspektifleri/890>)

³⁴³“TEPAV’da Suriye Politikası Tartışıldı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2821>)

Λίγες ημέρες αργότερα, στις 16 Απριλίου, στο ΤΕΡΑΒ μίλησε ο ερευνητής του EUISS (European Union Institute for Security Studies), Luis Peral· ο Peral εκφώνησε ομιλία με τίτλο: “The Principle of Responsibility to Protect – R2P”· σε αυτήν αναφέρθηκε στις περιπτώσεις της Λιβύης και της Συρίας³⁴⁴.

Οι σχέσεις Άγκυρας – Washington, σε συνάρτηση με τον εμφύλιο πόλεμο στη Συρία, απετέλεσαν το αντικείμενο δύο στρογγυλών τραπεζών, οι οποίες έλαβαν χώρα μέσα στο 2012. Τον Σεπτέμβριο του 2012 διοργανώθηκε μία διάσκεψη στο ΤΕΡΑΒ, με τίτλο: “Η κλιμακούμενη κρίση στη Συρία και οι σχέσεις ΗΠΑ – Τουρκίας”. Σε αυτήν μίλησε ο Διευθυντής του Προγράμματος Τουρκίας του CSIS, Dr Bülent Alınza, ενώ συμμετείχαν εκπρόσωποι ξένων διπλωματικών αποστολών, ακαδημαϊκοί, πολιτικοί αξιωματούχοι και στελέχη του Τύπου³⁴⁵.

Δύο μήνες αργότερα, στις 20 Νοεμβρίου, οι αμερικανο – τουρκικές σχέσεις συζητήθηκαν στο πλαίσιο μιας στρογγυλής τράπεζας, με τίτλο: “Οι σχέσεις Τουρκίας – ΗΠΑ και η Μέση Ανατολή, μετά τις αμερικανικές εκλογές”. Όπως και στην προηγούμενη περίπτωση, και σε αυτήν μίλησε ο Διευθυντής του Προγράμματος Τουρκίας του CSIS Alınza. Ο Alınza αναφέρθηκε στην υπάρχουσα κρίση στις αμερικανο – τουρκικές σχέσεις· μεταξύ άλλων, τόνισε ότι από παλιά η Τουρκία είχε ρόλο γέφυρας ανάμεσα στο Ιράν και τη Συρία – γι’ αυτό και πλέον, εξαιτίας της Συρίας, υφίσταται μία κρυφή κρίση ανάμεσα στις ΗΠΑ και στην Τουρκία³⁴⁶.

Το θέμα των Τουρκμένων της Συρίας απετέλεσε αντικείμενο συζήτησης μιας στρογγυλής τράπεζας, που διοργανώθηκε στο ΤΕΡΑΒ, με τίτλο: “Οι Τουρκμένοι της Συρίας αφηγήθηκαν στο ΤΕΡΑΒ τον πόλεμο και τους αγώνες τους”. Μεταξύ των συμμετεχόντων ήταν ο Αντιπρόεδρος της Ομάδας του ΜΗΡ, και εκτελών χρέη επιτίμου Προέδρου της Πλατφόρμας των Τουρκμένων της Συρίας, Mehmet Sandır· ο Διοικητής της Ένωσης Τουρκμένων, Ahmed· και ο Ziyad Hassan, Απεσταλμένος του Συνασπισμού Συριακής Αντιπολίτευσης και Επαναστατικών Δυνάμεων· ο Αντιπρόεδρος του Κινήματος Τουρκμένων Δημοκρατών της Συρίας, Tarık Sulo Cevizci· και ο Heysem Molla Ali, Συντονιστής της Πλατφόρμας Τουρκμένων της Συρίας³⁴⁷.

V) Αραβική Άνοιξη

Η εμφάνιση της Αραβικής Άνοιξης, και η κλιμάκωση της στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής το 2012, απετέλεσαν – όπως, άλλωστε, ήταν αναμενόμενο – ζητήματα άμεσου ενδιαφέροντος για τις τουρκικές δεξαμενές σκέψης. Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται

³⁴⁴“Libya ve Suriye Örneklerinden “Koruma Sorumluluğu” Prensibi”
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2880>)

³⁴⁵“Suriye Krizi Bağlamında Türkiye – ABD İlişkileri TEPAV’da tartışıldı”
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3106>)

³⁴⁶“Seçimlerin Ardından ABD – Türkiye İlişkileri Ortadoğu Çıkmazında...”
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3259>)

³⁴⁷“Suriye Türkmenleri, TEPAV’da Savaşı ve Mücadelerini Anlattı”
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3358>)

δραστηριότητες που αφορούν κατά κύριο λόγο τα γεγονότα της Αραβικής Άνοιξης. Αυτό σημαίνει ότι πιθανότατα το θέμα της Αραβικής Άνοιξης να είχε ανακύψει και σε προηγούμενες δραστηριότητες που εξετάστηκαν· εν προκειμένω, ωστόσο, εντάσσονται συνέδρια και στρογγυλές τράπεζες που εστιάζουν τις θεματικές τους σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα στο συγκεκριμένο ζήτημα.

Στις 30 Ιανουαρίου 2012, στο ΤΕΡΑΥ διοργανώθηκε μία διάσκεψη με τίτλο “Arab Democratic Wave: One Year After”· σε αυτήν μίλησε ο Διευθυντής του European Union Institute for Security Studies (ISS), Alvaro de Vasconcelos. Ο Vasconcelos ανέλυσε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Αραβικής Άνοιξης, δίνοντας έμφαση στην ισλαμική της ταυτότητα· υποστήριξε, εξάλλου, ότι αν η ΕΕ επιθυμούσε τον εκδημοκρατισμό της Μέσης Ανατολής, θα έπρεπε να κάνει την Τουρκία πλήρες μέλος της³⁴⁸.

Δύο μήνες αργότερα, περίπου, το ΤΕΡΑΥ, σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Τύπου και Ενημέρωσης και την Πρεσβεία της Σλοβενίας στην Άγκυρα, διοργάνωσε μία νέα διάσκεψη, με τίτλο: “Η Αραβική Άνοιξη από την οπτική των Σλοβένων Δημοσιογράφων”. Στη διάσκεψη μίλησαν ο Πρόεδρος της Σλοβενίας στην Άγκυρα – που είχε ξεκινήσει την καριέρα του ως δημοσιογράφος – Milan Jazbec· ο δημοσιογράφος της εφημερίδας *Dnevnik*, Ervin Hladnik Milharčič· η ανταποκρίτρια της σλοβενικής ραδιοτηλεόρασης, Karmen W. Šnegl, καθώς και ο ανταποκριτής της εφημερίδας *Delo*, Boštjan Videmšek. Οι σλοβένοι δημοσιογράφοι έδωσαν τη δική τους οπτική σχετικά με την Αραβική Άνοιξη, αλλά και τη θέση της Τουρκίας έναντι των εξελίξεων αυτών³⁴⁹.

Οι οικονομικές πτυχές της Αραβικής Άνοιξης, και οι επενδυτικές προοπτικές που ανοίγονται εξαιτίας της, απετέλεσαν το βασικό θέμα δύο συνεδρίων, που διοργανώθηκαν στο ΤΕΡΑΥ. Στις 29 Μαΐου 2012, διοργανώθηκε μία νέα διάσκεψη στην οποία μίλησε η Bessma Momani, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Waterloo (Καναδάς), και Senior Researcher στο Center for International Governance Innovation (CIGI), του Brookings Institution. Η Momani έδωσε έμφαση στην όξυνση του οικονομικού χάσματος ανάμεσα στις πλούσιες και στις φτωχές τάξεις του αραβικού κόσμου, αλλά και στην ανεργία των νέων· αναφέρθηκε, εξάλλου, στους τομείς που, κατά τη γνώμη της, θα αποτελούσαν πιθανά πεδία επενδύσεων στο μέλλον³⁵⁰. Παράλληλα, στις 2 Οκτωβρίου 2010, στο ΤΕΡΑΥ έλαβε χώρα μία νέα διάσκεψη, με τίτλο: “Η Μεσόγειος και το Μέλλον της Αραβικής Άνοιξης: Οικονομικές Προτεραιότητες και Αναδυόμενοι Νέοι Παίχτες”. Σε αυτήν μίλησε ο Διευθυντής Κοινωνικής και Οικονομικής Ανάπτυξης του European Institute of the Mediterranean (IEMed), Javier Albarracin. Μετά την ομιλία του, μάλιστα, ο

³⁴⁸“TEPAV’da Gündem: Birinci Yılında “Arap Demokratik Hareketi”...”
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2632>)

³⁴⁹“Sloven Gazetecilerin Gözünden Arap Baharı...” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2757>)

³⁵⁰“Arap Baharı” Sonrası Bölgede İş ve Yatırım: “Fırsat mı, Risk mi?”
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2941>)

Albarracin αντάλλαξε απόψεις με τον Serdar Sayan, Διευθυντή του Ινστιτούτου Επιχειρηματικότητας του ΤΕΡΑΥ, καθώς και με τον αναλυτή για θέματα Οικονομίας, Esen Çağlar³⁵¹.

Εκτός του ΤΕΡΑΥ, και το ΤΑΣΑΜ επίσης έχει επιδείξει ενδιαφέρον για το φαινόμενο της Αραβικής Άνοιξης. Την 1η Ιουνίου 2012, το ΤΑΣΑΜ διοργάνωσε μία διάσκεψη για την Αραβική Άνοιξη στη Λιβύη· σε αυτήν μίλησε ο Rıza Erkmenoglu, πρώην Πρέσβης της Τουρκίας στη Λιβύη³⁵².

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων των τουρκικών δεξαμενών σκέψης αναφορικά με την Αραβική Άνοιξη, αξίζει να αναφερθεί ότι το TESEV, σε συνεργασία με το Sciences Po Grenoble, διοργάνωσαν στην Grenoble ένα Διεθνές Συνέδριο με θέμα: "Diplomatic and strategic reconfigurations after the Arab Spring: Turkey, Egypt, France, European Union". Το Συνέδριο αυτό ήταν το τρίτο, που προέκυψε ως προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στο TESEV και το Sciences Po· τα άλλα δύο πραγματοποιήθηκαν το 2011, σε συνεργασία με τα Sciences Po Lyon και Sciences Po Nancy.

Το Συνέδριο ξεκίνησε με ένα πρώτο πάνελ, με τίτλο "Foreign Policies and the Arab Spring"· 4 ομιλητές συζήτησαν τις επιπτώσεις της Αραβικής Άνοιξης στην Τουρκία, τη Γαλλία, την ΕΕ και την Αίγυπτο. Οι ομιλητές αυτοί ήταν ο δημοσιογράφος Yanuz Baydar, ο Jean Marcou, Διευθυντής του Τμήματος Διεθνών Σχέσεων του Sciences Po Grenoble, η Yasmine Farouk, ακαδημαϊκός από το Πανεπιστήμιο του Καΐρου, και ο Αντιπρόεδρος της Περιοχής Rhône - Alpes, Bernard Soulage. Το δεύτερο πάνελ είχε τον τίτλο "Foreign Policies Facing the Libyan and Syrian Crisis", και ήταν αφιερωμένο στις αντιδράσεις της Γαλλίας, της Τουρκίας, της Αιγύπτου, και της ΕΕ, έναντι των κρίσεων στη Λιβύη και στη Συρία. Σε αυτό μίλησαν ο David Judson, δημοσιογράφος και αναλυτής του Stratfor· ο Jean - Paul Burdy, ακαδημαϊκός από το Sciences Po Grenoble· ο Hicham Mourad, αρχισυντάκτης της γαλλόφωνης Al Ahram Hebdo· και η Ariane Bonzon, αρθρογράφος στο *State News Website*³⁵³.

³⁵¹"Arap Baharı"nın Ekonomik Geleceğinde "Dolaşım" Ön Planda"

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3164>)

³⁵²"Arap Baharı - 2 | Libya" (http://tasam.org/tr-TR/Etkinlik/457/tasam_ankara_toplantisi_haziran_2012)

³⁵³"Diplomatic and Strategic Reconfigurations After the Arab Spring: Turkey, Egypt, France, European Union" (<http://www.tesev.org.tr/en/event/diplomatic-and-strategic-reconfigurations-after-the>). Εδώ μπορούν να αναφερθούν, επίσης, δύο περιπτώσεις, όπου στελέχη του ΤΕΡΑΥ συμμετείχαν ως ομιλητές σε διεθνή συνέδρια που διοργανώθηκαν από άλλους φορείς εκτός Τουρκίας, σχετικά με την Αραβική Άνοιξη. Τον Ιούλιο του 2012, ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Güven Sak, συμμετείχε σε συνέδριο που έγινε στη Βαρκελώνη, από το European Institute of the Mediterranean (IEMed), με θέμα τις συνέπειες και το μέλλον της Αραβικής Άνοιξης· βλ. <http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2996>. Παράλληλα, το Νοέμβριο του 2012, η Διευθύντρια του Ινστιτούτου για την ΕΕ του ΤΕΡΑΥ, Nilgün Arisan Eralp, μίλησε σε συνέδριο που διοργάνωσε το Ίδρυμα Bertelsmann, με τίτλο: "Οι Αλλαγές στον Αραβικό Κόσμο, η ενδεχόμενη συμβολή της ΕΕ και της Τουρκίας στις Αλλαγές αυτές, και ο Ρόλος των ΗΠΑ". Σε αυτό, μάλιστα, συμμετείχαν ως μέλη του πάνελ, ερευνητές, διπλωμάτες και δημοσιογράφοι από την Αίγυπτο, την Τунησία, τη Λιβύη, τη Συρία, τα κράτη του Περσικού Κόλπου, τις ΗΠΑ και την ΕΕ· γι' αυτό, βλ. <http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3257>

Πέραν τούτων, το Δεκέμβριο του 2012, το SAM διοργάνωσε από κοινού με το Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων και Στρατηγικών Αναλύσεων του Πανεπιστημίου Yıldırım Beyazıt (YULİSA), ένα συνέδριο με θέμα “Αραβική Άνοιξη και την Τουρκία: Δημοκρατία, Ασφάλεια και Αναζήτηση Καθεστώτος”. Σε αυτό συμμετείχαν αξιωματούχοι του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών, ακαδημαϊκοί καθώς και εκπρόσωποι από διάφορες δεξαμενές σκέψης. Στην πρώτη συνεδρία επιχειρήθηκε μία γενικότερη επισκόπηση της Αραβικής Άνοιξης και των μακροπρόθεσμων συνεπειών της· αντιστοίχως, στη δεύτερη συνεδρία, η Αραβική Άνοιξη εξετάσθηκε σε συνάρτηση με την Τουρκία³⁵⁴.

Η παρούσα μελέτη έχει καταγράψει δύο δραστηριότητες σχετικές με την Αραβική Άνοιξη, το 2013· και οι δύο ανήκουν στο TEPAV. Η πρώτη από αυτές ήταν μία διάσκεψη με θέμα: “Ο Σαλαφισμός και η επιρροή του στην Αραβική Άνοιξη”. Σε αυτήν μίλησαν ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr. Hilmi Demir, από τη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Hitit, και ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Dr. Mehmet Akif Okur, από τη Σχολή Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου του Gazi. Ο Demir αναφέρθηκε στην ιστορία του Σαλαφισμού, στα 5 διαφορετικά είδη Σαλαφισμού, που κατά τη γνώμη του υφίστανται· υπογράμμισε, επίσης, ότι η πορεία της Αραβικής Άνοιξης θα επηρεάσει και το περιεχόμενο του Σαλαφισμού. Από τη δική του πλευρά, ο Okur εστίασε κατά κύριο λόγο στις διεθνείς εξελίξεις στην περιοχή, τονίζοντας, μεταξύ άλλων, ότι οι σαλαφιστές στη Λιβύη, στην Αίγυπτο, στη Συρία, και στην Υεμένη, έχουν διαφορετικές προσδοκίες³⁵⁵.

Το Μάιο του 2013, εξάλλου, στο πλαίσιο επαφών του στην Τουρκία, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της Τυνησίας, Moncef Marzouki, επισκέφθηκε το TEPAV, συνοδευόμενος από μία πολυμελή ομάδα Υπουργών και δημοσιογράφων. Ο Marzouki συμμετείχε σε διάσκεψη με τίτλο: “Ο πρωτοπόρος ρόλος της Τυνησίας στην αλλαγή της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής”· αξίζει να σημειωθεί, μάλιστα, ότι η διάσκεψη πραγματοποιήθηκε υπό το συντονισμό του πρώην Υπουργού Παιδείας της Τουρκίας, Vehbi Dinçelەر. Στη διάσκεψη, ο Marzouki έκανε λόγο για την οικονομική και κοινωνική κατάσταση στην Τυνησία, και εξέφρασε την άποψή του για το μέλλον της χώρας του³⁵⁶.

Δ. Διοργάνωση και συμμετοχή των τουρκικών δεξαμενών σκέψης σε διεθνή fora για τη Μέση Ανατολή

Ο βαθμός επιρροής των τουρκικών δεξαμενών σκέψης στη διαμόρφωση της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής καταδεικνύεται και από τη διοργάνωση – ή συνηθέστερα – συμμετοχή τους σε διεθνή fora, για τη Μέση Ανατολή. Στα fora αυτά συμμετέχουν συχνά υψηλόβαθμοι κρατικοί αξιωματούχοι και

³⁵⁴“Arap Baharı ve Türkiye: Demokrasi, Güvenlik ve Düzen Arayışı” Konferansı”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=3109>).

³⁵⁵“Arap Baharı'nın Geleceği Selefilğin Rengini Değiştirir” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3441>)

³⁵⁶“Tunus Cumhurbaşkanı Marzouki: “Başarırsak Bahar Olacak, Hala Kışa Dönebiliriz” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3478>)

άτομα με επιρροή, τόσο από την Τουρκία, όσο και από χώρες της περιοχής, ενώ τα θέματα συζήτησης αφορούν σημαντικά ζητήματα της Μέσης Ανατολής.

Την περίοδο 10 – 12 Ιανουαρίου 2011, το SAM διοργάνωσε από κοινού με το Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών του Υπουργείου Εξωτερικών της Σαουδικής Αραβίας, το “1^ο Φόρουμ Τουρκίας – Σαουδικής Αραβίας”, στο Ριάντ. Στην τουρκική αντιπροσωπεία, με επικεφαλής τον Αντιπρόεδρο του SAM, Oğuz Ateş, συμμετείχαν ο Τρίτος Γραμματέας του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών, Abdullah Torçu· ο Καθηγητής, Dr. Talip Küçükcan· ο Taha Özhan (SETA)· ο Dr. Şaban Kardas· ο Αναπληρωτής Καθηγητής, Selçuk Çolakoğlu· και ο Dr. Tarık Oğuzlu. Από την πλευρά της Σαουδικής Αραβίας, συμμετείχε μία αντιπροσωπεία με επικεφαλής τον Υπουργό Εξωτερικών, Dr. Nizar Obaid Madani.

Στο Φόρουμ συζητήθηκαν το θέμα της πυρηνικής ενέργειας του Ιράν και η περιφερειακή πολιτική του Ιράν, το μέλλον της ειρηνευτικής διαδικασίας, οι διμερείς σχέσεις Τουρκίας – Σαουδικής Αραβίας, καθώς και η κατάσταση το Ιράκ. Το Φόρουμ παρακολούθησαν, μεταξύ άλλων – όπως επισημαίνεται στο σχετικό δελτίο του SAM – και διάφοροι υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι από Υπουργεία της Σαουδικής Αραβίας³⁵⁷.

Λίγους μήνες αργότερα, στις 26 Ιουλίου 2011, το TESEV διοργάνωσε το “Τουρκο – Ιρανο – Αραβικό Φόρουμ Σταθερότητας”, στη Χάλκη. Σε αυτό συμμετείχαν 10 σημαντικοί ειδικοί· μεταξύ αυτών, ήταν ο Καθηγητής Abdullhaleq Abdulla, από το Πανεπιστήμιο των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων· ο Καθηγητής Bülent Aras, από το SAM· ο Dr Paul Salem, Διευθυντής του Carnegie Middle East Center· ο Πρέσβης ε. τ., Ömür Orhun· ο Dr Mustafa Alani, από το Gulf Research Center· και ο Mustafa El – Labbad, από το Κέντρο Περιφερειακών Μελετών Al – Sharq. Στο Φόρουμ συζητήθηκαν, μεταξύ άλλων, οι δυνατότητες περιφερειακής συνεργασίας.

Η δεύτερη Συνδιάσκεψη του Φόρουμ αυτού πραγματοποιήθηκε στις 17 – 18 Νοεμβρίου 2011, στην Κωνσταντινούπολη, ως προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στο TESEV και το Friedrich Ebert Stiftung. Σε αυτήν έλαβαν μέρος περισσότεροι από 50 διαμορφωτές της κοινής γνώμης, στελέχη ΜΚΟ και ακαδημαϊκοί. Στη Συνδιάσκεψη εξετάστηκαν το μέλλον της περιοχής, καθώς ο ρόλος της Τουρκίας στη μεταβαλλόμενη Μέση Ανατολή, από την οπτική της Τουρκίας, του Ιράν, της Αιγύπτου, και του αραβικού κόσμου. Μεταξύ άλλων, συζητήθηκε και η πολιτική ήπιας ισχύος που η Τουρκία ακολουθεί στην περιοχή, και οι σχέσεις της με το Ιράν και τη Συρία³⁵⁸.

Την περίοδο 30 Νοεμβρίου – 1 Δεκεμβρίου 2011, διοργανώθηκε από το SAM το “Φόρουμ Τουρκικών και Αραβικών ΜΜΕ”, στην Κωνσταντινούπολη. Στο Φόρουμ συμμετείχαν στελέχη των ΜΜΕ από 23

³⁵⁷“I. Türk-Suudi Forumu” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=351>). Αξίζει να αναφερθεί, πάντως, ότι το Δεκέμβριο του 2011, ο Πρόεδρος του SAM, Καθηγητής, Dr. Bülent Aras, συμμετείχε σε Συνέδριο, που διοργανώθηκε από το Ινστιτούτο Διπλωματικών Μελετών του Υπουργείου Εξωτερικών της Σαουδικής Αραβίας και το Gulf Research Center, στο Ριάντ, με τίτλο: “Ο Περσικός Κόλπος και ο κόσμος”· γι’ αυτό, βλ. <http://sam.gov.tr/tr/?p=230>

³⁵⁸“Türk – İran – Arap İstikrar Forumu”, *TESEV 2011 Faaliyet Raporu*, σελ. 26 – 28

αραβικές χώρες και από την Τουρκία, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι την εναρκτήρια ομιλία στο Φόρουμ εκφώνησε ο Αναπληρωτής Πρωθυπουργός, Bülent Arinç. Στο πλαίσιο του Φόρουμ διοργανώθηκαν δύο ταυτόχρονα πάνελ, με τίτλους: “Οι προσεγγίσεις των τουρκικών και αραβικών μέσων ενημέρωσης στα περιφερειακά και παγκόσμια ζητήματα”, και “Οι δυνατότητες συνεργασίας ανάμεσα στα ΜΜΕ της Τουρκίας και των αραβικών κρατών”, αντιστοίχως³⁵⁹.

Ε. Οι δραστηριότητες του TESEV στο πλαίσιο του “Φόρουμ για το Μέλλον”

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στη συμμετοχή του TESEV στο “Forum for the Future”, του G8 Broader Middle East and North Africa (BMENA) Initiative. Το TESEV συμμετείχε στην τρίτη Σύνοδο του Φόρουμ αυτού, που διοργανώθηκε την περίοδο 30 Νοεμβρίου – 1 Δεκεμβρίου 2006 στο Αμμάν. Η αντιπροσωπεία του TESEV αποτελούνταν από διακεκριμένες προσωπικότητες, που είχαν δώσει αγώνες για τα δικαιώματα των γυναικών στην Τουρκία, στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, στην Ιορδανία και στο Πακιστάν.

Όπως, εξάλλου, αναφέρεται στο σχετικό δελτίο Τύπου, το TESEV, σε συνεργασία με το Υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας, διεξήγε από το 2005 ένα πρόγραμμα με τίτλο: “Συμμετοχή στη δημόσια ζωή των γυναικών από τα κράτη της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής”. Οι δραστηριότητες του Προγράμματος αυτού, καθώς και κάποιες προτάσεις που προέκυψαν από αυτές, παρουσιάστηκαν στη Συνδιάσκεψη Ανώτατων Αξιωματούχων και Υπουργών. Μεταξύ άλλων, προτάθηκε η ίδρυση ενός “Ινστιτούτου Μελετών του Φύλου”, που θα παρακολουθεί την εφαρμογή των δικαιωμάτων των γυναικών, βάσει της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW)³⁶⁰.

³⁵⁹“Türk-Arab Medya Forumu” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=235>)

³⁶⁰“TESEV 2006 Faaliyet Raporu”, σελ. 19. Πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι πριν από τη Συνδιάσκεψη αυτήν, είχαν προηγηθεί δύο ακόμα δραστηριότητες του TESEV, με συναφές αντικείμενο. Το Φεβρουάριο του 2006, πραγματοποιήθηκε η Β’ Διάσκεψη της Κωνσταντινούπολης, στην οποία συζητήθηκαν η ισότητα των φύλων και η πολιτική συμμετοχή στη Μέση Ανατολή και στη Βόρεια Αφρική. Σε αυτήν συμμετείχαν διακεκριμένοι εκπρόσωποι ΜΚΟ, δημοσιογράφοι, και ακαδημαϊκοί από τη Μέση Ανατολή, την Τουρκία και τα κράτη του G8· μεταξύ άλλων, αναφέρθηκε και η ιδέα της ίδρυσης του Ινστιτούτου Μελετών του Φύλου. Παράλληλα, το Μάιο του 2006, έλαβε χώρα μία διακυβερνητική διάσκεψη στην Άγκυρα, στην οποία συμμετείχαν κυβερνητικά στελέχη και ΜΚΟ από τις χώρες του BMENA, κράτη – μέλη του G8, και στελέχη διεθνών οργανισμών· ο συνολικός αριθμός τους ήταν περίπου 150 άτομα. Στη συνδιάσκεψη συμμετείχαν ο τότε Υπουργός Εξωτερικών και Αναπληρωτής Πρωθυπουργός της Τουρκίας, Abdullah Gül, η Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου, Υπεύθυνη για θέματα Γυναικών και Οικογένειας, Nimet Çubukcu, καθώς και ο Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου, Mehmet Aydın. Στη Συνδιάσκεψη συζητήθηκαν αρκετά από τα θέματα, που απετέλεσαν βασικό αντικείμενο εξέτασης και στη Συνδιάσκεψη του Νοεμβρίου – Δεκεμβρίου· μεταξύ άλλων, και η ίδρυση του προαναφερθέντος Ινστιτούτου. Γι’ αυτά, βλ. ό.π., σελ. 17 –18

Οι δραστηριότητες του TESEV στο πλαίσιο του “Φόρουμ για το Μέλλον”, αλλά και για τη δημιουργία του Ινστιτούτου Μελετών του Φύλου, εξακολούθησαν και το 2008. Στις 15 Μαρτίου 2008, το TESEV πραγματοποίησε μία στρογγυλή τράπεζα στο Αμμάν· με αυτήν ξεκίνησαν οι μελέτες εφικτότητας για τη δημιουργία του Ινστιτούτου. Λίγους μήνες αργότερα, την περίοδο 22 – 24 Σεπτεμβρίου 2008, το TESEV πραγματοποίησε μελέτη εφικτότητας στο Ραμπάτ (Μαρόκο)· όπου και πραγματοποίησε μία σειρά διασκέψεων, σε συνεργασία με τη Σύμβουλο Προγράμματος, Nadia Ait – Zai. Στο πλαίσιο των επαφών της, η ομάδα του TESEV είχε συναντήσεις με την Nouzha Skalli, Υπουργό Κοινωνικής Ανάπτυξης, Οικογένειας και Αλληλεγγύης· επίσης, είχαν συνάντηση με εκπροσώπους οργανώσεων για τα γυναικεία δικαιώματα, υπό την αιγίδα της εκπροσώπου του UNIFEM για τη Βόρεια Αφρική, Zineb Bendjelloun.

Παράλληλα, το TESEV πραγματοποίησε μία νέα μελέτη εφικτότητας στο Αμμάν, στις 28 – 29 Ιανουαρίου 2009. Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων στο Αμμάν, η ομάδα του TESEV είχε συναντήσεις με εκπροσώπους των οργανώσεων “Arab Women Organization in Jordan”, “Mizan Law Group”, και “Jordanian National Commission for Women”. Εξάλλου, η ομάδα συμμετείχε σε διάσκεψη εργασίας με τις Συμβούλους Προγράμματος, Reem Obeidat και Lamis Nasser· αντικείμενο της διάσκεψη αυτής ήταν η έκθεση εφικτότητας του Προγράμματος για το “Ινστιτούτο Μελετών του Φύλου”, που επρόκειτο να παρουσιασθεί στο 6ο “Φόρουμ για το Μέλλον” τον Ιούνιο του 2009, στο Μαρόκο.

Πέραν αυτών, το TESEV διοργάνωσε δύο προπαρασκευαστικές διασκέψεις εν όψει του επικείμενου “Φόρουμ για το Μέλλον”. Οι διασκέψεις πραγματοποιήθηκαν στις 10 Μαΐου και στις 2 – 3 Αυγούστου 2008, στο İstanbul Kültür Üniversitesi, και σε αυτές συμμετείχαν ακτιβιστές ΜΚΟ από τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, καθώς και κρατικοί αξιωματούχοι από τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, τις ΗΠΑ, τη Μεγάλη Βρετανία, την Ιταλία, την Ιαπωνία και την Τουρκία.

Το TESEV συμμετείχε, επίσης, τόσο στο “Φόρουμ για το Μέλλον”, όσο και σε μία σειρά διασκέψεων, σχετικών με αυτό. Αντιπροσωπεία του TESEV συμμετείχε στη Διάσκεψη Ανώτατων Αξιωματούχων, που πραγματοποιήθηκε στο Ντουμπάι, στις 9 Ιουνίου 2008. Στη Διάσκεψη αυτήν, που προηγείτο του “Φόρουμ για το Μέλλον”, συζητήθηκαν θέματα, όπως οι πολιτικές μεταρρυθμίσεις, η ελευθερία έκφρασης, το συνταγματικό πλαίσιο που διέπει τις ΜΚΟ, η ενίσχυση των γυναικών, η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, οι ΜΚΟ, ο ιδιωτικός τομέας και η διακυβερνητική συνεργασία.

Την περίοδο 15 – 19 Οκτωβρίου 2008, εξάλλου, το TESEV συμμετείχε στο Φόρουμ Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και στη Συνδιάσκεψη Υπουργών του Φόρουμ, που πραγματοποιήθηκε στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Και στις δύο περιπτώσεις, υποβλήθηκε η μελέτη εφικτότητας για το Ινστιτούτο Μελετών του Φύλου. Στην καταληκτική έκθεση της Συνδιάσκεψης, μάλιστα, συμπεριλήφθηκε σχετικό άρθρο, στο οποίο όλοι οι συμμετέχοντες εξέφραζαν την υποστήριξή τους για την ίδρυση του Ινστιτούτου.

Επιπλέον, την περίοδο 15 – 17 Οκτωβρίου 2008, διοργανώθηκε στο Ντουμπάι μία εκδήλωση – στο πλαίσιο του Προγράμματος Διαλόγου για την υποστήριξη της Δημοκρατίας – με τίτλο: “Φόρουμ για το Μέλλον: Παράλληλο Φόρουμ Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων”. Στο Φόρουμ αυτό εξετάσθηκαν,

μεταξύ άλλων, οι εξελίξεις στη διαδικασία της δημοκρατικής μεταρρύθμισης, και ο μεταβαλλόμενος ρόλος των ΜΚΟ, υπό το πρίσμα των τελευταίων γεγονότων. Κατόπιν, διοργανώθηκαν 5 workshops, στα οποία συζητήθηκαν θέματα πρωταρχικής σημασίας στη Μέση Ανατολή και στη Βόρεια Αφρική, σύμφωνα με τις ΜΚΟ. Μετά το τέλος των εργασιών των workshops, οι διατυπωθείσες προτάσεις υποβλήθηκαν στο Παράλληλο Φόρουμ για έγκριση· οι προτάσεις αυτές, εξάλλου, επρόκειτο να υποβληθούν στη Διάσκεψη Υπουργών, που επρόκειτο να διοργανωθεί αμέσως μετά.

Η Διάσκεψη Υπουργών πραγματοποιήθηκε στο Αμπού Ντάμπι, στις 18 – 19 Οκτωβρίου 2008. Στο τέλος των εργασιών της Συνδιάσκεψης, οι συμμετέχοντες ασχολήθηκαν με τις προτάσεις του Παράλληλου Φόρουμ· τα θέματα, στα οποία επήλθε συμφωνία, μάλιστα, συμπεριλήφθηκαν σε σχετική έκθεση³⁶¹.

Οι δραστηριότητες του TESEV, στο πλαίσιο του “Φόρουμ για το Μέλλον” εξακολούθησαν και το 2009: το TESEV έλαβε μέρος σε τρία προπαρασκευαστικά workshops, που διοργανώθηκαν εν όψει του επικείμενου “Φόρουμ για το Μέλλον”, το Νοέμβριο του 2009. Το πρώτο πραγματοποιήθηκε τη περίοδο 26 – 27 Σεπτεμβρίου 2009, στη Βηρυτό, με τίτλο: “Οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις και ο ιδιωτικός παράγων στην περιοχή της ευρύτερης Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής, στο πλαίσιο της οικονομικής κρίσης”. Το δεύτερο workshop διοργανώθηκε από το TESEV, σε συνεργασία με το ίδρυμα “No Peace Without Justice” και το “Moroccan Centre for Human Rights”, στο Ραμπάτ, στις 6 Οκτωβρίου 2009· ο τίτλος του workshop ήταν “Δημοκρατία και Τοπική Αυτοδιοίκηση στην περιοχή της ευρύτερης Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής”. Το τρίτο workshop πραγματοποιήθηκε στις 12 – 13 Οκτωβρίου 2009, στην Ντόχα, και είχε τίτλο: “Κοινωνική Ανάπτυξη: Μία Νέα Ματιά στην Ανθρώπινη Ασφάλεια, στην περιοχή της ευρύτερης Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής”.

Μετά τα workshops αυτά, το TESEV συμμετείχε στο “Φόρουμ για το Μέλλον”, που διεξήχθη σε επίπεδο Υπουργών και Υφυπουργών, στην Καζαμπλάνκα και στο Μαρακές· εκεί, υπέβαλε και τη μελέτη του για Το Ινστιτούτο Μελετών του Φύλου στην περιοχή της ευρύτερης Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής³⁶².

Η προπαρασκευαστική Σύνοδος για το 7^ο “Φόρουμ για το Μέλλον”, πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, την περίοδο 9 – 10 Οκτωβρίου 2010· για την υλοποίηση της, μάλιστα, από κοινού με το Πρόγραμμα Εξωτερικής Πολιτικής του TESEV συνεργάσθηκε ένα πλήθος – τουρκικών και ξένων – φορέων: το Global Political Trends Center (GPT), το International Development Research Center (IDRC), τη Διεθνή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, και το Ίδρυμα Αραβικής Δημοκρατίας. Η Συνδιάσκεψη εστιάσθηκε στην κοινωνική ευθύνη του ιδιωτικού τομέα στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής. Σε αυτήν συμμετείχαν στελέχη διακεκριμένων ΜΚΟ και εκπρόσωποι του επιχειρηματικού τομέα από τον αραβικό κόσμο, ενώ πρέπει να σημειωθεί ότι την

³⁶¹ “TESEV 2008 Faaliyet Raporu”, σελ. 12 – 13

³⁶² TESEV 2009 Faaliyet Raporu, σελ. 16

εναρκτήρια ομιλία πραγματοποιήσε ο Υπουργός Οικονομικών της Τουρκίας, Mehmet Şimşek. Οι προτάσεις που διατυπώθηκαν στη Συνδιάσκεψη, υποβλήθηκαν στη Συνδιάσκεψη των Υπουργών Εξωτερικών της ΒΜΕΝΑ και του G – 8, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Κατάρ, την περίοδο 11 – 13 Ιανουαρίου 2011³⁶³.

ΣΤ. Το Πρόγραμμα “Η αντίληψη για την Τουρκία”, από το TESEV

Όπως επισημαίνεται στην έκθεση πεπραγμένων για το 2009 του TESEV, αν και έχουν γραφεί πολλές μελέτες σχετικά με την τουρκική εξωτερική πολιτική στη Μέση Ανατολή και στη Βόρεια Αφρική, δεν είχε μελετηθεί η αντίληψη των κατοίκων των περιοχών αυτών για την πολιτική αυτή. Για το σκοπό αυτόν, το TESEV ξεκίνησε ένα πρόγραμμα μελέτης, σχετικά με τον τρόπο που γίνεται αντιληπτή η εξωτερική πολιτική της Άγκυρας στη Μέση Ανατολή.

Στο πλαίσιο αυτό, στις 22 Ιουνίου 2009 πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνεδρίαση του γνωμοδοτικού συμβουλίου, που αποτελούνταν από τους Καθηγητές Dr Meliha Altunışık, Dr Ersin Kalaycıoğlu, Dr Gökhan Çetinkaya, από την ομάδα Προγράμματος της Εταιρείας Ερευνών ΑΚ, και από την ερευνητική ομάδα του Προγράμματος Εξωτερικής Πολιτικής του TESEV. Στη συνάντηση συζητήθηκαν τα ερωτήματα της δημοσκόπησης και η μέθοδος που θα ακολουθείτο· επίσης αποφασίσθηκε να περιορισθεί στα 7, ο αριθμός των κρατών, στα οποία θα διενεργείτο η δημοσκόπηση.

Έτσι, στις 24 Ιουνίου 2009, η εταιρεία ΚΑ ξεκίνησε να παίρνει ταυτόχρονα συνεντεύξεις στην Αίγυπτο, την Παλαιστίνη, στον Λίβανο, στην Ιορδανία, στη Συρία, στη Σαουδική Αραβία και στο Ιράκ. Πραγματοποιήθηκαν συνολικά 2.006 συνεντεύξεις· αυτές, είτε έγιναν τηλεφωνικά, με υποστήριξη ηλεκτρονικού υπολογιστή, είτε πρόσωπο με πρόσωπο. Οι τηλεφωνικοί αριθμοί επελέγησαν τυχαία, ενώ οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν στη μητρική γλώσσα των συμμετεχόντων, από δημοσκόπους που μιλούσαν την εκάστοτε γλώσσα. Οι ερωτήσεις αφορούσαν την άποψη των συμμετεχόντων αναφορικά με την Τουρκία, το ρόλο που θεωρούσαν ότι θα μπορούσε να παίξει η Τουρκία στην επίλυση των προβλημάτων της περιοχής, αλλά και την ενταξιακή πορεία της Τουρκίας στην ΕΕ. Οι συνεντεύξεις ολοκληρώθηκαν στις 29 Ιουλίου 2009, ενώ τα πρώτα αποτελέσματα, μαζί με τις αναλύσεις δεδομένων προωθήθηκαν στις 14 Αυγούστου 2009 στη Ομάδα του Προγράμματος.

Τα πορίσματα της μελέτης – που όπως τονίζεται στην έκθεση πεπραγμένων, ήταν θετικά – συμπεριλήφθηκαν στην έκθεση, με τίτλο “*Η αντίληψη για την Τουρκία στη Μέση Ανατολή*”. Η έκθεση αυτή παρουσιάσθηκε σε συνέντευξη Τύπου, που πραγματοποιήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 2009, στην

³⁶³“Uluslararası Konferans: 7. Gelecek için Forum Hazırlık Toplantısı: Özel Sektörün Sosyal Sorumluluğu, İstanbul, 9 – 10 Ekim 2010”, *TESEV 2010 Faaliyet Raporu*, σελ. 11. Για το Συνέδριο, βλ. και τη σχετική ανακοίνωση του Ιδρύματος *No Peace Without Justice: “Doha - 7th Forum for the Future”* (<http://www.npwj.org/MENA/Doha-7th-Forum-Future.html>)

Κωνσταντινούπολη³⁶⁴. Η έρευνα αυτή εξακολούθησε να πραγματοποιείται και τα επόμενα χρόνια, με τα πορίσματά της να δημοσιοποιούνται με αντίστοιχες εκθέσεις.

Μία νέα έκθεση του TESEV, με θέμα την αντίληψη για την Τουρκία στη Μέση Ανατολή, παρουσιάστηκε σε συνέντευξη Τύπου στις 17 Μαΐου 2010. Συγγραφέας της μελέτης είναι η Πρόεδρος του Τμήματος Διεθνών Σχέσεων του Πολυτεχνείου Μέσης Ανατολής, Καθηγήτρια Dr Meliha Altunizik· εξάλλου, στο κείμενο της έκθεσης περιλαμβάνονται οι απόψεις του Διευθυντή του Κέντρου Περιφερειακών και Στρατηγικών Μελετών Al Shara του Καΐρου. Παράλληλα με τα πορίσματα της έκθεσης του 2009 στην εν λόγω έκθεση περιλαμβάνονται και οι προσωπικές απόψεις κρατικών αξιωματούχων, προσώπων με επιρροή στη λήψη αποφάσεων, ακαδημαϊκών και στελεχών ΜΚΟ από την Τουρκία και την ευρύτερη περιοχή. Σε αυτήν συζητήθηκαν οι διπλωματικές δραστηριότητες της Τουρκίας και η επιρροή τους στις σχέσεις της Άγκυρας με τον Αραβικό κόσμο³⁶⁵.

Τα πορίσματα της έκθεσης με τίτλο “Η αντίληψη για την Τουρκία στη Μέση Ανατολή το 2010” – η οποία ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2010 – παρουσιάστηκαν σε συνέντευξη Τύπου, στην Κωνσταντινούπολη, στις 2 Φεβρουαρίου 2011. Η έκθεση ήταν γραμμένη τόσο στα Τουρκικά όσο και στα Αγγλικά· πρέπει να σημειωθεί, επίσης, ότι απεστάλη σε σημαντικούς πολιτικούς παράγοντες, διακεκριμένους δημοσιογράφους, ακαδημαϊκούς, στελέχη ΜΚΟ, καθώς και σε πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες, εντός και εκτός Τουρκίας.

Υπάρχουν μερικά στοιχεία που χρήζουν περαιτέρω επισήμανσης στην προαναφερθείσα έκθεση. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο σχετικό δελτίο του TESEV, το 66% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι έβλεπαν την Τουρκία ως μοντέλο. Επιπλέον, κάποιοι αξιωματούχοι ξένων κυβερνήσεων επέδειξαν ενδιαφέρον για την έκθεση: ο Λευκός Οίκος ζήτησε να του αποσταλεί μονοσέλιδη περίληψη· παράλληλα – όπως και την προηγούμενη χρονιά – έγινε παρουσίαση της έκθεσης στο Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ. Εξάλλου, και το βρετανικό Υπουργείο Εξωτερικών ζήτησε να οργανωθεί μία ενημερωτική διάσκεψη, σχετική με τα πορίσματα της έκθεσης αυτής.

Η έκθεση για την αντίληψη σχετικά με την Τουρκία στη Μέση Ανατολή το 2010, συζητήθηκε, εξάλλου, σε στρογγυλή τράπεζα που διοργανώθηκε στο Πανεπιστήμιο Bilkent, στις 7 Απριλίου 2011. Η τράπεζα διοργανώθηκε κατόπιν αιτήματος του Συλλόγου Πολιτισμού και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Bilkent· σε αυτήν, οι Sabiha Senyücel Gündoğan και Gökçe Perçinoğlu, από το TESEV, συζήτησαν με ομάδα φοιτητών του Πανεπιστημίου θέματα της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής· μεταξύ αυτών, το πώς μπορεί η Τουρκία να εξισορροπήσει τα οφέλη που εξασφαλίζει στις σχέσεις της με το Ιράν και τα αραβικά κράτη, με εκείνα που έχει από τις σχέσεις της με τη Δύση· το τι

³⁶⁴ TESEV 2009 Faaliyet Raporu, σελ. 16 – 17

³⁶⁵ “Türkiye ve Arap Dünyası Birbirini yeniden mi keşfediyor?”
(<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/turkiye-ve-arap-dunyasi-birbirini-yeniden-mi-kesfed>)

είδους μοντέλο αποτελεί η Τουρκία για την περιοχή· η δημοφιλία του AKP και τέλος η απήχηση των τουρκικών τηλεοπτικών σειρών στην ευρύτερη περιοχή³⁶⁶.

Την 1^η Νοεμβρίου 2012, το TESEV παρουσίασε τη νέα του έκθεση, με τίτλο “Η αντίληψη για την Τουρκία στη Μέση Ανατολή”. Αυτήν τη φορά το πεδίο έρευνας εμφανίζεται σαφώς πιο διευρυμένο, εφόσον περιελάμβανε 16 χώρες που ήταν οι εξής:

- Αίγυπτος,
- Ιορδανία,
- Λίβανος,
- Παλαιστίνη,
- Σαουδική Αραβία,
- Συρία,
- Τυνησία,
- Ομάν,
- Μπαχρέιν,
- Κατάρ,
- Κουβέιτ,
- Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα,
- Υεμένη,
- Λιβύη,
- Ιράν
- Ιράκ³⁶⁷.

³⁶⁶“Ortadoğu Türkiye Algısı”, TESEV 2011 Faaliyet Raporu, σελ. 25 – 26. Η έκθεση της αντίληψης για την Τουρκία στη Μέση Ανατολή παρουσιάστηκε, επίσης, σε ανοικτή εκδήλωση στην Washington, στις 24 Μαρτίου 2011· η εκδήλωση αυτή διοργανώθηκε από το TESEV, σε συνεργασία με το Center for American Progress. Στην ίδια εκδήλωση παρουσιάστηκε μία μελέτη για την αντίληψη σχετικά με την τουρκική εξωτερική πολιτική εντός της Τουρκίας. Γι’ αυτά βλ. TESEV 2011 Faaliyet Raporu, σελ. 27 – 28

³⁶⁷“Ortadoğu Türkiye Algısı 2012”, (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/ortadoguda-turkiye-algisi-2012>)

ΧΙΙΙ. ΙΣΡΑΗΛ – ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης αναφορικά με το Ισραήλ και την Παλαιστίνη, μπορούν να καταταμηθούν στις εξής θεματικές κατηγορίες:

- A) Επενδυτικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες
- B) Επισκέψεις ανώτατων αξιωματούχων και δημοσιογράφων στα γραφεία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης
- Γ) Διοργάνωση Συνεδρίων

A) Επενδυτικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες

1) Το Φόρουμ της Άγκυρας

Το “Φόρουμ της Άγκυρας για την Οικονομική Συνεργασία Παλαιστίνης, Τουρκίας και Ισραήλ” αποτελεί ένα διαρκή τριμερή μηχανισμό διαλόγου ανάμεσα σε εκπροσώπους από τον επιχειρηματικό κόσμο της Τουρκίας, της Παλαιστίνης, και του Ισραήλ. Σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση του ΤΕΡΑΥ, το Φόρουμ αποτελεί τον πρώτο μηχανισμό διαλόγου του ιδιωτικού τομέα ανάμεσα στην Τουρκία, το Ισραήλ και την Παλαιστίνη. Όπως θα φανεί και στη συνέχεια, το Φόρουμ έχει επιδείξει σημαντική δραστηριότητα, από το 2005, οπότε και πραγματοποιήθηκε η πρώτη Συνδιάσκεψή του.

Το 1ο Φόρουμ της Άγκυρας

Το 1^ο Φόρουμ της Άγκυρας πραγματοποιήθηκε την περίοδο 27 – 28 Απριλίου 2005, στην Άγκυρα. Σε αυτό συμμετείχαν θεσμικά όργανα, όπως η Ομοσπονδία Επιμελητηρίων της Παλαιστίνης, η Ένωση Επιμελητηρίων και Χρηματιστηρίων Τουρκίας, και η Ομοσπονδία Οικονομικών Οργανισμών του Ισραήλ. Στο Φόρουμ συζητήθηκαν τα προγράμματα που θα μπορούσαν να εφαρμοσθούν στο πλαίσιο της τριμερούς συνεργασίας· αυτά που τελικά εγκρίθηκαν για περαιτέρω επεξεργασία, ταξινομήθηκαν σε 5 διαφορετικούς θεματικούς τομείς: βιομηχανικές επενδύσεις, τουρισμός, υποδομές, ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, και εκπαίδευση. Στο πλαίσιο της διάσκεψης, εξάλλου, εξελέγη μία διοικητική επιτροπή για το Φόρουμ, ενώ παράλληλα προσδιορίστηκαν οι λειτουργικές του αρχές. Η διοικητική επιτροπή του Φόρουμ απαρτίσθηκε από τον Πρόεδρο, M. Rifat Hisarcikliođlu, Πρόεδρο της Ένωσης Επιμελητηρίων και Χρηματιστηρίων Τουρκίας· και τους Συμπροέδρους, Ahmed Hashem Ezzogheit, Πρόεδρο της Ομοσπονδίας Επιμελητηρίων Παλαιστίνης·

και τον Shraga Brosh, Πρόεδρο της Ομοσπονδίας Οικονομικών Οργανισμών και Πρόεδρο Κατασκευαστών του Ισραήλ³⁶⁸.

Το 2ο Φόρουμ της Άγκυρας

Το 2ο Φόρουμ της Άγκυρας πραγματοποιήθηκε στις 7 – 8 Ιουνίου 2005, στην Ανατολική Ιερουσαλήμ. Μαζί με αυτούς που συμμετείχαν στο 1ο Φόρουμ, στο Φόρουμ αυτό έλαβαν μέρος και εκπρόσωποι Ενώσεων Ξενοδόχων από την Τουρκία, την Παλαιστίνη και το Ισραήλ. Στο Φόρουμ λήφθηκαν αποφάσεις σχετικά με το είδος των προγραμμάτων που θα εφαρμόζονταν, τον τρόπο με τον οποίον θα θεσμοθετείτο η λειτουργία του Φόρουμ, αλλά και για τους μηχανισμούς επικοινωνίας μεταξύ των μελών του Φόρουμ. Συγκεκριμένα, αποφασίσθηκαν τα εξής:

- α) Να δημιουργηθεί μία ομάδα διασύνδεσης, στην οποία θα συμμετέχουν δύο εκπρόσωποι από κάθε πλευρά
- β) Να συγκροτηθούν ομάδες εργασίας, που θα ασχοληθούν με την αξιολόγηση των ευκαιριών στον τομέα του τουρισμού και την αναζωογόνηση της βιομηχανικής ζώνης του Erez
- γ) Η πρώτη διάσκεψη της πρώτης ομάδας εργασίας, που θα αξιολογήσει τα τουριστικά θέματα, να πραγματοποιηθεί τον Ιούλιο του 2005, στην Αττάλεια
- δ) Η δεύτερη ομάδα εργασίας, που θα ασχοληθεί με το θέμα της αναζωογόνησης της βιομηχανικής ζώνης του Erez, να επισκεφθεί τη Γάζα, τον Ιούλιο του 2005
- ε) Το 3ο Φόρουμ της Άγκυρας να πραγματοποιηθεί την περίοδο 21 – 22 Σεπτεμβρίου 2005, στην Κωνσταντινούπολη³⁶⁹

Στη Συνδιάσκεψη αυτήν αποφασίσθηκε, επίσης, να ετοιμασθεί μία έκθεση εφικτότητας σχετικά με τη βιομηχανική ζώνη του Erez, η οποία θα παρουσιαζόταν στο επόμενο Φόρουμ, το Σεπτέμβριο του 2005. Στο πλαίσιο αυτό, αντιπροσωπεία του ΤΕΡΑΒ επισκέφθηκε το Τελ Αβίβ, τη Ραμάλα και τη Λωρίδα της Γάζας. Η αντιπροσωπεία είχε συναντήσεις με την Ομοσπονδία Εμπορικών, Βιομηχανικών και Γεωργικών Επιμελητηρίων της Παλαιστίνης· με εκπροσώπους της Palestine Investment Promotion Agency (PIPA), καθώς και της Palestinian Industrial Estate and Free Zone Authority (PIEFZA)· με τον Stef Wertheimer, επενδυτή στην Οργανωμένη Βιομηχανική Ζώνη της Gebze· την USAID· τον Πρέσβη της Τουρκίας στο Τελ Αβίβ, Feridun Siniřliođlu, καθώς και με τη Γενική Υποπρόξενο της Τουρκίας στην Ιερουσαλήμ, Semra Anşar .

Η αντιπροσωπεία του ΤΟΒΒ έγινε δεκτή, επίσης, από τον Παλαιστίνιο Υπουργό Οικονομικών, Mazen T. Sinokrot, και από τον Αναπληρωτή Πρωθυπουργό του Ισραήλ, Simon Perez. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης στον Perez, ο ισραηλινός πολιτικός μίλησε στο τηλέφωνο με τον Πρόεδρο του ΤΟΒΒ,

³⁶⁸“Ankara Forumu – Filistin, Türkiye ve İsrail Ekonomik İşbirliđi Toplantısı Gerçekleştirildi”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/65>)

³⁶⁹“Ankara Forumu’ nun İkinci Toplantısı Yapıldı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/70>)

Hisarciklioğlu, ευχαριστώντας τον για τις προσπάθειές του και αναφέροντας ότι θα εξακολουθεί να παρέχει στήριξη στην πρωτοβουλία του TOBB.

Ως αποτέλεσμα των επαφών που είχε η αντιπροσωπεία του TOBB στην Ιερουσαλήμ, αποφασίσθηκε η κατάρτιση ενός πλάνου εργασίας. Μεταξύ άλλων, αυτό προέβλεπε τα εξής:

α) με στόχο την αύξηση της ικανότητας των βιομηχανικών ζωνών της PIEFZA, πριν τη Συνδιάσκεψη του Φόρουμ της Άγκυρας, θα διοργανώνονταν εκπαιδευτικά σεμινάρια στην Άγκυρα, που θα απευθύνονταν σε στελέχη ιδρυμάτων του ιδιωτικού τομέα της Παλαιστίνης και σε ειδικούς της PIEFZA.

β) για τη διοργάνωση των εκπαιδευτικών αυτών προγραμμάτων, εξασφαλίσθηκε η βοήθεια του Stef Wertheimer

γ) Για την αναζωογόνηση της Βιομηχανικής Ζώνης του Erez, απαιτείται η πραγματοποίηση μιας πρώτης μελέτης εφικτότητας, η οποία θα προσδιόριζε το σύνολο της επένδυσης, που επρόκειτο να πραγματοποιηθεί. Για τον σκοπό αυτόν, θα διοριζόταν ένας τούρκος ειδικός στην περιοχή (η θέση του θα εξασφαλιζόταν από την PIEFZA)³⁷⁰.

Μεταξύ άλλων αποφασίσθηκε η διάσκεψη της Πρώτης Ομάδας Εργασίας – που ασχολείτο με τον τουρισμό – να πραγματοποιηθεί τον Ιούλιο του 2005, στην Αττάλεια. Αποφασίσθηκε, επίσης, η Δεύτερη Ομάδα Εργασίας – που θα ασχολείτο με την αναζωογόνηση της βιομηχανικής ζώνης του Erez – να επισκεφθεί την Άγκυρα, τον Ιούλιο του 2005. Οι εκθέσεις των δύο Ομάδων Εργασίας επρόκειτο να υποβληθούν στο 3^ο Φόρουμ της Άγκυρας, το Σεπτέμβριο του 2005³⁷¹.

Το 3ο Φόρουμ της Άγκυρας

Το 3^ο Φόρουμ της Άγκυρας πραγματοποιήθηκε στις 20 – 21 Σεπτεμβρίου 2005· σε αυτό συζητήθηκαν η αναζωογόνηση της Ελεύθερης Βιομηχανικής Ζώνης της Παλαιστίνης (Βιομηχανική ζώνη του Erez) και οι μελέτες των Ομάδων Εργασίας για τον τουρισμό. Εξετάσθηκαν, εξάλλου, μία σειρά θεμάτων, όπως η ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, η πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης, και κυρίως οι επιχειρηματικές ευκαιρίες στον εργολαβικό τομέα³⁷².

Υπάρχουν δύο ενδιαφέροντα στοιχεία, που εντοπίζονται στην κοινή Δήλωση του Φόρουμ. Το πρώτο είναι η πρόσκληση του Φόρουμ σε τουρκικές εταιρείες να επενδύσουν στην Ελεύθερη Βιομηχανική Ζώνη της Παλαιστίνης, ανοίγοντας το δρόμο για περισσότερες επενδυτικές δραστηριότητες· τονίζεται, εξάλλου, ότι η βοήθεια εκ μέρους της PIPA είναι πολύ σημαντική. Κατά δεύτερον, για την

³⁷⁰“Ankara Forumu: Erez Sanayi Bölgesinin Yeniden Canlandırılması Komitesi Hazırlık Temaslarına İlişkin Rapor”

(http://www.tepav.org.tr/upload/files/haber/1255422653r8028.Ankara_Forumu_Erez_Sanayi_Bolgesinin_Yeniden_Canlandirilmasi_Komitesi_Hazirlık_Temaslarina_Iliskın_Rapor.pdf)

³⁷¹“Ankara Forum for Economic Cooperation Between Palestine, Turkey and Israel”

(http://www.tepav.org.tr/upload/files/haber/1281361819-8.Ankara_Forumu.pdf)

³⁷²“Ankara Forumu Üçüncü Kez Toplandı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/82>)

ανάπτυξη των τουριστικών υποδομών της Παλαιστίνης, προβλέπονταν εκπαιδευτικά προγράμματα, που θα γίνονταν είτε στο Ισραήλ, είτε στην Τουρκία³⁷³.

Το 4ο Φόρουμ της Άγκυρας

Το 4ο Φόρουμ της Άγκυρας πραγματοποιήθηκε στο Τελ Αβίβ, στις 15 Ιανουαρίου 2007· όπως αναφέρεται στη σχετική ανακοίνωση Τύπου, ο λόγος γι' αυτήν την τόσο μεγάλη καθυστέρηση στη διοργάνωση του εν λόγω Φόρουμ, ήταν οι κοινωνικές και στρατιωτικές εξελίξεις στο Ισραήλ. Οι συμμετέχοντες υπογράμμιζαν, μάλιστα, ότι αντιλαμβάνονταν τη διοργάνωση του Φόρουμ ως μία ένδειξη της ισχυρής τους επιθυμίας για ειρηνική επίλυση των προβλημάτων. Στην ανακοίνωση αναφέρεται, επίσης, ότι η Βιομηχανική Ζώνη του Erez είχε πλέον μετονομασθεί σε PIFZ (Palestinian Industrial Free Zone). Τα μέλη του Φόρουμ έκαναν, επίσης, λόγο για την ανάγκη θεσμοποίησης του Φόρουμ της Άγκυρας, και την αύξηση των προγραμμάτων και των δραστηριοτήτων σχετικά με την PIFZ³⁷⁴.

Η κοινή Δήλωση του Φόρουμ επίσης περιέχει μερικά στοιχεία, άξια επισήμανσης. Αυτά ήταν τα εξής:

- α) για την εφαρμογή του Προγράμματος PIFZ, προβλήθηκε η σημασία ίδρυσης συντονιστικού γραφείου του TOBB – BİS, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα
- β) το Πρόγραμμα PIFZ επρόκειτο να υλοποιηθεί με την υπογραφή μιας προνομιακής συμφωνίας ανάμεσα στο TOBB – BİS και την Παλαιστινιακή Εθνική Αρχή, αφενός, και με την υπογραφή του "Πρωτοκόλλου Ασφάλειας και Εμπορίου", ανάμεσα στην Τουρκία και στο Ισραήλ. Το Φόρουμ της Άγκυρας θα εξασφάλιζε την απαιτούμενη υποστήριξη, κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας.
- γ) η ίδρυση μιας διαρκούς Γραμματείας για το Φόρουμ της Άγκυρας θα συνέβαλλε στην υλοποίηση των επιδιωκόμενων στόχων και θα αύξανε την αποδοτικότητα του Φόρουμ³⁷⁵.

Το 5ο Φόρουμ της Άγκυρας

Το 5ο Φόρουμ της Άγκυρας πραγματοποιήθηκε στην Washington, στις 30 Μαρτίου 2007· σε κάθε περίπτωση, πάντως, πρέπει να τονισθεί ότι το Φόρουμ έλαβε χώρα στο κτίριο του Αμερικανικού

³⁷³"Ankara Forumu 3 Deklerasyon"

(http://www.tepav.org.tr/upload/files/haber/1255425530r1448.Ankara_Forumu_3_Deklerasyon.pdf)

³⁷⁴"Dördüncü Ankara Forumu Toplantısı Yapıldı" (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/257>). Αξίζει να αναφερθεί ότι το έργο του Φόρουμ της Άγκυρας προβλήθηκε από τον Διευθυντή του ΤΕΡΑΥ, Sak, σε ομιλία που πραγματοποίησε στο Λονδίνο, το Δεκέμβριο του 2005. Η ομιλία του Sak έγινε στο πλαίσιο ενός Συνεδρίου που διοργάνωσε η Παγκόσμια Τράπεζα, με τίτλο: "Η εξασφάλιση της οικονομικής ανάπτυξης μέσω του ιδιωτικού τομέα στη Γάζα και στη Δυτική Όχθη". Γι' αυτό, βλ. "Sak, "Gazze ve Batı Şeria'da Özel Sektör Aracılığıyla Ekonomik Büyümeyi Sağlamak" Adlı Konferansta Konuştu"

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/99>)

³⁷⁵"Ankara Forumu Dördüncü Toplantısı Ortak Açıklaması. Tel Aviv, 15 Ocak 2007"

(http://www.tepav.org.tr/upload/files/haber/1281514641-1.Ortak_Aciklama.pdf)

Κογκρέσου – στοιχείο ενδεικτικό της αμερικανικής υποστήριξης που έχουν οι δραστηριότητες του ΤΕΡΑΥ.

Στο Φόρουμ έλαβαν μέρος ο Πρόεδρος του TOBB, Hisarciklioğlu· ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Εμπορικών, Βιομηχανικών και Γεωργικών Επιμελητηρίων της Παλαιστίνης και Αντιπρόεδρος του Φόρουμ της Άγκυρας, Ahmet H. Al – Zughair· και ο Πρόεδρος της Ένωσης Κατασκευαστών του Ισραήλ, Shraga Brosh. Στο Φόρουμ εκφώνησε ομιλία και ο Βουλευτής των Δημοκρατικών από την Πολιτεία του **Illinois**, και Μέλος της Βουλής των Αντιπροσώπων του Κογκρέσου, Mark Steven Kirk. Ο Kirk υπογράμμισε τη σημασία του Φόρουμ και εξέφρασε την υποστήριξή του στο εν λόγω εγχείρημα³⁷⁶.

Στην κοινή Δήλωση του Φόρουμ, αναφέρονται ορισμένες ενδιαφέρουσες πτυχές των δραστηριοτήτων του Φόρουμ. Μεταξύ αυτών, είναι οι εξής:

- α) η αναζωογόνηση της πρώην Βιομηχανικής Περιοχής του Erez, που εκκενώθηκε μετά την απόσυρση των Ισραηλινών το 2005, έχει την προοπτική να φέρει 50 εταιρείες και να δημιουργήσει γύρω στις 10.000 θέσεις εργασίας, μέσα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Η επιτυχής εφαρμογή του σχεδίου αναζωογόνησης θα αναβαθμίσει την τοπική οικονομία και θα ενισχύσει τις προσπάθειες για ειρήνευση
- β) όλες οι πλευρές του Φόρουμ της Άγκυρας συμφωνούν ότι η πολιτική υποστήριξη του αμερικανικού Κογκρέσου είναι ζωτικής σημασίας για τις πρωτοβουλίες του Φόρουμ
- γ) παράλληλα με την αναζωογόνηση της πρώην Βιομηχανικής Περιοχής του Erez, το Φόρουμ πρέπει να αναπτύξει και άλλες πρωτοβουλίες. Οι πιθανοί τομείς, στους οποίους θα αναπτυχθεί περαιτέρω η τριμερής συνεργασία – και οι οποίοι έχουν συζητηθεί σε προηγούμενες Συνδιασκέψεις του Φόρουμ της Άγκυρας – περιλαμβάνουν ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, και πρωτοβουλίες στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης. Στο κείμενο τονίζεται, μάλιστα, ότι αυτού του είδους οι δραστηριότητες είναι σκόπιμο να προχωρήσουν το ταχύτερο δυνατόν³⁷⁷.

Ενδεικτικό του αναβαθμιζόμενου ρόλου που έπαιζε το Φόρουμ της Άγκυρας στην τριμερή συνεργασία Τουρκίας – Ισραήλ – Παλαιστίνης, αλλά και των δραστηριοτήτων του ΤΕΡΑΥ – στο οποίο ανήκει η ευθύνη για τις τεχνικές αναλύσεις και το συντονισμό των εργασιών του TOBB, της Ομοσπονδίας Επιμελητηρίων της Παλαιστίνης και της Ένωσης Κατασκευαστών του Ισραήλ – είναι μία εξέλιξη που έλαβε χώρα τον Ιούνιο του 2007. Σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση του ΤΕΡΑΥ, η Ομάδα Εργασίας Ιδιωτικού Τομέα, που αποτελούνταν από Ισραηλινούς και Παλαιστίνιους

³⁷⁶“Ankara Forumu, Bu Kez Washington Toplandı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/284>)

³⁷⁷“Washington Declaration”, (http://www.tepav.org.tr/upload/files/haber/1282035658-3.Washington_Declaration.pdf)

επιχειρηματίες και είχε ιδρυθεί στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Τράπεζας, αυτοκαταργούνταν· αντ' αυτού, θα συνέχιζε τις δραστηριότητές της στο πλαίσιο του Φόρουμ της Άγκυρας³⁷⁸.

Η εξέλιξη αυτή παρουσιάζει, σε κάθε περίπτωση, ιδιαίτερο ενδιαφέρον: αποτελούσε μία επιτυχία της τουρκικής διπλωματίας, εφόσον ήταν μία πράξη αναγνώρισης της σημασίας που έχει το Φόρουμ της Άγκυρας. Παράλληλα, όμως, δεν πρέπει να λησμονείται ότι οι δραστηριότητες αυτές αφορούν τον ιδιωτικό τομέα· ως εκ τούτου, η ευελιξία που παρουσιάζουν οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης αλλά και η συμβολή τους στην επίσημη τουρκική διπλωματία είναι ακόμα πιο σημαντικές.

Το 6ο Φόρουμ της Άγκυρας

Το 6ο Φόρουμ της Άγκυρας πραγματοποιήθηκε στις 4 Σεπτεμβρίου 2007, στη Ανατολική Ιερουσαλήμ. Στη Συνδιάσκεψη έλαβαν μέρος περίπου 20 επιχειρηματίες από την Τουρκία, το Ισραήλ και την Παλαιστίνη. Στην τουρκική αντιπροσωπεία συμπεριλαμβάνονταν ο Πρόεδρος του ΤΕΡΑΥ, Hisarcıkliođlu· τα μέλη του ΔΣ του ΤΟΒΒ, Nejat Koçer και Mustafa Yardımcı· ο υπεύθυνος Συντονιστής για την Παλαιστίνη, Vehbi Dinçeliler· ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Güven Sak· ο Πρέσβης, Bozkuř Aran, Γενικός Διευθυντής του Γραφείου Μέσης Ανατολής του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών· και ο Πρέσβης της Τουρκίας στο Τελ Αβίβ, Namik Tan. Συμμετείχαν, εξάλλου, εκπρόσωποι της Ένωσης Κατασκευαστών του Ισραήλ, ενώ εκ μέρους της Παλαιστίνης συμμετείχαν Πρόεδροι εμπορικών επιμελητηρίων από τη Γάζα, τη Χεβρώνα, τα Βηθλέεμ και την Ιερουσαλήμ.

Στη Συνδιάσκεψη αποφασίσθηκε οι δραστηριότητες του Φόρουμ της Άγκυρας, παράλληλα με τη Γάζα, να επεκταθούν και στη Δυτική Όχθη· οι δραστηριότητες αυτές αφορούσαν την ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, την ενίσχυση της επαγγελματικής εκπαίδευσης, την αύξηση της ικανότητας των παλαιστινιακών επιμελητηρίων, και την αύξηση των δραστηριοτήτων που αφορούσαν στον τουρισμό. Αξίζει σε κάθε περίπτωση να σημειωθεί, πάντως, ότι στη Συνδιάσκεψη συμμετείχαν η ομάδα του Στρατηγού, Keith Dayton, Γενικού Συντονιστή Ασφαλείας των ΗΠΑ στην περιοχή, καθώς και παρατηρητές από την Παγκόσμια Τράπεζα, το Υπουργείο Εξωτερικών και το Υπουργείο Βιομηχανίας και Εμπορίου του Ισραήλ.

Μετά το τέλος της Συνδιάσκεψης, η τουρκική αντιπροσωπεία είχε διμερείς συναντήσεις με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας του Ισραήλ, Simon Peres, τον Πρόεδρο της **Αυτόνομης Παλαιστινιακής Αρχής**, Mahmut Abbas, τον παλαιστίνιο Πρωθυπουργό Salam Fayyad, καθώς και με τον εκπρόσωπο του Κουαρτέτου για τη Μέση Ανατολή, Tony Blair³⁷⁹.

Η κοινή Δήλωση του Φόρουμ παρέχει μερικές ακόμα πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες του. Μεταξύ αυτών, μπορούν να επισημανθούν τα εξής:

³⁷⁸“Dünya Bankası’ nın Yapamadığını Ankara Forumu Yaptı”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/305>)

³⁷⁹“Ankara Forumu Toplantısı, Dođu Kudüs’ te Yapıldı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/321>)

α) Όπως έχει ήδη αναφερθεί, συζητήθηκε η επέκταση των δραστηριοτήτων του Φόρουμ και στη Δυτική Όχθη. Αναλυτικότερα, προβλεπόταν η ανάπτυξη ενός βιομηχανικού σχεδίου, αντίστοιχου με εκείνο της βιομηχανικής ζώνης Erez· τα μέλη του Φόρουμ, μάλιστα, συμφώνησαν η επιλογή του τόπου, όπου θα αναπτυχθεί αυτό, να γίνει από την Παλαιστινιακή Αρχή, παρομοίως με τη διαδικασία που είχε ακολουθηθεί στην περίπτωση του Προγράμματος για τη Βιομηχανική Ζώνη του Erez.

β) Τα μέλη του Φόρουμ συμφώνησαν, ακόμα, ότι το Φόρουμ της Άγκυρας πρέπει να επεκτείνει την παρουσία και την ακτίνα δράσης του στην περιοχή, ως ο πιο λειτουργικός μόνιμος μηχανισμός διαλόγου στον ιδιωτικό τομέα. Υπ' αυτήν την έννοια, κρίθηκε σκόπιμο να ιδρυθεί ένα Γραφείο, που θα επανδρωθεί με μόνιμο προσωπικό· το προσωπικό αυτό θα συντονίζει τις προσπάθειες, τις δραστηριότητες και τα προγράμματα.

γ) Τα μέλη του Φόρουμ εξέφρασαν την ευαρέσκειά τους για το γεγονός ότι το TOBB – BİS ίδρυσε ένα γραφείο και διόρισε Συντονιστή στην περιοχή· συμφώνησαν, μάλιστα, ότι θα ήταν ωφέλιμο, το Φόρουμ της Άγκυρας και το Γραφείο του TOBB – BİS να είναι σε στενή συνεργασία και συντονισμό.

δ) Τα μέλη του Φόρουμ υπογράμμισαν την ανάγκη για συντονισμένες προσπάθειες στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, και εξέφρασαν την ευαρέσκειά τους για την ανάμειξη του Κουαρτέτου για τη Μέση Ανατολή, σε αυτές.³⁸⁰

Το 7ο Φόρουμ της Άγκυρας

Το 7ο Φόρουμ της Άγκυρας πραγματοποιήθηκε στις 13 Νοεμβρίου 2007, στην Άγκυρα. Σε αυτήν συμμετείχαν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας του Ισραήλ, Simon Peres, και ο Πρόεδρος της Αυτόνομης Παλαιστινιακής Αρχής, Mahmut Abbas, οι οποίοι πραγματοποίησαν ξεχωριστές επισκέψεις την ίδια περίοδο, στην Τουρκία³⁸¹.

Σύμφωνα, μάλιστα, με τα σχετικά δελτία Τύπου του TEPAV, το πρωινό της 13ης Νοεμβρίου πραγματοποιήθηκε μία προπαρασκευαστική Συνδιάσκεψη, στο κτίριο του TOBB· σε αυτήν συζητήθηκαν οι δραστηριότητες του Φόρουμ της Άγκυρας, και κυρίως με το Πρόγραμμα κατασκευής βιομηχανικής ζώνης στην περιοχή της Tarkumya, η οποία βρίσκεται στη Δυτική Όχθη. Το Φόρουμ συνεχίστηκε με τη Συνδιάσκεψη των Peres, Abbas και Gül, που πραγματοποιήθηκε στο Çankaya Köşkü· σε αυτήν συμμετείχε και ο Πρόεδρος του TOBB, Hisarciklioğlu. Η Συνδιάσκεψη ολοκληρώθηκε με την υπογραφή – από τους τρεις Προέδρους και το TOBB – μιας τριμερούς συνεργασίας και μιας δήλωσης πολιτικής υποστήριξης, υπέρ του Προγράμματος κατασκευής βιομηχανικής ζώνης στην Tarkumya.

³⁸⁰“Joint Declaration of the Sixth Meeting of the Ankara Forum. East Jerusalem, 4 September 2007” (http://www.tepav.org.tr/upload/files/haber/1282039784-7.Joint_Declaration_.pdf)

³⁸¹“Gül, Peres ve Abbas, TOBB’ un Girişimiyle Ankara’ da Bıraraya Geliyor” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/334>)

Μετά την ολοκλήρωση του Φόρουμ, οι τρεις Πρόεδροι· οι Υπουργοί Εξωτερικών του Ισραήλ, της Παλαιστίνης και της Τουρκίας· οι Υπουργοί Άμυνας, Εσωτερικών, Βιομηχανίας και Εμπορίου της Τουρκίας, εκπρόσωποι του ιδιωτικού τομέα και επιχειρηματίες από το Ισραήλ, την Παλαιστίνη και την Τουρκία, και πολυάριθμοι τούρκοι και ξένοι δημοσιογράφοι παρακάθησαν σε γεύμα που διοργάνωσε το ΤΕΡΑΥ.

Μετά το γεύμα, ακολούθησε συνέντευξη Τύπου, στην οποία μίλησαν ο Πρόεδρος του Φόρουμ της Άγκυρας, Hisarciklioğlu, και οι Αντιπρόεδροι Ahmed Hashem Al-Zughair και Shraga Brosh· σε αυτήν, έγινε λόγος για την ιστορία του Φόρουμ της Άγκυρας, καθώς και για τα βήματα που σχεδιάζονται να γίνουν την προσεχή περίοδο³⁸².

2) Άλλες επενδυτικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες

Την περίοδο 26 – 29 Μαΐου 2009, αντιπροσωπεία του ΤΕΡΑΥ επισκέφθηκε την Ιορδανία, ως εκπρόσωπος της Organize Sanayi Bölgeleri A.Ş. İzletici Şirketi του TOBB - BİS· η εταιρεία αυτή είχε ιδρυθεί, προκειμένου να ιδρύει και να διοικεί βιομηχανικές ζώνες στην Τουρκία και στο εξωτερικό. Η αντιπροσωπεία είχε επαφές με αξιωματούχους της Εταιρείας "Northern International and Industrial Company" (NIIC), η οποία έχει αποκτήσει τα δικαιώματα εκμετάλλευσης της βιομηχανικής ζώνης της Jenin, πόλης που βρίσκεται στη βόρεια πλευρά της Δυτικής Όχθης, στην Παλαιστίνη. Στις επαφές μεταξύ των δύο πλευρών συζητήθηκε το ενδεχόμενο στρατηγικής συνεργασίας και συμφωνήθηκαν οι βασικές γραμμές.

Παράλληλα, στις 27 Μαΐου 2009, υπό την αιγίδα του Dr. Hasan Abu Libdeh, από τη Γραμματεία του Υπουργικού Συμβουλίου της Παλαιστινιακής Διοίκησης, υπογράφηκε ένα κείμενο συμφωνίας. Στο κείμενο αναφερόταν ότι και οι δύο πλευρές αντιμετώπιζαν θερμά το ενδεχόμενο εκμετάλλευσης της βιομηχανικής ζώνης της Jenin· για να ξεκινήσει η νέα συνεργασία, ωστόσο, ήταν απαραίτητη η αξιολόγηση της εταιρείας NIIC από διεθνή οίκο αξιολόγησης. Στο κείμενο αναφέρεται, επίσης, ότι η γνωστοποίηση αυτής της έκθεσης αξιολόγησης αναμενόταν περίπου σε ένα μήνα³⁸³.

Ένα χρόνο αργότερα, στις 15 Ιουλίου 2010, ΤΕΡΑΥ και το TOBB διοργάνωσαν το "Φόρουμ Εργασίας Τουρκίας – Παλαιστίνης", στο Οικονομικό και Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο του TOBB. Σε αυτό συμμετείχε, μεταξύ άλλων, και ο Υπουργός Οικονομικών της Παλαιστίνης, Libdeh, συνοδευόμενος από αντιπροσωπεία περίπου 75 ατόμων.

³⁸²“ΤΕΡΑΥ, Üç Cumhurbaşkanlı Ağırladı“, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/335>). Ενδεικτική της διεθνούς σημασίας που είχε το Φόρουμ, είναι ότι σε αυτό συμμετείχε και ο Ulrich Zachau, Διευθυντής Τουρκίας της Παγκόσμιας Τράπεζας. Εξάλλου, υπό το καθεστώς παρατηρητή συμμετείχε και η Kristal Alley, Πολιτικός Σύμβουλος για την περιοχή Ασίας και Ευρασίας, που εκπροσωπούσε τα Εμπορικά Επιμελητήρια των ΗΠΑ· καθώς και ο Πρέσβης, Donald Bandler, Προϊστάμενος του Γραφείου της Ιερουσαλήμ, του Κουαρτέτου για τη Μέση Ανατολή. Ο Bandler εκπροσωπούσε τον απόντα Πρόεδρο του Κουαρτέτου, Tony Blair, ο οποίος την τελευταία στιγμή δήλωσε ότι δεν μπορούσε να συμμετάσχει.

³⁸³“Cenin Projesi Hız Kazandı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/485>)

Στην εναρκτήρια ομιλία που πραγματοποίησε στο Φόρουμ, ο Libdeh εξέφρασε τις ευχαριστίες του για το “αδελφό κράτος της Τουρκίας”, και για την υποστηρικτική της στάση υπέρ των δικαιωμάτων των Παλαιστινίων. Ο Libdeh ανέφερε, επίσης, ότι κατά τη διάρκεια των επαφών τους στην Τουρκία, Τούρκοι και Παλαιστίνιοι επιχειρηματίες πραγματοποίησαν μία στρογγυλή τράπεζα στην Κωνσταντινούπολη, και κατόπιν επισκέφθηκαν την πρότυπη βιομηχανική ζώνη στο Gebze.

Ο Libdeh επεσήμανε, επίσης, ότι ο όγκος εμπορικών συναλλαγών ανάμεσα στην Παλαιστίνη και την Τουρκία ήταν μόνο 29 εκατομμύρια δολάρια, και στον αριθμό αυτόν περιλαμβανόταν το εξωτερικό εμπόριο της Παλαιστίνης, το οποίο ανερχόταν μόλις σε 270.000 δολάρια· ωστόσο – σύμφωνα πάντοτε με τον Libdeh – ο όγκος εμπορικών συναλλαγών ανάμεσα στην Παλαιστίνη και την Τουρκία μπορούσε να ανέλθει μεταξύ 150 και 450 εκατομμυρίων δολαρίων. Ο Libdeh πρότεινε, εξάλλου, την ίδρυση κοινών εταιρειών ανάμεσα σε Τούρκους και Παλαιστίνιους επενδυτές, οι οποίες θα ενδυναμώσουν την επενδυτική δύναμη των δύο πλευρών· τόνισε, επίσης, ότι οι Παλαιστίνιοι ήθελαν πολύ να ιδρυθεί οργανωμένη βιομηχανική ζώνη στην πόλη Jenin, με τη δραστηριοποίηση του TOBB. Σημείωσε, μάλιστα, ότι θα προσφέρουν κάθε είδους υποστήριξη στους τούρκους επενδυτές.

Το μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του TOBB, Hüseyin Üzülmöz, ανέφερε ότι το Φεβρουάριο του 2010 υπογράφηκε μία Συμφωνία, που δίνει τη δυνατότητα ίδρυσης βιομηχανικής ζώνης στην Jenin· σε πρώτη φάση, αναμενόταν ότι το σχέδιο αυτό θα προσφέρει εργασία περίπου σε 5.000 Παλαιστίνιους. Παράλληλα, εξακολουθούσαν οι προσπάθειες του TOBB για ίδρυση βιομηχανικής ζώνης και στη Γάζα· εξάλλου, όταν βελτιώνονταν οι συνθήκες – υπογράμμισε ο Üzülmöz – αναμενόταν η ίδρυση βιομηχανικής ζώνης και στη Γάζα³⁸⁴.

Ο βαθμός επιρροής του TOBB στις οικονομικές και επιχειρηματικές σχέσεις ανάμεσα στο Ισραήλ και την Παλαιστίνη φαίνεται από ένα ακόμα, πολύ σημαντικό γεγονός: το Μάρτιο του 2013, το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο του Ισραήλ (ICC) και οι Εθνικές Επιτροπές της Παλαιστίνης ίδρυσαν το Κέντρο Διαιτησίας της Ιερουσαλήμ, με σκοπό την επίλυση των εμπορικών θεμάτων ανάμεσα στους εκπροσώπους του ισραηλινού και του παλαιστινιακού επιχειρηματικού κόσμου· ως συμπρόεδρος του Κέντρου – και μάλιστα, με κοινή απόφαση – επελέγη ο Πρόεδρος του TOBB, Rifat Hisarcıklıoğlu³⁸⁵. Η επιλογή αυτή αποδεικνύει ότι – παρά την πρόσφατη ένταση στα τουρκο – ισραηλινές σχέσεις εξ αφορμής του επεισοδίου του *MaviMarmara* – το TOBB εξακολουθεί να έχει ισχυρά ερείσματα στα παλαιστινιακά και ισραηλινά επιχειρηματικά πράγματα.

³⁸⁴“TEPAV Direktörü Sak: “TOBB-BİS Projesi Filistin’de Kapasite Geliştirilmesine İlişkin Bir Projedir” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1653>)

³⁸⁵“İsrail ve Filistinli firmalar Türk arabulucuda anlaştı”, *Milliyet*, 18/3/2013, (<http://ekonomi.milliyet.com.tr/israil-ve-filistinli-firmalar-turk-arabulucuda-anlasti/ekonomi/ekonomidetay/18.03.2013/1681668/default.htm>); βλ. επίσης, “İsrail-Filistin krizini çözecek!”, *Vatan*, 18/3/2013, (<http://haber.gazetevatan.com/israilfilistin-krizini-cozecek/522745/2/ekonomi>)

Β) Επισκέψεις ανώτατων ισραηλινών και παλαιστινίων αξιωματούχων, ακαδημαϊκών και δημοσιογράφων στα γραφεία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης

Τον Αύγουστο του 2005, αντιπροσωπεία από το ερευνητικό Ινστιτούτο “Harry S. Truman” – που υπάγεται στο Εβραϊκό Πανεπιστήμιο της Ιερουσαλήμ – επισκέφθηκε το ΤΕΡΑΥ. Η ισραηλινή αντιπροσωπεία αποτελούνταν από τον Πρόεδρο του Ινστιτούτου, Eyal Ben – Ari, και την Dr. Anat Lapidot Firilla· αξίζει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι η επίσκεψη αυτή πραγματοποιήθηκε με την υποστήριξη του Κέντρου Στρατηγικών Μελετών, του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών (SAM). Οι Ben – Ari και Firilla συμμετείχαν σε διάσκεψη με στελέχη του ΤΕΡΑΥ, κατά την οποία συζητήθηκαν οι προοπτικές συνεργασίας μεταξύ των δύο ιδρυμάτων³⁸⁶.

Το Μάρτιο του 2006, στο πλαίσιο επίσημης επίσκεψής του στην Τουρκία, ο Πρόεδρος της Αυτόνομης Παλαιστινιακής Αρχής, Mahmut Abbas, επισκέφθηκε τα γραφεία του ΤΕΡΑΥ. Ο Abbas είχε συνάντηση με τον Πρόεδρο του ΤΕΡΑΥ, Hisarciklioğlu, καθώς και με τούρκους επιχειρηματίες· κατόπιν, συμμετείχε σε διάσκεψη, που πραγματοποιήθηκε στο ΤΕΡΑΥ. Στην ομιλία που εκφώνησε στη διάσκεψη, ο Abbas τόνισε τη σημασία της Τουρκίας για τη Μέση Ανατολή, επισημαίνοντας, παράλληλα, ότι λόγω της ιστορίας και των δεσμών της με την περιοχή, η Τουρκία θα μπορούσε να παίξει ενεργό ρόλο στις ειρηνευτικές προσπάθειες· δεν παρέλειψε, εξάλλου, να αναφερθεί και στο έργο του Φόρουμ της Άγκυρας³⁸⁷.

Το Σεπτέμβριο του 2006, εξάλλου, το ΤΕΡΑΥ επισκέφθηκε ο Dr. Nabil Shaath, τέως Υπουργός Εξωτερικών της Παλαιστινιακής Εθνικής Αρχής, και βουλευτής του παλαιστινιακού Κοινοβουλίου. Ο Shaath συμμετείχε σε διάσκεψη, με τίτλο “Οι προσδοκίες από την Ειρηνευτική Διαδικασία στην

³⁸⁶“Truman Enstitüsü ile TEPAV-EPRI, Geleceğe İlişkin İşbirliği Olasılıklarını Ele Aldı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/94>). Στις σημειώσεις της συνάντησης, που παρατίθενται σε ξεχωριστό αρχείο pdf, δίνεται μία ενδιαφέρουσα πληροφορία: μεταξύ των προτάσεων για συνεργασία που συζητήθηκαν, τέθηκε το ενδεχόμενο δημιουργίας μιας Ομάδας Εργασίας Οικονομικών Σχέσεων Ισραήλ – Παλαιστίνης. Όπως αναφέρεται, ένα τέτοιο Πρόγραμμα διαθέτει το SAM, το οποίο, μάλιστα, είναι διμερές: υπάρχει ένα στην Άγκυρα και ένα στην Ιερουσαλήμ. “Truman Enstitüsü ve TEPAV EPRI arasında geleceğe ilişkin işbirliği olasılıkları Toplantı Notları İngilizce” (http://www.tepav.org.tr/upload/files/haber/1255423997r3396.Truman_Enstitusu_ve_TEPAV_EPRI_arasinda_gelecege_iliskin_isbirligi_olasiliklari_Toplantı_Notları_İngilizce.pdf)

³⁸⁷Αξίζει να αναφερθεί ότι, μετά τις ομιλίες της παλαιστινιακής αντιπροσωπείας, μίλησαν ο Πρόεδρος της Ένωσης Εργολάβων Τουρκίας, Erdal Eren· ο από την κατασκευαστική εταιρεία “Yılmazlar İnşaat” και ο Şükrü Koçoğlu, Πρόεδρος της κατασκευαστικής εταιρείας “İnteş”. Η παρουσία των τριών αυτών επιχειρηματιών είναι ενδεικτική του προσανατολισμού που είχε η συγκεκριμένη διάσκεψη. Γι’ αυτά, βλ. “Filistin Ulusal Yönetim Başkanı Mahmut Abbas, Barış İçin Sanayi Girişimi Toplantısına Katıldı” (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/150>).

Παλαιστίνη”· σε αυτήν συζητήθηκαν η κατάσταση της ειρηνευτικής διαδικασίας μεταξύ Ισραήλ – Παλαιστίνης αυτήν τη στιγμή, και οι προβλέψεις για το μέλλον, σχετικά με αυτήν τη διαδικασία³⁸⁸.

Εκτός των ακαδημαϊκών και των πολιτικών αξιωματούχων, το ΤΕΡΑΥ έχει δεχθεί και επισκέψεις, τόσο παλαιστινίων, όσο και ισραηλινών δημοσιογράφων. Αντιπροσωπεία 11 παλαιστινίων δημοσιογράφων βρέθηκαν στην Τουρκία, την περίοδο 19 – 25 Φεβρουαρίου 2012, κατόπιν πρόσκλησης της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Ενημέρωσης του Γραφείου του Πρωθυπουργού. Η αντιπροσωπεία επισκέφθηκε το ΤΕΡΑΥ στις 22 Φεβρουαρίου, συνοδευόμενη από τον Πρόσβη της Παλαιστίνης στην Άγκυρα, Nabil Maarouf.

Την αντιπροσωπεία υποδέχθηκε ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Sak, ο οποίος τους μίλησε για την τουρκική οικονομία· έκανε, επίσης, λόγο για πολιτικά και διπλωματικά θέματα της Τουρκίας. Ο Sak δεν παρέλειψε να αναφερθεί στο Φόρουμ της Άγκυρας, καθώς και στην επικείμενη κατασκευή της βιομηχανικής ζώνης στην Jenin³⁸⁹.

Αντίστοιχα, τον Οκτώβριο του 2012 αντιπροσωπεία ισραηλινών δημοσιογράφων επισκέφθηκε διάφορα ιδρύματα, στο πλαίσιο προγράμματος που διοργάνωσαν το Global Political Trends Center (GPOΤ) και το Ίδρυμα Friedrich – Ebert – Stiftung (FES)· η αντιπροσωπεία επισκέφθηκε το ΤΕΡΑΥ, στις 16 Οκτωβρίου. Στο ΤΕΡΑΥ η ισραηλινή αντιπροσωπεία ενημερώθηκε για το “Πρόγραμμα της Συνδιάσκεψης Πολιτών για τη Συνταγματική Πλατφόρμα”, από τον ερευνητή του Ινστιτούτου Νομικών Μελετών του ΤΕΡΑΥ, Mehmet Ratip. Στην ισραηλινή αντιπροσωπεία συμμετείχαν δημοσιογράφοι από τις εφημερίδες Haaretz και Yedi’ot Ahronot, από τα κανάλια Arutz 2 και 10, και από το ραδιοφωνικό σταθμό al – Shams³⁹⁰.

³⁸⁸“Türkiye, Bölgede Çok Etkin Olabilir”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/189>)

³⁸⁹“Filistinli Gazeteciler, TEPAV Direktörü Sak İle Buluştu”
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2706>)

³⁹⁰Όπως σημειώνεται στο συγκεκριμένο δελτίο του ΤΕΡΑΥ, πλαίσιο του προγράμματος του Global Political Trends Center (GPOΤ) με το Ίδρυμα Friedrich-Ebert-Stiftung (FES), εξετάζεται σε ποιο βαθμό τα ΜΜΕ επηρέασαν τις σχέσεις Τουρκίας – Ισραήλ, στη μεταβαλλόμενη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Γι’ αυτά, βλ. “İsraili Gazetecilere Anayasa Platformu Toplantıları Anlatıldı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3201>).

XIV. ΤΟΥΡΚΟΦΩΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης που αφορούν στον τουρκόφωνο κόσμο, μπορούν να κατανεμηθούν στις ακόλουθες ενότητες:

- A) Τα “Παγκόσμια Τουρκικά Φόρουμ” του TASAM
- B) Άλλες δραστηριότητες για τον τουρκόφωνο κόσμο

A. Τα “Παγκόσμια Τουρκικά Φόρουμ” του TASAM

Το 1^ο Παγκόσμιο Τουρκικό Φόρουμ

Οι συμμετέχοντες

Το Πρώτο Παγκόσμιο Τουρκικό Φόρουμ, με τίτλο, “Τουρκικό Συμβούλιο, Τουρκική Διασπορά, Κοινωνική και Οικονομική Συνεργασία”, πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, την περίοδο 20 – 22 Οκτωβρίου 2010. Μία απλή επισκόπηση των στοιχείων που δίνονται στα σχετικά δελτία της TASAM, αποδεικνύουν το μέγεθος και τη σημασία του εγχειρήματος αυτού. Το σύνολο των συμμετεχόντων στο Φόρουμ ανέρχεται σε 284 άτομα· οι χώρες προέλευσης των συμμετεχόντων επίσης παρουσιάζουν ενδιαφέρον. Εκτός από την Τουρκία, στο Φόρουμ συμμετείχαν άτομα από το Καζακστάν, το Αζερμπαϊτζάν, το Κιργιστάν, το Ουζμπεκιστάν, την Αυτόνομη Δημοκρατία της Κριμαίας (Ουκρανία), το Τουρκεστάν, το Τουρκμενιστάν, το Ιράκ, την Εσθονία, τη Μεγάλη Βρετανία, τη Γερμανία, την Ολλανδία, τη Δημοκρατία της Γκαγκαουζίας (Μολδαβία), τη Βουλγαρία, το Κόσοβο, την ΠΓΔΜ, το Μαυροβούνιο, τις ΗΠΑ, την Αυστραλία και την Ινδία.

Η επαγγελματική ιδιότητα των συμμετεχόντων είναι ενδεικτική του ευρέος φάσματος, στο οποίο φιλοδοξεί να κινηθεί το Φόρουμ – αλλά και της ιδιαίτερης πολιτικής και ιδεολογικής πολιτικής επιρροής που δύναται να ασκήσει. Στην μεγάλη πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες στο Φόρουμ είναι ακαδημαϊκοί, υψηλόβαθμοι πολιτικοί, αλλά και κρατικοί αξιωματούχοι· σε αυτούς πρέπει να προστεθούν εξάλλου και εκπρόσωποι κομματικών μορφωμάτων σε ευρωπαϊκές χώρες, με σαφή τουρκικό χαρακτήρα. Εντοπίζονται, επίσης, εκπρόσωποι συλλόγων και ιδρυμάτων με τουρκικό χαρακτήρα – τόσο εντός, όσο και εκτός Τουρκίας – στελέχη δεξαμενών σκέψης, εκπρόσωποι ΜΜΕ, μέλη ξένων προξενικών αρχών στην Τουρκία, όπως και εκπρόσωποι του επιχειρηματικού κόσμου.

Με βάση τα προαναφερθέντα στοιχεία, μπορούν ήδη να γίνουν κάποιες αρχικές διαπιστώσεις. Το Παγκόσμιο Τουρκικό Φόρουμ πρέπει να θεωρηθεί ότι συνιστά μία συντονιστική ομπρέλα, υπό την οποία υπάγονται πολλοί και ετερόκλητοι μηχανισμοί, με κοινό σκοπό την προώθηση της διπλωματίας ήπιας ισχύος της Τουρκίας. Το γεγονός ότι το Φόρουμ έχει συνέλθει επισήμως μόνο 2 φορές – το 2010 και το 2013, όπως θα δούμε παρακάτω – δεν σημαίνει ότι οι δομές του είναι εκτός λειτουργίας τον υπόλοιπο καιρό. Η σύγκλιση των δύο μεγάλων αυτών Φόρουμ έχει πιθανότατα σε μεγάλο βαθμό συμβολικό χαρακτήρα: επιδεικνύει το πλήθος των φορέων που υπηρετούν τα ιδεώδη

και τους στόχους του τουρκόφωνου κόσμου, καθώς και την πρόθεσή τους να λειτουργήσουν υπό την καθοδήγηση του TASAM.

Με άλλα λόγια, τα δύο Φόρουμ δεν είναι απλώς το αποτέλεσμα μιας σειράς επιμέρους ενεργειών, αλλά και ενός πλέγματος μόνιμων μηχανισμών, που δραστηριοποιούνται εντός του τουρκόφωνου κόσμου, και υπάγονται στο TASAM. Ο ισχυρισμός αυτός ενισχύεται τόσο από την ποικιλία των εκπροσωπούμενων φορέων, όσο και από τις περιοχές στις οποίες δραστηριοποιούνται κάποιοι από αυτούς τους φορείς. Η συμμετοχή στο Φόρουμ αξιωματούχων, όπως ο Dr Kamilzham Kalandanov, Υπουργός Επενδύσεων της Δημοκρατίας της Καλμίκια, ή ενός μέλους της αντιπροσωπείας της Δημοκρατίας του Ταταριστάν στην Τουρκία, αποδεικνύει το αυξημένο τουρκικό ενδιαφέρον για τις τουρκομανικές μειονοτικές ομάδες. Αυτό αποδεικνύει εξάλλου, ότι το TASAM διαθέτει ένα πολύ μεγάλο δίκτυο επαφών όχι μόνο σε γειτονικές με την Τουρκία χώρες, αλλά ακόμα και σε αυτόνομες ή ομόσπονδες δημοκρατίες, όπου υφίστανται τουρκόφωνοι πληθυσμοί. Για την συγκρότηση ενός τέτοιου δικτύου απαιτείται, σε κάθε περίπτωση, ισχυρή πολιτική και οικονομική υποστήριξη εκ μέρους των επισήμων τουρκικών αρχών.

Μερικές ακόμη παρατηρήσεις αφορούν στους στόχους και την ιδιότητα των εμπλεκόμενων φορέων. Η ισχυρή παρουσία πολιτικών και κρατικών αξιωματούχων – αλλά και η συμμετοχή ακαδημαϊκών που εξειδικεύονται σε θέματα διπλωματίας και διεθνών σχέσεων – υποδεικνύει μία πιο “επιχειρησιακή” αντιμετώπιση εκ μέρους του TASAM· σε αυτήν συμβάλλει, εξάλλου, και η παρουσία εκπροσώπων από τον επιχειρησιακό τομέα και τα ΜΜΕ. Σκοπός των Φόρουμ δεν είναι μόνο η προβολή των ιδεωδών του τουρκικού κόσμου σε θεωρητικό επίπεδο, αλλά κυρίως η προώθηση της πολιτικής διπλωματικής και οικονομικής συνεργασίας ανάμεσα στους εμπλεκόμενους φορείς· όπως είναι εύλογο, η Τουρκία έχει πρωτεύοντα ρόλο σε αυτήν την επιχειρούμενη διακρατική συνεργασία.

Στο πλαίσιο αυτό, επιτρέπεται ακόμα και η συμμετοχή φορέων με σαφή εθνικιστικό χαρακτήρα – όπως είναι οι “Τουρκικές εστίες” (Türk Ocakları). Αυτό σημαίνει, ότι ακόμα και ο πολιτικός προσανατολισμός του Φόρουμ είναι κάπως ασαφής. Μαζί με πολιτικά πρόσωπα από τον μετριοπαθή πολιτικό χώρο παρεισφρύνουν και εθνικιστικά στοιχεία – προφανώς επειδή η οργάνωσή τους σε τοπικό επίπεδο είναι σε τέτοιο βαθμό άρτια, ώστε να μπορεί να συνδράμει αποτελεσματικά τον κοινό σκοπό.

Η συμμετοχή των υπολοίπων – εκτός της Τουρκίας – χωρών στα Φόρουμ παρουσιάζει ανομοιογένειες, ως προς το πλήθος των συμμετεχόντων και την ιδιαίτερη πολιτική και διπλωματική τους βαρύτητα. Μεταξύ των χωρών που έχουν ισχυρή – πληθυσμιακή και θεσμική – παρουσία στο Φόρουμ, είναι το Καζακστάν, το Αζερμπαϊτζάν και το Κιργιστάν. Οι δύο πρώτες χώρες, μάλιστα, εκτός των ακαδημαϊκών και πολιτικών προσωπικοτήτων, συμμετέχουν με αρκετούς εκπροσώπους εθνικών τους συλλόγων σε ευρωπαϊκές χώρες. Αναλυτικότερα, το Καζακστάν συμμετείχε με εκπροσώπους καζακστανικών συνδέσμων από τη Γερμανία, τη Μεγάλη Βρετανία, την Ολλανδία, τη Δανία, την Αυστρία, τη Γαλλία, τη Νορβηγία, τη Σουηδία, καθώς και με τον Talgat Mamasev, Αντιπρόεδρο των Καζακστανικών Συλλόγων του Κόσμου. Αντιστοίχως, στο Φόρουμ συμμετείχαν εκπρόσωποι αζερικών συλλόγων από το Βέλγιο, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, το Ουζμπεκιστάν, τη

Γεωργία, τη Γερμανία και από το Συμβούλιο των Αζέρων του BENELUX. Η παρουσία εκπροσώπων των συλλόγων αυτών στο Φόρουμ αποδεικνύει το βαθμό επιρροής που ασκεί η Τουρκία στο Αζερμπαϊτζάν και το Καζακστάν. Το Κιργιστάν επίσης συμμετείχε με εκπροσώπους από τον ακαδημαϊκό και πολιτικό χώρο, αλλά και με εκπροσώπους της κιργιζικής διασποράς στη Ρωσία και την Τουρκία.

Η συμμετοχή του Ουζμπεκιστάν, του Τουρκεστάν και του Τουρκμενιστάν είναι κάπως πιο περιορισμένη, σε σχέση με τα μεγέθη που εξετάστηκαν αμέσως παραπάνω· αυτό δεν σημαίνει, ωστόσο, ότι δεν είναι σημαντική. Παράλληλα, οι εκπρόσωποι της Αυτόνομης Δημοκρατίας της Κριμαίας είναι μεν λίγοι σε αριθμό αλλά οι θεσμικοί παράγοντες που εκπροσωπούν είναι πολύ σημαντικοί.

Η περίπτωση του Ιράκ παρουσιάζει ενδιαφέρον· το Ιράκ εκπροσωπείται αποκλειστικά από τον Mehmet Tütüncü, Πρόεδρο του “Συνδέσμου Πολιτισμού και Αλληλεγγύης Τούρκων του Ιράκ”. Η ύπαρξη ενός τέτοιου συνδέσμου, και κυρίως η παρουσία του στο Φόρουμ, δεν είναι μεμονωμένο φαινόμενο· τουναντίον, αντίστοιχοι τουρκικοί σύνδεσμοι εντοπίζονται και σε άλλες περιοχές όπου υφίσταται τουρκική πληθυσμιακή παρουσία, και αφετέρου έντονο τουρκικό πολιτικό και διπλωματικό ενδιαφέρον γι’ αυτές. Τέτοιου είδους σύνδεσμοι / σύλλογοι πρέπει να θεωρηθούν, μεταξύ άλλων, ως αγωγοί για την ανάπτυξη της τουρκικής διπλωματίας ήπιας ισχύος: αφενός εξασφαλίζουν επαρκές έρεισμα για την διπλωματική ανάμειξη της Άγκυρας στις τοπικές υποθέσεις και αφετέρου δεν πρέπει να λησμονείται ο ρόλος τους ως συλλογών πληροφοριών τοπικού ή περιφερειακού ενδιαφέροντος.

Η συμμετοχή εκπροσώπων από τη Ρωσική Ομοσπονδία είναι επίσης, ένα θέμα που χρήζει περαιτέρω εξέτασης. Στη μεγάλη πλειοψηφία των περιπτώσεων, πρόκειται για πολιτικούς και κρατικούς αξιωματούχους από ομόσπονδα ρωσικά κρατίδια που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την Τουρκία λόγω της παρουσίας τουρκογενών πληθυσμών· τέτοια κρατίδια είναι το Μπασκουριστάν και το Ταταριστάν μεταξύ άλλων. Το στοχευμένο ενδιαφέρον της Άγκυρας για τις περιοχές αυτές έχει καταδειχθεί σε παλαιότερη μελέτη του γράφοντος, με αντικείμενο την αναπτυξιακή διπλωματία της Τουρκίας³⁹¹.

Η εκπροσώπηση των ευρωπαϊκών χωρών στο Φόρουμ – όπως έχει ήδη αναφερθεί – ακολουθεί με τη σειρά της τις συσσωματώσεις τουρκικών και τουρκογενών πληθυσμών στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Από τη Γερμανία και την Ολλανδία – χώρες, δηλαδή, με σημαντική παρουσία τουρκικών μειονοτήτων – συμμετέχουν άτομα από τον πολιτικό και ακαδημαϊκό χώρο· από το Βέλγιο, την Αυστρία, τη Ρουμανία και το Κόσσοβο επίσης παρατηρείται προσέλευση προσώπων από το χώρο της πολιτικής, ενώ από τη Γαλλία, τη Μεγάλη Βρετανία και την Εσθονία υπάρχουν μόνο ακαδημαϊκοί.

³⁹¹Παντελής Τουλουμάκος, *Ανικνεύοντας την Τουρκική εξωτερική πολιτική*

Στο πλαίσιο αυτό, είναι ενδιαφέρουσα η παρουσία στο Φόρουμ εκπροσώπων από ευρωπαϊκά “τουρκικά κόμματα”: ο Dr Veyis Güngör, για παράδειγμα, ήταν Πρόεδρος της Ένωσης Τούρκων Ευρωπαίων Δημοκρατών της Ολλανδίας, ενώ ο Ezref Yağcıoğlu, ήταν Πρόεδρος της Ένωσης Τούρκων Ευρωπαίων Δημοκρατών, στο Βέλγιο. Η Ρουμανία και το Κόσοβο παρουσιάζουν ακόμα πιο αυξημένο ενδιαφέρον αφού εκπροσωπούνται από δύο πολιτικούς αξιωματούχους. Από τη Ρουμανία, ο Negiat Ali ήταν μέλος της Δημοκρατικής Ένωσης Τουρκο – Ισλαμιστών Τατάρων της Ρουμανίας (UDTMR) και Υφυπουργός της ρουμανικής κυβέρνησης, ενώ ο Ervin İbrahim εκπροσωπούσε τη Δημοκρατική Τουρκική Ένωση της Ρουμανίας. Το Κόσοβο εκπροσωπείτο από τον Πρόεδρο του Τουρκικού Δημοκρατικού Κόμματος Κοσόβου, Mahir Yağcılar – ο οποίος ήταν και “υπουργός” της “κυβέρνησης” του Κοσόβου – και τον Fikrim Damha, στέλεχος του ίδιου κόμματος.

Η παρουσία υψηλόβαθμων στελεχών ξένων κυβερνήσεων στο Παγκόσμιο Τουρκικό Φόρουμ είναι ούτως ή άλλως ένα σημαντικό γεγονός· ωστόσο, η παρουσία στελεχών από ευρωπαϊκά “τουρκικά κόμματα”, επίσης πρέπει να θεωρηθεί πολύ σημαντική. Πρόκειται για κόμματα με δεδηλωμένο τουρκικό χαρακτήρα – όχι απλώς στελέχη ευρωπαϊκών κομμάτων, που έχουν τουρκική καταγωγή – και με ορισμένη επιρροή, τόσο στις τουρκόφωνες κοινότητες, όσο και στην πολιτική σκηνή της εκάστοτε χώρας.

Σε κάποιες άλλες περιπτώσεις, όπως αυτές της Ελβετίας, της Βουλγαρίας ή της Αυτόνομης Δημοκρατίας της Γκαγκαουζίας (Μολδαβία), η εκπροσώπηση γίνεται κυρίως από συλλόγους του τουρκικού κόσμου. Ξεχωριστή είναι η περίπτωση της ΠΓΔΜ, που εκπροσωπείται από τον Bayramali Luşi, αξιωματούχο του Γραφείου του Πρωθυπουργού, και τον Habil Mustafa, εκπρόσωπο της Ένωσης αποφοίτων Τουρκικών Πανεπιστημίων της ΠΓΔΜ. Την Ουγγαρία εκπροσωπούσε εξάλλου ο Osman Şahbaz, Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου Τουρκο – Ούγγρων Επιχειρηματιών της Ουγγαρίας.

Εκπροσώπηση του Τουρκικού Κόσμου υπήρχε και από περιοχές εκτός της Ευρώπης· στο πλαίσιο αυτό σημαντική είναι η εκπροσώπηση των ΗΠΑ στο Φόρουμ στην οποία συμμετείχαν: ο Dr Ata Erim, Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Τουρκικών Συλλόγων των ΗΠΑ, ο Günay Evinc, Πρόεδρος της Συνέλευσης Τουρκο – Αμερικανικών Συνδέσμων των ΗΠΑ, ο Abdullah Akyüz, εκπρόσωπος της TUSIAD και ο Cemil Özyust, Αρχισυντάκτης του “Turk of Amerika”.

Η Αυστραλία έχει σχετικά μικρή εκπροσώπηση στο Φόρουμ. Εκτός από τον Birol Kiliç, Πρόεδρο της Επιτροπής Τουρκικού Πολιτισμού της Αυστραλίας, συμμετείχαν επίσης ο Dr Tuba Boz, ερευνητής, και ο M. Tenvirik Kerimoğlu, Διευθυντής των Σχολών Γλώσσας “Austürk”. Από την Ινδία συμμετείχε, τέλος, ο Alp Zenginsoy, εκπρόσωπος του Παγκοσμίου Συμβουλίου Επιχειρηματικότητας.

Οι θεματικές ενότητες του Φόρουμ

Οι περισσότερες θεματικές ενότητες του Φόρουμ είχαν πιο αφηρημένη και ευρεία διατύπωση, εστιάζοντας κατά κύριο λόγο στην ανάδειξη των διαφόρων ζητημάτων που απασχολούν τον τουρκικό κόσμο. Με τον τρόπο αυτόν, εξάλλου, καθίστατο δυνατόν για τους εκπροσώπους τώσων ποικίλων και ετερόκλητων φορέων, να συνυπάρξουν στο πλαίσιο ενός κοινού Συνεδρίου.

Υπάρχουν, ωστόσο, δύο στοιχεία, στα οποία πρέπει να δοθεί περαιτέρω σημασία. Το πρώτο από αυτά είναι η έμφαση των διοργανωτών του Φόρουμ στο ρόλο των ΜΚΟ: επί συνόλου 11 συνεδριών, οι 3 αφιερώθηκαν στις ΜΚΟ. Δύο συνεδρίες είχαν τον τίτλο “οι ΜΚΟ στον Τουρκικό Κόσμο και ζητήματα αναφορικά με την Ανάπτυξη της Κοινωνίας Πολιτών”, ενώ μία Τρίτη είχε τον τίτλο “Η Συνεργασία και ο Ρόλος των ΜΚΟ στα πεδία της Εκπαίδευσης, της Επιστήμης και του Πολιτισμού”. Η προσπάθεια ανάδειξης και ενίσχυσης των ΜΚΟ μόνο τυχαία δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί. Στην πραγματικότητα, μπορούμε να εικάσουμε με σχετική βεβαιότητα ότι ένα μέρος των δραστηριοτήτων της αναπτυξιακής διπλωματίας διεξάγεται σε αυτό το επίπεδο. Η ευελιξία που διαθέτουν οι ΜΚΟ καθώς και η δυνατότητά τους να απευθύνονται σε μεγάλα πληθυσμιακά στρώματα, τις καθιστά ένα σημαντικό εργαλείο για τους διπλωματικούς χειρισμούς της Άγκυρας. Εν προκειμένω, οι ΜΚΟ είναι ενδεχομένως ένα από τα καλύτερα μέσα για απευθείας πρόσβαση της τουρκικής διπλωματίας στους τουρκικούς και τουρκογενείς πληθυσμούς απανταχού του κόσμου.

Το δεύτερο ενδιαφέρον στοιχείο είναι η πραγματοποίηση συνεδρίας με τίτλο “Η Δήθεν Γενοκτονία, Τουρκική Διασπορά και Συνεργασία”. Με το χαρακτηρισμό “Δήθεν Γενοκτονία” νοούνται προφανώς τα γεγονότα του 1915 – ο σφαγιασμός εκατοντάδων χιλιάδων Αρμενίων από οθωμανικές στρατιωτικές δυνάμεις. Η συζήτηση ενός τέτοιου θέματος σε Φόρουμ για το Τουρκικό Κόσμο είναι μάλλον δύσκολο να θεωρηθεί ότι έγινε με αποκλειστικό σκοπό την εξακρίβωση της ιστορικής αλήθειας. Εξάλλου, και ο τίτλος της συνεδρίας – που κάνει λόγο για “Συνεργασία” ανάμεσα στην τουρκική διασπορά – προσανατολίζει προς μία πιο πολιτική προσέγγιση του θέματος. Το Αρμενικό ζήτημα αποτελεί έτσι κι αλλιώς ένα βασικό πρόβλημα της Τουρκίας. Σκοπός της εν λόγω συνεδρίας, λοιπόν, θα πρέπει μάλλον να ήταν η συσπείρωση των φορέων, που θα μπορούσαν να ασκήσουν επιρροή υπέρ των τουρκικών συμφερόντων³⁹².

Το 2^ο Παγκόσμιο Τουρκικό Φόρουμ

Το 2^ο Παγκόσμιο Τουρκικό Φόρουμ, με τίτλο: “Η Τουρκική Διασπορά και το Όραμα του 2023 για τον Τουρκικό Κόσμο”, διεξήχθη και πάλι στην Κωνσταντινούπολη, στο διάστημα 3 – 5 Απριλίου 2013. Το σύνολο των συμμετεχόντων έφθασε τα 299 άτομα, παρουσιάζοντας μικρή αύξηση σε σχέση με τον αντίστοιχο αριθμό του προηγούμενου Φόρουμ (284)· ωστόσο, παρατηρούνται κάποιες ποιοτικές αυξομειώσεις στην ιδιότητα των συμμετεχόντων και τις χώρες προέλευσης.

Συγκριτικά με το 1^ο Φόρουμ, η παρουσία των τούρκων συμμετεχόντων είναι σαφώς αυξημένη: ενώ στο 1^ο Φόρουμ ανέρχονταν σε 129 άτομα, ο αριθμός αυτός αυξήθηκε στους 191, στο 2^ο Φόρουμ· αυτό σημαίνει ότι περισσότεροι από τους μισούς προέρχονταν από την Τουρκία. Ο αριθμός των προσώπων από τον ακαδημαϊκό και πολιτικό χώρο παρουσιάζει μικρή αύξηση· αντιθέτως, σημαντική είναι η αύξηση του αριθμού των τούρκων κρατικών αξιωματούχων. Παράλληλα, στο 2^ο Φόρουμ είναι σαφώς πιο έντονη η παρουσία του τουρκικού επιχειρηματικού κόσμου.

³⁹²“1. Dünya Türk Forumu”, http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/2/1_dunya_turk_forumu

Ένα ενδιαφέρον στοιχείο είναι η συμμετοχή – για πρώτη φορά – της Ένωσης Δήμων Τουρκικού Κόσμου (Türk Dönyası Belediyeler Birliği – ΕΔΤΚ στο εξής). Η ΕΔΤΚ είναι μία οργάνωση με σημαντική παρουσία και δράση στον τουρκόφωνο κόσμο, στον τομέα της αναπτυξιακής διπλωματίας³⁹³. Η συμπερίληψη στελεχών της μεταξύ των συμμετεχόντων, πυκνώνει το δίκτυο επαφών και συνεργασίας μεταξύ των τουρκικών φορέων, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στις τουρκόφωνες περιοχές.

Αντίθετα με τον αριθμό των συμμετεχόντων από την Τουρκία, στις περιπτώσεις των άλλων κρατών παρατηρείται μείωση· υπάρχουν, εξάλλου, και χώρες που ενώ συμμετείχαν στο πρώτο Φόρουμ, δεν έλαβαν μέρος στο δεύτερο. Οι εκπροσωπήσεις του Αζερμπαϊτζάν, του Κιργιστάν, της Ρωσίας, του Βελγίου και της Γερμανίας παρουσιάζουν σαφή αριθμητική μείωση. Αξίζει να σημειωθεί, εξάλλου, ότι, σε αντίθεση με το 1^ο Φόρουμ, όπου συμμετείχαν υψηλόβαθμα στελέχη τουρκο – αμερικανικών συνδέσμων και εκπρόσωποι του επιχειρηματικού και δημοσιογραφικού κόσμου, στο 2^ο Φόρουμ από τις ΗΠΑ συμμετείχε μόνο ο VamikVolkan.

Μικρά μείωση παρουσίασε η εκπροσώπηση της Ολλανδίας, ενώ στα ίδια επίπεδα κινήθηκαν οι εκπροσωπήσεις του Καζακστάν, του Ουζμπεκιστάν, της Αυτόνομης Δημοκρατίας της Κριμαίας, του Τουρκεστάν, του Τουρκμενιστάν, της κατεχόμενης Κύπρου, της Δανίας και της Ελβετίας. Μείωση σημειώθηκε και στις περιπτώσεις της ΠΓΔΜ και του Κοσόβου· την ΠΓΔΜ εκπροσώπησε αποκλειστικά ο Πρέσβης, Halil Mustafai, ενώ το Κόσοβο ο Mahir Yağcılar, που συμμετείχε και στο πρώτο Φόρουμ. Μικρή αύξηση σημειώθηκε στην εκπροσώπηση του Ιράκ, ενώ η Λευκορωσία εκπροσωπήθηκε από δύο αξιωματούχους του Προξενείου της, στην Κωνσταντινούπολη. Εντύπωση προκαλεί, ωστόσο, ότι χώρες όπως η Αυτόνομη Δημοκρατία της Γκαγκαουζίας και η Ρουμανία, που στο 1^ο Φόρουμ είχαν εκπροσωπηθεί με τουρκομανικούς συλλόγους, στο 2^ο Φόρουμ δεν συμμετείχαν καθόλου. Επίσης δεν εκπροσωπήθηκαν στο 2^ο Φόρουμ η Εσθονία, η Λιθουανία, η Μεγάλη Βρετανία, η Ουγγαρία, η Τσεχία, η Βουλγαρία, το Μαυροβούνιο, η Αυστραλία, η Ινδία, η Υεμένη, η Γαλλία και η Αυστρία. Θα πρέπει, τέλος, να σημειωθεί ότι μεταξύ των συμμετεχόντων ήταν και ο İzzik Sadık Ahmet, Επίτιμος Πρόεδρος του Κόμματος DEB (Dostluk, Eşitlik, Barış Partisi – Κόμμα Φιλίας, Ισότητας και Ειρήνης), από τη Δυτική Θράκη.

Η κύρια έμφαση στο 2^ο Φόρουμ δόθηκε στο “Όραμα του 2023”, δηλαδή στην συμπλήρωση 100 χρόνων από την ίδρυση της Τουρκικής Δημοκρατίας και στα δρώμενα που θα λάβουν χώρα προς τιμήν της επετείου αυτής· η θεματική αυτή διαπνέει το σύνολο σχεδόν των συνεδριών του 2^{ου} Φόρουμ. Αυτό που προξενεί ενδιαφέρον, ωστόσο, είναι ότι μεταξύ των άλλων θεμάτων που τέθηκαν προς συζήτηση, ήταν και το “Όραμα της Αρμενικής Διασποράς του 1915”, το οποίο, μάλιστα, εξετάσθηκε σε αντιδιαστολή με το αντίστοιχο τουρκικό του 2023. Το 2015 συμπληρώνονται 100

³⁹³ Για τις δραστηριότητες της Ένωσης Δήμων Τουρκικού Κόσμου, βλ. τη μελέτη του γράφοντος, για την οποία έχει ήδη γίνει λόγος, *Ανιχνεύοντας την τουρκική εξωτερική πολιτική*.

χρόνια από την επέτειο της αρμενικής γενοκτονίας, και οι αρμενικές κοινότητες απανταχού του κόσμου αναμένεται να προβούν σε διάφορες δραστηριότητες³⁹⁴.

Προτάσεις που διατυπώνονται στα δύο Φόρουμ

Ανάμεσα στις άλλες προτάσεις, που διατυπώνονται στις εκθέσεις συμπερασμάτων των δύο Φόρουμ, ενδιαφέρον παρουσιάζει η προοπτική ίδρυσης δύο “Ομάδων Εργασίας”: η πρώτη, με τίτλο “Ak Sakallilar Grubu”³⁹⁵, και η δεύτερη, με τίτλο, “Ομάδα Επαφών Δικτύου” (“Ağ Temas Grubu”), είχαν ως στόχο τη διατήρηση και ενδυνάμωση των σχέσεων μεταξύ των συμμετεχόντων φορέων στα Φόρουμ. Όπως τονίζεται, και οι δύο ομάδες θα συνεδρίαζαν το λιγότερο μία φορά το χρόνο· στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, θα συνέδραμαν την ατζέντα και το συντονισμό των Φόρουμ. Η αναφορά στις αρμοδιότητες και τη λειτουργία των δύο προαναφερθεισών ομάδων εντοπίζεται στις εκθέσεις συμπερασμάτων και των δύο Φόρουμ.

Στην έκθεση του 2^{ου} Φόρουμ, εξάλλου, διατυπώνεται η ιδέα ότι το Φόρουμ – σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία του Τουρκικού Συμβουλίου και με το Προεδρείο Τούρκων του Εξωτερικού και Συγγενών Κοινοτήτων – θα είχε συμβουλευτικό ρόλο, για τα διοικητικά στελέχη των χωρών, οι οποίες συμμετείχαν στο Φόρουμ³⁹⁶.

Β) Άλλες δραστηριότητες για τον τουρκόφωνο κόσμο

Εκτός των “Φόρουμ για τον Τουρκικό κόσμο”, που διοργανώνει το TASAM, παρατηρούνται και άλλες δραστηριότητες με αντίστοιχο προσανατολισμό. Στις περιπτώσεις αυτές, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης συνήθως συνεργάζονται με πολιτικούς και ακαδημαϊκούς φορείς, για την διεξαγωγή των δραστηριοτήτων αυτών. Σπανιότερα διοργανώνουν οι ίδιες συνέδρια ή στρογγυλές τράπεζες, όπου συζητούνται θέματα του τουρκόφωνου κόσμου.

Ενδεικτικό ως προς αυτά, είναι το Συνέδριο που διοργανώθηκε στο διάστημα 5 – 6 Οκτωβρίου 2011 στην Άγκυρα, με τίτλο “Συνέδριο για την 20^η επέτειο της Ανεξαρτησίας των Τουρκικών Δημοκρατιών”. Το Συνέδριο διοργανώθηκε από το SAM, το Ανώτατο Ίδρυμα Πολιτισμού, Γλώσσας και Ιστορίας “Atatürk” του Γραφείου του Πρωθυπουργού, και το Διεθνές Τουρκο – Καζακστανικό Πανεπιστήμιο Hoca Ahmet Yesevi, υπό τον συντονισμό του Γραφείου Δημόσιας Διπλωματίας του Πρωθυπουργού. Στο Συνέδριο συζητήθηκαν οι πολιτικές, οικονομικές και πολιτισμικές σχέσεις μεταξύ

³⁹⁴“2. Dünya Türk Forumu” (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/132/2_dunya_turk_forumu)

³⁹⁵Η μετάφραση του όρου αυτού στα Ελληνικά είναι προβληματική: κατά λέξη, σημαίνει την “Ομάδα των Ανθρώπων που έχουν άσπρα γένια”. Σε πιο ελεύθερη απόδοση, θα μπορούσε να αποδοθεί ως “Ομάδα Σοφών”, χωρίς, ωστόσο, να αποδίδει επακριβώς το νόημα του τίτλου.

³⁹⁶“Dünya Türk Forumu. İstanbul Deklarasyonu, 20 – 22 Ekim 2010, İstanbul”, § 4, (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/2/1_dunya_turk_forumu): “2. Dünya Türk Forumu, 3 – 5 Nisan 2013 (Stratejik Vizyon Belgesi). Türk Diasporası ve Türk Dünyası Vizyon 2023”, (http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/132/2_dunya_turk_forumu)

των Τουρκομανικών Δημοκρατιών, καθώς και οι σχέσεις τους στους τομείς της εκπαίδευσης και των επιστημών³⁹⁷.

Εξάλλου, την περίοδο 17 – 18 Νοεμβρίου 2011, εξάλλου, το SAM, σε συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση Τύπου και Πληροφόρησης του Γραφείου του Πρωθυπουργού διοργάνωσε τη διάσκεψη της “Ομάδας Εργασίας για την Πλατφόρμα ΜΜΕ του Τουρκικού Κόσμου”. Σε αυτήν συμμετείχαν εκπρόσωποι των ΜΜΕ από το Αζερμπαϊτζάν, το Καζακστάν, το Κιργιστάν, το Τουρκμενιστάν και την κατεχόμενη Κύπρο. Στην διάσκεψη ετοιμάστηκε το ιδρυτικό καταστατικό της Πλατφόρμας ΜΜΕ των Τουρκόφωνων Κρατών και Κοινοτήτων. Σκοπός της εν λόγω Πλατφόρμας είναι να αποτελέσει ένα μέσο για την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών ανάμεσα στους εργαζόμενους στα ΜΜΕ του τουρκικού κόσμου³⁹⁸.

Παράλληλα, την περίοδο 11 – 13 Ιανουαρίου 2013, το SAM σε συνεργασία με τον Οργανισμό Τούρκων του Εξωτερικού και Συγγενών Κοινοτήτων (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı) διοργάνωσαν, υπό τον συντονισμό του TÜSSİDE (Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü – Ινστιτούτο Βιομηχανικής Διαχείρισης της Τουρκίας) ένα “Workshop της Πλατφόρμας Κοινού Νου”. Το Workshop πραγματοποιήθηκε στην Αττάλεια, με τη συμμετοχή της Υποδιεύθυνσης Υπηκόων Εξωτερικού και της Υποδιεύθυνση Πολιτικού Σχεδιασμού. Σε αυτό συμμετείχαν, εξάλλου Τούρκοι που ζουν στο εξωτερικό, αξιωματούχοι αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών, ακαδημαϊκοί, ειδικοί καθώς και εκπρόσωποι ΜΚΟ. Ο συνολικός αριθμός των συμμετεχόντων ανήλθε σε 120 άτομα. Στο workshop συζητήθηκαν τα καθημερινά προβλήματα και οι καταστάσεις που αντιμετωπίζουν οι Τούρκοι του εξωτερικού, οι επιδιώξεις τους και οι τρόποι για να υλοποιηθούν αυτές³⁹⁹.

Η διοργάνωση στρογγυλών τραπεζών, με θέμα την κατάσταση των τουρκογενών πληθυσμών παρουσιάζει ευρύτερο ενδιαφέρον, από πολλές απόψεις. Εκτός από την καθαρώς ενημερωτική του

³⁹⁷“Bağımsızlıklarının 20. Yılında Türk Cumhuriyetleri Konferansı” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=271>).

³⁹⁸“Türk Dünyası Medya Platform Çalışma Grubu”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=259>). Αξίζει να σημειωθεί ότι στελέχη του SAM συμμετείχαν σε τουρκική αντιπροσωπεία, που έλαβε μέρος στο “Δεύτερο Φόρουμ Μέσων Ενημέρωσης για τις τουρκόφωνες χώρες και κοινότητες. Οι επιδράσεις των Τουρκικών Μέσων Ενημέρωσης σε ένα κόσμο παγκοσμιοποίησης: Διαφορές και κοινά συμφέροντα”. Το Φόρουμ πραγματοποιήθηκε στο Μπακού, και σε αυτό συμμετείχαν αντιπροσωπείες από το Αζερμπαϊτζάν, το Τουρκμενιστάν, το Καζακστάν, το Κιργιστάν, την Αυτόνομη Δημοκρατία του Καζάν, την Αυτόνομη Δημοκρατία της Χακασίας, την Αυτόνομη Δημοκρατία της Τιβά, την Αυτόνομη Δημοκρατία του Μπασκορτοστάν, και τη Δημοκρατία των Σαχά· γι’ αυτά, βλ. “Türk Dili Konuşan Ülkelerin ve Toplulukların II. Medya Forumu, Küreselleşen Dünyada Türk Dilli Medya'nın Etkileri: Farklılıklar ve Ortak Çıkarlar”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=253>)

³⁹⁹“Ortak Akıl Platformu Çalıştayı” (<http://sam.gov.tr/tr/?p=3190>).

διάσταση, οι στρογγυλές αυτές τράπεζες ενίοτε αποκαλύπτουν τις διασυνδέσεις των τουρκικών δεξαμενών σκέψης με πολιτικούς, διπλωματικούς, ακόμα και στρατιωτικούς φορείς, τόσο εντός όσο και εκτός Τουρκίας. Ενδεικτική ως προς αυτό είναι μία διάσκεψη που – όπως έχει ήδη αναφερθεί – διοργανώθηκε στο ΤΕΡΑΥ, στις 10 Δεκεμβρίου 2012, με θέμα “Οι Τουρκμένοι του Ιράκ και οι τελευταίες εξελίξεις στο Ιράκ”, υπό το συντονισμό του ερευνητή για θέματα εξωτερικής πολιτικής του ΤΕΡΑΥ, Hüseyin Raşit Yılmaz. Στη Συνδιάσκεψη μίλησαν ο Αντιπρόσωπος της Τουρκίας στο Μέτωπο Τουρκμένων του Ιράκ, Dr Hicran Kazançi, ο βουλευτής Nejat Koçer καθώς και σχετικοί με το θέμα αυτό ακαδημαϊκοί⁴⁰⁰. Ένα μήνα αργότερα, στις 10 Ιανουαρίου 2013 – όπως επίσης έχει ήδη αναφερθεί σε προηγούμενη ενότητα – διοργανώθηκε στο ΤΕΡΑΥ μία στρογγυλή τράπεζα με θέμα “Οι Τουρκμένοι της Συρίας και η πολιτική της Τουρκίας στο θέμα των Τουρκμένων”. Σε αυτήν συμμετείχαν ο Διοικητής της Ένωσης Τουρκμένων, Ahmed· ο Αντιπρόεδρος της κοινοβουλευτικής ομάδας του MHP και εκτελών χρέη Επιτίμου Προέδρου της Πλατφόρμας Τουρκμένων της Συρίας, Mehmet Şamdir· ο απεσταλμένος του Συνασπισμού της Συριακής Αντιπολίτευσης και των Επαναστατικών Δυνάμεων, Ziyad Hassan· και ο Συντονιστής της Πλατφόρμας Τουρκμένων της Συρίας, Heysen Molla Ali⁴⁰¹.

Με δεδομένο το πολιτικό και διπλωματικό ενδιαφέρον της Άγκυρας, τόσο για το Ιράκ όσο και για τη Συρία, η διοργάνωση τέτοιων εκδηλώσεων δεν πρέπει να προσξενεί ιδιαίτερες εντυπώσεις. Η παρουσία, ωστόσο, ατόμων που έχουν άμεση ανάμειξη και επιχειρησιακό ρόλο στις τρέχουσες εξελίξεις, είναι κάτι που χρήζει επισήμανσης. Όπως στην περίπτωση του ΤΑΣΑΜ, που εξετάσθηκε προηγουμένως, έτσι και το ΤΕΡΑΥ λειτουργεί ως συνδεδειγμένος κρίκος ανάμεσα σε πολιτικούς και κρατικούς αξιωματούχους της Τουρκίας αφενός και σε υψηλόβαθμους αξιωματούχους ξένων χωρών αφετέρου.

Παράλληλα, όμως, η συμμετοχή τέτοιων προσώπων στις ενημερωτικές δραστηριότητες του ΤΕΡΑΥ, υποδεικνύει ότι το εν λόγω ίδρυμα διαθέτει ένα καλά διαρθρωμένο δίκτυο επαφών σε χώρες και περιοχές υψηλού ενδιαφέροντος για την Άγκυρα· ως εκ τούτου, πιθανότατα εξασφαλίζει, με τον τρόπο αυτόν, μία σταθερή ροή πληροφοριών για ζητήματα της τρέχουσας επικαιρότητας, που έχουν υψηλή στρατηγική σημασία για την Άγκυρα.

Σε διαφορετικό μήκος κύματος κινείται μία διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 26 Δεκεμβρίου 2011, στο ΤΕΡΑΥ, με τίτλο: “Το Πρόβλημα της ενσωμάτωσης των Τούρκων Μεταναστών στη Γερμανία στο 50^ο έτος του”. Μολονότι δεν πρόκειται για θέμα τόσο κρίσιμο, όσο τα προαναφερθέντα, και σε αυτήν την περίπτωση οι πολιτικές διασυνδέσεις του ΤΕΡΑΥ καθίστανται σαφείς. Στη διάσκεψη μίλησε η τουρκικής καταγωγής Υπουργός Ενσωμάτωσης του ομόσπονδου γερμανικού κρατιδίου του Baden Württemberg, Bilkay Öney. Στη διάσκεψη συμμετείχαν επίσης, ο

⁴⁰⁰“TEPAV’da Gündem: Irak Türkmenleri ve Bağdat – Erbil Gerilimi...”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3310>)

⁴⁰¹“Suriye Türkmenleri, TEPAV’ da Savaşı ve Mücadelerini Anlattı”

(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3358>)

ιδρυτής του Οικονομικού και Τεχνολογικού Πανεπιστημίου του TOBB Καθηγητής Dr Tahsin Kesici, ο Γενικός Γραμματέας του Οικονομικού και Τεχνολογικού Πανεπιστημίου του TOBB, Dr Adem Şahin, μέλη ΔΕΠ και φοιτητές του Πανεπιστημίου αυτού, καθώς και ερευνητές του ΤΕΡΑΥ⁴⁰².

⁴⁰²“Almanya Baden-Württemberg Eyaleti Uyum Bakanı Öney, ΤΕΡΑΥ’ da Konuştu.
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2579>)

XV. ΑΖΕΡΜΠΑΪΖΑΝ

Την περίοδο 5 – 7 Μαρτίου 2011, αντιπροσωπεία του SAM, υπό την ηγεσία του Προέδρου, Bülent Aras, επισκέφθηκε το Αζερμπαϊτζάν, κατόπιν πρόσκλησης του Κέντρου Στρατηγικών Μελετών, που υπάγεται στην Προεδρία της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν. Στο πλαίσιο της επίσκεψης αυτής, μεταξύ των δύο ιδρυμάτων υπογράφηκε ένα Μνημόνιο συνεργασίας⁴⁰³.

Ένα μήνα αργότερα, στο διάστημα 27 – 30 Ιουνίου 2011, 5μελής αντιπροσωπεία του Κέντρου Στρατηγικών Μελετών του Αζερμπαϊτζάν – με επικεφαλής την Αναπληρώτρια Πρόεδρο, Dr. Gülsen Raşayena – ανταπέδωσε την επίσκεψη στο SAM. Σκοπός της επίσκεψης αυτής ήταν να συζητηθούν επιμέρους θέματα, στο πλαίσιο του Μνημονίου Συνεργασίας των δύο πλευρών, αλλά και να εξετασθούν οι περιφερειακές και παγκόσμιες εξελίξεις. Στο πλαίσιο αυτό, η αζερική αντιπροσωπεία συμμετείχε σε διάφορες διασκέψεις, στις οποίες συμμετείχαν επίσης αξιωματούχοι από το SAM, από το τουρκικό Υπουργείο Εξωτερικών, από άλλους κρατικούς φορείς, δημοσιογράφοι, στελέχη δεξαμενών σκέψης, καθώς και ακαδημαϊκοί. Παράλληλα, η αντιπροσωπεία συμμετείχε και σε διάσκεψη που διοργανώθηκε στο TOBB, ενώ η Raşayena μίλησε και στο TRT Haber TV⁴⁰⁴.

Τον Αύγουστο του 2012, εξάλλου, το SAM επισκέφθηκε ο Πρόεδρος του Κέντρου Στρατηγικών Μελετών του Αζερμπαϊτζάν, Ferhad Memmedov. Ο Memmedov συμμετείχε σε διάσκεψη που διοργανώθηκε στο SAM· σε αυτήν έλαβαν μέρος, επίσης, μέλη του Οργανισμού Τούρκων του Εξωτερικού και Συγγενών Κοινοτήτων (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı), στελέχη του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών, αναλυτές από δεξαμενές σκέψης, και ακαδημαϊκοί από διάφορα Πανεπιστήμια. Στη διάσκεψη συζητήθηκαν οι εξελίξεις στον Καύκασο, η πολιτική της Τουρκίας, αλλά και ο ενεργός ρόλος άλλων κρατών στην περιοχή αυτήν. Αξίζει να σημειωθεί ότι, μετά το τέλος της διάσκεψης, παρατέθηκε δείπνο προς τιμήν του Memmedov⁴⁰⁵.

Στο πλαίσιο του υπογραφέντος Μνημονίου Συνεργασίας, την περίοδο 25 Οκτωβρίου – 1 Δεκεμβρίου 2011, διοργανώθηκαν μία σειρά από πάνελ σε διάφορες πόλεις της Τουρκίας, με αφορμή την 20^η επέτειο από την ανεξαρτησία του Αζερμπαϊτζάν. Αναλυτικότερα, τα πάνελ αυτά διοργανώθηκαν στην Τραπεζούντα, στο Ερζουρούμ, στο Iğdır, στο Καρς, και στο Ικόνιο· ο τόπος διεξαγωγής των πάνελ αυτών ήταν τα campus του Πολυτεχνείου Μαύρης Θάλασσας, του Πανεπιστημίου Atatürk, του Πανεπιστημίου του Iğdır, του Πανεπιστημίου του Καυκάσου, και του Πανεπιστημίου του Selçuk.

⁴⁰³“Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM) Heyetinin Azerbaycan Ziyareti ve İşbirliği Mutabakat Muhtırası İmzalanması”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=329>)

⁴⁰⁴“Azerbaycan Cumhurbaşkanlığı Himayesindeki Stratejik Araştırmalar Merkezi ile Yapılan Toplantı”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=294>)

⁴⁰⁵“Azerbaycan Cumhurbaşkanlığı Himayesindeki Stratejik Araştırmalar Merkezi Heyetinin Ziyareti”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2840>)

Παράλληλα με τις εορταστικές εκδηλώσεις, στα προαναφερθέντα πάνελ συζητήθηκε το παρελθόν των σχέσεων Τουρκίας – Αζερμπαϊτζάν, αλλά και το μέλλον τους. Συγκεκριμένα, συζητήθηκαν τα εξής θέματα:

- Οι πολιτικές και οικονομικές σχέσεις Τουρκίας – Αζερμπαϊτζάν
- Κοινές ενέργειες σχετικές με το Αρμενικό ζήτημα και το θέμα του Καυκάσου
- Η επιρροή των περιφερειακών εξελίξεων στις διμερείς σχέσεις
- Η επιρροή του Τύπου στις διμερείς σχέσεις⁴⁰⁶

Αντίστοιχα με τις προαναφερθείσες εκδηλώσεις, την περίοδο 24 – 27 Σεπτεμβρίου 2012, στο Αζερμπαϊτζάν διοργανώθηκε η “Εβδομάδα Τουρκίας”. Στις εκδηλώσεις αυτές συμμετείχε αντιπροσωπεία από την Τουρκία, με επικεφαλής τον Πρόεδρο του SAM, Bülent Aras. Μέλη της αντιπροσωπείας αυτής ήταν, επίσης, η βουλευτής του AKP, Tülay Selamoğlu· υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι από ιδρύματα όπως ο Οργανισμός Τούρκων του Εξωτερικού και Συγγενών Κοινοτήτων (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı), η TİKA, και το Γραφείο Δημόσιας Διπλωματίας του Προέδρου της Τουρκικής Δημοκρατίας· πολυάριθμοι ακαδημαϊκοί, και ειδικοί από δεξαμενές σκέψης.

Στο πλαίσιο του προγράμματος, διοργανώθηκαν από ένα συμπόσιο στα κρατικά Πανεπιστήμια του Gence, του Lankevan και του Nahçivan· θέμα συζήτησης των συμποσίων ήταν οι σχέσεις Τουρκίας – Αζερμπαϊτζάν από το παρελθόν μέχρι σήμερα, αλλά και οι σχέσεις των δύο κρατών σε περιφερειακό πλαίσιο.

Η αντιπροσωπεία επισκέφθηκε και τη Διπλωματική Ακαδημία του Αζερμπαϊτζάν και είχε συνομιλίες με τον Πρύτανη, Hafız Rzaayev· συναντήθηκε, εξάλλου, με τον Ramiz Mehdiyev, Επικεφαλής της Προεδρικής Διοίκησης της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν. Κατόπιν, είχε συνάντηση με τον Αντιπρύτανη του Πανεπιστημίου του Nahçivan, Mehmet Hüseyin Rzaev. Στο Πανεπιστήμιο του Nahçivan, μάλιστα, διοργανώθηκε ένα συνέδριο για τις τουρκο – αζερικές σχέσεις, στο οποίο μίλησαν ακαδημαϊκοί από την τουρκική αντιπροσωπεία, καθώς και στελέχη του Κέντρου Στρατηγικών Μελετών του Αζερμπαϊτζάν⁴⁰⁷.

⁴⁰⁶“Azerbaycan’ın Bağımsızlığının 20. Yıldönümünü Vesilesiyle Düzenlenen Paneller”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=255>). Στον τίτλο, προφανώς εκ παραδρομής, αναφέρεται ότι οι εκδηλώσεις αυτές διήρκεσαν μέχρι την 1^η Νοεμβρίου, και όχι την 1^η Δεκεμβρίου· στο κείμενο, ωστόσο, η 1^η Δεκεμβρίου αναφέρεται 2 φορές, ως η ημερομηνία ολοκλήρωσης των δραστηριοτήτων αυτών.

⁴⁰⁷“Azerbaycan’da “Türkiye Haftası” Etkinlikleri”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=2944>)

XVI. ΚΙΡΓΙΣΤΑΝ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης σχετικά με το Κιργιστάν δεν είναι πολλές· παρουσιάζουν, ωστόσο, ενδιαφέρον, εξαιτίας της επαφής των τους με πολιτικούς, διπλωματικούς και οικονομικούς κύκλους του Κιργιστάν. Φανερώνουν, εξάλλου, μία πολυεπίπεδη δραστηριότητα ποικίλων τουρκικών φορέων, που συχνά ενορχηστρώνονται, ως κάποιιο βαθμό, από τα προαναφερθέντα τουρκικά ιδρύματα.

Ενδεικτική ως προς τον ισχυρισμό αυτόν, είναι μία διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 28 Ιανουαρίου 2011, στην Κωνσταντινούπολη· η διάσκεψη είχε προπαρασκευαστικό χαρακτήρα, εν όψει της επικείμενης διάσκεψης στο Κιργιστάν, με τίτλο “Πρωτοβουλία γυναικών για την ειρήνη στο Κιργιστάν”. Στη διάσκεψη συμμετείχαν ο Καθηγητής, Dr Bülent Aras· ο Orhan Işık, Προϊστάμενος Τμήματος στη Γενική Υποδιεύθυνση Κεντρικής Ασίας και Καυκάσου· και η Ayşe Sözen, Ειδική Σύμβουλος του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών. Συμμετείχαν, επίσης, εκπρόσωποι από τον πολιτικό και τον ακαδημαϊκό χώρο, κρατικοί αξιωματούχοι, και στελέχη των ΜΜΕ και ΜΚΟ⁴⁰⁸.

Ένα μήνα αργότερα, την περίοδο 27 Φεβρουαρίου – 2 Μαρτίου 2011, αντιπροσωπεία του SAM, που αποτελούνταν από τον Dr Bülent Aras και εκπροσώπους του Συμβουλίου Τουρκικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, πραγματοποίησαν επίσκεψη στο Κιργιστάν· σκοπός της επίσκεψης ήταν να συζητήσουν θέματα που αφορούσαν τις γυναίκες και τη νεολαία. Στις 28 Φεβρουαρίου, εξάλλου, ο Aras είχε συνάντηση με τον Αντιπρόεδρο του Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών του Κιργιστάν – το οποίο υπάγεται στο Υπουργείο Εξωτερικών του Κιργιστάν – Nazik Beyşenalı· ως αποτέλεσμα της συνάντησής τους, αποφασίσθηκε η υπογραφή ενός μνημονίου συνεργασίας⁴⁰⁹. Το μνημόνιο αυτό υπογράφηκε, τελικά, στις 27 Απριλίου 2011, στο πλαίσιο επίσκεψης του Προέδρου του Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών του Κιργιστάν, Chingiz Shamshiev, στο SAM⁴¹⁰.

Η καλή συνεργασία μεταξύ των δύο ιδρυμάτων επισφραγίσθηκε με την υπογραφή ενός ακόμη Μνημονίου συνεργασίας. Το Σεπτέμβριο του 2011, αντιπροσωπεία του Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών του Κιργιστάν – αποτελούμενη από τον Πρόεδρο, Dr. Chingiz Shamshiev· την Αντιπρόεδρο, Zarema Chokosheva· και τον ερευνητή του Ινστιτούτου, Talant Sultanov – επισκέφθηκε εκ νέου το SAM. Το Μνημόνιο συνεργασίας υπογράφηκε στις 6 Σεπτεμβρίου 2011, ενώ παράλληλα

⁴⁰⁸“Kırgızistan’da Barış İçin Kadın Girişimi” Hazırlık Toplantısı”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=345>)

⁴⁰⁹“Kadın ve Gençlik Konulu Toplantılar”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=336>)

⁴¹⁰“Kırgızistan Ulusal Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Başkanı Chingiz Shamshiev’in Merkezimizi Ziyareti”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=313>)

συζητήθηκαν μελλοντικά κοινά προγράμματα, που θα μπορούσαν να εκπονηθούν ως προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στα δύο ιδρύματα⁴¹¹.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον – αναφορικά με την ακτίνα επιρροής των τουρκικών δεξαμενών σκέψης στο Κιργιστάν – παρουσιάζει η στρογγυλή τράπεζα που διοργάνωσε το ΤΕΡΑΥ, στις 31 Ιανουαρίου 2013, με τίτλο “Οι Σχέσεις Κιργιστάν – Τουρκίας στο Πλαίσιο της Διακοινοβουλευτικής Συνεργασίας”. Σε αυτήν συμμετείχαν ο Πρόεδρος της Επιτροπής Διεθνών Σχέσεων και Διακοινοβουλευτικής Συνεργασίας της Δημοκρατίας του Κιργιστάν και Πρόεδρος του Κόμματος Ar -Namis, Καριμбек Ыманалиев· ο Βουλευτής Σινώπης του ΑΚΡ και μέλος της Ομάδας Διακοινοβουλευτικής Φιλίας Τουρκίας – Κιργιστάν, Mehmet Ersoy· και ο Πρέσβης του Κιργιστάν στην Τουρκία, Ermekek İbrahimov. Το συντονισμό της συζήτησης έκανε ο αναλυτής για θέματα εξωτερικής πολιτικής του ΤΕΡΑΥ, Nihat Ali Özcan.

Ανάμεσα στα υπόλοιπα που αναφέρθηκαν στη διάσκεψη αυτήν, αξίζει να αναφερθεί η άποψη του Ыманалиев, ότι η Τουρκία αποτελεί μοντέλο και πόλο έλξης για τα τουρκόφωνα κράτη· παρομοίασε, άλλωστε, την Τουρκία με πολικό αστέρα. Από τη δική του πλευρά, ο İbrahimov τόνισε ότι, χάρη στη δράση συλλογικών οργάνων για τα τουρκόφωνα κράτη όπως η TÜRKKON⁴¹² και η TÜRKSOY⁴¹³, η συνεργασία μεταξύ της Τουρκίας και του Κιργιστάν ενδυναμώνεται συνεχώς⁴¹⁴.

⁴¹¹“Kırgızistan Ulusal Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Heyetinin Merkezimizi Ziyareti”, (<http://sam.gov.tr/tr/?p=286>)

⁴¹²Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (TÜRKKON) – Συμβούλιο Συνεργασίας Τουρκόφωνων Κρατών. Πρόκειται για έναν διακυβερνητικό οργανισμό, που ιδρύθηκε το 2009, με σκοπό να προαγάγει την πολιτική και οικονομική συνεργασία μεταξύ των τουρκόφωνων κρατών· ιδρυτικά μέλη του είναι το Αζερμπαϊτζάν, το Καζακστάν, το Κιργιστάν και η Τουρκία. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. την ιστοσελίδα του οργανισμού αυτού: <http://www.turkkon.org/eng/>

⁴¹³Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi (TÜRKSOY) – Κοινή Διοίκηση Τουρκικού Πολιτισμού και Τεχνών. Πρόκειται για ένα οργανισμό που ιδρύθηκε το 1992, από Αζερμπαϊτζάν, το Καζακστάν, το Κιργιστάν, το Ουζμπεκιστάν, την Τουρκία και το Τουρκμενιστάν. Αργότερα, καθεστώς παρατηρητή στην TÜRKSOY απέκτησαν η Δημοκρατία του Αλτάι, η Δημοκρατία του Μπασκορτοστάν, η Δημοκρατία της Χακασίας, η Δημοκρατία των Σακά, η Δημοκρατία του Ταταριστάν, και η Δημοκρατία της Τιβά· στις προαναφερθείσες δημοκρατίες – που υπάγονται στη Ρωσική Ομοσπονδία – πρέπει να προστεθούν επίσης, η Αυτόνομη επαρχία της Γκαγκαουζίας – η οποία υπάγεται στη Δημοκρατία της Μολδαβίας – και η κατεχόμενη Κύπρος. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το έργο και τις δραστηριότητες της TÜRKSOY, βλ. την ιστοσελίδα της: <http://www.turksou.org.tr/>

⁴¹⁴“Kırgız Milletvekili İmanaliev: “Türkiye Bizim İçin Kutup Yıldızıdır”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3377>)

XVII. ARMENIA

Οι δραστηριότητες που αφορούν στην Αρμενία, μπορούν να καταταμηθούν στις εξής ενότητες:

- A) Συνεργασία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης με αρμενικές δεξαμενές σκέψης και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, με σκοπό την αντιμετώπιση των υπαρχόντων προβλημάτων στις τουρκο – αρμενικές σχέσεις
- B) Διοργάνωση διασκέψεων και στρογγυλών τραπεζών με θέμα συζήτησης τις τουρκο – αρμενικές σχέσεις
- Γ) Διοργάνωση διασκέψεων σε πόλεις της Τουρκίας, με αντικείμενο συζήτησης τις τουρκο – αρμενικές σχέσεις

A) Συνεργασία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης με αρμενικούς φορείς, με σκοπό την αντιμετώπιση των υπαρχόντων προβλημάτων στις τουρκο – αρμενικές σχέσεις

Την περίοδο 8 – 11 Δεκεμβρίου 2006, στελέχη του Προγράμματος Εξωτερικής Πολιτικής του TESEV επισκέφθηκαν το Ερεβάν· εκεί είχαν επαφές με εκπροσώπους της αρμενικής κυβέρνησης, καθώς και με στελέχη διακεκριμένων αρμενικών δεξαμενών σκέψης και ΜΚΟ⁴¹⁵.

Παράλληλα, το Μάιο του 2008, το TESEV εξέδωσε μία έκθεση – την οποία υπέγραφε ο Aybars Görgülü, ερευνητής του ιδρύματος – με αντικείμενό της τις τουρκο – αρμενικές σχέσεις, από το 1991 μέχρι τότε. Στην έκθεση γινόταν λόγος για τα προβλήματα στις σχέσεις των δύο χωρών, αλλά και στις μέχρι τότε προσπάθειες επίλυσης τους. Έξη μήνες αργότερα, ο Görgülü έγραψε μία νέα έκθεση, στα αγγλικά αυτήν τη φορά, με τίτλο: “Turkey – Armenia Relations: A Vicious Circle”. Την περίοδο 19 – 23 Νοεμβρίου 2008, εξάλλου, αντιπροσωπεία του TESEV επισκέφθηκε το Ερεβάν· εκεί διοργάνωσε, σε συνεργασία με το αρμενικό Caucasus Institute, μία διάσκεψη με τίτλο: “Turkey – Armenia Dialogue Series: Breaking the Vicious Circle”, στις 21 Νοεμβρίου. Στη διάσκεψη συζητήθηκαν οι σχέσεις των δύο χωρών, καθώς και η αναζωογόνηση της διαδικασίας εξομάλυνσης των τουρκο – αρμενικών σχέσεων, ως συνέπεια της πρόσφατης επίσκεψης Gül στην Αρμενία, το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους⁴¹⁶.

Κατ’ αντίστοιχο τρόπο, εξελίχθηκαν οι δραστηριότητες του TESEV για την εξομάλυνση των τουρκο – αρμενικών σχέσεων και το 2009. Στις 29 Μαΐου 2009, το TESEV διοργάνωσε μία συνέντευξη Τύπου,

⁴¹⁵“TESEV Ermenistan Temasları/ 8 – 11 Aralık: Ermenistan’ la İlişkilerin Normalleştirilmesi”, *TESEV 2006 Faaliyet Raporu*, σελ. 20 – 21

⁴¹⁶“Türkiye – Ermenistan İlişkileri: Bir Kısır Döngü”, *TESEV 2008 Faaliyet Raporu*, σελ. 13 – 14

στην οποία παρουσίασε την έκθεση με τίτλο: “Türkiye – Ermenistan Diyalog Serisi: Kısır Döngüyü Kirmak/ Turkey – Armenia Dialogue Series: Breaking the Vicious Circle”. Η έκθεση είχε ετοιμασθεί από το TESEV, σε συνεργασία με το Caucasus Institute, και σε αυτήν εξετάζονταν η πρόσφατη διαδικασία προσέγγισης ανάμεσα στις δύο χώρες, ενώ παράλληλα διατυπώνονταν προτάσεις επίλυσης προς τις δύο πλευρές, υπό το πρίσμα των περιφερειακών εξελίξεων.

Το 2009, το TESEV διοργάνωσε, εξάλλου, τρεις διασκέψεις για τις τουρκο – αρμενικές σχέσεις· και οι τρεις διοργανώθηκαν σε συνεργασία με το Caucasus Institute. Η πρώτη πραγματοποιήθηκε στις 16 Νοεμβρίου, στην Κωνσταντινούπολη, ενώ η δεύτερη, στις 17 Δεκεμβρίου, στο Ερεβάν. Και στις δύο διασκέψεις, συζητήθηκε η πορεία των τουρκο – αρμενικών σχέσεων⁴¹⁷.

Παράλληλα, στις 17 Δεκεμβρίου 2009, το TESEV διοργάνωσε διεθνή Συνδιάσκεψη, με τίτλο: “Η ανάλυση της διαδικασίας προσέγγισης”. Η Συνδιάσκεψη καταμήθηκε σε δύο πάνελ: στο πρώτο συζητήθηκε η τρέχουσα κατάσταση στις τουρκο – αρμενικές σχέσεις, ενώ στο δεύτερο, οι προϋποθέσεις για την προσέγγιση Τουρκίας – Αρμενίας και τα θέματα που επηρεάζουν την περιοχή. Στη Συνδιάσκεψη συμμετείχαν ερευνητές του TESEV, ακαδημαϊκοί από το κρατικό Πανεπιστήμιο του Ερεβάν, καθώς και στελέχη ΜΚΟ, και άτομα από παρόμοιους κύκλους, τόσο από την Τουρκία όσο και από την Αρμενία.

Η ίδια θεματική συζητήθηκε σε δεύτερη Συνδιάσκεψη, που πραγματοποιήθηκε στο Ερεβάν, στις 5 Μαρτίου 2010· οι οργανωτικοί φορείς ήταν και πάλι το TESEV με το Caucasus Institute. Όπως και στην προηγούμενη περίπτωση, και αυτή η Συνδιάσκεψη καταμήθηκε σε δύο πάνελ: στο πρώτο συζητήθηκε η τρέχουσα κατάσταση στις σχέσεις Άγκυρας – Ερεβάν, ενώ στο δεύτερο εξετάστηκαν οι υπάρχουσες απόψεις για το μέλλον των σχέσεων αυτών. Στη συνδιάσκεψη έλαβαν μέρος πολλοί εκπρόσωποι του Τύπου, ακαδημαϊκοί και στελέχη ΜΚΟ.

Η πολύ καλή συνεργασία ανάμεσα στο TESEV και το Caucasus Institute πιστοποιείται από τη διοργάνωση μιας ακόμα κοινής εκδήλωσης. Στις 28 Μαΐου 2010, στην Κωνσταντινούπολη πραγματοποιήθηκε μία Συνδιάσκεψη με τίτλο: “Τουρκία – Αρμενία: Η διαδικασία εξακολουθεί;”. Στο πάνελ συζητήθηκε η έκθεση που είχε εκδώσει πρόσφατα το TESEV, με τίτλο: “Turkey – Armenia Dialogue Series: Assessing the Rapprochement Process”⁴¹⁸.

Η εξομάλυνση των τουρκο – αρμενικών σχέσεων, ωστόσο, δεν ενδιέφερε αποκλειστικά τις δύο χώρες· τουναντίον, είναι ένα ζήτημα που απασχολούσε και την αμερικανική εξωτερική πολιτική, όπως φαίνεται από κάποιες δραστηριότητες, που πραγματοποιήθηκαν με αμερικανική υποστήριξη.

Την περίοδο 10 – 13 Φεβρουαρίου 2010, για παράδειγμα, αντιπροσωπεία του TEPAV – που αποτελούνταν από τον Dr. Güven Sak, τον Καθηγητή Erol Taymaz, την Dr. Burcu Gültekin Punsman και την Mezenef Hatam – επισκέφθηκαν την Αρμενία· στο πλαίσιο της επίσκεψης αυτής – που

⁴¹⁷“Türkiye – Ermenistan İlişkileri”, *TESEV 2009 Faaliyet Raporu*, σελ. 18 – 19

⁴¹⁸“Türkiye – Ermenistan İlişkileri”, *TESEV 2010 Faaliyet Raporu*, σελ. 10

χρηματοδοτήθηκε από το The **German Marshall Fund** of the United States – διοργανώθηκε μία σειρά από διασκέψεις και συναντήσεις. Στις 11 Φεβρουαρίου 2010, διοργανώθηκε ένα workshop στα γραφεία της Παγκόσμιας Τράπεζας στο Ερεβάν· στο workshop πραγματοποιήθηκαν επαφές της αντιπροσωπείας του ΤΕΡΑΥ, με ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της περιφερειακής ανάπτυξης, καθώς και με φιλανθρωπικά ιδρύματα.

Την επόμενη ημέρα, το ΤΕΡΑΥ σε συνεργασία με το Am Cham (Αμερικανικά Εμπορικά Επιμελητήρια) διοργάνωσαν μία Διάσκεψη στο Ερεβάν, με τίτλο “Οι τουρκο – αρμενικές σχέσεις και η περιφερειακή συνεργασία”. Στην εκδήλωση μίλησε ο Διευθυντής του ΤΕΡΑΥ, Καθηγητής Dr. Güven Sak, καθώς επίσης, ο Πρωθυπουργός της Αρμενίας, Tigran Sargsyan, και η Πρέσβης των ΗΠΑ στην Αρμενία, Marie L. Yonapanitch. Ο Sak ανέφερε ότι το ΤΕΡΑΥ πραγματοποιεί προσπάθειες για την ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα στις δύο χώρες. Στη Διάσκεψη αυτήν, συμμετείχαν επιχειρηματίες, καθώς και εκπρόσωποι από διεθνή ιδρύματα, διπλωματικές αποστολές, και από την αρμενική κυβέρνηση.

Παράλληλα, σε διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στη Ρωσική Πρεσβεία της Αρμενίας, η αντιπροσωπεία του ΤΕΡΑΥ συναντήθηκε με ρώσους επιχειρηματίες· εξάλλου, η αντιπροσωπεία συναντήθηκε και με αξιωματούχους της ΕΕ, στα γραφεία της ΕΕ⁴¹⁹.

Επιπλέον, στις 18 Ιουλίου 2011, στο ΤΕΡΑΥ διοργανώθηκε ένα workshop με εκπροσώπους ΜΚΟ της Τουρκίας και της Αρμενίας. Το workshop αυτό πραγματοποιήθηκε από το ΤΕΡΑΥ, στο πλαίσιο του “Ερευνητικού Προγράμματος Τουρκίας – Αρμενίας”, που λαμβάνει χώρα με την υποστήριξη του German Marshall Fund of the United States (GMF)· σκοπός του Προγράμματος είναι να καθοδηγήσει τις εργασίες που πραγματοποιούν τα μέλη των ΜΚΟ, προκειμένου να θεμελιωθεί η ασφάλεια μεταξύ των δύο κρατών.

Στο workshop συμμετείχαν από αρμενικής πλευράς, οι Tevan Poghosyan (International Center for Human Development), Aghavni Karakhanian (Institute for Civil Society and Regional Development), Richard A. Giragosian (Regional Studies Center), Mikayel Hovhannisyian (Eurasia Partnership Foundation) και Arthur Ghazaryan (Union of Manufacturers' and Businessmen of Armenia).

Εκπρόσωποι άλλων ΜΚΟ που συμμετείχαν στο workshop, ήταν οι Delal Dink και Burcu Becermen (Ιδρυμα Hrant Dink), Ekrem Eddy Güzeldere (European Stability Initiative), Mert Onur (Friedrich Ebert Stiftung), Mark Cunningham (German Marshall Fund of the United States)

Η αρμενική αντιπροσωπεία που βρέθηκε στην Άγκυρα ως καλεσμένη του ΤΕΡΑΥ, μετά το τέλος του workshop είχε συνάντηση με τον Υπουργό Εξωτερικών, Ahmet Davutoğlu, και τον Υφυπουργό Εξωτερικών της Τουρκίας, Feridun Sinirlioğlu.

⁴¹⁹“ΤΕΡΑΥ/ΣΑΚ: “Sınır Ötesi Ekonomik İlişkilerle Bölgesel Kalkınma Bağlantılıdır”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1543>)

Όπως, άλλωστε, τονίζεται στο σχετικό δελτίο Τύπου του ΤΕΡΑΥ, στο πλαίσιο του “Ερευνητικού Προγράμματος Τουρκίας – Αρμενίας”, τον Οκτώβριο επρόκειτο να εκδοθεί μία μελέτη, που θα αποτελούσε οδηγό για τις ΜΚΟ των δύο χωρών. Στη μελέτη αυτήν θα διατυπώνονταν απόψεις για το πώς μπορούν να υποστηρίξουν στελέχη ΜΚΟ τη διαδικασία εξομάλυνσης και συνδιαλλαγής μεταξύ των κυβερνήσεων, ενώ παράλληλα επρόκειτο να δοθεί έμφαση σε αμοιβαίες απόψεις και προτάσεις, που συμβάλλουν στη διαδικασία οικοδόμησης της πολιτικής. Τα πορίσματα αυτής της μελέτης – σύμφωνα πάντοτε με το σχετικό δελτίο του ΤΕΡΑΥ – θα βοηθούσαν στη λεπτομερειακή κατάρτιση των μελετών για τη θεμελίωση της ασφάλειας⁴²⁰.

Η αμερικανική υποστήριξη στις προσπάθειες εξομάλυνσης των τουρκο – αρμενικών σχέσεων εντοπίζεται – αν και με έμμεσο τρόπο – σε μία ακόμα περίπτωση. Στις 27 Σεπτεμβρίου 2011, στο ΤΕΡΑΥ πραγματοποιήθηκε ένα workshop, στο οποίο εξετάστηκαν τα θέματα μεταφορών και συγκοινωνιών, με απώτερο σκοπό τη διευκόλυνση του εμπορίου ανάμεσα στην Τουρκία και την Αρμενία. Το workshop διοργανώθηκε από το ΤΕΡΑΥ σε συνεργασία με την Ένωση Βιομηχάνων και Επιχειρηματιών της Αρμενίας (UMBA). Σε αυτό συμμετείχαν εκπρόσωποι του αρμόδιου τομέα από την Τουρκία και την Αρμενία, καθώς και αξιωματούχοι του Υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας.

Στο workshop συζητήθηκε, μεταξύ άλλων, και το πώς επηρεάζουν τον τουρισμό μεταξύ των δύο κρατών, τα θέματα που υφίστανται στο πεδίο των μεταφορών και των συγκοινωνιών. Επιπρόσθετα, οι εκπρόσωποι από την Αρμενία μίλησαν για το Πρόγραμμα με τίτλο: “Turkey and Armenia Rapprochement Project”, το οποίο λαμβάνει χώρα με την υποστήριξη της USAID (United States Agency for International Development) – μιας οργάνωσης συνδεδεμένης με την κυβέρνηση των ΗΠΑ – με σκοπό την ανάπτυξη του διαλόγου ανάμεσα στην Τουρκία και την Αρμενία. Η αρμενική αντιπροσωπεία τόνισε την ανάγκη εξομάλυνσης των σχέσεων μεταξύ των δύο κρατών, με τη συμβολή τόσο των κυβερνήσεων όσο και των ΜΚΟ. Επιπλέον, εν όψει των εορτασμών για την 20^η επέτειο της ανεξαρτησίας της Αρμενίας, η αρμενική αντιπροσωπεία μοίρασε αναμνηστικά μπλουζάκια, τα οποία είχαν φτιαχτεί στην Τουρκία⁴²¹.

Πέραν του ΤΕΡΑΥ, στις δραστηριότητες που αποσκοπούν στη βελτίωση των σχέσεων Άγκυρας – Ερεβάν, ενεργό ρόλο έχει και το SAM. Την περίοδο 29 – 30 Νοεμβρίου 2011, το SAM διοργάνωσε ένα workshop, σε συνεργασία με το Τμήμα Διεθνών Σχέσεων του ΤΟΒΒ· το workshop είχε τίτλο: “Η αναζωογόνηση της διαδικασίας εξομάλυνσης στις σχέσεις Τουρκίας - Αρμενίας”. Σε αυτό συζητήθηκε η διαδικασία βελτίωσης των διμερών σχέσεων, μετά την υπογραφή των Πρωτοκόλλων της Ζυρίχης· εξετάστηκε, ακόμα, ο πιθανός ρόλος των ΜΚΟ και των τρίτων χωρών στην

⁴²⁰“Türk ve Ermeni Sivil Toplumları TEPAV’da Buluştu”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2238>)

⁴²¹“Türkiye ile Ermenistan Arasındaki Taşımacılık Sorunları Ele Alındı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2352>). Πρέπει να σημειωθεί ότι καρπός του Προγράμματος “Turkey and Armenia Rapprochement Project” υπήρξε μία μελέτη με τίτλο: “Review of Legal Issues between Armenia and Turkey”, που συντάχθηκε από το ΤΕΡΑΥ, σε συνεργασία με το ICHD, το Νοέμβριο του 2012. Γι’ αυτό, βλ. “Türk ve Ermeni Halklarının İlişkilerine Hukuki Çerçeve...”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3252>)

προαναφερθείσα διαδικασία. Αξίζει, πάντως, να σημειωθεί ότι, εκτός των τούρκων και αρμενίων συμμετεχόντων, στο workshop συμμετείχαν εκπρόσωποι από το Αζερμπαϊτζάν, τη Ρωσία και τις ΗΠΑ⁴²².

Σημαντικές δραστηριότητες είχε να επιδείξει το 2012, το TESEV, στο πλαίσιο του Προγράμματος "Support to Armenia – Turkey Rapprochement" (SATR), που διενεργείται από το 2010, σε συνεργασία με αρμενικές ΜΚΟ. Σε συνεργασία με το αρμενικό ίδρυμα "International Center for Human Development" (ICHD), το TESEV διοργάνωσε μία σειρά σεμιναρίων και workshops τόσο στο Ερεβάν, όσο και στην Άγκυρα και στην Κωνσταντινούπολη, τον Ιανουάριο και το Φεβρουάριο του 2012. Παράλληλα, το Eurasia Partnership Foundation (EPF), το ICHD και το TESEV, απηύθυναν πρόσκληση σε διάφορους ερευνητές να γράψουν άρθρα σχετικά με την τουρκο – αρμενική προσέγγιση· τα άρθρα αυτά δημοσιεύθηκαν στις ιστοσελίδες του SATR, καθώς και των προαναφερθέντων ιδρυμάτων.

Την περίοδο 4 – 6 Ιουνίου, σε συνεργασία με το Ίδρυμα Friedrich Naumman Stiftung (FNS), το TESEV διοργάνωσε μία επίσκεψη στο Ερεβάν. Σε αυτήν συμμετείχε μία 20μελής αντιπροσωπεία από ακαδημαϊκούς, φοιτητές, και στελέχη των ΜΜΕ και ΜΚΟ, που είχαν παρακολουθήσει προηγούμενες δραστηριότητες του TESEV και δεν είχαν επισκεφθεί ξανά την Αρμενία. Η αντιπροσωπεία συμμετείχε σε διασκέψεις, που διοργανώθηκαν με αρμενικά ιδρύματα· μεταξύ των ιδρυμάτων αυτών ήταν το Caucasus Research Center (CCR), το Dashnaktsutyun, το Armenian National Movement, το ICHD, και το DVV.

Τον Ιούνιο του 2012, εξάλλου, το TESEV διοργάνωσε μία συντονιστική Συνδιάσκεψη ατόμων και ιδρυμάτων από την Τουρκία, που ασχολούνται με την προσέγγιση Τουρκίας – Αρμενίας. Σε αυτήν συμμετείχαν 25 άτομα και ιδρύματα. Επιπρόσθετα, πρέπει να αναφερθεί ότι τον Οκτώβριο του 2012, δημοσιεύθηκε η μελέτη της ερευνήτριας του TESEV, Diba Nigar Göksel, με τίτλο: "Turkey and Armenia Post – Protocols: Back to Square One?". Η μελέτη δημοσιεύθηκε στους διαδικτυακούς τόπους του TESEV και του ICHD⁴²³.

Πέραν τούτων, στις 25 Ιουλίου 2012, το ΤΕΡΑΥ διοργάνωσε από κοινού με το International Center for Human Development, που εδράζεται στο Ερεβάν (Αρμενία), ένα workshop. Σκοπός του workshop ήταν να συντελέσει στην υιοθέτηση μιας μακρόπνοης και ουσιαστικής προοπτικής, που θα ξεπεράσει το αδιέξοδο στις τουρκο – αρμενικές σχέσεις. Το workshop ξεκίνησε με εισήγηση του Dr. Anush Hovhannisyan, Τουρκολόγου από το Ινστιτούτο Ανατολικών Μελετών της Ακαδημίας Επιστημών της Αρμενίας. Στη συνέχεια, μίλησαν ο Καθηγητής, Dr. Doğu Ergil από το Πανεπιστήμιο του Fatih, καθώς και ο Dr. Candan Badem, Πρόεδρος του Τμήματος Ιστορίας του Πανεπιστημίου

⁴²²"Türkiye ile Ermenistan Arasındaki Normalleşme Sürecinin Yeniden Canlandırılması", (<http://sam.gov.tr/tr/?p=250>)

⁴²³"Türkiye – Ermenistan Yakınlaşma Destek Projesi", *TESEV 2012 Faaliyet Raporu*, σελ. 21, 32

του Tunçelî. Στο workshop συμμετείχαν, επίσης, τούρκοι και ξένοι ακαδημαϊκοί, διπλωμάτες, και αναλυτές⁴²⁴.

Κάνοντας λόγο για τη συνεργασία ανάμεσα στις τουρκικές δεξαμενές σκέψης και σε αρμενικούς φορείς, είναι σκόπιμο να γίνει αναφορά σε μία μελέτη, που αποτελεί προϊόν μιας τέτοιας συνεργασίας. Στις 11 Ιανουαρίου 2012, στο TEPAV πραγματοποιήθηκε μία Διάσκεψη· σε αυτήν παρουσιάστηκε το βιβλίο με τίτλο “Κλείνοντας το χάσμα: μία ματιά στις δραστηριότητες των τουρκικών και αρμενικών ΜΚΟ τα τελευταία 20 χρόνια”.

Στο βιβλίο έχουν συγκεντρωθεί οι καρποί του “Προγράμματος για την κατάρτιση Οδηγού Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης και Συμφιλίωσης, με στόχο τη βιώσιμη και αποτελεσματική διασυννοριακή συνεργασία Τουρκίας – Αρμενίας”. Το πρόγραμμα αυτό υλοποιήθηκε από το TEPAV, σε συνεργασία με το German Marshall Fund (GMF) Η παρουσίαση του βιβλίου ετοιμάστηκε από την αναλύτρια για θέματα εξωτερικής πολιτικής του TEPAV, Burcu Gültekin Punsman, και την Επίκουρη Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου του Bilkent, Esra Çuhadar Gürkaynak. Η Διάσκεψη ξεκίνησε με ομιλία του Διευθυντή του GMF, Özgür Ünlühisarcıklı, και συνεχίστηκε με ομιλίες των Punsman και Gürkaynak. Το Πρόγραμμα αυτό είχε ξεκινήσει τον Ιούνιο του 2011, και ολοκληρώθηκε στα τέλη του ίδιου χρόνου.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, πρέπει να σημειωθεί ότι η αρμενική αντιπροσωπεία, που βρέθηκε στην Άγκυρα ως προσκεκλημένη του TEPAV, μετά το τέλος της Διάσκεψης συναντήθηκε με τον Υπουργό Εξωτερικών, Ahmet Davutoğlu, και τον Υφυπουργό Εξωτερικών, Feridun Sinirlioğlu⁴²⁵.

Β) Διοργάνωση διασκέψεων και στρογγυλών τραπεζών με θέμα συζήτησης τις τουρκο – αρμενικές σχέσεις

Στις 14 Μαρτίου 2009, στο TEPAV πραγματοποιήθηκε μία διάσκεψη, με τίτλο: “Η Αλλαγή και οι Επιλογές της Τουρκίας στην πολιτικής της στον Καύκασο”· η διάσκεψη πραγματοποιήθηκε ως προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στο TEPAV, το KAFSAM (Kafkasya Stratejik Araştırmalar Merkezi – Κέντρο Στρατηγικών Μελετών Καυκάσου) και το ORSAM (Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi – Κέντρο Στρατηγικών Μελετών Μέσης Ανατολής), με συμμετοχή σημαντικών ακαδημαϊκών και κρατικών αξιωματούχων.

Στην ομιλία που εκφώνησε ο Διευθυντής του Ιδρύματος, Καθηγητής, Dr. Güven Sak, έκανε λόγο για τα προβλήματα στις σχέσεις Τουρκίας – Αρμενίας, και για τις σύγχρονες εξελίξεις στην περιοχή. Στη διάσκεψη συμμετείχε και ο Αντιπρόεδρος του CHP, Onur Öymen, ο οποίος τόνισε ότι η μη εξομάλυνση των σχέσεων Τουρκίας – Αρμενίας, καθώς και το γεγονός ότι τα σύνορα μεταξύ των

⁴²⁴“Türkiye-Ermenistan İlişkileri...”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/3033>)

⁴²⁵“TEPAV’dan Türk – Ermeni Ortaklığı İçin “Uzlaşma Rehberi”...”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2596>)

δύο χωρών παραμένουν κλειστά δεν οφείλεται στο ότι η Αρμενία είναι εχθρικό κράτος, αλλά στο ότι έχει υπό την κατοχή της εδάφη του Αζερμπαϊτζάν.

Ο Mustafa Aydın, Πρόεδρος του Τμήματος Διεθνών Σχέσεων του Οικονομικού και Τεχνολογικού Πανεπιστημίου του TOBB, επεσήμανε από τη δική του πλευρά ότι η Τουρκία δεν έχει άλλη επιλογή από το να διατηρεί σχέση ισότητας με όλα τα κράτη του Καυκάσου. Στη Διάσκεψη μίλησαν, επίσης, ο Πρόεδρος του KAFFED (Kafkas Dernekleri Federasyonu – Ομοσπονδία Συνδέσμων του Καυκάσου), Cihan Candemir, καθώς και ο Πρόεδρος του ORSAM, Hasan Kanbolat⁴²⁶.

Δύο μήνες αργότερα, στο TEPAV παρουσιάσθηκαν τα πορίσματα της έκθεσης του International Crisis Group, με τίτλο: "Turkey and Armenia: Opening Minds, opening Borders"· την παρουσίαση έκανε ο Hugh Pore, ειδικός για την Τουρκία και την Κύπρο του ICG. Στο πρώτο μισό της ανακοίνωσής του, ο Pore έκανε λόγο για τα οφέλη που θα προέκυπταν από την εξομάλυνση των τουρκο – αρμενικών σχέσεων· μεταξύ άλλων ανέφερε ότι τα σύνορα Αρμενίας – Τουρκίας είναι κλειστά εδώ και 16 χρόνια, γεγονός που δε συμβάλλει καθόλου στην επίλυση του ζητήματος του Ναγκόρνο – Καραμπάχ. Στο δεύτερο μισό της ανακοίνωσής του, ο Pore έκανε λόγο για το ρόλο τρίτων κρατών στις διμερείς σχέσεις Τουρκίας – Αρμενίας· μεταξύ των τρίτων αυτών κρατών, το πιο σημαντικό κράτος θεωρεί ότι είναι το Αζερμπαϊτζάν⁴²⁷.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η στρογγυλή τράπεζα που διοργανώθηκε στις 17 Νοεμβρίου 2009, στο TEPAV· σε αυτήν μίλησε ο Alexander Iskandaryan, Διευθυντής του Ινστιτούτου του Καυκάσου, που έχει την έδρα του στο Ερεβάν. Ο Iskandaryan τόνισε, μεταξύ άλλων, ότι η αδυναμία της Τουρκίας να εδραιώσει απευθείας σχέσεις με την Αρμενία, πιθανόν να επηρέαζε αρνητικά τη δυνατότητα της Τουρκίας να εμφανισθεί ως ανεξάρτητος παίχτης στην περιοχή⁴²⁸.

Κάπως διαφορετικό προσανατολισμό είχε η διάσκεψη που διοργανώθηκε στο SAM, στις 3 Φεβρουαρίου 2011. Σε αυτήν συμμετείχαν αξιωματούχοι του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών, στελέχη αρμόδιων κρατικών φορέων καθώς και συνταξιοδοτημένοι Πρέσβεις, που είχαν ασχοληθεί με το Αρμενικό ζήτημα. Στη διάσκεψη συζητήθηκαν η πολιτική και οι ενέργειες που έπρεπε να γίνουν έναντι των αρμενικών δραστηριοτήτων εξ αφορμής της συμπλήρωσης 100 χρόνων, το 2015, από την Αρμενική γενοκτονία⁴²⁹.

Παράλληλα, στις 5 Απριλίου 2012, στο TEPAV διοργανώθηκε μία Διάσκεψη υπό το συντονισμό της αναλύτριας για θέματα εξωτερικής πολιτικής του TEPAV, Burcu Gültekin Punsmann. Στη Διάσκεψη μίλησε ο David Phillips, Διευθυντής του Προγράμματος Οικοδόμησης της Ειρήνης και Ανθρωπίνων

⁴²⁶"Türkiye'nin Kafkasya Politikası TEPAV'da Tartışıldı", (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/472>)

⁴²⁷"Uluslararası Kriz Grubu'nun Türkiye – Ermenistan Raporu", (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/474>)

⁴²⁸"Türkiye-Ermenistan Uzlaşısı TEPAV'da Tartışıldı", (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1530>)

⁴²⁹"Ermeni Meselesine İlişkin Toplantı" (<http://sam.gov.tr/tr/?p=343>)

Δικαιωμάτων, του Ινστιτούτου για τη Μελέτη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, του Πανεπιστημίου του Columbia· αντικείμενο της ομιλίας του ήταν οι τουρκο – αρμενικές διπλωματικές σχέσεις.

Μεταξύ άλλων, ο Phillips αναφέρθηκε στην πρόταση του Πρωθυπουργού Erdoğan, το 2005, για σύσταση κοινής τουρκο – αρμενικής ιστορικής επιτροπής που θα διερευνούσε τα γεγονότα του 1915 – πρόταση που απορρίφθηκε από την Αρμενία – στη δολοφονία του αρμενίου δημοσιογράφου και συγγραφέα, Hrant Dink, αλλά και στη “διπλωματία του ποδοσφαίρου” του 2008, ανάμεσα στον τούρκο Πρόεδρο της Δημοκρατίας, Gül, και τον αρμένιο ομόλογό του, Sarkisyan, καθώς και στον τρόπο που επηρεάζει τις τουρκο – αρμενικές σχέσεις η άρνηση της τουρκικής πλευράς να αναγνωρίσει τα γεγονότα του 1915 ως γενοκτονία⁴³⁰.

Γ) Διοργάνωση διασκέψεων σε πόλεις της Τουρκίας, με αντικείμενο συζήτησης τις τουρκο – αρμενικές σχέσεις

Με στόχο την ανάπτυξη ενός ευρύτερου διαλόγου για τις τουρκο – αρμενικές σχέσεις, το TESEV διοργάνωσε μία σειρά στρογγυλών τραπέζων σε διάφορες πόλεις της Τουρκίας. Η πρώτη από αυτές διοργανώθηκε στις 3 Νοεμβρίου 2010, στο Kars· σε αυτήν συμμετείχαν άτομα από διάφορους επαγγελματικούς κλάδους, ενώ συζητήθηκε μία ποικιλία θεμάτων που αφορούν στις τουρκο – αρμενικές σχέσεις⁴³¹.

Η διοργάνωση των στρογγυλών αυτών τραπέζων εξακολούθησε και το 2011. Στις 27 Μαΐου διοργανώθηκε μία στρογγυλή τράπεζα στη Σμύρνη, ως προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στο TESEV και το Τμήμα Εφαρμογής και Έρευνας Ευρωπαϊκών Μελετών του Πανεπιστημίου Dokuz Eylül (ATMER). Η στρογγυλή τράπεζα κατατμήθηκε σε δύο συνεδρίες: στην πρώτη συζητήθηκε η τρέχουσα κατάσταση στις τουρκο – αρμενικές σχέσεις, ενώ στη δεύτερη, το ενδιαφέρον εστιάσθηκε στα θέματα που δυσκολεύουν την προσέγγιση ανάμεσα στην τουρκική και την αρμενική κοινωνία.

Παράλληλα, στις 29 Νοεμβρίου 2010, το TESEV διοργάνωσε μία ακόμα διάσκεψη στο Πανεπιστήμιο της Çukurova, σε συνεργασία με το Τμήμα Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου. Τη διάσκεψη παρακολούθησαν περίπου 100 άτομα· αυτοί ήταν ακαδημαϊκοί, φοιτητές, στελέχη ΜΚΟ, καθώς και εκπρόσωποι του επιχειρηματικού κόσμου. Στο πρώτο πάνελ, που διοργανώθηκε στο πλαίσιο της διάσκεψης αυτής, συζητήθηκε η ιστορία και το αρμενικό παρελθόν των Αδάνων, αλλά και το υπάρχον αδιέξοδο στις σχέσεις των δύο χωρών· στο δεύτερο πάνελ εξετάσθηκε το ενδεχόμενο προσέγγισης μέσω των οικονομικών και πολιτισμικών αλληλεπιδράσεων⁴³².

⁴³⁰“TEPAV’da Türk-Ermeni İlişkilerinin Yakın Diplomatik Tarihine Bakış...”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2808>)

⁴³¹“Yuvarlak Masa Toplantısı: “Türkiye – Ermenistan İlişkilerini Kars’ ta Tartışmak”, 3 Kasım 2010”, *TESEV 2010 Faaliyet Raporu*, σελ. 10

⁴³²“Ermenistan”, *TESEV 2011 Faaliyet Raporu*, σελ. 24 – 25

ΧVΙΙΙ. ΚΥΠΡΟΣ

Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης που αφορούν στην Κύπρο, μπορούν να καταταχθούν στις εξής κατηγορίες:

- Α) Διοργάνωση διασκέψεων για τις πολιτικές και διπλωματικές εξελίξεις στο Κυπριακό πρόβλημα
- Β) Πολιτικές δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης με “πολιτικούς αξιωματούχους” της κατεχόμενης Κύπρου
- Γ) Δραστηριότητες με στόχο την αντιμετώπιση των υπάρχοντων προβλημάτων και την ενίσχυση των συνομιλιών και στο Κυπριακό
- Δ) Διοργάνωση δραστηριοτήτων σε χώρες της ΕΕ, με σκοπό για την άρση της διεθνούς απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων

Α) Διοργάνωση διασκέψεων για τις πολιτικές και διπλωματικές εξελίξεις στο Κυπριακό πρόβλημα

1. Διασκέψεις γενικού περιεχομένου

Στις 15 Φεβρουαρίου 2006, ο (τότε) Σύμβουλος του τούρκου Πρωθυπουργού για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής, Καθηγητής, Dr Ahmet Davutoğlu, μίλησε στην αίθουσα της Γερουσίας του ΤΟΒΒ. Θέμα της ομιλίας του ήταν “Η κυπριακή πολιτική της Τουρκίας, στην ενταξιακή διαδικασία”. Στην εκδήλωση συμμετείχαν ανώτατοι κρατικοί αξιωματούχοι και ακαδημαϊκοί. Στη συνέχεια της εκδήλωσης, αξιολογήθηκαν οι παράμετροι που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη “Νέα Πρωτοβουλία για την Κύπρο” – η οποία είχε εξαγγελθεί από το τουρκικό Υπουργείο Εξωτερικών⁴³³.

Στις 27 Οκτωβρίου 2011, το TESEV διοργάνωσε στην Άγκυρα μία κλειστή στρογγυλή τράπεζα, με τίτλο: “Μία πρόταση λύσης για το Κυπριακό Πρόβλημα”· σε αυτήν συμμετείχε περιορισμένος αριθμός στελεχών από δεξαμενές σκέψης, από τον ακαδημαϊκό τομέα και από τα ΜΜΕ. Στη διάσκεψη συζητήθηκαν, μεταξύ άλλων, θέματα της επικαιρότητας, όπως το κυπριακό φυσικό αέριο και το πετρέλαιο, η κυπριακή πολιτική της Τουρκίας και οι σχέσεις Τουρκίας – κατεχομένων⁴³⁴. Τα πορίσματα της στρογγυλής τράπεζας συμπεριλήφθηκαν σε έκθεση που συντάχθηκε από τον Σύμβουλο Προγράμματος Εξωτερικής Πολιτικής του TESEV, Mensur Akgün· η έκθεση δημοσιεύθηκε το

⁴³³“Başbakanlık Dış Politika Başdanışmanı Prof. Dr. Davutoğlu, Türkiye'nin Kıbrıs Politikasını Anlattı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/116>)

⁴³⁴“Kıbrıs Sorunu için bir Çözüm Önerisi”, *TESEV 2011 Faaliyet Raporu*, σελ. 24

Φεβρουάριο του 2011, στα Τουρκικά, και ένα μήνα αργότερα στα Αγγλικά, υπό τον τίτλο: "Possible scenarios in Cyprus: Assuming there is no solution"⁴³⁵.

2. Η Συνεργασία ΤΕΡΑΥ – ΙCG

Το Κυπριακό πρόβλημα είναι σε κάθε περίπτωση ένα από τα βασικά θέματα της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής· ως εκ τούτου, η πραγματοποίηση ενημερωτικών ομιλιών και διασκέψεων είναι αναμενόμενη από τις τουρκικές δεξαμενές σκέψης. Στις δραστηριότητες αυτές, μπορούν να γίνουν δύο βασικές διαπιστώσεις: κατά πρώτον, οι θεματικές των στρογγυλών τραπέζων συνήθως ακολουθούν την τρέχουσα επικαιρότητα – κυρίως Συνόδους ή διασκέψεις με μείζονα σημασία. Κατά δεύτερον, παρουσιάζει ενδιαφέρον η στενή συνεργασία του ΤΕΡΑΥ με το ΙCG (International Crisis Group) και στην περίπτωση του Κυπριακού – εκτός από τις τουρκο – αμερικανικές σχέσεις, για τις οποίες έχει ήδη γίνει λόγος.

Η συνεργασία αυτή ανάμεσα στους δύο φορείς πιστοποιείται σε αρκετές περιπτώσεις, και με διάφορες αφορμές· είναι, επίσης, σαφές ότι οι απόψεις του ΙCG έχουν βαρύνουσα σημασία για το ΤΕΡΑΥ. Ενδεικτική, ως προς αυτό, είναι μία διάσκεψη, που διοργανώθηκε στο ΤΕΡΑΥ, στις 15 Μαρτίου 2006· σε αυτήν εξετάσθηκε η έκθεση του ΙCG – που είχε εκδοθεί στις 8 Μαρτίου – για την Κύπρο, με τίτλο "Το αδιέξοδο της Κύπρου: Το επόμενο βήμα". Στην έκθεση δινόταν έμφαση στο σχέδιο Ανάν και στα δημοψηφίσματα, που ακολούθησαν το 2004, και τις συνέπειες που αυτά είχαν για την εξέλιξη του Κυπριακού⁴³⁶.

Αντίστοιχα, στις 13 Φεβρουαρίου 2008, εξ αφορμής της έκθεσης του ΙCG, που είχε δημοσιευθεί την προηγούμενη ημέρα, στο ΤΕΡΑΥ διοργανώθηκε μία διάσκεψη με συμμετοχή του συντάκτη της, Hugh Pope⁴³⁷. Ο Pope μίλησε σε τρεις ακόμα περιπτώσεις, στο ΤΕΡΑΥ, παρουσιάζοντας τις εκθέσεις του ΙCG, για το Κυπριακό. Έτσι, τον Ιούλιο του 2008 μίλησε με θέμα: "Reunifying Cyprus: The Best Chance Yet"⁴³⁸, καθώς και το Δεκέμβριο του ίδιου έτους· ο τίτλος της ομιλίας του τότε ήταν: "Turkey and

⁴³⁵"Kıbrıs Sorunu için bir çözüm önerisi", *TESEV 2012 Faaliyet Raporu*, σελ. 29

⁴³⁶"International Crisis Group' un Kıbrıs Raporu İrdelendi",
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/146>)

⁴³⁷Ο Hugh Pope είναι Διευθυντής Προγράμματος Τουρκίας/ Κύπρου, και Υποδιευθυντής Προγράμματος Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας, του ΙCG. Για περισσότερα στοιχεία, βλ. το βιογραφικό του, που έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του ΙCG:

http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Analyst%20Profiles/pope_hugh.ashx

⁴³⁸"Uluslararası Kriz Grubu'nun Kıbrıs Raporu TEPAV'da Tanıtıldı",
(<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/408>)

Europe: The Decisive Year Ahead”⁴³⁹. Παράλληλα, στις 4 Μαρτίου 2011, ο Pore εκφώνησε ομιλία στο ΤΕΡΑΥ, με τίτλο: “Cyprus: Six Steps Towards a Settlement”⁴⁴⁰.

3. Οι έρευνες για πετρέλαιο και φυσικό αέριο

Οι σχετικά πρόσφατες έρευνες της Κυπριακής Δημοκρατίας για αναζήτηση πετρελαίου και φυσικού αερίου επηρεάζουν άμεσα την πορεία του Κυπριακού, εφόσον συνδέονται, τόσο με πολιτικά και διπλωματικά ζητήματα – όπως αυτό της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) – όσο και με θέματα αξιοποίησης πλουτοπαραγωγικών πηγών.

Στο πλαίσιο αυτό, το ΤΕΡΑΥ διοργάνωσε τρεις τουλάχιστον διασκέψεις με αυτό το θέμα. Στις 19 Νοεμβρίου 2007, σε στρογγυλή τράπεζα στο ΤΕΡΑΥ μίλησε ο Καθηγητής, Sertac H. Baseren, από τη Σχολή Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου της Άγκυρας· ο τίτλος της ομιλίας του ήταν: “οι πρόσφατες εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο”. Ο Baseren τόνισε, μεταξύ άλλων, ότι η Κύπρος επιχειρούσε να περιορίσει την πρόσβαση της Τουρκίας στις ανοιχτές θάλασσες, συνάπτοντας συμφωνίες οριοθέτησης της ΑΟΖ με την Αίγυπτο και το Λίβανο· υποστήριξε, μάλιστα, ότι η ελληνοκυπριακή πολιτική βρισκόταν σε συνεργασία με την αντίστοιχη πολιτική που ακολουθούσε η Ελλάδα, στο Αιγαίο⁴⁴¹.

Παράλληλα, το ΤΕΡΑΥ, σε συνεργασία με το Πολυτεχνείο Μέσης Ανατολής, διοργάνωσαν στις 3 Φεβρουαρίου 2012, μία διάσκεψη με τίτλο “Οι Πολιτικές των Υδρογονανθράκων στην Ανατολική Μεσόγειο και η Κύπρος”, υπό το συντονισμό του Dr. Atilla Eralp, Διευθυντή του Ινστιτούτου Μελέτης του ΤΕΡΑΥ για τη Διεθνή Πολιτική, και Προέδρου του Κέντρου Ευρωπαϊκών Μελετών του Πολυτεχνείου Μέσης Ανατολής. Κύριο θέμα της διάσκεψης ήταν οι έρευνες της Κυπριακής Δημοκρατίας για αναζήτηση αερίου και πετρελαίου· σε αυτήν μίλησε ο τέως “Υφυπουργός” της κατεχόμενης Κύπρου, και νυν Γενικός Συντονιστής του Beşarımak Düşünce Grubu (Ομάδα Σκέψης Πενταδακτύλου), M. Ergün Olgun⁴⁴².

Ένα μήνα αργότερα, το ΤΕΡΑΥ διοργάνωσε μία διάσκεψη, στην οποία παρουσιάσθηκε η έκθεση του ICG, με τίτλο: “Aphrodite's Gift: Can Cypriot Gas Power a New Dialogue?”. Η έκθεση παρουσιάσθηκε από τον Hugh Pore και τον αναλυτή του ICG, Didem Akyel. Στην έκθεση γινόταν λόγος για τις έρευνες της Κυπριακής Δημοκρατίας, την αντίδραση της τουρκικής και

⁴³⁹“Uluslararası Kriz Grubu'nun Türkiye-AB Sürecine İlişkin Son Raporu TEPAY'da Tanıtıldı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/447>)

⁴⁴⁰“Uluslararası Kriz Grubu'nun Son Kıbrıs Raporu Tartışıldı”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1962>)

⁴⁴¹“Kıbrıs Sorununda Yeni Boyut: Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Sorunu”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/339>)

⁴⁴²“Doğu Akdeniz'deki Petrol-Gaz Arama Çalışmaları: “Kismet mi Olacak, Lanet mi?”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2653>)

τουρκοκυπριακής πλευράς, ενώ παράλληλα διατυπώνονταν προτάσεις για τη διευθέτηση των ενεργειακών θεμάτων μεταξύ των δύο πλευρών⁴⁴³.

Β) Πολιτικές δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης με “πολιτικούς αξιωματούχους” της κατεχόμενης Κύπρου

Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, στις οποίες εμπλέκονται “πολιτικοί αξιωματούχοι” από τα κατεχόμενα. Συνήθως οι δραστηριότητες αυτές είναι επισκέψεις τουρκοκυπρίων αξιωματούχων στα γραφεία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, και η συμμετοχή τους σε διασκέψεις που διοργανώνονται εκεί· η παρουσία τόσο υψηλόβαθμων προσώπων έχει μάλλον πολιτικό χαρακτήρα, και είναι δύσκολο να χαρακτηριστεί ως έχουσα αμιγώς ενημερωτικό χαρακτήρα.

Ενδεικτικές, ως προς αυτά, είναι αρκετές επισκέψεις που πραγματοποίησε ο “Πρόεδρος της Δημοκρατίας” της κατεχόμενης Κύπρου, Mehmet Ali Talat, στο TESEV και στο TEPAV, κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Στις 13 Δεκεμβρίου 2006, ο Talat μίλησε σε μία διάσκεψη με θέμα το Κυπριακό πρόβλημα, σε συνάρτηση με τις ευρωτουρκικές σχέσεις. Στη διάσκεψη μίλησαν, επίσης, ο Dr Cengiz Aktar από το Πανεπιστήμιο Bahçeşehir, και ο Mensur Akgün, από το TESEV⁴⁴⁴. Ο Talat μίλησε και πάλι στο TESEV, στις 15 Φεβρουαρίου 2008· αυτήν τη φορά μίλησε για τις σχέσεις Τουρκίας – Κύπρου, και για τις προσδοκίες του εν όψει των επικείμενων συνομιλιών. Στη διάσκεψη συζητήθηκαν, επίσης, οι Προεδρικές εκλογές της 17^{ης} Φεβρουαρίου, αλλά και η ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσόβου⁴⁴⁵.

Στις 27 Αυγούστου 2008, το TESEV διοργάνωσε μία στρογγυλή τράπεζα στην Κωνσταντινούπολη, με αντικείμενο συζήτησης το νομικό πλαίσιο του Κυπριακού· σε αυτήν μίλησε ο Talat, κάνοντας λόγο για τις διαπραγματευτικές συνομιλίες με την ελληνοκυπριακή πλευρά⁴⁴⁶. Για την πορεία των διαπραγματευτικών συνομιλιών με την ελληνοκυπριακή πλευρά ο Talat μίλησε και σε διάσκεψη που διοργανώθηκε στο TEPAV, το Νοέμβριο του 2008. Στη διάσκεψη αυτήν συμμετείχαν, επίσης, ακαδημαϊκοί, κρατικοί αξιωματούχοι και εκπρόσωποι ξένων αποστολών⁴⁴⁷.

⁴⁴³“Doğu Akdeniz'deki Enerji, Kıbrıs'ta Diyalogu Tetkiler mi?”, <http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2801>

⁴⁴⁴“3. Basın Toplantısı – “Kıbrıs – Türkiye ve AB İlişkilerinde Son Durum” / 13 Aralık”, TESEV 2006 Faaliyet Raporu, σελ. 17

⁴⁴⁵“Yuvarlak Masa Toplantısı: Kıbrıs'ta Son Gelişmeler ve 2008 Yılı Beklentileri. İstanbul, 15 Şubat 2008”, TESEV 2008 Faaliyet Raporu, σελ. 11

⁴⁴⁶“Tanıtım ve Tartışma Toplantısı: Kıbrıs Sorununun Hukuki Boyutu ve Barış Sürecinden Beklentiler, İstanbul, 27 Ağustos 2008”, TESEV 2008 Faaliyet Raporu, σελ. 11 – 12

⁴⁴⁷“TEPAV, KKTC Cumhurbaşkanı Mehmet Ali Talat'ı Konuk Etti”, <http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/439>

Παράλληλα, και άλλοι τουρκοκύπριοι αξιωματούχοι επισκέφθηκαν το ΤΕΡΑΥ. Κατά την πρώτη επίσκεψή του στην Τουρκία, μετά την ανάδειξη του στην εξουσία – ως αποτέλεσμα των εκλογών της 19ης Απριλίου 2009 – ο “Πρωθυπουργός” της κατεχόμενης Κύπρου, Derviş Eroğlu, συμμετείχε σε διάσκεψη που διοργανώθηκε από το ΤΕΡΑΥ. Ο Eroğlu μίλησε για την ιστορία και τα ζητήματα του Κυπριακού⁴⁴⁸.

Τον Ιανουάριο του 2010, στο ΤΕΡΑΥ διοργανώθηκε μία στρογγυλή τράπεζα με τίτλο: “Cyprus Unification: Unification's Last Chance”· σε αυτήν μίλησε ο εκπρόσωπος του “Προέδρου” της κατεχόμενης Κύπρου, Mehmet Ali Talat, υπεύθυνος για τα θέματα του ΟΗΕ και της ΕΕ, Özdil Nami⁴⁴⁹. Επιπλέον, το Φεβρουάριο του 2011, το ΤΕΡΑΥ επισκέφθηκε ο Serdar Denktaş, Πρόεδρος του “Δημοκρατικού Κόμματος”· ο Denktaş έκανε λόγο για τις σχέσεις ανάμεσα στην Τουρκία και την κατεχόμενη Κύπρο, οι οποίες ήταν τεταμένες εκείνη την περίοδο⁴⁵⁰.

Γ) Δραστηριότητες με στόχο την αντιμετώπιση των υπαρχόντων προβλημάτων και την ενίσχυση των συνομιλιών στο Κυπριακό

Αναγνωρίζοντας το θέμα αυτό ως μία από τις βασικότερες αιτίες στην αποτυχία των προσπαθειών επίλυσης του Κυπριακού, το ΤΕΣΕΥ διεξήγε ένα ερευνητικό πρόγραμμα, με αντικείμενο μελέτης το ζήτημα των περιουσιών. Το πρόγραμμα προέβλεπε, μεταξύ άλλων, επαφές και με τις δύο πλευρές του νησιού, με αξιωματούχους της ΕΕ, με νομικούς, με στελέχη ΜΚΟ και άλλα άτομα σχετικά με το θέμα αυτό. Παράλληλα με αυτά, διεξάγονταν σχετικές έρευνες και στη Γενεύη, στο Στρασβούργο και στη Νέα Υόρκη. Όπως, εξάλλου, αναφέρεται στη σχετική ανακοίνωση του ΤΕΣΕΥ, στο πλαίσιο της προαναφερθείσας έρευνας θα εξετάζονταν συγκριτικά οι λύσεις που δόθηκαν στα αντίστοιχα περιουσιακά ζητήματα στις περιπτώσεις της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης, του Κοσόβου, του Ιράκ και της Παλαιστίνης⁴⁵¹.

Παράλληλα, την περίοδο 2009 – 2010, το ΤΕΣΕΥ διοργάνωσε μία σειρά διασκέψεων υπό τον τίτλο: “Διάλογος Τουρκίας – Κύπρου”. Σκοπός των δραστηριοτήτων αυτών – όπως τονίζεται στο σχετικό δελτίο του ΤΕΣΕΥ – ήταν να ξεκινήσει ένας διάλογος με εκπροσώπους της ελληνοκυπριακής πλευράς, αλλά και να προβληθεί, μέσω ανεπίσημων διαύλων, η ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας. Έτσι, στις 7 Δεκεμβρίου 2009, διοργανώθηκε ο “Διάλογος Τουρκίας – Κύπρου”, με συμμετοχή ακαδημαϊκών, δημοσιογράφων και πολιτικών από την Κυπριακή Δημοκρατία, τα κατεχόμενα, καθώς και από την Τουρκία. Στη συνάντηση αυτήν συζητήθηκαν, ανάμεσα στα άλλα, η πρόσφατη κατάσταση στην Κύπρο, και οι αλλαγές που παρατηρούνται στην εσωτερική και εξωτερική πολιτική της Τουρκίας⁴⁵².

⁴⁴⁸“Κ.Κ.Τ.Κ. Başbakanı ΤΕΡΑΥ'da”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/481>)

⁴⁴⁹“ΚΚΤΚ / Nami: “Kıbrıs'ta Çözüm için Son Şans”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1534>)

⁴⁵⁰“ΚΚΤΚ'deki Gelişmeler Işığında “Ada İradesi” Tartışması...”, (<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/1936>)

⁴⁵¹“Araştırma Projesi: Kıbrıs'ta Mülkiyet Sorunu”, *ΤΕΣΕΥ 2006 Faaliyet Raporu*, σελ. 16

⁴⁵²“Türkiye-Kıbrıs Diyalogu, 7 Aralık 2009, İstanbul”, *ΤΕΣΕΥ 2009 Faaliyet Raporu*, σελ. 18

Ένα χρόνο αργότερα, στις 6 Δεκεμβρίου 2010, το TESEV διοργάνωσε μία νέα στρογγυλή τράπεζα υπό τον τίτλο: “Διάλογος Τουρκίας – Κύπρου”. Όπως και προηγουμένως, σε αυτήν συμμετείχαν εκπρόσωποι των ΜΜΕ και ΜΚΟ και από τις δύο πλευρές του νησιού. Στη διάσκεψη συζητήθηκε η υπάρχουσα κατάσταση στο νησί, υπό το πρίσμα της έκθεσης που υπέβαλε ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, Ban Ki Moon στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, στις 30 Νοεμβρίου· επιπλέον, εξετάστηκαν οι ευκαιρίες για επίλυση του Κυπριακού, εν όψει του 2011⁴⁵³.

Τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των δύο κοινοτήτων στην Κύπρο είχε ως στόχο μία σειρά δραστηριοτήτων, στο πλαίσιο του Προγράμματος “Συνδιαλλαγή για έναν Κοινό Σκοπό, με στόχο την Οικοδόμηση της Ασφάλειας: Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα για τους Πρόσφυγες στην Κύπρο”· το Πρόγραμμα αυτό υλοποιείτο με την υποστήριξη της ΕΕ.

Η πρώτη δραστηριότητα του Προγράμματος, ήταν η διοργάνωση μιας κλειστής στρογγυλής τράπεζας στην Ουδέτερη Ζώνη της Λευκωσίας, στις 29 Ιουνίου 2010· η εκδήλωση αυτή υπήρξε προϊόν συνεργασίας ανάμεσα στο TESEV, στο GPoT (Global Political Trends Center) και στο ΚΤΙΗΝ (Kıbrısli Türk İnsan Hakları Vakfı – Τουρκοκυπριακό Ίδρυμα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων), και πραγματοποιήθηκε στο Cyprus Community Media Center. Σε αυτήν συμμετείχαν ακτιβιστές, ακαδημαϊκοί καθώς και εργαζόμενοι στην περιοχή αυτήν, και από τις δύο πλευρές του νησιού.

Η δεύτερη δραστηριότητα του Προγράμματος, ήταν μία διάσκεψη που έλαβε χώρα στις 30 Σεπτεμβρίου 2010, στο Ινστιτούτο Goethe, το οποίο επίσης βρίσκεται στην Ουδέτερη Ζώνη. Στη διάσκεψη συζητήθηκαν η τρέχουσα κατάσταση στην Κύπρο, αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και κάποιες λύσεις που θα μπορούσαν να εφαρμοσθούν σχετικά με τα υπάρχοντα προβλήματα. Ως επιστέγασμα του Προγράμματος αυτού, στις 16 Δεκεμβρίου διοργανώθηκε μία συνέντευξη Τύπου, στην Ουδέτερη Ζώνη. Σε αυτήν παρουσιάσθηκε η έκθεση με τίτλο “Συνδιαλλαγή για έναν Κοινό Σκοπό, με στόχο την Οικοδόμηση της Ασφάλειας: Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα για τους Πρόσφυγες στην Κύπρο”, η οποία είχε εκδοθεί σε τρεις γλώσσες (Αγγλικά, Ελληνικά, Τουρκικά)⁴⁵⁴.

Εξάλλου, το 2012, το TESEV διοργάνωσε ένα ερευνητικό Πρόγραμμα με αντικείμενο μελέτης την αντίληψη για την Τουρκία στην Κύπρο. Στο πλαίσιο του προγράμματος, διεξήχθησαν συνεντεύξεις τον Απρίλιο και το Μάιο του 2012· η μελέτη συντάχθηκε από την Χρυστάλλα Γιακίνθου και την Rebecca Bryant, και τα πορίσματά της παρουσιάσθηκαν σε δύο συνεντεύξεις Τύπου· η πρώτη πραγματοποιήθηκε στις 3 Αυγούστου 2012, στην Κωνσταντινούπολη, και η δεύτερη, 2 ημέρες μετά, στην Ουδέτερη Ζώνη της Λευκωσίας⁴⁵⁵.

⁴⁵³“Yuvarlak Masa Toplantısı: Türkiye – Kıbrıs Diyalogu, 6 Aralık 2010, İstanbul”, *TESEV 2010 Faaliyet Raporu*, σελ. 12

⁴⁵⁴“Kıbrıs”, *TESEV 2010 Faaliyet Raporu*, σελ. 11 – 12

⁴⁵⁵“Kıbrıs’ta Türkiye Algısı ve ada’nın geleceği”, *TESEV 2012 Faaliyet Raporu*, σελ. 28

Δ) Διοργάνωση δραστηριοτήτων σε χώρες της ΕΕ, με σκοπό για την άρση της διεθνούς απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων

Στο πλαίσιο των προσπαθειών του για άρση της διεθνούς απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων, το TESEV διοργάνωσε δύο συνεντεύξεις Τύπου το 2008, στο Στρασβούργο και στις Βρυξέλλες· σε αυτές παρουσιάστηκε σχετική έκθεση του TESEV για το ζήτημα αυτό. Πέραν του ενδιαφέροντος που παρουσιάζουν οι δραστηριότητες καθ' εαυτές – με δεδομένο ότι λαμβάνουν χώρα σε δύο κομβικής σημασίας πρωτεύουσες χωρών της ΕΕ – υπάρχουν και ορισμένες πτυχές τους, που χρήζουν περαιτέρω προσοχής.

Η συνέντευξη Τύπου στο Στρασβούργο πραγματοποιήθηκε στις 19 Ιουνίου 2008, σε συνεργασία με την Ομάδα Επαφών Υψηλού Επιπέδου για τις σχέσεις με την τουρκοκυπριακή κοινότητα στο βόρειο τμήμα του νησιού, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η αντιπροσωπεία του TESEV υποστήριξε ότι η πολιτική απομόνωσης εις βάρος της τουρκοκυπριακής κοινότητας δεν έχει νομικό έρεισμα· μετά την παρουσίαση της έκθεσης, εξάλλου, εξετάσθηκε η παρούσα κατάσταση στο νησί. Επιπλέον, αποφασίσθηκε η αποστολή της έκθεσης αυτής στη Νομική Υπηρεσία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, για περαιτέρω εξέταση⁴⁵⁶.

Σε ανάλογο μήκος κύματος κυμάνθηκε και η συνέντευξη Τύπου στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις Βρυξέλλες, στις 11 Δεκεμβρίου 2008. Η συνέντευξη Τύπου διοργανώθηκε από το TESEV, σε συνεργασία με το ιταλικό ίδρυμα *No Peace Without Justice* (NPWJ), υπό την αιγίδα του Marco Carrato, μέλους της Ομάδας των Φιλελευθέρων, και Εισηγητή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το 2008. Εν προκειμένω, ωστόσο, σε κάθε περίπτωση πρέπει να επισημανθεί η συμμετοχή Maurizio Turco και Marco Perduca, μελών της ιταλικής Γερουσίας, οι οποίοι – όπως τονίζεται στο σχετικό ανακοινωθέν του TESEV – έχουν πάρει την υπηκοότητα της “Τουρκικής Δημοκρατίας Βόρειας Κύπρου”⁴⁵⁷. Η ύπαρξη ευρωπαϊών πολιτικών, οι οποίοι έχουν πάρει την υπηκοότητα παράνομου κρατιδίου – το οποίο, μάλιστα, αποτελεί ευρωπαϊκό έδαφος, υπό

⁴⁵⁶ “Kıbrıs Cumhuriyeti'nin AB Üyeliği İşliğinde Kıbrıs Sorunu'nun Hukuki Boyutu, Strazburg”, (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/kibris-cumhuriyetinin-ab-uyeligi-isiginda-kibris-so-1>): βλ. επίσης, “Tanıtım ve Tartışma Toplantısı: Kıbrıs Sorununun Hukuki Boyutu, Strazburg, 19 Haziran 2008”, *TESEV 2008 Faaliyet Raporu*, σελ. 11

⁴⁵⁷ “Kıbrıs Cumhuriyeti'nin AB Üyeliği İşliğinde Kıbrıs Sorunu'nun Hukuki Boyutu, Brüksel”, (<http://www.tesev.org.tr/tr/etkinlik/kibris-cumhuriyetinin-ab-uyeligi-isiginda-kibris-so>): βλ. επίσης, “Basın Toplantısı: Kıbrıs Sorununun Hukuki Boyutu Brüksel, 11 Aralık 2008”, *TESEV 2008 Faaliyet Raporu*, σελ. 12. Για τη σχετική ανακοίνωση του ιδρύματος *No Peace Without Justice*, βλ. “Press conference on North Cyprus at the European Parliament, 11 December 2008”, (<http://www.npwj.org/Other/Press-conference-North-Cyprus-European-Parliament.html>)

στρατιωτική κατοχή – αν μη τι άλλο, προκαλεί σοβαρό προβληματισμό· όπως, άλλωστε, γίνεται αντιληπτό, η συμμετοχή τους σε μία τέτοια εκδήλωση, κάθε άλλο παρά τυχαία είναι.

Συμπεράσματα

1. Γενικές παρατηρήσεις

Η διοργάνωση Φόρουμ και συνεδρίων έχει ως κύριο σκοπό την προώθηση της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής συνεργασίας ανάμεσα στις συμμετέχουσες πλευρές· υπάρχουν, ωστόσο, διαβαθμίσεις αναφορικά με το μέγεθος και την εμβέλεια των δραστηριοτήτων αυτών. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στα συνέδρια και στα φόρουμ, που διεξάγονται ανάμεσα στην Τουρκία και στις χώρες μιας ηπείρου ή μεγάλης γεωγραφικής περιοχής (για παράδειγμα, τα Φόρουμ Τουρκίας – Ευρώπης, Φόρουμ Τουρκίας – ΗΠΑ, και Τουρκίας – Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής, τουρκο – ασιατικά συνέδρια, τουρκο – αφρικανικά συνέδρια), ή ανάμεσα στην Τουρκία και σε μία ισχυρή περιφερειακή ή παγκόσμια δύναμη (Φόρουμ Τουρκίας – Κίνας, Φόρουμ Τουρκίας – Σαουδικής Αραβίας, Στρογγυλή Τράπεζα Τουρκίας – Βραζιλίας, Στρογγυλή Τράπεζα Τουρκίας – Αιγύπτου κλπ).

Η διοργάνωση των δραστηριοτήτων αυτών είναι πολλαπλώς ωφέλιμη για την Τουρκία. Κατά πρώτον, και μόνο το γεγονός ότι εμφανίζεται να συνομιλεί, σε ισότιμη θέση στο τραπέζι των συνεδρίων, με το σύνολο των κρατών μιας ή περισσοτέρων ηπείρων, δημιουργεί de facto την εντύπωση ότι η Τουρκία είναι ένας ισχυρός γεωπολιτικός και οικονομικός παράγων, με αποφασιστική επιρροή στην ευρύτερη περιοχή της Ευρασίας. Αντιστοίχως, τα διμερή φόρουμ με χώρες όπως η Σαουδική Αραβία ή η Βραζιλία, αποσκοπούν στην ενδυνάμωση της διμερούς συνεργασίας, τόσο σε οικονομικό, όσο και σε πολιτικό και διπλωματικό επίπεδο.

Η συχνότητα με την οποία διοργανώνονται τα συνέδρια και τα φόρουμ αυτά, είναι επίσης ενδεικτική των προθέσεων των τουρκικών δεξαμενών σκέψης. Μέχρι στιγμής, έχουν διεξαχθεί 8 τουρκο – αφρικανικά φόρουμ (2005 – 2013), 6 τουρκο – ασιατικά συνέδρια (2006 – 2012), και 3 φόρουμ Ευρώπης – Τουρκίας (2008 – 2010). Σε αυτά πρέπει να προστεθούν τα 2 συνέδρια Τουρκίας – Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής (2009 – 2010), τα δύο Παγκόσμια Τουρκικά Φόρουμ (2010, 2013), καθώς και το 1^ο Φόρουμ Τουρκίας – Κίνας (2012), το οποίο διοργανώθηκε, μάλιστα, στο Πεκίνο. Η πυκνότητα με την οποία πραγματοποιούνται τα δρώμενα αυτά, υποδεικνύουν την προσπάθεια των τουρκικών δεξαμενών σκέψης να καταστήσουν τα φόρουμ και τα συνέδρια αυτά, σταθερούς μηχανισμούς διαλόγου και ανάπτυξης της συνεργασίας.

Η επαγγελματική ιδιότητα των συμμετεχόντων στις δραστηριότητες αυτές ενισχύει τον προαναφερθέντα ισχυρισμό. Στη μεγάλη τους πλειοψηφία, οι συμμετέχοντες είναι κορυφαίοι τούρκοι και ξένοι πολιτικοί, ακαδημαϊκοί, κρατικοί αξιωματούχοι, επιχειρηματίες, μέλη διεθνών πολιτικών και οικονομικών οργανισμών, στελέχη δεξαμενών σκέψης και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Με τη διοργάνωση των φόρουμ και των συνεδρίων σε σταθερή βάση, τα τουρκικά think tanks εξυπηρετούν δύο κύριους σκοπούς. Αφενός συγκροτούν μία πλατφόρμα διαλόγου, στην οποία προβάλλονται οι επίσημες τουρκικές πολιτικές και διπλωματικές θέσεις, προωθώντας ταυτόχρονα τη

συνεργασία της Τουρκίας με τις συμμετέχουσες χώρες, σε πολλά επίπεδα. Αφετέρου, με τον τρόπο αυτόν, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης δημιουργούν κύκλους υψηλόβαθμων ξένων αξιωματούχων, με τους οποίους έχουν σταθερή συνεργασία· όχι τυχαία, κάποιοι από τους συμμετέχοντες έχουν επίσης επισκεφθεί κατ' ιδίαν τα γραφεία των τουρκικών δεξαμενών σκέψης.

Η προώθηση των πολιτικών, διπλωματικών και οικονομικών στόχων της Άγκυρας μέσω των συνεδρίων και των φόρουμ αυτών, συχνά καθίσταται σαφής και από τις καταληκτικές εκθέσεις, με τις οποίες ολοκληρώνονται οι δραστηριότητες αυτές. Στις εκθέσεις διατυπώνονται προτάσεις για τη σύσφιγξη ή τη βελτίωση του πλαισίου συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και τα συμμετέχοντα κράτη, οι οποίες ενίοτε παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Ενδεικτικά μπορεί να αναφερθεί εδώ η άποψη ότι η Τουρκία πρέπει να συμμετάσχει με καθεστώς παρατηρητή, τόσο στον Οργανισμό Συνεργασίας της Σαγκάης, όσο και στην Ένωση των Χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας (Association of Southeast Asian Nations – **ASEAN**), η οποία διατυπώθηκε στην έκθεση συμπερασμάτων του 4^{ου} τουρκο – ασιατικού συνεδρίου· γι' αυτά θα γίνει λόγος αναλυτικά παρακάτω.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, πρέπει να επισημανθεί ότι τα συνέδρια και τα φόρουμ αυτά έχουν διπλό ρόλο. Κατά πρώτον, λειτουργούν ως πλατφόρμες συνεργασίας ανάμεσα σε υψηλόβαθμα στελέχη από τον πολιτικό, τον ακαδημαϊκό και τον επιχειρηματικό κόσμο της Τουρκίας αφενός, και των συμμετεχόντων κρατών αφετέρου. Στο πλαίσιο αυτό, προωθούνται διμερείς ή και πολυμερείς συνεργασίες σε ποικίλα πεδία, ενώ ταυτόχρονα συγκροτείται ένα σταθερό δίκτυο επικοινωνίας που υποστηρίζει τις συνεργασίες αυτές. Στο βαθμό, μάλιστα, που τα συνέδρια και τα φόρουμ αυτά διενεργούνται σε τακτική βάση, αποκτούν μία ιδιαίτερη θεσμική αξία, που ενισχύει το πλαίσιο συνεργασίας.

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στη συμμετοχή πολιτικών και διπλωματικών αξιωματούχων, αλλά και στελεχών διεθνών οργανισμών ή δεξαμενών σκέψης. Πρόκειται για άτομα με ιδιαίτερη επιρροή στα διεθνή κέντρα λήψης αποφάσεων – και κατ' επέκταση, και στα θέματα που αφορούν άμεσα την Τουρκία. Με τον τρόπο αυτόν, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης συγκροτούν διαύλους επικοινωνίας με τα κέντρα αυτά, αλλά και ομάδες πίεσης υπέρ των τουρκικών θέσεων. Ενδιαφέρον είναι, εξάλλου, ότι υπάρχουν ξένοι αξιωματούχοι και στελέχη δεξαμενών σκέψης, που εμφανίζονται τακτικά, τόσο στα προαναφερθέντα συνέδρια και φόρουμ, όσο και σε επιμέρους δραστηριότητες των τουρκικών think tanks· επίσης, αξιωματούχοι που φέρονται να έχουν μία ειδική σχέση με την Τουρκία. Μεταξύ αυτών, μπορούν να αναφερθούν ενδεικτικά ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της “Δημοκρατίας του Κοσόβου”, Mahir Yaşcılar, καθώς και ο Νομάρχης του Jowzjan, Mohammad Alee Saaiie – ο οποίος, όπως είδαμε, είχε σπουδάσει στην Τουρκία. Τα άτομα αυτά έχουν προφανώς αναπτύξει σχέσεις καλής συνεργασίας με τα εξεταζόμενα τουρκικά think tanks· είναι πιθανόν, επίσης, ότι διάκινται εγγύτερα προς τις τουρκικές θέσεις, σε σχέση με άλλους συμμετέχοντες.

Επιπλέον, παρατηρείται ένα σαφές ενδιαφέρον των εξεταζόμενων τουρκικών δεξαμενών σκέψης για το ρόλο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Εκπρόσωποι τουρκικών και ξένων ΜΜΕ συμμετέχουν σε πολλές από τις δραστηριότητες των τουρκικών think tanks, είτε ως ακροατές, είτε ως ομιλητές. Παράλληλα, όμως, τα ΜΜΕ ενίοτε αποτελούν αντικείμενο συζήτησης ή και πεδίο συνεργασίας

μεταξύ των τουρκικών δεξαμενών σκέψης και ξένων φορέων. Ενδεικτικά μπορούν να αναφερθούν εδώ το “Φόρουμ ΜΜΕ Τουρκίας – Αφρικής”, το “Φόρουμ Τουρκικών και Αραβικών ΜΜΕ”, η “Τουρκο – Σινική Συνδιάσκεψη ΜΜΕ” καθώς και η “Πλατφόρμα ΜΜΕ του Τουρκικού Κόσμου”· δεν πρέπει να λησμονείται, εξάλλου, ότι στο 4^ο Διεθνές Βαλκανικό Συνέδριο, η 6^η συνεδρία είχε ως τίτλο: “Αναζήτηση Δημοκρατίας στα Βαλκάνια και τα ΜΜΕ”.

Η ιδιαίτερη σημασία που αποδίδουν στα ΜΜΕ οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης είναι λογική, αν αναλογισθεί κανείς την επιρροή που ασκούν σε μεγάλα πληθυσμιακά στρώματα. Κατ’ ουσία, με τις ενέργειες αυτές τα τουρκικά think tanks επιδιώκουν, αφενός να καταστήσουν γνωστές τις δραστηριότητές τους στο ευρύ κοινό, και αφετέρου να ασκήσουν επιρροή – μέσω των ΜΜΕ – υπέρ των τουρκικών πολιτικών και διπλωματικών συμφερόντων, τόσο εντός όσο και εκτός Τουρκίας. Προς επίρρωση του ισχυρισμού αυτού, μπορεί να αναφερθεί εδώ η σειρά σεμιναρίων του ΤΕΡΑΥ, με τίτλο “Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα για τα τοπικά ΜΜΕ, σχετικά με τη διαδικασία ένταξης στην ΕΕ”. Όσον αφορά στο εξωτερικό, ενδεικτική είναι η συνάντηση στελεχών του ΤΕΣΕΥ με στελέχη του GMF, στο Παρίσι· κατά τη συνάντηση αυτήν – όπως έχει ήδη τονισθεί – συμφωνήθηκε οι δημοσιογράφοι που ασχολούνται με την Τουρκία να έχουν μεγαλύτερη παρουσία στα γαλλικά ΜΜΕ, καθώς και να αυξηθούν οι αμοιβαίες επισκέψεις εκπροσώπων των ΜΜΕ, ανάμεσα στη Γαλλία και στην Τουρκία.

Μία ακόμα σημαντική πτυχή των δραστηριοτήτων αυτών, είναι η υποστήριξη τους από κρατικές οργανώσεις της Τουρκίας, οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της αναπτυξιακής διπλωματίας. Η συνδρομή της ΤίΚΑ έχει ήδη επισημανθεί σε αρκετά σημεία σε αρκετά σημεία της παρούσας μελέτης· στελέχη της ΤίΚΑ συμμετέχουν ως ομιλητές, εξάλλου, σε αρκετές περιπτώσεις. Παράλληλα, πρέπει να επισημανθεί η συμμετοχή της ΕΔΤΚ (Türk Düşünce ve Belediyeler Birliği – Ένωση Δήμων Τουρκικού Κόσμου) στο 2^ο Παγκόσμιο Τουρκικό Φόρουμ. Οι δύο προαναφερθείσες οργανώσεις – όπως έχει ήδη αναφερθεί – επιδεικνύουν σημαντική δραστηριότητα σε περιοχές ενδιαφέροντος για την Τουρκία· η συνεργασία τους με τις τουρκικές δεξαμενές σκέψης είναι ένα σημαντικό γεγονός, για έναν ακόμα λόγο: γνωρίζουν καλά τα πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα των περιοχών στις οποίες δραστηριοποιούνται, και μπορούν να παράσχουν πολύ χρήσιμες πληροφορίες στους αναλυτές των τουρκικών δεξαμενών σκέψης.

2. Οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης ως παράγοντες ενίσχυσης των οικονομικών κι επιχειρηματικών δραστηριοτήτων

Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι δεξαμενές σκέψης κάνουν αναλύσεις για οικονομικά θέματα ή προβαίνουν σε διατύπωση προτάσεων για την αντιμετώπιση των υπαρχόντων προβλημάτων και τη βελτίωση των οικονομικών δομών· ενίοτε διοργανώνουν συνέδρια ή διασκέψεις, όπου συζητούνται τα θέματα αυτά. Η ιδιορρυθμία των εξεταζόμενων τουρκικών think tanks έγκειται στο ότι δεν περιορίζονται μόνο στις δραστηριότητες αυτές· τουναντίον, έχουν ενεργό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομικής διπλωματίας και της διπλωματίας ήπιας ισχύος της Άγκυρας.

Λειτουργώντας ως κάποιο βαθμό ως αυτόνομοι φορείς, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης έχουν τη δυνατότητα να δρουν στοχευμένα, εστιάζοντας σε περιοχές ή τομείς με ιδιαίτερη πολιτική και οικονομική σημασία· με τον τρόπο αυτόν, οι δραστηριότητές τους υλοποιούνται ταχύτερα και πιο αποτελεσματικά. Σε αυτό συμβάλλουν, επίσης, τόσο το υψηλής ποιότητας ακαδημαϊκό και ερευνητικό προσωπικό τους, όσο και η ύπαρξη ξεχωριστών φορέων εντός των ιδρυμάτων, οι οποίοι ασχολούνται με συγκεκριμένες περιοχές ή τομείς ενδιαφέροντος. Ενδεικτικά μπορεί να αναφερθεί το Αφρικανικό Ινστιτούτο του TASAM, ή το Κέντρο Αμερικανικών Μελετών του TEPAV.

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στα δύο “Φόρουμ” του TEPAV: στο “Φόρουμ της Άγκυρας”, για την οικονομική συνεργασία Παλαιστίνης, Τουρκίας και Ισραήλ· και στο “Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης”. Τα Φόρουμ αυτά συνιστούν μηχανισμούς προώθησης της οικονομικής διπλωματίας της Άγκυρας· παράλληλα, όμως, έχουν πολύ σημαντικό πολιτικό ρόλο. Στην πραγματικότητα, με όχημα την οικονομική συνεργασία – που θα είναι αμοιβαία επωφελής για όλες τις εμπλεκόμενες πλευρές – η Τουρκία πετυχαίνει να αυξήσει τη γεωστρατηγική της επιρροή στις περιοχές αυτές, και να εμφανισθεί ως ένας σημαντικός παράγων για την άμβλυνση των υπαρχόντων προβλημάτων.

Όχι τυχαία, τα Φόρουμ αυτά για την οικονομική συνεργασία πραγματοποιούνται ανάμεσα σε χώρες με προβληματικές μεταξύ τους σχέσεις (Πακιστάν – Αφγανιστάν και Ισραήλ – Παλαιστίνη), στις οποίες η Τουρκία, ως τρίτος εταίρος της συνεργασίας, έχει σημαίνοντα ρόλο. Η ονομασία της εταιρείας του TOBB, που συστάθηκε για να δραστηριοποιηθεί στις χώρες αυτές, άλλωστε, είναι ενδεικτική των προθέσεων των τούρκων ιθυνόντων: TOBB – BİS (Barış İçin Sanayi – Βιομηχανία Για την Ειρήνη).

Η πολιτική υποστήριξη που απολάμβαναν οι προσπάθειες αυτές, αποδεικνύεται από τη συμμετοχή κορυφαίων πολιτικών αξιωματούχων στα Φόρουμ. Στο 7^ο Φόρουμ της Άγκυρας, για παράδειγμα, συμμετείχαν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας του Ισραήλ, Simon Perez· ο Πρόεδρος της Αυτόνομης Παλαιστινιακής Αρχής, Mahmut Abbas· καθώς και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Abdullah Gül. Παράλληλα, στο 4^ο Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης, συμμετείχαν, μεταξύ άλλων, ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Ahmet Davutoğlu· ο Υπουργός Εξωτερικών του Αφγανιστάν, Zalmai Rassoul, καθώς και ο Υπουργός Εξωτερικών του Πακιστάν, Şah Mahmut Kureysî. Στο πλαίσιο των

δραστηριοτήτων αυτών, εξάλλου – όπως έχει ήδη τονισθεί – στελέχη του ΤΕΡΑΥ είχαν επανειλημμένα συναντήσεις και επαφές με υψηλόβαθμους πολιτικούς και κρατικούς αξιωματούχους των συμμετεχόντων κρατών.

Ιδιαίτερη σημασία έχει, επίσης, το γεγονός ότι οι δραστηριότητες αυτές έχουν την στήριξη διεθνών πολιτικών και διπλωματικών φορέων. Το Φόρουμ της Άγκυρας, για παράδειγμα, έχει την ισχυρή στήριξη του Κουαρτέτου για τη Μέση Ανατολή· ενδεικτική ως προς αυτό είναι η δήλωση του Προέδρου του Κουαρτέτου, Tony Blair, ότι θα διασφαλιζόταν κάθε είδους υποστήριξη προς το ΤΟΒΒ – ΒΙΣ, για την οικοδόμηση βιομηχανικής ζώνης στην Tarkumia. Επιπλέον, ενδιαφέρον παρουσιάζει ότι το 5^ο Φόρουμ της Άγκυρας πραγματοποιήθηκε στην Washington, και μάλιστα, στο κτίριο του Αμερικανικού Κογκρέσου· στο πλαίσιο των εργασιών του ίδιου Φόρουμ, μάλιστα, όλες οι πλευρές συμφώνησαν ότι η πολιτική στήριξη του Αμερικανικού Κογκρέσου ήταν ζωτικής σημασίας για το Φόρουμ.

Η οικονομική διάσταση των δραστηριοτήτων αυτών είναι επίσης πολύ σημαντική. Στην περίπτωση του Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης (Πακιστάν – Αφγανιστάν – Τουρκία), η έμφαση δόθηκε τελικά σε τρεις τομείς: στην επιχειρηματική ανάπτυξη με έμφαση στη μικροοικονομία, στις οργανωμένες βιομηχανικές ζώνες με εστίαση στις αγροτικές επιχειρήσεις, και στα προγράμματα ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας. Αντιστοίχως, στην περίπτωση του Φόρουμ της Άγκυρας (Ισραήλ – Παλαιστίνη – Τουρκία), η έμφαση δόθηκε τελικά στις βιομηχανικές επενδύσεις, στον τουρισμό, στις υποδομές, στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και στην εκπαίδευση.

Οι ενέργειες αυτές δημιουργούν σημαντικές επενδυτικές ευκαιρίες· γι' αυτό, άλλωστε, στο 3^ο Φόρουμ της Άγκυρας απευθυνόταν πρόσκληση σε τουρκικές εταιρείες, να επενδύσουν στην Ελεύθερη Βιομηχανική Ζώνη της Παλαιστίνης. Εξάλλου – όπως τονίζεται στην Κοινή Δήλωση του 5^{ου} Φόρουμ – στη βιομηχανική ζώνη του Erez (ή αλλιώς, Ελεύθερη Βιομηχανική Ζώνη της Παλαιστίνης) προβλεπόταν η δημιουργία 10.000 θέσεων εργασίας. Όπως γίνεται εύκολα κατανοητό, με τον τρόπο αυτόν η Άγκυρα επιδιώκει – χρησιμοποιώντας τους ίδιους μηχανισμούς του Φόρουμ – να επεκτείνει την πολιτική και οικονομική της παρουσία στην Παλαιστίνη, με τη συνδρομή και άλλων φορέων. Σαφείς αποδείξεις γι' αυτό παρέχει η απόφαση του 6^{ου} Φόρουμ της Άγκυρας, παράλληλα με τη Γάζα, να επεκταθούν οι δραστηριότητες του Φόρουμ και στη Δυτική Όχθη. Στην περίπτωση αυτήν, όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι δραστηριότητες για τη Δυτική Όχθη ήταν σχετικές με την ανάπτυξη μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, την ενίσχυση της επαγγελματικής εκπαίδευσης, την αύξηση της ικανότητας των παλαιστινιακών επιμελητηρίων, αλλά και την αύξηση των δραστηριοτήτων στον τομέα του τουρισμού.

Το ΤΕΡΑΥ, άλλωστε, σχεδίαζε την κατασκευή βιομηχανικής ζώνης στην πόλη Al Hudaydah· για τον σκοπό αυτόν, ήταν σε συζητήσεις με την Ισλαμική Τράπεζα Ανάπτυξης. Παράλληλα, το 2009 αντιπροσωπεία του ΤΟΒΒ – ΒΙΣ επισκέφθηκε την Ιορδανία, όπου είχε συναντήσεις με στελέχη της εταιρείας NIIIC. Με δεδομένο ότι η εταιρεία NIIIC είχε τα δικαιώματα εκμετάλλευσης της βιομηχανικής ζώνης της Jenin, οι δύο πλευρές συμφώνησαν να συνεργασθούν στο θέμα της εκμετάλλευσης της ζώνης αυτής.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει, επίσης, ότι η ίδια εταιρεία (TOBB – BİS) που είχε αναλάβει την ίδρυση και εκμετάλλευση βιομηχανικών ζωνών ανάμεσα στην Παλαιστίνη και το Ισραήλ, ανέλαβε αντίστοιχα καθήκοντα και στην περίπτωση του Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης, για το Πακιστάν και το Αφγανιστάν. Αυτό κατά πάσα πιθανότητα σημαίνει ότι το ίδιο μοντέλο αναπτυξιακής διπλωματίας που είχε εφαρμοσθεί επιτυχώς στα παλαιστινιακά εδάφη, επρόκειτο να χρησιμοποιηθεί και στην περίπτωση του Πακιστάν και του Αφγανιστάν.

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στο σχέδιο χρηματοδότησης της σιδηροδρομικής γραμμής Κωνσταντινούπολης – Ισλαμαμπάντ, που είχε αναλάβει το ΤΕΡΑΥ. Πρόκειται αναμφισβήτητα για ένα έργο μεγάλης οικονομικής, πολιτικής και διπλωματικής σημασίας, το οποίο – εφόσον πραγματοποιηθεί – θα αναβαθμίσει αισθητά το γεωστρατηγικό ρόλο της Άγκυρας. Στο πλαίσιο αυτό, ο ρόλος του ΤΕΡΑΥ είναι κομβικός· για το λόγο αυτόν, άλλωστε, ο Διευθυντής του ιδρύματος, Sak, είχε επαφές με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας του Πακιστάν, καθώς και με υψηλόβαθμους πακιστανούς αξιωματούχους. Με δεδομένο, εξάλλου, ότι υπήρχε η σκέψη στο μέλλον η Γραμμή να ενώσει το Βόρειο Πακιστάν με την Κίνα, γίνεται εύκολα αντιληπτή η σημασία του σχεδίου αυτού.

Οι ενέργειες αυτές πρέπει να συσχετισθούν με το ευρύτερο δίκτυο διπλωματίας ήπιας ισχύος που η Άγκυρα έχει αναπτύξει στην περιοχή της Κεντρικής Ασίας και της Μέσης Ανατολής. Υπάρχουν, ωστόσο, μερικά στοιχεία που πρέπει να επισημανθούν: οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης δεν περιορίζονται στην ενίσχυση των παραδοσιακών διαύλων ενίσχυσης της οικονομικής διπλωματίας – όπως, για παράδειγμα, το διεθνές εμπόριο ή οι διακρατικές συμφωνίες. Σε μία τέτοια περίπτωση, θα έπρεπε να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό και εδραιωμένα δίκτυα από ισχυρότερα οικονομικά χώρες. Αντιθέτως δημιουργούν νέα επιχειρηματικά σχέδια, που συνδυάζουν το οικονομικό κέρδος με τη διακρατική πολιτική συνεργασία. Κοινός άξονας – τόσο στα Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης και της Άγκυρας όσο και στη σχεδιαζόμενη σιδηροδρομική γραμμή Κωνσταντινούπολης – Ισλαμαμπάντ – είναι η ιδέα ότι η οικονομική συνεργασία μπορεί να λειτουργήσει καταλυτικά για την επίλυση των μειζόνων πολιτικών και διπλωματικών προβλημάτων της περιοχής.

Είναι σαφές ότι η ιδέα αυτή εδράζεται σε μία μακροπρόθεσμη προοπτική: για να καταστεί η διακρατική οικονομική συνεργασία αρκετά ισχυρή, ώστε να αμβλύνει τα διεθνή προβλήματα, απαιτείται χρόνος, αλλά και αμοιβαία πολιτική βούληση από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Ωστόσο, δεν πρέπει να παραβλέπονται τα βραχυπρόθεσμα οφέλη για την Άγκυρα, τόσο σε πολιτικό, όσο και σε οικονομικό επίπεδο. Οι επαφές των στελεχών του ΤΕΡΑΥ αλλά και τούρκων πολιτικών αξιωματούχων με το Κουαρτέτο για τη Μέση Ανατολή, καθώς και με κορυφαίους πολιτικούς αξιωματούχους από το Ισραήλ, την Παλαιστίνη, το Πακιστάν και το Αφγανιστάν – στο πλαίσιο των προαναφερθεισών δραστηριοτήτων των τουρκικών δεξαμενών σκέψης – ενισχύει αναμφισβήτητα το ρόλο της Τουρκίας στην περιοχή.

Παράλληλα, δημιουργούνται σημαντικές ευκαιρίες για τουρκικές ιδιωτικές εταιρείες. Τα Φόρουμ της Άγκυρας και της Κωνσταντινούπολης είναι ούτως ή άλλως προσανατολισμένα προς αυτή την κατεύθυνση· το γεγονός ότι σε αυτά συμμετέχουν τα εμπορικά και βιομηχανικά επιμελητήρια των εμπλεκόμενων κρατών, είναι μία σαφής απόδειξη από μόνο του. Εξάλλου, η κατασκευή

βιομηχανικών ζωνών δημιουργεί πολλές νέες θέσεις εργασίας, και ανοίγει σημαντικές προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης και για το μέλλον. Το ίδιο ισχύει και για το σχέδιο κατασκευής της σιδηροδρομικής γραμμής Κωνσταντινούπολης – Ισλαμαμπάντ: η πρόθεση του ΤΕΡΑΥ να αναζητήσει ιδιωτικά κονδύλια για την κατασκευή της, είναι μία σαφής προσπάθεια ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας του ιδιωτικού τομέα.

Σε άλλες περιπτώσεις, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης κινούνται προς την κατεύθυνση της ενδυνάμωσης των υπάρχοντων επιχειρηματικών δικτύων. Ενδεικτικά, ως προς αυτό, είναι τα Προγράμματα ΡΝΒ και ΓΕΡ, και κυρίως οι διαγωνισμοί “Türkiye 25” και “Türkiye 100”. Οι διαγωνισμοί αυτοί, όπως έχει ήδη αναφερθεί, είχαν ως σκοπό να αναδείξουν αντιστοίχως τις 25 και τις 100 ταχύτερα αναπτυσσόμενες εταιρείες των τριών τελευταίων ετών, και να προωθήσουν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες με αμερικανικούς επιχειρηματικούς φορείς. Στο πλαίσιο αυτό, στελέχη των προαναφερθεισών εταιρειών επισκέφθηκαν τις ΗΠΑ και είχαν επαφές με αμερικανικούς οικονομικούς παράγοντες. Παράλληλα, δεν πρέπει να λησμονούνται δύο επισκέψεις αμερικανών δημοσιογράφων και ειδικών στην Τουρκία· και τις δύο φορές, στο πλαίσιο της επίσκεψής τους είχαν συναντηθεί με πολιτικούς αξιωματούχους αλλά και με στελέχη κορυφαίων επιχειρηματικών φορέων της Τουρκίας.

3. Οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης ως παράγοντες ενίσχυσης της διπλωματίας ήπιας ισχύος της Τουρκίας

Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, που παρουσιάσθηκαν αναλυτικά στο πρώτο μέρος της παρούσας μελέτης, αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στην αύξηση της διπλωματίας ήπιας ισχύος της Τουρκίας, αλλά και στη εξυπηρέτηση επιμέρους στόχων της τουρκικής διπλωματίας. Στο πλαίσιο αυτό, κρίθηκε σκόπιμο να εξετασθούν οι εκάστοτε επιδιώξεις των τουρκικών think tanks ανά περιοχή και τομέα ενδιαφέροντος, κατ’ αντιστοιχία με τον τρόπο που παρουσιάσθηκαν στο πρώτο μέρος.

Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι δραστηριότητες οι σχετικές με την Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν δύο κύριες επιδιώξεις: αφενός την ενίσχυση της ευρωπαϊκής πορείας της Τουρκίας, και αφετέρου τη σύσφιξη της ευρωτουρκικής συνεργασίας σε διάφορους τομείς. Όπως γίνεται εύκολα κατανοητό, οι δύο επιδιώξεις λειτουργούν, ως κάποιιο βαθμό, συμπληρωματικά μεταξύ τους. Σε αρκετές περιπτώσεις, εξάλλου, ένα από τα κύρια θέματα συζήτησης στα διενεργούμενα συνέδρια και τις διασκέψεις, είναι η νέα τουρκική εξωτερική πολιτική στη Μέση Ανατολή καθώς και ο ρόλος που μπορεί να παίξει η Τουρκία στην επίλυση των προβλημάτων της περιοχής. Η ιδέα που προβάλλεται στις περιπτώσεις αυτές, είναι σαφής: ως μουσουλμανική, κοσμική δημοκρατία και ανερχόμενη ισχυρή περιφερειακή δύναμη, η Τουρκία ασκεί (και πρόκειται να ασκήσει) σημαντική επιρροή στη Μέση Ανατολή. Ενδεχόμενη εισδοχή της στην ΕΕ θα είναι αμοιβαία επωφελής τόσο για την ΕΕ, όσο και για την ίδια την Τουρκία,

επιτρέποντας στην τελευταία να λειτουργήσει ως εκπρόσωπος των ευρωπαϊκών συμφερόντων στην περιοχή.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το πλήθος των συνεδρίων που διοργανώνονται σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις, και στα οποία συζητούνται οι ευρωτουρκικές σχέσεις. Τα συνέδρια αυτά αποτελούν συχνά μέρος ενός ευρύτερου προγράμματος – όπως το Πρόγραμμα “Μιλώντας για την Τουρκία” – απευθύνεται σε υψηλόβαθμα στελέχη από τον πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό κόσμο των ευρωπαϊκών κρατών. Η συχνότητα με την οποία διενεργούνται τα συνέδρια αυτά, αλλά και η επαγγελματική ιδιότητα των συμμετεχόντων, προσανατολίζουν προς την ιδέα ότι αυτές οι δραστηριότητες συνιστούσαν σταθερούς διαύλους προβολής της ευρωπαϊκής προοπτικής της Τουρκίας. Το γεγονός, εξάλλου, ότι σε αρκετές περιπτώσεις πραγματοποιούνται σε ευρωπαϊκές πρωτεύουσες – όπως το Βερολίνο, οι Βρυξέλλες ή το Παρίσι – ενισχύει τον προαναφερθέντα ισχυρισμό. Με τον τρόπο αυτόν, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης επιχειρούν να επηρεάσουν σημαντικούς παράγοντες – όπως είναι οι υψηλόβαθμοι πολιτικοί και κρατικοί αξιωματούχοι, ακαδημαϊκοί, αλλά και στελέχη ευρωπαϊκών δεξαμενών σκέψης – οι οποίοι, με τη σειρά τους, έχουν άμεση πρόσβαση στα ευρωπαϊκά κέντρα λήψης αποφάσεων.

Στο ίδιο πλαίσιο πρέπει να ενταχθούν και τα διεθνή συνέδρια για τις ευρωτουρκικές σχέσεις, που πραγματοποιούνται εντός της Τουρκίας. Όπως και προηγουμένως, έτσι και σε αυτήν την περίπτωση συμμετέχουν κορυφαίοι πολιτικοί, κρατικοί αξιωματούχοι και ακαδημαϊκοί, τόσο από την ΕΕ όσο και από την Τουρκία. Δεν πρέπει να παραβλέπεται, εξάλλου, ότι τέτοιου είδους δραστηριότητες, πέραν του δεδομένου σκοπού τους – τη συζήτηση και τις αναλύσεις επί των ευρωτουρκικών σχέσεων – εξυπηρετούν και άλλους σκοπούς: λειτουργούν, κατά κύριο λόγο, ως πλατφόρμες επικοινωνίας ανάμεσα σε στελέχη από τον πολιτικό, διπλωματικό οικονομικό και ακαδημαϊκό χώρο της Τουρκίας αφενός, και της ΕΕ, αφετέρου. Στο βαθμό που οι επαφές αυτές – μέσω των συνεδρίων ή άλλων εκδηλώσεων – είναι συχνές, δημιουργούνται καλές σχέσεις και άξονες επικοινωνίας μεταξύ των συμμετεχόντων.

Είναι σαφές ότι τέτοιου είδους επαφές και συνεργασίες δεν αρκούν για να επηρεάσουν αποφασιστικά την ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας – τουλάχιστον όχι βραχυπρόθεσμα· σε μακροπρόθεσμη βάση, ωστόσο, είναι πιθανόν ότι μπορούν να αποδειχθούν ιδιαίτερα χρήσιμες για την Άγκυρα. Πέραν τούτου, όμως, πρέπει να επισημανθεί ότι η ευρωτουρκική συνεργασία δεν εξαντλείται στην προσπάθεια πλήρους ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ· ο στόχος αυτός, αν και είναι ο σημαντικότερος, δεν είναι ο μόνος.

Ενδεικτικές, ως προς τον ισχυρισμό αυτόν, ήταν οι εκθέσεις συμπερασμάτων της 4^{ης} (2007) και της 5^{ης} (2008) Συνδιάσκεψης του Βοσπόρου. Στην έκθεση συμπερασμάτων της 4^{ης} Συνδιάσκεψης τονίζονταν οι δυνατότητες συνεργασίας της Τουρκίας με την Ευρώπη, με στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων στη Μέση Ανατολή· παράλληλα, δινόταν έμφαση στους τουρκικούς φορείς διπλωματίας ήπιας ισχύος στην περιοχή. Η έκθεση συμπερασμάτων της 5^{ης} Συνδιάσκεψης είναι ακόμα πιο ενδιαφέρουσα: σε αυτήν τονιζόταν ότι η Τουρκία θα μπορούσε να αναδειχθεί σε σημαντικό περιφερειακό παίχτη στις πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες υπέρ των ευρωπαϊκών

συμφερόντων· παράλληλα, θα λειτουργούσε ανασταλτικά έναντι της επέκτασης της ρωσικής επιρροής στην περιοχή. Εξάλλου, προτεινόταν η συνεργασία της ΕΕ με την Τουρκία και στην περιοχή του Καυκάσου, με δεδομένο, μάλιστα, ότι η Τουρκία έχει εδραιωμένα δίκτυα επικοινωνίας με τις περισσότερες από τις χώρες του Καυκάσου, αλλά και γιατί οι πιο πολλές από τις χώρες αυτές θα καλωσόριζαν μία πιο στενή συνεργασία με την ΕΕ.

Στις περιπτώσεις αυτές, η Τουρκία εμφανίζεται ως ένας χρήσιμος “μεσάζων” και “συνεργάτης” της ΕΕ για τις περιοχές του Καυκάσου και της Μέσης Ανατολής. Οι προτάσεις συνεργασίας ανάμεσα στις Βρυξέλλες και την Άγκυρα – που προβλέπονται να είναι αμοιβαία επωφελείς – δεν προϋποθέτουν την πλήρη ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ· αναμφισβήτητα, όμως ενισχύουν την προοπτική αυτήν. Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι οι εκθέσεις συμπερασμάτων – που συντάσσονταν από κορυφαίους πολιτικούς αξιωματούχους, ακαδημαϊκούς και στελέχη δεξαμενών σκέψης από την Ευρώπη και την Τουρκία, οι οποίοι συμμετείχαν στις συνδιασκέψεις – απευθύνονταν, μεταξύ άλλων, στα ευρωπαϊκά κέντρα λήψης αποφάσεων, ασκώντας πίεση υπέρ των τουρκικών συμφερόντων.

Επιπλέον, οι εξεταζόμενες τουρκικές δεξαμενές σκέψης δραστηριοποιούνται και στον τομέα της ανάπτυξης των ευρωτουρκικών οικονομικών σχέσεων. Ιδιαίτερη σημασία, ως προς αυτό, έχει η συνεργασία του ΤΕΡΑΥ με το γαλλικό ίδρυμα IFRI, με σκοπό τη θεμελίωση μιας Πλατφόρμας Οικονομικού Διαλόγου Τουρκίας – Γαλλίας. Για την ανάδειξη της Πλατφόρμας αυτής, εξάλλου, ο Υπουργός Εξωτερικού Εμπορίου και Επιχειρήσεων της Γαλλίας, Hénri Novelli, είχε συνάντηση με τον Αντιπρόεδρο του ΤΟΒΒ, Nejat Koçer, και τον Διευθυντή του ΤΕΡΑΥ, Güven Sak, στο πλαίσιο επίσκεψής του στην Τουρκία.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει, εξάλλου – αν και για διαφορετικούς λόγους – η διοργάνωση διασκέψεων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, με στόχο την εναρμόνιση των τουρκικών πολιτικών και κοινωνικών δομών με το κοινοτικό κεκτημένο. Αποδέκτης ενός σημαντικού μέρους των δραστηριοτήτων αυτών ήταν στελέχη των ΜΜΕ· ο λόγος γι’ αυτό είναι προφανής: με δεδομένη την επιρροή των ΜΜΕ επί του κοινωνικού συνόλου, επιδιωκόταν η ταχεία διάχυση των ιδεών σχετικά με το κοινοτικό κεκτημένο σε ένα σημαντικό μέρος του τουρκικού λαού. Με τον τρόπο αυτόν, εξυπηρετείτο – έστω και με έμμεσο τρόπο – η εξωτερική πολιτική της Τουρκίας: η εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο συνιστά βασική προϋπόθεση για την ενταξιακή πορεία της Τουρκίας. Στο βαθμό που υλοποιείται η εναρμόνιση αυτή, η Τουρκία μπορεί να κάνει περαιτέρω βήματα, με στόχο την πλήρη ένταξη της στην ΕΕ. Ως εκ τούτου, οι δραστηριότητες αυτές έχουν ενισχυτικό ρόλο στις προσπάθειες της επίσημης τουρκικής διπλωματίας.

Ρωσία

Το ενδιαφέρον των τουρκικών δεξαμενών σκέψης για τη Ρωσία είναι αναμενόμενο, με δεδομένο, μάλιστα, το παρελθόν των ρωσο – τουρκικών σχέσεων, αλλά και τη σημασία του ρωσικού παράγοντα για τους διπλωματικούς χειρισμούς της Άγκυρας. Εν προκειμένω, οι δραστηριότητες των εξεταζόμενων τουρκικών think tanks κινούνται σε δύο άξονες: την κατανόηση της σύγχρονης

ρωσικής πολιτικής και κοινωνικής πραγματικότητας, και την ανάπτυξη οικονομικής και στρατηγικής συνεργασίας με ρωσικούς φορείς.

Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να ενταχθεί η ίδρυση του Κέντρου Ρωσικών Μελετών, το οποίο – όπως τονίσθηκε από τον Διευθυντή του ΤΕΡΑΥ, Sak – ήταν προσανατολισμένο προς τη ρωσική αγορά. Το Κέντρο αυτό έχει προφανώς, ως κύριο σκοπό, να δημιουργήσει μία ομάδα ρωσομαθών με ευρύτερη κατάρτιση επί των ρωσικών πολιτικών και οικονομικών θεμάτων, οι οποίοι θα στελεχώσουν μελλοντικά θέσεις νευραλγικής σημασίας· παράλληλα, παρέχει ενημέρωση για την τρέχουσα ρωσική επικαιρότητα.

Ο στρογγυλές τράπεζες Τουρκίας – Ρωσίας που διοργάνωσε το ΤΕΡΑΥ, αλλά και η συμφωνία συνεργασίας ανάμεσα στο SAM και στο RISS, είναι σαφή δείγματα της προσπάθειας να διευρυνθούν οι ορίζοντες συνεργασίας με τη Ρωσία, και αναζητηθούν προοπτικές συνεργασίας σε διάφορους τομείς. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, παρουσιάζει ενδιαφέρον η στρατηγική της συνεργασίας με μία χώρα, όπως η Ρωσία, με την οποία η Τουρκία έχει συχνά αντικρουόμενα συμφέροντα.

Βαλκάνια

Η στήριξη των Συνεδρίων/ Φόρουμ – που διοργάνωσε το ΤΑΣΑΜ, σε συνεργασία με άλλα ιδρύματα – από κρατικούς φορείς, όπως το Υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας είναι προφανής, και μάλιστα έγινε πολυδιάστατα: μεταξύ των θεσμών που παρείχαν οικονομική ή θεσμική στήριξη στα Συνέδρια και τα Φόρουμ, αναφέρεται το τουρκικό Υπουργείο Εξωτερικών, καθώς επίσης το Τουρκικό Γραφείο Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı – ΤΙΚΑ)⁴⁵⁸, που υπάγεται στο Γραφείο του Πρωθυπουργού· η ΤΙΚΑ είναι ιδιαιτέρως δραστήρια σε περιοχές όπως τα Βαλκάνια, η Κεντρική Ασία και η Αφρική, προωθώντας την αναπτυξιακή διπλωματία της Τουρκίας⁴⁵⁹. Στο 1^ο και στο 3^ο Βαλκανικό Συνέδριο έλαβε μέρος, άλλωστε, και ο Bülent Karadeniz, Αντιπρόεδρος του Κέντρου Στρατηγικών Μελετών (SAM), του Υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας. Πέραν αυτών, σε αρκετές περιπτώσεις υπάρχουν συνεδρίες, στις οποίες συμμετέχουν διπλωματικοί αξιωματούχοι της Τουρκίας, που υπηρετούν στα Βαλκάνια. Στους φορείς αυτούς πρέπει να προστεθεί, επίσης, το Προεδρείο Τούρκων του Εξωτερικού και Συγγενών Κοινοτήτων, που συνέδραμε το Πρόγραμμα του SAM, με τίτλο: “Από τους Βαλκανικούς Πολέμους μέχρι το Σχέδιο για Ειρήνη στα Βαλκάνια”.

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει σε τουρκικούς συλλόγους που δραστηριοποιούνται στα Βαλκάνια, οι οποίοι εκπροσωπήθηκαν στα Συνέδρια και στα Φόρουμ. Εκτός του “Ιδρύματος

⁴⁵⁸“1. Uluslararası Balkan Kongresi “Balkan Milletleri Arası Etkileşim” 24-26 Nisan 2008 Tekirdağ. Sonuç Bildirisi”, http://www.tasam.org/tr-TR/Etkinlik/28/1_uluslararasi_balkan_kongresi

⁴⁵⁹Για το θέμα αυτό, βλ. τη μελέτη του γράφοντος: *Ανιχνεύοντας την τουρκική εξωτερική πολιτική. : η δράση των κρατικών οργανώσεων στο πλαίσιο της αναπτυξιακής διπλωματίας της Άγκυρας*, ΕΛΙΑΜΕΠ, Οκτώβριος 2010, σελ. 47 – 52 (<http://www.eliamep.gr/all-publications/working-papers/analysing-turkish-foreign-policy-the-role-of-governmental-organizations-in-the-context-of-ankara%E2%80%99s-development-diplomacy/>)

Τούρκων της Ρούμελης” (Rumeli Türkleri Vakfı) και του “Συνδέσμου Πολιτισμού και Αλληλεγγύης Τούρκων της Ρούμελης” (Rumeli Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği), υπάρχουν και άλλοι σύλλογοι που πρέπει να επισημανθούν. Μεταξύ αυτών είναι ο “Σύλλογος Πολιτισμού και Διακονίας Τούρκων της Βουλγαρίας”, η “Ομοσπονδία Τούρκων της Ρούμελης”, η “Ένωση Τούρκων Δημοκρατών Ρουμανίας”, η “Ένωση Αποφοίτων Τουρκικών Πανεπιστημίων της ΠΓΔΜ”, ο “Σύνδεσμος Πολιτισμού και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Τουρκικού Κόσμου”, για να αναφέρουμε απλώς μερικούς από τους Συλλόγους που συμμετείχαν στις δραστηριότητες των εξεταζόμενων τουρκικών δεξαμενών σκέψης αναφορικά με τα Βαλκάνια.

Η λειτουργία και η χρησιμότητα των Συλλόγων αυτών δεν πρέπει να υποτιμάται σε καμία περίπτωση: με δεδομένο ότι δρουν σε τοπικό επίπεδο, έχουν επαρκή πρόσβαση στους τουρκόφωνους πληθυσμούς του εκάστοτε κράτους· πιθανότατα δρουν ως ενδιάμεσοι ανάμεσα στους πληθυσμούς αυτούς, και τους πολιτικούς και διπλωματικούς κύκλους της Άγκυρας. Ο ισχυρισμός αυτός ενισχύεται και από τη διακλάδωση των τοπικών παραρτημάτων και γραφείων των συλλόγων αυτών, εντός των κρατών, στα οποία δραστηριοποιούνται.

Όπως έχουμε ήδη δει, τόσο οι προαναφερθείσες κρατικές οργανώσεις, όσο και αρκετοί από τους Συλλόγους για τους οποίους έγινε λόγος αμέσως παραπάνω, εμφανίζονται και στις δραστηριότητες για τον τουρκόφωνο κόσμο. Στην πραγματικότητα, το πλήθος των γραφείων και των παραρτημάτων που ανήκουν σε οργανώσεις όπως η ΤΙΚΑ ή ο Οργανισμός Τούρκων του Εξωτερικού και Συγγενών Κοινοτήτων, και αντιστοίχως ο μεγάλος αριθμός των Συλλόγων που δραστηριοποιούνται στις βαλκανικές χώρες, προσανατολίζουν προς την ιδέα ότι αυτά αποτελούν δύο αυτόνομα δίκτυα, σε αρκετές περιπτώσεις συνεργαζόμενα μεταξύ τους, τα οποία εξαπλώνονται σε ένα μεγάλο μέρος των Βαλκανίων. Τα δίκτυα αυτά συνδράμουν τη διπλωματία ήπιας ισχύος της Άγκυρας· μεταξύ άλλων, συμμετέχουν και στις εκδηλώσεις των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Εκτός από τα ιδρύματα, ενδιαφέρον παρουσιάζουν ενίοτε και κάποιοι αξιωματούχοι ξένων κρατών, οι οποίοι έχουν τουρκική καταγωγή. Ο “Υπουργός “Περιβάλλοντος και Χωροταξίας” του Κοσόβου, Yağcılar, για παράδειγμα, είναι ένα πρόσωπο που συναντάται σχετικά συχνά σε δραστηριότητες τουρκικών κρατικών φορέων, αλλά και τουρκικών δεξαμενών σκέψης⁴⁶⁰. Όπως είδαμε, συμμετείχε επίσης, και στα δύο Φόρουμ του Τουρκικού Κόσμου, που διοργάνωσε και πάλι το ΤΑΣΑΜ. Πέραν του Yağcılar, και η συμμετοχή του Dr Ervin İbraim, Γενικού Γραμματέα της Ένωσης Τούρκων Δημοκρατών Ρουμανίας, αποδεικνύει ότι οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης διατηρούν στενές επαφές με μία ομάδα υψηλόβαθμων πολιτικών αξιωματούχων τουρκικής καταγωγής, οι οποίοι σε αρκετές περιπτώσεις έχουν ανώτατο θεσμικό ρόλο ή σημαντικές πολιτικές αρμοδιότητες στις χώρες, όπου ζουν και δραστηριοποιούνται.

⁴⁶⁰Η συμμετοχή του Yağcılar έχει εντοπισθεί σε αρκετά σημεία, και στην παλιότερη μελέτη του γράφοντος, με τίτλο: *Ανικνεύοντας την τουρκική εξωτερική πολιτική: η δράση των κρατικών οργανώσεων στο πλαίσιο της αναπτυξιακής διπλωματίας της Άγκυρας*, για την οποία έχει ήδη γίνει λόγος

Οι παρατηρήσεις αυτές οδηγούν εκ των πραγμάτων σε μία επισήμανση, αναφορικά με την επαγγελματική ιδιότητα των συμμετεχόντων. Δίπλα στους εκπροσώπους των “παραδοσιακών” ομάδων, που συμμετέχουν σε τέτοιου είδους συνέδρια – κατά κύριο λόγο ακαδημαϊκοί, κρατικοί αξιωματούχοι και πολιτικοί – πλέον εμφανίζονται να έχουν σημαντική παρουσία και στελέχη Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, δεξαμενών σκέψης, αλλά και τουρκικών τοπικών συλλόγων. Αυτό πρακτικά σημαίνει μία ποιοτική στροφή στην ενίσχυση της διπλωματίας ήπιας ισχύος της Άγκυρας, μέσω της ενδυνάμωσης των παραγόντων που την ασκούν.

Μία ακόμα παρατήρηση αφορά στην ελληνική παρουσία στα Συνέδρια/ Φόρουμ του TASAM. μολονότι πρόκειται για βαλκανικά Συνέδρια/ Φόρουμ, η ελληνική συμμετοχή σε αυτά είναι πολύ περιορισμένη – σε αντίθεση με το σύνολο των υπόλοιπων βαλκανικών κρατών. Αντιθέτως, παρατηρείται συμμετοχή εκπροσώπων από την κατεχόμενη Κύπρο – κάτι, που σε κάθε περίπτωση προκαλεί ερωτηματικά, ως προς την σκοπιμότητά του· όπως, άλλωστε, ήταν αναμενόμενο, οι τουρκοκύπριοι εκπρόσωποι εμφανίζονται ως υπήκοοι της παράνομης “Τουρκικής Δημοκρατίας Βόρειας Κύπρου”.

Συγχρόνως, άξιο επισήμανσης είναι το ενδιαφέρον των τουρκικών δεξαμενών σκέψης για τη Δυτική Θράκη. Με δεδομένο, μάλιστα, ότι η περιοχή της Δυτικής Θράκης αποτελεί βασικό αντικείμενο ενδιαφέροντος δύο άλλων τουρκικών Συλλόγων, της “Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Τούρκων Δυτικής Θράκης” (Avrupa Batı Trakya Türkleri Federasyonu – ABTF) και του “Συνδέσμου Αλληλεγγύης Τούρκων Δυτικής Θράκης” (Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği – BTDD), αποδεικνύεται ότι ένα αρκετά ευρύ φάσμα τουρκικών φορέων ασχολείται με τις υποθέσεις της μουσουλμανικής κοινότητας της Δυτικής Θράκης. Επιπλέον, η παρουσία εκπροσώπου της BTDD σε διάσκεψη για τη Δυτική Θράκη υποδεικνύει ότι πιθανότατα υφίσταται επικοινωνία μεταξύ των προαναφερθέντων Συλλόγων και των εξεταζόμενων τουρκικών δεξαμενών σκέψης.

Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Η επιρροή που ασκούν οι εξεταζόμενες τουρκικές δεξαμενές σκέψης στις τουρκο – αμερικανικές σχέσεις, ασκείται κυρίως μέσω τριών διαύλων: τη συνεργασία με αμερικανικές δεξαμενές σκέψης, τις επαφές με υψηλόβαθμους πολιτικούς και στρατιωτικούς αξιωματούχους των ΗΠΑ, καθώς και με τα Προγράμματα που απευθύνονται σε αμερικανούς φοιτητές. Καθένα από τα προαναφερθέντα τρία είδη δραστηριοτήτων καλύπτει διαφορετικούς τομείς στις σχέσεις ΗΠΑ – Τουρκίας· όλα τους, ωστόσο, ενισχύουν την τουρκική διπλωματία σε ένα αρκετά ευρύ φάσμα θεμάτων⁴⁶¹.

⁴⁶¹Για να γίνει καλύτερα αντιληπτή η επιρροή που ασκούν τέτοιου είδους ιδρύματα στη διαμόρφωση των τουρκο – αμερικανικών σχέσεων, θα πρέπει να ληφθούν υπ’ όψιν και ανάλογοι τουρκικοί φορείς που δραστηριοποιούνται εντός αμερικανικού εδάφους, όπως η ΜΚΟ, με τίτλο: *Turkish Coalition of America (TCA)*· για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους σκοπούς και τη συγκρότηση της εν λόγω ΜΚΟ, βλ. την ιστοσελίδα της: <http://www.tc-america.org/>. Η πλήρης επισκόπηση των φορέων αυτών θα απαιτούσε

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η συνεργασία ανάμεσα στις τουρκικές και τις αμερικανικές δεξαμενές σκέψης λειτουργεί αμφίδρομα: αφενός παρέχει πληροφορίες και αναλύσεις για τους αμερικανικούς πολιτικούς και διπλωματικούς χειρισμούς σε χώρες άμεσου ενδιαφέροντος για την Τουρκία· αφετέρου, ενημερώνει τους αρμόδιους αμερικανικούς φορείς για τις εσωτερικές εξελίξεις στην Τουρκία, προβάλλοντας παράλληλα την ιδέα ότι η Τουρκία μπορεί να λειτουργήσει ως ισχυρός περιφερειακός παίχτης στην περιοχή. Οι επαφές και η συνεργασία των τουρκικών think tanks με επιφανείς δεξαμενές σκέψης, όπως το CSIS, το Brookings Institute, το Hudson Institute, και το Near East Center for Strategic Studies – που υπάγεται στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας των ΗΠΑ – προσανατολίζουν προς την ιδέα της ύπαρξης ενός οργανωμένου δικτύου συνεργασίας με αμερικανικά think tanks, μέσω των οποίων, οι υπό εξέταση τουρκικές δεξαμενές σκέψης επιχειρούν να ασκήσουν επιρροή στην Washington, υπέρ των τουρκικών θέσεων. Η διαπίστωση αυτή καθίσταται ακόμα πιο σημαντική, αν αναλογισθούμε το σημαντικό ρόλο που παίζουν οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ.

Οι θεματικές που συζητούνται στις στρογγυλές τράπεζες για τις τουρκο – αμερικανικές σχέσεις, αναδεικνύουν, εκτός των άλλων, τους επιμέρους τομείς, στους οποίους εστιάζεται το ενδιαφέρον των τουρκικών δεξαμενών σκέψης. Η εστίαση στις σχέσεις των ΗΠΑ με τις χώρες της Μέσης Ανατολής είναι ούτως ή άλλως αναμενόμενη· πρόκειται, εξάλλου, για μία περιοχή ιδιαίτερης σημασίας για την Άγκυρα. Άξιο επισήμανσης, ωστόσο, είναι το τουρκικό ενδιαφέρον για τις προσπάθειες αναγνώρισης – εκ μέρους της αμερικανικής κυβέρνησης – των γεγονότων του 1915, ως γενοκτονίας.

Και στις δύο περιπτώσεις όπου συζητήθηκε το Αρμενικό ζήτημα, το Κογκρέσο μελετούσε πρόταση ψηφίσματος, με την οποία θα αναγνωριζόταν η Αρμενική γενοκτονία. Στην στρογγυλή τράπεζα που διοργανώθηκε στο ΤΕΡΑΥ, το 2007, με συμμετοχή αντιπροσωπείας από το αμερικανικό think tank *Center on Foreign Relations*, συζητήθηκε η πρόταση ψηφίσματος υπ' αριθμ. 106, που επρόκειτο να κατατεθεί από την Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων του Κογκρέσου, προς ψήφιση στο Κογκρέσο. Αντιστοίχως, το Φεβρουάριο 2010, ο Aliriza – ο οποίος, όπως έχει ήδη αναφερθεί, εκπροσωπούσε το CSIS – αναφέρθηκε στην πρόταση ψηφίσματος υπ' αριθμ. 252, η οποία τέθηκε προς ψήφιση στο Κογκρέσο, ένα μήνα μετά. Πέραν του αμιγώς ενημερωτικού τους χαρακτήρα, οι στρογγυλές αυτές τράπεζες πιθανότατα επεδίωκαν να ασκήσουν πίεση στα αρμόδια αμερικανικά θεσμικά όργανα, προκειμένου να μην περάσουν τα ψηφίσματα αυτά. Καμία από τις δύο αυτές προτάσεις ψηφίσματος δεν υπερψηφίσθηκε τελικά· αξίζει, ωστόσο, να σημειωθεί, ότι η Τουρκία ανακάλεσε τον Πρόσβη της από τις ΗΠΑ για ένα μήνα, δημιουργώντας περαιτέρω ένταση στις τουρκο – αμερικανικές σχέσεις.

πολύ περισσότερο αριθμό σελίδων από τον ήδη υπάρχοντα – επιπλέον, είναι εκτός των ενδιαφερόντων της παρούσας μελέτης. Πιθανότατα, ωστόσο, να αποτελέσει αντικείμενο μελλοντικής έρευνας από το ΕΛΙΑΜΕΠ.

Με δεδομένο ότι από το 1984 μέχρι σήμερα έχουν γίνει επανειλημμένες προσπάθειες να αναγνωρισθεί από τις εκάστοτε αμερικανικές κυβερνήσεις η αρμενική γενοκτονία, το ζήτημα αυτό αποτελεί μόνιμη εστία προβληματισμού για την Άγκυρα. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να ενταχθεί η κινητοποίηση των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, που καταγράφεται στην παρούσα μελέτη⁴⁶².

Τα τουρκικά think tanks διατηρούν, επίσης, απευθείας επαφές με υψηλά ιστάμενους πολιτικούς και στρατιωτικούς αξιωματούχους των ΗΠΑ. Οι τρεις επισκέψεις που πραγματοποίησαν στελέχη της Ομάδας Εργασίας Τουρκίας, του Συνδέσμου Πρώην Μελών του Κογκρέσου (USAFMC), είναι ενδεικτικές του ισχυρισμού αυτού· αξίζει να αναφερθεί, μάλιστα, ότι στις δύο από τις τρεις συναντήσεις της αμερικανικής αντιπροσωπείας με τα στελέχη του ΤΕΡΑΒ, συμμετείχε και ο τέως Υφυπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Uğur Ziyal.

Εκτός των μελών του USAFMC, το ΤΕΡΑΒ επισκέφθηκαν, επίσης, ο Αμερικανός Γερουσιαστής του Κογκρέσου – και ένα από τα δύο μέλη του Κογκρέσου, που είναι Μουσουλμάνοι – Keith Ellison, καθώς και ο Marc Grossman, τέως Υφυπουργός Εξωτερικών και τέως Πρέσβης των ΗΠΑ στην Άγκυρα. Σε αυτούς πρέπει να προστεθούν, εξάλλου, τόσο οι αντιπροσωπείες των αμερικανών στρατιωτικών – που επισκέφθηκαν το ΤΕΡΑΒ δύο φορές στο πλαίσιο του Carstone Program – όσο και οι Jose W. Fernandez και Michael Camunez, αξιωματούχοι των Υπουργείων Εξωτερικών και Εμπορίου των ΗΠΑ, αντιστοίχως. Επιπλέον, πρέπει να αναφερθεί και ο πρώην Πρέσβης των ΗΠΑ στην Τουρκία, Martin Abramowitz, ο οποίος συνόδευσε δύο φορές, ως επικεφαλής, αντιπροσωπείες αμερικανών δημοσιογράφων και ειδικών, σε επίσκεψή τους στο ΤΕΡΑΒ.

Τα στοιχεία αυτά οδηγούν στο συμπέρασμα, ότι παράλληλα με το δίκτυο συνεργασίας ανάμεσα στις τουρκικές και στις αμερικανικές δεξαμενές σκέψης, κατά πάσα πιθανότητα υφίσταται ένα δεύτερο δίκτυο επαφών με ανώτατους αξιωματούχους των ΗΠΑ, το οποίο φτάνει τουλάχιστον μέχρι το Κογκρέσο. Ο ισχυρισμός αυτός φαίνεται να επιβεβαιώνεται και από το γεγονός – όπως προαναφέρθηκε – ότι το 5^ο Φόρουμ της Άγκυρας έλαβε χώρα στο κτίριο του Κογκρέσου. Κάτι τέτοιο θα ήταν πολύ δύσκολο να γίνει, αν δεν υπήρχε πολύ καλό επίπεδο συνεργασίας ανάμεσα στα τουρκικά think tanks και σε υψηλόβαθμους αμερικανικούς πολιτικούς φορείς.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν, εξάλλου, οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης, που αφορούν σε φοιτητές αμερικανικών Πανεπιστημίων. Ιδίως το Πρόγραμμα Young Turkey/ Young America, αποσκοπούσε στη σύσφιγξη των σχέσεων ανάμεσα στους μελλοντικούς ηγέτες των δύο χωρών. Πέραν τούτου, όμως, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης επιδιώκουν τη δημιουργία ενός κύκλου νεαρών επιστημόνων – που κινούνται στον τομέα των διεθνών σχέσεων και των πολιτικών επιστημών – οι οποίοι θα είναι φιλικά διακείμενοι έναντι της Τουρκίας.

⁴⁶²Για τα θέματα αυτά, αλλά και για το συνολικό αριθμό των προτάσεων ψηφίσματος, με στόχο την αναγνώριση της αρμενικής γενοκτονίας, βλ. Jim Zanotti, *Turkey: Background and U.S. Relations*, CRS Report for Congress, 21 June 2013, σελ. 33 – 34, 52

Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να επισημανθεί η επίσκεψη φοιτητών από το ίδρυμα *New Initiative for Middle East Peace (NIMEP)*, του Tufts University: πρόκειται για φοιτητές ενός διακεκριμένου αμερικανικού Πανεπιστημίου, οι οποίοι, επιπλέον, ανήκουν σε ένα θεσμικό όργανο, ασχολούμενο με θέματα Μέσης Ανατολής. Η ανέλιξή τους σε υψηλότερα πολιτικά και διοικητικά κλιμάκια πρέπει να θεωρηθεί ως αρκετά πιθανή – αυτός, άλλωστε, είναι και ο λόγος για τον οποίον οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης επιδεικνύουν ενδιαφέρον γι' αυτούς.

Λατινική Αμερική και Καραϊβική

Το ενδιαφέρον της Άγκυρας να ενδυναμώσει τους πολιτικούς, διπλωματικούς και οικονομικούς της δεσμούς με τις χώρες της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής εντοπίζεται ήδη από το 1998. Το Σεπτέμβριο του 1998, ως αποτέλεσμα διαβουλεύσεων του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών με Πρέσβεις της Τουρκίας στη Λατινική Αμερική, με εκπροσώπους του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, καθώς και με επίτιμους Προξένους χωρών της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής στην Τουρκία, τέθηκε σε εφαρμογή το “Σχέδιο Δράσης για τη Λατινική Αμερική και Καραϊβική”⁴⁶³. ωστόσο, το τουρκικό άνοιγμα στην περιοχή αυτήν υλοποιήθηκε κατά κύριο λόγο υπό τη διακυβέρνηση του ΑΚΡ.

Το 2006 ανακηρύχθηκε “Έτος Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής” στην Τουρκία· παράλληλα, την περίοδο 5 – 11 Ιουνίου 2006, διοργανώθηκε η “Εβδομάδα Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής” στην Κωνσταντινούπολη και στην Άγκυρα. Στο πλαίσιο αυτό, στελέχη των Υπουργείων Εξωτερικών, Βιομηχανίας, Εμπορίου και Οικονομίας, εκπρόσωποι επιχειρηματικών οργανώσεων και ακαδημαϊκοί από τις χώρες της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής προσκλήθηκαν στην Τουρκία, όπου είχαν επαφές με εκπροσώπους από την κυβέρνηση και τον ιδιωτικό τομέα. Επίτιμοι Πρόξενοι της Τουρκίας στις χώρες αυτές επίσης προσκλήθηκαν και ενημερώθηκαν για τους νέους προσανατολισμούς της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής⁴⁶⁴.

Τα Φόρουμ Τουρκίας – Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής ήταν απολύτως εναρμονισμένα με τους προσανατολισμούς αυτούς, γεγονός που αντανακλάται και στις κοινές προτάσεις, οι οποίες διατυπώνονται στις εκθέσεις συμπερασμάτων τους. Ιδίως στην έκθεση του 1^{ου} Φόρουμ, δίνεται έμφαση σε τρία κυρίως σημεία: α) στην αύξηση των απεσταλμένων των διπλωματικών αποστολών β) στην ανάπτυξη της επιστημονικής συνεργασίας των δύο πλευρών, και γ) στην πύκνωση των οικονομικών και των εμπορικών δραστηριοτήτων ανάμεσα στην Τουρκία και στις χώρες της

⁴⁶³Σχετικά με τους στόχους του Σχεδίου αυτού, και τον τρόπο με τον οποίον υλοποιήθηκε, βλ. “Relations between Latin America and the Caribbean and the Middle East: Status and areas of opportunity”, *XXXVIII Regular Meeting of the Latin American Council*, Caracas Venezuela, 17 – 19 October 2012, σελ. 19 – 20

⁴⁶⁴Republic of Turkey. Ministry of Foreign Affairs, “Turkey’s Relations with the Latin American and the Caribbean Countries”, (http://www.mfa.gov.tr/i_turkey_s-relations-with-the-latin-american-and-the-caribbean-countries.en.mfa)

Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής. Όπως θα φανεί και στη συνέχεια, την ίδια περίοδο η Άγκυρα κινείτο δραστήρια και προς τις τρεις προαναφερθείσες κατευθύνσεις.

Το νομικό πλαίσιο των σχέσεων ανάμεσα στην Τουρκία και στις χώρες της περιοχής ολοκληρώθηκε σε μεγάλο βαθμό: φορείς πολιτικής διαβούλευσης συστάθηκαν σε αρκετές χώρες (Αργεντινή, Βραζιλία, Βολιβία, Ισημερινός, Γουατεμάλα, Κόστα Ρίκα, Κούβα, Κολομβία, Μεξικό, Περού, Χιλή, Παραγουάη, Βενεζουέλα)· παράλληλα, στο πλαίσιο της επίσκεψης του τούρκου Πρωθυπουργού, Recep Tayyip Erdoğan, στη Βραζιλία, την περίοδο 25 – 29 Μαΐου 2010, συμφωνήθηκε ένα “Σχέδιο Δράσης για Στρατηγική Συνεργασία”. Παράλληλα, συστάθηκαν Ομάδες Διακοινοβουλευτικής Φιλίας εντός του τουρκικού Κοινοβουλίου για 12 από τις χώρες της περιοχής (Αργεντινή, Βραζιλία, Τζαμάικα, Κολομβία, Κόστα Ρίκα, Κούβα, Μεξικό, Παναμάς, Περού, Χιλή, Ουρουγουάη, Βενεζουέλα)· πολλά από τα Κοινοβούλια της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής ανταπέδωσαν την ενέργεια αυτήν.

Εκτός τούτων, η Τουρκία προχώρησε σε αύξηση των διπλωματικών της αποστολών στις χώρες της περιοχής· ενδεικτικά, μπορεί να αναφερθεί εδώ ότι το Γενικό Προξενείο της Τουρκίας στο Σάο Πάολο (Βραζιλία) ξεκίνησε να λειτουργεί το Νοέμβριο του 2009· το Φεβρουάριο και το Μάρτιο του 2010, άλλωστε, ξεκίνησαν να λειτουργούν οι τουρκικές Πρεσβείες στην Μπογκοτά (Κολομβία) και στη Λίμα (Περού). Αντιστοίχως, ο Ισημερινός, το Περού και η Κολομβία άνοιξαν Πρεσβείες στην Άγκυρα. Στους επίσημους προξενικούς θεσμούς, πρέπει να προσμετρηθούν και οι Επίτιμοι Πρόξενοι της Τουρκίας στην περιοχή, γεγονός που αυξάνει περαιτέρω την τουρκική διπλωματική παρουσία στη Λατινική Αμερική και Καραϊβική.

Πέραν των δραστηριοτήτων στο πολιτικό και διπλωματικό πεδίο, οι οικονομικές δραστηριότητες μεταξύ των δύο πλευρών επίσης γνώρισαν σημαντική ανάπτυξη. Τον Ιούλιο του 2009 υπογράφηκε μία Συνθήκη Ελεύθερου Εμπορίου ανάμεσα στην Τουρκία και τη Χιλή· ήταν η πρώτη Συνθήκη Ελεύθερου Εμπορίου ανάμεσα στην Τουρκία και σε χώρα της περιοχής, καθώς και η πρώτη που υπέγραψε η Χιλή με μία μουσουλμανική χώρα⁴⁶⁵. Μέχρι το 2011, εξάλλου, η Τουρκία υπέγραψε συμφωνίες οικονομικής και εμπορικής συνεργασίας με 13 χώρες της περιοχής (Αργεντινή, Βραζιλία, Ισημερινός, Γουατεμάλα, Γουιάνα, Τζαμάικα, Κολομβία, Κούβα, Μεξικό, Παραγουάη, Περού, Χιλή, Ουρουγουάη). Οι Κοινές Οικονομικές Επιτροπές, που έχουν συσταθεί στο πλαίσιο των συμφωνιών αυτών, επίσης συμβάλλουν στην ανάπτυξη των διμερών οικονομικών σχέσεων.

Οι συνέπειες του τουρκικού ανοίγματος στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική αντανακλώνται πολύ καθαρά στον εμπορικό τομέα. Η άνοδος του όγκου των εμπορικών συναλλαγών ανάμεσα στην Τουρκία και στις χώρες της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής είναι σαφής: σύμφωνα με επίσημα στοιχεία του τουρκικού Υπουργείου Οικονομικών, ενώ το 2000, ο όγκος των εμπορικών συναλλαγών ανερχόταν σε 919 εκατομμύρια δολάρια, το 2011 ο αριθμός αυτός ανήλθε σε 7,528 δισεκατομμύρια δολάρια. Τους πρώτους μήνες του 2011, ο υψηλότερος όγκος εμπορικών συναλλαγών καταγράφηκε στο εμπόριο με τη Βραζιλία (2,7 δισεκατομμύρια δολάρια)· ακολουθούσαν το Μεξικό

⁴⁶⁵ *Relations between Latin America and the Caribbean and the Middle East*, σελ. 23

(756 εκατομμύρια), η Κολομβία (695 εκατομμύρια), η Αργεντινή (667 εκατομμύρια), και η Χιλή (569 εκατομμύρια)⁴⁶⁶. Αξίζει να αναφερθεί, επίσης, ότι η Τουρκία έχει καθεστώς παρατηρητή στον Οργανισμό Αμερικανικών Κρατών (*Organization of American States – OAS*)· το γεγονός αυτό της επιτρέπει να έχει εγγύτερη επαφή με τα θέματα της περιφερειακής ατζέντας των χωρών της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, ενδυναμώνοντας παράλληλα το διάλογό της με τις χώρες αυτές⁴⁶⁷.

Στην πραγματικότητα, το τουρκικό άνοιγμα στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με το αντίστοιχο τουρκικό άνοιγμα στην Αφρική. Πρόκειται για περιοχές, οι οποίες μέχρι πρότινος δεν βρίσκονταν στο πεδίο άμεσου ενδιαφέροντος για την Τουρκία· τέθηκαν, όμως, εντός αυτού, στο πλαίσιο της νέας, εξωτερικής πολιτικής, που ακολούθησαν οι κυβερνήσεις του ΑΚΡ. Το ενδιαφέρον στοιχείο, ωστόσο, έγκειται στο ότι δεν επιχειρήθηκε ένα αμιγώς οικονομικό και επιχειρηματικό άνοιγμα, με αποκλειστικό σκοπό την ενδυνάμωση των οικονομικών δραστηριοτήτων μεταξύ των δύο πλευρών. Τουναντίον, το άνοιγμα αυτό είναι πολυδιάστατο: μεταξύ άλλων, προβλέπει την ανάπτυξη της πολιτικής και διπλωματικής συνεργασίας, αλλά και τη συνεργασία στον επιστημονικό και ακαδημαϊκό τομέα – όπως, άλλωστε, έγινε και στην περίπτωση της Αφρικής.

Στο πλαίσιο αυτό, η συμβολή των τουρκικών δεξαμενών σκέψης είναι σημαντική: με τη διοργάνωση των Φόρουμ και των Στρογγυλών Τραπέζων, φέρνουν σε επαφή στελέχη από τον πολιτικό, τον οικονομικό, τον επιχειρηματικό και τον ακαδημαϊκό κόσμο και των δύο πλευρών, ενισχύοντας τη μεταξύ τους επικοινωνία και διευρύνοντας τους ορίζοντες συνεργασίας τους. Ο ισχυρισμός αυτός ενισχύεται, άλλωστε, από τις θεματικές των συνεδρίων, οι οποίες εντάσσονται στο γενικότερο πνεύμα καλλιέργειας της συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και στις χώρες της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής. Επιπλέον, είναι πιθανόν ότι οι δραστηριότητες αυτές θα ακολουθήσουν το παράδειγμα των τουρκο – αφρικανικών συνεδρίων: διενεργούμενες σε τακτική βάση στο μέλλον, θα αποκτήσουν έναν οιονεί θεσμικό ρόλο στις σχέσεις της Άγκυρας με τα κράτη της περιοχής.

Μία ακόμα διαπίστωση αφορά στο είδος του τουρκικού ανοίγματος στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική: η σαφής πρόθεση των τούρκων κυβερνώντων να επεκτείνουν τη συνεργασία σε αρκετούς τομείς εκτός του οικονομικού, αλλά και τα κέρδη που έχει αποκομίσει μέχρι στιγμής η Άγκυρα – κυρίως στον οικονομικό και εμπορικό τομέα – προσανατολίζουν προς το ίδιο συμπέρασμα, με αυτό για το αντίστοιχο άνοιγμα στην Αφρική: η Άγκυρα επιδιώκει την ανάπτυξη μιας μακροπρόθεσμης συνεργασίας με τα κράτη της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής, που με τη σειρά της, θα εμβαθύνει τους οικονομικούς δεσμούς των δύο πλευρών.

⁴⁶⁶ Republic of Turkey. Ministry of Foreign Affairs, "Turkey's Relations with the Latin American and the Caribbean Countries

⁴⁶⁷ Relations between Latin America and the Caribbean and the Middle East, σελ. 55

Αφρική

Το τουρκικό άνοιγμα στην Αφρική είχε αποτελέσει αντικείμενο διαβουλεύσεων ήδη από το 1998 – στο πλαίσιο της νέας, πολυδιάστατης εξωτερικής πολιτικής, που είχε εισηγηθεί ο İsmail Cem. Στο πλαίσιο αυτό προβλεπόταν η πύκνωση των διπλωματικών επαφών και των οικονομικών δραστηριοτήτων με τις χώρες της Αφρικής. Η έλλειψη πολιτικής σταθερότητας, αλλά και η σοβαρή οικονομική κρίση που αντιμετώπισε η Τουρκία την περίοδο 2000 – 2001, απετέλεσαν σημαντικούς παράγοντες για την αναστολή του σχεδιαζόμενου ανοίγματος στην Αφρική. Το άνοιγμα αυτό επρόκειτο να τεθεί σε εφαρμογή υπό την ηγεσία του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (Adalet ve Kalkınma Partisi – AKP)· άλλωστε, υπό μία έννοια είχε προεξαγγελθεί από το σημερινό Υπουργό Εξωτερικών της Τουρκίας, Ahmet Davutoğlu, στο βιβλίο του, *Το Στρατηγικό Βάθος. Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας*, που κυκλοφόρησε στη γείτονα χώρα, το 2001⁴⁶⁸.

Σε παλαιότερη μελέτη του⁴⁶⁹, ο γράφων είχε υποστηρίξει ότι το τουρκικό άνοιγμα στην Αφρική είχε υλοποιηθεί με ευρύτερη προοπτική: σκοπός του ήταν η θεμελίωση μιας μακροπρόθεσμης συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και τις χώρες της αφρικανικής ηπείρου, και όχι μόνο η επίτευξη βραχυπρόθεσμων στόχων. Με δεδομένο ότι η Αφρική – με την εξαίρεση, ενδεχομένως, του βόρειου τμήματός της – δε βρισκόταν μέχρι πρότινος εντός των άμεσων ενδιαφερόντων της Άγκυρας, το άνοιγμα αυτό παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Ο προαναφερθείς ισχυρισμός, πάντως, φαίνεται να επιβεβαιώνεται και από τα τουρκο – αφρικανικά συνέδρια του TASAM.

Η συχνότητα με την οποία διοργανώνονται τα συνέδρια αυτά – την περίοδο 2005 – 2013 διοργανώθηκαν 8 συνέδρια – οι επαγγελματικές ιδιότητες των συμμετεχόντων, καθώς και το ευρύ φάσμα των συζητούμενων θεμάτων, προσανατολίζουν προς την προσπάθεια συγκρότησης μιας πολυεπίπεδης συνεργασίας· το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει και από τις προτάσεις, που διατυπώνονται στις εκθέσεις συμπερασμάτων. Ήδη από το 1^ο Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο, γίνεται λόγος για συνεργασία των δύο πλευρών στους τομείς της εκπαίδευσης, της οικονομίας και του εμπορίου, στον στρατιωτικό, τεχνολογικό και επιστημονικό τομέα, καθώς και σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης. Στο ίδιο πλαίσιο κινήθηκαν, εξάλλου, και τα υπόλοιπα Συνέδρια. Ενδεικτικά μπορούν να αναφερθούν οι προτάσεις, που διατυπώνονται στην έκθεση συμπερασμάτων του 3^{ου} Συνεδρίου: μεταξύ άλλων, γίνεται λόγος για συνεργασία ανάμεσα σε τουρκικούς και αφρικανικούς εκπαιδευτικούς φορείς, για συνεργασία στον στρατιωτικό τομέα, καθώς και για οικονομική συνεργασία. Αντιστοίχως, στο 5^ο Συνέδριο δόθηκε έμφαση στην πολιτική και στρατηγική συνεργασία Τουρκία – Αφρικής· επιπλέον, ζητήθηκε η αύξηση των δραστηριοτήτων των τουρκικών βιομηχανιών στην Αφρική.

⁴⁶⁸ Παντελής Τουλουμάκος, *Η Αφρικανική Πολιτική της Τουρκίας και ο Αραβικός Κόσμος της Αφρικανικής Ηπείρου: Θέτοντας τις Βάσεις για μία Μακροπρόθεσμη Συνεργασία*, ΕΛΙΑΜΕΠ, Μάιος 2011 (Δημοσιευμένο στην ιστοσελίδα του ΕΛΙΑΜΕΠ, http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2011/05/19_2011_-_WORKING-PAPER_-_Pantelis-Touloumakos-2.pdf), σελ. 4 – 5

⁴⁶⁹ ό.π., σελ. 8

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στο τουρκικό ενδιαφέρον για την υποσαχάραια Αφρική. Πέραν των δραστηριοτήτων των Συνεδρίων που αφορούν στο σύνολο της Αφρικής, η υποσαχάραια Αφρική απετέλεσε θέμα συζήτησης του 2^{ου} Τουρκο – Αφρικανικού Συνεδρίου. Εξάλλου, στο φυλλάδιο που συνόδευε την ανακοίνωση του TASAM, για το 8^ο Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο, τονιζόταν ότι η περιοχή της υποσαχάραιας Αφρικής παρουσίαζε ανάπτυξη της τάξης του 5% τα τελευταία 10 χρόνια. Όπως γίνεται αντιληπτό, και μόνο η παράθεση της πληροφορίας αυτής αποδεικνύει de facto το αυξημένο ενδιαφέρον της Άγκυρας για την περιοχή⁴⁷⁰.

Μία ακόμα επισήμανση αφορά στο βαθμό συνεργασίας ανάμεσα στο TASAM και την ΤΙΚΑ, στο πλαίσιο των Τουρκο – Αφρικανικών Συνεδρίων. Αξιωματούχοι της ΤΙΚΑ συμμετέχουν σε αρκετές περιπτώσεις στα Συνέδρια αυτά: στο 1^ο Συνέδριο, για παράδειγμα, συμμετείχε ο Ali Çankaya, ανώτερος αξιωματικός του τουρκικού Ναυτικού ε. α., και επικεφαλής του Τμήματος Στρατηγική; Ανάπτυξης, Σχεδιασμού και Συντονισμού της ΤΙΚΑ. Στο 2^ο Συνέδριο συμμετείχε ο τότε Πρόεδρος της ΤΙΚΑ, Hakan Fidan⁴⁷¹. στο 3^ο Συνέδριο επίσης συμμετείχαν αξιωματούχοι της ΤΙΚΑ – δίχως, ωστόσο, να κατονομάζονται στο σχετικό δελτίο Τύπου του TASAM – ενώ στο 4^ο Συνέδριο συμμετείχε ο νέος Πρόεδρος της ΤΙΚΑ, Musa Kulaklıca. Στο 6^ο Συνέδριο, την ΤΙΚΑ εκπροσώπησε ο Mustafa Polat, ενώ στο 8^ο Συνέδριο συμμετείχε ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Διεθνών Σχέσεων της ΤΙΚΑ και μέλος της εκτελεστικής επιτροπής του “EXPO 2020 İzmir”, Dr Mehmet Yilmaz.

Ο βαθμός συνεργασίας ανάμεσα στην ΤΙΚΑ και το TASAM καταδεικνύεται από μερικά ακόμα στοιχεία. Μεταξύ των προτάσεων που διατυπώθηκαν στο 3^ο Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο, ήταν και η πρόταση για ενίσχυση της ΤΙΚΑ, προκειμένου να επεκτείνει τις δραστηριότητές της και σε άλλες αφρικανικές χώρες. Παράλληλα, στην εισαγωγική ομιλία που πραγματοποίησε στο 6^ο Τουρκο – Αφρικανικό Συνέδριο, ο Πρόεδρος του TASAM, Süleyman Şensoy, αναφέρθηκε στις δραστηριότητες της ΤΙΚΑ στην Αφρική, και στην ιδιαίτερη σημασία τους για την τουρκική εξωτερική πολιτική. Λόγος για τις δραστηριότητες της ΤΙΚΑ γίνεται εκτενώς και στο έγγραφο, με τίτλο “Εγγραφο Στρατηγικής”, που συνόδευε το δελτίο Τύπου του 8^{ου} Τουρκο – Αφρικανικού Συνεδρίου. Σε αυτό, όπως είδαμε, τονίζεται η τεχνική συνεργασία της ΤΙΚΑ με αφρικανικά κράτη, με στόχο την ανάπτυξη των τεχνικών και οικονομικών δομών των κρατών αυτών.

Πέραν τούτων, ωστόσο, η συμβολή της ΤΙΚΑ στην υλοποίηση των Τουρκο – Αφρικανικών Συνεδρίων διαφαίνεται και στις θεματικές τους: ένα σημαντικό μέρος των θεματικών ενοτήτων είναι αφιερωμένο στην ανάπτυξη των αφρικανικών χωρών. Στο 2^ο Συνέδριο, για παράδειγμα, συζητήθηκαν, μεταξύ άλλων, οι θεματικές ενότητες “Οικονομία και Αναπτυξιακή Βοήθεια”, “Εκπαίδευση και Αναπτυξιακή Βοήθεια”, “Υγεία και Αναπτυξιακή Βοήθεια”, καθώς και η αναπτυξιακή βοήθεια στον τομέα της

⁴⁷⁰Οχι τυχαία, σε σχετική ανακοίνωση του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών, τονιζόταν ότι – την περίοδο που είχε βγει το εν λόγω δελτίο – η Τουρκία είχε 20 Πρεσβείες στην Αφρική, οι 15 εκ των οποίων βρίσκονταν στην υποσαχάραια Αφρική· γι’ αυτό, βλ. “Turkey – Africa Relations”, (<http://www.mfa.gov.tr/turkey-africa-relations.en.mfa>)

⁴⁷¹Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Fidan είναι πλέον επικεφαλής της ΜΙΤ

γεωργίας. Στο 3^ο Συνέδριο έγινε λόγος και για τις αναπτυξιακές τάσεις των κρατών – μελών της Αφρικανικής Ένωσης, ενώ δεν πρέπει να λησμονείται ότι, ως επιστέγασμα των εργασιών του 4^{ου} Συνεδρίου, ιδρύθηκε η USTKIP (Πλατφόρμα Διεθνούς Ανάπτυξης και Συνεργασίας Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων). Υπό την USTKIP λειτουργούσαν 4 Επιτροπές, οι τρεις εκ των οποίων ήταν επικεντρωμένες στην κοινωνική, την οικονομική, και την πολιτική ανάπτυξη, αντιστοίχως · οι Επιτροπές αυτές συνεδρίαζαν στο πλαίσιο των εργασιών των Συνεδρίων.

Συζήτηση για την κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτισμική ανάπτυξη των αφρικανικών κρατών γίνεται και στο 6^ο Συνέδριο – αυτήν τη φορά, σε συνάρτηση με τις δραστηριότητες των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων · παράλληλα, συζητήθηκαν οι αναπτυξιακοί στόχοι των κρατών αυτών. Επιπλέον, μία από τις θεματικές ενότητες του 7^{ου} Συνεδρίου ήταν “Οι Προσδοκίες της Αφρικής από την Τουρκία” – στο πλαίσιο της οποίας, έγινε λόγος τις δραστηριότητες της ΤΙΚΑ στην Αφρική, όπως έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω.

Με δεδομένο ότι η ΤΙΚΑ αποτελεί τον κύριο φορέα της τουρκικής αναπτυξιακής διπλωματίας, είναι λογικό να υποθέσουμε ότι η συνεργασία ανάμεσα στο TASAM και στην ΤΙΚΑ είναι πολύ στενότερη απ’ όσο φαίνεται με μία πρώτη εξέταση. Εκτός της ενίσχυσης και εμπάθυνσης των τουρκο – αφρικανικών σχέσεων, ως ένας από τους κύριους στόχους των διενεργούμενων Συνεδρίων πρέπει να θεωρηθεί η διεύρυνση των δραστηριοτήτων της ΤΙΚΑ εντός της αφρικανικής ηπείρου. Κάτι τέτοιο είναι εύλογο, αφού, παράλληλα με την αύξηση της τουρκο – αφρικανικής πολιτικής και διπλωματικής συνεργασίας, αυξάνονται επίσης οι τουρκικές επενδύσεις στην Αφρική, καθώς και οι τουρκικές επιχειρηματικές και οικονομικές δραστηριότητες στην περιοχή.

Πέραν των μακροπρόθεσμων οφελών που πρόκειται να έχει για την Άγκυρα το στρατηγικό άνοιγμα στην Αφρική, υπάρχουν ταυτόχρονα και βραχυπρόθεσμοι στόχοι. Σε παλαιότερη μελέτη του γράφοντος έχει ήδη γίνει λόγος για την υποστήριξη που παρείχε η μεγάλη πλειοψηφία των αφρικανικών χωρών στην τουρκική υποψηφιότητα για τη θέση μη μόνιμου μέλους στο Συμβούλιο Ασφάλειας του ΟΗΕ, το 2008⁴⁷². Ένας ακόμα βραχυπρόθεσμος στόχος της Άγκυρας, που φαίνεται να κερδίζει την υποστήριξη πολλών από τα κράτη της Αφρικής, ήταν η υποψηφιότητα της Σμύρνης, για τη διοργάνωση της έκθεσης “EXPO 2020”. Το γεγονός, εξάλλου, ότι μέλος της εκτελεστικής επιτροπής του “EXPO 2020 İzmir”, ήταν ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Διεθνών Σχέσεων της ΤΙΚΑ και Dr Mehmet Yilmaz, αποδεικνύει το βαθμό εμπλοκής της ΤΙΚΑ στις αφρικανικές δραστηριότητες του TASAM.

Ασία

Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης αναφορικά με την Ασία, μπορούν να διαχωρισθούν σε δύο κατηγορίες: σε αυτές που απευθύνονταν πρακτικά στο μεγαλύτερο μέρος των κρατών της ηπείρου (τα Τουρκο – Ασιατικά Συνέδρια του TASAM), και σε εκείνες που απευθύνονταν

⁴⁷² ό.π., σελ. 7

ξεχωριστά σε κάποιες ασιατικές χώρες (Πακιστάν – Αφγανιστάν, Ινδία, Κίνα, Νότια Κορέα). Οι δραστηριότητες αυτές, που αποτελούν αναμφισβήτητη έκφραση της νέας, εξωστρεφούς εξωτερικής πολιτικής της Άγκυρας, είναι ως κάποιιο βαθμό ενδεικτικές των ιδιαίτερων πολιτικών, διπλωματικών, και οικονομικών επιδιώξεων της Τουρκίας στην Ασία.

Όπως και στην περίπτωση των τουρκο – αφρικανικών Συνεδρίων, και τα Τουρκο – Ασιατικά Συνέδρια διοργανώνονται σε τακτική βάση: την περίοδο 2006 – 2012, διοργανώθηκαν 6 Συνέδρια. Όπως, εξάλλου, αναφερόταν σε σχετική ανακοίνωση του ΤΑΣΑΜ για το 10 Τουρκο – Ασιατικό Συνέδριο, στόχος ήταν να αναπτυχθούν περαιτέρω οι οικονομικές, πολιτικές και πολιτισμικές σχέσεις ανάμεσα στην Τουρκία και στις χώρες της Ασίας· να αναπτυχθεί η συνεργασία ανάμεσα σε επενδυτές, πολιτικούς, σε επαγγελματικά ιδρύματα, καθώς και ανάμεσα σε επιστήμονες από την Τουρκία και τις ασιατικές χώρες· και να αυξηθεί η επιρροή της Άγκυρας επί των ασιατικών κρατών.

Οι ευκαιρίες που δημιουργούν τα Συνέδρια αυτά στην τουρκική εξωτερική πολιτική καταφαίνονται τρία κυρίως στοιχεία: την επαγγελματική ιδιότητα των συμμετεχόντων, τις θεματικές ενότητες που συζητούνται, και τα προτάσεις που διατυπώνονται στις εκθέσεις συμπερασμάτων. Εκτός των υψηλόβαθμων πολιτικών και κρατικών αξιωματούχων, των ακαδημαϊκών, των στελεχών από δεξαμενές σκέψης και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, στα Συνέδρια λαμβάνουν, επίσης, μέρος και στελέχη διεθνών πολιτικών και οικονομικών οργανισμών, με σημαντικές διεθνείς αρμοδιότητες. Δεν πρέπει, εξάλλου, να λησμονείται ότι αυτού του είδους τα συνέδρια παρουσιάζονται να διεξάγονται ανάμεσα σε μία χώρα (Τουρκία) και το σύνολο των χωρών της εκάστοτε ηπείρου (Ασία, Αφρική, Ευρώπη). Κάτι τέτοιο δημιουργεί *de facto* την ιδέα μιας ισχυρής περιφερειακής δύναμης, που συνομιλεί ισότιμα με τις χώρες μιας ηπείρου.

Κατ' αντιστοιχία με το στρατηγικό άνοιγμα στην Αφρική και στη Λατινική Αμερική και Καραϊβική, το άνοιγμα της Άγκυρας στην Ασία επίσης φιλοδοξεί να έχει μακροπρόθεσμη προοπτική. Αυτό πιστοποιείται, τόσο από τη συχνότητα πραγματοποίησης των συνεδρίων, όσο και από την ποικιλία των πεδίων, με τα οποία ασχολείται. Η διαφορά με τις προηγούμενες περιπτώσεις, ωστόσο, είναι ότι η Τουρκία έχει ήδη παραδοσιακούς δεσμούς με κάποια κράτη της Ασίας, όπως οι Τουρκομανικές Δημοκρατίες. Όχι τυχαία, λοιπόν, στελέχη από τον πολιτικό, οικονομικό, και ακαδημαϊκό τομέα των χωρών αυτών συμμετέχουν, όχι μόνο στα Τουρκο – Ασιατικά Συνέδρια του ΤΑΣΑΜ, αλλά και στα "Παγκόσμια Τουρκικά Φόρουμ" του ίδιου ιδρύματος. Με τον τρόπο αυτόν, η Τουρκία ενδυναμώνει τους ήδη υπάρχοντες δεσμούς της με τα κράτη αυτά, ενώ παράλληλα, επεκτείνει το δίκτυο συνεργασίας της με νέους, ισχυρούς γεωστρατηγικούς παίκτες της περιοχής.

Τα οφέλη που αποκομίζει η Άγκυρα από τη διοργάνωση των Τουρκο – Ασιατικών Συνεδρίων διαπιστώνονται κυρίως στις εκθέσεις συμπερασμάτων – όχι, όμως, μόνο εκεί. Ενδεικτικό, ως προς τον ισχυρισμό αυτόν, είναι το 2^ο Τουρκο – Ασιατικό Συνέδριο, το οποίο επικεντρώθηκε κατά κύριο λόγο σε θέματα οικονομικής ανάπτυξης και επενδύσεων. Στο πλαίσιο του Συνεδρίου διοργανώθηκαν, επίσης, 4 workshops, με αντικείμενα εξέτασης τις τουρκικές επενδύσεις στην Ευρασία, στη Μέση Ανατολή, στην Άπω Ανατολή, και στη Νότια Ασία, αντιστοίχως. Το ενδιαφέρον στοιχείο, ωστόσο, έγκειται στο ότι τα workshops αυτά, οι ομιλητές – εκτός από μία εξαίρεση – δεν

ήταν Τούρκοι· κατά κύριο λόγο προέρχονταν από τις χώρες, για τις οποίες συζητούνταν οι μελλοντικές επενδύσεις. Όπως γίνεται εύκολα κατανοητό, η επισήμανση αυτή είναι σημαντική γιατί οι ομιλητές γνωρίζουν καλά την εντόπια πραγματικότητα, για την οποία κάνουν λόγο, και μπορούν να έχουν συμβουλευτικό ρόλο σε ενδεχόμενες τουρκικές επενδυτικές δραστηριότητες στο μέλλον.

Η προσπάθεια ενίσχυσης του γεωστρατηγικού ρόλου της Τουρκίας στην Ασία μέσω των Τουρκο – Ασιατικών Συνεδρίων, πιστοποιείται, επίσης, από κάποιες από τις προτάσεις, που διατυπώνονται στις καταληκτικές εκθέσεις των Συνεδρίων. Στην έκθεση συμπερασμάτων του 4^{ου} Συνεδρίου αναφέρεται η ιδέα ότι η Τουρκία πρέπει να συμμετάσχει με καθεστώς παρατηρητή, τόσο στον Οργανισμό Συνεργασίας της Σαγκάης, όσο και στον ASEAN (Association of Southeast Nations)· στο κείμενο, μάλιστα, τονίζεται ότι είναι ιδιαίτερος σημαντική η συμμετοχή της Τουρκίας στον Οργανισμό Συνεργασίας της Σαγκάης. Παράλληλα, στην καταληκτική έκθεση του 6^{ου} Συνεδρίου επισημαίνεται ότι οι εκπρόσωποι της Τουρκίας και της CICA συμφώνησαν να εργασθούν από κοινού, για την ανοικοδόμηση της ασφάλειας στην Ασία· η απόφαση αυτή, εξάλλου, επρόκειτο να τεθεί υπ' όψιν των κρατών και των κυβερνήσεων, που θα συμμετείχαν στην 3^η Σύνοδο της CICA, στην Κωνσταντινούπολη, την περίοδο 7 – 9/6/2010. Η ανανέωση της τουρκικής Προεδρίας της CICA, άλλωστε, συνιστά πιθανότατα μία ένδειξη αναγνώρισης του ρόλου που μπορεί να παίξει η Τουρκία στην ευρύτερη περιοχή.

Ένα ακόμα ενδιαφέρον στοιχείο εντοπίζεται στη “Δήλωση της Κωνσταντινούπολης”, το κείμενο συμπερασμάτων του 6^{ου} Τουρκο – Ασιατικού Συνεδρίου. Σε αυτήν τονίζεται ότι – χάρη στην εμπειρία της από τον ανταγωνισμό Ανατολής – Δύσης, της πρόσφατης περιόδου – η Τουρκία έχει την προοπτική να χρησιμεύσει ως “πηγή έμπνευσης” για τις χώρες της Ασίας. Η χρήση του συγκεκριμένου όρου – ασχέτως του κατά πόσον ο εν λόγω ισχυρισμός είναι βάσιμος – είναι άξια επισήμανσης. Την ίδια περίοδο, η Τουρκία προβαλλόταν ως “πηγή έμπνευσης” για τις χώρες της Αραβικής Άνοιξης, από πολιτικούς και διπλωματικούς κύκλους της Άγκυρας· μεταξύ των υποστηρικτών της ιδέας αυτής ήταν και ο Αντιπρόεδρος της τουρκικής κυβέρνησης, Bülent Arinç⁴⁷³. Το γεγονός ότι η άποψη αυτή διατυπώνεται στην έκθεση συμπερασμάτων του Συνεδρίου – επομένως, τυπικά εκφράζει την πλειοψηφία, αν όχι το σύνολο, των συμμετεχόντων – είναι σε κάθε περίπτωση σημαντικό. Εξίσου σημαντική είναι και η προτροπή που διατυπώνεται στο κείμενο, ότι η Τουρκία πρέπει να ενδυναμώσει τις σχέσεις της με τις ασιατικές χώρες.

Πακιστάν – Αφγανιστάν

Για το “Φόρουμ της Κωνσταντινούπολης” έχει ήδη γίνει λόγος αναλυτικά πιο πάνω. Αυτό, ωστόσο, που πρέπει να επισημανθεί, είναι η αναφορά του Προέδρου του TOBB, Hisarcıklioğlu, στην αύξηση του όγκου των εμπορικών συναλλαγών ανάμεσα στην Τουρκία και στο Αφγανιστάν, την περίοδο

⁴⁷³Παντελής Τουλουμάκος, *Η Τουρκία ως Μοντέλο για τον Αραβικό Κόσμο: Μία Ρεαλιστική Προοπτική ή Απλώς Ευσεβής Πόθος;*, Ιούνιος 2010 (Δημοσιευμένο στην ιστοσελίδα του ΕΛΙΑΜΕΠ, <http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2012/06/touloumakos1.pdf>)

2002 – 2009: ενώ το 2002, ο όγκος των εμπορικών συναλλαγών ανάμεσα στις δύο χώρες ήταν 21 εκατομμύρια δολάρια, 7 χρόνια αργότερα είχε ανέλθει σε 230 εκατομμύρια δολάρια· επιπλέον, τούρκοι επιχειρηματίες είχαν σημαντική δραστηριότητα στο Αφγανιστάν.

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης ακολουθούν το στρατηγικό άνοιγμα της Άγκυρας στην Ασία, προσπαθώντας παράλληλα να διευρύνουν τα πεδία συνεργασίας ανάμεσα σε τουρκικούς, αφενός, και σε αφγανικούς και πακιστανικούς φορείς, αφετέρου. Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης εστιάζονται κατά κύριο λόγο στον οικονομικό και επιχειρηματικό τομέα, καθώς και σε τομείς που μπορούν να λειτουργήσουν συνδρομητικά ως προς αυτόν. Στο πλαίσιο αυτό μπορούν να ενταχθούν, άλλωστε, τα εκπαιδευτικά σεμινάρια του ΤΕΡΑΥ, που απευθύνονταν σε κρατικούς υπαλλήλους του Πακιστάν. Οι προσπάθειες αναβάθμισης του πολιτικού και οικονομικού ρόλου της Τουρκίας στην περιοχή καταδεικνύονται, επίσης, από την στρογγυλή τράπεζα, που διοργανώθηκε από το ΤΑΣΑΜ, σε συνεργασία με το ΟΡΣΑΜ, και η οποία εξέταζε το πλαίσιο μιας τουρκο – ιαπωνικής συνεργασίας στο Αφγανιστάν. Με δεδομένη την σημαντική πολιτική και οικονομική ισχύ της Ιαπωνίας, είναι πιθανόν ότι η Άγκυρα επιδιώκει την ενίσχυση της παρουσίας της στην περιοχή, και μέσω στρατηγικών συμμαχιών.

Κίνα – Κορέα – Ινδία

Η εξάπλωση των δραστηριοτήτων των τουρκικών δεξαμενών σκέψης στην Κίνα, στην Κορέα και στην Ινδία, είναι σχετικά πρόσφατη, σε σχέση με άλλες χώρες της Ασίας. Οι δραστηριότητες που αφορούν τις τρεις προαναφερθείσες χώρες ξεκίνησαν μόλις το 2011, ενώ η 1^η Στρογγυλή Τράπεζα Τουρκίας – Ινδίας (η μόνη δραστηριότητα που αφορά στην Ινδία), πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2013. Εκ των τριών χωρών, η Κίνα παρουσιάζει σαφώς μεγαλύτερο ενδιαφέρον – τουλάχιστον με τα μέχρι στιγμής δεδομένα – για τις τουρκικές δεξαμενές σκέψης, όπως τουλάχιστον φαίνεται από το σαφώς μεγαλύτερο αριθμό δραστηριοτήτων, σε σύγκριση με τις δραστηριότητες για την Ινδία και την Κορέα.

Εντούτοις, είναι πιθανόν ότι βρισκόμαστε στην αρχή μιας ευρύτερης προσπάθειας, που φιλοδοξεί να ακολουθήσει τα βήματα των αντίστοιχων στρατηγικών ανοιγμάτων στην Αφρική ή τη Λατινική Αμερική και Καραϊβική. Η διοργάνωση Στρογγυλής Τράπεζας Τουρκίας – Ινδίας, ή η υπογραφή μνημονίων συνεργασίας με την Κορέα και την Κίνα είναι ενδεχόμενο να διευρύνουν σταδιακά τα πεδία συνεργασίας μεταξύ των πλευρών – κάτι που, άλλωστε, αποτελεί σαφή επιδίωξη της πολυδιάστατης εξωτερικής πολιτικής που ακολουθεί η Άγκυρα. Με δεδομένο, ωστόσο, ότι οι δραστηριότητες αυτές είναι σχετικά πρόσφατες, είναι αρκετά νωρίς για να υπάρξουν σαφή συμπεράσματα.

Μέση Ανατολή

Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης αναφορικά με την περιοχή της Μέσης Ανατολής, έχουν τρεις κύριες επιδιώξεις: α) να προβάλουν τον αναβαθμισμένο ρόλο της νέας τουρκικής εξωτερικής πολιτικής στην περιοχή, β) να ενδυναμώσουν τη συνεργασία ανάμεσα στην

Τουρκία και στις χώρες της Μέσης Ανατολής, και γ) να παράσχουν χρήσιμες πληροφορίες στα κέντρα λήψης αποφάσεων της Άγκυρας. Όπως γίνεται εύκολα κατανοητό, οι δύο πρώτες επιδιώξεις συνιστούν, ως κάποιιο βαθμό, συγκοινωνούντα δοχεία: η ιδέα ότι η Τουρκία είναι μία ισχυρή περιφερειακή δύναμη, είναι πιθανόν να διευρύνει και τις προοπτικές συνεργασίας της με τις χώρες της περιοχής.

Οι διασκέψεις και τα συνέδρια που διοργανώνονται από τις τουρκικές δεξαμενές σκέψης στο εξωτερικό, στη μεγάλη τους πλειοψηφία επικεντρώνονται στην τουρκική εξωτερική πολιτική στη Μέση Ανατολή, αλλά και στη διαμόρφωση των σχέσεων της Τουρκίας με τον αραβικό κόσμο. Οι τόποι διεξαγωγής των δραστηριοτήτων αυτών επίσης παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον: μεταξύ άλλων, παρατηρείται σημαντική δραστηριοποίηση στις χώρες της Μέσης Ανατολής (Λίβανος, Μπαχρέιν, Ιορδανία, Αίγυπτος), σε σημαντικές ευρωπαϊκές πρωτεύουσες (Βρυξέλλες, Βερολίνο), καθώς και στις ΗΠΑ (Washington). Με τον τρόπο αυτόν, η Άγκυρα επιδιώκει να περάσει, προς τρεις κατευθύνσεις ταυτόχρονα, ένα μήνυμα σχετικά με τις δυνατότητες και την πιθανή συμβολή της στην επίλυση ζητημάτων διεθνούς ασφάλειας και περιφερειακών προβλημάτων. Αποδέκτες του μηνύματος αυτού, είναι τα αραβικά, ευρωπαϊκά και αμερικανικά κέντρα λήψης αποφάσεων, και υψηλόβαθμοι πολιτικοί και κρατικοί αξιωματούχοι από τις χώρες αυτές.

Τα συνέδρια και οι διασκέψεις αυτές, ωστόσο, προωθούν και τη συνεργασία ανάμεσα σε τουρκικούς και αραβικούς φορείς, σε μία πλειάδα πεδίων. Ενδεικτικό ως προς αυτό, είναι το workshop για τις τουρκο – αραβικές σχέσεις, που διοργανώθηκε το Δεκέμβριο του 2012, στην Ιορδανία. Μεταξύ των προτάσεων που διατυπώθηκαν – όπως έχει ήδη αναφερθεί – ήταν η ίδρυση “Τουρκο – Αραβικού Πανεπιστημίου”, η δημιουργία τηλεοπτικού σταθμού για τη διάδοση της τουρκικής γλώσσας στις αραβικές χώρες, αλλά και η εφαρμογή προγραμμάτων ανταλλαγής φοιτητών και διδασκόντων, παρομοίως προς το Πρόγραμμα “Erasmus”, της ΕΕ. Ιδιαίτερα όσον αφορά την ίδρυση του Πανεπιστημίου, πρέπει να αναφερθεί ότι αντίστοιχο Πανεπιστήμιο λειτουργεί στο Κιργιστάν (το Κιργιζο – Τουρκικό Πανεπιστήμιο του Manas), αλλά και στο Καζακστάν (το Διεθνές Τουρκο – Καζακστανικό Πανεπιστήμιο Hoca Ahmet Yesevi). Είναι πιθανόν, λοιπόν, ότι η Τουρκία επιδιώκει, και στις σχέσεις της με τον αραβικό κόσμο, να χρησιμοποιήσει εργαλειακούς φορείς που έχει ήδη αξιοποιήσει με επιτυχία στις επαφές της με τον τουρκόφωνο κόσμο.

Εκτός από τις δραστηριότητες που απευθύνονται στο σύνολο των χωρών της Μέσης Ανατολής, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης προωθούν παράλληλα και τη διμερή συνεργασία ανάμεσα στην Τουρκία και σε επιμέρους κράτη. Ανάμεσα στα αραβικά κράτη που παρουσιάζουν υψηλό ενδιαφέρον για την Άγκυρα, είναι αναμφισβήτητο το Ιράν. Το Ιράν, μάλιστα, αποτελεί αντικείμενο τουρκικού ενδιαφέροντος με δύο τρόπους: αφενός είναι ένα κράτος, με το οποίο η Τουρκία επιδιώκει στρατηγική συνεργασία σε διάφορους τομείς· αφετέρου, αποτελεί αντικείμενο συζήτησης και μελέτης. Όχι τυχαία, την περίοδο 2008 – 2012, διοργανώθηκαν 6 στρογγυλές τράπεζες Τουρκίας – Ιράν από το TASAM, εναλλάξ στην Κωνσταντινούπολη και στην Τεχεράνη· σε αυτές συμμετείχαν

ειδικοί, ακαδημαϊκοί, κρατικοί αξιωματούχοι και διπλωμάτες. Παράλληλα, το 2011, διοργανώθηκαν 2 “Τουρκο – Ιρανό – Αραβικά Φόρουμ Σταθερότητας”, από το TESEV, γεγονός που αποδεικνύει την αυξημένη σημασία της Τεχεράνης για τους τούρκους ιθύνοντες⁴⁷⁴.

Αυτού του είδους οι δραστηριότητες, πάντως, συχνά αποτελούν ευκαιρία για τη διενέργεια πολιτικών και διπλωματικών επαφών, στο περιθώριο των εργασιών των συνεδρίων. Αν και κάτι τέτοιο εκ πρώτης δε φαίνεται εξαιρετικά σημαντικό, η ιδιαίτερη σημασία που έχει για την ενδυνάμωση της τουρκικής διπλωματίας ήπιας ισχύος δεν πρέπει να μας διαφεύγει. Στο πλαίσιο του workshop, με τίτλο “Μαθήματα που πρόκειται να ληφθούν από την Τουρκική Δημοκρατία”, για παράδειγμα, συμμετείχαν και στελέχη του ιορδανικού ιδρύματος μελετών “Al Quds”. Η ιορδανική αντιπροσωπεία επισκέφθηκε την Τουρκική Προεδρία της Δημοκρατίας, το Γραφείο του τούρκου Πρωθυπουργού, τη Μεγάλη Τουρκική Εθνοσυνέλευση, και τα κεντρικά γραφεία του AKP και του CHP. Αντιστοίχως, στο πλαίσιο της 2^{ης} στρογγυλής τράπεζας Τουρκίας – Ιράν, που πραγματοποιήθηκε στην Τεχεράνη, η τουρκική αντιπροσωπεία συναντήθηκε με τον Σύμβουλο του Πνευματικού Ηγέτη του Ιράν, Ayetullah Hamaneyi, καθώς επίσης, με τον Υφυπουργό Εξωτερικών του Ιράν, Ali Ahani. Με δεδομένο ότι πρόκειται για στοιχεία που περιήλθαν εν γνώσει μας επειδή είναι δημοσιευμένα, μπορούμε να εικάσουμε με αρκετές πιθανότητες, ότι πρέπει να έχουν λάβει χώρα και άλλες, τέτοιου είδους επαφές, στο περιθώριο των δραστηριοτήτων αυτών, οι οποίες όμως δεν είναι καταγεγραμμένες.

Η εστίαση των τουρκικών δεξαμενών σκέψης σε θέματα που αφορούν στο Ιράν, στη Συρία και στην Αραβική Άνοιξη, είναι σε μεγάλο βαθμό απότοκη των πρόσφατων εξελίξεων στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, και των μεταβολών που δημιουργούν στα πολιτικά και γεωστρατηγικά δεδομένα της. Και σε αυτές τις περιπτώσεις, ωστόσο, συμμετέχουν υψηλόβαθμα στελέχη από τον πολιτικό, διπλωματικό και ακαδημαϊκό τομέα, τόσο από την Τουρκία, όσο και από τις ΗΠΑ και από τον αραβικό κόσμο. Τα εξειδικευμένα αντικείμενα συζήτησης των διασκέψεων αυτών, επίσης καταδεικνύουν τον ενημερωτικό τους ρόλο, και την πρόθεσή τους να συμβάλουν στην κατανόηση των διεθνών εξελίξεων.

Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει στις δραστηριότητες του TESEV, στο πλαίσιο του “Φόρουμ για το Μέλλον”. Τόσο η εν γένει συμμετοχή του TESEV, όσο και οι προσπάθειες για δημιουργία “Ινστιτούτου Μελετών του Φύλου” συνιστούν προσπάθειες αναβάθμισης της τουρκικής παρουσίας στην περιοχή της Μέσης Ανατολής – αυτήν τη φορά, ωστόσο, μέσα στο πλαίσιο ενός διεθνούς, συλλογικού οργάνου. Δεν πρέπει να λησμονείται, εξάλλου, ότι τα δικαιώματα των γυναικών – ένα βασικό θέμα, που καλείται να εξετάσει το Ινστιτούτο Μελετών του Φύλου, σε περίπτωση που τελικά ιδρυθεί –

⁴⁷⁴Ενδεικτική, ως προς αυτήν τη διαπίστωση, είναι η δήλωση που έκανε πολύ πρόσφατα ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Ahmet Davutoğlu, κατά την επίσκεψή του στην Τεχεράνη, όπου συμμετείχε στην 21^η Διάσκεψη Υπουργών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας (ECO). Ο Davutoğlu δήλωσε ότι η συνεργασία Τουρκίας – Ιράν θα αποτελέσει την οπνδυλική στήλη της περιφερειακής σταθερότητας στην περιοχή. “Turkey, Iran to become backbone of regional stability: Davutoğlu”, *Hürriyet Daily News*, 27/11/2013, <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-iran-to-become-backbone-of-regional-stability-davutoglu.aspx?pageID=238&nID=58596&NewsCatID=352>

αποτελεί ενίοτε ένα ιδιαίτερος ευαίσθητο ζήτημα στην περιοχή της Μέσης Ανατολής. Αυτό πιθανόν να επιτρέψει στην Τουρκία – ως μουσουλμανική, δημοκρατική χώρα – να εμφανισθεί ως πρωτοπόρος στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων αυτών.

Ισραήλ – Παλαιστίνη

Για το “Φόρουμ της Άγκυρας” έχει ήδη γίνει λόγος προηγουμένως· εδώ αρκεί να αναφερθεί ότι σε αρκετές περιπτώσεις, το Ισραήλ και η Παλαιστίνη συνιστούν, ως κάποιο βαθμό, “κλειστό κύκλωμα”, σε σύγκριση με την υπόλοιπη Μέση Ανατολή. Η ύπαρξη ειδικού Φόρουμ, που προωθεί τις τουρκικές επιχειρηματικές δραστηριότητες σε αυτές τις δύο περιοχές, είναι ενδεικτική της ιδιαίτερης έμφασης που αποδίδει η Τουρκία σε αυτές.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν, επίσης, οι επισκέψεις ανωτάτων αξιωματούχων της Παλαιστινιακής Εθνικής Αρχής – μεταξύ των οποίων και ο Πρόεδρος, Mahmut Abbas, αλλά και ο Dr Nabil Shaath, τ έως Υπουργός Εξωτερικών – στο ΤΕΡΑΥ. Οι επισκέψεις αυτές είναι ενδεικτικές των διασυνδέσεων που έχουν οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης με κορυφαίους παλαιστινίους αξιωματούχους, αλλά και της υποστήριξης που λαμβάνουν από επίσημους τουρκικούς κρατικούς φορείς.

Τουρκόφωνος κόσμος

Τα Παγκόσμια Τουρκικά Φόρουμ, που διοργανώθηκαν από το ΤΑΣΑΜ το 2010 και το 2013, παρουσιάζουν ορισμένες, πολύ ενδιαφέρουσες πτυχές, όσον αφορά την οργάνωση και συγκρότηση τους. Η συμμετοχή τουρκόφωνων πληθυσμών από πολλές χώρες του κόσμου – και κυρίως, από περιοχές με μάλλον ιδιόρρυθμο διοικητικό καθεστώς, όπως η Αυτόνομη Δημοκρατία της Γκαγκαουζίας, η Αυτόνομη Δημοκρατία της Κριμαίας, τα ομόσπονδα ρωσικά κρατίδια του Μπασκουρτιστάν, του Ταταριστάν κ.ο.κ. – αλλά και η παρουσία τόσων πολλών και ετερόκλητων προσώπων και ομάδων από πολλά, διαφορετικά μέρη του κόσμου, μάλλον ξεπερνά τις δυνατότητες μιας απλής δεξαμενής σκέψης.

Όπως αναφέρεται στο σχετικό φυλλάδιο του 1^{ου} Παγκοσμίου Τουρκικού Φόρουμ, θεσμική υποστήριξη στο Φόρουμ παρείχαν αρκετές τουρκικές οργανώσεις, που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της αναπτυξιακής διπλωματίας, όπως η ΤΙΚΑ, το Παγκόσμιο Τουρκικό Επιχειρηματικό Συμβούλιο, αλλά και όργανα με διεθνή χαρακτήρα, όπως η TÜRKSOY (Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi – Κοινή Διοίκηση Τουρκικού Πολιτισμού και Τεχνών) ΤΥΚΡΑ (Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi – Κοινοβουλευτική Σύνοδος Τουρκόφωνων Κρατών). Παρ’ όλ’ αυτά, πρέπει να υποθέσουμε ότι η υποστήριξη αυτή είναι πολύ πιο πολυδιάστατη και εκτεταμένη.

Για την επίτευξη ενός τόσο σημαντικού αποτελέσματος – όπως αυτό που διαπιστώνεται κατά κύριο λόγο στο 1^ο Φόρουμ, καθώς και στο 2^ο Φόρουμ – απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ύπαρξη εδραιωμένων δικτύων επικοινωνίας και επαφών ανάμεσα στα θεσμικά όργανα της Άγκυρας, και στους τουρκόφωνους πληθυσμούς απανταχού του κόσμου. Τα δίκτυα αυτά συγκροτούνται στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων ενός πλήθους τουρκικών κρατικών οργανώσεων, που υφίστανται σε

μεγάλο βαθμό, γι' αυτόν ακριβώς το λόγο. Εκτός των προαναφερθεισών οργανώσεων, μάλιστα, μπορεί εδώ να αναφερθεί ενδεικτικά και η ΕΔΤΚ, στελέχη της οποίας συμμετείχαν στις εργασίες του 2^{ου} Φόρουμ, όπως είδαμε.

Σε παλαιότερη μελέτη του γράφοντος⁴⁷⁵, έχει ήδη γίνει λόγος για τις δραστηριότητες τριών τουρκικών οργανώσεων, στο πλαίσιο της αναπτυξιακής διπλωματίας της Άγκυρας. Ωστόσο, για να έχουμε μία πιο ξεκάθαρη εικόνα των τουρκικών δραστηριοτήτων στον τουρκόφωνο κόσμο, πρέπει να λάβουμε υπ' όψιν μας δύο βασικά στοιχεία: α) ο αριθμός των τουρκικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στον τουρκόφωνο κόσμο, ξεπερνά σημαντικά τις τρεις, που είχαν εξετασθεί στην προαναφερθείσα μελέτη, και β) η αναπτυξιακή διπλωματία είναι απλώς ένα από τα πεδία δραστηριοποίησης της Άγκυρας

Το κύριο συμπέρασμα, που εξάγεται με σχετική ασφάλεια από τα υπάρχοντα δεδομένα, είναι ότι η Άγκυρα έχει συγκροτήσει ένα καλά διαρθρωμένο δίκτυο επαφών με τους τουρκόφωνους πληθυσμούς του κόσμου. Βασικές ιδιότητες του δικτύου αυτού είναι η πρόσβασή του σε τοπικό επίπεδο, αλλά και η ευχέρεια που έχει στην κινητοποίηση πολυάριθμων τουρκόφωνων θεσμικών οργάνων, υπέρ ενός κοινού σκοπού, όπως η συμμετοχή στα Παγκόσμια Τουρκικά Φόρουμ. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι, τόσο η επάνδρωση του Φόρουμ με συμμετέχοντες, όσο και οι δραστηριότητες που εντάσσονται στον τομέα της αναπτυξιακής διπλωματίας, είναι απλώς εφαρμογές, τις οποίες εξυπηρετεί το δίκτυο αυτό.

Αυτό, ωστόσο, δεν πρέπει να υποβαθμίζει τη σημασία των Φόρουμ του ΤΑΣΑΜ. Υπό μία έννοια, το ΤΑΣΑΜ μοιάζει να έχει κάποιες αρμοδιότητες μιας σκιώδους "Γραμματείας Απόδημου Τουρκισμού"· στην πραγματικότητα, ωστόσο, είναι μάλλον πιο ευέλικτο από μία αντίστοιχη κρατική υπηρεσία, ως προς τις δραστηριότητες και τους στόχους του. Μία απλή εξέταση της επαγγελματικής ιδιότητας των συμμετεχόντων αποδεικνύει ότι το ΤΑΣΑΜ λειτουργεί ως ενδιάμεσος κρίκος για τη συνεργασία όλων των σημαντικών παραγόντων του τουρκόφωνου κόσμου: ακαδημαϊκών, πολιτικών και κρατικών αξιωματούχων, δεξαμενών σκέψης, τουρκικών και τουρκομανικών συλλόγων και ιδρυμάτων, εκπροσώπων των ΜΜΕ, καθώς και επιχειρηματικών δυνάμεων. Με δεδομένο ότι οι προσπάθειες αυτές τελούν υπό την τουρκική αιγίδα, γίνεται αντιληπτός ο βαθμός επιρροής της διπλωματίας ήπιας ισχύος στις περιοχές και στους πληθυσμούς αυτούς. Οι δραστηριότητες των Φόρουμ αφενός προβάλλουν την εικόνα της Τουρκίας ως ισχυρής περιφερειακής δύναμης, που υποστηρίζει τα συμφέροντα των τουρκικών και τουρκομανικών μειονοτήτων απανταχού του κόσμου· αφετέρου δημιουργούν ευκαιρίες και προοπτικές πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας ανάμεσα στην Τουρκία και τις περιοχές αυτές.

Οι υπόλοιπες δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης αναφορικά με τον τουρκόφωνο κόσμο, κινούνται περίπου στο ίδιο πλαίσιο, με αυτό που προδιαγράφηκε. Η συνεργασία με κρατικούς φορείς, καθώς και με φορείς της τουρκικής αναπτυξιακής διπλωματίας πιστοποιείται σε

⁴⁷⁵Παντελής Τουλουμάκος, *Ανιχνεύοντας την τουρκική εξωτερική πολιτική*

αρκετές περιπτώσεις· εξάλλου, τόσο το Αζερμπαϊτζάν όσο και το Κιργιστάν – όπου παρατηρείται επιπλέον δραστηριότητα των τουρκικών δεξαμενών σκέψης – είναι χώρες, με τις οποίες η Τουρκία διατηρεί παραδοσιακά στενές σχέσεις.

Αρμενία

Η βασική επιδίωξη των τουρκικών δεξαμενών σκέψης αναφορικά με την Αρμενία, είναι η εξομάλυνση των τουρκο – αρμενικών σχέσεων. Στο πλαίσιο αυτό, παρατηρείται ένα πλήθος δραστηριοτήτων, τόσο στην Τουρκία, όσο και στην Αρμενία, που ως σκοπό έχουν την αναθέρμανση του διαλόγου ανάμεσα στις δύο πλευρές· μεταξύ των δραστηριοτήτων, άλλωστε, περιλαμβάνεται και η διοργάνωση στρογγυλών τραπεζών σε διάφορες πόλεις της Τουρκίας.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, πρέπει να επισημανθεί το αμερικανικό ενδιαφέρον για την εξομάλυνση των προβλημάτων στις σχέσεις Ερεβάν – Άγκυρας. Στο πλαίσιο της παρούσα μελέτης, έχει ήδη επισημανθεί, μεταξύ άλλων, η υποστήριξη εκ μέρους του Am Cham και της USAID στις προσπάθειες αυτές. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι, από κοινού με τα επίσημα διπλωματικά κανάλια, διεξάγεται μία παράλληλη διπλωματική δραστηριότητα σε επίπεδο αναπτυξιακής διπλωματίας, με τον αμερικανικό παράγοντα να είναι εξίσου δραστήριος.

Κύπρος

Οι δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης αναφορικά με την Κύπρο, ακολουθούν κατά κύριο λόγο την τρέχουσα επικαιρότητα: εκτός από τις προσπάθειες για βελτίωση των σχέσεων ανάμεσα στις δύο κοινότητες του νησιού, παρατηρείται ενδιαφέρον για τα κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου, αλλά και επαφές ανάμεσα σε διοικητικά στελέχη της τουρκοκυπριακής κοινότητας, και των εξεταζόμενων ιδρυμάτων. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν, σε κάθε περίπτωση, οι δραστηριότητες που αποσκοπούν στην άρση της διεθνούς απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων. Το γεγονός, εξάλλου, οι εκδηλώσεις αυτές πραγματοποιήθηκαν στις Βρυξέλλες και στο Στρασβούργο είναι σε κάθε περίπτωση άξιο επισημάνσης· ακόμα πιο σημαντικό, ωστόσο, πρέπει να θεωρηθεί το γεγονός ότι συμμετείχαν σε μία από αυτές δύο μέλη της Ιταλικής Γερουσίας, οι οποίοι έχουν πάρει την “υψηκοότητα” της “Τουρκικής Δημοκρατίας Βόρειας Κύπρου”. Οι περιπτώσεις των δύο αυτών Ιταλών είναι ενδεικτικές ενός αριθμού ευρωπαϊών πολιτικών και κρατικών αξιωματούχων, με τους οποίους η Άγκυρα έχει προφανώς στενές σχέσεις, και τους οποίους αξιοποιεί – μεταξύ άλλων – και στις δραστηριότητες των τουρκικών δεξαμενών σκέψης.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Στην παρούσα μελέτη καταβλήθηκε προσπάθεια να προβληθεί η συμβολή τριών, μείζονος σημασίας, τουρκικών δεξαμενών σκέψης, στην άσκηση της διπλωματίας ήπιας ισχύος της Άγκυρας. Όπως γίνεται εύκολα κατανοητό, οι δραστηριότητες των τουρκικών think tanks ακολουθούν τις νέες κατευθύνσεις της τουρκικής διπλωματίας, έχοντας υποστηρικτικό ρόλο προς αυτές: ενισχύουν την πολιτική, διπλωματική, οικονομική αλλά και ακαδημαϊκή συνεργασία ανάμεσα στην Τουρκία, αφενός, και στις χώρες και τις περιοχές ενδιαφέροντος, αφετέρου. Παράλληλα, επεκτείνουν την εμβέλεια δράσης των τουρκικών κρατικών και ιδιωτικών φορέων, σε μία πληθώρα πεδίων, στα οποία η επίσημη διπλωματία εκ των πραγμάτων δεν έχει την ίδια ευχέρεια.

Για να έχουμε πλήρη εικόνα της σημασίας και της επιρροής που ασκούν τέτοιου είδους φορείς, χρήσιμο θα ήταν να καταρτισθεί μία μελέτη, που να εξετάζει σε πλήρη έκταση τις δραστηριότητες όλων αυτών των φορέων ανά περιοχή: στους φορείς αυτούς περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι τουρκικές δεξαμενές σκέψης, οι κρατικές οργανώσεις που προωθούν την τουρκική αναπτυξιακή διπλωματία, αλλά και τοπικοί σύλλογοι με τουρκικό χαρακτήρα. Απώτερος σκοπός είναι να σκιαγραφηθεί ένα πανόραμα των δραστηριοτήτων των τουρκικών φορέων, να προβληθεί το εύρος των πεδίων στα οποία κινούνται και τα πρόσωπα ή οι οργανισμοί στους οποίους απασχούνται, και να διερευνηθεί ο βαθμός συνεργασίας τους με τα επίσημα πολιτικά και διπλωματικά όργανα της Τουρκίας. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα μελέτη φιλοδοξεί να αποτελέσει μία χρήσιμη συμβολή.